

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

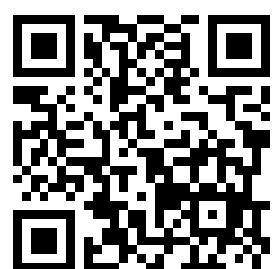
Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

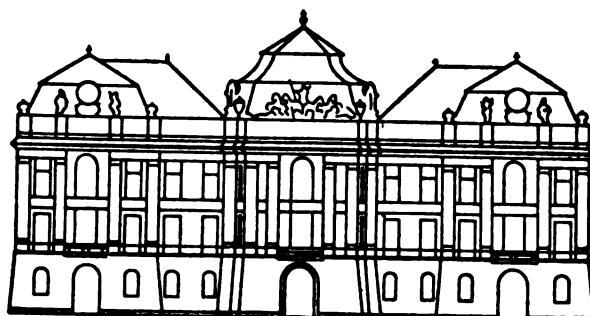
<http://books.google.com>

Conrad

K

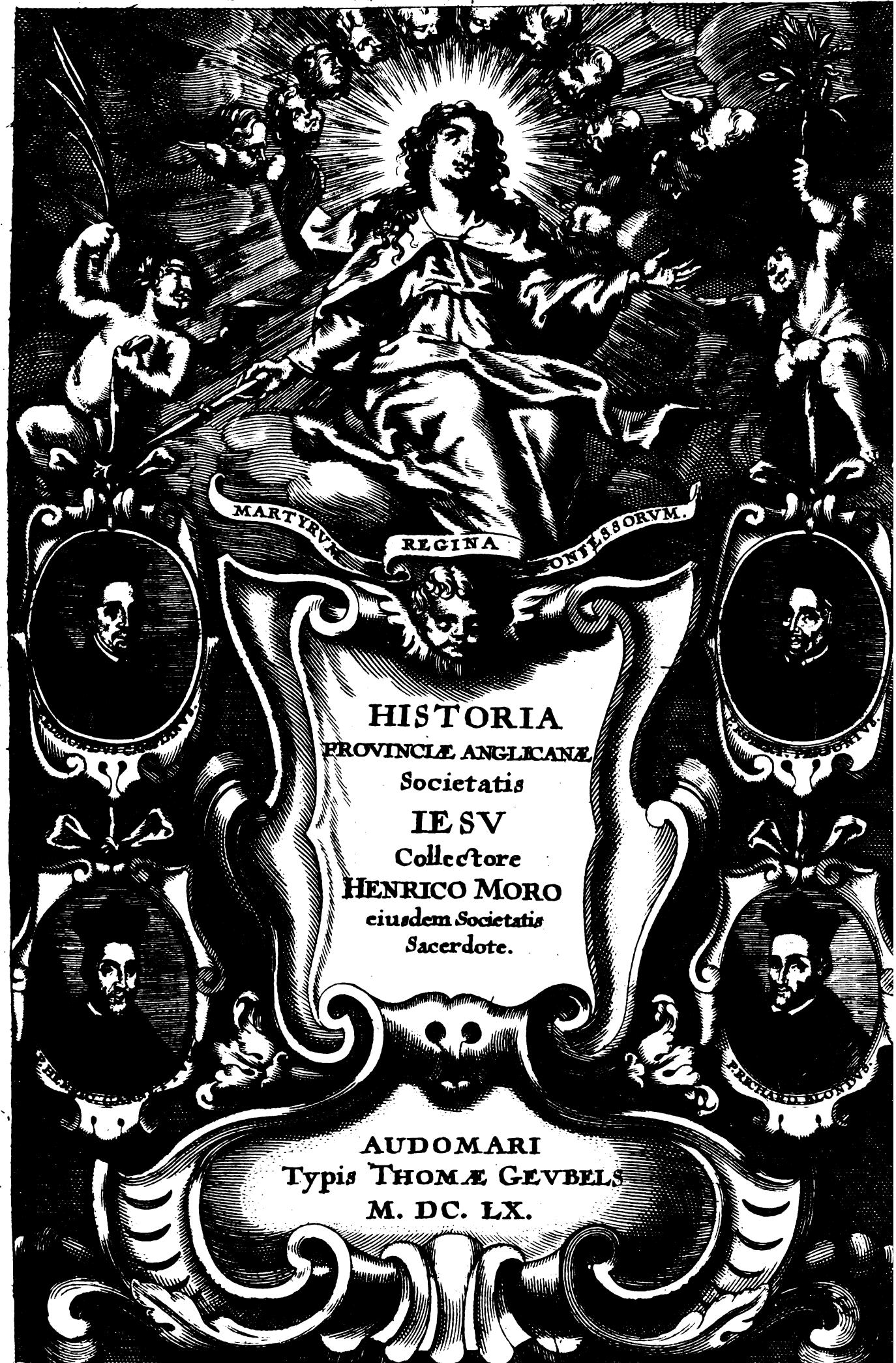
MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

43.P. 12

43. P. 12.

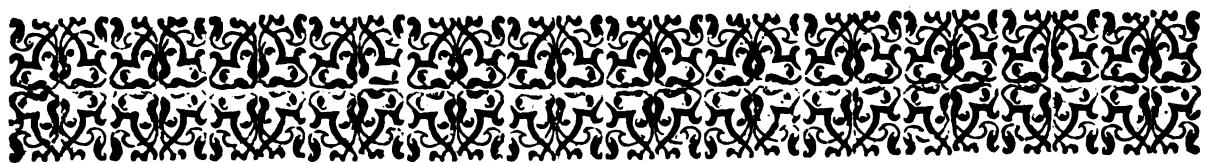

HISTORIA
MISSIONIS ANGLICANÆ
SOCIETATIS
I E S V,
AB ANNO SALVTIS, M. D. LXXX.
A D D C XIX.
ET
VICE-PROVINCIAE
PRIMVM, TVM PROVINCIAE
AD EIVSDEM SÆCVLI ANNVM
X X X V.
COLLECTORE
HENRICO
MORO.

EIVSDEM SOCIETATIS SACERDOTE,

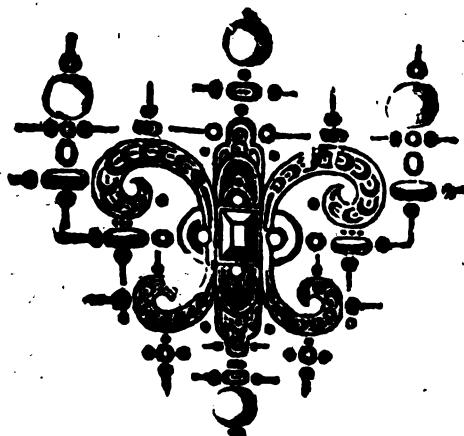
AVDOMARI: Typis THOMÆ GEVBELS
M. D C LX.

PROTESTATIO

VM SANCTISSIMVS D. N. VRBANVS PAPA VIII.
die 13. Martij anno 1625. in Sacra Congregatione S. R. & Vniuersalnis In-
quisitionis decretum ediderit, idemque confirmauerit die 1. Iulij Anno
1634. quo inhibuit imprimi libros hominum qui Sanctitate seu Marty-
rij fama celebres è vita migrauerunt gesta, miracula, vel reuelationes, seu
quæcunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine
recognitione atque Approbatione ordinarij, & quæ haec tenus sine ea impressa sunt, nullo
modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus, die 5. Junij 1631. ita explicauerit,
ut nimirum non admittantur collegia Sancti vel Beati absolute, & quæ cadunt luper per-
sonam, bene tamen ea quæ cadunt supra mores, & opinionem, cum protestatione in
principio quod ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Rcmana, sed fides tantum sit penes
Auctorem: Huic decreto, eiusque confirmationi, & declarationi, obseruantia, & re-
uerentia, qua par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu, quidquid in hoc libro re-
fero, accipere, aut accipi ab ullo velle, quam quo ea solent, quæ humana duntaxat au-
toritate non autem diuinâ, Catholicâ Romanâ Ecclesie, aut Sanctæ sedis Apostolicæ
nituntur. Ijs tantummodo exceptis quos eadem Sancta sedes Sanctorum, Beatorum,
aut Martyrum Catalogo adscripti.

Henricus Morus.

PRÆFATIO.

I. Otior est à fide Catholica in Anglia facta discessio, quam scripsit de Schismate, Sam derus, Rid badeneira, yepes, Aquipontanus, Flori mond, &c alij. ut multis de illa præfari necesse fit: nam & Nicolaus Sanderus luculenter eius originem latinè descripsit; & Petrus Ribadeneira eandem idiomate Hispanico euulgavit, & alij deinceps in commentaria digesserunt pleaque quæ annis consequentibus euenerunt; ipsa denique res, fama, terra marij, gestis, odio sui vel amore, orbem impletit uniuersum: Quia tamen causa & effectuum est tam arcta connectio ut fibi inuicem lumen adferant, & actiones hominum prout res à quibus ortum ducunt variantur; scripturo de Anglis è Societate Iclu, paucis de summa rei dicendum erit, ut cum de causa constiterit, eorum etiam quæ sunt merita, quæ hac in causa ab hominibus Societatis per Angliam, vel extra Angliæ fines, aut gesta aut tolerata sunt, certius intelligatur.

II. Henricus eius nominis octauus Rex Angliae cum Catharinam coniugem, filiam Ferdinandi & Isabellæ Hispanie Regum (quam anno nono supra 1500. duxerat) post annorum ferè viginti cohabitationem, prolesque suscepit, fastidiret, rogavit Pontificem Clementem seprimum, ut declararet legitimum nunquam inter illos tenuisse Matrimonium, concessionemque Iulij secundi Prædecessoris, nullius fuisse roboris, sed omni ex parte inualidam; fuerat enim Catharina uxor defuncti Aithuri fratri Henrici.) Pontifice non assidente; domestico Iudicio dicta sententia aduersus Catharinam, Rex Annam Bolenam, quam deperibat, thoro legitimo superinducit: Et quoniam Pontifex, qui propositionem diuortij non probat, factum damnabat, neque potestate ad reuellendam decessoris sui gratiam, quam suadebat intemperans Regis animus, volebat abuti, omni per Angliam potestate per gradus quosdam excluditur, & editis publicis decernitur perpetuò excludendus.

III. Nam anno eius saeculi trigesimo in communi ordinum Conuentu lex fertur, ut quo cause ab omni memoria censebantur fori Ecclesiastici, regni finibus non extrahantur; is vero qui in earum aliqua Auctoritatem summi Pontificis curarit interponi omnibus bonis & perpetuo carcere mulctetur. Sequenti deinde anno etiam decreta Synodalia intra regnum, subiçuntur examini Laico, & prohibentur Episcopi nova condere, nisi quibus Rex consensum præbuisset. Tum ipsa Electio, Confirmation, Consecratio Episcoporum intra Angliae limites clauditur, nullâ habita summi Pontificis ratione, ne quidem ad Archiepiscoporum insignia

He-
ricus
se dicit Ca-
put Eccle-
siæ Angli-
canæ.
Anno 26
c. i.

An. Henri-
ci 31. c. i.

Sicut in
repugnan-
tes.

gnia (quod pallium vocant) conferenda: neque solum pecunia in came-
ram Apostolicam importatio, quacumque de causa spirituali, interdictitur,
sed & gratia cuiusvis, aut licentia imprestatio. Anno denique tri-
gesimo quarto, ijsdem publicis regni Comitijs tribuitur Regi non nomen
inane (ut aiebant) sed cum nomine, honor, dignitas, Priuilegia, Au-
toritas, prouentus supremi in terris Capitis Ecclesiæ Anglicanæ, imme-
diate sub Deo, & Christo Iesu, cum potestate visitandi, cum opus esset,
aut liberet, & quosvis errores, aut heresies, seu Cleri seu Populi, corri-
gendi. Pro cuius potestatis executione, non ita multo post constitutus est
Regis Vicarius Generalis in Causis Ecclesiasticis, Thomas Cromwellus,
homo Laicus, & humili, ut ferunt, loco natus, cum priuilegio praecedendi ip-
sum Cantuariensem Archiepiscopum regni Primate in publicis confessibus.

V I. Inde sautum in Religiosos & doctos omnes, qui summatum
in Ecclesiasticis Autoritatem Regi negarent: Familia Religiosa dissipata,
ades diruta, bona primum Regis addicta erario, tum donatione, ven-
ditione, commutatione dispersa, atque in manus priuatorum deriuata:
Quindecim Superiorum Monasteriorum constaniam in sustinenda summi Pon-
tificis Prerogativa ultimo luerunt supplico. Monachi ad aliorum terrorem
supra quinquaginta famæ, padore carcerum, suspendio periere: totidem fere
eruditi Sacerdotes; prater duo orbis lumina, Ioannem Fisherum Episco-
pum Roffensem, & Thomam Morum, non ita pridem Regni Cancellarium.
Neque Celibates fuere immunes: Thomas Cantuariensis Episcopus (quem an-
nis prope quadringentis coluerant Martyrem) in ius vocatus, Regie Ma-
iestatis lese condemnatus, & exustus, ne quidem locum deinde tenere po-
tuit in indice quocumq; Sanctorum; ut nemini mirum videri debeat Papæ ap-
pellationem ex omnibus libris inscriptionibusq; sublatam: quanquam non
sine admiratione cogitari potest, paucissimis annis tam atrocias, non solum
in Catholicè sentientes à nuperrimè tam Catholicò Rege admissa esse fa-
cinora, sed paria Hæreticis in locâ sacra diuosq; scelera esse perpetrata;
atque eum Regem qui Lutherū tūm primum erigentem cornua, eiusque
fatum edito doctissimo Commentario, proscriptisset, Lutheri prolem alte-
ram fouisse, fructus doctrina adamasse: sed quid non mortalia pectora co-
git, Auri, luxus, vindictæ famæ?

Edwardus
idem ius
Capitis af-
sumit.

V. Iam Schisma heresi straterat viam, & quæ à capite divisa
erant membra saniem hauserant; quam sublato Henrico ij qui nouenem
filium Edwardum, Regni Hæredem, sub tutela habebant, longè latèque
sparserunt; Prima cura fuit dignitatem Capitis Ecclesiæ Anglicanæ, quam
Hentricus assumserat, in Rege puero tueri. Eo ex capite confessim legalata
dicitur electio Episcoporum, non iam ad capitula, Rege consentiente, sed
ad Regem solum pertinere, Episcopos nihil debere suo, sed Regis nomine
cuncta iubere: Regis Insignia suis quemque oportere sigillis inscribere:
lae Majestatis crimen fore scripto asserere vel Regem non esse, vel Pon-
tificem

P R A E F A T I O .

titucem esse caput Ecclesie. Tum anno altero, Regis auctoritate, Sacro sancto Missa Sacrificio, ut consueta in Ecclesiis precadi forma abolitis, noua instituitur vulgari idiomate; supprimuntur libri antiquorum rituum, tolluntur Christi Sanctorumque imagines, formatur aliud corpus Iuris Ecclesiastici, alij ritus Episcopos, reliquosq; Ecclesia Ministros initiandi, & conferendi Sacra menta.

V I. Videbatur his adminiculis Hæresis obtinuisse, cum defuncto Edwardo Maria Filia Catharinæ (quam & prolem ex ea suscep tam Hen ricus repudiarat tanquam illegitimas) communis ordinum voto agnoscitur Regina. Hæc a matre Catholicæ Catholicis imbuta moribus, fidem ritusq; antiquos conatur restituere: Itaque antiquatis legibus ab Henrico & Edwardo ditis, quæ Religioni aduersabantur, summi Pontificis auctoritas, potestas Episcoporum, Cleri populi que distinctissimis locis reponuntur. Felix conatus si operi corroborando dies non defuisisset: Vno anno minus Edwardo vixit. Elizabetha vero, Filia Bolena, vix tribus mensibus post Mariam regnauerat, cum appellationem capitis Ecclesiæ Anglie tanæ, quæ Mulier, declinans, potestatem Capitis curauit sibi per ordines Regni confirmari, & Iuramento proprio stabiliri, dicta suprema Gubernatrix in spiritualibus & que ac in temporalibus: eo fine ut quibus auspicijs regnum, ipsam non in temporalia modo, ut ceteri regum, sed in spiritualia omnia potestatem adepta esse crederetur, utq; nihil sine politica, seu Ecclesiastice Auctoritatis cuiquam inesset, nisi in quem à Regina per patentes literas illa dimanaret.

V II. Id etiam conatu præcipuo agebatur, ut per uniuersum Regnum vulgaretur, prorsus nihil potestatis esse Jammo Pontifici in quenquam Regina subditum, quamdiu is intra Anglia fines se contineret: Nata enim ex Matrimonio per Pontificem reprobato persuadebatur, & ipsum Regnanti semper fore infensum tanquam illegitima, & à nemine subditorum sperari posse certam indubitatamq; fidem qui Pontifici hoc est, uti credebatur, inimica potestati non renuntiabat. Hinc anno quinto Regni edititur multitudinis omnibus facultatibus & perpetuo carcere, quicunque verbo, aut scripto aut actione quapiam assereret Pontificis auctoritatem quam olim in Anglia habuerat: Anno vero 13. & vigesimo tertio lesa Majestatis reus, qui rescriptum quodvis Pontificium obtinuerat, sine ad lapsos Ecclesiæ Catholicæ restituendos, sine alia qua piam de causa; vel qui subditum Regina aliquem sedi Apostolica conciliasset.

VIII. Et quoniam Sacerdotes in Seminarijs transmarinis educati, atque ritè iniciati, habebantur potestatis Pontificia præcipui assertores & ij maxime qui Societati Ielu nomen dederant, hi varijs ab initio agitati calumnijs & inquisitionibus, anno vigesimo septimo regni, novo edito proscribuntur; si non exularent, aut si semel exiles redirent, aut si qui noui aduenient, non alia conditione censendi quam Proditorum. Itaque annis quadraginta quibus ad clavum sedit Elizabetha, vix credi potest quantum effusum est innoxij sanguinis, quot quaestionibus exerciti, quanis molestijs vexatis sint omnium ordinum Catholicorum, dum summi Pontifices auctoritas ubique haberur

Maria re
stituit.

Elizabetha
reassumit.

Anno i:
c. x.

An. 5. c. i:

Et proscrif
bit Sacer
tes.

suspecta, & innocentissima pietatis actus eius auctoritatis propaganda nomine damnantur; neque Sacerdotes, zelo conseruanda Religionis, abstinerent Regno & ritibus Catholicis usurpandis, neque summi infirmi, Catholicorum aut consortium refugerent, aut care ecellent auxilio.

Iacobus noto concepto Sacranatur costa-
IX. Iacobus Rex, cum Elizabethæ successisset, cautè agendum censuit nè ob Hæresim (in qua à puero educatus) apud Pontificem aut apud cæteros Principes offenderet, multam moderationem præ se ferens, tum foris per certos homines, tum per suos domi. At quando Anglorum, qui apud Elizabetham fuerant, confilijs alia omnia agerentur exarbit enim verò importunè quorundam Catholicorum in animis seu illa, & omni suo demandanda coniuratio, qua regem regniq; proceres missi sub adibus comitiorum puluere tormentario in altum tollendos duxerant, ut è rebus humanis momento omnes tollerent. Hinc nouarum legum in Catholicos, nonoramque Sacramentorum sumpta est occasio; atque imprunis agebantur ad abiurandam

An. 6. Iaco.
bi

summo Pontifici potestatem, vel Regem ob Hæresim deponendi, vel cuius Subdito eius damnum quodvis intra regnum inferendi, vel ab ipso hoc iuramento quemquam absoluendi. Ac si malus nullus esse posset, nisi Pontifex conspiraret, aut tum demum regno tranquillitus pararetur, si Pontificia ueritas demeretur.

Quid sub
Carolo.

X. At sensit Carolus Iacobi Filius post annos circiter quadraginta, aliunde sibi parari malum, nec quenquam egrius iugum ferre quam qui Pontificem pessime oderant. Is quā potestate postremis his annis in Anglia Regnis eius Antecessores gloriabantur, nouas pro Religione sua leges, nouas ceremonias ad Catholicæ emulationem aut crudere aut tacitè introducere aggressus erat; Indigne id ferentes rigidi Calvinista (qui regnante Elizabetha aliquoties fuerant tumultuati, & Iacobum Scotti tunc Regem in angustias non semel compulerant) quasi manu facta in Carolum incurruunt; vocari comitia postulant; vocata ut nè dissoluantur extorquent, nisi iussimeti consentientibus; scilicet, iugulum sibi peti nolunt nisi prabeant. Inde alijs atque alijs conflictis criminationibus aduersus Regni proceres & moliores Calvinistas (apud quos species quedam manserat ordinis Ecclesiastici) cunctos paulatim submont. Ex trium ordinum conuentu, Proceres, Prælatique exulant. Plebs sola dominatur; Id cùm iure nequeat, armis substinendum decernit. Armis utrumque certatur, hinc Regem inde Populo procedente. Quatuor annis bellum tenuit; donec Regijs succumbentibus, Rex primum Captiivus, deinde Tyrannidis, Populo Iudice, postulatus, Capite plebitur. Cum quereretur locus inferendo cadaveri, placuit Henrici octaui Sepulchrum apud Vindesoriam ut quo loco is conditus fuerat qui primus Pontificis lumini iura violaturus nomen Capitis Ecclesiæ Anglicanae præsumperat, eodem conderetur is qui nulla magis labe laborabat.

Quid post
Carolum.

XI. Post Carolum Populus aliquamdiu sine Capite imperat sub nomine quod sumperat Comitiorum Generalium, donec is quin ducem armorum

P R A E F A T I O.

rum aduersus Carolum constituerant (Et erat is quoque Cromwellus) immisis in confessum militibus iussit solui conuentum. Ita Rex a Populo, Populus a milite exauktoratus est; incerto deinde subditus Imperio. Deo id agente ut rabi, Et a quibus Capitis Ecclesiæ iura transalata fuerant, ij postliminio suum fibi Caput demerent, tunc ipsi plechterentur. Cuius inter Regem et populu dissensionis qui historiam ab ovo relegere voluerit, perspicet quam apte primis ultima, Et ultimis prima responderint; Deo per ea que quis peccat puniente, Et visitante iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem. Exo. 20 5.

Quemadmodum enim Henricus potestati Pontificia cum se subduceret, nomen effigiemque Pontificis ex precum Indicibus, aliisque locis eradi voluit, ita Regium nomen Et effigies non nisi ad iniuriam prostare aliquamdiu visa est; Et ipsa subsellia, quæ olim Regia, seu Bancus Regius, dicebantur, non Regis, sed Superior Bancus, appellabantur. Cromwellum ille ad Ecclesiastica administranda intrusus; Deus Cromwellum seculari potestati disturbando promovit. Ille nouam condita Iurisurandi formam supremam Capitis Ecclesiæ auctoritatem ad se trahere Et stabilire conatus est; nouis noui hi tumultuantes inuentis iurandi formulis Regiam dignitatem impetuere. Elizabethæ vero studium indefessum initia heresis fouendi in Scotia, suâ Scotti diligentia compensarunt, hi enim primi in Carolum mouerunt arma, ut molles Elizabethæ Carolique Calvinistæ ritumque precandi ab his in contemptum Catholici moris institutum abolerent. Episcoporum denique ac Nobilium ordo, qui in Comitijs fuerat præcipuus, conatum vel consensum suum mutande olim Religionis Catholicae in mores Luthero-Calvinisticos, cum nulla eius ratio habita sit, quadam quasi exauktione persoluit.

XII. Catholicis vero inde ab Henrici Octavi discessione id negotij fuerat, ut Supremam Pontificis Romani in Ecclesiasticis potestatem, verbo, scriptis, fortunis, vita Et sanguine patienter fuis tuerentur. Viderique possunt (quemadmodum Sanctus Confessor Ignatius ex aduerso Lutheri Et Caluini) ita hi tanquam murus oppositi pro lumini Pontificis auctoritate retinenda, Et cum debitâ erga Reges obseruantia componenda. Ezech. 15. 5. Hæc enim Ara fuit ad quam tot hostiæ ceciderunt, quot Sacerdotes cruenta morte sublati sunt: Nimirum crimen erat Pontificem verbo scripto defendisse; aut Ordines Sacros non aliunde quam ab unico in terris Christi Vicario deriuatos in Angliam intulisse. Ad hanc Aram ceteri suas suorumque fortunas Deo consecrarunt, dum non ab alijs Sacramenta quam à legitimis his Sacerdotibus accipere sustinuerunt: Nam si institutioni Pontificiae atque auctoritati munitum mittere, si manus Impositionem ab Regijs admittere, si preces iungere in animum inducerent, à carceribus, à proscriptione, ab omni crimine, ab ipso Carnificis enestrieto immunes renuntiabantur.

XIII. Huic Aræ quoniam Societas Iesu voto peculiari adstringitur, Et sedulam nauabat operam ut Religio Catholica cum Pontificis Quid sponstate ceteras fidei.

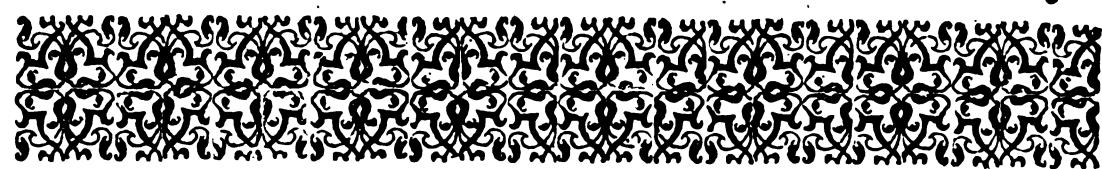
P R A E F A T I O.

potestate sarta tecta maneret, Pietas Criminis fuit; Ut quo maiori studio isthinc adlaborabatur ut nè quid virtuti Christianæ Ut obedientie veneratioñ decederet, eo acriori conatu intendebat se hæresis ut simul virtutem, virtutisq; fulcimentum profligaret. Quoniam verò tum virtus potentius opprimitur cùm ei vitiis nomen adhæserit, quidquid moliri poterant ardenterissimi Catholicæ Fidei emulatores, id inobedientie, Regiorum editorum contemptui, subditorum à legitimo Principe ab alienationi, in vitam Regum Ut sanguinem Conspirationi tribuebatur. Si quis ad Ecclesiæ gremium hæresi ciurata redijset, Lælæ Majestatis reus dicebatur, qui eum reduxerat, conspirasse: Si Juventuti erudienda Seminaria extra Insulam beneficio Catholicorum Principum ergebantur, si Adolescentes educandi extrahebantur, si vel Agni Cerei, vel globuli à Pontifice benedicti distribuebantur, vna omnia notā apud vulgus infamabantur, Conspirationis: scelera, si Dijs placet, vel morte vel bonorum addictione eluenda. Quod semel monitum volui lectorem, ut cùm non minus de ipsis verum perspicerit, quām

Ezai, 8, 12. olim de Iudeis, quod omnia quæ loquitur populus iste, coniuratio est; intelligat, id non gestorum merito, sed indignantium sine Hæreticorum sine politicorum dandum audacie, quæ res maximè salutares, quas ratione non potest, inuidiâ odioq; nominum conatur subuertere. quām namque sit Catholicæ ipsa Fides Regibus fidelis, nil opus est verbo dicere ubi facta clamant, paucorum sub Iacobo inconsideratissimâ temeritate, plurimorum sub Carolo voluntario sanguine expiatâ.

Quid ab
hac Histo-
ria expe-
ctandum.
XIV. Harum autem rerum initia Ut progressus dum prosequor, non mira, sed vera expectanda erunt, nec quæ ex virtute acta sunt omnia, sed quæ per temporum variationes, per locorum difficultates, per fugientium latebras, per insequentium perscrutationes, per commentarium pericula superesse potuerunt. Ut & qui bonique consulere debeat amicus lector, si pauca de multis, Ut spe minora narrentur; sicut enim collapsis adibus, qui inter rudera integrum speraret eruere supellecilem, aut illum, vanus esset; ita inter tot annorum turbines tempestatisque gestorum omnium illibatam seriem texere impossibile est: Præterquam quod nulla uspiam Historia cuncta complexa est; Ea quæ ad exemplum præcipue valent, quæq; ad causâ momentum faciunt maximè, cùm conor expōnere, Deum precor, ut Ut conanti adh̄it propitius, Ut laborem, qualiscumque is est, praestet legenti esse utilem, Ecclesiæ Sanctæ honorificum.

HIS.

HISTORIÆ PROVINCIÆ ANGLICANÆ, SOCIETATIS IESV. LIBER PRIMVS.

Acta sunt in Italia ab *Ignatio Societatis Iesu* funda-
menta sub idem ferè tempus quo in *Anglia Henricus*
Octauus fēdum schisma ordiri aggressus est; diuino
planè consilio, ut quo tempore summi Pontificis au-
toritas à superbo & luxuriante Rege cōpta est conuelli,
codem illius ordinis semina ponerentur, qui & le *Pon-*
tificum obsequio peculiaris voti religione adstringeret,
& orbem vniuerlum in *sancta sedis* debita veneratione conaretur retinere:
Tum vero cùm tēpla diruere, religiosas domos euertere, innoxio se maculare
sanguine, furenti audaciā Rex progrederetur, & *Societas* ipsa Pontificijs di-
plomatibus est stabilita, & in hanc lucem editus Londini *Edmundus ille*
Campianus, ^{1540.} ^{Bombinus} qui primus deinde è *Societate* fuso sanguine *Christi* vicarij
potestatem in ea insula asseruit, & non defuturos esse qui in posterum asse-
rerent commonstrauit.

Origo So-
cietas &
Schismatis
Ao. 1535.

II. *Anglia* tamen è Prouincijs ad septentrionem positis *Societatem* pene po-
strem confinxit; & (quod non in postremis eius locandum est malis) didicit
prius odio habere, quām quid odio prolequeretur agnosceret. Nimirum schis-
mate altius imbibito vna videbatur cauta *Romanæ sedis*, & eorum quise ei
sedi obseruandæ deuouerant: Illam communī errore execrabantur lix̄etici,
hos quā nouo legum genere in pietatis exercitia vniuersalē Maiestatis no-

B

mīne

mine traducto, quâ acerbissimis quæstionibus supplicijsque aut arcere regno satagebant, aut perdere: sed crevit sub incude Societas, atque ab ipso duxit opes animumque ferro.

Ignatij prædictio. III. Neque id quod longo post tempore futurum erat viuentem latuit

Ignatum. Is enim cùm consulteretur aliquando à Provinciali Romano admittendusne esset in societatem quidam *Anglus*, iussit admitti, fore enim ut olim in *Anglia* floreret æquè *Societas* atque in alia qualibet Prouincia. Et sanè si diuinæ bonitati placuit Patriarchis illis antiquis ad èrumnarū solatium, venturæ sobolis fertilitatem, ijsdem in terris in quibus tum peregrinabantur, præmonstrare; si *Ignatio*, cùm ex *Parisiensi* inopia *Antwerpianam* excurrisset, indicauit fore ut *Petrus Quadratus Methymnæ* suæ Collegium Societatis postliminio conderet, quid miremur, si ad leuamen inopiz & laborum, à diuina mente anticipata notione intellexerit, hoc veluti altero in orbe sibi suscitatum iri aliquando illustre semen, ibi orituras luminis sui stellas sine numero, vbi sub tetrico Schismate cæpisset noctescere, idque eo fortassis tempore diuinitus præuidisse, quo rerum ad vitam cum litterarum studio tolerandam necessiarum indigus, traecto Oceano penetravit Londinum subsidia egestatis ab Hispanis institoribus Christi nomine quæsitus.

*Hæresis
Societati
infensa
Ao. 1540.
& 41.*

IV. Quantopere verò iam inde ab initio natæ firmataeque Societatis ei aduersata sit *Anglia*, etiam viuente *Henrico* Rege eius nominis Octauo, non erit difficile hinc æstimare, quod cùm adlaborante Roberto Primate Armanchano, viro doctrinæ pietatisque eximiæ, destinatus in Hiberniam fuisse auctoritate Pontificia, primùm *Ioannes Codurius* ex *Ignatij* decem Sociis vnuus, eiisque immatura morte prærepto substitutus *Alphonsus Salmeron*, in eam

*Orlandi-
nus 1. 3 n.
45. & 58.*

Insulam cum *Pascasio Broetto*, & *Francisco Zapata* penetrasset, nec *Pontificis* consilia in retinendis in obsequio *Romanae* sedis populis excipi, nec alia legati munera obire, nec commorari quidem, nisi mutatis saepè latebris, summoque tum suo tum hospitum suorum periculo, per Regiorum odia, Ministrorumque sagacitatem potuerit, nec per *Angliam* parare redditum, nec in *Sco-
tia*, ob serpentem ex *Anglia* hæreseos pestem, utiliter operam ponere. Itaque velut Orci indignantis estu reiectus, in *Italiam* reuertitur, futurus documento segrius aliquanto ab detortis in praua dogmata, ac malevolæ voluntatis ob-
stinationem hominibus Christianis, quam ab *Ethnicis* ipsis atque nulla Religione excultis, Pontificios, id est, Dei oratores admitti; quando *Ethnici* ignorantia fere solâ, & auitæ superstitionis veneratione falluntur, hi falli potius volunt, quam fallantur.

V. Cæterum *Ignatius* vbi suorum diligentia difficeret hinc ad septentrio-
nem collabantibus regnis adferri medelam cerneret; quod supererat, id egit sedulò, vt ijsdem precum suarum Sociorumque auxilio opitularetur, tempus operiens, quo Deus vberioris messis annos pararet, & colligen-
dæ messi operas idoneas sciligeret. Ex legatione autem, quam diximus, *Sal-
meronis*

*meronis in Hyberniam, & Petri Ribadeneira commoratione in Anglia, cùm Figueroa Oratore Regis Catholici sub initium Elizabethæ, intellectum satis est quām exiguis in ea gente, ijsque circumstantiis fructus sperari posset, nisi per eius idiomatis peritos, atque adeo per eiusdem nationis homines, res Catholica plerumque administraretur. Itaque *Lainius*, cùm in defuncti *Ignatij* locum adlectus Societatis clavum teneret, videretque mortuā Mariā Reginā Catholicā, hæresi rursus per Angliam habenas laxari, non modo benevolè aliquamdiu plures Anglos (magnum Gregorium imitatus) in studiis aluit, quò certius de animi proposito, deqne cætera aptitudine cognosceretur, verūm non paucos per Germaniam vtramque atq. Italiam, Societatem petentes curauit admitti. Quantum verò id ex *Ignatij* intentia fieret, (præter ea quæ diximus) ipsius *Ignatij* ad Cardinalem *Polum* (rem Catholicam feliciter in Anglia procurantem) literæ perlpicuum reddunt; quas ego literas, quoniam & Sancti Patris ardens diuinæ gloriæ studium, & in Angliæ reductionem animum propensissimum ostendūt, pro ea quam debemus memoris animi significatione, integras hic si explicauero, gratam me lectori rem facturum existimavi. Sunt autem huiusmodi.*

Ribad. I. 2.
Historia.
c. 22.

Admittuntur in Societatem Angi com plures.

Gratia & Charitas Christi Domini nostri cum suis Sanctis donis & Charismatibus sit cum Reuerendissima dominatione vestra, Amen. Ex litteris Reuerendissimæ Dominationis vestræ, vndeclimo Nouembris Bruxellis datis (quo tempore iter parabat in Angliam) intellexi bonā spem quam Dominus Deus noster Reuerendissimæ Dominationi vestræ iam tum faciebat reducendi eius Regni ad Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ unitatem. Atque non ita multo post Ciuitate tota pererebuit spem istam in rem conuersam esse, tam breui temporis morâ, ut manifestum profecto omnibus esse debeat, illius fuisse id omne opus, qui sine tempore perficit quidquid diuinæ suæ perfectissimæque voluntati placuerit. Evidem pridem ad Reuerendissimam dominationem vestram perlata fuerit vniuersalis consolatio atque lætitia spiritualis, quam Sancta Iedes, à Patre Misericordiarum & Deo totius consolationis, intimis perceperit vilceribus ex hoc singulari dono; Quantum verò hæc minima Societas hauserit, in dielque hauriat, qua tandem oratione explicari possit ignoro.

Litteræ Ig-
natij ad
Card.
Polum.

Ita tum ap-
pellaban-
tur qui
nunc di-
cuntur
eminenti-
simi.

Sine fine laudetur ab omnibus Creaturis suis Dominus noster *Iesus* Christus, qui tam apertè nobis commōstrauit thesaurum gratiæ suæ & Charitatis, tamque suauem detexit tamque potentem Prudentiæ suæ dispositionem in hac Angliæ reconciliatione; & quando eius perfecta sunt opera dignetur corroborare atque amplificare tam magnum beneficium vniuersæ præstitum Ecclesiæ ut magis ac magis in dies cognitio & gloria eius Sanctissimi Nominis propagetur, & pretiosissimus ille sanguis quem vna cum vita obtulit ēterno Patri cum effectu applicetur saluti animarum. Hoc possum affirmare, nobis vti Reuerendissimæ Dominationi vestræ addictissimis, atque omni officiorum genere adstrictis, ingenti solatio fuisse, quod diuina sapientia

Reuerendissimæ Dominationis vestræ in primis studio atque diligentia
hoc tam magnum opus perficiendum tradiderit.

Serenissimam Reginam intra regnum, vñacum Serenissimo Rege, foris
verò Reuerendissimam Dominationem vestram protegendo, vt huic tantæ
gratiæ, quanta in tali Regno reducendo necessaria fuit, impedimentis om-
nibus superatis, cooperaremini. Et quoniam perspecta mihi est caritæ quâ
minimam hanc Societatem nostram Reuerendissima dominatio vestra com-
plectitur, & quâ inter summi momenti negotia etiam nostri memoriæ fouet,
auctq; de rebus nostris quemadmodum constitutæ sunt scire, cognoscere
poterit quod in domo professæ, & in Collegio Romano atque Germanico in
melius omnia proficiunt: Nam præter sexaginta personas domum professam
incolentes, in Collegio sunt plures septuaginta: Scientiæ vero (legum & me-
dicinæ disciplinis exclusis) traduntur omnes, multo cum fructu nostrorum,
& externorum Auditorum, qui multi sunt, & superant quingentos. Ij qui in
Collegio Germanico commorantur progressum in virtute & literis faciunt
optimum: speramusque diuinam bonitatem inter illos parare sibi instrumen-
ta insignia ad suum obsequium, earumq; nationum spirituale auxilium. Est
apud illos vñus Anglus indolis & ingenij boni, & in Collegio nostro, Hiber-
nus magnæ spei vñus: si in rem futurum existimauerit Dominatio vestra Re-
uerendissima mittere isthinc aliquos ingenio & natura factos ad literas ad v-
erum eius Collegium, in spem venio breui tempore regredi eos posse ingenti
cum fructu vite & doctrinæ, & huius Sanctæ sedis summa cum veneratione.
Id enim omni accusatione hic agitur, vt quod in ista ciuitate sanctum est, eo
his in domibus imbuantur, & quod contrarium reperitur damno non sit.
Dominatio Vestra Reuerendissima accuratius rem vniuersam perpendet; no-
strum esse duximus id offerre quod animo nostro injicit illa, quam diuina su-
premaq; Charitas nobis impertitur, cupiditas seruendi animabus istorum
tegnorum iuxta minimam vitæ nostræ rationem. Commendo me humili-
mè Sanctis precibus Reuerendissimæ Dominationis vestræ, finioq; rogau-
do Deum Dominum Nostrum ut omnibus det gratiam Cognoscendi tem-
per & perfectissimè adimplendi eius sanctissimam voluntatem. Româ, vi-
gesimo 4. Ianuarij: Anni millesimi quingentesimi quinquagesimi quinti.

Admissi
non mit-
tuntur in
Angliam.

Litteræ
Polanci ad
Mercuria-
num.

VII. Sancti igitur Patris Charitas in afflictâ Schismate Angliam ex ipsiusmet
verbis quâ magna fuerit intelligitur. *Lainius*. eius vestigijs insistens, re-
liquique Generales iuuandorum admittendorumque Anglorum parcí haud
fuere Ita enim *Polaneus Lainij* nomine ad Franciscum Borgiam Comissa-
rium in Italia, Tridento vigesimo primo Septembris anni millesimi quingen-
tesimi sexagesimi secundi, Qui has defert Georgius Watus, adolescens An-
glus, auct in Societatem nostram coptari: videtur huic instituto idoneus:
Confessus est hic, & communicavit: Iudicio Patris Nostri admitti poterit ad
probationem, & si in transitu per Collegia voluerit ad illa diuertere, poterit ut
hospes recipi. Et ad *Enerardum Mercurianum*, septimo Nouembris, Anni sexa-
gesimi

Societatis Iesu, Liber Primus.

73

gesimi quarti." Scribis quatuor aut quinq; iuuenes Anglos isthinc Romam tendent, Expectauimus illos cum alijs de quibus Rector Louaniensis: nondum comparent, metuendum ne in Italiam penetrare non potuerint, (quod multis è Germania venientibus accidit) deinde vigesimo Decembris." Peruenere tandem Romam Angli de quibus scriptum fuerat: vnuſ laſſitudine detentus hæſit Mediolani. Inter iſtos eſt Rogerius, patum propensus ad Societatem: Itaque locum illi quaſiuimus in Collegio Germanico quemadmodum ipſe met optabat. Tres aureos tantum habuit reliquos, vestiū tamen debuit, lectus aliaque necessaria coēmi, & quatuor aurēi nummi pendī in singulos menſes pro victu & habitatione. Hæc mutuo accipimus donec mater prouideat. Angli de vrbe nihil contulere; quamquam ſuafle dicuntur abſtineret aliquamdiu ab Societate incunda. Aliorum trium, vnuſ eſt prouectꝝ ætatis, & tenuiter instructus; Reliqui duo iuuenes quidem, ſed leuiter etiam imbuti. A tam longinquo itinere fcllos, & nullum quò diuerterent locum habentes admifimus, moti hominum indigentia, alioqui non admissuri. Prouidendum in futurum, vt iſamus certiores quales ſint, quos mittere cogitatis, vtque hinc responſum expeſetur priuſquam mittantur: niſi quis le offerat de cuius excellenti aptitudine dubitare non poſſitis.)

At horum aliorūmque quotquot fuerint, induſtriæ, nondum viſa eſt matura ſege in Anglia; nam ante annum octagesimum, vix cuiquam in eo regno innotuit Societas: Apud exteras tamen nationes quando per uitelē nauarunt operam, non ſunt ſilentio inuoluenda präcipuorum nomina, neque präclarè factorum commemoratione fraudanda posteritas: videbit enim uero non defuiſſe viros ſapientum iudicio perquām idoneos cuicunq; ſuſtinen- A&. 17.26 dæ Prouinciæ, occulta verò Dei Prouidentia definiri ſtatuta tempora quando & per quos animarum ſalutem in quaue regione procurari velit.

VIII. Inter primos numerandus venit Pater *Gulielmus Good*, quem *Mercuria-Guilielmus* Provincialis ſpiritualibus excultum exercitijs, adiunxit Societati Tornaci *Good alias Gorde.* in Belgio cùm annum ætatis ageret trigesimum quintum. Natus educatū ſque *Ao. 1562.* Glaſtoniæ, (Iofephī ab Arimathæa nobilitatē hoſpitio) Oxonij deinde Philoſophiæ ac Theologiæ dederat operam, & gradu magistri in artibus inſignitus prämia ſtudiorum cum laude collocatorum, duo Ecclesiastica beneficia obtinuerat, präter Canoniciatum; quæ orto in Anglia propagatōque in hærefim Schiſmate, ſimul & patrium lolum cum Christi paupertate commutauit. Peractis Probationis annis additus eſt ſocius Patri cuidam Dauidi proficien- Mifitatur in ti in Hyberniam cum Armachano Præfule, ſtudioſiſſimo Societatis, qui nul- Hyberni- lum non mouebat lapidem ut regnum illud in fide Catholica, & ſedis am. Apostoliæ, obedientia retinebat. Quatuor annos in ea insula posuit, vid. literas incertum quo fructu; non defuiſſe tamen laboribus, illud argumento eſſe Poloni 27. potest, quod cum onuſlus ſacra ſupellecile iter faceret, aggressi eum Hy- Iulij & 4. berni aliquot, ex ijs quos filuestres vocant, ſarcinam cripuere; In iuuoluta Septemb. quid haberet proſpicientes, Sacerdotem eſſe coniecatant; Itaque festino cursu 1564.

tursus hominem assecuti, prouoluuntur omnes in genua, manibus in Cælum protensis. Eo corporis habitu quid vellet cum non caperet Pater, neque illi se (ignotum quiddam frementes) satis explicarent idioma non intelligenti, vnu prehensa Patris manu signum Crucis super Socios producit, quasi reliquos abloluturus; tum se curat per Socium pari ceremonia absolui: Ac nuda sanè fuit & vaga Ceremonia: illico enim fugientibus de restituenda sarcina nè minima quidem incidit cogitatio. Anno septuagesimo rediit in Belgium; ubi cum inter studia Theologica etiam spiritualia tractaret arma, eius præcipue post Deum industriæ debet Prouincia Anglicana virum celeberrimum *Robertum Personum*, quem Louanijs hærentem de itinere, piarum Commemorationum ex Sancti Ignatij præscripto vñum docuit, & danti eis operam rerum terrenarum tedium primus iniecit. Inde Romam anno septuagesimo septimo ad solemnem quatuor votorum Professionem vocatus, in Sueciam deinde, & Poloniā destinatus est, *Antonij Possevini* aliquamdiu Comes: Quâ ex Prouincia vna cum Patre *Adamo Broco*, etiam Anglo, comitatus est Prouinciale cum iure suffragij ad Congregationem Generalem quartam, & interfuit electioni Admodum Reuerendi Patris *Claudij Aquauicæ*, anno sesquimillesimo octagesimo: duobus post annis in Anglicana domo de vrbe (non ita pridem ex Hospitali Sanctissimæ Trinitatis in Seminariū formata) Confessarij munere ea cum laude functus est, quam testantur eotum temporum accensa in Alumnis arctioris disciplinæ desideria, & complurium ad labores mortemque conseruandæ Religionis causa subcundam indefessa vota.

Moritur Neapoli. Ex vrbe cum Neapolim commigrasset, quam hīc non habuerat manentem ciuitatem in futura accepit, Anno octogesimo sexto: viginti quinque annis quos in Societate vixit, pīj & prudentis viri nomen consecutus; quarum virtutum monumentum post se reliquit res gestas Sanctorum Angliæ, in templo Seminarij Anglicani coloribus expressas; quæ in æs etiam incisæ prodierunt Romæ, tacito eius nomine inscriptæ, *Ecclesiæ Anglicane Trophæa*. De quibus vide nostrum Alegambe in sua Bibliotheca Extat etiam in Seminario de vrbe Manuscriptus Codex Sanctorum Britanniæ per annos Christi, & Regum Britaniæ & Angliæ digestus, quem hic contexuisse dicitur, summatim eorum res gestas, virtutēsque recensens.

Thomas Dabishier IX. Edmundus Bonner Episcopus Londinensis (cuius sub *Maria* ardor enituit in subigenda pullulante tum hæresi; & sub *Edwardo* & *Elisabetha* constantia in tuenda inter vincula, & facultatum rapinam Catholica fidei) Nepotem habuit *Thomam Dabishier*, in Episcopatu administrando Cancellarium, in perferrendis aduersis commilitonem. Hic post carceres toleratos, exutus amplis possessionibus, quas ei & Auunculi gratia, & iuris Cæsarij Pontificijq, peritia (quâ doctoris gradum erat assēcutus) pepererant, eo carius Societarem *Iesu* complexus est, quo sapientius in Sancti eius nominis obsequium adscitus fuerat: Nam *Philippe* & *Maria* imperantibus, Sodalitio cuidam *Nominis Iesu*, ad quod multarum distributio Eleemosynarum pertinebat, regio diploma-

Redit in Belgium.

Abit Roma in succiam

diplomate est præfectus, & non ita multo post in demortui suffraganei Londonensis locum, Sacerdotum alteri Collegio (quod mensam Iesu vocabant) vt præcesset omnium votis eligitur: quod quanto in beneficio poneret testatur eiusmet responſa in hæc verba: "Qui me prius promouerat ad Fraternitatem nominis Iesu, qui secundo ad mensam Nominis Iesu inuitarat, tertio quoque in Societate Nominis Iesu collocavit, fecit mihi magna qui potens est, & Sanctum nomen eius.) Quamquam non magis nomine quam in ſtituto Societatis delectatus ad eam adieciſſe animum videri debet. Nam cum inter deliberandum haereret anceps, & Salutis ſuæ in tuto collocandæ audiſus, ſolitariam Carthusianorum viuendi rationem verſaret cogitatione, adſtans repente clauſis foribus vir ignotus," Et tu, inquit, ſi Carthusianus futurus es, ſaluti tuæ conſules, at vbi futurus eſt proxi nus,) ea voce diſcuſſa eſt dubitatio; Societate Iesu in qua A.D. 1536. utrique dare operam poſſet, quaſi digito monſtrari agnoſcens, *Lainio Præposito* eo tempore Tridenti ob negotia Concilij commoranti ſe obtulit.

Ex responsis ad interrogata.

Vocatur ad Societatem.

Mittitur dilingam.

Ueinde Billorum Catalogus Billom. 1568.

Tum Parfios & Musipontum.

Somnium utile dis. Babington

X. Iuſſus Romam proficiſci, & anno ætatis quadragesimo quinto in Societatem adscriptus primo Maij Anni millesimi quingentesimi sexagesimi tertij, ante vota biennij migrauit Dilingam: Rogatus de more paratulne eſſet docendi ſubire munus quacumque in ſchola, & quamdiu obedientia conſtitueret, reſpondit ſcripto; "Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: neque dubito verum dixisse Christi vicarium in initijs huius Societatis, quando iſta protulit, *digitus Dei eſt hic*. Dilingā poſtquam aliquot annis gratum virtutis ſparſiſſet odorem vocatus in Gallias, Tyronibus erudiendis datus eſt Magiſter Billomi; quo in munere cùm omnium virtutum ſpecimen præbuit, tum diſcernendorum ſpirituum gratiā in primis claruit, vir comis, & ad omne ſeu conciliandæ, ſeu conſeruandæ, exercendęque benevolentię & charitatis officium comparatus. Parisijs per aliquot annos ad Sodales Parthenios latine perorauit. Tum Muſiponti pluribus Doctrinam Christianam frequenti auditorio publicè tradidit, tantis eam & ſcientiæ & gratiæ ornamenti inſpergens, vt & iucundissimè à luuentute, & magno cum fructu audi- retur, & non ignobiles Theologi ampliori theatro quæ dicebantur digna eſſe censentes, nè ſemel pronuntiata perirent, ſedula manu excepta referrent in commentaria. Verlanti Parisijs accidit dignum memoria, quod & ipſius induſtriam, & Dei commendat in ducendis hominum animis admirandas artes. Communi eiusdem è Schismatis naufragio ſaluu Lutetiam appulerat doctoſor quidam Theologus, quo vetere amico Pa- ter Thomas vſus fuerat: Hunc pro antiqua neceſſitudine cùm ſemel iterum- que laſtasset, ſtatuit ſuper exoneranda conſientia aggredi, & de totius ante actæ vitæ rationibus ſubducendis ſuadere. Igitur captâ occaſione ingreditur ſermonem.. Alter ut ſenſit quæ oratio tenderet; "Nil pluribus, inquit, opus eſt; Ea ipla eſt quæ me cura ſollicitat: Hac enim quæ proximè clapla eſt no- ñe ſomnium incidit, quod & te mirari neceſſe eſt, & mei officij vehe- men- ter me commonet; videbar cum familiaribus menſe opiparæ affidere; inter-

conuiandum, ut sit, ingrediuntur Musici: Rogant an quidquam delectet audire? sane, inquiunt omnes: tum unus ad me conuersus, vis voce tibi præciam aliquid? Per me, inquam licet; præcine. At ille inde à prima ætate mea telam retexens, cuncta quæ ad hanc usque horam peccaueram ab oculis posuit, tantumque incussum horrorem ut nihil sit in optatis magis, quam ut onere isto me quam citissimè liberem.

Age igitur, subiungit Pater, duorum vel trium dierum interuallum cape, quod lustrata ætate vniuersa accuratius rem tam optatam peragas. "Neque id necesse est, inquit; tam enim clarè, tanquam ex ordine digesta teneo omnia, ut qualisunque mora superuacula sit.) Itaque confessim exquisitâ methodo repetens vniuersa, & quam miris modis Deus electos suos iuuet docuit, & se ad vicinorem quam sperauerat exitum quietiorēmque hoc adminiculò comparauit: non enim longo post tempore morbo oppressus pie obdormiuit. Pater Thomas anno septuagesimo secundo quatuor Professorum votis adstrictus, Romam primù, tum Mussipontum rediit, atque in senectute bona animam Deo reddidit, annos cum explesset ætatis octoginta sex, in Societate verò unum supra quadraginta. Qui antequam Angliam desereret, in difficultate carceris tædio, legitur aspectu imaginis Christi Sanguine manantis, quæ insperato ad parietem fixa emicuit, ad quælibet toleranda animatus; & in declivi ætate, cum pertinaci morbo tibiam occupante, medicorum de ea secunda iudicium expectabat, Sanctorum Apostolorum beneficio, (quorum subsidium in festo illis die implorarat) periculum depulisse. Et quo tempore

Vid. Annales Mus.
sipotanos
Anni 1604

Burgheſius in Socie-
te Virgi. Sa-
cra ex erro
re comuta.
to nomine
in Albi-
rum.

in Comitiis Societatis Generalibus, mortuo Mercuriano, ad Successorem deligendum couenerant Romæ Patres, Parisijs cum esset, rogasse Iacobum Tyrium magnæ auctoritatis & nominis in Societate virum, num Partem quempiam Claudium nomine, Romæ nosset; ad quem Tyrius, noui equidem; sed quid rogas? Tum ingenito candore narrasse id quod acciderat: "surrexeram (inquit) de nocte Deum oratus pro felice Patris nostri Generalis electione; cum mihi apparere dignata est clementissima Mater, & spiritu me duxit in Patrum conclave; Tum cæteros inter, iuuenem quendam Patrem, Claudium nomine, manu produxit in medium, & congregationi indicare videbatur ut hunc eligerent.) Non vanam fuisse præmonstrationem probauit euentus, & Societati salutarem, & vita Thomæ cum insigni pietate transactæ non leue argumentum.

Adamus
Brooche.

Admissus.
Ao. 1564

XI. Adamus Brooche honesto loco Londini natus, & humaniorum literarum disciplinis excultus, alioris Scientiarum studijs in Academia Oxoniensi quinq; annis dederat, cum hereticos flammam cuncta latè domi depalcentē enauigato mari fugiens, morum facilitate & ingenij præstantia tantu valuit, ut annos ætatis duos supra viginti numerans Societatem obtinuerit Romæ, exente anno eius seculi sexagesimo quarto. Post Probationes, Philosophiæ excolendæ rursus adhibitus, in Lithuania concessit, in ea deinde Prouincia primis Societatis muneribus cum laude perfunctus: Nam Collegio Vilnensi olim præfuit

fuit Rector, & Nouitorum demandata est ei cura per quadriennium; & Pre-
fectum rerum spiritualium egit pluribus annis, ea vigilantia & accuratio-
ne, ut eorum locorum Annuae litterae disertè pronuncient, dici posse om-
nes fere eius Provinciæ præcipuos Patres in Christo genuisse.) Præter-
quam quod inter hæc per viginti annos, Bransbergæ & Vilnæ, Con-
scientiæ, & capitum in quæstione cum Hæreticis positorum nexus apud
frequentes auditores explicauit, non minori Doctrinæ quam pietatis
commendatione, Antistiti Vilnensi & Samogitiæ in primis carus, & a-
pud clerum vniuersum in veneratione habitus. Anno octogesimo vti di-
ximus, cum Patre Gulielmo Good Congregationi Generali interfuit,
cum iure suffragij, at sexcentesimo quinto supra milleimum vitæ exi-
mia cum virtute peractæ parem exitum iungens, omnibus sui reliquit de-
siderium, tertio nonas Iulij: ab anno septuagesimo octauo quatuor vo-
torum professus.

Munera
qua gesit;

XII. Luurentius Arthurus Faunthæus in ijsdem regionibus scriptis c-
tiam commentarijs Societatem illustravit; quorum indicem cum no-
ster Ribadeneira & Alegamb: diligenter texuerint, non erit lectori graue
hic prætermittere. „Ortus nobili familia Leicestrensi tempestiuè serpenti per
Angliam Hæresi se subduxit; Nam anpos non plus sedecim natus, cum
Louanij, inter Conuictores, Logicæ operam daret, in Societatem admis-
sus est, anno septuagesimo. Româ deinde, emenso Theologiæ Stadio, in
Poloniam missus, Polniciæ diutissimè de Quæstionibus fidei disputauit,
& proteruiam Ministorum contranitentium, veritate de altiore loco
proposita, & libris in lucem editis compescuit; non mediocrem existima-
tionem tum morum insigni probitate, tum doctrinæ momentis in vniuer-
so regno consecutus. At Vilnæ anno nonagesimo primo, post quatuor
votorum recenter factam professionem, morbo correptus, præmature vi-
deri potuit humanis esse subtractus, nisi qui flores optimi Religiosi in
hortis enalcuntur, ijdem cælestibus pratis ornandis censeri debeant ap-
tissimi.

Luarentius
Arthurus.
Vid. Pto-
zium Aot.
1591.

XIII. Luxere & in Germania & per Belgium alij scientiæ & vir-
tutum ornamenti clari. Ioannem Vicæum Oxoniensem Catalogus Ingol-
stadiensis memorat Philosophiæ & moralis Theologiæ Professorem:
Idemque in indice Romano fertur Rhetoricam & Græcas literas atque a-
lia docuisse. Tum post quatuor votorum Professionem in Augusto anni oc-
togenimi octauo editam, Septembri inscienti è viuis sublatuſest, cum virgin-
ti quinque annos in Societate vtiliter posuisset.

Ioannes
Vicæus.

Thomas etiam Guilielmi, & ipse Oxoniensis, post Philosophiam Ro-
mæ, Theologiam Viennæ in Austria auditam, vno anno terram Gram-
matices, at duos supra viginti Mathesim explicuit Olomucij, ab alijs
interim pauperibus obcundis non immunis; nam Ministri procura-

Thomas
Guilielmi.

toris, Confessarij, Monitoris, & annis deinde tredecim in adolescentum conuietu subregentis officio est perfunctus. Et durauit is quidem ad annum viquæ millesimum sexcentesimum vndeclimum, Coadiutoris spiritualis formati gradum virtute & doctrina illustrans: atque annos in Societate cum numeraret quadraginta septem, ætatis prope septuaginta, in senectute bona, quam animam cum fructu ad errantes ciues suos in viam reducendos ponere potuisse, Deo reddidit Cœlestibus Ciubus inferendam.

Richardus Storey. **XIV.** Eundem Coadiutoris Spiritualis gradum virtute & laboribus, varijs in Prouinciis, exanclatis, ornauit *Richardus Storeus*, Sarisburiensis. Nam

Decimo sexto ætatis anno adscriptus in Societatem Tornaci in Belgio, inde per diuersa Collegia delatus in Germaniam, Classium inferiorum præceptis tradendis pluribus annis insudauit. Tum vocatus Lauretum, atque inde Flo-

Annus viennensis 1600. rentiā, demum Viennæ Austræ confedit, "vbiq & propriæ abnegationis, & humilitatis, virtutum denique solidarum quæ ab unoquoque nostrum requiriuntur, expressa linquens vestigia) ut de eo loquuntur annuæ Viennenæs.

Tertiò deinde expeditionibus Hungaricis aduerlus Turcas implicitus, cum ob singularem caritatem, quâ cunctos complectens singulorum necessitatibus seruiebat, omni ordini esset in deliciis, per incredibiles labores, & indefessum proximi iuuandi studium, melioris vitæ adiit hæreditatem, decimo octauo Septembbris anni millesimi sexcentesimi. In diario quod sibi viuens fecerat industrius negotiator animarum, repertus est nouem menses, qui fuerunt eius vitæ postremi, notasse exceptas vulgi confessiones ter mille ducentas octoginta octo, non adnumeratis pluribus seu discipulorum nostrorum seu aliorum, qui totius vitæ rationes eo tempore apud ipsum depo- fuerant.

Ioannes Howlett. **XV.** Similibus per Transyluaniam expeditionibus destinabatur *Ioannes Howlett* ex Rutlandia oriundus, cum Roma profectus est anno supra sesqui-millesimum octagesimo sexto. Admissus fuerat Louaniij anno septuagesimo primo, quo tempore *Leonardus Lessius* inter Tyrone exercebatur ad ea quæ postmodum in Societate & gessit & scripsit eximia. At noster duos supra vi- ginti annos ætatis recensens antequam natiui soli inclemantium fugeret, in Philosophia magister fuerat renuntiatus. Tum Societatem complexus, Theo- logiam audiuit Duaci: atque deinde decem annos continuos partim in Bel- gio, partim per Germaniam, Grammaticæ, Rhetoricæ, literis Græcis & Hebraicis, Mathesi etiam & Ethicæ, & denique præceptis de consciencie tradendis incubuit: donec Vilnam Lithuaniae delatus altero post anno defunctus est.

XVI. Duo etiam *Rastali*, *Ioannes* & *Edwardus* ex agro Gloscestrensi admissi Romæ anno sexagesimo octauo, cum triodium aperta nostris esset in Angliam via, Germanie itinandæ destinati sunt. Et *Edwardo* quidem inter

inter studia Theologica Ingolstadij perficiēda quid porro acciderit incertū. At *Ioannes Sacerdotio* ante ingressum iniciatus, atque Hallæ Consultoris & Confessarii munere perfunctus, transmissus Augustam Vindelicorum atq; deinde Ingolstadij Rector memorabili edito facinore diem clausit extremum. *Paulus Hoffeus* earum regionum Provincialis, magni nominis atque auctori-
tatis vir, graui afflictus morbo, iamque postremis Ecclesiæ adiumentis muni-
tus, ultimam in horas opperiebatur vitæ periodum: Tanti viri iacturam non
facile ferendam arbitratus *Ioannes* "Quid, inquit, si me, inutile pondus,
Deo pro huius vita deuoueam?) simul ad ædern Saluatoris octo millia pal-
lium Augusta dissitam se cōsecreturus excurrit. Ratum habuit Deus Religio-
sum votum: Reuertentem opprimit ægritudo, & lecto affixum, ijsdem pal-
lisibus quibus *Paulus* à morbo conualecit, absumit. Eoqué fuit gratior hostia
quo ad tantam suimet abiectionem præter vnam Dei & proximi caritatem,
momenti nihil accedere poterat.

Memorabile votum profalute. Prouincialis. Annuae Ingolstadij anno 1600. vide Zac. chinum 3. p. Hist. l. 5. n. 106.

XVII His etiam Prouinciis debetur memoria *Thome Stephanoni*, quem secundo extorrem vidimus Watenis. Brunæ tamen in Morauia posuit rudimenta Societatis: Tum Olomucij, & Pragæ, Rheticæ, Græcis etiam & Hebræis literis tradendis annos quatuordecim expleuit. Sed altius vt repetamus huius viri labores, Natus Windletoniæ in Episcopatu Dumclensi, postquam Rhemis primum, deinde Romæ Philosophiæ & Theologiæ operam dedisset, Sacerdotio iniciatus, in messem Anglicanam auctoribus *Alano & Personio* missus est. In Februario anni octogesimi quarti, vt inueteratum in Catholicos, eorumque in lacris adiutores odium consuetis calumniis & maledictis soueret Magistratus Hæreticus, spectatæ doctrinæ & innocentiae Sacerdotes duos scelerata nece sustulerat, *Iacobum Fen & Georgium Haddock*: postridie eius diei capitur *Stephanonus*, & in arcem Londonensem compingitur: ad dies viginti septem humus nuda lectus fuit, alios quadraginta uno minus ferro onustus iacuit; tum anno vertente, undecimo calendas Februarias, vñacum nouemdecim Sacerdotibus vinculorum sociis 38. Ita Ribade neira l. 2. c. Alij Iunii pro Ianua signantur.

Inde Romam accessitus, *Personium* quædam ad Historiam adornari tem aliquamdiu iuuit. Tum rursus in Anglia cum pluribus annis strenue laborasset, demum Watenis conquieuit septuagenario maior. Horis subcisiuis vitam *Thome Pondi* (quem infra memorabimus) ex ipsiusmet *Pondi* aduersariis iusto volumine contexuit, & plura *Personij* opera, vulgari scripta idiomate, latine reddidit; digessit etiam historiam temporum ab mundi exordio, sed quæ exercitationi potius seruierunt quam posteritati.

XVIII. *Ioannes Gibbonus* VVellensis Christi paupertatem sacerdotem *Ioannes Gibbons*, culi commodis præhabens, Societatem amplexus est Treueris, octauo Octobris anni septuagesimi octaui. Studuerat Philosophiæ & Theologiae in Collegio Germanorum Romæ, eo progressu ut in vtraque Lauream

Historiæ Prouinciae Anglicanæ.

Catalogus
Treueren.

Lauream Doctoris adeptus sit; Paremque doctrinæ moderationem animi, & in proximum caritatem præferens, ornatus est ex Gregorij decimertij voluntate Canonicatu in Ecclesia Bonnensi non procul Colonia, Agrippina: At ille fluxas mundi spes dubiosque honores non alio loco habendos ratus quam sapientissimi quique locandos semper arbitrati sunt, sibi prius perfectæque virtuti inuigilandum censens, Societatem petijt. In ea quantam sui excitari sustinueritque existimationem testantur munia quæ plura gessit cum omnium constanti approbatione; tum etiam euentu non minus felici armatus in hæreticos stylus. nam cum Georgius quidam Schone Heydelbergensis, datâ in lucem disputatione, Sacrorum apud Catholicos summum Antistitem notis AntiChristi contumeliosè alpersisset, absersit illas facilè noster *Ioannes*, & hæretici hominis impudentiam docto calamo compressit; editis præterea commentariis de cultu Sanctorum, atque de Sacra synaxi sub vna specie: Auctiorque meritò censeri debet eius operis quod inscribitur *Concertatio & cœlia Anglicanae* tribus libris comprehensa. Etsi enim *Ioannes Aquipontanus* (dictus apud suos *Bridgewater*) post reman manum adhibuerit, auctamque dicauerit Eleotori Treuerensi, anno nonagesimo quarto; vndecim tamen ante annis illam noster *Gibbonus* iam prælo cōmiserat, ut Caluinistarum immanitatem in Catholicos Barbariemque vniuerso orbi traderet inspiciendam. Munera autem quibus in Societate functus est, fructus fuere doctrinæ & pietatis: Nam & Theologiam, & lacræ scripturaræ quæstiones explicuit, & studiis cæterorum est præfectus; & post Conscientiæ inter nos, & adolescentum in conuictu regimen, totius Collegij Treuerentis Rector obiit anno octogesimo nono, non minore prudentiæ in ducendis hominum animis laude, quam pietatis & doctrinæ in erudiendis.

Richardus Gibbons. XIX. *Richardum* huius fratrem, natu quidē minorem, sed in Societate antecessorem, hic attexere non erit importunum, nam inter Belgas consenuit, raro & quasi precario Anglorum auxilio adhibitus. Inferioribus disciplinis imbutus in Anglia, Philosophiam vno anno Louanijs, altero audiuit Romæ in Conuictu Germanorum: Tum anno septuagesimo secundo in Societatem receptus, rursus Philosophos per tres annos euoluit; atque emenlo Theologie studio, Mathesi ac Philosophiæ tradendæ quâ Romæ, quâ in Galliis tredecim annis insludauit: Sacros etiam Codices, & H̄ebrea explicauit Conimbricæ; & quatuor votorum eâ in Academia celebratâ professione, Anno nonagesimo primo, iterum Mathematicis enucleandis datus est Louanijs, atque aliis in Societate consuetis muneribus exercitus. Et quanquam Audomari aliquando concionatorem in seminario egerit, & alia obierit munia, Duacum tamen fuit ei fere perpetua constansque sedes. Hic decachordum Viguerij, Additio-nes ad Toleti instructionem Sacerdotum, Amadei orationes, Harpsfeldij historiam, & alia in lucem protulit, & habebat præ manibus Patrum sententias Alphabeti ordine per capita digestas; ingens opus, & improbi laboris, promptamque Concionaturis materiam ferens, quacunque demum de re dicendum esset;

esset; sed lucis huius usuram parienti mors eripuit priusquam fetus formari ad lucem posset; quanquam octogenario seni non tam animi, quam anni defuere, quibus aliorum diligentiae in simili opere iam euulgatae colophonem imponebat.

XX. In indicibus Belgij quatuor alios reperio operam vitamque cum laude Rogerius doctrinæ & pietatis Duaci posuisse: Nam *Rogerius Bolbott*. Staffordiensis, cùm post decem fere annos in Societate expletos, sc̄ obsequio infectorum in ea Ciuitate deuouisset, & magna cum animi voluptate Sacrosanctam Eucharistiam atque extremamunctionem morientibus administraret, tābe tandem ingle correptus est. Tum vbi in brachiis sparsas aspexit contagionis notas, eas ^{vid. Zacc. ch. num p. 3. Historia Societatis Iesu l. 8. n. 228.} tanquam Dei in se benevolentiae pignora exosculans, munitus ad iter extre-
mum Ecclesiæ Sacramentis, post vota Religionis piè repetita, Sanctissimum Iesu nomen inclamans, animam Creatori reddidit, secundo Septembris, Anni millesimi quingentesimi septuagesimi secundi, tantâ apud omnes opinione Sanctitatis, ut Cives Duaceni monumentum quod solo extaret, sumptu com-
muni, ad futuram eius memoriam, erigere cogitarent. *Ioannes verò Burstar-*
dus Oxoniensis anno ætatis vnde vigesimo admissus Louanij, peractis pro-
bationibus Metaphysicam explicandam confessim accepit; deinde emensis feliciter Theologiæ spatiis, Duacum translatus, Philosophiam ab ouo exorsus est tradere; sed mors præcox ingenium intulit Cælo, antequam vel annum in ea tradenda disciplina, vel ætatis suæ vigesimum septimum expleret.

Thomas Martialis Sacerdos, Philosophiæ & Theologiæ laurea decorus, Societatem iniit Louanij. Tum Duaci nouem annos Philosophis elucidandis insumpit; Romam deinde vocatus ad munus Confessorij in Anglorū contuber-
nio, non diu super fuit, nam morbo oppressus, cùm ad opportuniora curatio-
nis remedia in Collegium Romanū fuisset delatus, emissâ quatuor votorum Professione, piè animam efflauit, vnde decimo calendas Augusti, Anni 89. su-
pra sesquimillesimum Fertur moriēs cùm Crucifixi completeretur effigiem frequenter in hæc verba prorupisse: *Quid sunt, ô bone Iesu, hæc vulnera tua, nisi peccata mea?* Denique *Ioannes Columbus* Deuoniensis, anno vigesimo sex-
to ætatis ingressus Societatem Louanij, Duaci deinde confessionibus Anglo-
rum in Seminario præfetus est, & habuit de Superiori loco conciones ad an-
num octogesimum secundum, quo diem clausit extreum, decem in Socie-
tate annis expletis.

XXI. Vidimus etiam Duaci Patrem *Thomam Coniers*, qui post acceptam Philosophiæ lauream, in Societatem cooptatus Tornaci, anno octogesimo quarto; post humaniores literas, logicamque Duaci traditam; post Lendium, Bapalmiamque, in finibus Gallorum, improbo labore excultum; postque alia Societatis munia, tum Romæ anno sexcentesimo, tum deinde in Belgio obita, *Dionanti Eburonum* demum fixit sedem Apostolico ritu villas pagi-
que & vastam Arduennæ solitudinem percurrentes, egenissimorumque homi-
num sitientes animas Christianæ doctrinæ riuis tam indefesso labore irri-
gans,

Bartolo-

meus Fizen gans , vt magnum Ciues omnes incesserit desiderium socios in eam vrbem
in fl̄ribus aduocandi, quorum opera perpetuarentur fructus quos Patris *Thome* cultura

Ao. 1607.

produixerat. Pridem apud illos sub Laynio incre buerat Societatis existimatio, Henrico Somalio sedulam nauante operam ; Scholas etiam hic aperuerat, formam alectantis Collegij, at Laynio inconsulto. Annis deinde plus decem cum turbulentorum temporum difficultate colluctans ipsa sua tenuitate desicerat, donec Thomæ feruore nouis excitatis ignibus desiderium rursum exarsit homines Societatis aduocandi fouendique : Missi Leodio primum aliqui qui agrum per interualla excolerent ; tum firmior data statio ; que circa huius seculi annum duodecimum excreuit in Collegium. Condito Collegio, Thomas in omnem latè Prouinciam excurrit : nam ab Hannonie finibus ad vique Germanorum limites insigni operæ pretio le diffudit, oninis conditionis homines complexus Nulos itinerum amfractus refugiebat; per aua monitum atque syluarum, per niues densamque grandinem, per calores, aestuantemque solem, rudiorem populum euocare deliciæ erant. Tum ardore dicendi pro concione ad altiora commoto, vel aures confitenti præbebat, vel Catchesin de plano explicabat horas occupatis commodas aucupans ante ortum vel post occulum diei. *Bastoniæ*, vrbe mediâ ferme Arduenna, non minus olim neglecto animarum cultu, quam sterilitate soli miserabili, parem locauit operam, paricūm fructu ; tantaque fuit erga illum populi veneratio, vt quacunqne die vel hora datum esset signum, relictis familiaribus negotiis ad eum audiendum confluueret ; Cumque ea essent tempora ut impetrari non posset à Societate eo loco Collegium, quemadmodum summis votis expetebatur, auctor fuit magistratus ut ex alio ordine Religiosos homines accerret qui in concepto pietatis ardore Ciuitatem & vicina souerent. Eodem consilio honestas Virgines Cælibatum amplexas & spiritualium rerum ipso magistro non imperitas, Dionanto eductas, scholis præfecit puellarum; quò honestis moribus & Christianis præceptis à teneris imbutæ, familiis deinde liberisque cum virtute præsenterent. Nihilque illi erat difficile cui in omnium animos imperium conciliarat innata integritas, atque ardens diuinæ gloriæ studium, cum insigni modestia, atque animi demissione coniunctum In veste paupertatem coluit, in cibo parcimoniam, in omni vita orationem: Nam & in itinere ferè precabatur assidue, & cruces per agros obuias, atq; arboribus affixas Sanctorum imagines pronus in terram venerabatur, se suo sique Deo & Sanctorum hominum tutelæ commendans. In his cum ad annum ætatis septuagesimum 7. Societatis quinquagesimum tertium durasset, redeunteni per festa natalitia ex agris morbus corripuit, qui ei fuit extremus. Cum primum ingressus est Tornaci Tyrocinium tam acribus renum ac vesicæ doloribus cœpit affligi, ut sine Societatis incommodo cœptis insistere non posse medici pronuntiarint: Iussus est ergo Societatem relinquere: At ille magno ardore animi optimam Dei parentem precatus, omnem mali vim ita sensit extinctam, ut sanitate (cius ope vti Religiosè credidit) recepta, Societatem repetierit:

tierit: Hæc illum ægritudo senio confectum ac laboribus postremum occupauit; quo testatum videri voluit Beatissima Virgo, suum fuisse beneficium quidquid ille in Societate aut laborasse aut vixisse potuit: decumbens non cessabat Charitatem Societatis in immerentem prædicare; denique Christianis armis ad certamen iultimum munitus, nono Calendas Februarij Anni millesimi sexcentesimi trigesimi noni, vita hac mortali relictâ immortalem est aulpicatus. Ab anno circiter sexcentesimo professus trium votorum; nam quartum Romę sibi delatum ex humilitate non admisit.

XXII. Ceterorum quos dies abstulit in utraque Germania, ut vita breuior ita quæ laudi verti potuissent ex initii potius coniienda quam ex fructu prædicanda veniunt. *Aegidius Fezard*, admissus Romę, abiit post studia Pragam, locus Patris Ioannis Pauli Campani Tyronum Magistri, & anno uno superfuit. *Hugo Scriuener* Herefordiensis, Syntaxin docebat Brunæ anno nonagesimo, neque plura memoranrur. *Guilielmo etiam Powello* Dicœsis Assaphensis, post decem annos in Societate positos, & traditas humaniorum literarum disciplinas, quid ab Coloniæ commemoratione anno nonagesimo septimo euenerit non liquet. *Elizæus Hajwood* Londinensis, Iuris Cælarei licentiatus, cum operam rudibus in fide instruendis Hallæ aliquamdiu utiliter posuisset (quo munere mirificè delectabatur) in Belgium profectus, & Concionatoris, & Præfecti spiritus officiis functus Antwerpia, demum Louanijs diem clausit extremum, anno ab Societate inita duodecimo. Quâ anni libertate se facultatibus exuerit cum Societatem iniit, *Euerardi Mercuriani* Generalis literæ ad eum decimo quinto Ianuarij Anni septuagesimi quarti scriptæ luculenter ostendunt. "De bonorum vestrorum distributio-ne (inquit non possum non valde probare quod Pater *Franciscus Borgia* Sanctæ memorie constituit, suaque Reverentia habuit catum, nimirum ut æquis partibus suæ Louaniensi, Coloniensi, & Monachiensi Collegijs portiones obtингant. De altero florenorum quingentorum reditu, quem meo arbitratui relinqu integrum scribitis, non video cuinam Collegio fructuosius quam Louaniensia bona legari possint) Hæc Mercurianus. Elizæus verò quæ plerique bona, quasi per excellentiam, vocari volunt, nè in bonis quidem habuit. *Philippus Harrisonus* Oxoniensis, confessus Muffiponti studiis, in Philosophia laureatus, eandem Heripoli professus est; deinde etiam Ethicam, & Mathesin, demum Roman vocatus ad Sanctum Petrum, atque edita quatuor votum Professione, in Angliam profectus altero post anno diem obiit.

Aegidius Fezard.

Hugo Scriuener.
Guilielmus Powell.

Elizæus Hajwood.

Philippus Harrison.

Guilielmus Aetonius Derbiensis Philosophiam utramque & Mathesin tradidit Coloniæ, Treueris, & Moguntiæ; tum Molhemij de Conscientia questiones; cæterisque deinde tanto vero dignis muneribus ibidem perfunctus est, ad annum usque sexagesimum sextum. *Adamus Higgins* Londinensis, ^{Adamus Higgins.} Dilingæ & Ingolstadij nouem antiis Philosophos est interpretatus; Historiam etiam Sacram & prophanam, & de moribus dubitationes. Hic atnis grauis venit Louantium, atque ea propter Olyssiponem primam, deinde Hispanum trans-

Historiae Provinciae Anglicanæ

Robertus
Ardrenus

transmissus est, tum Alumnis Seminarij, tum Anglis institutoribus futurus à Confessionibus; vbi consenscens, laborum simul & vitæ finem accepit, post annum sexcentesimum decimum quintum. *Robertus Ardrenus Cicestrensis*, admissus Louanijs septimo Aprilis anni sexagesimi quinti, per omnia penè Societatis Ministeria gnauum se probauit operarium: nam & humaniora & Mathesim explicuisse memoratur, & functus muneribus Ministri, Procuratoris, Praefecti spiritus, Concionatoris, Pænitentiarii in Lauretana, & Sancti Petri æde; quo tamen loco ad supernæ felicitatis præmia euolauerit non reperio. Hos habuit Septemtrio.

In Italia
qui clarue-
re.

Humphre-
dus VVod.
ward.

Habetur in
in Collo.
Romæ in-
ter M. SS.

Edmon-
dus.
Harewood.

Richardus
Tanered.

Thomas
VVar-
coppus.

XXIII. Hospitii & educationis nomine quantum Italæ atque Hispaniæ debeat Anglia, tam cunctis per Europam gentibus est perspectum, tam peruulgatum, vt neque silere fas sit, nè ingrati, neque sat promptum dicere nè in summo beneficio minus eloquentes videamur; & quanquam aëris victusque à nativo discrepantia interitum multis attulerit, plures tamen vtraque redidit Angliæ quam luctulit operarios. *Humphredi VVoodward* celebris est memoria Mediolani; vbi sacros codices annis pluribus insigni cum opinione reconditæ eruditionis explicuit, & Psalmos Davidicos docto Commentario illustravit; Eius Commentarii meminit Possevius in Apparatu; & extare in hunc diem manu scriptum ea in Provincia locuples est testis Ioannes Stephanus Menochius, qui ei Provinciæ & Romanæ quondam præfuit, eodem in genere scriptor inter laudatissimos. *Humphredum* cùm trigesimo Nouembris anni octogesimi septimi excessisse è viuis literæ Breranæ hoc elogio ornant, "Obiit Humphredus Anglus Sacerdos, mira vir eruditione, & scientiâ Dei colendi.)

Edmundum Harewood post gradum in Philosophia adeptum antequam in Societatem adlegeretur, & Theologiae deinde stadium Romæ decursum, vrbs perpetuum habuit inquilinum. Nam vel apud Sanctum Petrum Pænitentiarius, vel in Anglorum Seminario Minister, annos vnde viginti explesse reperitur: tum valetudinis resarcendæ causa delatus ad domum Probationis in monte Quirinali, sanctè perhibetur obiisse, vndecimo calendas Octobris anni nonagesimi septimi. *Simon etiam Hunt* ante Edmundum, vigesimo septimo Aprilis anni septuagesimi octauj admissus, dum eodem Pænitentiarij munere fungeretur, diem obiit 11. Iunij, anni octogesimi quinti. *Richardus verò Tancredus* viginti duorum annorum iuuenis, studiis Olomutij & Pragæ decursis, traditisque per biennium græcis literis Viennæ, vocatus in Italiam, diem clausit extremum Patauj, tertio decimo Septembris anni supra quingentesimum nouagesimi sexti.

XXIV. *Thomam* quoque *VVarcoppum* vidit Sicilia non diu quidem superstitem, sed memorabili Deimisericordiâ commotum, vt deserta hæresi in qua educatus, orthodoxam fidem, ac deinde sanctiorem viuedi rationem amplectetur. Tertium & vigesimum annum attigerat, litteris non leuiter tinctus, & in tractandis quæstionibus ab Nouatoribus in disceptatione

ne positis sat, ut sibi videbatur, promptus; Hic seu discendi, seu calumniandi, aut docendi causâ (ut est id hominum genus primum ad ostentandâ scientiam venerat Rhemos, quam ad ciuitatem recenter translatum Duaco fuerat Anglo-rum seminarium: Hospitabatur apud ciuem Catholicum: Hunc die quadam ad Templum matutino tempore progredientem rogat *Thomas* se socium habere velit: Annuit hospes, spondeat modò facturum se in æde sacra quod cæteros cerneret facientes: in Sacrosancto sacrificio, interim dum Sanctissima Hostia & Calix eleuantur, qui flexis genibus assistebant pectus de more tundunt; tundit & *VVarcopus*; Et reuertentem domum hospitem interrogat, "Quid rerum, bone vir, agebat Sacerdos ille cum ad manus in altum cœlatas se populus tam sancta ceremonia percutiebat?") venerabamur (inquit hospes) Christum Dominum nostrum in sacro sancta hostia, quam tunc monstrabat Sacerdos, & in Calice presentem, quemadmodum nos ipse Christus, & Ecclesia docent." Hostiam & Calicem tu memoras? ego verò neutrum vidi: at nos vidimus omnes: Ea cæcitas *VVarcopo* saluti fuit; quos oculos curiositas clauserat, hos Deus humiliato aperuit: Ecclesiæ redditus, & Romæ post aliquot annorum studia factus ipse Sacerdos, tum in Siciliam corrogandæ pro Rhemensibus Eleemosynæ causa transmisus Societatem petiit, anno octogesimo septimo: Feso die Resurrectionis dominicæ admisus Messianæ & nondum finitis probationibus euocatus in Hispaniam ad nouum quod fundabat Rex Catholicus Seminarium, in itinere finem viuendi fecit Alicanti, decimo nono Octobris anni octogesimi nomi.

X X V. *Guilielmus Brunsleyus* aliquantum dissimili ad Societatem *Guilielmus* prodigio adductus, quamquam virtutis studio & contentione currendi longioris vitæ curlum æquauit, integrum tamen Tyrocinij tempus non expleuit: Is natione Anglus, cum in hortis quibusdam inambulans de vitæ quam institueret genere cogitaret, manifestam Salvatoris speciem vidi<sup>Primi sa-
culi l.2. p.
a. 235.</sup> tulus & aspectu & tacito hortatu, ad humana linquenda impulsus, facile

nimaduertit illi se potissimum cætui adiungi debere, qui eius quem videbat & vitam lectaretur, & gereret nomen: Viso, cum certa eius asseueratio, cum maximè inculpati mores fidem fecere. Cuius illustre pro castitate seruanda certamen, cum literæ anni octogesimi quinti fulè narrent (licet charæteribus nominis paululum per errorem commutatis) illud hue transferre non erit iniucundum. *Guilielmus* inquiunt, *Brusbeus*, Anglus, in Roma-^{Anno 851} no Collegio post initam Societatem mortuus, claris domi lux ortus natilibus, cum annum ageret quartum decimum, studiorum causâ Duacum mititur, ubi primùm Societatem nouit, eiusque opinione nonnulla mentem de ea complectenda suscepit: quæ cogitatio quoniam radices nondum egerat, post eius in Angliam reditum, obliuione potius quam voluntate excidit. Agebat alterum & vigesimum ætatis annum cum arcta esset ei cum claro & Catholico viro conjunctio; & suadere cæperat amor, ut assol-

let, necessitudinem arctiorem, nouamque per nuptias propinquitatem. Spondet ille *Guilielmo* Sororem suam, si velit ducere, & vt velit hortatur & urget. Contra amicitiam fieri videbatur sponsam talem repudiare, nec abhorre le à nuptiis significauerat adolescens. Amabatur à Virgine, & ipse Virginem adamabat, & familiaritate contracta multæ vnà consumebantur horæ, ex qua tamen nihil in animum adolescentis, Deo protegente, irrepsit quod officeret castitati: Sed nè quis in terris hunc sibi florem præriperet, imbecillæ Deus misertus adolescentiæ, veteres illi cogitationes ad memoriam redigit, & pristina Societatis studia, quæ sopia videbantur, accedit. Et tanta fuit ardoris vis, vt abieeto nuptiarum consilio, spuriisque non modò quas possidebat opibus ac fortunis, sed spe etiam certa paternæ hereditatis, adorariit repente fugam. Id puellæ mater fratresque odorati *Guilielmum* adoruntur, & subiti reprehensione consilij violatæque fidei deducere de mente conantur. Circumsident mulieres lachrymis ac precibns; fratres minis ac terroribus; Religionem obiiciunt datæ fidei, nec iam licere contendunt semel initum matrimonium & verbis & crebris argumentis amoris, saluo officio & Religione dissoluere. *Guilielmus* nec fidem datam testabatur esse, nec verbum ullum factum, vnde id argui posset. Post multæ ultro citrōque agitata, pueram abditâ in cubiculum monent aperto repente ostio prosiliat, & quem iure ac verborum contentione non posset, blanditiis precibùsque deliniat. Prodit igitur ex constituto puerilla, non minus ab arte compta, quam à natura, & tum orationis suavitate, tum querelarum dulcedine animum pertentat adolescentis; orat omnibus precibus ne se respuat; negat quidquam esse vel in suis naturalibus, vel in naturæ fortunæque muneribus quod despiciat: fraternæ det hoc amicitiæ, det suo quoque amori, vt tam expetitam, etiam penè initiam matrimonij Societatem sanciat, habeatque rationem cum personæ tum dignitatis suæ, cui sempiternam dedecoris notam, si ab eo repudietur, inuret. Ille surdis ad hæc auribus, de castitatis magis bono, quam de parte amicitia solitus, tacitus, nullique dicta salute, ex iis ædibus euolat: Mox in Gallias traiicit, nec ita multo post, cum Romam, quò Deus duceret, peruenisset, nondum exacto Tyrocinij biennio, ipso virtutis studio & contentione currendi longæ ætatis cursum æquauit, & è carceribus vix emissus subito euolauit ad metam. Pergunt deinde litteræ illæ modum vocationis recitare quem ante descripsi. Et hic forte ille est antiquæ & opulentæ familiæ in agro Somersettano ita uenis, quem Aquipontanus in Concertatione narrat sub disciplina domestica Iacobi Fen, postea Martyris, tantam in fide & virtute hauiisse constantiam, vt nullis allestantemis abduci potuerit, suaque sponte patriæ relictâ, superatōque mari, vt se totum Deo traderet, Societatem nominis *Iesu* ambiuisse; admissum paucis mensibus expleuisse tempora multa, obiisseque sanctè non multò antequam is liber anno octogesimo octauo primum in lucem ederetur.

XXVI. *Guilielmus* etiam *Hartus* octodecim annorum iuuenis , inter primos in Collegium Anglorum Romæ cooptatus , cùm Societati nomen dedisset , biennio nondum euoluto , ex Romano Collegio in cætum Angelorum adscribendus transit . *Guilielmus* alter *Brokesbeyus* , Diœcesis Wintoniensis , annis & is probationis non expletis decedens , veterani lauream accepisse non immerito videri potest ; nam hoc elogio celebratur . ” *Guilielmus Brokesbeyus* è prima nobilitate , stirpsque familiæ , post suscepitam ditionis paternæ possessionem , alterum & vigesimum annum agens , animi dotibus & oris figurâ cæli quâm terræ incolis propinquior , omnia , & simul sponsam (quam ad perpetuam virginitatem , vt ipse faciebat , colendam hortatus est) Religioni posthabuit ; Romæque inter Alumnos ad annum Conuictor , inde ad Societatem , tum ad Cælum ex ea euolauit) His iungi posset locius *Georgius Gilberti* , Patrum nostrorum aliorumque in Anglia Sacerdotum turbulentissimis temporibus hospes , comes , & fautor munificentissimus qui sub idem tempus in Collegio quidem Anglorum fine fecit viuendi , emissas tamen prius ex voluntate Reuerendi Patris Generalis Societatis votis . Sed oportunior erit causa in eius laudes excurrendi , cùm ad Personij labores ventum fuerit : Per cuius viri industriam singularem (Personij inquam) cùm constans apud exteræ nationes copia fuerit nostris vel erudiendis , vel per varia munia perficiendis , eorum memoriæ reliqua historia dabit campum laxiorem .

XXVII. Quos verò his initii complexa est Societatis propensa voluntas , palam est non omnes stetisse immotos . Alij à principio fluxo nixifundamento , alijs suarum cum tempore mole cogitationum corruiere . Narrat *Zachinus* in *Borgia* de *Edwardo Thorne* , annorum viginti quatuor iunene Anglo , qui nullo aut virtutis , aut fidei certo proposito , paupertate sola impellente , Societatem petierat , & Tyronicij nondum cuncto biennio , Rhetoricæ dabat operam Dilingæ : Huius vitium animi hac ratione detectum est . Dubitabatur ijs diebus de *Klesselio* quodam & *Simone Philosophis* , an recte de Religione sentiret : In eunte anno noui dabantur Praæceptores ; Hinc sumpta est occasio decreti Pij quarti de professione fidei facienda exequendi : proponitur cunctis ; Conscientiâ (vti aiebat) reclamante negat *Edwardus* posse se in illa verba iurare , daturum se alio loco rationes . Perturbauit eminuerò adstantes hæsitatio inopina adolescentis , qui tam cautè cuncta simulauerat vt nullâ tangenteretur suspicione . Semotis arbitris rogatus cautam , respondet , Cultum Sanctorum , purgandarum animarum flamas , Christi in Sacramento præsentiam & plura alia non esse sibi tam certo cognita vt tanto sub onere audeat assentiri . Docetur in iis quæ huius generis suâ naturâ obscura sunt , standū deniq; esse sententiæ vniuersalis Ecclesiæ , quæ certa est veri regula & firmamentum . Dies plures disputando consumuntur : suo demum ingenio cùm plus daret quâm Pontificum omnium , conciliorumque placitis , in itinere ad Provinciam Ingolstadij commorantem non sat diligenter custoditus élabitur , & in vicino

Dilingæ oppido hæreticis se adiungit. Et illo quidem tempore *Kleßelius* & *Simon* nullo edito dubitationis signo latuere: Vterq; tamen non ita multo post, Societatem & fidem deseruere exitu dissimili; nam *Kleßelius* postquam aliquamdiu per incerta opinionum vagatus fuerat, ad mentem rediit, & auitam fidem verbo scriptoque propugnauit: *Simon* dum Louanii in Societatem stringere parat calatum, repente ab obuio inimico oppressus occiditur.

Thomas
Longdall.

Non dissimili ab *Edwardi* stratagemate, sed lapſu grauiori, *Thomas Longdallus* Sacerdos post annos fermè viginti in Societate positos se suolqne dehonestauit. Cum enim constet admissum fuisse Romæ vigesimo primo Maij anni quingentesimi sexagesimi secundi, Anno deinde octogesimo secundo narratur eius fuga his verbis. " *Thomas Longdallus*, vir ætatis doctrinæque maturæ, Laureti Romæq; Pænitentiarij munere functus, muneribus præterea sat grauibus gestis, cùm ab Generali Romam accerferetur, Anglicanā Genuæ nactus nauim, incertū quâ de causâ in Angliam fugit, ibique turpiter apostatauit. Et forte hic est ille Doctor *Longdallus* quem mémorat *Personius* in notis, sparsissime in vulgus sub id tempus tractatum de adeundis sectariorum sacris non obstante Edicto Regio, & mulctâ in eos qui non parerent: quem multi infirmi secuti in Schisma defecerunt, donec editis ab ipso *Personio* & aliis, de non frequentandis his ritibus libris, docerentur aliter nullâ lege latâ, aliter latâ ad conformitatem extorquendam esse iudicandum. Huic enim maluerim hanc turbationem adscribere, quâm *Alano Longdallo* cui, teste *Pitzæo*, pietas, eruditio, & diuinæ gloriæ zelus magnum nomen peperit, claruitque id temporis Elizabetha regnante.

Christo-
phorus Per-
kins.

XXVIII. *Christophorus* etiam *Perkins* acceptis non rectè vtens Dei donis, causa fuit cur à Societate dimitteretur; fidei deinde orthodoxæ non minus quâm Societati iniurius. Admissus Romæ vigesimo primo Octobris anni sexagesimi sexti nouendecim annorum iuuenis, post Tyrocinij & Philosophiæ annos in vrbe decurios, Theologos audiuit Dilingæ, eo profectu ut Iacobo de Valentia adderetur aliquando in prælegendo locius Ingolstadii: Perseuerauitque ad eius seculi annum circiter octogesimum. Tum Coloniæ, & alibi per Germaniam, cùm plus nimio inquieto & superbo indulgens ingenio, res domesticas externasque turbasset, neque monitis acquiesceret, carere illo maluit Societas, quâm ea quâ ipso retento non sperabat frui pace priuari. In Anglia, honesta corporis forma, & doctrinæ opinione Elisabethæ gratiam consecutus, Ecclesiasticæ disciplinæ conseruatoribus annumeratus est, & Equitis aurati titulo auctus, negotiorum causâ missus Legatus in Daniam, ad Heluetos etiam Venetosque. Tum Iacobo regnante fertur concinnator illius fuisse Iuramenti quod fidelitatem subditi cum Pontificis potestate committens multorum scientiam conscientiamque exercuit, ac demum Pauli quinti & Urbani octavi literis damnatum est. Denique annis grauis, quam vitam in morum licentia traduxerat, licenter clausit, nullo dato pænitentis animi signo, quomeliorem in futuro tempore sperare posset.

XXIX.

X X I X. Alijs admissis licet persecrantia defuit, vitam tamen cum virtute coluere: Ut Hugo Grifidius, Ioannes & Thomas Wrighti, & celeberrimus inter huius ætatis scriptores Thomas Stapletonus; quem Indices Belgici Tyronibus anni octogesimi quarti accenent; scriptoratque in urbem de fæcili sua sorte, in qua renouanda esset sicut Aquila inuentus. Quid illud tandem fuerit quod virum patriæ, opimique apud eos Sacerdotij pro fide conseruanda contemp-torem, à Religioso proposito dimouerit, incertum est. Aliunt conlueuisse dicere, " suam infirmitatem imparem fuisse obedientiæ quam Societas colebat.) Quò tamen vir ille illustrior, cò sanctior Societatis existimatio. Dotes eius his verbis Pitzæus persequitur " erat acris ingenij, solidi iudicij, summae eruditio[n]is, incredibilis industria, laboris, zeli; Concionator facundus simul & vehemens, in fidei controversijs valde versatus, sacras scripturas quasi ad unguem calluit: Denique in omni melioris doctrinæ genere tantam consecutus est perfectionem, ut inter eruditissimos ètatis suæ viros non immerito sit numerandus) Apud Pontificem etiam Clementem tantu[m] fuit nominis, vt post Alanum Cardinalem in Patrum purpuratorum Collegium assumentus existimatetur, nisi morsum in procinto occupasset. Quantum vero ab egressu, Societati tribuerit, discere licet ex iis quæ ad Claudium Aquauiuam Generalem Duaco scripsit quinto Maij, Anni millesimi quingentesimi octogesimi septimi, in hæc verba, " quod verò spiritualis vitæ fundamenta in Societatis vestræ Tyrocinio iacta non mihi penitus exciderint, testis opinor esse poterit hæc Academia, quæ me iam ab aliquot mensibus Dei Verbum assidue prædicantem audiuit: quem laborem nescio an illo pretio suscepisse, antequam in scholæ vestræ disciplina zelum animarum imbibera[m]. Humiliter Rm: Paternitatem vestram rogo vt inter Societatis vestre minimos amicos meam exiguitatem numerare dignetur, siue hic, siue in Anglia; si tamen cò nos tandem post amplius quam mediæ ètatis meæ exilium reuocare Deus dignabitur: Et verbo & opera me Societatem vestram colere, diligere, ac venerari ostendam.

X X X. Nunc ad alios alio in orbe laborantes Anglos reuertatur oratio; silentio enim præteriri non debet eorum ardor animi, atque promptitudo, qui vel obedientiam ducem secuti, vel altius terrenis omnibus mente suspesi, atque in ardua quæque vnde cunque se offerrent intenti, patriæ posthabitâ curâ, (quoniam in eam aut nullus patere videbatur ingressus, aut quia id etiam perfectionis partem explere censebant, vt quæ aliis carissima esset negligeretur) ad immensa in Indiam usque itinera emetienda se vitamque suam consecravit. In iis fuere Edmundus, quem dixi Harewood, & Thomas Cottamus, qui etiam in Nouitijs eam petivere missionem, sed non obtinuerunt. Obtinuerunt Ioannes Tatus, & Thomas Stephani: Ille 4, Decembris anni septuagesimi 4. Tatus. Societatem ingressus, superstes in Brasilia memorabatur anno sexcentesimo primo: Post tertium verò deinde annum, cùm ætatis quinquagesimum quartum, Societatis vigesimum nonum numeraret. seu patræ desiderio, seu alia de causa

de causa Angliam repetens, & in vincula conieetus, sancte quidem, ut vixit, & Societati coniunctissimus, sed ut tradunt aliqui a votis, propter iter, liber, defecslit, solitus cum ex nostris aliquem leuiuscuse quidpiam agentem conspexisset dicere; *Hoc in Societate non didicisti, Frater.* Alij etiam defunctum inter socios recensent: In fastis enim anni huius saeculi quarti supra vigesimum reperitur *Ioannes Yates* Sacerdos septuagenario maior obtinuisse ut in articulo mortis reciperetur; omnibus cum liber, & cum in carcere teneretur, modestia, & pietatis reliquo exemplo. *Thomas* vero *Stephani*, Dicecensis Sarisburiensis, uno anno post admissus, cum ardentissimis votis Missionem Indicam expetivisset, Goam peruenit vigesimo quarto Octobris anni septuagesimi noni. Tum Malabaricæ linguæ non usum lolum, sed peritiam affectus, Salsetani Collegij quinque annis Rector, unde uiginti Paræcias ea in Insula narratur excoluisse, plurimaque non gessisse modo, sed scripsisse illi genti in futurum profutura; quanquam pluribus etiam in Societate muneribus fuitus sit, ut Ministri in domo Professorum Goana, socij Visitatoris, & alijs, laboris in ea vinea ad mortem indefessi; & superfluit ille quidem ad annum sexcentesimum nonum, Coadiutor formatus ab anno sequimillesimo octogesimo nono. At huius atque aliorum tam longinquæ peregrinatio ansam dedisse videtur *Alano* sub hoc tempore querendi apud *Gregorium* decimum tertium Pontificem, atque apud ipsos Patres, de non recte distributis operis; dum iij qui domi suæ prædæsse plurimum poterant, ad exteris amandarentur. Quæ querela quem exitum fortiter sit in loco describemus.

Coadiutores.
Tempora-
les,

XXXI. Temporalium rerum adiutores ex Anglis plures etiam esse cooptatos suadet tum gradus illius in Societate sanctitas, tum præpositorum Generalium in admittendis liberalitas, & ad huiusmodi munia nostratum apta ingenia, & mores accommodati. His tamen omnibus annis triuth tantummodo nomen reperio in tabulas relati, *Ioannis Pellisoni*, *Guilielmi Lamberti*, & *Rodulphi Emersoni*: Nisi quis adscribere istis velit eos de quibus nihil certi constat ad studia ne fuerint destinati, an laboribus exercendi. Qualis est *Thomas Lith* Londinenis, annorum nouemdecim societati additus, in Iunio Annis sequimillesimi quinquagesimi quinti, tredecim mensibus ante obitum sancti Patris: & alter *Thomas* dictus *Natalis*, in domo Professa Romana adscitus secundo octobris Anni insequentis; & forte *Guilielmus Rousell* anno sexagesimo tertio Romæ admissus; nam *Oliuerius Manareus* in Catalogo suo Laureato, cum esset Rector anno quinquagesimo septimo, meminit *Thoma* maioris & minoris; atque de ijs sic ait, " *Thomas* maior ex Anglis, erit magnus Dei seruus; *Thomas* minor est totus bonus. Tum anno sexagesimo primo, " *Thomas* Anglus, pauper quoad temporalia, nouit duntaxat legere & scribere, erit aptus pro literis.) Fortè enim inter indifferentes fuerat admissus. De fratre vero *Roberto Anglo*, & Fratre *Guilielmo Anglo*, mortuis in Belgio Anno sexagesimo quarto, certior aliquanto videri potest conjectura? quoniam iij qui seru temporalium adiutores sunt sermone quotidiano fratres, qui autem literis

operam

operam dederant, illis temporibus per Belgum frequentius Magistri quam
Frates nuncupabantur, eo quod vel gradum in Philosophia sortiti erant, vel
quæ didicerant docebant. At *Guilielmus Lamberti* cùm annum ætatis ageret
vigesimum tertium, Romæ in domo Professa Socii adnumeratus est, vigesi-
mo primo Iulij, anni eius saeculi quinquagesimi septimi: Eaque in urbe per a-
liquot annos Coqui munere functus, deinde in Polonia & Lithuania per varia
Collegia in plerique Coadiutorum officiis, ac præterim in infirmorum cura
tantum profecit industriâ, ut Cardinali Hosio gratissimus, eius medicus vul-
go audiret. Quo verò demum anno mortuus sit non est memoriæ traditum.

Guilielmus
Lambert,

De *Ioanne Pellisono* hæc tantum reperio Tridento scripta à Polanco nomine
Lainij Generalis ad Mercurianum Præpositum Germanie vigesimo Octobris
annis sexagesimi secundi. "Mittitur etiam unus Coadiutor, *Ioannes Pellison*,
concinandarum vestium intelligens; qualem ultimis suis Reverentia Veltra
postulabat.) *Rodulphus Emersonus* quod locius fuerit itinerum *Campiano*
Româ & in Anglia, atque deinde *Creytono*, & *Holto* in Scotiam, tum Perso-
næ in Gallias, & in Angliam rursus cum Westono, & pluribus annis captiuus
in atrio Wintoniensi magno cum testimonio pietatis & patientiae memorant
Historiæ: Tum VVilbicum delatus, ab ægritudine corporis multa sustinuit
tactus paralysi: superuixit tamen ut exul cum ceteris confessoribus, initio
Iacobi, migraret in Belgium, atque multarum virtutum ornamenti decorus
diem clauderet Audomari Narrat Westonus in Fragmento vitæ suæ quam iu-
bente P. Generale conscripsit, Cùm vnâ in Angliam nauigarent, com-
missam Rodulpho sarcinam sat magnam librorum inter Catholicos distri-
buendorum: Hanc saluam Nordouicum atque inde Londinum usque trans-
uexit, Londini ablente ipso per urbem, sarcina ad publicanos defertur: quid
faciat? Libros curamque sibi commissam deserere videbatur indignum; ven-
dicare, periculi plenum: illud tamen subire maluit, quam fidei suæ rem tra-
ditam desertam pati. Adit publicanos, querit de sarcina; illam iam isti xepli-
carant, visisque libri hominem ad Magistratus deductum in carerem compin-
gunt tam ab arbitris lemotum, ut annus fuerit & amplius antequam intel-
ligi potuit vbinam locorum esset, Neque absimile vero est indicium aliquod
datum fuisse de libris. Nam cum VWestonus Haywoodum nostrum in Arce
Londinensi tunc temporis detentum inviseret; Haywodus ad ipsum, "Tu
VWestone arbitratis tuum & Rodulphi Socij in Angliam aduentum fuisse oc-
cultum; per eos tamen qui Reginæ sunt à consiliis huc sermo penetrauit.)
Tam erant tunc temporis oculati regi ministri ut nihil eos latere posset. His
addi potest *Ioannes Odoeni*, à corporis exigua mole vulgo dictus *Parvus Io.*
annes, à continuo vero nostrorum obsequio habitus noster. Hunc conficien-
darum domesticarum latebrarum peritissimum (cum secundò incidisset in
manus nihilque aperire, nihil fateri vellet) Tam immanniterocitate torterunt
ut ruptis visceribus efflaret animam.

Ioannes
Ovven.

XX XII. Itaque sparsi per Orbis Christiani Provincias, omnium ætatum

Curtam
pauci recor-
uti.

ac studiorum viri probatissimi, ab vnius Angliae cura, ad quam subleuandam maximè videri potuissent idonei, superiori diuinæ Prudentiæ consilio hactenus liberabantur; in alijs regionibus virtutis & scientiæ laudibus claruere. Nam cùm ab anno quo Sanctus Pater noster Ignatius ex his miseriis ad Beatorum cætum assumptus est, ad annum usque octogesimum, sexaginta nouem Angli numerentur in Societatem adscripti, nemo vhus ad Angliae labores, ad preclara in aliis Provinciis munera destinati sunt vniuersi, eo quo, in paucis, clementu explicatum est; neque enim omnium extat memoria; quorundam tantum patria cum prénomine memoratur, vt Thomas Anglus Laurei, David Anglus Florentiæ; Alter Thomas Anglus minor Laureti; Richardus Anglus mortuus Laureti decimo quinto Nouembris anni septuagesimi quarti; Vincentius Powel Ingolstadij, Georgius Ware Diœcesis Rocestrensis Pragæ, Anno Octogesimo secundo: Georgius Morbred Sussexiensis Tolosæ: Pater Thomas Anglus mortuus Parisijs vigesimo septimo Septembris anni octogesimi tertij: Pater Richardus Anglus ibidem in Maijo anni octogesimi septimi. Plurimotum ætate, studiis, & gradu recitatis, reliqua tacentur, vel quoniam nondum in eam formam scribendi de singulis, quæ nunc usurpatur, venerat ipsa Societas; vel quia mutatis saepius Regionibus arque Collegiis, vnius inter multos colligi acta non poterant; vel denique quoniam posterioribus etiam annis difficultate temporū præpediri, vel perire fusiores narrationes necesse fuit: ut mirari potius lector debeat potuisse cuiusquam diligentiam tot annorum tenebris lucem aliquam afferre, quam lucis parum allatum esse conqueri.

Hæc lux
Nathanaeli
Secretario
& Edmun-
do Neuillo
debetur.

constantia
exulum.

Paucorum tamen, quos commemoraui, res gestæ (pauciora licet meritis commemorata sint) & Societatis vniuerſæ in eius Insulæ homines caritatem, & ipsorum metu virtutem singularem luculenter ostendunt. Quantaenam in fide, atque in Dei & Sanctæ sedis veneratione, & quam magna fuerit eorum constantia, ipsa carissimæ Patriæ fuga demonstrat; neque enim deerant quæ præstantes ingenio, opibus etiam & doctrinâ locupletes viros remorarentur, siue Academiarum splendorem, in quibus se iactabant, siue spem ad quam forebantur consideres. Tum si vnum illud demeres de regia in spiritualia potestate (quo uno in articulo totus per Angliam Clerus vacillarat) & à precibus publicis non abhorrees (quas ex latino veris habebant cum Catholicis penè communes) de cæteris, his in principiis, quid sentires quidue ageres in medio erat. At hi iniuncta quadam magnitudine animi, spe atque re contemptâ, abiecta, proculcatâ, maris fluctibus, longinquis arduisque itineribus, Alpium etiam asperitate superata, quam summo in terris Christi Vicario, atque ipsi Christo, debebant obedientiam, cunctis quibus domi deliniri potuerant obiectamentis prætulere: Tum arctioris etiam disciplinæ normam secuti, non solum ex orthodoxæ fidei arce firmissimâ veritates inconcussas delibandas censuere; sed ad summum Christianæ perfectionis apicem contendentes, & doctrinam reconditam virtuti firmiori copulantes, eo se promptiores aptioresque ad utramque in miserrimam patriam refundendam præstiterent, quo fidei

fidei limpидissima dogmata, per integræ vitæ canales decurrentia, & hauriuntur iucundius, & in mentes hominum potentius influunt.

XXXIII. Quod verò utriusq; quos collegerant diuites thesauros in carissimos Cœus suos errogare datum non sit, id inaccessis Dei consiliis tribuendum, qui ut etiam totius orbis lucem optatissimam, misso de summo cœlo filio suo unigenito Christo Iesu Domino nostro, in Infidelitatis & nequitiae tenebras non prius intulit, quam illæ esent densissimæ; ita nostris in Angliam redditum aperiri noluit, donec post viginti annos quos Elizabetha regnauerat, remedij iam nulla forma affulgeret: Nam neque Principum externorum seu preces seu cohortationes, neq; spes cum Catholico nuptiarum, neq; Pij Pontificis minæ, quidquam apud impatientem iugi feminam valuerit: Iam illa non legibus solum, sed ferro & sanguine impium Schisma tuebatur: Nihil tutum Catholicis, nè profundissimæ noctis horæ: Inuolabatur in ædes nocte concubia, effringebantur conclauiæ, parietes lacerabantur, effodiebantur ruinæ: tum si locum aliquem precibus aptum, si quam suppellectilem sacrauorem, si ipsa sacerdotem latenter fortuito incidissent, id violatæ, scilicet, Majestatis signum lucidissimum, id potestatis contemptæ fædissimum crimen erat, non omni ignominia, non iplâ morte eluendum. Itaq; sicut qui æger decumbit partis obuij, primùm remediis arcere conatus corporis morbum, at ingrauelcente malo plures peritiorē, accersit medicos; & grassante incendio non domesticæ solum, sed procul è vicinia aduocantur adiutrices manus, ita corroboranti se hæresi robustiora tela obicienda disposuit diuina sapientia, & quæ alio auerla erant arma huc voluit reuocari

XXXIV. Quam verò caritatem annis viginti quinq; ab obitu Sancti Patris in singulos effuderat Societas, eam vniuersitatem Insulæ seruans dicenda est: Nam nisi illis temporibus, quibus nondum patebat in Angliam ianua, sinum suum admittendis compluribus aperuisset, vbi Campianos vbi Personios & Garnettos, & VVafulos, ceteroque laurea Martyrij decoros Athletas haberemus, cùm iam Oceanus diuinæ misericordiæ ponte sterneretur? Potens est Deus ex lapidibus vbi que obuiis, suscitare filios Abrahæ, atque momento temporis plus quam duodecim legiones Angelorum mittere ad Corpus suum, hoc est, Ecclesiast. 9. 26. 53. siam protegendam, atque è quorumcunque armatorum manibus eruendam; sed multorum vult precibus, quam molitur causam, primùm agi, multorum voluntates experiri, quæ effectum licet non consequantur, quem enixissime optant, nō carent præmio. Moyles & Aaron per annos quadraginta in deserto cùm populo Israëlico ductores doctoresque suiscent à Deo constituti, in operatam nihilominus promissionis terram lacte fluentem & melle non peruererunt ipsi, neque quod in votis erat maximè, licuit plebem quam haec tenus quasi in vlnis portauerant, in illa pascuæ loca & aquas refectionis deducere quæ fidelibus famulis suis parauerat Deus: Iosuë Ministro Moysis istatus est honos. Ex octo fratribus Bethleemitis minor David eligitur, qui in superbo Gigante totum Philistinorum fundat exercitum, maioribus natu

Cur non missi in Angliam.

Caritas Societatis in Angliam.

Matthæi 9. 26.

Deut. 34. Iosue 1.

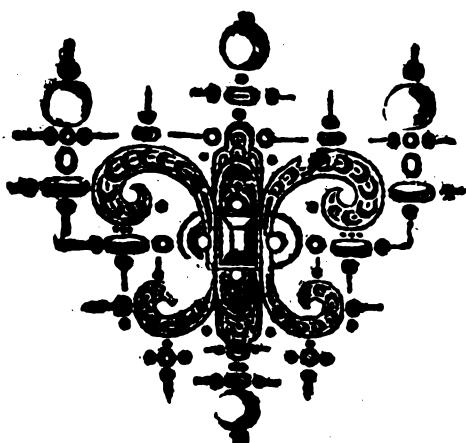
1. Reg. 17.

Historiæ Provinciæ Anglicanæ

34

1573.
1 Paral.
17. 18.

natu prius casta secutis, & in posterioribus derelictis, vel in alia munia distractis. Quid vellent isti quos memorauit, & quorum memoria chartarum iniuriâ sepulta iacet, Deo per ardentia vota in occulto mentiscibili explicarunt; in aperto plurium Provinciarum theatro per omnium scientiarum ornamenti quid possent demonstrarunt; magnis scipios cumulantes meritis, dum quam Patriam præsentes iuuare non poterant, in orbis viuienti ambitu complexi sunt, cui quaquaversum iuuando totos se sub obedientia manciparant.

H I S:

HISTORIÆ PROVINCIAE ANGLICANÆ, SOCIETATIS IESV. LIBER SECUNDVS.

I. T ista quidem foris egere ij, quibus neque in Patriam caritas, neque ad caritatem explicandam facultas deerat, neque par laboribus animus; quos enim labores ad Saracenas usque & ad Indos profecti exhauserunt, eos tam facile in vicinam suam Angliam profudissent, si ita tulisset fons. Nunc eorum exigere virtutem aggredior quibus contigit primis ex Societate Iesu in ipsa Anglia Hæreticorum ferociam experiri, & quos annis consequentibus habuit ea Insula auitæ fidei inuictos propugnatores. Evidem iure meritissimo primas *Campiano* deferri, & *Personio* prorsus cenluerim: obscuriora enim sunt, atque incerta, quæ de claris Martyribus *Thoma VVoodhouse*, & *Ioanne Nelsono*, narrat *Thomas Stephanonis* in vita *Pondi*, quod Societati nomen dederint. Quem autem *Zacchius* memorat Patrem *Thomam King*, in Patriam sanitatis causâ misum ibide non obisse anno millesimo quingentissimo sexagesimo quinto; etsi spem fecit is, in affecta valetudine salutis plurimorum (quod testantur *Polanci* literæ pro *Borgia Vicario* scriptæ) altero tamen mense contabescens, sibi coronam peperisse sperandum est, nobis vero ultra spem cum nihil dignum Annalibus reliquerit, alijs lampada palmamque non inuitus concedet.

II. Anno post læcum decimum quintum quadragesimo natus est Londini *Edmundus Campianus*, eo, uti diximus, tempore quo Henrici Regis in Pontificem odio, amplissima Religiosorum hominum Cœnobia passim disturbabantur. Quantu in puerò cresceret ingenij & industriæ laudes, luculenter

Campianus & Personius primi ex Societate in messe Anglica

Campianus nascitur
Ao. 1540.

1569.

Coram
Maria
Regina per
orat anno
1553.Oxonij
Aoret, gra-
tus Eliza-
bethæ Ao.
1566.Elizabetha
hæresim
inducit.

tum ostendit, cùm annos numerans non plures duodecim, *Mariam regnum auxipicantem eleganti oratione salutauit. Et Maria quidem fato concessit prius quam in lectissimo iuuene bonarum artium ac literarum fructus ad præmia condigna matutescerent. At Thomas vitus*, vir nobilitate ac prudentia clatus, atque apprimè Catholicus, cùm Sancti Ioannis Baptiste nomine Collegium Oxonij recenter fundasset, *Campianum* inter primos adscribi voluit; vt qui adolescentes prompeam indolem plurimam Academiz vniuersæ lucem allaturam augurabatur: Neq; fecellit augurium: Paucis enim annis, splendorc ingenij, eloquentiæ vi, ac mōrum luauitate id est cōsecutus, vt non solum oratōris, & Procuratoris præcipuis inter Academicos munetibus adhiberetur, sed vt Elizabetha (cui post Mariam regnanti, & Imperium adgratulatus fuerat, & obsequia Academiz officiosissime detulerat) ornandi extollendiisque hominis in te negotium suscepseret: Quod cùm per Leicestriū Comitem illa exposuisset, & voluntatis Regiæ esse vt quod liberet postularet: seu veritus nè beneficiis Regiis irretitus minus liberum haberet iter ad Religionis veritatem, (quam anxius iam tum inquirebat) indagandam, sequendamque, seu inanitatis aulicorum promissorum gnarus, actis verbo liberaliter gratijs, nulla se magis re capi, quam regio fauore, professus est.

III. *Elizabetha Henrici Octavi filia ex Bolena, ad Regnum cuecta, non sororis, ex Catharina, Catholicæ, sed Patris fratrisque Schismatiorum vestigijs insistere decreterat. Itaque abrogato eo omni rito, quo inde ab constituta in Anglia per Apostolos Apostolicosque viros Religione, vel Sacraenta celebrabantur, vel preces fundebantur, noua paulatim forma precandi, nova cudebantur Sacraenta: Et ruditibus quidem non difficulter suadebatur nihil admodū distare ea quæ latine prius, nunc populari idiomate efferebantur (quamquam & id discrimen ingens est, quod quæcunq; sunt vulgari lingua exposta, in Romanæ Ecclesiæ contemptum sunt instituta) At ij quibus aut ab ingenio, aut ab librorum assidua versatione sensus erant perspicaciores, non ita facilè nouitatem cum recepta tot seculis antiquitate commutabant. Hos inter Campianus quo maior studio veterum sententias cum nouorum hominum commentis componebat, eo longius à suscep̄te pridem causæ approbatione prouehebatur. Et honorum interim opum ū spes, atque inter æquales existimatio, nutantem vtcunque retinebant, nè apertè Catholicus videri velle; præcipue vero Richardi Chenæi benevolentia singularis: is Reginæ gratiam lecutus, Gloucestrensis Antistitis gradum occuparat; Eruditio, comitas innata probitas, Patrum ac sacræ vetustatis ostentata veneratio, odium denique in rigidos Caluinistas (quos Puritanos vocant) auctoritatem homini conciliarant & nomen: Qui cùm in *Campianum* oculos conieceret, fouere non destitit, quem naſcenti Religioni lumen afferre posse prouidebat, & vt veller, quâ promissis, quâ largitionibus conabatur efficere: Atque euicit vt Ipurio diaconatu le initiani permitteret: neque enim per recentes Elizabethæ constitutiones, licuisset ad populum eloquentiam, quâ pollebat, explicare, nisi manus*

Campia-
nus Che-
nei auco-
ritate Schis-
maico ritu
initiatur.

Societatis Iesu, Liber Secundus.

37

manus imponentem pleudoëpiscopum sustinuerat.

1569.

I V. At non diu fuit quin luce veritatis clarius oborta, & errorem ipse suum damnaret, & sceleris admissi aculeis altius animo hærentibus remedium non alibi quam in vniuersalib[us] Ecclesiæ unitate querendum esse persentieret. redit ad
Catholicos
& abit in
Hiberniam.
Ao. 1569. Igitur ad pedes Orthodoxi Sacerdotis expiatus, quod parium consuetudinem periculo proximam, honesto secessu devitaret, concessit in Hiberniam, Richardi Stanhurstij, familiaris olim sui, & studiorum similitudine cōiuncti, & (quod in primis spectabat) egregie Catholici uslurus hospitio. *Hic inter pietatis virtutisque exercitia, nè penitus literis nupcium mississe videtur, latinè dilcripsit Juuenem Academicum; patrio vero idiomate Historiam Hiberniæ; qua de historia ita in quadam sua Epistola ipse loquitur.*" Historiam Hibernicam suspicor periisse; iustum volumen & absolutum : Inquisitores Hæretici rapuere) Etenim anno post quingentesimum sepeuagesimo duplici ex capite grauis in Catholicos procella detonuit. *Pius Pontificex zelo tuendæ fidei accensus, existimat ostentatis armis Ecclesiæ, auerti posse Elizabetham animum à sinistro quem ingressa fuerat tramite, & sexto calendas martias anni Superioris, latâ sententiâ, hæreticam dixerat, subditos iuramenti Religione exoluerat: Affixa hæc sententia Iunio sequenti valiſ ædium Episcopi Londinensis, totam commouit Insulam: Cumque sub idem fere tempus ad eam Angliæ oram quæ Septentrionem spectat, Nobiles quidam temerè le armascent (seu Maior et Stuarts) Scotorum Reginæ liberandæ, quæ ab Elizabetha tenebatur captiua; seu iniuriis in Orthodoxos vindicandis ea arma mota fuerint) Catholicis omnibus acre indicitur bellum; ac velut paucorum temeritas omnium suis est consilium, & cuncti aut conspirationi nobilium, aut Pontificis le armis miscuissent, neque domi licuit, neque foris Per Angliæ concedit
in Belgij. eis securis: *Campionus ab ipsa usque Hibernia exquiritur; in quo eti nihil* in Belgij.*

V. Ab inito regno Elizabetha, Episcopis & Clero veteri abdicatis, Initia Col-
legij Due-
cenii. eam formam ordinis Ecclesiastici, eumque morem instituerat, qui & autoritati Pontificis summi plurimum aduersatur videretur, & ei quam recens illa assumerat stabiliendæ tuendæque in primis commodaret, eo vel maximè nomine, quod potestas omnis atque utilitas, in quam noui homines erant irrepturi, ab una Regina deriuabatur pendebatque: Hanc potestatem quoniam Orthodoxi auersabantur tanquam à radice vitiata proficisci centem, nō pauci exilium spontaneum spacio regimi præferentes, vertere solum, & superrato mari sub Principum Catholicorum umbra portum quæsicere. Hos inter emisserunt (vt complures raceam seu stirpe seu diuinitatis nobiles viros fæmina- que) *Sanderus, Bristous, Hardingus, Smithens, Stapletonus, Alanus, aliisque do-* cti omnes,

1569. Eti omnes, atque in omni genere litterarum eruditii viri, qui & scriptis libris
Vide horū se, P. triam, Fidem illustratunt, & plurimis exemplo praierunt ad labores in
indicem salutem periturae alioquin Insulæ consecrandos: Neque enim ab ieiendam
rimondum duxerant de eius Regni reuocanda sanitatem spem, quod regnum nuperime sub
Remondūt Maria ad salubria consilia propensissimum perspexissent; Alanus in primis au-
P. 1. 2. c. 14. tor fuit ut in vnum collatis Doctorum hominum studijs, iij qui in eo genere
erant prouecti, editis de Religione quæstionibus Schisma conuellerent, tum
ætate atque scientiâ minores alios in eandem palæstram colligerent, infor-
marent, animarent, non ad fidem eminùs tantum iactis sanioris doctrinæ
tells propugnandam, sed ut cominus etiam in arenam descendenter in Pa-
tissiam reduces, vitâ & sanguine, si res ita ferret, ad auitos mores conseruandos
ritu Apostolico decertaturi. Duaci primum in Flandria coaluere, sub annum
seculi quinagesimi sexagesimum sextum, eo ardore animi ut spem bonis
nō leuem facerent fururum, ut quæ semina in tam fertili solo iacerentur, ia-
vberem deinde messem excrescerent: Hæreticis simul metum iniijcerent, &
acuerent furorem; videbant enim hi, frustra iam carceribus, exilio, faculta-
tum deprædatione, calumnijs denique atque minis agi, ut Sacerdotum veter-
ani eliminaretur, quando alijs atque alijs succrescentibus, noua seges emerge-
ret, nouæque copiæ, quibus quidquid ardui atque difficilis ostentari posset in
optatis erat: In spica hæc seges fuit, tum cum Edmundus Campianus Angliam
fugiens, & in quo à tantorum fluctuum iactatione quietceret portum circum-
spectans, hanc est primum terram exosculatus, & pari gratulatione ab ijs
quos dixi clarissimis viris est exceptus.

Duaco
Romam
profici-
tur.

De vita
genero de-
liberat.

V I. Isthic præteritæ vitæ rationes dum per otium inspicit, duo præsertim
Religio & mentis virum angebant vehementius: Alterum quod interlucenti
toties veritati, seu inconsultæ ambitionis umbram, seu pudorem iuuenilem,
seu parium existimationem atque amorem præposterum obieciisset, neque se
ipse sat promptè his laqueis expediens, neque cæteros apud quos aliquid tor-
tasse potuisset commonefaciens. Alterum, quod victus auctoritate an huma-
nitate Chenæi, infami chartere pollui sustinuisse. Illud (data ad Chenæum
epistolâ quæ extat) expiari vtcunque existimauit, dum palam iam sublato si-
pario, eum cui omnia se debere arbitrabatur, de capto à se consilio monens,
omni ope hortatur, obtestaturque nè ad eos se allidi scopulos, penitusque co-
fringi sinat, quos ni vitasset ipse, atque ad antiquæ fidei anchoram configisser,
funditus interijsset. Alterum, dum quibus lachrimis eluere posset, querit, &
precando dies nocte que coniungit, viuis est monentem audire Deum, Ro-
mam vt peteret, in ea vrbe docendus quid porrò remedij ad tantam delendam
maculam esset adhibiturus. Neque legnius Romæ post superatum pedibus
longinquum iter, diuinum de se responsum per omnia piorum operū genera
explorat; id studiosè cauens, nè aut diligentem impetus animi incautum im-
pellat, aut in re recte demum constituta, constantia deserat. In vrbe orbis
Theatro, quo cunque leviteret, decessit non poterant omnium ordinū exem-
pla

pla virtutum, quæ in prono ad pietatem animo, & amorem facile parerent, t. 69.
 & veneracionem. Siue autem cum caperet sanctissimi Nominis *Iesu* Appellatio, (quod nomen à nouis hæreticis indignis modis haberi cognovat) siue eius ordinis ratio placeret magis, quæ non ad animarum luora solum instituta erat (quarum ex sua quanta esset iactura in Anglia peruidebat) sed ad summi Pontificis obsequium promptior videri posset ex voto (cuius Pontificis autoritatem novo capite constituto Anglicanum Schisma pessimum conabar) siue recens ordo & splendore operum, & animi ardore conspicuus oculos, ut sit, mentemque audius intuentis raperet, eo præfertim tempore quo ad Generalem Præpositum in demortui *Borgiae* locum subrogandum, ex omnibus Prouinciis primarij Patres conuenerant: siue denique alia quælibet occultior caula interius virgeret, Societati *Iesu* ut se daret vehementius invitabatur. Neque difficulter impetravit ut admitteretur is, in quo & hærefoes odium, & candor animi, & cum non vulgari doctrina insignis coniuncta modestia reucebat; *Mercurianus* recente ab Germaniæ totius cura ad vniuersitatem Societatis regimen prouectus hac cum beauit sorte, atque Provinciali Austræ *Laurentio Magis* commendatum, Brunam, ad Tyronum domicilium transmisit.

In Societatem admittuntur.

VII. Inter ea dum *Campionus* per Sanctiores vitæ exercitationes virtutis Robertus firmæ robustæq; ponit fundamenta, præsidium aliud conseruandæ in Anglia fidei Deus optimus maximus instruere aggreditur. *Robertus Personius* in eadē Oxoniensi Academia Collegij Bahlensis locius, satum ingenio, industriâ, vnu rerum profeccerat, ut quemadmodum annis plerosque, ita dignitate & gratiâ ceteros antecederet, tantamq; discipulorum, seu ut vocant pupillorum, manu post se traheret, quanta vix tribus cottingere consuerat: quicquid vero in causa fidei aut cogitarent aut facerent alij, cum Catholicis sentire haud obscurè præ se ferebat: *Virsus* autem cum raro se absque remulis erigat, hos *Personius* eo nactus est potentiores, quo *Hæresi* ad nocendum inuidia præibat, inuidia hæresi seruiebat. Hoc temporis optimatumque secura, indignam rem esse aiebat, ut is qui palam de Religione aliter iudicaret, & loqueretur, quam regni nunc iura definierant, iuuentum tam numerosam, tamque florentem, ac diuitiem duceret, Papistarum, videlicet, nugamentis implicandam; *Inuidia* non neminem à *Personio*, non admodum fortasse de Religione dissidentem stimulabat, ut quos hæresi subtraheret adolescentes, hi suæ vniuersitatis adiungentur: Atque ut hic in aduerso agmine præeat, facile fert hæreticus amulatorem: Abduxerat de nocte iuuenem (absente per festa natalitia *Personio*) ad Comædiam; Id quoniam in digressu fuerat seuerè adolescenti interdictum, suadet non impunè prætereundum à Tutori, cum is rediisset, subducet etiaq; se reuertenti, non defuturos patronos qui essent ne quid incorrigendi patescerent, aduigilaturi. Dum igitur à *Personio* reduce repetitur iuuenis, dum hinc defenditur, inde non priuatim solum, sed & publicè coacto conuentu sociorum, Tutoris iure depositus, quoniam maximam Academiaci iam partem

Prima occasio discessus.

1573. *Hæresis* obtinuerat, exclamant qui eam labem altius hauserant, ferendum non esse ut aut iste, aut cæteri iuuenes diutius in huius pupillis sint: si cum rotius regni mente consentientem sententiam habere aut non queat, aut nolit, abeat loco, & quò libet se conferat; diffiteri non posse quin constitutum illi aliquando fuerit traiecto mari in alias regiones proficiſci, in quibus quod federet animo actione perficeret: proficisciatur: volentibus animis concessuros, & tempus ad opportuna itineri comparanda, & Societatis atque officij interim iura (erat enim Collegij lui id temporis decanus) At modo cedat iuribus his confessim obſignatis tabulis: dura conditio, at necessariò amplectenda, niſi apertâ vi (quam truculenter minabantur) vellet se discipulolique omnes suos intempestâ nocte depelli. Subſcripsit igitur, non tam inimicorum fractus audaciâ, quam amicorum accedens consilijs, in hæc ipsa verba, ex tabulis fideliter hoc translata. *Ego Robertus Persons, Socius Collegij de Baliol, refigno omne ius meum, titulum, & clamium, quod habeo, vel habere potero, Societatis meæ in dicto Collegio: quod quidem facio sponte, non coactus; die decimo*

*Annus post tertio Februarij, anno millesimo quingentesimo septuageſimo tertio: Robertus nitur 73 a. Persons. Sequitur concessio de retinendo cubiculo & discipulis quamdiu Per-
lo Angliae; ſonio placeret, his verbis concepta. Eodem tempore decretum est unani-
mi con-
tant Annum sensu Magistri, & reliquorum ſociorum, ut Magister Robertus Persons, nu-
25 Martij. perrime ſocius, retineat ſibi ſua cubicula, & ſcholares quoque voluerit, &
communia ſua è Collegio habeat, usque ad festum Paſchatis immediatè ſe-
quentis.*

Discensus
occasio altera.

VIII. Exuerat itaque ſe, scripto vadimonio officij ſui Collegiūque iuri-
bus; tenebat ea quaſi precario, dum menses effuerent de quibus erat trans-
fatum. Vigebant etiam tunc in Academia antiquæ leges, quæ per ſolemnies
Quadragesimæ dies inhibebant eſum carnium. Intellexerat Personius non
ſolum furtim in has eſſe peccatum, ſed & in illos, qui religiosiores fuerant, in-
ſolentius actum à nonnullis; quā de re dum ſtudet inquirere, hoc quaſi classi-
co exciti inflammantur rufiſus animi hæreticorum, furunt, diſcurſunt, bac-
chantur, & facta manu campanas in uero ſo ordine, quaſi ad incendium, com-
mouent; Inclamant, Papistæ incendiario in Collegio Baliolensi interdici a-
qua & igni: Incendiarij ipſiſmet pefſimi, maleuolique ſuſurrones. Nimirum
animi ſemel exacerbati ut non facile dulcedinem concipiunt, ita dolorum
ſuorum cauſas alias omnes eſſe volunt quam quæ rei veriſime inſunt; &
quos auerſis aliquando oculis aſpexere, rectis nunquam contuentur. Quæ ſin-
gillatim à me percenſenda fuerunt, quò calumniæ præcidatur tela, quam mul-
tis poſt annis eadem hæc inuidia contexuit, non Religionis ac probitatis de-
fenſæ cauſâ ceſſiſſe Personium, ſed cùm reus commotæ (ſi Diſ placet) ſedi-
tionis ferri diuertiuſus non potuſſet. Itaque ſcriptis tabulis non creditur; ex-
acerbatorum hominum ſermonibus credetur: quos cùm animi impetus inci-
tauerit, nihil morari potest, quin & hæresi (quam oderunt) patrocinentur
potius, quam vt is quem ſuis luminibus quoquo modo officere finixerunt
proprio

proprio debitoque lumine perfruatur; Frustratur tamen; & quemadmodum ex 1575.
parato innocentia Ignatio Lutetiæ supplicio, eo duntaxat nomine quod auditores per pietatis speciem à Penna Magistro auerteret, & sursum (sicilicet) deorum misceret omnia, plura ad Ignatum eiusque familiam commoda redierunt; ita hunc virum pluribus profuturum Deus hoc stratagema, opportuno tempore, ex huius saeculi laqueis eripuit, ut non vni illi Collegio adhæreret, sed Angliae vniuersitatem plurimum afferret adiumenti.

Orland. I. 1.
n. 7¹;

I X. Spreta maleficiatorum capitum turbulenta audaciâ, componendis rebus commodum opperitur tempus. Mensie Iunio ineunte ingressus iter, Catatum superato mari tenuit: Inde Antwerpianu per Flandriæ oram profectus, quoniam mercatorum comitatus Francofurti nundinas frequentare solitus, Italiam cogitanti opportunus non nisi Augusto mensie erat le de more explicatus, Louaniū digressus, Oxonienses curas eius Academiaz amænitate depellere interim mens erat. Habitabat id temporis Louanij (de quo dictum est) Pater Guilielmus Good: hic profugorum solatio studens, ut in Personiū incidit, magno hominis ingenio cum formæ dignitate cōiuncto delectatus, vt i ad magna factū coniiciebat, ita firmas virtutis radices vt pone ret non avebat modō sed & consulebat. Neque fuit difficile suadere viro rerum vnu prædicto nihil in ea axtate firmum, nihil stabile, nihil se dignum, aut suscipi aut perfici posse quod temere aggredere. Colligeret se, atque non ab notorum hominum tantum cōgressu, sed ab suis ipse se cogitationibus aliquantil per amoueret, quo Deo vicinior factus, quid porrò agendum, quid cogitandum esset quieto pacatoque animo, atque quod caput est, diuinitus collustratâ mente decerneret; eo in secessu, si quid in omni vita actum esset inconsultius, si quid grauius erratum seiuinctis inanum rerum vmbriis facile perspecturus, & turbulentis animi motibus ad moderationem compositis non difficulter emendaturus. Octo igitur diebus sibi vacat & Deo: & quanquam medicinæ studio iam ante addixerat animum, vt honesto, vt iucundo, & utili; atque ea propter Patauium, cum aliquot similis propositi socijs profecturo, ad sumptum itineris syngrapham Venetias præmisisset, altiora tamen nunc verlare cogitatione cœpit, & tum fluxarum rerum despicientiâ, quantum ante admiratione, oblectare se, tum diuinioribus disciplinis animum excolere meditabatur.

Louaniū
vacat spiritu
tualibns
exercitū;

X. Dum Patauij aliquamdiu hæret, aliquantum etiam temporis Romæ vilendæ dum tribuit (quo cum & Anni Sancti ceremonia, & tantæ vrbis celebritas, & familiarium quorundam necessitudo vocabat) Campianus nondum arctiori Religione Deo per vota constrictus, Pragam commigrare, non minore plausu Rhetores illustratus, quam ardore animi præcepta pietatis diuiniora Brunea deuorasset. Est Prague nobilium adolescentium coniunctus, quos Societas Iesu studiendos suscepit instituendoque certis sub legibus: Horum moribus formandis datis est Praefectus, cum eodem tempore & Rheticam publicè explicaret, & Sodalitio Virginis

Personius
Romam
Campianus
Pragam
concedit.

1575. Virginis *Immaculatè* conceptæ præcesset, atque politioris literaturæ eximio Hec Soda-
litas sub
Claudio
Generali
aliud nomē
sortita est. testimonio annum clauderet septuagesimum octauum. Nam pari laude inge-
 nij & eloquentiæ Tragoediam (quam Nectar & Ambrosiam inscribit Pitzæus
 grauis auctor) coram Maximiliano Cæsare dedit; Et Mariam Cardonam Re-
 quesenam (Mariæ Augustæ cubiculo præfectam) in corona nobilium funebri
 oratione copiosissimè laudauit: deinde verò Philosophis enodandis admotus
 est ad annum octogesimum quo vocatus est Romam. Atque hisce ex studiis
 persequendis (vt erat florenti ingenio) non mediocrem hauriebat voluptatem:
 Sylvestrem tamen cùm respectaret Germaniam horridamque opinionum
 monstris, quibus nulla industria obuiare, opprimere nulla potentia posset,
 miserimæ patriæ luce obuersabatur animo deploranda conditio, vt quæ vel
 ijsdem, vel peioribus affligebat erroribus, neque ijsdem quibus Germania
 adiumentis fulciretur. Ardore animi dolor accendebat: sæpe in genua, sæpe in
 lachrymas effundebat sc̄e, Deo sæpe le victimā mente atq; cogitatione deuoue-
 bat. Audièrat enim de Woodhusij cōstantia admiranda, quâ non ita pridē pro
 summi Ponfificis auctoritate afferenda, sc̄e, vitam sanguinemque suum præcla-
 ra morte consecrata. Audierat cùm uno codémque die, atque eadem hora,
 in complures nobilium familias inquisitum est; raptati ab Altaribus Sacerdo-
 tes, sacra supellex direpta, Principes etiam feminæ vna cum liberis famulisque
 in varios carceres distributæ; quo in mætore simul atque ardore mentis dum
 versatur, affertur Româ non paucos populares suos, atque ab Oxoniensi habi-
 tatione familiares, ruptis sæculi vinculis in eandem quam ipse adamarat So-
 cietatem cooptatos, Robertum Personum, Guilielmum Vestonum, Henricum
 Garnettum, Ioannem Lanum, Ægidium Wallopum. Erexit is nuntius egrum
 mæstitia animum: Et primum quidem Deo quas potest maximas agit grates,
 quod tantis nunc Angliæ malis spes aliqua affulgeret medicinæ; nam & istos
 & istorum exemplo complures alios certa Dei voluntate prouideri non dubi-
 tabat, fidei pietatisque ea in Insula ruinas sanaturos, vel quoquo modo refectu-
 ros: Tum verò eam quam conceperat lætitiam per literas significans, tan-
 tum eis beneficium affectu quam potest ardentissimo adgratulatur.

Personius
 cur secun-
 dō profe-
 & tu Ro-
 man.

XI. *Robertus Personus* Româ Patauium redux, libronum sat magnum
 apparatus compararat: Medicorum placitis indagandis non diu inhæfit. In-
 sederat enim animo spina quam alijs auelli medicamentis, alijs curari præcep-
 tionibus oportebat: Repetebat identidem cogitatione quid Louanijs secretò
 destinasset, quid in publico egisset Romæ. Illic mente cælestia contempla-
 tus, eò cursu tendere optimum iudicarat, quò nos Deus optimus maxi-
 mus, quò nostra omnia, & singulari pietate fecisset, & omni iure ut specta-
 rent deposcebat: Hic marmoribus, & cryptis, & columnis, & circis, & Am-
 phitheatris pascens oculos, quid tandem in animū demisisset? quin etiam sacro
 ritu cùm perpurgare animum debuisset, & apertis diuinę Indulgentie thesau-
 ris simum aperire, spretâ quodammodo tantæ benignitatis largitate inania
 lectatus, Religionis in postremis habitæ reus sibi non mediocriter videbatur

Quæ

Quæ cùm diurno tempore in studiis , in colloquiis , in negotiis , nocturno , inter somni horas occurſant importunè , nullamque dant quietis partem , & modò quidem ſciunctam ab hominum consortio vitam inter Alpum iuga agere , modò in Cænobium aliquod à conſpectu ſemotum ſe abdere , modò aliud & aliud vitæ genus , quò Deo & ſibi faciat latis meditatur , neque alicubi potest cogitationis pedem figere , Romā reuerti ſtatuit , vt vbi neglecto eo quod præcipuum erat , Deum ſeq; in ſe ipſe commouiflet , ibi ſe ſibi & Deo redderet , ac tum demum de vitæ ratione reliqua quid decernendum eſſet deliberaret .

XII. Contubernalibus vtebatur *Luca Ateſſoe & Ioanne Lanæ* ; his non difficulter ſuadet *Rome* , aut certè *Parmæ* , perficiendum ſibi quidpiam eſſe quod diuturnam haud pariebatur dilationem : Itaque deducto *Venetias* , & adiungum *Eridanum* concende nti cùm proſpera omnia fuiffent adprecati , Ferrariam venit : mox relicto nauigio iter reliquum *Romam* vſq; pedibus exoluit , hoc interim tantulum pænorum de pristina luxuriantia negligentia Non latuit humani generis hoſtem , quę illi præda clam de fauibus deduceretur , quemq; vi aperta olim aggreflus de statione depuliflet , nè inter malos minus ipſe malus boni quidpiam moliretur , hunc nè melior factus ad optima concendat , clandestinis consiliis conatur auertere . Iungit ſe viæ comite in lacernolius homuncio , vultu , habitu , voce ad compriſerationem factus ; nec grauatae cum admittit hic noſter *Peregrinus* : ſolatur ſtipe , victu , alloquio : Misericordia atque amaritatem exteri hominis , & à quo nihil metuendum videbatur , aditum faciunt ad ea quæ intus in animo claudebantur aperienda : " Fueram , inquit , pluſimis annis Religiosi ordinis votis adſtrictus , at nunc melioribus uſus consiliis , propriui me ab illa durissima ſcrutute , atq; in libertatem me ipſe adſcripsi . Enim uero inconfulto faciunt homines , cùm à teneris annis , nè guſtata quidem laxioris vitæ iucunditate , in hæc ſe comprimunt ergaſtula : Is me etiam error incautum inuoluerat , ſed explicui tandem me , neque facile in eodem caſſe concludi patiar .) Hæc defector contumeliosus vomebat ore , quæ patens mendacij ſuggefferat , ad nouimilitis animum Orci ſui tenebris infuſcandū : Quām verò inani capiti , & vacuo dicenda ea commiſſet cùm perueherunt *Floriantiam* , per fuga ipſe detexit . Confeſtim enim inuolans in officinam , pileo nouo ex holocerico coempto (decorus ſclicet & elegans) per plateas glorioſus ingreditur , reliqua pannolis & vilis , hospitemque ſuum ſalutans . " Præclarum , inquit , eſt vnam ſaltem aliquam veſtitus partem habere ſplendidam .)

XIII. Ita eſt : Vnum aliquid , atque id exilc , incongruum , diſſorum , ſectantur ij , qui abiecitis ſanctioris vitæ ornementis ſoluti , videlicet , ambulant , atque per vitiorum deinde omnium faciem præcipites vagantur . A quibus non longè videbantur abfuſſe duo illi , veſte quidem ſanctimoniam , moſibus nihil ſanctum præſe ferentes , qui cum die altero proficiſcentem ſecuti , cùm de vitæ genere eligendo ſermo incidiſſet , quā potuere orationi grauitate dicam , an leuitate deſleſtere moliebantur ab ſanctioribus consilijs , eam quā ipſum exerno cultu profitabantur viuendirationem dabantes , laſtitiam ,

1575.

titiam, epulas, ac propè intemperatitiam ipsam læculi præstabiliorēm affrentes. Audiebat illa vir in fide nouus, iudicio canus, & facile perspiciebat quā animi leuitate, quā egestate ingeniij, quā mentis abiectione & dicerentur & fierent. At quibus armis ab hoste antiquo impellebatur ad ruinam, ijs se sustentabat ad gloriam. Itanc vero: Intra ipsa sacrosanctæ vitæ claustra tanto cum discrimine configitur, vt illi qui ijs gaudent Dei donis quibus maiora sunt nullā vix sē aut nē vix quidēm tuēantut? quid in turbib⁹bus sæculi, quid in fluctibus, qui ingentes lunt, speratidum? Eripiam me oxyus ab his procellis, & portum quem tenuero, nullā mihi vi eripi, nullā contumeliam patiar occupari) *Roman⁹* itaque cū venisset exeunte iam maio, & se attenius suaque per aliquot hebdomadas inspexisset, nihil cunctandum arbitratus, *Mercuriano* Societatis Generali sē offert; timidiusculē primū, tum deducens in conclave, & sibi relictus, procumbens in genua, & Deo se totum tradens, tantā animi lætitia redundauit, vt incūntanter suis omnibus se abdicavit bonis, & nullā in posterum hæritatione Societatis rationes complexius perpetuā vixerit cum animi æquabilitate.

XIV. Dies quartus Iulij eius in Societatem cooptatione notatur; quamquam ipse alicubi diem vigēsum quintum, diuo *Iacobo* sacrum, memoret; quo forte ad communem cum cæteris cotuictum fuerit admissus. At famæ quidem non legnibus alis Patauium deferrit *Personium* inter Societatis Tyrone⁹ esse conspectum: Id contubernalibus admirationem primū, mox te comperta non leuem consequendi cogitationem iniecit; *Lano* præfertim, quiccum familiarius Oxonij vixerat, & prima deferendi Schilmatis consilia habuerat communia. Sexto post mense sequitur: peractis probationibus missus Complutum, non diu superfuit; inter Théologica studia, laurea, uti sperabatur, donatuscælesti: Et enim quemadmodum insigni cum sensu pietatis vitam instituerat, ita non minore cum opinione decessit, pridie nonas maias, Anni septuagesimi noni. *Ateſlous* se socium utrique datus fusile fecerat, nisi præmature rebus humanis mors eum Patauij eripuisse. *Egidius* etiam *Gallopus*, licet Septembri inseuenti voti compos factus, breui concessit è viuis. Quod autem *Bombinus* hunc inter eos recenseret qui vel morte profide obita, vel immensis pro Christo laboribus in Anglia exantlatis post inclinuisse, error est nominis: Is honor potius *Thoma Pondo* debetur, qui sub *Gallopis* vel *Vallopi* & *Ducæ*, & *Haringtoni* appellationibus reperitur aliquando latere voluisse: de quo confestim; de *Vestono* & *Garnetto* opportuniùs alio in loco dicitur.

Sequuntur
contuber-
nales.

Quid inte-
rim in An-
glia patiu-
tur Catho-
lici often-
ditur in
Thoma
Pondo.

XV. Dum Pragæ *Campianus*, Romæ *Personius*, pietatis iste studiis, & diuinioris sapientiæ, ille docendi muneribus exsplendis vacat, opportunum erit Angliam tantisper reuiseret, & in uno Christi inuicto Athleta, tum hæreticorum in Catholicos pertinaces iras, tum horum in fide indefessam constantiam intueri: neq; enim illustrior esse potest aut illorum in vexando obfirmatio, aut horum in sustinendo perfuerantia, aut deniq; aliorum mentis diuinita quædam celitudo,

Societatis Iesu, Liber Secundus.

cessitudo, qui huiusmodi acerbitate nihil deterriti ad similia sc̄ magnis animis offerant, quātū si in vnius hominis continuata triginta annorum infestatione, nēque illorum furorem deferuisse, neq; horum ostendamus firmitatem esse debilitatam. Ista Thomas Pondus subiicit oculis; in quem virum neq; fortuitum neq; alieno tempore incursum. Hoc enim anno memoratur (per eum quem eum habuerat sibi famulat̄ Thomam Stephani Romanum destinatum) per iisse Societatem, & paucis post annis obtinuisse: nam inde ab exercitu Iudis, & vībe Gœi (quō inclinante antīb septuagesimo nono Thomas Stephani petuerat) factam utriusque hanic gratiam ad gratulatur; Et Mercuriani Generalis litteræ ad ipsum fratrem Pondum dātæ, fidem faciunt anno septuagesimo octauo exēunte esse cooptatum: Quas literas tanquam viri optimè meriti monumentum hinc adnectere vīsum est; sunt autem huiusmodi. "Thomas Stephani frater noster nobis iti Christo carissimus multa nobis narravit de constanti Dominationis Vestræ pietate, ac fide, quæ nobis pergrata fuere, ac præsertim quod iam à multis annis magno desiderio ad Societatem nostram aspiraret. Itaque eti⁹ ita instituta nostra ferant, vt nullum nisi bene multis probatum experimentis in nostrorum numerum recipiamus, tamen & tam luculento tum Stephani, tum aliorum etiam testimonio permoti, & pro diuturna probatione tot annorum labores ac ærumnas accipientes, piis Dominationis Vestræ desideriis obsequendum duximus. Quare pro ea auctoritate quam nobis licet indignis Dominus Deus dare dignatus est, iam nunc Dominationem Vestrā tanquam filium ac fratrem amplectentes, illum in Societatem nostrā recipimus & admittimus, & quasi verum membrum in hoc corpus totum intertum, deinceps quoq; nostrorum omnīū operum, laborum, meritorum, quæ conlorem ac participem facimus. Speramus autem Dei clementiam atque infinitam bonitatem aliquando ita Dominationi Vestræ propitiam fore, vt eius, quod valde optamus, ex istis molestiis creptæ congressu ac præsentia fruileat: quam facultatem, si ciuidē prouidentia aliquibus de causis eripuerit, hoc tamen Dominationem vestrā leipsum consolari volumus, quod post paucos huius breuissimæ vitæ dies in æterna illa immortalitate, quam semper spectare & ante oculos habere debemus, ita coniungemur, vt nulla nos deinceps ies aut calus separare possit. De cætero eti⁹ Dominationis Vestræ virtutem confirmatione non egere scio, quam audio esse viro Christiano planè dignam, breuite tamen vt filium carissimum monebo illis Apostoli Verbis ut meminerit se spectaculum esse Deo, Angelis, & hominibus, Deo quidem, vt ab eo sempiternis præmiis pro minimis laboribus affiliatur, Angelis vt præsenter corum auxilio roboretur, hominibus etiam, vt eos, quod hactenus fecit, plurimū suo exemplo ad veram pietatem accendar, & ad quævis pericula pro Christo alacriter subeunda confirmet. Quæ tamen ita à Dominatione Vesta prudenter & cautè geri cupimus, vt neque in apertum le discriminem fine causa & fructu demittat, quæ non fortitudo sed temeritas existimanda est, nec valetudinem ac vires immoderata abstinentia & icuus, quibus fatigatam

Litteræ
Mercuria-
ni ad Pon-
duum

Historiae Provinciae Anglicanae.

1578. aliam esse audiuimus, perdat, sed potius, ut dicit Propheta, cures fortitudinem suam ad Deum custodire. Dominus autem cui semper proprium est innocentiam & integratatem, suâ præfertim causâ in periculum aliquod adducetam tueri ac defendere, Dominationi Vestræ ita semper adsit, ut vel incommoda omnia ab ea depellat, vel si ita magis expedierit, ad ea certè perferranda fortitudinem, & constantiam, salutaremque patientiam largiatur. Nos certè tuum ipsum, cum per nos tros omnes hoc nomine Deum Dominum orare & obsecrare nunquam cessabimus. Vnum tamen illud à Dominatione Vestrâ magnopere seruari velim, ut hoc suum consilium de Societate nostra, habitu non solam ac vestitu, sed sermone & verbis prodat nemini, sed secretum habeat, donec meliora affulserint tempora, cum sua ista desideria exequi cum Dei auxilio possit. Interim gratia Christi & communicatio Spiritus Sancti sic cum ipsa semper. Romæ: prima Decembris 1578. Cuius vero in robusta ætate virtutem describere aggredimur, huius initia discere pretium erit opera.

Pondi natales et initia. X VI. Parentibus ortus est *Thomas, Gulielmo Pondo & Anna VVriotheslea*, sorore *Thome VVriotheslei*, Sout. Hamptoniæ Comitis. Nondum in lucem editus dexteram erexit; id pugilis futuri omen habuere. Eius prima ætas ijs disciplinis tradita est, quibus in Scholæ Wintoniensis Collegio Beatissimæ Virginis ad Latinæ linguæ vñum instituebantur adolescentes: Tum anno ætatis vigesimo tertio profectus Londonum, ad forensim seu gloriam seu dignitatem, Iuris Municipalis præsidiis se comparauit: Atque ut erat non minus formæ, membrorumque venustate & robore, quam animi promptitudine atque excellentia conspicuus, inter artes ingenij, iis corporis exercitationibus obletabatur quibus laudem petere nobilissimi quique consuevere, atque excelluit saltatione. Mortuo Parente Aulæ cupidus paternarum possessionum partem non exiguum eas inter delicias spesque inanes profudit. Id mirabitur nemo Aulae defec. sendæ occasio. *Elizabetha regnante, & ad luxum, quo ipsa capiebatur, cunctos post se trahente. Natales Christi dies, ut semper solemnies, ita Anno sexagesimo quarto fuere celeberrimi; dabantur in Curia ludi apparatissimi Thoma Pondo instructore. Inter saltandum nudameius manum manu nudâ prensat Regina, tum ei caput, abrepto Leicestriæ Comitis pileo, ipsa tegit, ne ex vehementi motu accensus subito refrigeraretur: Imposita ei videbatur laurea: cum secundò eandem saltationis formam flagitante Regina) celerrimè de more uno in pede circumvolans, pronus concidit; Plausu in risum mutato, surge, inquit Regina, Domine Taure; eâ voce cōmotus, surrexit quidem; at flexo ad terram poplite, vulgatum illud latinè prolocutus, sic transit gloria mundi, proripuit se, & non longo interuallo Aulam spesque fallaces deseruit, consumptarum facultatum & violatæ Religionis præmium ludibrium consecutus.*

Exercitia pietatis. X VII. Trigesimum annum attigerat antequam se gremio Ecclesiæ redideret; at cum absentia omne genus virtutis sedulo compensandum arbitratus, annum in oratione posuit, sui inspecto assiduus, contemptor eorum quæ de scelij, deque virtutæ quam instituebat ratione aut cogitarent aut dicerent: multa ab

ta ab amicis, multa ab se ipse sustinuit, dum solitudinem, dum castimoniam, 1579.
 dum viētus cultūsque negligentiam, alperitatem etiam & duriciem adamauiē.
 Anno deinde altero voti se Religione colligauit ad Sacerdotium suscipiendum
 postquam se prius in operibus septennio comprobasset; tum etiam Societatem
Iesu petiturum, eo potissimum consilio quod dignitatibus abstineret. Ad quæ
 tempora referenda sunt illa quæ de eo narrat noster *Thomas Stephani* (quonam
 dam *Pondi* familiaris) in petitione Societatis, quâ se & *Pondum* admitti po- Th. Ste-
 stulabat anno eius seculi septuagesimo octavo; sic enim ait. "Pro magna phani Epa-
 parte temporis quo cum ipso fui (non enim dicam nisi quæ oculis perspecta de Pondi
 habui) abstinentiam magnam sibi imponere, & humi super seruile stratum vite rati-
 cubare, media nocte horam vnam, in crepusculo nunc duas, nunc tres, nunc ne.
 quatuor, & vesperi multum temporis cum multo spirituali gustu orationi dare
 solitus est: Ita ut hæretici cum insanum, aut stultum, aut superstitionis preda-
 rent, familiares & amici nonnulli id ei etiam à vicio darent; que tamen omnia ille
 generosi spiritus priuilegio constantissime neglexit. Quotiescumq; Sacerdotis
 copia dabatur, singulis festis & Dominicis diebus, etiam aliquando non semel in
 septimana, præmissa confessione Sacrosanctū Corpus Domini nostri sumebat,
 & alijs ut id faceret auctor erat, sepiissime apud suos conquestus quod Catholici
 in tam paruo rerum suarū (ut ipsi videbatur) discrimine, & in tam magnis animæ
 periculis tā raro diuina hæc mysteria frequentarent. Vintonia est ciuitas Episco-
 palis non longe ab eius ædibus distans, in qua cum audisset multis pauperes Ca-
 tholicos Recusantes (sic enim vocant eos qui cum hæreticis nulla in re partici-
 piant) delitescere, & Sacerdotem quendam senem ibi commorari, sed rarissime
 celebrare, eos multò rariùs communicare, illuc se matrè contulit, conditio-
 nem eorum & vivendi rationem exploravit, eisque prandium post sacram mis-
 sam & communionem instituit, datisque eleemosynis, Sacerdotem ad celebra-
 dum frequentius, Catholicos ad communicandum hortatus est: hic accedit
 quod paulo post redeuntibus annuis nundinis, non paruis expensis Casorum
 magnam copiam conflauit, & binos & ternos inter eos distribuit, hac lege ut
 nisi maiore cum seruore diuino priuilegio & gratiae datae responderent, scirent
 actum esse de amicitia. Mira animi dulcedine affici solebat si quando duodecim
 aut sexdecim Iuuenes nobiles in cubiculo suo sacro intetesse, & rem factam
 communicate confidisset. Eleemosynæ facienda tam erat studiosus, vt praeter
 diurnas beneficiendi occasiones, quas ipse mirum in modum prosequebatur,
 gratum haberet si quis ei de Catholicis aliquo in opia laborante nuntiaret, sem-
 per in ore habens illud Dini Pauli, *maxime erga domesticos fidei*; adeo autem
 nihil ducebat ea quæ per se ipse facere potuit, vt à familiaribus suis, si qui di-
 tiores essent, eleemosynas pro Catholicis afflictis aut incarceratis studiofissi-
 mè efflagitaret; memini cùm aliquando integrum tractatum in hanc senten-
 tiā in gratiam vnius Catholicī componeret, & Henrico Comiti South-
 Hamtoniae affini suo Catholicissimo legendum mitteret, hæreticis ipsis noti
 raro beneficus, vt corda eorum emoliendo aures veritatis Catholicæ capacio-
 res effici.

1579. res efficeret.) Hæc Thomas Stephani cùm suam & Pondi causam apud Mer-
In Gallias curianum ageret.

cogitās ca-
pitur.

XVIII. Quintus annus abierat. Quò igitur se *Pondus* votis propiorem
faceret, agrorum parte diuendita, diem condicit quâ in Gallias cum adiunctis
sociis aliquot erat transfretandum. Dum Londini res suas componit, & ciuem
holpitem suum sedulò in recta fide conatur instruere, à lietore inopinata è de-
polcitur, Sandio Pseudo Episcopo rationem redditurus quo modo Reginæ le-
gibus obsequatur. Crimen nullum obijcitur, nulla accusatio, legis violatæ
nullum argumentum: datis tamen vadibus adstringitur ut secundò dicta die
compareat. Mercator quidam in Vico Sancti Marci quem malus dæmon in-
federat Ecclesiæ precibus liberandus clam proponebatur. Huc *Pondus*: San-
ctorum hominum reliquijs munitus accurrit, multa piè de Ecclesiæ potestate
in malignos spiritus, multa constanter de recta fide retinenda disserit:
Non est id tam latenter factum, quin, cùm ad Londonensem deferretur, is
præhensum nostrum hominem, iam criminis qualiscunque reum, in carcerem
compingeret. Post quartum mensē scripto rursus vadimonio liber paternas
ad ædes ultra Londinensis fines semigrat. Orationi & virtuti priuatim, con-
silijs salutaribus suggestis (cùm inter suos verlatur) intentum, viator h̄ic
iterum occupat coram Horo Vintoniensi Antistite sistendum vñacum alijs
nonnullis spectatæ nobilitatis atque integræ vitæ Catholicis, factâ subdolè spe-
mitioris iudicij si inter importunas hæretici hominis sciscitationes declamatio-

Fraus hæ-
reticorum.
nēisque parcerent omnes linguae: silentium porrò istud debilitati deinde & ig-
norantiae tributum est: quin pro concione contumeliosè & petulanter Ca-
tholicicane muti appellati. Acerbè id tulit *Thomas*: Itaque Horo die alte-
ro pro tribunali magnificè ostentanti se & Vincentium Lerinensem extollen-
ti, quod signa rectæ fidei verissimè traderet, litem indicit; Vincentium pro
Catholicis stare, hæreticis aduersari contendit: dimicatur acriter, quod obti-
nere rationum momento hæreticus non potest, conuictijs, vocibus, maledictis
celebrat: *Thomam* arguento insistentem, duci iubet. Quantum inde mole-
stiarum adeundum fuerit, mox ex ipsiusmet Epistola repeatam ad simul capti-
uos exarata.

Qui carce-
res Lon-
dini.
XIX. Carceres celebriores Londini quot & qui sunt, vtile erit narrasse.
Tres nimirum, in tribus urbis portis: in ea quam nouam; quam Luddi (ad que
hominem nonnulli urbis ipsius originem referunt) & quam portam domus,
vocant, (fuerat enim porta olim Monasterij ad occidentem solem positi) trans
Tamesim quinque; *Bancus* seu sedes Regis; summi tribuni militum, seu Ma-
riscalli sedes; Atrium Wintoniense quod *Clincam* vulgus nominavit; *Leo at-
bus*; & domus suppurationum, seu dicas Nomistirion, aut *Computorium*. Sparsi
per urbem alij tres, *Fleta*, à profluente aquæ cursu dictus, aliud *Nomi-
stirion*,
seu *Computorium*, & Sanctæ Brigitæ fontes; in quos ferè ære alieno graues,
vel vagi nebulones coniiciuntur. Denique extimæ parti urbis solem orientem
verius, *Arx* imminet, quam turrim Londonensem dicunt; Hæc eorum est
cultodia

custodia qui læsa maiestatis, & grauiorutn criminum rei peraguntur; ad 1575. 2
Nouam-Portam plerumque relegantur latrones, sicarij, facinorosi. Hi se-
 mel omnes fuere necessariò percensendi, quoniam modo hi, modo illi
 Catholicis obtingere consuevere, pro arbitrio eorum in quorum manus incide-
 rint, & singuli pro re nata frequenter venient commemorandi. *Pondo*, post
 duorum mensium custodiam *Wintoniæ*, carcer Londini Sedes-tribuni fuit:
 Hoc enim nè rursum super Lerinensis sententia solicitaretur, causam
 ad ordinarios judices transtulerat, Hi dabij quid de Catholicis laicis v-
 niuersim Regina statui vellet, cunctos mittunt *Londinum*. Istinc *Pon-*
dus ad te liquis sic scribit. "Sæpius interrogatus sum apud Dominum Youn-
 ge; Bis apud quinque vel sex commissarios; semel publicè productus in
 maximam hominum frequentiam, onustus ferro; (nimis exstremabar
 liberius stetisse pro veritate coram ijs quibus non libebat audire) dum hinc
 abstrahor ad *nouam-portam*, caruifex quasi iam damnato abripit cum pal-
 lio pileum: caput mihi saluum reliquit; id & que mihi atque illi doluit; In-
 tecto caput, & graui ferro progredienti, acclamat plebs, *Crucifige*. Nouæ-
 portensis viduæ elemosynam (cruciamenti id genus est) liberaliter mihi
 impertierunt. Ad quartam usque pomeridianam præstolabas. Iudicium
 sententiam, cum repente auctor, manicæ podicæque detrahuntur, restitu-
 itur cum pileo pallium: ducor ad Lincolnensem Aulam, (quæ mihi olim
 legibus danti operam fuerat habitat) isthic Commissarij quinque me
 opprimebantur, & eos inter Toplis questionibus præfectus: ab Re-
 gina mandatum fuerat, ut quâ minando quâ blandiendo mox ab ins-
 tituto revocarent; frustra omnia: virgint, si fidum me velim Regiæ, si
 amantem subditum demonstrare, necesse esse eorum nomina ut edicam
 cum quibus, & quibus in locis mihi esset consuetudo: Respondeo; Pa-
 ratum me esse de eorum omnium fidelitate etiam iuratum promittere; Cae-
 terum non viri boni, atque Catholicæ, non hominis meo loco patris ac-
 que educati, non Conscientiae denique meæ esse viris innocentibus atque be-
 neuolis molestiam quamlibet nominando procreare. Cum nihil impo-
 rent, humanissimis verbis affectum meo carceri reddunt. Post biduum
 Toplis ad me cum præposito carceris: amicè animi mei constantiam per-
 tentant: multa hic disceptatio: præfectus nullus: conditionem meam deplo-
 rant: id maximum eos dolet, de quo plurimum egoglorior, fides atque fides
 causa captivitas. Post hos, rursum Youngus accessum, rogat, quid ad me
 Toplis verebatur homo (urbanus videbit & suauis) nè austerus ille &
 alper, quid piæ durum & agreste in me egisset. Familliarissimâ voce demul-
 cere cohatur ut familiares meos prodam; ut areanum quidpiam enunciem quod
 ipsi vli esse posse ad nequitiam. Nihil efficit. Mortatus tandem ut ad magni-
 ligilli custodem literas dem, gratiam impetratus: donec fructu, ut munificus
 deinceps curarint, pertinacem, scilicet hominem, & omnium mei ordinis ab-

Epistola
Pondi ad
concupi-
tios.

1576.

segni salute publicâ (hoc est) ab hærci maximè alienum. Itaque hic sum, seclusus ab cæterorum omnium confortio, sine tpe laxioris custodie, nisi forte in proximo Nouoportensi Iudicio rursum suster, obsequij Deo præstui fideique Catholicæ conservatæ reus. Hæc ad vos (o Socij vinculorum) dare habui, ut sinistris de me rumoribus obuiam irem , volque ad eam quam opto in fide periculantiam omnisbus votis adhortarer . Valete .

Parat se
ad mortem
subeundam.

X X. Multa liberè dicta apud causarum cognitores , præsertim de potestate ab Reginâ usurpata in res Ecclesiæ , non opinionem solum sed spem iniccerant posse se proximis Iudicijs ad dicendum de capite vocari. Ea propter , mortem præforibus figurans , nullum pietatis genus omittebat , quo se tum ad exitum felicem compararet , tum etiam accenderet desiderium , prece , lectione , scriptione. Non pauca enīa hoc tempore est commentatus memoriæ commendata diligenti manu nostri *Thomæ Stephasoni* (quem vidimus ut dictum est Watenis) Præcipua fuere ; ut poenitentiaz necessitatem demonstraret quatuor argumentis . A multitudine peccantium : ab fallorum prophetarum ingenti numero : A crudelitate Turcarum & hæreticorum : ab nuperis de caelo & de terra ostentis : adiunctis Capitalium vitiorum omnium remodijs. Tum decem sibi solertia contextuit ad mortem alaci animo subeundam incitania : Quod morte esset peccata sua expiaturus : Quod Dei & iustitiae causa , & Christi exemplo vitam profirkurus priusquam aut Angliam euerlam (quod iam tum omninabatur euenturum) aut AntiChristi tempora videret : tum etiam fiduci fermentum qualicunque suo sanguine rigaturas , & tantillum ad constantiam Catholicorum , hæreticorum dedecus , Religionis defensionem allaturus. Sed ea ad quam adspicrabat brevis mors in diuturnos carcera est commutata , de quibus stri-

Mutatis
frequenter
carceribus
tandem do-
moi pater-
ne mori-
tur.

Etiam dicendum , nè virias vitam retexendo Historie filium habeamus ini-
mis implicatum. Cum enim non cessaret verbo & scripto tum Reginæ in Ecclesiastica principatum incessere , tum Catholicorum animos confirmare. Elmeri Londonensis diligentia amotus est in castrum Storfordensem , in finibus Catholicorum & Trinobantum , addito pracepto nè ad eum cuiquam pateret ingressus. Fabro aptante ad pedem ferro conatur compedi osculum impingere , Faber compedem capiti impingens elicit sanguinem : at *Thomas* , ferens vultu , " utinam inquit , hic sanguis ex imis meis fluxisset præcordiis eä pro quā patior causa ; percullus Faber viri patientiæ scire aut quid hoc cause sit , & quibus mira fundantis. Annis post aliquot accedit ad Catholicos ; tenetur ; & in Carcere pie defungitur ; tanti est constantiam in affbris suerit . Pondus post annum ad Mariscalli sedem re-
uocatur ; tum in Arcem Londonensem comprimitur : Inde defertur in No-
mifirion trans Tamensem , atque hinc Wibicum Insulae Eliensis propugna-
cultur , vbi plures annos cum pluribus Sacerdotibus & laicis versatus est

Effigies
nunc vo-
mus & Ca-
tabrigien-
ses.

Fabri fer-
rarij con-
vercio.

& fa mi-

& familiarissimè cum Patre *Guilielmo Vestono* de quo alias erit sermo. 1575.
 Anno nonagesimo leptimo rursus Londinum ad Arcem , tum ad Computorium intra urbem , deinde ad album Leonem, ad Portam domus apud Westmonasterium, & Fletam, denique Framinghamiam apud Icerios, ad tempora vñque Iacobi Regis; quicum Sacerdotes amandasset in exilium , huic concessit libertatem datis sponoribus. Itaque posteaquam vndecim præcipuos carceres suis vinculis celebrasset, in paterna domo decepit, Anno sculi decimi sexti quinto decimo, cùm ætatis annos numeraret 76. Is qui ab eogesta collegit *Stephanus* affirmat septē annis fuisse in Arce Londinensi, quatuor in Mariscalli sede , selsquianum egisse in castro Stofordiensi, decem in Wibicensi, tres Framinghamia; reliquos ad vñque trigesimum, sparsim in aliis locis qui sunt commemorati.

Catholicorum parca & vexatio.

X XI. Neque is solus vñquam , aut quæsitâ semper nouâ caulâ infestatur: Catholicorum pars erat caula & vexatio. Licet enim hic fortassis zelo profitendæ fidei ardenter cæteris promptiorque videri potuit ad proferendam sententiam (ex quo euenit aliquando ut hærente Sacerdote coram Iudicibus in ea quæstuione , censendusne esset in Ecclesiasticis supremam per Angliam potestatem obtinere Pontifex, an Regina? & in diuerticula se implicante, palam *Pondus* adclamaret, dic, Pontifex , Cui enim potius id iuris competit?) Omnia tamen ordinum rationes tam erant cum Catholicorum ruina coniunctæ , vt quique in suo foro omnem operam omnemque curam admouerent hæresi corroborandæ, Orthodoxæ fidei (si quo modo possent) extirpandæ. Ij qui Reginæ erant a consilijs, quam vivendi libertatem adamarant, eandem sequi decernentes, ne si aut numero augerentur Catholicæ aut facultatibus, domi mouerent aliquid, aut foris machinarentur, aut suâ ipsorum multitudine & pietate notam impiæ nouitati inurerent, quâ vi, quâ astu, quâ famâ iniuriis supprimendos & arbitrabantur & curabant . Qui in Episcoporum & Cleri totius inuolauerant dignitatem & opes , suscepitam semel à Regibus in spiritualia potestatem pertinaciter sustinebant, vt auctoritatem ipsi suam , nullo sacro ordine celebrem, Imperio quamquam fæminæ tuerentur; Tum scriptis mendacibus , & lactorum Codicum Patrumque sententiis in alienum sensum peruersè detortis , cùm suam sectam conarentur defendere , si quid docti Sacerdotes falsitati redarguendæ scripto reponerent, primùm turbandarum rerum studio factum infamare , tum omnes Catholicorum familias conquirendorum supprimendorumque huiuscmodi argumenti librorum ardore cuertere ; apud quos reperti essent carceribus tradere, ingenti pecuniâ mulctare, libros cùm scientiâ non possent , igni, tanquam perduellionis eos , abolere : Denique callidi reipublicæ moderatores , non minus foris per exploratores quam domi vigiles, si quid externi Principes suorum negotiorum caulâ mouerent, si militem in finibus collocarent , si conscriberent , si de pace cum vicinis decernerent , id omne à recto cursu auersum ad rerum suarum interturbationem pertinere comminiscerantur ;

1575.

& confessim tum Sacerdotibus, tum reliquis Catholicis, copiosis præsertim tanquam conspirantibus imminebant: Qui Londino longius habitabant vel trahebantur in urbem custodiis includendi, vel edito iubebantur a suis ædibus non ultra millia passuum quinque secedere, nisi in scriptis concessâ ab eius regionis in qua morabantur Iudicibus licentiâ, Quorum temporum meminit Personius in sua ad Rectorem de urbe Epistola. "Persecutionis æstus vehementissimus est, & qualis à constitutione Angliae non fuit: Trahuntur vndeque in carcera, nobiles, ignobiles, viri, fœminæ, ipsi etiam pueri; vinciuntur catenis ferreis, spoliantur bonis, priuantur lumine, & publicis tam editis quam sermonibus concionibusque infamantur apud vulgus proditorum & rebellium nomine.) Et infra. " Nobiles carceribus inclusi his superioribus mensibus multi sunt, illustres, diuites, & suis quique in locis præpotentes: Ita ut non solum veteres carcera Angliae, verum & multi iam noui Catholicis recipiendis non sufficiant: Et tamen Inquisitores mittuntur ad alios querendos; eorum verò numerus per Dei gratiam sic increvit quotidie, ut ipsi propatagentur.) Et publicæ quidem rei commodo ista fieri apud indoctum vulgus prætendebatur, intus autem Religio petebatur: Nam huius recenter eusebæ conciij, & virium veritatis non ignari, quæ le ipsa erigit ostenditque nisi continuatis nubibus offuscetur, suarum etiam rerum priuatim prouidi, alias Catholicis præcidendas rati, rem familiarem assiduis vexationibus interturbabant, ut nè si cuperent, se possent erigere; quod & Carolo, Regum intellectissimo, fuit semper propositum, hodiéque agitur: Pondus hic, de quo dixi, haud multum opulentus, coram Wintoniensi de Religione respondens, aiebat sexdecim millibus aureorum exutum se esse, eo quod Religionem non exuere decreuisset. Neque tamen tota causa Religio est, sed & lucrum: Nam quemadmodum hac rei familiaris direptione plurimos ab amplectenda fide remorantur, ita si quos inconstantes offendenterint, pessime eos habet; perit enim illis fons & scaturigo pecuniae qua saginentur; nisi forte totam simul contigerit cuiuspiam substantiam deglubere. Sed eò redeundum est vnde deflexit oratio, & Personij Theologicis studijs absolutis, sequentes eius curæ cum Campiani laboribus coniungendæ, mox ut Epistolam Pondi recitauero, quâ intelligatur quo animo semper ille fuerit aduersus Societatem, & quibus virtutum radicibus tot annorum in persecutione patientiam sustentarat: sex igitur annis antequam de hac vita decederet, sic ille ad Personium.

Epistola
Pondi ad
Personium

XII. Magnam animo cepi voluptatem cum redditæ sunt mihi literæ tuæ, tertio Ianuarij datæ, adscriptâ præsertim à Patre Claudio salute, mihi filiorum minimo atque indignissimo: nihil enim à plurimo tempore ad me perlatum à vobis fuerat. Ex illo vero die, ad Idus Maias, hæsi incertus quid hominum mitissimus atque humillimus superior hic meus me vellet; ab illo tandem per literas mihi factum est abundè facis: sed ut rem, vti est, loquar, vehementer me pudet tot annorum silentij, & de genu, atque ad terram ad utriusque pedes pronus precor mihi indulgerit: Nam neque conueni superiore rem

rem meum vt oportuit, neque per literas adiui Reuerentiam Vestram, fateorq; 1575;
 ingenuè excusandæ negligentia meæ aditum nullum aperiri. Reuerentia ta-
 men Vstra mihi vñcera Charitatis suæ aperit, forte Beati Edmudi Campiani
 gratia, cuius memoria in benedictione est. Illum Reuerentia Vstra amauit, ego
 omni quâ potui ratione colui. His autem in literis non solum, sed libris Vestrīs
 (qui & Angliae solatio, & extra Angliam auxilio plurimis sunt) tantis laudibus
 cumulor, vt seu audiens, seu legens, totus erubescam. Non possum certè tibi
 non plurimùm gratulari, Reuerende Pater, qui vt alter Israël cum Deo es lu-
 catus pro Anglia conseruanda reducendaque. Quod ad me attinet (cui Deus
 optimus maximus dedit aliquid pati) nihil mihi arrogo, cùm merear nihil.
 Ultimis meis ad Patrem nostrum subscripti, *Tot annis in statere appensus,*
Thomas Pondus: si illo tempore, vel si postea quidquam præstiti, Dei sui
 munus, non meum factum. Ad te optime Pater, literarum nihil dedi; animo
 id meo & pusillo, & timido adscribendum esse censeo: Negligentiam certè
 meam ego ipse culpo, quòd tanto tempore nullum seu benevoli seu grati ani-
 mi Symbolum à me profectum est erga illos quos tanto honore prosequor
 quantus nec ipsos latet quibus hic omnia parent. Si queris vnde hæc pufilla-
 nimitas & timor? Credo ex dilatione: Nam cùm ad triginta annos per varios
 carceres Christi & Euangelij causâ, raptatus fuerim; cùm sexdecim atque pri-
 mūm, deinde per viginti annos aurei octoginta in singulos menses fuerint à
 me in ærarium inueniendi, cùm denique trans mare cogitans, possessionibus
 in nepotes duos translatis (quos ex haereticis ortos, Catholice educaueram vt
 filios) uno quasi pede nauim consendissem, à superiore meo (culus ad nutum
 me formauit quasi senis baculum) iubeor subsistere, donec quid Pater Noster,
 vel quid Reuerentia Vstra consulueret, cognosceretur. Itaque spe exutus, &
 tamen diu frustra sperans, plurimo etiam turbine atque tempestate iactatus,
 statui me nihilominus nudum & pauperem, et si sero, offerre, tanquam arbo-
 rem infrugem & sterilem, vt si fortè deciduo hoc vitæ termino fructus aliquid
 ipse finis afferat, id Reuerentia Vstræ lucro sit & consolationi. Solitâ deinde
 charitate suâ querit, quid agam? quo animo, quo fructu, aut solatio in suscep-
 pta vitæ ratione progrediar? Recetè sanè, vti spero, ac feliciter. Nam quod o-
 lim, cum ducerer Framinghamiam, respondi vinculatum administris, hoc
 nunc dico, & vt confido, dum viuo dicam. *Hanc quam pro Societatis roga*
gero vestem, non regiā coronā commutaro. Nepotibus, quos dixi, conuiuo; &
 parcè quidem: Neque enim tanla mihi est facultas quanta vulgo estimatur;
 quoniam verò plura in pauperes ergo quam vicini, audio diues, & cùm flocci
 habeam ea bona quibus alij inhiant, plerique honestiores bene mihi volunt.
 Post vnicam refectionem sub meridiem (quam abstinentia rationem fami-
 liarem esse cuperem etiam piscatoribus animalium) Vesperi panis & caseus
 mihi cibus est; ceruisia potus; nam vino mihi penitus interdixi, & medicis;
 cibus est medicina valenti. Postremis histribus annis sat mihi fuit negotij cum
 domesticis, vt quod mihi propositum est vitæ genns tenerem; teneo tamen,

1576. & precibus Beatissimæ Virginis, totiusq[ue] Cælestis curiæ fretus, tenebo. Non enim existimo me comprehendisse, sed ad destinatum persequor, ad brauum supernæ vocationis: Reuerentia Vestra me iuuet suis, cuius ut addicisti simus, ita indignissimus sum filius, *Thomas Pondus*. Ex ædibus olim meis Bellomonii, terrio Iulij Anno millesimo sexcentesimo nono.

*Initia &
progressus
Collegij
Anglicani
de vrbe.*

XXIII Decimum annum agebat *Alanus* in seminario ab se Duaci constituto, cum tumultuantibus in Belgio Hæreticis, & lacra profanis miscentibus, alio le transferre cogit, & nouas sedes, beneficio principum Guisanæ familiæ, Rhemis in Campania Gallorum figere, ianta accessione Auditorum & virtutis, ut illi Duacenos numero plurimum superarint, hæc invictos fidei in Anglia propugnatores non paucos numerarit, aliquos etiam qui sanguinem, Christi & Apostolicæ fidei causâ fuderint, crudelissimâ morte erepti de vita, quod potestatem ab eo ordinatam ac traditam sustinere, legitima Sacra menta celebrare non destiterint; Huius rei fama vltra Alpes delata erexit animos eorum qui Romæ commorabantur, ut hospitalem peregrinorum domum, priuatis itinerantium commodis institutam, communî & meliori totius Insulae bono aptari posse existimarent, si quale Rhemis inchoatum, in vrbe perficereture ex ea domo seminarium; Anglicana enim gens, quemadmodum & reliqua fere orbis Christiani, ab antiquis temporibus habitationem in vrbe consecuta fuerat, Principum virorum nationis suæ liberalitate, quo qui lacrorum liminum venerandorum causâ proficilcebantur, veterentur hospitio. Ac primùm quidem ad Sancti *Edmundi* Angliæ Regis & Martyris trans Tyberim collocatum fuerat haud procul à flumine, cò fortassis quò Nautæ qui pluribus egebant, nè longius à nauibus abessent, facilius fouerentur, vel quoniā cā ætate quādo necdum terrestria itinera erant vel trita vel secura plerique nauibus ferebantur; vel denique (vt in ignota & longinquâ regione) qui primi appulerunt locum vbi poterant occuparunt. At aucto venientiū numero, & annis consequentibus crescente pietate in fortissimum martyrem *Thomam Cantuarie Archiepiscopum*, commodiori intra urbem sede iuxta Campum floræ, sub nomine *Sanctissima Trinitatis* & *Thome* Martyris fundatum est; crevitque annuus census ad duo millia aureorum, quibus & peregrini recreabantur, & Sacerdotes aliqui ad eorundem solatium, atque ad reliqua Ecclesiæ officia sustentabantur; Egentiores aduenæ octo diebus, alij tribus nutriebantur. His verò annis, quando saevientibus tum in Anglia, tum per Gallias & Belgium hæreticis, vrbs profugis redundabat, & Iuniores quamplurimi florentibus pulsi Academijs locum studijs quærebant, Venerandus Dominus Odoënnus Ludouici, Cameræ Apostolicæ Referendarius, & Ecclesiæ Cameracenæ Archidiaconus, *Gregorio decimo tertio* primam sedem obtinenti suggestit, è re futurum Religionis, si veteranis hospitij Sacerdotibus, non longius prospicentibus quam vt vni illi domui subservirent, Iuniores aliqui miscerentur, qui Duacenorum & Rhemensium instituto caulam Angliæ vniuerlam amplecterentur, atque in rectæ fidei fundamentis Scholæ adminiculis confirmati inde

inde Religionis restitutionem repeterent unde per alterum Gregorium est ipsa 1575.
Religio deriuata. Placuerit Pontifici quæ proponebantur; iussaque vocari
Rhemis septem, dicebatur enim census esse totidem alendis præter Sacer-
dos- & Peregrinos. Exiguus deinde vius est magnorum animorum Pontifici
is numerus; & plures adiungi voluit ærarij sui sumptibus. Tum etiam cum
initia hæc non parum probarentur, vniuersum hospitium, iura omnia, & re-
ditus, amoris aliò Capellanis, auctoritate sua, non ita multo post tempore, in
seminarium commutauit, translata eius administrandi regendiisque curâ in
Dominum Mauritium Clenocum, qui & studentium disciplinam, & rem
moderaretur, & peregrinorum studeret ipse subsidio.

X X I V. Inimico generis humani, bonorum omnium captorum inuido,
nunquam deest vigilans, quâ succrescenti feliciter trito supereminet oc-
cultè zizania; sperauerat postquam laceratis templis, cuiusvis altaribus, exina-
bitis Religiosorum hominum domibus, eicetis exterminatisque Sacerdotibus
Dei cultum ex oculis Maiestatemque Religionis sustulisset, collaplura cum
die cætera atque ipsa cessatione obliteranda. Cum verò nouâ Prole veteres
ruinas impleri consiperet, & non legum leuitate, non vexantiam lauitiâ,
non periculorum numero, non mortis atrocitate arceri posse ab ea quam foris
conceperat pietate in gentiles suos refundenda, ad apertam vim, quâ non mo-
dicè valebat, occultam fraudem adiiciendam esse existimauit. Veteres inter
Sacerdotes primum quia Mariae temporibus remanserant, & nouos è semi-
nariis profectos, discordie, aut inuidie flamas si accendere, si hos & illas
aduersum scriptos committere potuissent, magnam rem præstirisse arbitrabatur.
Erant enim illi iam senio effati, hi vogati & ad labores atque discrimina expe-
dihi; Illi docti quidem, hi acuti magis & prompti; Illi confuetudinum quedo-
mi inualuerant tenaciores, hi externis etiam moribus ac disciplinis cultiores:
Ista Catholicos excitabant ad hos illis præferendos sequendosq; Magistratus ha-
reticus, quò igni oleū adderet, cum illis facere, hos perdere omni opere adlabora-
bat; ficta quadam pietate vel immunitatem illis concedebat, vel quæ facerent,
dissimulabat; hos omni arte atque asperitate, scilicet legum, seu persecutoris, seu
poenarum, actorumtoru, vel de vita vel de regno derubare moliebatur: Hiac
inter ipsos carceres & Dei causâ tolerata supplicia glisceret sapè dissidium,
quasi hi noui non ad reuocandam conseruandamque in pusillo gregi, sed ad
euertendam Ecclesiæ pacem nati factique essent. Tum arcem ipsam petens, cre-
atum recenter Romæ Seminarium, mota inter Alumnos sive, in proximo anno
vt ab radice conuelleret: Benignitate ac liberalitate Pontificis numerabantur
Auditores quadraginta: Præteritis quæcum diximus Clenocas: vir bonus & erudi-
tius eruditus, electus olim Maria regnante ad curas Episcopales; instrumentum
vel quoniam in senium iam prouectus, vel quia regedez. Juventutis corporis,
aut unus omnibus non satis erat, multos in se multorum quicunque acerbarat,
de re non recte neque forte eqvæ lance administrata: Ut enim erat ipso de anti-
quis Britannis oriundus (qui Anglie nunc partem incolunt, & vulgo dicuntur)

Artes Do-
mest ad
opus inter-
turbandum.

Dissidium
Sacerdo-
tum,

Et Alum-
nerum in
vibe.

1578. tur Walli, cum antiquissime tota Insula Britannia esset) contribulibus suis septem plius indulgere quam ceteris ex reliqua Anglia parte collectis, ab his credebatur. Atque ut ab exigua scintilla ingens ignis inflammatur, tota paulatim arsit domus; curritur ad Cardinalem Mororum Protectorem; aditus libellis supplicibus patet ad ipsum Pontificem, per Ludouicum Blanchettum Pontificij cubiculi Praefectum: Orant, oblecrant, flagitant, detur illis Rector alius; alia moderanda domus constitutio: Atque ut ne in incertum abire cogitatione videntur, laudatis Patribus Societatis Iesu, ab vnu gubernandi atque pesitia, à copia & dignitate Magistrorum, ab consimili fine atque instituto, ab auctoritate denique apud Principes viros per quos cæptum opus exurgere & corroborari plurimum posset, hos imprimis postulant moderatores, defensorésque. Neque frigidè aut oscitanter, neque paruo tempore certatur contrà rationibus: Hinc Protectore Clenoci causam sustinente, & tumultuantes modò minis & increpando, modò suadendo comprimere volente: Illi Patribus Societatis repugnantibus, & à se noui Seminarij curam depellantibus, cum oppidò iam multis grauati, non parum à communibus causis perhæc domestica munera auocarentur: quapropter in secunda etiam sua Congregatione decreuisset huiusmodi Seminariorum onus suscipiendum in posterum non esse ubi commodè posset euitari.

*Petri de
Societate
Rectorum*

XV: Eò res incurrerat, ut cum agente Cardinali esset optio vel manendi sub Clenoco, vel abeundi vrbe, Angli triginta tres, relictis Britannis, domo confessim euolariint, vrbe discessuri si remedium malis aliud non datur: Et difficile erat cognoscere virum maioribus animis, an virtute agerentur: species enim etat & forma quædam tumultus: at non communibus tantum in literis ad Pontificem, ad Cardinalem, ad ceteros datis profitebantur se in prætentiarum quidem voluntate incitari proficiendi in pietate & scientia, atque in reliqua Ecclesiæ disciplina diligentius se exercendi, in futurum vero hæc ipsa in patrem hæresi oblessem reducendi, vitam etiam & sanguinem pro Orthodoxa fide reponenda oppigneratuti; atque ea propter ardentes & similes vetis confirante animos omnium consenserunt; Reuerendos Patres Societatis Iesu, disciplinac pieatis Magistros, totius Seminarij Rectores petere: Sed etiam cum præceptum esset ut singuli quid optarent, separatim, & iurari scriberent; Primus in hæc verba lecepit, Ego Rodolphus Sherwinus Dezmistor cordi omnium scrutator enim me oius tantum honoris ampliandi patriæ, suæ causæ, regimen Seminarij huius Patribus Societatis committendum censes: idque supplex peto: Sexto inde vel septimo loco Dominus Mushæus: Ego Joannes Mushæus propriæ conscientia l' motu, & humiliter peto hoc regimen tradi Patribus Societatis: U' c: in quam sententiam cum singuli, nullo dempto, conspirarent, adlaborantibus deinde Thoma Goldwello Episcopo Astaphensi, & Richardo Shellao magno Angliae Priore, ac ceteris qui in vrbe aliquid poterant Anglis, mādato Pontificis revocati sunt, vniuersi ad campum Floræ, & Mercarij, Socieatis Generali impositum obedientie præceptum, vt de eo

vt de eo per suos succipiendo regimine quam primum cogitaret. Pri-
mus Rector fuit Pater *Alphonsus Agazarius Senensis*, homo diligens, &
nostri æ gentis perquam studiolus. Septem annis quibus præfuit, non
modo interiorum animorum disciplinam ornauit, sed domum auxit ædi-
ficijs & redditibus: Nam *Gregorius* dum vixit in menses singulos trecen-
tos aureos ex ærario suo persoluit; & donauit Abbatiam Sancti Sabini apud
Placentinos, tria fere millia aureorum quotannis numerantem. Ita qui-
bus artibus malus dæmon rem præclarè inchoatam conabatur euertere,
eas vertit Deus ad eandem stabiliendam, & in futuro tempore perpetuò
confi mandam.

XXVI. Inter hæc *Personius* (de cursis studiis in eam domum Patrum Quid Per-
translatus vbi pœnitentibus Pontificiâ cum Majestate aures dantur) non tam sonius
priuatim sibi, cùc idandis præcipuis quæstionum vel ab hæreticis in discepta-
tionem vocatis capitibus, vel quæ vñi esse possent ad præxim Sacerdotibus in
Angliam mittendis, quæ publicis fidei Religionisque rationibus seruiebat: Roms.
cūrque ad sedandam in nouo Seminario exortam tempestatem non parum
consilio atque adhortatione valuisset apud ipsos iuuenes, tum etiam apud sum-
mum Pontificem per Patres Benedictum Palmium & Fracilcum Toletum; ad
opus vniuersitatem corroborandum, amplificandū mq, duo in primis opportuna
suggerit. Primum vt *Alanus Rhemis* Romam accederetur, quò vtriusque Se- Alamus Re-
minarij rationes certius instituerentur, & cuius viri fama orbem peragrare
tur. cæpsit, ab urbe illiſtior peruagaretur. Erat enim ille vir & animi magni-
tudine, & scientiæ laudibus, & cultus diuini augendi cupiditate, & sapientia
præstante; quas omnes virtutes cùm ad Patriæ salutem eliminata hæresi propa-
gandam conferret, multum is quidem poterat in Gallijs absens, at Romæ in
luce orbis plurimum in futurum valitus credebatur, idque inter primos
Christiani nominis Principes cùm penitus recognoscetur; quorum & in
numerum deinde adlectus est, vt in loco dicetur. Inchoatis certè utrobique
Seminarijs illud commodi confestim attulit, vt concordibus animis ad ean-
dem metam currentibus, alteri ab altero auxilium nasceretur, dum inde al-
toribus disciplinis instruendi, hinc magistri qui alios instruerent mitteren-
tur: re etiam familiari Rhemensibus auctâ ex ærario Pontificio. Tum quo-
niam ij qui liberalitate Pontificis & ex prouentibus Deo Sacris Romæ ale- lura-
mentum propositum fuit vniuersis qui inter Alumnos Collegij censi vellent. Alumnis
mentum propitum de urbe.
Ego N. N. considerans quantis me Deus beneficijs afficerit. &c. Pro-
mitto,

1579.

me iuuāte gratiā) sacros ordines suo tempore recipere, & in Angliam reuerti, ut illic animas gentilium meorum conuertam, quando huius Collegij superiori videbitur in Domino mihi illud imperare. Quā iuri siurādi Religione post mensū aliquot deliberationē suscepit, duo consequbantur: Nam actiones suas omnes & studia diuinissimo Charitatis in proximum fine ornabant, & liberū vnicuiq, relinquebatur plures, si vellent, annos augendā integratā & scientiæ tribuere, sub cuiusluis ordinis sanctissima disciplina, quā ad iuuandam quoq; modo carissimā Patriam redderentur aptiores. Hac verò animi Deo grati significandi voluntate accensis mētibus, & fideles se præstandi in promissis, seruebant mirum in modum studia pietatis & literarum, & vndique conquisitis spiritualibus armis muniebant se. Alumni ad futura certamina, siue argumentis dimicandum esset cum ijs qui hæresim verbo aut scripto sustinere se posse arbitrarentur, siue in arenam delcendendum cum eorum ducibus & defensoribus, qui morte proposita & pænis ac tormentis morte ipsa atrocioribus frangendos existimarent quos slecte posse desperabant. Fructus autē non ad vnam aliquam Provinciam, sed ad omnē latè Angliam dimanabat, dum frequentes submittentur qui ingentibus animis omnē cunctis beneficiendi ansā amplectebātur. Quod & Alanum mouit, vt vicem Personio repédens, hunc Romā in Angliam cogitatione destinaret, quem sui Romam aduentus auctorem fuisse cognosceret.

Alanus de
PP. Soci-
tatis in An-
gliam mis-
sione pro-
curanda co-
gitat.

XXVII. Nam iniquum videbatur Alano discipulis in stadium atque in certamen concurrentibus, eodem non vocari eos quos Magistros atq; incitatores habuissent. Quid enim? An existimandū est metu difficilem hanc Provinciam refugere eos, qui ardua omnia amplectuntur & ambiunt? aut arcebit exiguus Oceani tractus, quos ingentia ad Orientem & Occidentem solem Maria non coērcent? aut ijs non licebit Patriæ laboranti subuenire, quibus orbis vniuersus Patriā est, & afflictus quiuis prostratusq; est ciuis? vel aprior fortasse paratur gloria ad reconditas ignoratasque anterioribus lœculis gentes proficiēnti, quām si quis notis succurrat, malo haud sane leuiore conspersis? At medicinæ perito prius quæ intra viscera serpunt spectanda sunt, quām quæ foris circa cutem grassantur mala. Quis verò cūm ædes suas flāma vorax infederit, ad alienum dissitumq; incendiū restinguendum volabit se neglecto? aut quis se Imperator signa omnia prudenter inferre arbitrabitur in longinquas terras qui potentem domi hostem sentiat ferro flammāq; cuncta depalcentem? sit sanè gloria eaque amplissima triennalia ad Indos itinera animi celsitate devorare, aquarum infinitarum immensas voragine demetiri, immites fluctus contemnere, densissimis Ethnicorum tenebris aperire lucem fidei, Barbaro atque immani populo se vitāmque suam projcere: fallor, si non hæresim parēm iuueniēt immanitate, obstinatione duriorem, quæ monstra, quosq; fluctus exiguum equor non parturit, hostellus dabit superandos; longinqua sint illa itinera, & euentis varia: At hic vix iter licebit ingredi, Lictor confestim à tergo: siste: Quis? Vnde, quo? ad vincula, ad carceres, ad necem,

Hæc

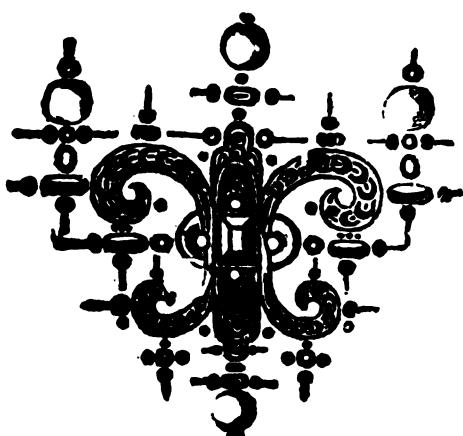
Hæc si fugitis; si dies nocteſque omnes, & horas hoc metu obsitas¹, morte 1579. ipsa grauiores existimatis, quâ obſecro ratione Auditoribus vestrī ſuadetis vt in eos ſe nodos induant, in quibus vestrōrum nullos videre poſſunt. Magnus ille *Gregorius*, quem Apoſtolum veneramur, non in educanda Iuuentute Anglicana tantummodo, non in mittendis in ſyluescentem hanc vineam operarijs memorabilem ſe præſtitit, iplum ſe addere cupiebat laborantibus, & tanto emenlo itinere dare le locum, vt quos verbo prouocarat, incitaret exemplo: Et illum quidem maiora, ad quæ parabatur, detinueret, vos quid eſt quæſo quod detineat? Hoc vestrūm institutum, hæc vi- ta veftra atque diſciplina eſt, vt contra inimicos Ecclesiæ Dei, quoscumque deſ- dum agros depopulentur, veniatis: Huc igitur vertite oculos, videte ſtragem, nudam religione Inſulam vniuersam inſpicite (ſparſa modo ſi hinc inde Ca- tholicorum paucorum teſta prætereaſ.) Monſtra hærefum quotidie noua vndeque inſidentia ſi audientibus horrorem inſtruunt, prælentibus minan- tur perniciem, cur non itis contra? cur rectius alibi quam hiſ domandis, bonis conſeruandis augendiſque ſtudium vestrūm laboremque impendi arbitre- mini? Non exiſtimo quidem; neque vos exiſtimare par eſſe cenſeo. Recolite animo qualē Sanctæ ſedi feciſtiſ promiſſionem. Complectitur illa, fateor, virtute generofā orbem vniuersum. At vniuersi Caput iſthic præcipue pe- titur; à quo Capite omnium vita, à quo vnitas atque connexio, à quo or- do omnis ac recta membrorum diſpoſitio depeſdet: In huius vniu- deſiōne Orbi vniuerlo deſeruietis: huius hoſtes ſi profligaueritis portenta reliqua opinionum propediem euangelient. Hic campus vestræ debetur glo- riæ: Hæc omniū gentium Arx, non vulgari impetu apud noſtrates im- pugnata, atque maioribus indies animis, armis infestioribus impetita, ve- ſtrā implorat opem, flagitat industriam: Huc voſdenique non Natura fo- lummodo, quam contemnitis, non cunctis communis religio, quam ve- neramini, ſed et voti veftri peculiariſ lancitas vocat; vt quod odium libido genuit, nutriuit' obſtinatio, fouet uſque & uſque impietas, hoc veftra pie- tas, veftra firmitudo atque conſtantia, glorioſo certamine, vel ſudore reſtin- guat vel ſanguine.

XXVIII. Hæc dum apud ſe *Alanus* atque apud *Pontificem* & purpuratos Decernuntur Patres, iplumque *Personium*, & alios in vrbe Anglos diſlerit, de mittendis in Angliam Patribus dies deliberationi dicitur, *Pontifice* rem ad *Mercurianum* referente; in quâ, licet negantium ſententia validis rationibus fulciretur, eui- cit tamen eorum qui affirmabant, præſertim cum *Oliverius Manareus* Ger- maniæ affiſtens, & totius Septentrionis curis præfetus, eam vehementer ſua- deret, & accederet *Claudij Aquauiae*, Romanæ Prouinciæ tunc temporis Præ- poſiti, non opinio modò, ſed votum tanto ſe operi, ſi per ſuperiores liceret, conſectandi. Mittendorum delectum haud diſſicilem faciebat locus. Nam *Personius* in vrbe ſub oculos degebat, vir conſideratus, & rerum magna- rum agendarum gloriæ par: *Campianum* Praga tenebat quidem, ſed fa-

1579. ma ab Roma longius abesse nunquam Sinebat quocumque discessisset. In hos omnium calculi conueniunt. Cæteri enim ex Anglis, qui Societati nomen dederant, vel cursum studiorum nondum compleuerant, vel in remotiora ad Septentrionem loca concesserant, variis tradendis disciplinis occupati, neque opportunè adesse Romæ potuissent. *Alanus Personio* coram, *Campiano* per literas gratulatur nouam, atque viris summo ingenio, summaque prudentia, atque constantia praeditis inuidendam diuini obsequijatque in proximum caritatis exercende donatam ansam: Quarum litterarum fragmentum calu in manus delaplum huc transcribere visum est, ex quo, tanquam ex vngue leonem, intelligere est quanta gaudij accessio ei viro facta sit, cuius omnis intentio & conatus eo colliniabat, ut quam plurimum fructus per viros præstantissimos in dilectam patriam deriuaretur. Sic igitur incipit.

Litteræ A.
lani ad Cá.
pianum 9.
Decemb.
1579.

"Mi Pater, Frater, Fili, *Edmundus Campiane*, (mutuement ac summi amoris appellationes omnes libenter usurpo) cùm te Ordinis vestri supremus Pater, ac Præfectus, id est, ut ego accipio, vox Iesu, Pragâ Romam, ac porro in Angliam nostram vocet, cōpellent quoque secundum carnē Fratres tui, quorum voces licet tu non audias, Deus tamen vota exaudiuit; Ego ipsis, tibi, ac communi Patriæ, & secundum seculum, & secundum Dominum coniunctissimus, vel in primis desiderare, vocare, clamare debui &c. (Et paulo inferius) de animo ac voluntate tua in hoc genere non dubito cùm non proprio sed alieno arbitrio felicissimè viuas, nec extremos Indos summaque pericula tuorum iussu horreteres. Magna est iam in Anglia nostra missis, & vulgaribus operarijs non contenta, expeditiores homines requirit, sed te in primis ipsum, cum aliis vestri Ordinis selectis viris postulat.) Hæc Alanus: plura reddidisse si in plura incidisse contigisset. Ipse (dum literis *Euerardi Mercuriani* Romam euocatur *Campianus*) Rhemos regreditur, nobiles pugiles cùm se in viam dedissent quo ipsum decebat honore ac benevolentia complexurus.

H I S-

HISTORIÆ
PROVINCIÆ ANGLICANÆ,
SOCIETATIS
IESV.
LIBER TERTIVS.

SEntentiam de *Campiano & Personio* in Angliam mittendis se- 1580.
cutæ sunt binæ literæ à Mercuriano Pragam destinatæ; vnæ
ad Ioannem Paulum Campanum Collegij Rectorem mens
Martio, ad Campianum alteræ vti Romam acceleret, quam
haec tenus operam Bohemis excolendis cum laude posue-
rat eam in egentem auxilio Patriam translatus, paribus animis, non
dispari, quemadmodum sperabatur, euentu. Quantos in genero lo pectore
excitarit motus hoc nuntium non est difficile æstimare: hinc recenti in Ca-
tholicos Sacerdotes per Angliam crudelitate robur mentis experiente, inde
ciudem ardore aduersus quoscunque euentus suggestente constantia: Maiora
expectari quām in se essent suadebat animi pia demissio, nihil esse, addente
Deo vires, arduum fiducia monebat; Cum verò non abs se profectum hoc
iter sed à superioribus impositum, hoc est, ab ipso Deo imperatum sentiret,
obedientiæ dat manus, & nihil præter vnam Dei voluntatem animo voluens
ad iussa exequenda omni cum diligentia le comparat. Quarto Nonas Aprilis
vrbum ingreditur, eo lætior quod intelligeret *Personium* tanti operis futurum
velcomitem, vel certe ducem; Mora in urbe non plus quām octidui fuit: Ac-
ceptis ab *Euerardo* mandatis de re Catholica per nostri instituti ministeria
diligenter procuranda, atque non minori diligentia vitanda omni rerum quæ
ad regni publica negotia pertinerent seu verbo seu scripto tractatione, ipso
dominica Resurrectionis octauo die, summi Pontificis postulata benedictio-
ne, discedunt, addito *Rudolpho Fmersono*, qui (cum esset ex ijs quos externi
H 3 operis

1580.
Itineris
socij.

Campiani
Ep. 9.

Cum Beza
Colloquiū.

operis Societas habet adiutores) famulantis locum impleret. *Nullum est in omni vita telum exemplo potentius* Tantorum virorum contra aduersa omnia erecta virtus, non iuniorum tantum sed & ætate flaccidientium animos ad consimiles labores & consequentia laborem præmia inflammat: Quatuor ex ijs quos vetus Xenodochium habuerat olim Capellanos, tres etiam noui Seminarij Alumni Sacerdotes in aciem vñā prodiere: Duo nobiles Laici numerum faciebant duodecim capitum Româ eo die proficiscentium: Nam quod memorat Bombinus, de Episcopo Assaphensi & Mortono, non repetio, aut literis *Campiani* aut notis *Personij* confirmatum; quamquam & ipsi fortasse non longo interuallo abierant. Hispanis militibus per id tempus è Belgio imperabatur iter in Italiā. Horum vitandi gratia, & alioqui sat libenterbus animis, Geneuam diuertunt, vt Caluini quondam, nunc Bezæ, obstinatissimæque hæresis spectarent domicilium, & quâ vel argumentorum fiduciâ vel certe quâ fronte ea defenserentur paradoxa experirentur. Atque ad Bezæ quidem colloquium admissi sub vesperam tentarunt hominis animum; at callidus veterator cùm sensit se inter suarum capita auctorésque hæresum euidenti premi dissidio, non in leuiusculis quibusdam, & parergis, sed in ijs quæ ad præcipuas fidei propositiones, Sacramentorum seu vim seu necessitatem & cultum pertinerent, negotiorum simulatione & ingruentis noctis velo tegens in scitiam benevolè salutatos hospites dimittit. Tridui ea in ciuitate moram facere cuilibet externo datur, at nullam præter inutilis contentionis fructum (vt videbatur) decerpturn, sequenti die, repetito per Gallias itinere, Rhemos adulto Iunio perueniunt. Quâ virtutis atque constantiæ admiratione nouam hanc Athletarum Christi manum spectarat Rhemensis ciuitas; quâ ad gratulatione, quòde gaudio commilitones suos acceperit Anglicum ea in vrbe Seminarium, Alanus præsertim, huius interpres & auctor cosilij, cogitare est procluius quād dicere. Quætenim manus hostibus terrori fuit, eadem profecto belli ducibus non potuit non esse solatio, & periculorum socios quamquam currentes non incitare.

I I. Nequita plerumque timida, circumspectat vndeque omnia neque rebus gestis solum, sed confilijs iuuigilat. Alani & Personij iam inde ab initijs Seminariorum, motus omnes & cogitata obseruarat Magistratus hæreticus, & quidversa via in Angliam tendunt. quid ad Religionis emolumentum, ad solatium Catholicorum, ad prauorum dogmatum euersionem spectaret, hoc omni arte aut præuertere aut dilacerare moliebatur: seu igitur Româ per nuntios (quos fidos semper sibi ab Reginæ Epistolis Walsinghamius vbique souebat) seu Geneuâ per quascunque literas, seu Rhemis per dispositos exploratores, vniuersa hæc legatio Reginæ Consiliarijs detecta, explicata, descripta est: Portus omnes vigilibus occupati: non minum indice, & *Campiani* & *Personij* etiam imaginibus palam propositis. Ex nouem itaque Sacerdotibus, aliij aliò (nè vñuscunctos implicit laqueus) hi duo cum *Rudolpho Emersono* Audomarum iter carpunt. Neque hic tutum existimatum est tres vñā progredi; *Personius* primus tentat viam. Eius consilij

Silij rationem, simûlque quo ipse esset animo ad iter, his explicat Campianus 1580.
ad Mercurianum scriptis.

Pater *Robertus*, Georgio fratre comite, post medium noctem, pridie quam hæc lcriberem, Caletu soluerat, vento secundissimo : Itaque sub hesternum mane, decimo sexto Iunij, Dorobernium ut speramus appulit; specie militis tam picti, tam insani, ut valde oculatus esse debeat, qui sub illo vestitu, vultu, incessu, sanctimoniam & modestiam delitescere suspicetur. Nobis tamen iniiciunt solicitudinem non dico rumores sed penè clamores hominum de aduentu nostro. Hunc iactum sola potest corrigere diuina sapientia, inquâ libenter conquiescimus. Ego, sic iussus, aliquantum substitui, ut si fieri possit ex vectoribus, vel certis mercatoribus in hæc loca venturis prius aliquid expiscarer de successu Patris quam nauigem. Si quid inaudiero noua capiam consilia. Viam tamen omnino tentare decreui ut acie pugnem etiam moriturus. Sapè accidit affligi primam frontem victoris exercitus. Profecto si nostra Societas in expeditione perget, ignorantiam & nequitiam, quibus hoc bellum indicatur, superari necesse erit. Vigesimo lunij die Caletum cogito. In Audomarensi Collegio me interea Sociumque Rudolphum orno ; sed quo sumptu putas? præsertim cum ea non sint vñi quæ haec tenus fuere. Dum tegere personas nostras volumus, ac mentiri dementiam huius mundi, multæ nobis reculæ, quas plane ridiculas iudicamus, necessario coëmuntur. Iter nostrum, & hæc vestes, quatuor equi statim in Anglia comparandi poterunt nostris pecunijs respondere, sed eâ prouidentiâ quâ panes multiplicati sunt in solitudine. Verum hæc minima difficultas est ; mittamus : hanc Epistolam nondum claudio ut in eam si qua relacio coniiciam isto triduo. Etsi enim prius in alterutram partem transi getur de nobis quam hæc legantur, tamen articulos omnes tanti negotii, & acta nouissima, ex quibus reliqua nondum perscripta dependeant, significanda priuia idem isthic sum. Ad me vir quidam nobilis Anglus ventitat, rerum politicarum intelligens; Narrat mihi aduentum Assaphensis Episcopij litteris & sermonibus iactari; cā re magnam expectationem cieri, quod plerique opinentur vitum talēm, hac ætate, non suscepturnum hanc molestiam, nisi motus aliquis instaret. Nocui veram profectionis causam simplicissimè. Ille tamen mirari non desinit: Est enim apud Anglos Episcoporum nomen & vitæ ratio honoratissima. Hodie mitescit ventus, itaque ad mare proprio ; habitus in Audomarensi Collegio perbenigne, & rebus necessariis adiutus ; Etiam totâ viâ incredibile solarium in omnibus domiciliis nostrorum petcepimus. Accesserunt hospitia Cardinalium illustrissimorum, Paleotti, & Borromæi atque Collensis Archipresbyteri. Parisios & Duacum consultò declinauimus. Tuti videmur, nisi prodamur in hilce maritimis terris. Addidi vnam diem ad moram, quo quia nihil in utramuis partem de Patre Roberto nunciatur, mihi persuadeo solitatem perusasse. Deum rogo ut T. R. tuosque Alsatenses, totamque Societatem assidue protegat. Vale 20. Iunij 1580.

III. Audomaropoli Caletum, Caletu Dorobernium tenuit Personius

H4

securitas

Epistola
Campiani
Audomarensi

Forte Co-
mensis.

1580. securitas eo in portu diuinò beneficio supra ipem fuit : Vultus cum veste (quâ fieri potuit arte) mutatus, sermo ad benevolentiam & fiduciam conformatus, alium prætulere custodibus quâm in tabella aspiciebant descriptu, & opportunam impetrant ad interiora Insulæ penetrandi facultatē. Inopinata vigilum comitas alacritatē attulit aduocandi *Campiani*, facto sub nomine *Patricij*, Hiberni Institoris, atque ipsisdem, quos beneulos noctus fuerat, custodibus commendandi. Aduolat accepto nuncio *Campianus* cum *Rudolpho*, & quanquam novis ab regio Irenatu mandatis oculatores reperit portus obseruatores, quâm ut *Personij* gratia usquequaque valeat, oculus tamen ardentiūq, ad Deum & Sanctum Christi Præcursorē votis (cuius ipsi à te eris in tutela fuerat, & erat postridiē eius diei qui nacenti est lacer) aperuit sibi vim ; Paratis qui vinclum ducerent satellitibus, insperato consilio, & præter ceterorum qui assistebant lentitiam, nunciis ab Oppidi Piæfecto mandat liberum proficisciūm *R. dolpho* famulo *Patricium* : Præfecti incredibilis facilitas erexit dubiuū *Campiani* animū ad diuinæ opis ipem haud minorem in excensu quem facturus erat altero deinde die Londini, quâm quem fecerat Dorobernij Prouiderat *Personus* in vasta ciuitate, domibus ciuibūque contentâ huic inimicis causæ, plus posse esse dubitationis, quòd, & apud quem, & quando nouus quæsirūlque hospes diuerteret, quâm in ipso (modò euaderet) portu periculi : & quoniam euasile sperandum erat, quòd aduersi nihil fama attulisset, nobiles iuuenes, quos ei religio conciliarat, rogat uti ad eam Vrbis Regionem, quæ Dorobernio obuertitur, omnes aditus obseruare velint ; Et si quem *Edmu. d^m* nomine (nam de eo ante conuenerat) cum famulo aduentantem conliperent, hunc comiter salutatum deducant. *Thome Geaymo* prolestanti delitore, ad quod Grauelendia (oppidum est ad Tamesim Dorobernio interiacens) ultiro citroque commens quotidie cymba solet appellere, inter adnauigantium turbam oblata hominis species est qualem *Personius* descriplerat : Huic amicè porrigens dexteram, " *D^r, inquit, manum, Domine Edm^{nde}* : vocis tonus incognitus, at oīis gestūlque & accentus forma, & datum exlcidenti dexteram lecutæ familiarissimæ consalutationes, omnē quæ esse poterat fraudis lufpcionem confessim suitulere ; vñā progrediuntur ad multò ante prouisam domum, hic gaudio reperti hospitis, ille diuinæ clemētiæ admiratione redundans. Et quamuis per absentiam *Personij* ab ciuitate deesse quidpiam videri posset ad perfectam eius diei lætitiam, tanta fuit eorum in omni obsequio alacritas, in quos suas cuique distribuerat partes, ut gaudio cumulus accederet.

*Campiani
& Catho-
licorum
ardor.*

IV *Similia cognati filii souentur familibus* ; nobilium adolescentum innata virtus, famâ *Campiani* accentia, ardebat hominis experiundi tanta cupiditate, ut luxus incurij, periculorum non nimium prouidi, audissimi eius quod præcipuum est in Christi milite solatij, nihil tanto duci paterentur deesse, quo non commode sollem, sed cum splendore (quem non tam permittabant tempora, quâm ipsis flagitabat pietas) Sacris omnibus opera-
retur.

retur. Domum amplam conducunt Baronis Pagetti nomine. Hic primam I, 80.
 (Sanctis Petro & Paulo dicato die) habuit concionem, de Ecclesiæ Catholicæ inconclusa firmitate, de contra saevientibus ne quicquam portis inferi, deconstanti in profienda fide libertate: Hic cætera Sacerdotum munia eo diligenter obit, quo illustrium Iuuenium, eorumque gratiâ, frequentium auditorum, non assiduitate modo, sed penè importunitate prouocabatur: Assueta mens neque pietate vinci, neque vimium quidquam existimare quod in Dei obsequium impenderetur, non sibi temperandum arbitrabatur, dum flagrantibus piorum hominum votis vocibusque inflammaretur: exercitatum armis tractandis veteranumq; militem, paribus animis viribusque cum Tyronibus certare indecorum enim uero & humile: Contendendum itaque rebatur omnibus animi corporisque neruis, ut quos erat, scientiâ, exercitatione anteiret, hos diligentiam atque ardore superaret. At dum Sacra menta quotidie celebantur, dum concurritur, peroraturque quotidie, latere id non potuit Senatum regium quod tota iam urbe perulgatum ferebatur; & quanquam locus aut ignorabatur, aut priuilegio atque auctoritate nobilis conductoris aliquantus per sustineri potuisse, diuturnum tamen id sperare futurum inter supplices & attentos oculos imprudentis esse non omnino imprudentibus videbatur. Redux Londinum Personius mature obuiandum discrimini censuit; & frequentiam quidem primùm moderari, tum quoniam id erat difficile, quoniam in urbe esset is qui ad se omnium voluntates, desideriaque attraxisset Campianus, huic protectionem indicere statuit. Sed aliud ex alio periculum iactitur.

V. Ex recente Romæ Rhemisque constitutis Seminariis noui non pauci Conueniunt
 Sacerdotes collabanti pietati restituendæ in Angliam confluxerant: Hi præ Sacerdotes
 cipuis Europæ consuetudinibus imbuti animaduerterant plures totâ Insulâ fe- complares
 stos dies, plura solita olim colie ieiunia quam toto ferè reliquo orbe Christiano: consulturi:
 Ne quod igitur vel inter Catholicos, vel ab his qui à Mariæ Reginæ temporibus supererant antiquis Sacerdotibus, oriretur dissidium, dum hi veterem morem teneri, illi ceteris Regionibus conformari contendeant, dies consilio dicitur; conueniunt ex Clero complures; adeat Personius & Campianus; decernit, ut quam in Provinciam quicunque primùm venisset, de eius moribus diligenter inquirat, eumque morem nulla re mutata, conferuet (neque enim omnibus per Angliam idem mos est) quando autem nemo unus in omnes potestatem habet, difficile est cunctos adstringere, nisi universi conueriant. Disputatur etiam de sacris Hæreticorum: An cum ad uniformitatem cultus diuini latâ lege iubeantur frequentari, liceat ijs quacunq; alia de cœla interest? valuitque negantium sententia; et inter ceteras ratione, quam non solum aduersus Catholicum morem, eiique damnando abolendoque instituta sunt hæc nupera sacra, sed & publica legi mens, atque ferentis voluntas (qnæ præsentiam interpretatur conformitatem) priuatis quibuscumque rationibus antecedit necesse sit, & vulgo celebratur immisceri. De non ad
deundis sa-
cris hære-
ticorum.

1580.

Ista cunctis commendatur Catholicorum animis interenda ; quod etiam se ab errore & Schismate, (quod illâ conformitate exerceretur, & lensim serperet latius) tueantur ; etsi enim pauci fortassis aliqui sat fortes futuri essent ad frequentia de superiori loco corrupti verbi ministrorum tela sustinenda, vulgus tamen facile cederet cum immunitate à multis, morum licentiâ, & specie quadam simulata veritatis tentaretur. Et verò ea lententia robur pridem obtinuerat Patrum in Concilio Tridenti Congregatorum frequenti suffragio ; Cui accessit deinde Toleti Cardinalis hæc assertio. " Cum tale Edictum sit contra Ecclesiam Catholicam, & in hæretici erroris fauorem, confirmationem, & protestationem quandam, non est ei vlla ratione obedendum Interesse enim hæreticorum conciliabulis, & eorum Ecclesiæ indistinctè tanquam unus eorum frequentare, non solum est veram fidem & Religionem occultare, sed fallam sectam cultu quodam exteriori ad id ordinato profiteri, quod iure diuino prohibetur, nec vlla dispensatione licitum esse, nec vlla tempora- lium bonorum amissione iustificari potest. Protestatio autem illa, quæ à nō-nullis Catholicis fit, à peccato non excusat, cum sit contraria facta ; factum enim, si tale est, ut describitur, nempe, hæreticorum Ecclesiæ frequentare, & eorum conciliabulis in quibus de Religione agitur tanquam unus illorum interesse, protestatio quædam est exterior lectæ corundem, & in hunc finem tale edictum sanctum est. Hæc Toletus his diebus rogatus respondit, & postliminio literis suis confirmauit Paulus Quintus Pontifex Maximus ; ut libro octavo narrabitur. Exemplum vero lententia Patrum Concilij Tridentini huc etiam transferendum duxi, nō ad nudam memoriam, sed ad antiquorum Catholicorum commendandam aduersus diuinum obsequium sinceram mētem, cæterorum in recta quam hactenus incesserunt via confirmationem : quos omnes Reuerendissimi Patres ad hoc ipsum ex toto numero electi his verbis consalutant,

V I. Pax Christi quæ exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligentias vestras. Amen.

Viri dignitate conspicui, Religione & multis nominibus illustres, æquam atq; honestam postulationem vestram ad nos detulerunt N.N. Quam à vobis ad te perlatam esse asserebant, cuius hoc est exemplum.

Catholico-
ru;n Postu-
latio.

Religione in Anglia mutatâ, & pænâ proposuit à si quis diebus Dominicis & festis à Templis abstineat interim dum Psalmi & ex utroque Testamento lec- tiones lingua vulgari recitantur, Laici multi & Catholicæ Nobiles & Deum timentes partim iam in carcere agentes, partim mox eò coniiciendi, amico- rum & consanguiniorum precibus, admonitionibus, & imminentium peri- culorum metu inuitantur, vt saltem catenus se de lententia deduci permittant, vt in Templis protestantium tantisper interesse velint diebus Dominicis & aliis festis dum Psalmi eorum more lingua vulgari decantari soliti, & lectio- nes ex Biblijs lingua item populari depromtæ, necnon Conclaves (quæ ad eorum dogmata approbanda frequentius haberi commemorantur) fiunt. Nam qui

qui huc usque nullo modo adduci potuerunt ut publicis prædictis precibus & 1580. Concionibus interessent ; magnopere edoceri postulant quid ijs faciendum censeant viri pij & docti. Nam si nullo animæ periculo, aut nulla Dei offensione publico Regni sui decreto parere & obedire liceat , libenter id fecerint ; Contra vero si quod in hac re periculum sit salutis æternæ aut læsæ Diuinæ Maiestatis, quiduis perpeti decreuerunt potius quam quidquam agere aut permettere vnde Deum offendit iri aut iratum intelligent. Hæc quæstio cum multis pias & Religiosas Conscientias exerceat & conturbet, rogandi estis omnes per viscera misericordiæ, & caritatis quam Christus à suis omnibus exigit ut eam palam & dilucidè quam primum expediatis quâ multi in hoc regno implicati torquentur.

VII. Quod hæc Charta complectitur nullius nomine singulariter profertur , quia non ad unum aliquem pertinet quod hic petitur , sed ad omnes ferè Nobiles quos Anglia habet Catholicos, quibus iam multis modis pericula intentantur. His vniuersis in tua Illustrissima Dominatione magna auxilio spes affulget, si eadem vel Dei, vel Nobilitatis respectu agere dignabitur cum amicis quos in Concilio habet Tridentino, ut huic questioni, quæ totius Nobilitatis nomine hic adiuncta est , responsum maturum & deliberatum accommodetur , & hoc commodè tuæ dominationis operâ perforatur ; in quo haud dubiè acquiescent perturbatæ nunc Conscientiæ, si ex te tam sancto & nobili Patre certiores fieri possint quid patres de hac re iudicent; quamquam fortassis tutum non fuerit hanc questionem publicè in Concilio proponi ne res diuulgata nostrorum protestantium animos exacerbet, & aliquibus periculum acceleret , nisi tuæ prudentiæ aliter videatur. Ideo tua prudentia consultius fecerit si ita cum electis quibusdam hanc causam egerit , ut quod ipsi in hac causa (pijissimis & doctissimis Theologis consultis) significarint, id perinde valeat ac si vniuersi patres sententias dixissent. Cæterum hoc totum Tuæ Dominationis iudicio ac arbitrio relinquere satis sit , ut ipsa quod magis in rem esse prospiciat, id libere agat. Qui in Anglia nunc sunt Theologi partim metuunt, partim variè respondent: ideo planè omnibus satisfaciens quod Te procurante ex Tridento huc respondebitur.

VIII. Pro quo vestro tam firmo , Christiano, & verè Religioso animo non possumus non D.O.M. summas agere gratias, & vobis maximopere gratulari. Etsi enim calamitatum vestrum sensus cunctos vehementer tangat & cruciet (ut Christiana caritas horretur, quæ tamen arcto necessitudinis vinculo omnes devinctos & constrictos tenet ut mutua efficiat membra, atque ita fratrum commoda atque incommoda non aliena sed propria ducat) in illis tamen est nostra minima consolatio quod calamitosis temporibus istis, & in eo potissimum regno in quo fides ac Religio iacent, cernimus nullo iniuriarū concursu, aut meatus vi, Caritatis vestræ ardorem aut fidem conuelli , aut constantiam labefactari, quinimo eos vos esse qui in tanta rerum confusione, molestiarumque turbulentissima tempestate nunquam curuaueritis genua ante Baal, non sine magna

1580. magna diuini nominis Christianæque Disciplinæ gloria. Ne igitur vester hic conitans animus, qui nullis incommodis ad impietatem torqueri flectue unquam potuit, fallacibus rationibus ad vestram perniciem comparatis; aut diuinæ legis ignoratione pietatilvè simulatione deciperetur, & munere quod sustinemus dignum, & Christiani hominis officium debitum existimauimus vestris piissimis optatis morem gerere, caulamque vestram examinandam accurate, diligenter, maturèque commisimus grauissimis quibusdam Patribus ac Reuerendissimis Dominis Archiepiscopo Braccharense, Archiepiscopo Lausianensi, Epilcupo Conimbricensi, Epilcupo Leyrinensi, Reuerendo Patri Iacobo Laynez Generali Societatis Iesu, Magistro Fratri Petro de Soto, quem arbitramur vobis & facie & nomine notissimum, Domino Georgio de Atayde, Magistro Fratri Francisco Foreiro, Doctori Melchiori Cornelio, Iacobu Payua de Andrada item Doctori: quorum omnium Religio, pietas, & eruditio certissimis est testimoniis explorata, quorumque sententias nostro etiam iudicio comprobatas, non dubitamus, quin sententiæ totius Sacri Concilij instar sitis merito habituri. Neque enim vestris rationibus putauimus expedire, caulam hanc ad omnium Patrum conuentum referri.

Patrum deputatorū sententia. IX. Hi igitur Patres ac Theologi quibus haec Prouincia data est, cùm sèpe conuenissent, atque diligenter & circumspectè diuina oracula, & Sanctorum Patrum sententias & instituta deliberando euoluissent, communibus suffragiis concluerunt, minimè vobis sine scelere, diuinaque indignatione licere eiusmodi hæreticorum precibus, illorumque concionibus interesse, ac longè multumque præstare quævis atrocissima incommoda perpeti, quam in profligatissimis sceleratissimisque ritibus quovis signo consentire. Cum enim impia lex in animatum exitium lata & Ichisma confirmare, & Ecclesiæ Catholæ integritatatem, Romanæque sedis (quæ à Christo est summus Ecclesiæ suæ vertex in terra præfinita) nefariè auctoritatem conuellere, & labefactare molitur, quicunque iniquæ legi paret, illam (quoad eius fieri potest) tacita confessione approbat, in eandemque conspirat, atque eiusdem Schismatis particeps fit. Si enim vetera Ecclesiæ monimenta retinueritis, Sanctorumque Patrum scripta accurate ac studiole euolueritis facile intelligetis non minori studio semper Catholicos viros hofce Hæreticorum conuentus ac ritus quam hæretism ipsam etiam cum certissimo capitum periculo declinasse, vt qui erant persuasi non posse hæresis notam subterfugere qui ad ritus & preces hæreticis peculiares conuenirent. Ut enim vetustissimum Machabæorum interitum omittam qui præclaram mortem occubuerunt nè nefarijs Antiochi contibus in diuinæ legis labem paratis obtemperarent, si eorum quæ diuus Athanasius scribit de calamitatibus quas suâ ætate Ecclesia Christi sub Arianiis perpessa est memoriam repetatis, videbitis quot non solum ex Episcopis, sed ex Laicis quoque hominibus ingentem malorum cladem sustinuerunt, accerbissimisque mortis generibus interierunt, nè in Ecclesijs hæreticorum sacris Mysterijs diuinisque ceremoniis adessent, quamuis eo tempore in his peragendis vete-

veterem Ecclesiæ morem retinerent hæretici, nihilque de illo prorsus mutas. 1580.
 sent. Cùm enim in Templis sacris Mysteriis interesse maximum sit fidei &
 Religionis indicium, sapienter existimarent pij homines, facto se Schismati
 contentire, & hæresim illam approbare (à quo animo tantum abhorrebat)
 si vñā cum Hæreticis in eorum Templis ad sacra ab ipsis peracta audienda con-
 uenirent. Si qui vero periculorū atrocitate perterriti conueniebant, malè tem-
 per apud verè pios audiebant quamuis veram & incorruptā fidem animo illos
 retinere cognolcerent; Quanto igitur iustius ijsdem viri Sanctitatis splendore
 clarissimi, si omnes Ecclesiasticos ritus Schismate nunc immergos cernerent,
 nouum cultum (vt res ipsa p̄z le fert) in contemptum Catholicæ Ecclesiæ
 introductum, Conciones nimia blasphemiarum varietate confertas, omnia
 denique ad Catholicam unitatem dilacerandam comparata animaduerterent,
 eos impietatis dāmarent qui legis immanitatem formidantes ab hilce scelerat-
 tissimis conuentibus non segregarent se & seiungerent, vt Dominus Filios Is-
 raël à Tabernaculis Core, Dathan, & Abiron separari p̄cepit, nè ijsdem
 iniquitatibus inquinati, pariq; Schismate inuoluti simili vltione perirent. Qui-
 bus accedit quòd si vos qui tamdiu forti & infraicto animo sceleratos Hæreti-
 corum conuentus funditus repudiasti, nunc tandem timore consternati
 iniquæ legi obtemperantes aliquid de vestra pristina constantia animique
 firmitate remittatis, fieri non potest quin fidei & Religionis hostes gloriētur,
 atque de Catholicæ Ecclesia tanquam insigni quadam parta victoria trium-
 phent, & sua praua dogmata vestrā infirmitate apud alios stabiliant, atque
 ita qui Ecclesiæ Catholicæ communi omniniū Matri insigni estis decori &
 ornamento, hac hæreticorum insolentiā opprobrio esse incipiatis. Quam hære-
 ticorum deliram insolentiam insanumque triumphum diuini honoris inflam-
 matus amor Christianaque Caritas ita semper abhoruit vt ad illa comprimenda
 nulla pericula declinauerit. Quo circa Sancti Patres, à quibus Christianæ Disci-
 plinæ leges discimus, vñā affirmant, quod tametsi s̄epe quiuis veram fidem oo-
 cultare & dissimulare ritè possit (vt à Sanctis Martyribus factitatum legimus)
 si merito tamen vereri quis possit ne ea fidei suppressio hanc Infidelium con-
 tra diuinum nomen insultationem, diuinæque gloriæ abiectionem pariat, mi-
 nimè quidem sine graui scelere, diuinique honoris proditione poterit diutius de-
 litescere: Diuinæ enim gloriæ amor tam tenaciter debet Christianis animis
 hærcere & infigi, vt pro illa tuenda & amplificanda, cùm opus fuerit, se suaquæ
 omnia forti & constanti animo in discrimen offerant: Et id quidem est Deum
 toto corde, & vniuersis viribus diligere, illumque totis visceribus complecti
 Ingrati enim animi est illius honorem negligere aut quouis terrore aspernari,
 qui seipsum turpissimæ morti tradidit vt homines a peccatorum dedecore
 vindicaret, & in gloriam Filiorum Dei adsciceret.

Deinde animaduertite quale quantumque scandalum possitis concitare, inter
 eos qui eodem in regno degentes nondum in illis fidei lux planè oppressa est,
 qui etiam si ex pusillanimitate non ausint nefaræ legi repugnare, vestram tamen

1580. constantiam non poterunt non demirari illaque quo magis splendescet magis incitari; quam si vos viderint abijcere, iure poterunt existimare nunc tandem illam hæresim vobis placuisse cuius ritibus fauere præ vobis fertis, non obscurè quæ indicatis: & quo magis cæteris generis nobilitate & splendore prætis eo vestrum exemplum erit perniciosius, vereri que debetis nè qui semper præclarum Religionis & pietatis exemplar extitistis, nunc tandem impietatem in pusillorum animos infundatis, neue illa fidei & pietatis scintilla quæ in illorum lucet mentibus vestrâ simulatione extinguatur. Nam cum summam Christianæ Disciplinæ diuus Paulus in proximorum officiosa dilectione collocauerit, semper Antiqui Patres existimarunt nunquam Christiano homini licere fidem obtegere quando aut fratum impendet ruina, ant si illa aperiatur, patescatque, fidei corundem fratum augmentum firmitudine speretur. Cuius nobis præclarum exemplum prodidit illustris Martyr Seb astianus, qui fidem quam occultauerat ut Christianorum rebus afflictis prospiceret (erat enim Cæsari valde carus) patescit, ut Martyrum quos ad necem duci ceねebat constantiam fidemque firmaret; atque ita eadem caritas, quam fidem intra pectoris angustias concluserat, edidit & promulgavit. Officiosa etenim caritas, cum non querat quæ sua sunt, se ad omnium necessitates accommodat, & tum maxime suis rationibus consulit cum alienas proprijs præfert; ut supersedeatnus reliquis fidelibus in exteris Prouincijs degentibus, quibus tamen res ones in ipso regno gestæ notæ sunt & exploratae. His enim cum intuentur vos tot laboribus exagitatos, tot vitæ periculis expositos, bonorum perenni quadam iacturâ, statuisse tamen omnem cruciatum perferre potius quam fidei depositum vobis à Christo creditum cum rerum omnium affluentia deserere ac perdere, estis singulare quodam virtutis documentum, atque ad præclara facinora libenter subeunda incitamentum: Neque enim non possunt vestram felicitatem suspicere & prædicare, qui persecutionum propter iustitiam perpeſſione vobis ad regnum Cælorum viam munitis, atque ut illam perpetuo conseruetis à D.O.M. perennibus depreciationibus contendunt: Fieri autem nequit quin tanto maius scandalum apud illos excitetis quanto præstantius virtutis specimen hactenus præbuistis; Quæ quantum cum Christiana Disciplina & caritate pugnant nemio non videt. Hæc vero quanquā sint satis firma argumenta ad vos ab eiusmodi Conuentibus arcendos, et si tamen illa non extarent, vel hoc unum sufficeret ad vestram de hac resentiam confirmandam, quod omnium ætatum experientia, & Sanctorum Patrum admonitionibus, atque certe ipsius naturæ impulsu didicimus, nostrâ comparatum esse ut humanus animus flexibilis, inconstans, & commutabilis facile ab ijs quæ frequentat capiatur & demulceatur, atque quæ principio perhoruerat, paulatim & sensim sese in eorum animos insinuant, atque incipient nimia consuetudine placere quæ maximopere antea displicuerant, non secus atque modicum fermentum ingentem malam corruptit: Quare Christus Iesus, humani generis Doctor & Redemptor à fermeto Phariseorum cauere Discipulis præcepit. Quamuis igitur nunc constanti sitis animo, & à fcceleratis conuen-

tibus

1580.

tibus ritibusque alienato, fieri tamen non potest (nisi humanitatē exuatis) ut ad illos sine ingenti periculo ventiteris Id quod in frequentanda hæreticorum Doctrina multo magis cernitur, quæ velut contagium serpit & grassatur, atque animos audientium nihil minus saepe cogitantes prauis opinionibus imbuit & inficit: Id verò non metuere insignis est improbitatis aut insolentiae argumentum. Quocirca Diuus Paulus tanto studio prauis colloquiis cunctis fidelibus interdixit, ut quæ ad bonos mores corrumpendos plurimum valent: Vnde extat prouerbium, Qui se in apertū periculū coniicit, peribit in illo. Tamen enim tali periculo minimè lèdatur, criminis tamen reus est quia lese in illud temere præcipitauit, & sola temeritate diuinam lèxit Maiestatem. Si qui verò tantā fuerint doctrinā, constantiā, et egregiis animi dotibus prædicti, ut intelligant se nullis prauis opinionibus infici posse aut contaminari, habeant tamen, reliquos existimaturos sibi ea omnia licere quæ illorum documento didicerint, atque ita fratres suo exemplo perdent, quos eo magis seruare oportuit quo pluribus & præstantioribus sunt à Deo beneficijs cumulati.

Iam verò perpendite quales tandem filij vestri sint eualuri, si vestro exemplo illorum tener animus tam sceleratis ritibus, & tam nefariis præceptis institutisque assuefiat: neque domestica disciplina tantum valere poterit ad illorum mentes pietate & Religione imbuendos, quantum publica & externa ad illos inexpiabili scelere peruertendos: ferè enim fit ut zizania triticum premant.

X. His & non paucis aliis rationibus commoti (quas longum esset & non necessarium commemorare) iudicarunt Patres & Theologi animarum vestrum salutē expedire patria potius cedere, aut quævis mileræ afflictæque fortunæ tela forti & infraēto animo sustinere quam iniquissimis legibus cum fidei & Religionis dedecore vlla ratione parere. Etsi enim diuina lex sacris literis consignata & explicata Ciuiiles leges sanctè augusteque sequi & colere, Principumque quorumuis autoritatem habere sacrosanctam doceat, omnibus tamen humanis legibus diuinis, atque a deo Dei nutum & arbitrium esse præferenda, magistrà ac duce Naturâ, & eādem diuina lege discimus: Cælari enim ieddere præcepit Christus quæ sunt illius, Deo vero in primis quæ illi maximè sunt debita. Quin etiam diuus Petrus, qui tam multis persuaderet perpetuam atque constantem esse Dei voluntatem ut Regibus pareamus, dormisque subiti simus non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis & prauis, cum tamen de diuino agitur honore, obtemperandum esse Deo magis quam hominibus aperte & constanter coram vnuerlo senatu clamat atque testatur. Quocirca fratres dilectissimi, facite ut ita aliis omnibus in rebus, quæ cum diuina voluntate non pugnant, Principum vestrorum legibus obtemperatis, illorumque auctoritatem tuamini, ut intelligant vos hac vna in re, non tam illorum instituta contemnere, quam diuina humanis, ut par est, anteferre. Quod si ad vestram constantiam tuendam & amplificandam perusionibus & exemplis egere arbitraremur, domestica quidem tot & tam præclara, non modo

1580.

modò maiorum vestrorum monumenta , sed æqualium atque amicorum memoria suppeditant , vt in externis inculcandis frustra laboraremus. Vbi enim terrarum fidem acerbè infestatam vehementerque exagitatam, constantius, nervosius , acrius; maiorique animo Religiosi & pij homincs defenderunt & tutari sunt, quam in Anglia? Atque ita cùm hoc vestrum regnum , fidem oppugnatam saepius laceratamq; acerbè in illo fuisse, habeat cum multis commune, singulari tamen constantiâ & firmitudine esse propugnatam , est cùm paucis admodum coniunctum & copulatum ; neque tantani potuit ex oppugnationibus contrahere ignominiam, quantam ex præclarissimis propugnationibus gloriam & ornamenta. Quare ex vestris Maioribus verbis non deerunt fidei ac pietatis erga Deum constantiæque exempla , neque apud diuinam clementiam in Cælis patrocinia. Si enim in eadem Prouincia, in ijsdem vrbibus laribusque , atque sub ijsdem prorsus tectis simili fuerunt ærumnarum genere exagitati , non dubium est quin causam vestram magno cum animi ardore & caritate apud diuinam bonitatem agant, ab illaq; vobis summa & egregia beneficia impetrant, si & illis & vobis deesse nolueritis. Neque possumus nobis vlla ratione persuadere quòd ab ijs quorum rebus gloriose gestis merito gloriamini , degeneretis; aut illam quam in illis fidei constantiam commendatis, vlla vi metuūe abiiciatis. Quod si proptia coniunctionaque exempla mouent , eorum quidem quæ pro vera & incorrupta fide seruanda & amplificanda vos ipſi hactenius sustinuitis recordatio, vos maximè in officio continere debet, cùm sint eiusmodi, vt in priorum hominum oculis, auribus atque sermone, summo cum omnium aplausu & gratulatione versentur; neque etenim est hominis ſani, tot laborum certum & amplissimum præmium inanis atque incertæ quietis ſpe eludere. Quocirca ijsdem verbis quibus diuus Paulus Hebreos vario malorum concursu iactatos, vos poterimus hortari. *Rememoramini autem, (inquit) priſtinos dies in quibus illuminati magnum certamen ſustinuitis paſſionum, & in altero quidem, opprobriis & tribulationibus ſpectaculum facti, in altero autem ſocij taliter conuerſantium effecti. Nam & vinclis compaſſi eſti, & rapinam bonorum veftrorum cum gaudio ſucepistiſ; Cognofcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam. Nolite itaque amittere confidentiam veftram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria eſt ut voluntatem Dei facientes, reportetis promiſſionem;* Neque dubitetis eādem quā diuus Paulus ſpe ſuorum, veſtras mentes erigere *Adhuc enim (inquit) modicum, aliquantulum, qui venturus eſt veniſt, & non tardabit;* Nam si omnium qui in his Prouincijs piam & verè Christianam mentem diuinâ misericordiâ conſeruant fides in media errorum caligine ſole illuſtrior & clarior extiterit; ſi magno & erecto animo nefarijs legibus repugnauerint , & ad omnia ſubeunda pericula firmum & excellum animum retinuerint , ſperandum eſt quod iij qui apud vos rerum potiuntur, legis ſeueritatem remittentes , vobis & Tempa restituant , & verè Catholicos Religiososque ritus permittant: ad quam omnem expectationem auditum viamq; occludetis ſi eorum impijs conaribus pareatis: Cum enim Christi Ecclesia

Ecclesia nunquam infestissimum hostibus caruerit, semper tamen eus sit illustrior, 1580.
 gloriosiorque emersit, non viribus repugnando, sed sustinendo; fuitque per-
 enne Christi potentiae argumentum quod Martyrum tolerantia fuerit semper
 Tyrannorum vis & potentia compressa & collisa. Nam cum haec mala omnia
 non calu & fortuna, sed diuino consilio & voluntate coveniant fieri non potest
 quin aliquando suorum misereatur Deus, & illorum rebus prospiciat qui nulli
 nisi ipi placere student, ipsiusque solius honorem curant & carum habent.
 Quamdiu vero haec diuinæ bonitatis & misericordiæ lux non affulget, certissi-
 mus laborum vestrorum fructus vos debet consolari: Hi enim estis qui (ut ait,
 Petrus Apostolorum princeps) *in virtute Dei custodimini per fidem in salu-
 tem paratam reuelari in tempore nouissimo, in quo exultatis, modicum nunc
 si oportet contristari in varijs tentationibus, ut probatio vestra fidei multo
 pretiosior auro quod per ignem probatur, inueniatur in laudem & gloriam, &
 honorem, in reuelatione Iesu Christi, quem cum non videritis diligitis, in quem
 nunc quoque non videntes creditis, credentes autem exultatis latitia incenarrabi-
 li & glorifica, reportantes finem fidei vestra salutem animarum vestrarum.*
 Cum igitur laborum vestrorum remuneratio non sit sub opinione dubia, sed
 certa & explorata, omne gaudium existimate cum in tentationes varias incide-
 ritis, scientes quod probatio fidei vestra patientiam operatur, patientia autem
 opus perfectum habet, ut fitis perfecti & integri in nullo deficientes. Quam
 tamen constantiam & firmitudinem vt Deus vobis perpetuo conferuet, assiduis
 depreciationibus, gemitibus & eiulatibus à diuina clementia depositis, haec enim
 sunt arma cælestia nobis à Deo donata, quæ stare & perseverare fortiter, & ani-
 mosc faciunt; haec sunt diuinæ munitiones & tela spiritualia quæ ab incursioni-
 bus & impetu dæmonum muniunt & tandem ad filiorum Dei perenne con-
 sortium ducunt.) Ita Patres eo tempore, anno vide sexagesimo secundo, cenuere.

- X I. Quadruplatorum seu delatorum nequissimum genus est, quorum
 omne studium dies noctesque notorum per urbem Catholicorum aedes obser-
 uare; quas si quem secundò tertioque frequentare, vel si eodem plures tendere
 consiperint, illico foras obsident, aut vocatis etiam in subsidium vicinis per-
 rumpunt vt hominem comprehendant, prehensum sstant Iudici, maximum
 inter respondendum tergiuerantem confessum suspectum de Sacerdotio ducent,
 aut multa pecunia, aut diurno carcere, aut deniq; morte mulctandum. Horum
 eo tempore nequissimus Sleddus, dum in plures horas disceptando confessus, quem
 dixi, trahitur, & alij post alios Sacerdotes commeant, *Henricum Ortonum* de via
 sistit; tum *Robertum Ihonsonum* notat eadem ad flumen properantem vt trans-
 mittat; hunc suspenso gradu insequitur, adscito in facinus vici illius qui ripa ad-
 iacet praefecto; monet vt quam in domum excendat *Robertus* in eam inibilem,
 præda securum: Is seu licet audiens, seu quoniama in alteram tipam, tria quia con-
 federant Patres, nullum erat ei itis, seu eludendi officiosi delatoris causa, con-
 scendentem *Robertum* injecta manu trahit, clamatur tota vicinia (vti abiulet)
 Papista Sacerdos: & is quidem in fide constantiam gloriosè deinde morte
 coronauit,

1580. coronauit, erat enim Domino Talbotto à Sacris: at tumultus in aduersam T. misis ripani delatus aduertit consultantes periculi, maturauitque dilcessum.

Personius & Ciprianus discedunt Londino. Animaduicit etat *Personius*, ita cùm quam ad interiora Regni susceperebat profecitione maiori cum libertate atq; spē fructus operam collocari posse regiones singulas per agrando, quām si vnius vrbis, quamquā frequentissimæ, erudiendo populo incumbetur. Tum quia non Catholici tantum, sed pleriq; nobiliores, (et si forensium negotiorum necessitate quater in anno lat multi Londinum commigrent) ut plurimū ruri habitant: Tum quoniam inter ciues & cōtentioso alios legū studio deditos (quos duos ferè complectitur ciuitas, auiditate lucrī obfessos) difficilior & minus gratus se iusto infestur de Religione, in qua non augendæ, sed perdendæ propediem rei se ingerit cogitatio: Ac deniq; non tam frequentes habet rus obleruatores ædium; neq; vicinos tantâ insperitos malitiâ, vt non cœquiū ferant Catholicorū nomen (à quibus plerumq; benevolè habentur) quām vbi quotidianâ calumniâ, fictis criminibus, immeritis suppliciis in inuidiâ vocatur & nomen, & ipsa quam proficietur fides atq; disciplina. Distributis igitur inter se Prouincijs Londinū, tum hac, tum *Campioni* auocandi cautâ, sub vesperâ à tergo relinquunt: declivi iam mensulio, per intervalla deinde cùm opportunū foret reddituri. Quamuis verò apud congregatos Sacerdotes ea expoluissent mandata quæ ab *Euerardo Generali* acceperant, atque ad communem sc̄ fidei & pietatis causam commonibus armis promouendam venisse docuissent, nihil priuati animo gerentes nisi arctius ex voto vinculum atq; ex vinculo spē potentioris à Deo auxiliij, à cæteris vero regni negotiis severo arceri precepto; Quoniam tamen regiorum Consiliorū administrî nullum faciebat finem calumniandi quoicunq; propagandæ fidei conatus, & leditionis nomine infamandi tum cunctos qui è Seminariis profici serentur Sacerdotes, tum eos præcipue qui è Societate Iesu dicerentur, Hogdonio (vbi de nocte constiterat) *Campionus* scripto digerit omnē huius itineris rationem, eamq; amicis tradit. Regio concilio tum offerendā cùm res postularet. Ac primū profitetur sc̄ Sacris ordinibus initiatunti, Societati etiā Iesu nomē dedisse, vt honorū diuinitatumq; spē deposita, sub Christi vexillo militaret: Vebisse Roma in Angliam ex præpositi *Generalis* decreto, cā animi alacritate quā in aliam quācumq; Orbis Regionem profecturus fuisset, si *Generali* vilum eslet. Profectionis causâ ac finem esse fidei Catholicæ conseruationē, propagationemq; per ea quæ vniuersis vbiq; Sacerdotibus & cōmunia sunt & cunctis nota sacramentorum prædicationisq; ministeria: Aliorum negotiorum procurationē ab instituto atq; ab animo suo alienā esse, & Superiorum auctoritate serio interdictam. Postulare itaq; vt omni tumultuum concitandorū suspicione amotâ, potestas fiat ea quæ ad fidei dogmata spectant explicandi coram serenissima Regina, atq; ijs qui suæ maiestati sunt à consilijs apud Academicos etiam, atq; legū peritos. Causæ enim viribus confitum non dubitare quin apertissimis firmissimisq; atq; ex vnicuiusq; generi proprijs fonibus haustis rationibus cuiuscumque sit, auctoritatē legū, Patrū Theologorumq; sententijs, dignitati deniq; Regum atq; optimorum impudentissimè repugnare

Epistola Campiani ad consilia rios Reginæ.

repugnare eam, quæ nuper inducta esset, credendi viuendique formam, iisdem 1580, vero Catholicam evidentissimè comprobari; non vereri vnicum se cum doctissimo quoque super his committere, vel vnum cum omnibus congregari, non ingenij viribus aut eruditionis copiâ arrogantem, sed inquietæ veritatis firmissimis munimentis armatum. Si horum nihil concedatur, precibus tamen actionum quotidie apud communem Deum ut meliorem eis iniucere velit mentem, neque à salute dilectissimæ Patriæ promouenda cessaturum docet quam plurimarum animarum lucrum fecerit, aut laboribus ipse suis, vel gladiis tormentisue oppugnantium conficiatur. Hanc mentem esse totius Societatis, hunc animum eorum qui in Seminarijs trans mare educantur; quorum vota conatusq; nullæ machinationes elidere, frangere nulla vis poterit.

X. II His datis, albescente die in diversa proficiscuntur. Personio Northamtoniæ, Glocestriæ, Herefordiensium, Derbiensium, atque adiacentium regionum populi excolendi obtigere; Is scilicet, cui regendæ huius missionis cura commissa erat, propius Londino ut abesset, commercij omnis negotiorumque Emporio. Campianus cum Rudolphi in remotiora contendit, Septentrionalibus operam impensius. Personium lequebatur Georgius Gilberti peregrinationis periculorumque socius non parcus sumptuum, & ad famulatum officia non raro se demittens, nobili loco natus, & erecti animi iuuenis. Primus Personio Catholicas Assertiones docenti manus dedit Gardinerus Hogsdonij celebris inquiline; atque idem Ioannis Foxij lector olim diligensissimus, eius qui ex Waldensium, & Pauperum de Lugduno, & Hussita. Iendarium rum, & Wiclefistarum, & anteriorum atque posteriorum hæreticonum gestis farraginem colligens, volumen ingens conflauit eorum qui inter hos ob desertam atque profanatam Orthodoxam fidem à Catholicis Magistratu incommodi quidpiam passi sunt; opus integrum in mensis & dies distinctum, quod videlicet Indicem heterodoxorum Catholicis Indici opponat, & indocto vel ultrò cæcutienti populo suadeat, neque numero, neque constantia, neque confessione inferiores esse lvae sectæ homines; lœvitiâ verò (si dijs placet) Catholicos esse superiores. Qui liber ex mandato Reginæ pari loco cum Biblijs Anglicè ve:sis otianti festis diebus plebi legendus in singulis Tempis exponitur, ferreâ, quam meretur, ligatus catenâ. At Gardinerus ut lucem orthodoxyæ fidei aspergit facile vidit, neque consensum dici posse inter eos qui de nullo serè conueniunt, præterquam quod vnius capitul' in Ecclesia vniuersa auctoritatem atteriantur; neque constantiam recte appellari eam quæ perspicuâ falsitate nititur obstinationem: Quod autem de numero heterodoxorum, de successu temporum, de antiquitate narrant, metas fabulas esse atquentias: Catholicos verò aduersus hæreticos non sanguine, sed tueri septa; nouos homines initia aggredientes arcere; vi irruentes vi repellere; prehensoris tenere, obstinatos plectere; plecti vero eos qui ipsius Christi voce fures & latrones pronunciantur, quoniam aliunde ascendunt, cuius crudelitatis esse poterit? præsertim cum non placentur nisi qui fures

1580.

fures & latrones perpetuò esse velle profitentur: Peruicaciam igitur hæreticis cognatam firmitate atque constantia non commutavit solum Gardineras, sed fortiter multa sustinuit pro tuenda fide. Ex hoc vero plura didicisse potuit *Personius* utilia ad indicem illum mendacissimum (quod ab eo deinde factum est) confutandum. Gremio exinde Ecclesiæ redditii sunt, Baro *Comptonus*, Plures rediuntur. *Thomas Tressamus*, *Guilielmus Catesbeyus* Equites Aurati; atque eius *Catesbeyi* Patruus; vir etiam Illustris *Dominus Dimocus*, & alij complures præcipuorum familiarium duces. In quo *Catesbeyi* Patruo illud est animaduersione dignum; quod cum plures annos in aula, atque in omni, ut sit, morum licentia triuisset, ductus vel curiositate, vel amicorum consilijs *Personium* voluerit conuenire. Hic de Deo deque salute sempiterna curanda instituit dicere: At ille, primùm, inquit, probandum est tibi Deum esse, tum cætera facile concenserio: *Personius* quæ in promptu erant argumenta profert, neque multum sibi profecisse vilus est; At superueniens deinde *Campianus* hominem tantum rationum vi oppressit, ut Dei gratiâ superante, conuictum Ecclesiæ mox reddiderit; & (qui non longo interuallo consecutus est) sancto fine diem claudere extremum docuerit. *Dimoci* etiam soror, acris ingenij & animi excelsi famina, inter honorarias Reginæ numerabatur; Hæc hæreticorum deliramenta audiùs hauriendo eo dementiæ deducta erat, ut inferorum, quas dicimus, omnes pœnas ad vniuersalique Conscientiæ aculeum referendas esse existimaret; ignis tormentum nullum esse, cruciamenti aliud genus omnino nullum. Suadente fratre, *Personius* admittit ad colloquium: Ab illo edocta veritatem, non solum Catholicam fidem amplexa est, sed non diuturno post tempore abdicatis omnibus in Gallias transmittens in Sacrarum Virginum Cenobio quod reliquum erat virgine Sanctis Deo colligata votis exegit: Huiusmodi vero profanorum impiæ assertiones ansam dedere *Personio*, ut cum librum deinde ederet, quem inscripsit *Directorium Christianum*, primùm de Deo, quod esset, probandum susciperet; de quo in loco dicetur. Quam vero vivendi atque agendis rationem, & quo fructu operis vterque tenuerit, non alibi clarius quam in literis *Campiani* ad Societatis Præpositum Generalem *Euerardum Mercurianum* legetur: Quæ literæ quamquam integræ habentur inter eius opera, hic non inutiliter recitabuntur.

Epiſtola
Campiani
ad Mercurianum de
ratione vi-
wendī in An-
glia.

XII. Postquam diuinâ fretus misericordiâ quintum iam mensem in his locis dego, Reuerende Pater, putavi faciendum ut qui status rerum sit, qui que videatur futurus literis exponerem. Aues enim scire, sat scio, cum pro comuni sollicitudine, tum pro tuo in me amore, quid agam, quid sperem, quid-ūc proficiam. Priora scripteram Audomaropoli; quæ deinceps consecuta sunt paucis accipe.

Dei consilio factum interpretor, ut cum dies ipsos quatuor ventos secundos expectavisiem, quinto demum, qui festus *Ioanni Baptista* fuit diuo Tuncelari meo cui cauam iterque laeve commendaueram, vel per nauigarem. Postridie summo manc Dorobernium appulimus homulus meus & ego. Ibi minimum

minimum absuit quin caperemur: Coram Praetore Cuidatatis iussi comparui. 1582.
 Ille multa coniecat nos esse qui eramus, hostes haeticarum partium,
 amantes uitæ fidei, dissimulasse nomina, Religionis causâ domo absuisse, e-
 ius propagandæ studio rediisse: Vnum vrgebat: *Aliam me esse*, quod qui-
 dem ego iurejurando, si opus esset, interpositio me negaturū profitebar: Tan-
 dem decernit, idque crebiò repetit, cum certa custodia ad Regni proceres
 transmitti oportere: Neq; Icio quis illi nouam mentem iniecerit, præter Deum,
 cui tacitus interea supplicabam, diuo *Ioanne* adhibito precatore, canis aulpi-
 cijs eò peruenoram. Repentè prodit senex, cui Deus bene fit, placet, inquit,
Vos dimitti, valete: Auctorimus. Hæc & his similia, quæ hic experior, cùm
 apud me repeti, confirmor in sententia, comprehendens iri cùm ea res ad
 maiorem Dei gloriam spectabit, non prius. Londinum attigi: Duxit me
 bonus Angelus helcitem in eandem domum, quæ Partem antea Robertum
 exceperebat: Accurrunt nobilissimi luueneres; salutant, vestiunt, ornant, emul-
 tunt ex vībe; Partem aliquam regionis oboquo penè quocidè: Ingens om-
 nino messi est. Sedens in equo meditor conciunculam, quam ingressus in
 domum perpolio: deinde si qui me adeunt, colloquor, aut confitentes au-
 dio. Manè, peracto sacro, verba facio, aures afferunt sicutientes: Sacra-
 menta percipiunt frequentissimi: In his administrandis passum iuuamur à Sacerdotis-
 bus quos vbiq; reperimus. Ita sit ut & populo satishat, & hæc Provincia mi-
 nus laboriola nobis reddatur. Presbyteri nostri, ipsi doctrina & Sanctimo-
 niā præstantes, tantam opinionem nostri ordinis excitarunt, ut venerationem
 quam nobis exhibent Catholici non nisi timidè cōmemorandam existimemus:
 Quò magis videndum est ut subsidiarij, quibus nunc maximè indigemus, et
 iulmodi sint qui hæc omnia probè sustentent: Ante omnia Concionibus ha-
 bendis exerceantur; diu euadere manus Haeticorum non possumus; tot oculi,
 tot ora, tot hostiū insidiae. Habitudo dementissimo sum, quem læpe cōmuto,
 item quæ nomina. Lego ipse literas in quarum prima pagella scribitur, *Can-
 pianus cap. vii sect.* Hoc tam ita decantatum circumsonat aures meas quocun-
 que venio, ut mibi timor ipse timorem excusserit: *Anima mea in manibus meis
 semper.* hoc afferant meditatum, qui supplimenti gratiā mittentur. Verū,
 quæ solatia in hoc negotio miscentur ea non solum formidinem pœnæ, sed
 & pœnas quilibet infinita dulcedine compensant. Conscientia pura, robur
 invictum, ardor incredibilis, opera insignis, numerus innumerabilis, lumen,
 medijs, infimi, omni ærare, & sexu. Hic inter ipsum haeticos, si qui paulo
 sequiores, Proverbium inolevit: *Catholicos esse qui argentum reloluunt quod
 debent, adeo que si qui Catholicci iniuriosius quempiam tractant, expostulatur
 eo nomine, quod à talibus minimè isthac fieri conueniat.* In summa; Hæresis
 pessimè audit apud omnes, nec ullum genus hominum vilius aut putidius
 est ipsorum ministris. Merito indignamur in tam perdita causa homines
 tam indoctos, tam sceleratos, tam disiectos, tam abiectos cultissimis inge-
 nis dominari.

1580. Circumferuntur in nos Edicta minacia: Cautiōne, & bonorum precibus & quod icaput est, diuinō munere, incolumes bonam Insulæ partem peruersi-
mus. Pletosque video oblitos sui de nobis esse sollicitos. Quiddam ijs diebus
acciderat quod non speraram, Dei voluntate: Posueram in scripto articulatè
caulas & postulata quædam æquissimā. Fassus me Presbyterū Societatis hoc
animo venisse ut amplificarem fidem Catholicam, docerem Euangelium,
administrarem Sacra menta; petebam à Regina & Regni Principibus audiē-
tiā, & aduersarios ad certamen prouocabam: decreueram penes me vnum
exemplar tehere, ut metum ad Iudices raperetur: Alterum amico commis-
seram; ut si me meumque prenderent, illud continuò spargeretur: Amicus non
delavit, edidit, teritur, aduersarij intaniunt: Pro luggestu respondent, se quidem
eupere; Reginam nolle rebus iam constitutis amplius disputari: Nos lacerant
maledictis, leditiosos, hypocritas, etiam hæreticos appellant, quod maximè
tinetur: Mifificè nobis hoc erratum profuit: si iubemur fide publica, dabi-
mus non in Curiam; sed nihil minus cogitant.

Omnes custodiæ nostræ refertæ sunt Catholicis, nouæ parantur. Nunc
demum aperiè pronunciant latius esse paucos internectioni dedere proditores;
quam tot animas prodere. De suis Martyribus iam tacent; superamus etiam
causā, numero, dignitate, opinione omnium: Afferimus pro aliquot Apostatis
aut latoribus exultis, Episcopos, Regulos, Equites, Antiquissimam Nobili-
tatem, spectacula doctrinæ, probitatis, prudentiæ, lectissimam Iuuentutem,
Matronas illustres, reliquos fortunæ mediocris planè extra numerum, omnes
autem aut quotidie consumptos: Dum hæc scribo immanissima læuit per-
secutio: Mæsta domus; nam aut mortem suorum prædicant, aut latebras, aut
vincula, aut rapinam bonorum; tamen pergunt animolè. Etiam nunc pluri-
mi restituantur Ecclesiæ; nouitij milites dant nomina; veterani sanguinem
profundunt. Hoc sacro cruento ijsque hostijs promerebitur Deus, & sine du-
bio breui vincemus. Vides ergo Reuerende Pater, quantopere vestris sacri-
fi ciis & precibus, & cælesti auxilio egeamus. Erunt in Anglia qui carent salu-
tem suam, erunt qui prouehant alienam; Irascatur homo, læuiat dæmon.
Tamdiu hæc Ecclesia consistet, dum Pastores ouibus non deerunt. Impeditor
prætentissimi rumore periculi ne plura hoc tempore. *Exurgat Deus & dissi-
pentur inimici eius.*

XIV. Celebris autem fuit in Septentrione Campiani memoria ad nostram
vique ætatem: tenebantur etiam tunc recordatione Conaciones in salutatio-
nem Angelicam, de decem leprosis, de Rege peregrè proficitente, de extre-
mo Iudicio, & plures aliæ ad has tanta auditate currebatur, vt non obscu-
ræ familiæ viri quamplurimi noctes integras in vicinis horreis ducerent, quod
interesse possent opportunè; Capiebantur non eloquentiæ, aut pronuntiatio-
ne, (quæ erant in illo vtraque admiranda) quantum ardore dicendi, & occul-
tâ quadam sermonis vi, quæ non aliunde quam à Spiritu Sancto proficitæ ex-
istimabatur. Concionabatur verò quotidie, nisi cum ad scribendum acon-
cylan-

Societatis Iesu, Liber Tertius.

cursantium tumultu se aliquantis per abstraxit. Scribendi necessitatem imposuit 1580. Amicorum festinatio in vulgantibus literis ad Senatum Regium exaratis: Tantam scribendi occasio. enim vnius hominis fiduciam, quanta ijs literis significabatur, stultam audaciam & superbam temeritatem interpretabantur ij qui sibi de doctrina & scientia plus ab blandiabantur quam sustentare potuissent. Quibus reipublicae quies, aut verius hæresis confirmandæ, retinendæque morum licentiae amor erat, hi commouendi ad tumultum populi, ac perturbandarum rerum studio conscriptas afferebant. Cathedræ vbiique *Campiani* impudentiam, Iesuitatum in quantalibet mentis aperta significatione occultas fraudes personabant, & *Pape* haud dubie, principibusque exteris inuadendo armis regno his sterni viam clamitabant. Harmerus & Charcus calumnum etiam stringunt, eduntque libellos, non argumentis, sed calumnijs factos; Authorem, originem, doctrinam Societatis dicti-
rijs onerant; omnia præter eum qui petebatur congreganti concrepant. *Campianus* neglectis calumnijs (quoniam ad Regni; & Academiarum Principes ei sermo fuerat non ad unum aliquem, aut duos de triuo ministellos) nè in ventos Fundamen-
ta Fidei de-
cēdūt, aut sc de nihilo iactasse celeretur, in breve commentarij digerit ratio-
nibus com-
prehensa.
fationes quibus ea quam conceperat fiducia nitibatur. Eaq omnino decem sunt
ad Academicos inscriptæ, quibus præcipua Orthodoxæ fidei firmamenta elo-
ganti, succinctâ, neruosâ, graui dictione complectens, & doctrinam Ecclesiæ
Catholicæ plurimum illustrat, & quām nihil firmi, nihil solidi, nihil veri no-
uorum dogmatum sententiae habearit luculentiter demonstrat. Duote argumen-
to à Majestate sacrorum bibliorum ab heterodoxis fædissimè violata. A sacro-
rum literarum sententiâ, vel solâ, vel collatis inter se locis, & cum antiquitate
comparata, atque p̄t o nobis prouinciant. A naturâ Ecclesiæ, quam illi di-
motam à sensibus, secretis obtutibus hominum perpetuorum subjicitur, sa-
crae literæ vbiique diffusam atque spectabilem deprædicant. Ab Oecumeni-
ci Consilijs, quæ omnia nostra sunt, primi, vltimi, media. A Pa-
tribus, qui noua hæc somnia tantâ consensione infectantur, vt nullus qui
pariter eos legat, ijsque credat, hæreticarum partium esse possit. A firmamentis
Patrum, atque omni illo apparatu biblico quo celeberrimi auctores procedunt
armati, & frequentes quidem ab auctoritate maiorum, ab Ecclesiæ praxi, &
Apostolicis Traditionibus argumētantur; omnium tamen maxime atq; hbē-
uissimè lanctorum literarum testimonia densa conglobant, hæc premit, in
his habitant. Ab veteri historia, quæ nostrotum laudes, progressus, vicissitu-
dinem, hostes natrat. Ab hæreticorum paradoxis atque iniuris infalsisque
commentis. A perpetuis sophismatis atque intet argumentantibus fallacijs,
quas in Academia maluit quām in triuo retexere: denique ab omni genere
Testium, & ipso vniuersitatis theatro; quidquid etiū est vspiat si peragre-
mus, omnia Catholicæ fidei argumenta suppeditant: Cælum, Tartara, dil-
iunctissimæ terræ: Ethnici, Tūtæ, Principes Christiani; Academiarum florentissi-
mæ, legum tabulæ, Cæsarini inaugratio, Regum inuentio, Epitomæ ot-
dines, ipsæque chlamydes; feticie, nummi, portæ, domusque Gloriæ; res
omnes

I. 30. omnes & reculæ nullam in orbe Religionem nisi nostram imis vñquam radicibus insedisse testantur.

Inter summas difficultates temporum, insidias priuatorum, Magistratum minacia Edicta, commutata frequenter hospitia, regiones integras peragras, scribitur, cuditur, vulgatur, laudatur, extollitur libellus verè aureus: Catholici triumphant, hæretici frendent & obganiunt. *Veritas inter Lucifugas tenebriones quò clarius lucet, offendit magis; & recte Campianus tormenta non scholas parari augurabatur.*

XV. Personius neque industria in lucrando animis, neque scribendo posterior, edidit his mensibus Rationes cur non essent adeunda hæretorum scundis templa, ad firmandos Catholicorum animos aduersus atrociam quæ parabantur epis hæretorum & molætas pecuniarias graues nisi reuerenter interessent. Tum datâ breui in Hammerum & Charcum Censura vtrumque vehementer exagitauit; Char cum nam quoniam auctorem Societatis *Iesu Ignatium*, & doctrinam hominum eruditissimorum canino dente lacerarant; Principes hæretorum huius temporis, Lutherus & Calvinus, quales fuerint descripsit, sumptis coloribus ex ipsorum commentarijs; & fædissimo in fide naufragio, constantiam, sacrilegæ votorum infractioni, castitatem, sceleratæ in Deum diuolque doctrinæ, pietatem, execrando fini exitum sanctum *Ignatij* & Sociorum opponens, quam dissimili origine, progressu, fructu hæresis pietasque prodierit luce meridiana clarius ostendit. Exceptus Catholicorum paulu liber mole exiguus, veritate illustris, hæreticos in auctorem exacuit, quem vt prehenderent sive deoque omnia commouerunt; evasit tamen Dei ope subdolorum laqueos, & plures auctorum dogmatumque fæditate pudefactos in Ecclesiam restituit. Quæ autem fuerint ea tempora, quis Catholicorum inter persequendum furores lenitus pietatis, ipsum narrarem audire libet, in Epistola ad Patres Romæ habentes quinto decimo calendas Decembris Anni octogesimi. "Sævit totus regno in Catholicos acerbissime; carceribus coercentur nobiles æque ac plebei, viri & mulieres, magni & parui: Bona diripiuntur; fama proscinditur; Prodigores ac rebelles pro cōcione, pro Tribunalibus & in compitis audiunt omnes Orthodoxi. Tot illustres viri fæminæque atque apud suos potentes detinentur, vt antiquis carceribus noui addendi fuerint, neque cessatur ab quotidie conquirendis: Vincit tamen numerus diligentiam infestantium: Intelligo ab uno mense in tabulas relata esse quinquaginta millia eorum qui fanaticorum adire reculant, inde vulgo dicti *Recusantes*; vnde colligas quantam vniuersim multitudinem Catholicorum, cum tanta sit eorum copia qui palam vitam fortunæque suas libidini insequentium atque discrimini offerunt. Mirum est quanto iam ardore atq; constantia hæc noua sacra plerique detestantur, vt ne ad limen quidem comparere velint. Optatio fuit nuper Nobilibus quibusdam vt lenientiam in anno reuerenter adessent, vel factâ etiam protestatione non approbandorum sacrorum gratia venisse, sed vt Reginæ obedientes se præberent; conscientia tamen illibatam Religionem libertati quæ promitte-

Epistola
Personij
de re Ca-
tholica
Ao. 80.

Ribadene-
ral. 2. a. 2.

Recusan-
tes qui &
quam mul-
ti.

promittebatur prætulere. Decenni puerulo suaserant ut nouæ nuptæ ad 1580. templo progradienti honoris causâ anteiret; Inde ab æqualibus Schismatics cùm audiret, tantâ comploratione expiauit culpam, ut nullum admitteret consolatorem, donec post dies aliquot in me incidens, prouolutus ad genua rogaret delictiveniam, sancte promittens nullis in futurum tormentis adducendum se ut simili se pollueret scelere: atque infinita sunt huiusmodi quæ prætereo. Ea verò nostra est conditio ut licet Edictis publicis omnes à congressu nostro arceantur, in omnium tamen simus desiderio; quacunque incedimus cupidissimè excipimur: Complures itinera longinqua luscipiunt ut paucarum horarum sermone fruantur; tum se totos in nostra potestate futuros profitentur. Vbiique ministrant necessaria; etiam rogan ut de suo in nos ipsos liberales simus: Sacerdotes habemus vbiique contentientes; quid dico contentientes? oblique potius plurima cum amoris significatione, atque ut verbo absoluam, tanta est de Societate apud omnes existimatio, ut non parum solicitos nos reddat uti eam præstemus; præsertim cùm tam magno intervallo absimus ab ea quam in nobis venerantur perfectione, quæ magis vestiarum egemus ope orationum.

Nuper dum alium inlequuntur, calu incident in *Sherwinum*, preclarum is de fide testimonium præbuit coram Londinensi pseudo Antistite; onerarunt illum ferro copiolo; fert magna cum lætitia, &c. quemadmodum ad me scribit, dum se pro Christo detineri videt vix tenet risum. Vexatores nostros plurimum cruciat quod nullo crudelitatis genere vel unum Catholicum ab instituto reuocare possunt, nè puellas quidem. Nobilis inter illas interrogata à Londinensi quidpiam de Pontifice, cùm constanter respondisset quod res erat, iusta est ab immemore humanitatis viro duci ad carcerem in quo metriciae puniuntur; Ibat vociferans (& hoc uno læta) quod non pro criminе, sed pro fide & Conscientia duceretur. A prima luce in multam noctem, postquam ea quæ ad Dei cultum spectant peregero, postquam duplice quan-

Shervini
constantia.

doque uno die habitam concessionem, distracto continuis negotijs: Præcipua sunt, ut de Conscientiae questionibus respondeam; ut Sacerdotes ad opportuna loca transmittam; ut ad Ecclesiam redeentes accipiam; ut scriptis literis in fide vacillantes corroborem; ut Eleemosynis Careere detentos subleuem; quotidie enim sollicitor, & sollicito. Tam multa deniq; sunt quæ agenda superuenient, ut animo desponderem nisi clarum esset è Dei gloria ista esse omnia quæcumq; agimus. Maiusque est solarium videre quanta lætitia nostrum vbiique adgratulantur aduentum in has Provincias, quam potest aut animi aut corporis esse labor. Peto ut nos orationibus iuuemus quod tantam possimus sustinere omnium expectationem. Valete.) Neque abs re erit nostri hominis fidem, Sacerdotis sub idem tempus scribentis testimonio confirmare. Ita enim ad Rectorem Seminarij." Negotium nostrum perbelle promouetur. Merces quæ ferimus, etsi plures contemnunt atque etiam auersantur, sunt tamen qui coemant; plurimi etiam qui admirantur.

Nostrorum
occupatio-
nes.

De nostris
qui Sermo-
nes.

1580. tur : Omnis sermo per Angliam est de Patribus Societatis , quos hic Ie- fuitas vocant ; finguntur de illis plures fabulæ quām olim à Poëtis de suis monstris ; De origine , de instituto , de ratione viuendi , de consue- tudinibus & doctrina , de actionibus & propositis tam multa dicuntur , tamque male sibi cohærentia , vt cuius appareat inanum capitum esse deli- ramenta potius , quām recta rei alicuius narratio . Hæc tamen publicè , hæc priuatum , hæc pro concione , hæc scriptis libris vulgantur . Caput est ; ve- nisse illos omnesqne nos à Pontifice exploratores , Proditores , & publi- cæ quietis interturbatores . Caluinistæ aliqui scriplerunt contra *Campia- num* , & aduersus vniuersum ordinem Iesuitarum , vitam ipsam Ignatij Fundatoris perstringentes : Non tulere impunè : Intra decem dies prodijt responso quæ perpetuum fronti ipsorum inscripsit ruborem : finem non fa- cerem narrandi , si zelum ardoremque Catholicorum hic velim per singula depinge e.)

X V I. Quò se magis Patrum Sacerdotumqne intendebat industria ad fidem Orthodoxam inter hostium quotidianos incursus tuendam , eò atro- cior hæretis insurgebat in omnium ordinum Catholicos , ad constantiam sub- uertendam . Recentibus Regni Comitijs ad diem decimum sextum Ianuarij indictis , sanctum est , vt quicunque decimum sextum ætatis annum exple- set , nisi templo hæreticorum frequentaret , viginti lbras pecuniaæ Anglicanæ , hoc est , octoginta aureos , in singulos menses Reginæ penderet ; colle- ctisque diebus qui in mensibus præter vnum Februarium omnibus viginti octo excedunt , numerarunt in anno menses tredecim ; Tum læla Majesta- tis dicebatur reus , qui absolutionem ab hæresi vel à peccatis aut suauissèt aut accepisset à Sacerdote Catholicè initiatu : nimur id omne auocatio- nem ab debita Reginæ obedientia interpretabantur . Sacro Sancto Missæ Sa- crificio interfuisse culpa erat ducentis sexaginta sex aureis eluenda , & vnius an- ni custodiâ . Qui celebrasset in duplum mulctabatur Quo in genere accidit nuper ridiculum quidpiam , atque ad Iudicium nostrorum in huiusmodi causis ingenio perquam aptum : Cum secularis Sacerdos accusaretur de ordinibus lacris trans mare suscepis , neque id duodecim viris (quorum est de facto iudicare) satis probaretur , atque ea propter dixissent illi infontem : quia tamen obscurus Apostata iure iurando confirmabat audiuisse se eun- dem missam celebrantem ante annos triginta , absolutus Sacerdotij , dam- natus eius quod nisi Sacerdos esset facere non posset (cum tantæ mulctæ soluendæ non esset) hospitium ei perpetuum carcer factus est . Sed quod rem nostram attinet proprius ; harum legum occasione dati sunt in custo- diam sub hoc tempus Comes Southamptonius ; Barones Pagettus , Compto- nus , Vauxius ; Equites Aurati , Thomas Tressamus , Guilielmus Catesbeyus , Ioannes Arundelius , Nicolaus Pointz ; viri illustres & copiosi Rudolphus Sheldonus , Thomas Throckmortonus , & complures alii : atque inter cæteros Catholicarum partium præstantissimos cultores curatorelque , Geor- gium

Aucta per
secutio.

1581.

Georgium Gilberti tenebriones nequissimi acerrimè sunt insectati, seu quod Nobilis Iuuenis virtus inter suos eminebat altius, seu quod subodorati erant cum à Personij latere vix discedere; missaque manu in omnes possessiones eius & facultates, atque per fraudem interceptâ pecunia non exiguâ quam ex agris diuenditis confecerat, cùm nullo posset loco per inquisitores consistere, sicut ei Personivs vt solum vertens in Gallias primum tum in Italiam Romamque se conferret. Hic prauis à puero opinionibus imbutus, Romam pridem honeste curiositatis gratiâ cùm venisset, sermone consuetudineque Personij com-mutatâ lententiâ rectam Fidem, legesque sancte in Patria viuendi complexus fuerat; atque in Angliam reuersus ætate iam maturus, sive stirpis unicus, & ampliarum possessionum hæres, ad nuptias animum adiecerat, cùm forte sub id tempus quo tabulae erant conficienda Personij in Insulam aduentus nunciatur. Igitur Matrimonij negotio posthabito conuolat ad Personium: cuius rursus familiaritate mutuisque de rebus diuinis colloquiis tam vehementer est accensus, vt dicitis nuptiis castimoniam Deo non ita multò post promiserit perpetuò colendam. Inde rei Catholicae promouenda studio, non Personium modò rebus omnibus ad cultum, ad habitationem, ad itinera atque ad sacra ministeria necessarij liberaliter instruxit, sed earum rerum curam erga Campianum & cæteros Socios sibi vni demandari summis precibus impetravit, non magis ad promissa promptus, quam in facto munificus. Ad quod studium cùm paris nobilitatis Iuuenes cōplures exemplo & cohortatione inflamasset, ipse Personio individuus adhæsit; neque tamen ad Societatis tantum homines optimi Iuuenis beneficentia pertinuit, alios etiam Sacerdotes & Catholicos præclarâ Cælestis fænoris spe complexa est; vñquedum hostium fidei assidue vexatione atque infestatione migrare compulsi, ad Collegium Angloium de vrbe se recepit. De quo iuuat audire illustre Alani, Alani de tum Rhemesis Præsidis, deinde Cardinalis testimonium, in quadam sua, hoc téporre scripta Epistola, "Est apud me hoc tempore summus Patrum & Presbiterorum in Anglia Patronus & Comes, Dominus Georgius Gilbertus, quique ipsorum cauila pastus est rapinam penè omnium bonorum & possessionum: Et quia hæretici ipsum personaliter persecuti sunt præ cæteris, cùm eius opera conseruari & sustentari Patres Societatis ipsi scirent, concessit huc in Galliam Patris Roberti & aliorum consilio, vt se seruaret ad aliud tempus. Veniet Romanum volente Deo in autumno, atque de sic disponet secundum consilium Reuerendi Patris Generalis & Vestrum. In discellu reliquit Patri Roberto leptem equos ad necessaria Sacerdotum & Patrum itinera & negotia obeunda, magnamque impedit vim pecuniae ad necessiarum rerum apparatus, nempe Charta, Præli, Characterum, atramenti, & similium, ita magisteries non possunt fieri nisi magnis subsidijs, oportetque esse homines pecuniarum summe contéptores, pariterque diuites, qui talia opera insigniter promouant. Hæc Alanus. Romanum cum peruenisset, in Seminario non indit vestem cæteris communem ut liberius per urbem communibus vacaret, negotiis quibus per quam erat utilis;

Georgii
Gilberti
elogium.

opinio.
13. Iunij
1582.

1580. Vitam verò induit penitus Religiosam, letunijs, vigilijs, acriq[ue] corporis afflictione, atque imprimis indefesso precandi studio compendiotam sibi ad Cælestem Patriam truniens viam. Quinque de die horas impendebat orationi, plures etiam cùm egrediendum non esset ad negotia. Peragrabat frequenter cogitatione Cælestium varios ordines, & modò hunc modò illum ex Sanctis familiari alloquio salutans rogabat, quanam is ratione, cuius[que] virtutis exercitatione ad tantam ascendisset gloriam; & quasi respondentem auctoritans accendebat se ad huiuscmodi studium: Exempligratia: Tu Sancte Stephane, vnde video te ornatum tot splendorum lapidum coronâ? & respondet Stephanus; hi sunt lapides quos, cùm à Iudeis obrueret, Christi mihi sanguis perpoluit. Et tu Bartholomae, vestis illa purpurea in quâ triumphas vnde tibi parta est? Ex eo quod pellem ex ui libentissimè pro Christo meo. Et tu Francisce, quâ arte ad Thronum tam sublimem, tamquam diuitem pervenisti? hic est fructus paupertatis, quam omnibus mundi divitijs delicijsque prætuli. Idque genus orationis commendabat Alumnis Seminarij, apertissimum ad laborum cùm iucunditate tolerantiam iocitatem. De nocte vero adrepebat latenter ad Odæum, ut dulcissimo Christi Iesu consortio in venerabili, nullo interstrepente frueretur. Contigitque ut in ea, quæ fuit illi extrema anno exacto infirmitate, dum ad commodiorem stationem illâc esset vehendus, ab tam optata præsentia, nisi superueniente domus ministro qui pro potestate iuberet, non posset auelli. Tantâ vero obseruantia colebat superiores, ut ad nomen ipsum obedientiæ quaelibet in morbi medicinis ingratissima hauriret alacriter; quod cum quadam vice promptè fecisset, cuidam Patri familiariter, "Quanta, inquit, exulto lætitia, mi Pater?) Rogatus quid id esset quod cum tam magno gaudio cumulasset", "Beatissima (inquit) Virgo propter istam obedientiam ostendit se mihi vultu ad serenitatem ac benevolentiam composito, cùm paulò antè seueriore alpectu me fuisset intuita, eo quod quadam in re nimium proprio iudicio adhæssem.) Solitusque erat dicere, duo esse quæ amorem in le reverentiamque erga Societatem conciliabant, primum; quod hoc genus viæ proximie exprimeret modum viuendi quem Christus cùm esset in terris dignatus est amplecti: Alterum. Quod in obedientiæ virtute in primis Societas tota excelleret. Quanto vero teneretur Martyrij seu desiderio seu æstimatione tum declarauit cùm adstantes præcipiti hoc & præmaturo tam præclari iuuenis morbo cōmotos, "Me, inquit, flere deceret magis qui sine sanguine eripior; vos quibus Martyrij spes magna superest quid ploratis?) dataque cùm illi esset in manus Crux lignea quam ad acuendam pro Christo moriendi desiderium Alexander Briantus sibi ante martyrium formauerat, "O Lignum (inquit) ô funes, ô gladij, ô mors desideratissima! Cur ego miser dignus non eram vobis frui & sanguinem pro sanguine fundere? Quis mihi daret eo modo tractari quo hi Sancti Martyres? O amantissime colendissimeque Campiane, ô Sherwini! ô Briante! vestris me precibus iuuare, vi peccatorum meorum conlequar veniam quibus hac tam magnâ

Eius vita
ratio in se-
minario
de urbe.

Ex literis
Agazzarij
Rectoris ad
Generalem

Obedien-
tiae Laus.

Martyrij
desiderium

magnâ gratiâ exclusus hîc otiosus morior Quis dabit capiti meo aquam , & 1580.
 oculis meis fontem lachrymarum? &c.) Tum cùm Christo Domino obtulisset suæ merita sanctissimæ passionis, Beatissimæ Virgini dulcissimum filium, dolores etiam quæ viuens passa, & gaudia quibus moriens cumulata decelsit, Angelo Custodi & Patronis gratias & preces pro tutela, sc̄ totum in holocaustum donans Deo, impetrata ab admodum Reuerendo Patre Generali votorum Societatis nuncupatione , & ad Sanctum Andream sepulturâ, vocem affectus interclusit ijs in verbis " Insuper ego peccator voueo tibi Dcō me coram Beatissima Matre Virgine Maria , & omnibus Sanctis , Paupertatem, Castitatem & obedientiam in Societate Iesu) Sanctissimaq[ue] Iesu & Maria nomina reiterans, oculis velut ad quiescendum clausis animam sanctam Deo reddidit Creatori, pridie nonas Octobris, anno supra quingentesimum octogesimo tertio. Tyronum Domui cùm ducentas nostræ monetæ libras ex legato reliquissi, eam omnem pecuniam Pater Generalis voluit ad Alanum in Rhemensis Collegij v[er]sus transmitti , affirmans suorum se etiam Collegiorum impensâ, si liceret, tantam causam & tam magnâ dignam commiseratione subleuaturum. Eius inter cætera benignitate (inquit Bombianus) Anglici Collegij templum illustribus Martyrum Anglorum tabulis vndequaque vestitum hodieque visitur : Nimurum, hic sumptum fecerit ; rei autem totius inuentio, propositio, ordo, ad Patrem Guilielmu[m] Good refertur, qui id temporis eo in Collegio Confessarij munere fungebatur.

Mors San-
cta.c. 22. vita
Campiani.

XVIII. Inter Sacerdotes vero, (præter eum quem nominauimus Shermanum, & quos alia dabitur occasio nominandi.) Rishtonius eiusq[ue] frater comprehensi sunt cum aliquibus è Lancastria celeribus Catholicis, ad Rubræ Rola hospitium in veteri, vt vocant, Olborni colle. Quò cùm Personius præpararet ad colloquium, oblitus repente plateæ domorumque positionem, obrans, Walsinghamij Satellites in hospitio operientes se fessi, atque alio diuertens tum primùm didicit quo è periculo diuinitus fuisset ereptus cùm inscius euassisset. Et erant ista quotidiana; de die, deque nocte, in ædibus quibuscumque, vbiique insidia, vt modò se fæno condere, modò ante lucem migrare, modo suâ industria variè vt sibi consuleret necesse fuerit: repletisque Carceribus, novæ inquisitiones instituebantur corripiendis Sacerdotibus, multo primùm ferro, tum exquisitissimis tormentis vexandis, denique aut morte aut exilio tollendis; vt mirum sit quâ fronte, & quo ore in Hispanos quæsitores debacentur ij, qui non vt antiqua iura tueantur, sed vt noua portenta in Ecclesiæ, & in mores inuchant, omnemque Dei timorem à cogitatione hominum, inani, quam fingunt, fiduciâ depellant, omnem seueriorem disciplinam eliminent, haud paulo acrius connituntur, quâm quæsitores Catholicæ in irrumptentes novos homines vspiam animaduerterint. Quid enim si Maria his res manifestos visitato in omni ætate ignis supplicio, obstinatos complures sustulit? An mitior Elizabetha, quæ nullius criminis reis insueto primùm tormentorum genere excarnificatis (vt membro vix hæreat, membrum) tum de ligno

Pericula
nostrorum
in AngliaVel Leonis
rubri
nam sub
dissimilatio-
ne ponitur
in nota Per-
sonij

I, 80. ligno suspensi, viuentibus, spirantibusque rimata est ferro viscera? Idque eo solo nomine, quod Sacerdotes ritè (ipſiusmet iudicio) consecrati in Patriam reducunt eam tuerentur fidem quam à maioribus acceptam, omnibus sæculis probatam, negare ipſa non poterat? At hi rebelles, scilicet, edictis, legibus inobedientes perierunt: At quibus legibus? quām legitimis? quām antiquis? Illi verò quo iure à perduellione liberi, qui omnium à Christo sæculorum iuribus moribusque proculcatis nulli præterquam suo cerebro obedire decreuerent? Denique incidit in manus perquirentium Ptaelum, quod ante menses aliquot Personij industria comparatum fuerat ad excudendos qui scribendi veniebant libros, cum omni instrumento & operis. *Campianus* diu tutus esse nō potuit: cuius viri carcerem mortemque pro Christo obitam (cti accurate à Bombino illa narrantur) paucis hic vt complectamur historiæ ratio postulat; & esse non potest legitimi non gratum; præsertim cùm quædam inferenda venient quæ Bombinum effugere.

Campianus
secundò
migrat
Londino.

XIX. Iam Comitia finem acceperant, iam liber *Campiani* decem Rationum feliciter ex ptaelo, antequam intercipetur, emerserat, sparsusque per Academicorum manus cupidissimè tegebatur; iam ad sua se quisque domum referebat, terminatis, quibus Londinum de more curritur, iudiciorum diebus. Et multa quidem in *Campianum* iactabantur ab Heterodoxis opprobria, quod vñus omnes quot haberet Anglia doctos homines in disputationem de Religione prouocasset: De die verò, de paratis ad arguendum audiendumq; viris, nullum vispiam apud omnes verbum, versis omnium ordinum cogitationibus ad intercipiendum, si quo modo possent, eum quem ratione superandum cùm non sperarent vinculis coercerent. Ut itaque à periculo quām longissimè amoveretur, indixerat ei *Personius* notum ab altero anno iter in partes Septentrionales primū, vt quò longinquius Londino aberat, eò artes inuiditorum ægrius ad perniciem operarentur, aut famâ ipſa viri alio auersâ languescerent: quanquam deinde Norfolciae destinabatur. De itinere ex vicinia Oxoniensi, Personalij (vnde à *Personio* ineunte Augusto discesserat,) ad Yataei Lifordiaras ædes divertit. Isthicdum diebus aliquot morari trahit, texitur nescienti laqueus quem sola pro Christo gloriofa mors obita solueret.

Hæreti-
sordiaæ
Ita notes
ad Idus
Iulij.

Perfidii E-
liotti nequi-
tia.

Camdenius
Ao. 33. E-
lizabethæ.

Georgius Eliottus (haec tenus Catholicus) scelerum conscientiæ ad immane facinus incitatus, VValsingamio qui erat Reginæ ab Epistolis operam addicit complures Sacerdotes ab antiqua inter Catholicos commoratione notissimos prodendos constringendosque: VValsinghamio nil gratius accidere potuit: erat enim Cambdeno teste, purioris Religionis (hoc est hæresis Caluinianæ) auctor accrimus; quo nomine Guilielmi Cecilij, qui plurimum apud Reginam poterat, cæterorumque eius sectæ Aulicorum captabat gratiam Prima præda Eliotti fuit & velut futuræ inslaniæ pignus *Ioannes Païmus*; quem quia negauit raptam nuper ab Eliotto ex Domini Roperi ædibus Virginem posse se legitimo ei Matrimonio nisi loco & libertati restitutam coniungere, inopinantem opprefsit, Iudicibusque (adfecto crimine quælitæ ad cædem Reginæ) tradidit immanis- me excar-

1581.

mē excarnificandum. Tum maioribus agitatus furijs (vt qui prōditoris nō
men notamque nullis iam temporibus eluendam contraxisset, & patrati præ-
terea in latrocino homicidij suspicione nō is apud optimates officij sōbri-
ere meditaretur) petit ab Walsinghamio literas regias quibus fiat potestas
quærendi vinciendiq; sacrificantes Papistas; Iesuitam hau Idub. ē aliquem pro-
pediem exhibituro. Walsinghamius qui non vires ingenij tantum, sed & rem
familiarem in huiusmodi pelle alenda, incitanda, remuneranda triuisset, col-
laudato Reginæ seruendi studio, cum spe immunitatis amplissimam ei facul-
tatem confessim obsignatis tabulis transcribit. Ille iuncto non minus rapaci
audaciq; veteratore, Londinum fugitans, nuperæ perfidiæ concilium, per a-
gros volitat furibundus. Et siue à Walsinghamio (rerum occultarum indaga-
tore solertissimo) id in mandatis acceperat; siue secutum suas Rationes Cam-
pianum, & Personium, atq; non procul Oxonio delitefcere somniorat, siue
quia Lifordiæ notum habebat hominem per quem violatae fidei incolum, tu-
to in familiam Catholicam irrepere posse consideret; Lifordiam nō plus
milliaribus octo Oxonio dissitam matutino tempore ingreditur, idibus lex-
tilibus (& erat is dies Dominicus à Pentecoste nonus) Coquum, ē domo
Roperi (cui vñā famulati fuerant) huc translatum euocat; narrat iter quidem
se necessarium habere atque festinatum; hāc verò transisse, vt si quo modo
posset, debito diei festi obsequio, sacrolancto sacrificio Religio ē venerando
sat̄s faceret. Coquus ægrè impetrato heræ consenlu (herus enim Londini te-
nebatur in vinculis) felicem eo die Eliottum prædicat, qui non quemlibet,
sed Campianum esset dicentem auditurus. Is ad Campiani nomen lætitiam
haud fictam prodens, led caulam callidè tegens, in interiora admisitus, vniuer-
ſæ eius diei ceremoniæ non indiligens pietatis simulator interfuit. Peractis sa-
cris maturat gradum; & quanquam premeret coquus nē abiret impransus,
suā tamen, socij q̄ie, quem expectare iussérat, importunitate, omnem deti-
nentis industriam cludens, ad meditatum scelus adiutores vocaturus auolat.
Hera, quæ initio difficulter concesserat homini externo aditum, & aliud ex
alio voluebat metuendi argumentum, tantam nuperi hospitis festinationem
boni nullius euentus prælagam interpretans, quamquam vultus modestiā tur-
batam mentem celabat, iussit ē specula obseruari vias publicas, nē quis inopi-
natus casus inaduertentes oppimeret. Horæ non multæ abierant, accursit qui
nunciet vias ab confusa multitudine insideri, videriq; oculis, gestu, vestigijs
domum petere. Tum serò intellectum quanti periculi mater fit festinata credu-
litas, quā damnare quidem promptum, malum vt auertas neutiquā producere.
Erant quos Regia auctoritate adesse ē vicino iussérat Eliottus, Berchiersis Pro-
uinciæ cum Centurione milites. Antequam admitte rentur, Campianus se po-
tissimum quæri præfatus, abire vt permittatur domo flagitat, Deo duce aut
quærentium diligentiam elusurus, aut suo periculo, si incideret, graui molestiā
hominumque truculentorum immani importunitate familiam vniuersitatem
liberaturus. Sed frustra fuere preces vbi & viri reverentia & sociorum facet-

1580.

Plures re-
ducuntur.

funes & latrones perpetuò esse velle profitentur: Peruicaciam igitur hæreticis cognatam firmitate atque constantia non commutauit solum Gardinerus, sed fortiter multa sustinuit pro tuenda fide. Ex hoc vero plura didicisse potuit Personius utilia ad indicem illum mendacissimum (quod ab eo deinde factum est) confutandum. Gremio exinde Ecclesiæ redditii sunt, Baro Comptonus, Thomas Tressamus, Guilielmus Carebeyus Equites Aurati; atque eius Carebeyi Patrius; vir etiam Illustris Dominus Dimocus, & alij complures præcipuorum familiarium duces. In quo Carebeyi Patruo illud est animaduersione dignum; quod cum plures annos in aula, atque in omni, ut fit, morum licentia triuisset, ductus vel curiositate, vel amicorum consilijs Personium voluerit conuenire. Hic de Deo deque salute sempiterna curanda instituit dicere: At ille, primùm, inquit, probandum est tibi Deum esse, tum cætera facile concessero: Personius quæ in promptu erant argumenta profert, neque multum sibi profecisse vilus est; At superueniens deinde Campianus hominem tantum rationum vi oppressit, ut Dei gratiâ superante, conuictum Ecclesiæ mox reddiderit; & (qui non longo interuallo consecutus est) sancto fine diem claudere extremum docuerit. Dimoci etiam soror, acris ingenij & animi excelsi famina, inter honorarias Reginæ numerabatur; Hæc hæreticorum deliramenta audiūs hauriendo eodem dementiæ deducta erat, ut inferorum, quas dicimus, omnes pœnas ad vniuersu[m]que Conscientiæ aculeum referendas esse existimaret; ignis tormentum nullum esse, cruciamenti aliud genus omnino nullum. Suadente fratre, Personius admittit ad colloquium: Ab illo edocta veritatem, non solum Catholicam fidem amplexa est, sed non diurno post tempore abdicatis omnibus in Gallias transmittens in Sacrarum Virginum Cenobio quod reliquum erat viræ Sanctis Deo colligata votis exegit: Huiusmodi vero profanorum impiæ assertiones ansam dedere Personio, ut cum librum deinde ederet, quem insci ipsit Directorium Christianum, primùm de Deo, quod esset, probandum susciperet; de quo in loco dicetur. Quam vero vivendi atque agendi rationem, & quo fructu operis vterque tenuerit, non alibi clarius quam in literis Campiani ad Societatis Præpositum Generalem Euerardum Mercurianum legetur: Quæ literæ quamquam integræ habentur inter eius opera, hic non inutiliter recitabuntur.

Fptn'a
Campiani
ad Mercur-
ianum de
ratione vi-
vendi in An-
glia.

XII. Postquam diuinâ fretus misericordiâ quintum iam mensem in his locis dego, Reverende Pater, putavi faciendum ut qui status rerum sit, qui que videatur futurus literis exponerem. Aues enim scire, sat scio, cum pro comuni sollicitudine, tum pro tuo in me amore, quid agam, quid sperem, quid úne proficiam. Priora scripsieram Audomaropoli; quæ deinceps consecuta sunt paucis accipe.

Dei consilio factum interpretor, ut cum dies ipsos quatuor ventos secundos expectauissim, quinto demum, qui festus Joanni Baptista fuit diuo Tucketari meo cui caulam iterque læpe commendaueram, vel per inauigarem. Postridie summo manc Dorobernum appulimus homulus meus & ego. Ibi minimum

minimum absuit quin caperemur : Coram Praetore Cisitatis iussi comparui. 1582.
 Ille multa coniecat nos esse qui eramus, hostes haeticarum partium,
 amantes autem fidei, dissimilares nomina, Religionis causâ domo absuisse, e-
 ius propagandæ studio rediisse : Vnum vrgebat : *Alemanus* esse me, quod qui-
 dem ego iurejurando, si opus esset, interposito me negaturu profitebar : Tan-
 dem decernit, idque crebiò repetit, cum certa custodia ad Regni proceres
 transmitti oportere : Neq; Icio quis illi nouam mentem iniecerit, præter Deum,
 cui tacitus interea supplicabam, duuo *Ioanne* adhibito precatore, tunc auspi-
 cijs eò peruveneram. Repentè prodit senex, cui Deus benè fuit, placet, inquit,
 vos dimitti, valete : Auctorimus. Hæc & his similia, quæ hic experior, cum
 apud me repeti, confirmor in sententia, corr. prehensum iri cùm ea res ad
 maiorem Dei gloriam spectabit, non prius. Londinum attigi : Duxit me
 bonus Angelus nescientem in eandem domum, quæ Partem antea Robertum
 ceperat : Accurrunt nobilissimi luueneres, salutant, vestiunt, ornant, emul-
 tunt ex viba; Partem aliquam regionis obequito penè quotidiè : Ingens om-
 nino messis est. Sedens in equo meditor conciunculam, quam ingressus in
 domum perpolio : deinde si qui me adeunt, colloquor, aut confitentes au-
 dio. Manè, peracto sacro, verba facio, aures afferunt sicutientes : Sacra-
 menta percipiunt frequentissimi : In his administrandis passum iuuamur à Sacerdoti-
 bus quibus vbiq; reperimus. Ita sit ut & populo satistiat, & hæc Provincia mi-
 nus laboriola nobis reddatur. Presbyteri nostrates, ipsi doctrina & Sanctimo-
 niâ præstantes, tantam opinionem nostri ordinis excitarunt, ut venerationem
 quam nobis exhibent Catholicci non nisi timide cōmemorandam existimemus :
 Quò magis videndum est ut subsidiarij, quibus nunc maximè indigemus, et
 iuimodis sint qui hæc omnia probè sustentent : Ante omnia Concionibus ha-
 bendis exerceantur, diu euadere manus Haeticorum non possumus, tot ocu-
 li, tot ora, tot hostiū insidiae. Habitudo mentissimo sum, quem lèpe cōmuto,
 item quæ nomina. Lego ipse literas in quarum prima pagella scribitur, *Can-
 pianus cap. vii* seest. Hoc tam ita decantatum circumsonat aures meas quo-
 cumque venio, ut mihi timor ipse timorem excusserit : *Anima mea in manibus meis
 semper*. hoc afferant meditatum, qui supplimenti gratiâ mittentur. Verum,
 quæ solatia in hoc negotio miscentur ea non solum formidinem penar, sed
 & penas quilibet infinita dulcedine compensant. Conscientia pura, robur
 invictum, ardor incredibilis, opera insignis, numerus ionumerabilis, lumini,
 medijs, infimi, omni ærate, & sexu. Hic inter ipsos haeticos, si qui paulo
 sequiores, Proverbium inoleuit : Catholicos esse qui argemur reloluunt quod
 debent, adeo que si qui Catholicci iniuriosius quempiam tractant, expostulatur
 eo nomine, quod à talibus minimè isthuc fieri conueniat. In summa; Haeresis
 pessimè audit apud omnes, nec ullum genus hominum vilius aut putidius
 est ipsorum ministris. Merito indignamur in tam perdita cœla homines
 tam indoctos, tam sceleratos, tam disiectos, tam abiectos cultissimis inge-
 nis dominari.

1580. Circumferuntur in nos Edicta minacia: Cautione, & honorum precibus & quodcaput est, diuino munere, incolumes bonam Infulæ partem peruersamus. Pletosque video oblitos sui de nobis esse sollicitos. Quiddam ijs diebus acciderat quod non speraram, Dei voluntate: Propterquam in scripto articulatae caulas & postulata quædam æquissima. Fassus me Presbyterum Societatis hoc animo venisse ut amplificarem fidem Catholicam, docerem Evangelium, administrarem Sacra menta; petebam à Regina & Regni Principibus audienciam, & aduersarios ad certamen prouocabam: decreueram penes me unum exemplar tehere, ut metum ad Iudices raperetur: Alterum amico commissem; ut si me meumque prederent, illud continuò spargeretur: Amicus non delavit, edidit, teritur, aduersarij insaniunt: Pro suggestu respondent, se quidem eupere, Reginam nolle rebus iam constitutis amplius disputari: Nos lacerant maledictis, leditiosos, hypocritas, etiam hæreticos appellant, quod maximè taretur: Mirificè nobis hoc erratum profuit: si iubemur fide publica, dabitur non in Curiam; sed nihil minus cogitant.

Omnes custodiæ nostræ refertæ sunt Catholicis, nouæ parantur. Nunc demum aperiè pronunciant latius esse paucos internectioni dedere proditores, quam tot animas prodere. De suis Martyribus iam tacent; superamus etiam causâ, numero, dignitate, opinione omnium: Afferimus pro aliquot Apostatis aut latoribus exultis, Episcopos, Regulos, Equites, Antiquissimam Nobilitatem, spectacula doctrinæ, probitatis, prudentiæ, lectissimam Iuuentutem, Matronas illustres, reliquos fortunæ mediocris planè extra numerum, omnes autem aut quotidie consumptos: Dum hæc scribo immanissima lævit persecutio: Mæsta domus, nam aut mortem suorum prædicant, aut latebras, aut vincula, aut rapinam honorum; tamen pergunt animolè. Etiam nunc pluri mi restitpuntur Ecclesia; nouitij milites dant nomina; veterani sanguinem profundunt. Hoc sacro cruore ijsque hostijs promerebitur Deus, & sine dubio breui vincemus. Vides ergo Reuerende Pater, quantopere vestris sacrificiis & precibus, & cælesti auxilio egeamus. Erunt in Anglia qui carent salutem suam, erunt qui prouehant alienam; Irascatur homo, saeuat dæmon. Tamdiu hæc Ecclesia consistet, dum Pastores ouibus non decidunt. Impeditor præsentissimi rumore periculi ne plura hoc tempore. *Exurgat Deus & dissipentur inimici eius.*

XIV. Celebris autem fuit in Septentrione Campiani memoria ad nostram vñque ætatem: tenebantur etiam tunc recordatione Conclaves in salutationem Angelicam, de decem leprosis, de Rege peregrè proficilcente, de extremo Iudicio, & plures aliæ ad has tanta auiditate currebat, ut non obscuræ familiæ viri quamplurimi noctes integras in vicinis horreis ducerent, quod interesse possent opportunè; Capiebantur non eloquentiæ, aut pronuntiatione, (quæ erant in illo utraque admiranda) quantum ardore dicendi, & occulta quadam sermonis vi, quæ non aliunde quam à Spiritu Sancto proficisci existimabatur. Concionabatur verò quotidie, nisi cum ad scribendum acon-

cylan-

Societatis Iesu, Liber Tertius.

curvantur tumultu se aliquantis per abstraxit. Scribendi necessitatem imposuit 1580. Amicorum festinatio in vulgulis literis ad Senatum Regium exarata: Tantam scribendi occasio enim vnius hominis fiduciam, quanta ijs literis significabatur, stultam audaciam & superbam temeritatem interpretabantur ij qui sibi de doctrina & scientia plus abbländabantur quam sustentare potuerent. Quibus neipublicæ quies, aut verius hæresis confirmandæ, retinendaque morum licentiae amor erat, hi commouendi ad tumultum populi, ac perturbandarum rerum studio conscriptas asserebant. Cathedræ vbique Campiani impudentiam, Iesuitatum in quantalibet mentis aperta significatione occultas fraudes personabant, & Papæ haud dubie, principibusque exteris inuadendo armis regno his sterni viam clamitabant. Hanmerus & Charcus calarium etiam stringunt, eduntque libellos, non argumentis, sed calumnijs factos; Authorem, originem, doctrinam Societatis distortijs onerant, omnia præter eum qui petebatur congressum i concrepauit. *Campianus* neglectis calumnijs (quoniam ad Regni; & Academiatum Principes ei sermo fuerat non ad unum aliquem, aut duos de triuio ministellos) ne in ventos verba dedisse, aut se de nihilo iactasse céleretur, in breve commentariorum digerit fationes quibus ea quam conceperat fiducia nitibatur. Et omnino decem sunt ad Academicos inscriptæ, quibus præcipua Orthodoxæ fidei firmamenta eleganti, succinctâ, neruosa, graui dictione complectens, & doctrinam Ecclesiarum Catholicæ plurimum illustrat, & quam nihil firmi, nihil solidi, nihil veri nō uorum dogmatum sententiae habeant luculentem demonstrat. Ducto arguento à Majestate sacrotum bibliorum ab heterodoxis fædissime violata. A scriptorum literarum sententiâ, vel solâ, vel collatis inter se locis, & cum antiquitate comparata, atque pro nobis prouinciant. A naturâ Ecclesiarum, quam illi dimotam à sensibus, secretis obtutibus hominum per pâcotorum sufficiunt, sacrae literæ vbique diffusam atque spectabilem deprædicant. Ab Octuminis Consilijs, quæ omnia nostra lunt, primi, ultimum, media. A Patribus, qui noua hæc somnia tantâ consensione infectantur, ut nullus qui pariter eos legat, ijsque credat, hæreticarum partium esse possit. A firmamentis Patrum, atque omni illo apparatu biblico quo celeberrimi auctores procedunt armati, & frequentes quidem ab auctoritate maiorum, ab Ecclesiæ praxi, & Apostolicis Traditionibus arguentantur; omnium tamen maxime atq; libe- uissimè lanctorum literarum testimonia densa congregant, hæc premitant, in his habitant. Ab veteri historia, quæ nostrorum laudes, progressus, vicissitudinem, hostes narrat. Ab hæreticorum paradoxis atque iniuris infelisque commentis. A perpetuis sophismatis atque inter argumentatidūti fallacijs, quas in Academia maluit quā in triuio retexere: denique ab ottini genete Testiū, & ipso universitatis theatro; quidquid etiū est vspiatu si peragremus, omnia Catholicæ fidei argumenta suppeditant: Cælum, Terram, diuinissimæ terræ: Ethnici, Turciæ, Principes Christiani; Academias florentissimæ, legum tabulæ, Cæsaruni inauguratio, Regum inuictio, Epitome ordinis, ipsaque chlamydes; setestra, diuiniti, portæ, domusque Glorie; res omnes

1580. omnes & reculæ nullam in orbe Religionem nisi nostram imis vñquam radicibus intedisse testantur.

Inter summas difficultates temporum, insidias priuatorum, Magistratum minacia Edicta, commutata frequenter hospitia, regiones integras peragratas, scribitur, cuditur, vulgatur, laudatur, extollitur libellus verè aureus: Catholici triumphant, hæretici frendent & obganniant. *Veritas inter Lucifugas tenebriones quò clarius lucet, offendit magis; & recte Campianus tormenta non Icholas parari augurabatur.*

Personius X V. Personius neque industria in lucrando animis, neque scribendo posterior, edidit his mensibus Rationes cur non essent adeunda hæretorum facta, ad firmandos Catholicorum animos aduersus atrociam quæ parabantur epis hæretorum & breui in Hammerum & Charcum Censura vtrumque vehementer exagitauit; aduersus Char cum nam quoniam auctorem Societatis *Iesu Ignatium*, & doctrinam hominum eruditissimorum canino dente lacerarant; Principes hæretorum huius temporis, Lutherus & Caluinus, quales fuerint descripsit, sumptis coloribus ex ipsorum commentarijs, & fædissimo in fide naufragio, constantiam, sacrilegæ votorum infractioni, castitatem, sceleratæ in Deum diuolsque doctrinæ, pietatem, execrando fini exitum sanctum Ignatij & Sociorum opponens, quam dissimili origine, progesu, fructu hæresis pietasque prodierit luce meridiana clarius ostendit. Exceptus Catholicorum plausu liber mole exiguus, veritate illustris, hæreticos in auctorem exacuit, quem vt prehenderent suisque deque omnia commouerunt; evasit tamen Dei ope subdolorum laqueos, & plures auctorum dogmatumque fæditate pudefactos in Ecclesiam restituit. Quæ autem fuerint ea tempora, quis Catholicorum inter persequendum furores lensus pietatis, ipsum narrarem audire liber, in Epistola ad Patres Romæ habentes quinto decimo calendas Decembris Anni octogesimi. "Sævit totus regno in Catholicos acerbissime; carceribus coercentur nobiles æque ac plebeci, viri & mulieres, magni & parvi: Bona diripiuntur; fama proscinditur; Proditores ac rebelles pro cōcione, pro Tribunalibus & in compitis audiunt omnes Orthodoxi. Tot illustres viri fæminæque atque apud suos potentes detinentur, vt antiquis carceribus noui addendi fuerint, neque cessatur ab quotidie conquirendis: Vincit tamen numerus diligentiam inlectantium: Intelligo ab uno mense in tabulas relata esse quinquaginta millia eorum qui fanaticæ hæretorum adire reculant, inde vulgo dicti Recusantes; vnde colligas quanta sit vniuersim multitudo Catholicorum, cum tanta sit eorum copia qui palam vitam fortunæque suas libidini insequentium atque discrimini offerunt. Mirum est quanto iam ardore atq; constantia hæc noua sacra plerique detestantur, vt nè ad limen quidem comparere velint. Optatio fuit nuper Nobilibus quibusdam vt semel saltem in anno reuerenter adessent, vel factâ etiam protestatione non approbandorum sacrorum gratia venisse, sed vt Reginæ obedientes se præberent; conscientia tamen illibatam Religionem libertati quæ promitte-

Epistola Personij de re Catholicâ Ao. 80.

**Ribadene-
sal. 2. a. 2.**

**Recusan-
tes qui &
quam mul-
ti.**

promittebatur prætulere. Decenni puerulo suaserant ut nouæ nuptæ ad 1580. templum progredienti honoris causâ anteiret; Inde ab æqualibus Schismatibus cùm audiret, tantâ comploratione expiauit culpam, ut nullum admitteret consolatorem, donec post dies aliquot in me incidens, prouolutus ad genua rogaret delictiveniam, sancte promittens nullis in futurum tormentis adducendum se ut simili se pollueret scelere: atque infinita sunt huiusmodi quæ prætereo. Ea verò nostra est conditio ut licet Edictis publicis omnes à congressu nostro arceantur, in omnium tamen simus desiderio; quacunque incedimus cupidissime excipimur: Complures itinera longinquæ suscipiunt ut paucarum horarum sermone fruantur; tum se totos in nostra potestate futuros profitentur. Vbiique ministrant necessaria; etiam rogan ut de suo in nos ipsos liberales simus: Sacerdotes habemus vbiique contentientes; quid dico contentientes? oblique potius plurima cum amoris significatione, atque ut verbo absoluam, tanta est de Societate apud omnes existimatio, ut non parum sollicitos nos reddat vti eam præstemus; præsertim cùm tam magno intervallo absimus ab ea quam in nobis venerantur perfectione, quo magis vestiarum egemus ope orationum.

Nuper dum alium inlequuntur, calu incident in *Sherwinum*, præclarum is de fide testimonium præbuit coram Londinensi pseudo Antistite; onerarunt illum ferro copioso; fert magna cum lætitia, & quemadmodum ad me scribit, dum se pro Christo detineri videt vix tenet rillum. Vexatores nostros plurimum cruciat quod nullo crudelitatis genere vel vnum Catholicum ab instituto reuocare possunt, nè puellas quidem. Nobilis inter illas interrogata à Londinensi quidpiam de Pontifice, cùm constanter respondisset quod res erat, iusta est ab immemore humanitatis viro duci ad carcerem in quo metriciae puniuntur; Ibat vociferans (& hoc vno læta) quod non pro criminе, sed pro fide & Conscientia duceretur. A prima luce in multam noctem, postquam ea quæ ad Dei cultum spectant peregero, postque duplicem quandoque uno die habitam concionem, distractior continuis negotijs: Præcipua sunt, ut de Conscientiæ quæstionibus respondeam; ut Sacerdotes ad opportuna loca transmittam; ut ad Ecclesiam redeuntes accipiant; ut scriptis literis in fide vacillantes corroborem; ut Eleemosynis Carecere detentos subleuem; quotidie enim sollicitor, & sollicito. Tam multa deniq; sunt quæ agenda superueniunt, ut animo desponderem nisi clarum esset è Dei gloria ista esse omnia quæcumq; agimus. Maiusque est solatium videre quanta lætitia nostrum vbiique adgratulantur aduentum in has Provincias, quām potest aut animi aut corporis esse labor. Peto ut nos orationibus iuuemus quod tantam possimus sustinere omnium expectationem. Valete.) Neque abs re erit nostri hominis fidem, Sacerdotis sub idem tempus scribentis testimonio confirmare. Ita enim ad Rectorem Seminarij. " Negotium nostrum perbelle promouetur. Merces quæs ferimus, etsi plures contemnunt atque etiam auersantur, sunt tamen qui coëmant; plurimi etiam qui admirantur. De nostris qui Sermontur. nes.

1580. tur : Omnis sermo per Angliam est de Patribus Societatis , quos hic Iefuitas vocant ; finguntur de illis plures fabulæ quām olim à Poëtis de suis monstribus ; De origine , de instituto , de ratione viuendi , de consuetudinibus & doctrina , de actionibus & propositis tam multa dicuntur , tamque male sibi cohærentia , vt cuius appareat inanum capitum esse deliramenta potius , quām recta rei alicuius narratio . Hæc tamen publicè , hæc priuatim , hæc pro concione , hæc scriptis libris vulgantur . Caput est ; venisse illos omnesqne nos à Pontifice exploratores , Proditores , & publicæ quietis interturbatores . Caluinistæ aliqui scriperunt contra *Campianum* , & aduersus vniuersum ordinem Ieluitarum , vitam ipsam Ignatij Fundatoris perstringentes : Non tulere impunè : Intra decem dies prodijt responsio quæ perpetuum fronti ipsorum inscripsit ruborem : finem non facerem narrandi , si zelum ardoremqne Catholicorum hic velim per singula depinge c.)

X V I. Quò se magis Patrum Sacerdotumqne intendebat industria ad fidem Orthodoxam inter hostium quotidianos incursus tuendam , eò atrocior hæreticis inlurgebat in omnium ordinum Catholicos , ad constantiam subuertendam . Recentibus Regni Comitijs ad diem decimum sextum Ianuarij indictis , sanctum est , vt quicunque decimum sextum ætatis annum expleset , nisi templa hæreticorum frequentaret , viginti lbras pecuniæ Anglicanæ , hoc est , octoginta aureos , in singulos menses Reginæ penderet ; collegetisque diebus qui in mensibus præter vnum Februarium omnibus viginti octo excedunt , numerarunt in anno menses tredecim ; Tum lælä Majestatis dicebatur rex , qui absolutionem ab hæresi vel à peccatis aut suauisset aut accepisset à Sacerdote Catholicè initiato : nimur id omne auocationem ab debita Reginæ obedientia interpretabantur . Sacro sancto Missæ Sacrificio interfuisse culpa erat ducentis sexaginta sex aureis eluenda , & vnius anni custodiâ . Qui celebrasset in duplum mulctabatur Quo in genere accidit nuper ridiculum quidpiam , atque ad Iudicium nostrorum in huiusmodi causis ingenio perquam aptum : Cum secularis Sacerdos accusaretur de ordinibus lacris trans mare suscepitus , neque id duodecim viris (quorum est de facto iudicare) satis probaretur , atque ea propter dixissent illi insolentem : quia tamen obscurus Apostata iureiurando confirmabat audiuisse se eundem missam celebrantem ante annos triginta , absolutus Sacerdotij , damnatus eius quod nisi Sacerdos esset facere non posset (cum tantæ mulctæ soluendæ non esset) hospitium ei perpetuum carcer factus est . Sed quod rem nostram attinet proprius ; harum legum occasione dati sunt in custodiâ sub hoc tempus Comes Southamptonius ; Barones Pagettus , Comptonus , Vauxius ; Equites Aurati , Thomas Tressamus , Guilielmus Catesbeyus , Ioannes Arundelius , Nicolaus Pointz ; viri illustres & copiosi Rudolphus Sheldonus , Thomas Throckmortonus , & complures alii : atque inter ceteros Catholicorum partium præstantissimos cultores curatorelque , Georgium

Aucta per
secutio.

1581. .

Georgium Gilberti teniebriones nequissimi aceritatem sunt infectati, seu quod Nobilis Iuuenis virtus inter suos eminebat altius, seu quod subdorati erant eum à Personā latere vix discedere; missaque manu in omnes possessiones eius & facultates, atque per fraudem interceptā pecuniā non exigua quam ex agris diuenditis confecerat, cùm nullo posset loco per inquisidores consistere, sicut ei Personius ut solum vertens in Gallias primum tum in Italiam Romamque se conferret. Hic prauis à puero opinionibus imbutus, Romanum pridem honestatē curiositatis gratiā cùm venisset, sermone consuetudineque Personij com-mutatā lententiā rectam Fidem, legesque lānete in Patria viuendi complexus fuerat; atque in Angliam reuerlus aetate iam maturus, suæ stirpis unicus, & ampliarum possessionum hæres, ad nuptias animum adiecerat, cùm forte sub id tempus quo tabulae erant conficienda Personij in Insulam aduentus nunciatur. Igitur Matrimonij negotio posthabito conuolat ad Personium: cuius rursum familiaritate mutuisque de rebus diuinis colloquiis tam vehemente est accensus, vt dicitis nuptiis castimoniam Deo non ita multò post promiserit perpetuò colendam. Inde rei Catholicæ promouendæ studio, non Personium modò rebus omnibus ad cultum, ad habitationem, ad itinera, atque ad lacra ministeria necessarij liberaliter instruxit, sed earum rerum curam erga Campianum & ceteros Socios sibi, vni demandari summis precibus impetravit, non magis ad promissa promptus, quam in facto munificus. Ad quod studium cùm paris nobilitatis Iuuenes cōplures exemplo & cohortatione inflammaflet, ipse Personio individualius adhæsit; neque tamen ad Societatis tantum homines optimi Iuuenis beneficentia pertinuit, alios etiam Sacer-dotes & Catholicos præclarā Cælestis fænoris spe complexa est; vsquedum hostium fidei assidue vexatione atque infestatione migrare compulsi, ad Collegium Anglorum de urbe se recepit. De quo iuuat audire illustre Alanus, Alani de-tum Rhenensis Præsidis, deinde Cardinalis testimonium, in quadam sua hoc tépo-re scripta Epistola, "Est apud me hoc tempore summus Patrum & Presbitero-rum in Anglia Patronus & Comes, Dominus Georgius Gilbertus, quique ip-orum causa passus est rapinam penè omnium bonorum & possessionum: Et quia hæretici ipsum personaliter persecuti sunt præ ceteris, cùm eius opera conseruari & sustentari Patres Societatis ipsi scirent, concessit hic in Galliam Patris Roberti & aliorum consilio, vt se seruaret ad aliud tempus. Veniet Romam volente Deo in autumno, atque de sé disponet secundum consilium Reuerendi Patris Generalis & Vestrum. In discelū reliquit Patri Roberto septem equos ad necessaria Sacerdotum & Patrum itinera & negotia obeunda, magnam-que impedit vim pecuniae ad necessariorum rerum apportionatum, nempe Chartæ, Præli, Charakterum, atramenti, & similium, ita magisteries non possunt fieri nisi magnis subsidijs, oportetque esse homines pecuniarum summè contéptores, pariterque diuites, qui talia opera insigniter promoueant.) Hac Alanus. Ro-mam cum peruenisset, in Seminario non induit vestem ceteris communem ut liberius per urbem communibus vacaret negotijs quibus perquam erat utilis;

Georgii
Gilberti
elogium.

Alani de
Gilberto
opinio.
13. Iunij
1582.

1580. Vitam verò induit penitus Religiosam, leiuinijs, vigilijs, acriq[ue] corporis afflictione, atque imprimis indefesso precandi studio compendiatam sibi ad Cælestem Patriam muniens viam. Quinque de die horas impendebat orationi, plures etiam cùm egrediendum non esset ad negotia. Peragrabat frequenter cogitatione Cælestium varios ordines, & modò hunc modò illum ex Sanctis familiari alloquio salutans rogabat, quanam is ratione, cuius[que] virtutis exercitatione ad tantam alcendisset gloriam; & quasi respondentem auctoritans accendebat se ad huiuscmodi studium: Exempli gratia: Tu Sancte Stephane, vnde video te ornatum tot splendorum lapidum coronâ? & respondet Stephanus; hisont lapides quos, cùm à Iudeis obrueret, Christi mihi sanguis perpoluit. Et tu Bartholomæ, vestis illa purpurea in quâ triumphas vnde tibi parta est? Ex eo quod pellem exui libentissimè pro Christo meo. Et tu Francise, quâ arte ad Thronum tam sublimem, tamquam diuitem pervenisti? hic est fructus paupertatis, quam omnibus mundi divitijs delitijisque prætuli. Idque genus orationis commendabat Alumnis Seminarij, apertissimum ad laborum cùm iucunditate tolerantiam incitamentum. De nocte vero adrepebat latenter ad Odæum, vt dulcissimo Christi Iesu conlortio in venerabili, nullo interstrepente frueretur. Contigitque ut in ea, quæ fuit illi extrema anno exacto infirmitate, dum ad commodiorem stationem illâc esset vehendus, ab tam optata præsentia, nisi superueniente domus ministro qui pro potestate iuberet, non posset auelli. Tantâ vero obseruantia colebat superiores, vt ad nomen ipsum obedientiæ quælibet in morbi medicinis ingratissima hauriret alacriter; quod cum quadam vice promptè fecisset, cuidam Patri familiariter, "Quanta, inquit, exulto lætitia, mi Pater?") Rogatus quid id esset quod eum tam magno gaudio cumulasset, "Beatissima (inquit) Virgo propter istam obedientiam ostendit se mihi vultu ad serenitatem ac benevolentiam composito, cùm paulò antè seueriore alpestu me fuisset intuita, eo quod quadam in re nimium proprio iudicio adhæsissem.) Solitusque erat dicere, duo esse quæ amorem in le reverentiamque erga Societatem conciliabant, primum; quod hoc genus viæ proximie exprimeret modum viuendi quem Christus cùm esset in terris dignatus est amplecti: Alterum. Quod in obedientiæ virtute in primis Societas tora excelleret. Quanto vero teneretur

Obedientiæ Laus.

Martyrij seu desiderio seu æstimatione tum declarauit cùm adstantes præcipiti hoc & præmaturo tam præclari iuuenis morbo cōmotos, "Me, inquit, flere deceret magis qui sine sanguine eripior; vos quibus Martyrij spes magna superest quid ploratis?) dataque cùm illi esset in manus Crux lignea quam ad acuendam pro Christo moriendi desiderium Alexander Briantus sibi ante martyrium formauerat, "O Lignum (inquit) ô funes, ô gladij, ô mors desideratissima! Cur ego miser dignus non eram vobis frui & sanguinem pro sanguine fundere? Quis mihi daret eo modo tractari quo hi Sancti Martires? O amantissime colendissimeque Campiane, ô Sherwne! ô Briante! vestris me precibus iuuare, vt peccatorum macorum consequar veniam quibus hac tam magnâ

magnâ gratiâ exclusus hîc otiosus morior *Quis dabit capiti meo aquam*, & 1580.
 oculis meis fontem lachrymarum? &c.) Tum cùm Christo Domino obtulisset suæ merita sanctissimæ passionis, Beatissimæ Virginis dulcissimum filium, dolores etiam quæ viuens passa, & gaudia quibus moriens cumulata decelsit, Angelo Custodi & Patronis gratias & preces pro tutela, scilicet totum in holocaustum donans Deo, impetrata ab admodum Reuerendo Patre Generali votorum Societatis nuncupatione, & ad Sanctum Andream sepulturâ, vocem affectus interclusit ijs in verbis "Insuper ego peccator vœco tibi Dœmeo coram Beatissima Matre Virgine Maria, & omnibus Sanctis, Paupertatem, Castitatem & obedientiam in Societate Iesu") Sanctissimaque Iesu & Maria nomina reiterans, oculis velut ad quietendum clausis animam sanctam Deo reddidit Creatori, pridie nonas Octobris, anno supra quingentesimum octogesimo tertio. Tyronum Domui cùm ducentas nostræ monetæ libras ex legato reliquisse, eam omnem pecuniam Pater Generalis voluit ad Alenon in Rhemensis Collegij vñus transmitti, affirmans suorum scilicet etiam Collegiorum impensâ, si liceret, tantam causam & tam magnâ dignam commiseratione subleuaturum. Eius inter cætera benignitate (inquit Bombianus) Anglici Collegij templum illustribus Martyrum Anglorum tabulis vndequaquam vestitum hodieque visitur: Nimirum, hic sumptum fecerit; rei autem totius inuentio, propositio, ordo, ad Patrem Guilielnum Good refertur, qui id temporis eo in Collegio Confessarij munere fungebatur.

Mors San-

c. 22. vite
Campiani.Pericula
nostrorum
in AngliaVel Leonis
rubri
nam sub
disfunctio-
ne positur
in notis Per-
sonij

XVIII. Inter Sacerdotes vero, (præter cum quem nominauimus Sherburnum, & quos alia dabitur occasio nominandi.) *Rishtonius* eiusque frater comprehensi sunt cum aliquibus è Lancastria celebris Catholicis, ad Rubræ Rola hospitium in veteri, vt vocant, Olborni colle. Quò cùm *Personius* præpararet ad colloquium, oblitus repente plateæ domorumque positionem, obrans, Walsinghamij Satellites in hospitio operientes se felicit, atque alio diuertens tum primum didicit quo è periculo diuinitus fuisset creptus cùm inscius evasisset. Et erant ista quotidiana; de die, deque nocte, in ædibus quibuscunque, vbique insidiæ, vt modò se fæno condere, modò ante lucem migrare, modo suâ industriâ variè vt sibi consuleret necesse fuerit: repletisque Carceribus, nouæ inquisitiones instituebantur corripiendis Sacerdotibus, multo primum ferro, tum exquisitissimis tormentis vexandis, denique aut morte aut exilio tollendis; vt mirum sit quâ fronte, & quo ore in Hispanos quæsidores debacentur ij, qui non vt antiqua iura tucantur, sed vt noua portenta in Ecclesiâ, & in mores inuehant, omnemque Dei timorem à cogitatione hominum, inani, quam fingunt, fiduciâ depellant, omnem seueriorem disciplinam eliminent, haud paulo acrius connituntur, quam quæsidores Catholici in irrumperentes nouos homines vspiam animaduerterint. Quid enim si *Maria* hæresis manifestos visitato in omni ætate ignis supplicio, obstinatos complures sustulit? An mitior *Elizabetha*, quæ nullius criminis reis insueto primum tormentorum genere excarnificans (vt membro vix hæreat, membrum) tum de ligno

I 580. ligno suspensis, viuentibus, spirantibusque rimata est ferro viscera? Idque eo solo nomine, quod Sacerdotes ritè (ipsiusmet iudicio) consecrati in Patriam reducunt eam tuerentur fidem quam à maioribus acceptam, omnibus sæculis probatam, negare ipsa non poterat? At hi rebelles, scilicet, edictis, legibus inobedientes perierunt: At quibus legibus? quām legitimis? quām antiquis? Illi vero quo iure à perduellione liberi, qui omnium à Christo sæculorum iuribus moribusque proculatis nulli præterquam suo cerebro obedire decreuerunt? Denique incidit in manus perquiritum Prælum, quod ante menses aliquot Personij industriâ comparatum fuerat ad excudendos qui scribendi veniebant libros, cum omni instrumento & operis. *Campionus* diu tutus esse non potuit: cuius viri carcerem mortemque pro Christo obitam (etsi accurate à Bombino illa narratur) paucis hic ut complectamus historiæ ratio postular; & esse non potest legendi non gratum; præsertim cum quædam inferenda venient quæ Bombinum effugere.

Campionus

secundò
migrat
Londino.

XIX. Iam Comitia finem acceperant, iam liber *Campioni* decem Rationum feliciter ex prælo, antequam interciperetur, emerserat, sparsusque per Academicorum manus cupidissimè teiebatur; iam ad sua se quisque domum referebat, terminatis, quibus Londinum de more curritur, iudiciorum diebus. Et multa quidem in *Campionum* iactabantur ab Heterodoxis opprobria, quod vñus omnes quot haberet Anglia doctos homines in disputationem de Religione prouocasset: De die vero, de paratis ad arguendum audiendumque viris, nullum vñpiam apud omnes verbum, versis omnium ordinum cogitationibus ad intercipiendum, si quo modo possent, eum quem ratione superandum cum non sperarent vinculis coercent. Ut itaque à periculo quām longissimè amoueretur, indixerat ei *Personius* notum ab altero anno iter in partes Septentrionales primum, ut quō longinquius Londino aberat, eò artes inuidiorum ægris ad perniciem operarentur, aut famâ ipsâ viri alio auxiliâ languescerent: quanquam deinde Norfolciae destinabatur. De itinere ex vicinia Oxoniensi, (vnde à *Personio* ineunte Augusto discesserat,) ad Yatæi Lifordianas ædes diuertit. Isthic dum diebus aliquot morari trahit, texitur nescienti laqueus quem sola pro Christo gloriofa mors obita solueret.

Hæret li-
fordia
Ita notæ
Personalij
ad Idus
Iulij.

Perfidii E-
liotti inqui-
tia.

Camdenus
Ao. 33. E-
lizabethæ.

Georgius Eliottus (haec tenus Catholicus) scelerum conscientiâ ad immane facinus incitatus, VValsinghamio qui erat Reginæ ab Epistolis operam addicit complures Sacerdotes ab antiqua inter Catholicos commoratione notissimos prodendos constringendosque: VValsinghamio nil gratius accidere potuit: erat enim Cambdeno teste, purioris Religionis (hoc est hæresis Caluinianæ) assertor accirimus; quo nomine Guilielmi Cecilij, qui plurimum apud Reginam poterat, cæterorumque eius sectæ Aulicorum captabat gratiam Prima præda Eliotti fuit & velut futuræ insaniae pignus *Ioannes Payne*; quem quia negauerat raptam nuper ab Eliotto ex Domini Roperi ædibus Virginem posse se legitimo ei Matrimonio nisi loco & libertati restitutam coniungere, inopinantem opprefxit, Iudicibusque (adfecto crimine quæsitæ ad cædem Reginæ) tradidit immanime excar-

mē excarnificandum. Tum maioribus agitatus furijs (vt qui prōditoris no-
men notamque nullis iam temporibus cluendam contraxisset, & patrati præ-
terea in latrocínio homicidij sūspicionem nos is apud optimates officijs obru-
ere meditaretur) petit ab Walsinghamio literas regias quibus h̄at potestas
quærendi vinciendiq; sacrificantes Papistas; Iesuitam hau Idub. è aliquem pro-
pediem exhibitoro. Walsinghamius qui non vires ingenij tantum, sed & rem
familiarem in huiusmodi pelle alenda, incitanda, remuneranda triuisset, col-
laudato Reginæ seruendi studio, cum lpe immunitatis amplissimam ei facul-
tatem confessim obsignatis tabulis transcribit. Ille iuncto non minus rapaci
audaciq; veteratore, Londinum fugitans, nuperæ perfidiæ concium, per a-
gros velitat furibundus. Et siue à Walsinghamio (rerum occultarum in daga-
tore solertiſſimo) id in mandatis accepérat; siue lecutum suas Rationes Cam-
pianum, & Personium, atque non procul Oxonio delitefcere somniarat, siue
quia Lifordiæ notum habebat hominem per quem violatae fidei inlcium, tu-
to in familiam Catholicam irrepere posse consideret; Lifordiam non plus
milliaribus octo Oxonio dissitam matutino tempore ingreditur, idibus lex-
tilibus (& erat is dies Dcminicus à Pentecoste nonus) Coquum, è domo
Roperi (cui vñā famulati fuerant) huc translatum euocat; narrat iter quidem
se necelarium habere atque festinatum; hâc verò transisse, vt si quo modo
posset, debito diei festi obsequio, sacrolancto sacrificio Religio! è venerando
sat̄s faceret. Coquus ægrè impetrato heræ consenlu (herus enim Londini te-
nebatur in vinculis) felicem eo die Eliottum prædicat, qui non quemlibet,
sed Campianum eslet dicentem auditurus. Is ad Campiani nomen lætitiam
haud si st̄am prodens, sed caulam callidè tegens, in interiora admislus, vniuer-
ſæ eius diei ceremoniæ non indiligens pietatis simulator interfuit. Peractis sa-
cris maturat gradum; & quanquam premeret coquus nè abiret imtransus,
suā tamen, socij q̄ie, quem expectare iusserat, importunitate, omnem deti-
nentis industriam eludens, ad meditatum scelus adiutores vocaturus auolat.
Hera, quæ initio difficulter concesserat homini externo aditum, & aliud ex
alio voluebat metuendi argumentum, tantam nuperi hospitis festinationem
boni nullius euentus p̄tagam interpretans, quamquam vultus modestiā tur-
batam mentem celabat, iussit è specula obseruari vias publicas, nè quis inopi-
natus casus inaduertentes oppimeret. Horæ non multæ abierant, accursit qui
nunciet vias ab confusa multitudine insideri, videriq; oculis, gestu, vestigijs
domum petere. Tum serò intellectum quanti periculi mater fit festinata credu-
litas, quā damnare quidem promptum, malum vti auertas neutiquā proclive.
Erant quos Regia auctoritate adesse è vicino iusserat Eliottus, Berchiersis Pro-
vinciæ cum Centurione milites. Antequam admittentur, Campianus se po-
tissimum quæri præfatus, abire vt permittatur domo flagitat, Deo duce aut
quærentium diligentiam elusurus, aut suo periculo, si incidere, graui molestiâ
hominumq; truculentorum immani importunitate familiam vniuersitatem
liberaturus. Sed frustra fuere preces vbi & viri reverentia & sacerdotum

1581. dotum eandem cum illo aleam tentandi cupidō, spem acuebat amplioris per occultas domi latebras securitatis.

**Catholico-
rum dome-
stica perfu-
gia.** XX. A primis afflictæ Religionis temporibus, quoniam carere Sacerdotum auxilio Catholici in summis ponebant malis, saevientum verò hostium furor neque noctem neque diem ab incursionis metu liberum concedebat, quò luæ ipsorumque indemnitatì aduersus quantamcunque insectantium diligentiam, quibus possent artibus, prouiderent, ingeniosa necessitas famulans pietati domestica latibula subitis euentibus opportuna singulis penè in ædibus docuit fabreficeri. His inter parietum commissuras, aut tectorum vacuitates, aut scalarum obliterates, cauearumque densitatem, ab fidis nocturnisque operis, vix quoquam domesticorum conscio, fabricatis, & sacra supellex conditur, & sacris operantium salus tutò plerumque committitur, dum in ampla domo quo quaüe ad indagandum eatur acutissimus quisque inquisitor ignarus est. Hic igitur *Campionus*, cum duobus quos domi inuenerat Sacerdotibus, quoniam fugæ non patebat via, per fugium querere coactus est. Admissis dein cum Eliotto militibus, susque deque curritur; pertenantur hinc inde parietes, conclauià lustrantur; euoluuntur lecti; si quid in tabulato male cohærens, si quid in teatro insolentius appareat discerpitur: anguli omnes, omnes ad occasum usque solis meatus frustra peruestigantur. Tum fessis circumcurrente militibus, fessus magis ductoris Eliotti truculentia Centurio, damnare suam ipsiusmet diligentiam, quod homini nouo ignotoque, quamquam literis Regijs munito, tam facilem le præbuisset; excusare apud dominam importunitatem, veniam facto rogare, imperare discessum. Eliottus contra, indulgentiam militum incusare, quorum seu locordiâ, seu incuriâ ij, quos ipse conspexisset oculis, manibus tetigisset, Papistici Sacerdotes sinerentur elabi: statutum sibi esse domum funditus euertere, quò latentes ostendar, vel opprimat iuina: literas denuò recitare, adiurare Centurionem, minari, nisi noctem diei iungat inquirendo, Senatum Regium haud è re ipsius interpretaturum, cum fuerit totius peracti negotij series Londini exposita: sèpè nocturnum silentium prodere quod diei strepitus occuluit; sèpè lucernam soli præluccere: Quid multa? vicit furiosi hominis immanitas humanitatem Centurionis, & locum induciarum heræ abstulit atrocitas proditoris: redeunt ad excubias milites: Illa, quod præsidij reliquum spes fecerat, laute exceptos somni quam vigilarum anteriores reddidit; neque tamen voti compos, Deo secus disponente, fieri potuit. Noctem habuit indemnum: at matutino tempore, cum rursus Centurio cum suis pararet abire, Eliottus nouis agitatus furijs huc illuc amentis instar decurrens, & modò hunc, modò illum parietem tundens, forte in auctum incidit, & toto corporis nisu malleum fabrilem impingens, locum latebrarum aperuit, vbi tres Christi pugiles Dei voluntatem silentissimè præstolabantur: Oritur repente clamor; mirantur omnes inopinatum insperatumque euentum, & pro suo quisque ingenio interpretantur. Re ad Berchiensis Prouinciaæ præsidem (in qua Lifordia) cœlitâ, is per literas à Senatu regio admonitus captiuos Londinum idoneâ cum militum custodiâ

Campionus
Capitul.

custodiâ mittit. Eius Præsidis in primis humanitate, concursantiumque ad spectandum colloquendumque populorum varietate iucundum initio iter fuit: At ubi Colbrucum peruenere (quindecim milliaribus Londino disiunctum) nouis à Senatu mandatis iubetur uti vinclis omnes post tergū manibus, pedibusq; sub equorum lateribus ligatis vehantur in urbem; *Campioni* præterea pileo ligatur in scriptio *Edmundus Campianus, Jesuita Seditiosus*. Prælulerere videlicet eā pompā Consiliarij Regij, non argumentis deinde sed tormentis esse de Religione dimicandum. Londinum (vrbis Tamesi fluuio incumbens) lōgo tractu ad bis mille passus protenditur à via Berchiensi ad arcē, in citeriori ripa ad Orientem solem sitam: In eam arcem ducit tres vincti per vrbis præcipuas plateas (cūm alijs signis non possent) vultu ad hilaritatem factō animi æquitatē celitudinemque, populo ad spectandum effulo, testati sunt. Inde in diuersas custodias diuiduntur.

X XI. *Campianum* Odoenū Hoptonus Arcis præfectus initio liberaliter habitum, sermonum promissionumque blandimentis à directo itinere in suam sectam rationemque vitæ auertere ad laborauit: Multa de Reginæ benignitate, multa de honorum præmijs quæ consequi posset, de rei familiaris amplitudine, deque ipsa sedis Archiepiscopalis obtinendæ spe, & operosè ia. etabat, & spondebat magnificè. Tantamque vel in Aulicæ vi eloquentia firmitatem, vel in splendidorum argumentorum opibus fiduciam poluerat, vt cūm apud suos victum iam prope esse *Campianum* familiari mendacio sparsisset, omnes per urbem perque Regnum conciones, non vnius hominis inani spe, sed tanquam peracta re personarent, *Campianum* à suis ad alienos defunisse. At vanam fuisse hanc omnem fabulam non ita multo post perpersa ab eo lummâ constantiâ grauissima tormenta demonstrarunt. Tertiò enim in equuleo stratus, manibus pedibusq; in diuersa distractis, & corporis totius compage alternantium trochlearum vi luxatâ, non alio le mortis genere animam editurum existimauit, quām hac neruorum artuumque immani lacratione conuulsioneq; , luctinentis débilitate magis quām torquentium miseratione quandoque intermissa: vt prodigijs simile sit potuisse homines tam magnæ audaciæ reperiri, qui Reginæ ea de re queritanti, & tam inhumanam quæstionum crudelitatem tanquam honoris sui labem damnanti interdicentes responderent, *Campianum* nequaquam tam grauiter tortum, quin & ingredi confessim potuerit, & interrogationibus subscribere: Et suaderi id fortasse potuisse, nisi post dierum complurium cessationem, in oculis totius vrbis confluentis ad tribunalia, cūm iudicium de capite diceretur, tam fractus afflictusq; apparuisset, vt nè manum quidem de more attollere quiuerit, nisi à vicino Sacerdote adiutus; qui osculo reuerenter salutatam suā crexit firmauitque. Atque tam vera illa torquentium miseratione ipsi Reginæ visa est, quām commentum aliud quod eidem responsioni inservuerunt, nullam de religione, sed de vi omnem deq; noxijs in Regnum Regniq; Principem sibi alijs quæstionem fuisse: neq; enim illa vñquā putauit Sacerdotes huiusmodi tam immanis

Tentatio
Campioni
constantia
primum
promissio.

Deinde tot
mentis.

Cambde-
nus Ao. 27.
Elizabetha

Idem Ao.
24.

1581. sceleris reos ut in Principis sui perniciem flagitiose conpirarent. Vi etiam Senatorum suorum frequentatis suggestionibus, concessit importunitati, quod prudentia fuisse negatura; occidentibus istis è re publica esse ut è viuis hi homines tollerentur; nè videlicet plebs per horum in regno priuatum perque Catholicorum Principum publicum commercium, in religione quidpiam mutandum arbitraretur, ferretq;ie grauiter: Perid enim tempus *Al. n. Jonius*, Galliæ Regis frater, Elizabethæ nuptias ambiens in Anglia diuerlabatur. Senatoribus igitur dum res permittitur, & hi ad tollendos è medio doctrina vitaq;ne genere conspicuos viros causam Religionis & turpem & infirmam esse sapienter decernunt, factis criminibus implicatisq;e interrogationibus ad tantum nefas munierandam sibi viam existimauere, quò populo placerent (ut ait ille) *quas feesser fabulas.*

Dies disputationi di-
citur ini-
quis condi-
tionibus.

Vesperes 14.
c. 8. 8. 5.

Allij vvihi.
takerum
addunt &
Bealum.

XXII. Nè vero Campiano iam in manibus versante abhorre à congresu viderentur docti illi omnes atque eruditi viri quos scriptis primùm literis tum decem rationibus in lucem editis ad certamen euocarat, diem disceptationi dicūr, ijs conditionibus quæ nemini præterquam causæ aut facultati suæ diffidenti decorz, aut tolerabiles videri potuissent. Primùm enim in arenam non ante descendere statuerunt, quām inediâ debilitato corpore atque torsionibus prope confessi, futurum in aduersario plus doloris ad animum infringēdum, quam virium ad disputandi contentionem arbitrati sunt. Tum quantâ potuerunt diligentia cauerunt nè de decreto certamine quidquā ad autes Campiani locorumūe dimanaret, quò imparatos, non à libris modo, led ab omni cogitatione dimicandi aggredierentur: Iudices deinde Exceptorelq;ue non alios quām suæ lectæ homines habuere. In ipso autem certamine cùm auctorum testimonio probanda rei ciendaue essent ea quæ affrebantur in medium, vitiatos codices obtrusere. Eâ causâ noui Testamenti Græcum volumen intactum abiecit *Campianus*, Basilij vero locum integrum auditoribus copiosè explicauit, ostenditq;ue non se Græci Sermonis (vti illi interpretabantur) insciâ, priore exemplari abstinuisse, sed ab impuritate (à Beza fortasse corrupti) codicis abhorruisse: Lutheri autem opera, quæ prolata sunt, melioris farinæ non fuisse pari felicitate monstrauit. Ita error non nisi falsitate robatur. Toto triduo, ternis ante meridiem, totidem ad vesperam horis decertatum est, eâ Heterodoxorum gloriâ, quām altero congressus die occultatam potius quām pluribus accurrentibus testatam esse maluere. Nam cùm pridiè Calendas Septembri in Templo intra arcem, loco amplio, frequenti auditorio consedissent, sequentibus diebus in Odoëni Hoptoni conclave, raris auditoribus (plures enim arcebant locus) compressi sunt. Mutatetiam oppugnatores non modicam dedere parum fidentis animi suspicionem: Noëllo & Daijo, Fulkus & Godius successere, euentu non magis felici quām quem primi experti sunt. Quamvis enim pro cā quam vieti omnes sumunt libertate simulandi, in vulgus propediem sparsum fuerit, malè Catholicis propugnatoribus cessisse, quod

quod tamen nullum est apud eius temporis scriptores triumphi vestigium 1581.
atque communis consilio statutum esse dicitur Iesuitas in futurum disputan- Ribadenei-
do numquam lacescendos, non adeptæ profecto sed perditæ victoriæ signum tal. 2 c. 32.
non potest esse non luculentissimum. Neque enim Cambdenus in Elizabetha,
neque Stous in sua contractiori, vel Hollinshedi prolixiore historia, nec deni-
que post illos nouissimus Spedus quidquam de victoria meminere: Quan-
quam de antiquiore, Anno primo Elizabethæ, inter Catholicos Doctores &
Religionis (ut vocant) reformatæ homines constituta Collatione, sat copiose yepes
Stous suorum describat laudetque velitationem. Certè Philippus Comes de 1. 2. c. 43
Arondel (quem Anglia atque deinde Hispaniarum Rex Philippus ex fa- n. 1.
cro fonte dulce perat anno eius læculi quinquagesimo septimo) maturæ iam æ-
tatis præstantilque ingenij vir, cum huic disceptationi interfuisset, facile videt
quò rationum auctoritatumque momentis audientes ducerentur: & quam-
quam Aulæ magis quam Religionis studiolus vix quidquam de Dei cultu aut
animæ salute pluribus annis cogitasset, extulit inde fidei pietatisque lemina,
quæ uno alteroꝝ post anno ad constantissimam Catholicæ veritatis Profes-
sionem maturuerunt.

XXIII. Inuitus itaque Campiani animus cum neque blanditijs emolli- Iudicium
ri, neque tormentis frangi, neque disceptando prosterni potuisset, mentis æ- fit de capi-
gi etudinem atque probrum quod è tripli prælio victi retulere, non alio mé- te.
dicamine delendum, aut aliquâ latem ex parte leniendum, quam eiudem
sanguine existimauere. Quibus verò id machinis moliti sunt, cædem & Sena-
tus in Catholicos odium, & Iudiciorum huiusmodi in causis iniquitatem, &
reorum innocentiam tam perspicuum tamque testatam reddidere, ut an-
malius aliquid ad illorum opprobrium, horum autem ad gloriam illustran-
dam afferri potuerit meritò dubitatidu veniat. Dies nouembris vigesimus præ-
stituitur quo die de summa rei decernatur: In Aulam Westmonasteriem
conueniunt coram iudice Christophoro Wraye Actores, testes, duodecim-
viri; ducuntur & rei Campianus cum sex alijs Sacerdotibus dicturis de capi-
te. Accusat, Rhemisin Campiana Gallia & Romæ de interficienda Ré-
gina conspirasse; de Religione etiam quam nunc profitetur Anglia extirpan- Accusatio-
da; de quæ evertendo Regno deliberasse, Principum externorum comparato nis capita.
auxilio; cæ de causâ in Angliam transfretauisse ut quos possent ab Reginæ de-
bita obedientiâ ad Pontificis Romani partes obsequiumq; transferrent. Hæc
cum in omnes dicentur, pro le quique elata de more dexterâ, negat quid-
quam inquam conſpirationum in cogitationem venisse, multò minus de
tollenda Regina, deue turbando Regni statu consilia agitas. Testes innocen-
tiæ nominatim Campianus Deum & Angelos, Cælum & terram vocat, atque
tremendum illud Tribunal quad omnes verentur atque exhorrescunt. Quo
id euenterstat sunt posterius videbitur nunc quibus argumentis Accusatio-
nem firmare aggressi sunt Procuratores Regij tres, Andersonus, Poppamus,
Egeitonus, ostendendum erit; ut quam nullo fundamento innoxius sanguis
ab errore

1581. ab errore aut odio occupatis hominibus petatur (non in ista modò, sed in eiusmodi causis omnibus) luce meridiana clarius demonstretur.

Accusatio-
nis firma-
menta.
Ex A&is
vestmo.
naasterien-
sibus.

X X I V. Sex reperio criminum capita ad firmandam accusationem allata fuistè, in quibus *Campionum* in primis versatum, verbis sanè peracerbis vehementibusque assuerarunt, eorum nullum certà ratione confirmare, aut conjectura probabili vestire potuerunt. Primum crimen seu conspirantis in Majestatem animi Indicium fuit, Colloquium ante decennium cum Cardinale Sanctæ Ceciliae de *Bulla Pij* quinti Reginam excommunicantis, atque ab omni obsequio subditos absoluenteris: Cuius congressus alia, videlicet, causa esse non potuit, aliaue ratio, quam ut ea, quam ijs in literis Pontifex decreuerat, Regni atque Reginæ ruina opere perficeretur: quam deinde ruinam cum idem Pontifex armis Regis Hispaniæ & magni Ducis Hætruriæ adiutus meditatur, tibi, *Campiane* quānam id ratione ignotum esset, qui cum Pragæ versare, Romam es vocatus, & confessim sumptu Pontificio huc remissus? Quā mente aliâ quam ut Exercitui præcursor, Interpres Pontificis, & Catholicis suis esses rebellionis inflammator? sermo autem de via cum *Alano*, Hibernicarum turbarum laudatore, quò spectabat nisi ad similes domi cum huic transnauigauiss'es excitandas? Quas ut facilius tectiusque incenderes, nomine fuisti & habitu diuersissimo, modò nobilis, modò militis, modò in lucrum intenti mercatoris: Quid Sacerdoti cum gladio? Quid Christi præconi (quem te vis) cum plumis & holosericis? Quid luci Euangelij cum iis quas semper secessatus es tenebris? si te Patriæ caritas, si te boni quidpiam reduxit in Angliam, non erat quod lateres; qui male agunt ij tecum lucem oderunt ac fugiunt, non qui sancta & iusta meditantur. Nam ut ex suis ad *Thomam Pondum* literis te arguam, non solum apud notos tuos Papistas perpetuas quæsistī latebras, sed quæ ab eis arcana didicisti nunquam te enuntiaturum scriptisti, quantuistē vi aut equuleo, aut fune distenderent. Itane vero? Quænam hærestam arcanæ, vt vi nulla exprimi possint, præterquam illæ quas ijs omnibus notas esse permagni refert quibus Regni salus cordi esse debet? Cum enim de Religione nulla eslet quæstio, quid tam arcanum esse debuit vt cum personam quā de agebatur nominauiss'es, rem taceres? Quid quod in domibus quas tu frequentasti, schedæ repertæ sunt in quibus erat de iure iurando scriptum, quo Reginæ suprema potestas abiuratur, negatur obediëtia. Hoc te ius iurandum proposuisse quis dubitet? cum ad *Pontificis* auctoritatem stabiliendam te missum fateare? Quid autem ad rebellionem promptius, aut ad subditorum alienandos animos fortius vel cogitari potest? neque est quod obijcas ab alio aliquo schedas has esse relictas: Nam quemadmodum in ea domo in quam diues & pauper ingressi sunt si reperiatur thesaurus, nulli dubium esse potest quin ab opulento potius quam ab inope derelictus sit; ita à te has schedas csele sparfas, qui Pontificis es Alumnus, præsumi omnino debet. Iurare autem in Reginæ supremam auctoritatem omnino non vis: Rogatusque quid eslet in *Bulla Pij* Quinti nunc roboris? Teneretne excommunicatio? tergiversatus tacuisti: Tum etiam

etiam præfectos examini comparasti Phariseis necem Christo machinantibus, cùm interrogarent an censum liceret dare Cæsari, an non? veritas angulos non querit; nisi te conscientia reum pronuntiaret, profectò quid intus sentires silentio non texisset. Audisti Cradocum narrantem interfuisse se, cùm sermo esset de fædere sancto inter Pontificem & Anglos Sacerdotes pro Religione in Angliam reuocanda; cui fæderi ducenti Sacerdotes nomen dedissent; ducendo autem exercitu electum esse Richardum Shellæum, quem Angliae Priorem nominant; quarquam is cum Demosthene prius se venatum hausurum affirmabat quām in Patriam arma moueret. Attamen de fædere constat; numerus Sacerdotum recensetur; in quibus te fuisse nemini obscurum esse potest: Audisti denique Eliottum sanctè assuerantem (cum tibi in Yateano concionanti adstaret) dolore te quidem de sceleribus (atque de hæresi in primis) in Anglia dominantibns; sperare autem breui diem Catholicis optandum, hæreticis formidandum: Quis ille dies esse potuit nisi qualem nobiles illi Septentrionales sperauere? Qui ut Religioni vestræ commodarent, nostram si possent euerterent, arma sumpsere in Reginam, quietem Regni funditus euersem cupiuerat. Quæ quies atque felicitas cùm Dei benignitate tanta sit quanta nunquam alias fuisse memoratur, atque ea propter grati animi significationem oportuerit apud subditos omnes excitari, fuere tamen & Feltoni & Storai, & quos recensui magni nominis complures alij, qui perdendo potius quām seruando Regno nomen sibi ac famam quæsiuere. Quos inter quis non arbitretur *Campionum* hunc esse numerandum? Cùm enim neque nobiles illi, nisi Pontifice instigante, mouissent arma; neque *Feltonus* alia de causa quam ut Pontifici gratificaretur cruentam ad valvas Bullam fixisset; neque *Storæus* se Hispano addixisset nisi ut ciuidem Pontificis atque Regis consilijs huic Regno pernicioſis intercesset; qui fieri potest ut *Campionus* ciuidem Pontificis Alumnus, ab eodem in hoc Regnum misius, per amplâ ab eo inunitus potestate, donatus pecuniâ, ab huiusmodi turbuléti cogitationibus immunis existimatetur? Semper fuit Pontifex huic Coronæ infensus, hostis Religionis, huius incrementi impatiens, illius inuidus tranquillitati, quem non lapidem moturu arbitramini ut vtriq; & regno & Religioni officiat? Neq; alium potuit suis magis vicinum votus mouere, quām cum quem in huiusmodi viris subornandis excogitauit. Nam Hispanos si misisset, latere non potuissent: si Gallos, erant suscepiti; si Italos, vti subdolos malorum artifices reiec̄ssemus: Domesticis est restradita; domi nostræ natis, domi educatis, Academiarum nostrarum lacte nutritis, doctis linguis: Hi in nostram iplorum perniciem armantur: quibus artibus? Occultè ut in Regnum irrepant; fictâ sub veste, fictâ sub nominis nuncupatione, vitæ ratione quam Professi sunt ut abditam habeant, ut vagentur incogniti; quo proposito? ut populum auertant ab debita Principiobedientia; ut omnis conditionis homines Papæ concilient; ut suam stabiliant, hœc est, Romanam fidem, disciplinam nostram si quo modo possint, reddant aut demonstrent instabilem. Quibus modijs? Missam scilicet celebrando, ministrando Sacra menta,

1581. **Sacmenta, confessiones excipiendo;** Ita quidem; sed præcipue laudando Septentrionalium Nobilium seruorem, *Storæi* atque *Feltoni* constantiam de-prædicando, *Sanderi* rationes in Hybernia extollendo. Atque ut verbo complectar, quam oblecro gratiam potest hoc regnum ab inimicissimo rebus nostris Pontifice vlo vnquam tēpore expectare? Quam fidem ab ijs qui huius se Pontificis oblequo totos deuouere? quam securitatē à transfugis qui omnem Patriæ caritatem fugiendo exuere? Quis denique eorum redditus sine periculo esse queat, quorum discessus esse non potuit sine magno scelere? Animū oblecro aduertite ad has omnes circumstantias: comparete argumenta; nullum omnino est quod od huiusmodi homines non arguat reos nefariæ perduellionis. Quæ cùm ita sint, atque ratio postulet lælæ Majestatis criminis obnoxios secundum leges castigari, Serenissimæ Reginæ nomine obtestamur, vt secundum ea quæ dicta sunt vos duodecimviri pronuntietis, & Tu pro tua præstanti prudentia censeas, Ornatissime Iudex.

X XV. Hæc magna contentione dicta, vultu seuero, gestu ad austerioritatem facto, cùm astantes cōmouissent, tum *Campionum*, post fidem suam atq; obleruantiam testatam erga Reginam, atque in Regnum vniuersum caritatem, à qua nullo vnquam tempore deuiasset, ad hanc sui defensionem detulere.

Campiani defensio. Leges nostræ, vti accepi, cā prudentiā atque cautione latæ sunt, vt nullius vitam conjecturis tolli, vel Oratoris cuiuslibet, actorisve vehementis eloquentiæ obnoxiam esse velint. Res agi debet aut certâ probatione, aut hominum integrorum indubitate testimonio. Quò igitur hæc omnis Procuratorum Regionum acerbitas spectet non video. Quid enim si *Pontifex* Religioni, quam nunc profitetur Anglia, sit infensus? si Rex Hispaniæ, si magnus Dux Hetruriæ in Angliæ perniciem sunt quidpiam meditati; si Septentrionales Nobiles arma mouere inconsulto; si Feltonus, si Storæus, aut etiam Sanderus, & Alanus quidpiam peccauere in Majestatem? Suâ stant illi aut cadunt Conscientiâ: Egone ea propter aut quia cum illis Catholicus, aut etiam Sacerdos sim, audiam Proditor? non magis sanè quâm vt ouibus aut caulæ dicar expiator quod ouilla delector, habuerimus parentes aut etiam socios furti quondam suspectos. Sunt ista ad inuidiam odiumque conflandum tela comparata, certum autem neminem feriunt, dum in nullum quemquam certò deriuantur. At subditos ab Reginæ obedientia abduximus: vnde constat? reconciliavimus *Pontifici*; Deo reconciliantur homines, atque in Ecclesiæ gremium restituuntur, à Reginæ obedientia non abstrahuntur. Turbando euertendo quæ Regno seruiuimus; quo teste? quoüe argumento? Nam quod de Colloquio cum Cardinale Santę Ceciliæ obijcitur, fateor eisdem ante decenium, non ita multo postquam primùm Romam accessi (quibus laudatoribus nescio) non meis certè meritis, in eius conspectum admissus, summaque cum humanitate acceptus sum: Pollicebatur tum ille mihi liberalissimè, si in cuiusquam obsequium me dare vellem, omnem suam operam: Gratijs demississime actis respondi, meæ mentis non esse hominū cuiuscunq; seruire; Deo in Societate

in Societate Nominis Iesu obsequium meum consecrare decreuisse. Quasiuit à me de *Bulla Pij Quinti* quid sentirem? Reginæ, inquam, manum in Catholicos grauem prouocauit multamque expressit seueritatem. Neque plura Cardinalis, præterquam quod mitigandam diceret, ita ut Catholici sine periculo centuræ eam possent Reginam agnoscere, eique obedire; qui sermo quâ ratione possit in crimen vocari non intelligo; præterim cum ea Bulla aliquot ante annis quam ego Romam venirem publica fuerit, totiq; Regno notissima. Quod enim de exercitu *Pontificis*, seu Regis, & Ducis He- truriæ dicitur, cum Pragæ mihi esset habitatio longissimè ab omni huiusmo- di iterum cogitatione abiunctus fui; præscriptis muneribus literarijs totus in- cubui. Romam vocatus, octo diebus in urbe cum hissem Superioris mei præcepta operiens, accepi non de exercitu aliquid, sed de profecitione in An- gliam mandatum; cui confessim obsecundans dedi mein istud iter, non ut proditor, aut ad Patriæ euerisionem adiutor, sed ut Sacerdos, ad Sacra- menta administranda legatus. Cuiusmodi legationem (Deo teste loquor) æque promptè, atque pari alacritate sulpçissem in remotissimas Indiarum Regio- nes, ut inter Barbaras nationes eandem quam ubique profitentur Catholici fidem docerem. si ita visum fuisset Superioribus meis: At amplâ munitus fa- cultare, sumptu *Pontificis* huc aduolau: Quâ facultate munitus? Non aliâ sanè, quam èa quam ipsi vos commemorastis, Sacra- menta administrandi; sumptum autem si fecit *Pontifex*, id liberalitati eius donandum, quæ aliam causam non habuit quam ut itineri pro Religione suscepto benigne succurreret. Cænasce me de itinere cum *Alano* non inficiar, tempulque aliquod dedisse veteri con- structu rekolendæ; de Reginæ Regni que negotijs nè verbum quidem inter- cessit, aut de rebus in Hybernia turbatis. Quo verò colore dici possum *Pontifi- cis* in ijs que regni ruinam spectant interpres, aut *Alani* adiutor, cum illius quidem auctoritate, quæ summa est; ab omni huiusmodi tractatione seuerè prohibebar; huic verò in me nulla sit omnino potestas? *Alanum* colo propter doctrinæ Religionisque firmitatem; ab instituto meo neque Imperio ipsius quod nullum est, neque suasione dimoueri me unquam patiar. Habitus deinde quem obijcitis, variumque nomen, non tegendæ proditioni seruivit; sed primo- rum Christi præconum mori imitando. Nam gentium Apostolus, modò Saulus, modò dictus est Paulus: Ipse se clam subduxit in sporta, & in sequen- tium elusit insidias. Artes istæ non licere solum sed prodesse existimatæ sunt semper. Non fugiebat ille lucem, sed luci Euangelijs inferendæ congruum tem- pus & locum obseruabat: non defuit eidem animus unquam pro fide Christi vitam profundendi, appellauit tamen Cæarem, nè à Iudeis insidianib; neca- retur. Quæ in illo probantur, mihi in pari causa non licebunt? si quid in ho- losericis peccavi, nunc in ea quæ videtis Hybernica veste, habituque corporis obsoleto perfoluo.

X X V I. Scripsi ad *Pondum* nihil me eorum quæ secreta esse oportuit pro- palassem; nullâ me vi adigendum ut arcana huiusmodi enunciarem. At quanam

Vide
repes. l. 4.
c. 8. de hac
calumnia.

illa tam arcana? Ea sanè quæ Sacerdoti à poenitentibus in Sacramento traduntur expianda: Sacerdos enim cùm sim, ijs omnibus officiis teneri me sentio quæ huic intuitu ordini à prima sui institutione; quorum illud est inuiolabile, ut nihil eorum quæ ad conscientiā expurgandam sedandamq; inter confitendum dicuntur cuiquam alteri aperiatur. Hoc lex diuina imperat; hanc legem qui transgreditur grauissimi criminis atque aeterni supplicij reum se facit. Malevolorum hominum inuidentiâ de hoc crimine infamatus purgari me per eas literas quoquo modo potui. Cùm de his queritur, existimare quæstionem de Religione non esse, hominum est qui Religionis nomine quid notetur ignorant.

Quod autem tertio loco ponitur de schedis iureiurando inscribris perfaciem habet exitum; neque enim in me potestas vñquam vlla fuit iusserandum à quopiam exigendi; neque si fuisset probari potest schedarum aliquam ad me pertinuisse; neque enim manu mea scripta est aliqua, neque signo aliquo meo notata, quo à me profecta dignoscatur: Id verò quod assertur de diuite & paupere eandem domum ingressis, quid habet vero simile? Enim verò euincit debuisse neminem præter me diuitem, hoc est, meæ Professionis nullum hominem eandem domum illo tempore subiisse.

At iurare in Reginæ supremam potestatem nolui; de *Bulla Py* rogatus taci; & iure merito tacuisse me arbitror. Non sunt multidies ex quo Reginæ pro sua insigni clementia me videre volens, quæsivit an in illa agnoscere Regiam dignitatem potestatemque? Respondi me agnoscere, & venerari, eamque colere ut Reginam meam, legitimamque Gubernatricem. At potestne *Pontifex* è numero fidelium me communioneque depellere? Non sum, inquam, inter Majestatem tuam, summumque *Pontificem* idoneus Interpres, aut tantæ Controversiæ doctus satis arbiter: Quanquam si id ageret, dubitari posset an teneret: In rebus enim pure, vt loquuntur docti, spiritualibus, quemadmodum in docenda publicè Ecclesia ea quæ ad fidem spectant errare non potest *Pontifex*, in iudicando potest. Eadem à me petiuerem iij qui examini fuere praefecti; sed verbis atque sententijs magis implicatis, quam ut certo quidquam affirmare possem: Quapropter non immerito eas dixi sanguinarias Pharisæicasq; quæstiones. Agnoui in Reginam Regiam dignitatem, iustamque potestatem; eadem nunc agnosco. Fassus sum deberi illi à me subditisque omnibus obedientiam; idem nunc fateor; libenter reddo ea quæ sunt Cælaris Cælari, & quæ sunt Dei Deo. Vrserunt Commissarij, quid si *Pontifex* legitimâ potestate munitus Reginam consortio fidelium abiungeret? Respondi qui ista querunt, non querunt fidem sed sanguinem: Ex admissis & concessis quid non sequetur? Itaque quid admittendum, quidue reiciendum in ista refit, superfedeo dicere; Neque iure huiusmodi à me peti possunt. Haec ad scholas pertinent, non ad Tribunalia: nullum factum includunt, quod solum duodecim virorum cognitioni iuxta leges subest. Venio ad testes.

Cradocus affirmat de fædere sancto, de Sacerdotibus ducentis, de exercitu

Quid

Quid affirmat? interfuisse se sermoni: quorumnam? otiorum opinor hominum quorum est quidlibet singere. Audiuit de fide pro Religione reuocanda: ubi proditio? Et de exercitu: Quem exercitum vir militaris Richardus Shellanus ducere noluit, in eum ducenti Sacerdotes conspirarint? Atque ut conspirarint, ergo de ducentis? Hoc testis ipse qualisunque is est non affirmat: At nemini obscurum esse potest: Vnde haec obsecro tanta lux, quæ cum illam is qui se ait interfuisse sermoni testis non viderit, in Angliam usque lucere potuit? Nam quod Eliottus ultimo loco adfert de die hereticis formidando. Testem inuoco Deum, non alium menti diem obuerlatum fuisse, quam ultimum illum Iudicij diem, qui omnibus, et si non æque omnibus, formidandus est. Etenim quemadmodum nulla res publica tam Sancta est in qua multa mala non dominantur, & vestrorum Ministrorum nullus est qui diem formidandum diuinæ legis transgressoribus quandoque non intonet, eundem ego diem auditoribus meis in memoriam reuocaui, non in quo terrenus quispiam Princeps arma Regnum turbaturus inferret, sed in quo supremas omnium Iudex Christus Dominus unicusque pro meritis præmia digna renderet, vel supplicia. Hic magnus est ille dies quem credentibus salutarem pronuntiaui & solati plenum, heterodoxis futurum formidandum.

XVII. Et quoniam ea quæ obijcebantur cuncta (si me non fallit memoria) complexus sum; & ad vos nunc Duodecimuiriri res spestat, ut de facto nostro decernatis, vtrum de Reginæ nece, deue turbando Regno quidpiam naeditati videamur; velim ut hunc, quem dixi, cunctis formidandum diem vos in primis præ oculis habeatis, quo die de hoc ipso Iudicio reddituri estis aliquando rationem. Vestrum neminem latet, quam carus sit Deo innocentium sanguis; noster hic petitur: Vita nostra, vel mors in vestra sententia est: Conscientias vestras appellamus: in ijs patronum nos nullum arbitrum ue reperimus, nisi eam quam uniuersum vestrum Deus donauit discernendi facultatem. Animum obsecro ad rem aduertite: Non vos à vero auocent verborum phaleræ, aut eorum quæ splendide prolastrant ornamenta dictorum. Integritati vestræ ingenijue non diffidimus. Criminatio tota tribus nititur fundamentis: Primum coniecturis, deinde testibus; tum ipsis rebus; quæ quidem res in hac caula omnes ad Religionis nostræ exercitum pertinent. Facile videtur quam vim habere debeant coniecturæ, cum præsertim de vita cuiuspiam atque de capite agitur; quam in questione leges facti postulant certitudinem. At in coniecturis totus penè hic abijt dies, iisque quam tenuibus quamque sibi non habentibus non potest vobis non esse perpicuum. Testes audiuitis: At quales homines? quam nullius fidei? dum palam est omnibus nullius, excepti Religionis: Modò singunt Catholicam, modo profiteretur à Catholicis alienam, ut odio aut lucro duci necesse sit. Quam deinde timide? Quam parum fidenter iuraveret? Quam nihil certi de certo quoque af-

Peroratio
ad Duodeci-
mūirios.

1981. firmare potuerunt? An eorum quisquam iurauit, aut me, aut cæterorum aliquem in perniciem Reginæ, aut in Regni subversionem quidquam fecisse? aut etiam dixisse? Non iuratunt. At Missas celebrauimus, confitentibus aures præbuimus, absoluimus: Hi nostri munera actus sunt fateor; sed in nullius patrantur perniciem; eam spectant quam omnes optant animi tranquillitatem. Atque ut noueritis de his potius, hoc est, de Religione, non de Majestate questionem hanc omnem in nos motam esse, scire profecto debetis, oblatam nobis non semel esse libertatem immunitatemque, si nostra hæc abiurare, si vestra, quæ vocatis, sacra frequentare non abnueremus. Absit autem ut ab ijs recedamus quæ vos ipsi non potestis non probare cum moderate iudicatis, ijs autem quæ orbi Christiano vniuerso non probantur adhæreamus. At questionibus de Pontificis potestate, de Bulla Pij Quinti, de incursione si quæ fieret iussu Pontificis quid sentiremus nihil certi respondimus, quia sanè & apud viros doctissimos, vt res proposita est, exitum certum non reperimus: Ista ad scholas, vti diximus, non ad vestram Duodecimuiri cognitionem pertinent, qui vt docti, vt sapientes, vt considerati sitis, facti tamen non incertæ doctrinæ cognitores constituti estis. Si quod malum factum, dictum in Majestatem à nobis profectum cognoveritis, pronuntiate; non recusamus Iudicium. Si facti nihil inueneritis, parcite vitæ nostræ, parcite famæ vestræ atque conscientiæ.

X X V I I I. Hæc cum vultu animoque constanti perdrasset *Campionus*, ex ijs qui aderant Iudici vnum Duodecim viros monet, rem vniuersam in eo versari utrum reis credendum sit de se affirmantibus, deque vita sua decertantibus, an testibus qui nullo cogente, liberè scilicet, iuratiq[ue] dixerunt. Id Duodecimviris in quam libræ lancem causa inclinanda esset indicium sat manifestum fuit; cumq[ue] ad horam semoti deliberrassent, pronuntiarunt, sonantes videri cunctos, qui eo die de capite dixissent. Aduocati Regij confessim Iudicis sententiam postulant, vti secundum id quod Duodecimuiri pronuntiassent decerneret. Iudex nihil profuturam reis clementiam ostentans, petit an quidpiam præterea afferre possint cur mortis decretum non sequatur? Tum *Campionus*; mortem inquit, si metuendam duxissemus, nequaquam hoc viræ genus fuissimus amplexi, in quo mortem quotidie ob oculos verlari necesse est; Attamen cum officij nostri esse arbitramur; vitam (cuius Domini non sumus) obiecta diluendo, quamdiu licuit, servare, his refutandis operam quam potuimus dedimus: Quantum id profuerit videtis. Et quidem omnibus manifestum esse existimo, non causâ Majestatis offensa, sed Religionis nomine fontes nos esse pronuntiatos: Nam neque testes certi quidquam dixerunt quod non ad Religionem pertinuerit; neque coniecturæ sat validæ allatæ sunt, si coniecturis agendum omnino esset; neque si omnia vera essent quæ aduersum nos dicta sunt, tam magnum id omne crimen existimatum est, vt non potuerit uno Temporum vestrum ingressu

Et ad Iudicem.

ingressu expiari: Religionis igitur nomine morimur: hoc autem nomine 1581.
cum apud Deum, aut apud homines, honorificentius nullum esse possit, non
video cur quisquam reculet mori: Per me itaq; licet ut secundum conscientias
vestras de me decernatis; neque de cætero quidquam est quod defensioni
meæ adiiciendum existimat.) Judeo verbis solemnibus sic Censuit; Majesta-
tis conuicti reducantur in carcerem unde ducti, inde ad furcas trahantur, ful-
pensiique lemianimes evicerentur &c:

Campianus solemniter Ecclesiæ carmine gratias Deo offerens, *Te Deum*,
inquit, *Laudamus te Dominum confitemur;* Alacriq; vultu ac voce accipiens
mortis decretum, ostendit quâ facilitate homores & commoda fluxa que spes
contempserat, quas Odoenus Hoptonus carcerem ingredienti pridem obtu-
siserat, eadem vitam hanc breuem caducamque contemni, nihilque esse quod
non pro Christi fide amplianda paratus sit perpeti. Decem diebus delibera-
tum est quo die, quoé numero, atque an omnino horum aliqui tollendi
essent. Palam enim erat Iudicium iniquum fuisse; doctos homines, atque in-
literis à teneris enutritos, non de sanguine fundendo, sed de Religione fun-
danda cogitasse: Argumenta è longinquio qua sita, fallacibus vestita circum-
stantij, ab nullius fidei testibus prolata, venenatæ eloquentiæ sucata præsti-
gns, quo acerbius vita sunt premi, eo momenti minus ad crimene uiacendum
afferebant: Ipla supplicij insolita dilatio expectationem supplicij iam prope
extinxerat, cum iij qui non id spectabant quod pauci prudentiores ledatiore
que sentirent, sed quod ad odium Religionis concitandum spargi in vulgus
imperitum videretur utile, qui que famam, si qua esset iniquioris iudicij, ip-
sa iniustæ sententiæ executione opprimendam arbitrabantur, ex ijs lex Sa-
cerdotibusqui una cum *Campiano* damnati fuerant, atque ex alijs septem qui
candem biduo post sententiæ indignitatem subiere, duos feligentes quos ad-
derent *Campiano*, (*Rudo'bum Sherwinum Romani, Alexandrum Briantum*
Rhemensis Seminarij Alumnos) Calendas Decembres terali spectaculo de-
dicauere: Id in hac ipsa paucitate spectantes, non ut cæteris parcerent,
sed ut alijs diebus aliique urbis locis, alios & alios producentes ad suppli-
cium, aures animosq; populi continuata proditionum commemoratio-
ne fatigarent, & ad extirpandam una cum Antistitibus Religionem inci-
tarent.

X X I X. Non fuit is dies sibi tibus quâ profusoris sanguinem lætior;
E diuisis carceribus in mutuum conspectum dati, ruere in amplexus ex-
vitantis animi indices; voce etiam & toto corpore ad incunditatem
composito gratulantes adamatam felicemque sortem. *Campianus* super-
erate viminea humili posita supinus constringitur; *Sherwinus* & *Brian-
tus* in altera coi simili collocati: trahuntur tri;s victimæ versis ad e-
qui talos pedibus, per vias lapide stratas subsultantes, per sordium la-
cunas conspicuatae, insultantis plebeculae clamoribus laceræ, corrupti-
veri ministrorum ad defectionem sollicitantium importunitate fessæ:

N 2

Neque

Campiani
Mors.

1581. Neque tamen inter haec defuit summa consolatio , tum diuinus communi-
cata, tum ab comitantium Catholicorum pietate accepta. In his enim Chri-
sti pugilum victorijs nūquam deficit Catholicis diligentia & firmitas, vltro
se audent ostendere; palam profitentur necis huiusmodi caufam venerari &
eos in summo pretio habere qui in tam præclaræ caufæ defensione vitam &
sanguinem constanter profuderint; Accurrunt, alloquuntur, consilium auxi-
liumque supplices petunt, & si qua in re necesse sit ministrant; non metuunt
lictorum feroces vultus, non terrentur minis, non arcentur pudore, non ti-
ment ut nè conscijs socijuc aut laudatores proditionum audiant: Iam illa ca-
lumnia, quam qui iniulerant nece corrobari optabant, ante necem vniuersa
euauit; ipsi fatentur non conpirasse qui in morte eorum quos conpirasse
dixerant plausum hunc intuentur, nec reprehendunt. Abarce ad locum sup-
plicij (quem Tyburnum nominant) via est bis mille passuum: Isthuc ut per-

Campiani
vltima ver-
ba.

uenere, in plaustrum primus *Campianus* sub ligno illo triangulare sublatuſ est,
colloque in laqueum immisso, cæpit ad circumfulum undequaq; populum
verba quasi de lugendo facere, illud Apostoli præfatus, *Specaculum facti fu-
turus Deo, Angelis, & homini bus*; Aliquousque sermone progressus, haec in se
isto tempore docturus conuenire, iubetur ista prætermittere, Crimen de quo
damnatus agnoscere, veniam à Regina supplex petere. Tum ille, "Nullum in
me est, inquit, aduersus Reginam crimen, si ea quam profiteor Religio cri-
men non est: Hanc ego propagandam suscepit Sacerdos; huius sustinendæ cau-
sâ Angliam repeti; in hanc totus incubui; pro hac quandoquidem morien-
dum est libenter morior. Rationem intima prospicienti Deo reddituro, in
hac suprema vita hora, fidem haberi postulo; quæ si negatur, patienter ut fe-
ram necesse est, dies tamen verum tandem demonstrabit id quod de meo
hoc instituto nunc dico; nullius arcana inter confitendum tradita patefeci,
quod malè mihi quidam meæque Religioni iniquè volentes sparsere: Ut Re-
ginam Regiolque Deus velit esse incolumes supplex precor: Duodecimuiris,
cæterisque qui in me inique egerunt ex animo condono iniuriam. Morior
Catholicus: Eos qui mecum de Religione consentiunt rogo uti Symbolum
Apostolorum vna, si videbitur, decurrant. Eo pronuntiato; dum apud se tacit-
è Deum aliquantis per orat, subducto in quo stabat curru, atque intercluso
premente recte spiritu, animam innocentem Deo restituimus cælestibus sedi-
bus inserendam. Corpus de more in partes disiectum, atque in constituta vr-
bis loca dispergitum est.

Campianus
qualis fue-
rit.

Cambde-
mus

& Pitzius.

XXX. Hoc triumpho finem hic viuendi fecit *Campianus*, cum annos
ætatis vnum supra quadraginta, in Societate ut plurimum nouem comple-
xerit; in hominum memoriam æternum viuet. Vir à natura suavis, & ad omnem
humanitatem factus, vita integerrimæ, modestus, humilis, mansuetus;
ingenio vero promptus, quod cum omnium bonarum artium disciplinis ab
incunte ætate excoluisset, Orator disertus, acutus Philosophus, Theologus
gravis equalis. Quantum Scientiæ thesaurum collegerit (eius præsertim quæ ad
contro-

controversias cum huius temporis hæreticis pertinet) tanquam loquentes te. I, 8.
 Ita planum faciunt decem illæ rationes quas diximus Academicis redditas.
 Item cùm illæ scriberentur nulla erat ei certa habitatio; modo in his modo
 in illis Catholicorum ædibus latitabat; procul Londino, procul à libris, pro-
 cul ab reliquo ad scribendum adiumento: Impleuit tamen non rationes ipsas
 solunimodò summa & dictionis & argumenti accuratione, sed & Chartæ
 margines omnes plurimorum scriptorum adnotatis auctoritatibus; Quæ
 cùm ex Personæ sententia ad fontes originæ quæ exigerentur, repertæ sunt sin-
 gulæ congruere libro, capiti, membroque adscripto; vt mirum sit potuisse
 hominem alijs nunc curis implicitum, tam varia tamq; dissita Patrum hæ-
 reticorumque dicta complecti memoriam, aut sine errore reddere. Virtutem
 verò quam altè imbibetur, & quam magno eius in le copleruandæ, augende-
 que, in alios propagandæ ardore flagraverit, & omnis eius vita testis est, &
 paucæ, quæ lucem alpexere, Epistolæ fidem amplam faciunt. Novitios Brunæ
 agentes, (vbi ante annos aliquot poluerat ipse tyrocinium) sic alloquitur: Epistola 6.
 Scio quanta sit libertas in obedientia, quanta iucunditas in labore, quanta in
 oratione dilectione, quanta in humilitate dignitas, quanta in conflicitione pax,
 quanta nobilitas in patientia, quanta in infirmitate perfectio; sed has virtutes
 in vnum & actionem reducere, hoc opus est, & hoc vestrum est, qui gloriosiss
 curriculis Paradisi quædam spatha conficitis in terris: Ego, vt ille dicit, quæ
 potero sequor, non passibus æquis. Omnia Fratres mei, vita nobis ac vobis
 non sufficit, quæ Christo gratias agamus, qui tanta nobis mysteria pareret.
 Quis nostrum ereditissem, nisi ab illo vocatus in hanc scholam & institutus
 fuisset, tot spinas, tot fæces, tot milerias, tot tragædias in hoc mundo sub-
 fæsis nominibus bonorum ac voluptatum delitescere? vna vestra diecula
 dignior est illorum ætate vniuersa. Currite quo cœpistis, & diuinam erga vos
 bonitatem, vestræ conditionis dignitatem, recognoscite &c. Gregorius
 verò Martinum veterem amicum adhortans, "Roma, inquit, fruere: videt Epistola 6.
 istius yrbis Cadavera? Quid potest esse gloriosum in vita, si tantæ opes, tan-
 tum decus euauit? At, qui in hac milerabili varietate temporum durarunt?
 Quæ Reliquæ diuorum; Et Cathedra Piscatoris: O, Pronian! Cur Cæ-
 lum negligitur præ terrena gloria, cùm cernamus oculis terrarum Principes
 ne in iesu quidem hæc monumenta vanitatis & stultizæ tropheæ conseruat-
 se? Iste famus quaniulus apparebit in ætheri si dissipatus est in aëre, quo-
 modo videbitur ab Angelis, si ab hominibus despctus est &c.) Et Epistola
 octaua ad eundem. "Valde te amo de martyrio Cuthberti, vel amamus potius; Epistola 8.
 multis enim illa narratio diuinam attulit voluptraté: Me milerum! Quem ille
 nouitus tam longè à tergo reliquerit: si proprius amico veteri & Preceptoris;
 horum enim nominum gloriola perfuerat nunc ambitiosius quam vñquæ
 antea.) Quid quod Eliottum tum benevolentissime acceperit, cùm (necis erga Eliot-
 atrocitate immanitatem sceleris quo innoxium prodiderat aperiens) Campi. tum cari-
 enum post distam mortis senectiam in Arce connivens, ympij facinoris ras.

1581. veniam deprecaretur, diceretque nunquam sibi in mente venisse perduellionis, aut rei cuiuslibet capitalis accusandum; motuum certè nihil fuisse si ultra vincula viri processuam diuinasset. Cui amantissimè *Campianus*: "Admissi ergo sceleris apud lachrymis exorabilem Dei bonitatem, te oro permittat, Eliotte; id si facies, Dei gloria seruas quidquid hactenus factum est, aut deinceps fieri.) Cum vero proditor hominum iras praे Dei in sceleratos vindicta habens praे oculis) metuere se diceret, ne Catholici, mali quidpiam aduersum se machinarentur." Nihil est, inquit, cur isthuc vereare; nam neque ea Catholicis mens est, sat scio, & ego si me audis periculum omne praestabo; nam meis literis munius profici sceris in Germaniam ad magni nominis & fidei vitam, cuius patrocinio securam, si votes, vitam deges.) Et Eliottus quidem, quem proprius charitatis illa flamma petebat, nil ultra consulæ signa mentis ostendit, vanâ (Iudeæ exemplo) contentus umbra poenitentia. At Atriensi (quo annuente aditus ad *Campianum* proditori patuerat) his Coelestis Charitatis facibus illustrato persuasum est, Deum ab ijs state qui tam amicâ vindictâ grauissimas vlciscerentur iniurias, & illis qui omnibus pœnis multandi essent, viam vniuerlas euadendi tam benevolè aperirent. Et hic forte erat carcéris *Campiani* in turri Londinensi ille Custos qui Anno octogesimo tertio memoratur Romam ad Anglicanum venisse studiorum causa mortum.

Quales sunt Sacerdotū in Anglia conspirations.

X X X I. Non sunt hi ignes ad prodiciones seditionesque inflammandas concepti, accensi, enutriti, alii ex fontibus hauriuntur quam quos per Germaniam Galliamque sparserunt his temporibus heretici: Non spectant illi ciuitatum expilaciones, Regionum templorumque spolia, qui ut nudum Christum terrenis omnibus nudi sequantur rebusque omnibus expoliavere. Occidunt heterodoxi conspirationes quantum volent, atque ut in inuidiam vocent Catholicos Sacerdotes, harum istos vociferentur transactores esse atque administratos. Quod genus id otine sit Conspirationum quod agitant Sacerdotes in conspicuo omnibus est; ad animos ex haeresum tenebris eripiendos conspirant: ut doctrinæ confessionem inde ab Apostolis diriuatam, atque ad nos usque traductam Sanctam illibatamque tueantur, conspirant: Medijs consuetis probatisque Sacramentorum conspirant: mortem alijs non machinantur, sed sibi optant potius quam ut cæteri in æternum pereant. Illi neque in calunnia, quam vigere per omnia volunt, tam constantes esse possunt, ut non fateantur calumniam esse quam pro veritate obstinatissime venditant. Et certè (inquit Cambdenus cum de conspirationibus loquitur Catholicis Elizabetha viuente impositis) ad explorandos hominum animos, subdole artes fuerunt adhibita; literæ ementite sub profugorum nominibus sulmissæ, & in Pontificiorum ædibus relictae; Emisarij ubique ad colligendos rumores, & verba captanda dispersi & vanæ deferentes admissi &c. Quid hūc artibus obtinentibus tutum? Quid à calunnia liberum esse potuit? ut meritò *Campianus* excepérat (cum de schedis accusaretur repertis in ædibus ad quas ipse

**Cambdenus Ao. 27.
Elizabetha**

ipse diuerterat) probandum fuisse à se illas esse relictas, si aduersum se quidquam 15814 concludi posse arbitraarentur; Meritò etiam sermonem de fædere Sancto, & ducentis Sacerdotibus (cui se interfuisse Cradocus memorabat) ad rumores ab huiusmodi hominibus collectos reiecit. His tamen artibus luditur apud hæreticos, & Politicos, in innocentum sanguine & vita. Et erat, is qui Eliotum subornarat, Walsinghamus, harum instructor artus diligenter ^{Camdenus Elizabetha 33.}

Purioris Religionis (telle Cambdeno) *a posterior acerrimus, rerum occultarum indagator solertissimus*; qui *animos hominum ad res suas adiungere apprimè callit*; qua in re cùm nullis lumentibus parceret, quò & animo suo aduersus Catholicos infestissimo latus ficeret, & apud Reginam, potentioresque aulicos gratiam aucuparetur, *tantis impenfis rem priuatam extenuavit. Ut iste alieno oppressus, in tenebris, sine funebri celebritate ad Sancti Pauli Londini i. humaretur*. Ita qui malis artibus fluxam mundigloriam infestantur, cùm omnium clericorum improbitate excelluerint, moriuntur inglorij: *Campions* virtus, eruditio, industria, constantia, mors atrox Christi in causa fortiter obita, viuet omnium gentium nobilitata præconijs, & laurea redimita immortalis.

X X X II. Cuius immortalitatis consortes, *Sherwinum*, & *Briantum*, fas Sherwindi non est silentio præterire; quando ille, non solum collega Martyrij, sed & qualis itineris in Angliam, & in dilectione cum heterodoxis in Arcelociis, causam Religionis inuicto atimi robore, rationum iusto pondere, & magna dicens libertate luctinuerit: *Briantus* duobus annis antequam ex virtute perfectam vitam beato sinecoronaret, Societatem optarit, & tandem voto se adstrinxerit ingrediendi. *Sherwinus* gradum in Philosophia adeptus Oxonij, & inter Seniores (vi uecant) adscriptus, quò attentius hæresis Schismatisque sacramenta intropiciebat, eò fluxa magis, atque male sibi hærentia detegens, Duacum le primū, tuinam fugiens, deinde Romam recepit, ædificium solidum in Petra locaturus, & Latinarum, Græcarumque ac Hebraicarum literatum ornamentis, quibus erat insignis, Philosopherum ac Theologorum grauitatem adiuncturus. Anno octogesimo comes itineris additus *Campiano* & *Personio*, hæsit aliquando Rhemis, Thomæ Goldwelli Episcopi Assaphi sū, qui & ipse trajectiōem in Angliam meditabatur, rationes lecutus: Illo deinde ægritudine ac lenio præpedito, evasit hic quidem in Angliam, sed non diu indignationem hæretorum vitauit diligentiam: Paucos post menses captus, annum integrum acerbitate carcere tentatus est: Neque enim dicebat Ribadenei. 1.26.33. possum afflictum aut vexatum, quem in ipsiusmet literis lego tam magnâ perfusum lætitia, ut risum vix teneret quando vinculorum suorum audiebat strepitem, omni musico concentu graviorem. Non multis vero ante supplicium diebus scribens ad amicos, "Diu est (inquit) ex quo mortali hoc corpore exui, & Sancta & gloriola Christi vulnera ledentis in dextera Patris ex osculari sperans, tam magnam animi tranquillitatem experior, ut minimum me mortis sententia nuper pronuntiata commoperit, aut vita huius indicta breuitas:)

1584. breuitas:) morti denique proximus, lictoris sanguinolentæ à *Campiani* carnificina manui osculum impreslit, & Iesu Saluatoris nomen pientissime repetens, beatam animam reddidit Creatori.

Brianti studia, & Constantia. XXXIII. *Alexander Briantus* Somerſetanus, post studia inferiora domini decurſa, Philosophicis Oxonij, in Aula, quam à Cerui signo, Ceruinam vocant, operam dedit, *Richard Holbaco* temporis Professore, qui cum discipulos ad fidem Catholicam, quam intus colebat, adhortaretur, hunc Rhemos præmisit; vbi cæteris imbutus, in patriam reuertit anno eius læculi Septuagesimo nono. Vt ebatur deinde *Personio* familiariter, ut qui *Personij* Patrem ciuem suum in Ecclesiæ gremium reposuerat. Captus in Aprili anni octogesimi primi, in Computorium primum traditus est fame cruciandus: Nam commentariensi in mandatis datum est, nihil ut ei cibi aut potus præberetur: injiceret vero manus in quemcunque qui ad eum salutandum alicunde accederet: Diarium itaque plurium inediām paſſus, mucidi tandem panis fruitulum & pauculum casei conēcutus, sicutim aqua de testo decidente, vel acida neglectaque ceruſia tolerabat. Nimirum diræ crudelitatis administris id erat propositum, ut non mentis tantum robur, si quo modo possent, infringenter, sed oris vultusque speciem corrumperent, quam iuuenis viginti octo annorum habebat perelegantem, indicem innocentis animi, atque ad mansuetudinem conciliandamque hilaritate gratiam conformatam. Cum vero frustra id fieri persentiscerent, amotum ad arcem Londinensem, iam non fame ſolum ac siti, ſed adactis acubus ſub manuum pedumque vnguis excarnificant: Tum quoniam nihil hoc torquenti genere commotior, animo in Cælum ſuſpenſo, alacri vultu, Platnum quinquagesimum prontuntiarat, neque quidquam de le fatcretur, quicum, aut cuius lumputu vixifet? cuius exceperit confefſiones? apud quem ſacrolaſctum ſacrificium celebrasſet? Aut de *Personio* (cui notum coniiciebat ex loco in quo captus) vbi ageret? vbi prælum? vbi libri? qui venditi? qui vendendi ſupererent? Extensum in equino tanta contentione conuellerunt, ut luxatis artuum compagibus omnibus, ſine ſenſu, ſine motu, mortuus iaceret. Sequenti tamen die rufus eidem admotum cruciamento atrocius laceraueret: Quo de præclaro faciōre Nortonius quæſtioni praefectus, cum ſe iactaret in aula, aiebat, pede à ſe longiore factum eſc' *Briantum* quam eum Deus feciſſet. Depositum deinde de equaleo, & vix haerentem neruis, demiflum in foueam, quindecim diebus ſolitariū, ſine lumine, in nuda humo reliquerunt; ſtupentibus ipsis tortoribus tantam inter acerbiffimos cruciatus constantiam, tantam animi vultusque ſerenitatem; quamquam id etiam dæmonis artibus quam virtuti diuinitus accepte tribuere maluere, antiquo Ethnicon more.

Brianti literas ad pp. Societatis.

XXXIV. At unde illa omnis alacritas atque robur profluxerit ipsum præstat audire narrante in literis quas ad Patres Societatis dedit ē carcere paulo ante mortem. Nam poſtequam explicuſſet quibus tenemur omnes vinculis ad Deum quærendum, illique nos offerendum in holocaustum; inueniri antem Deum vbi duo vel tres congregati eſſent in eius nomine; atque in huiusmodi congrega-

congregationibus viam sterni ad cælum planam , securam , tmunitam salutaribus legibus , Sanctorum vestigiis tritam , in qua stultus errare non possit ; omnia vero dilponi , tanquam in lede sapientiaz , in numero , & pohideret , & mensura ; vigere etiam suauissimam cælestemque , vt inter fratres , correptionem , motuum animi inordinatorum moderationem , & Chatitatis præclara incitamenta , quæ nulla oratione laudari satis queant . ” His , inquit , de causis duo sunt anni , ex quo firmissime statui hoc genus viræ (si Deo videretur) amplecti ; communicatoque consilio cum viro prudente & docto , confessario meo , vehementius sum incitatus , ac frequenter hoc animi mei institutum novo decreto corroboravi . Distuli id quidem hæc tenus , sperans non inutilem operam præstare me Deo in hac messe annimarum : Nunc vero illo disponente vincitus , etiam addito voto firmaui ; neque id temerè & inconsulto , sed cum Dei vnus obsequium habarem præ oculis , & quanta futurum id esset cum maiori securitate mea , & ampliori cum victoria inimicorum spiritualium . Quod votum Deo fuisse acceptum nulla ratione dubitare possum : Ita enim accidit . Die illo in quo primùm fui quæstioni admouendus , cum inter orandum mea que omnia Deo commendare & Beatissimæ Virgini , cuius Rosarium recitabam , delibutum me sensi cælesti quadam spiritus dulcedine , prælertim dum suauissima Iesu & Marie nomina pronuntiarem ; læto eram , & prompto animo ad ea quæ expectabam subcunda tormenta : Perleueranti venit in mentem propositi mei de ineunda Societate , simulque cogitatio de illo firmando proposito voti adiunctione : finitâ prece , reuoluens id quod animo inter orandum occurrisset , & quâ potui diligentiâ vniuersa considerans , voui in hæc verba . ” Quandocunque Deo placuerit me libertate donare (si id ei inquam placebit) turn ego intra annum me tradam integrè in manus Pattum Societatis Iesu , atq; si me Deo inspirante , admirerint , libenter magna que cum lætitia omnem voluntatem meam diuino obsequio perpetuo addicam .) Fuit id votum magno mihi solatio in maximis meis angustijs & tribulationibus , eoque maiori cum fiducia & spe obtainendæ constantiaz & patientiaz accessi ad Thronum Divinæ Majestatis , Beatissimæ Virginis & Sanctorum omnium auxilio munitus : Ostenditque Deus confessim (meo quidem iudicio) hoc gloriosum fuisse ; nam infinita sua bonitate adfuit mihi in omnibus ctuciamentiis ac doloribus , confortorans cum summopere egerem , & liberans me à labijs iniquis , & à lingua dolosa , atque à Leonibus rugientibus præparatis ad elçati . Etenim in ultima contorsione membrorum , cum maxime sauerent inimici ; ingentiisque violentiâ distenderentur brachia & crura (non mira fortasse , at certè vera Deo teste narrò) nihil fere demum sensi doloris , sed recreari potius videbat ab ea tormentorum acerbitate quam ante subieram ; Attimo eram quieto , & tranquillo : Quid cum videtent Commissarij , dilectentes iussos in castinum eidem me servari cruciamento : Audiri , & quidem

Et votum

votis

1581. quidem plenus spe futurum ut, Deo iuuante, id orane patienter ferem. Recolbam ut potui Christi patientis acerbissimos cruciatus; videbarque sentire quasi vulnus in vola sinistræ manus, & copiosum sanguinem inde fluenter. Nullum in ea deinde vulnus apparuit, at eoque tempore alium dolorem nullum habui. Sed ut ad id quod propositum mihi erat reuertar: Quoniam nulla iam aut per exigua spes superest vos, Patres mei, eâ libertate quâ olim conueniendi, Ego me intorim vobis trado, rogoq; demississime ut de me statuatis quemadmodum in Domino iudicaueritis. Si quidem absente admittere fas est, totâ mentiscontentione flagito admitti, ut cum humilibus de me humiliter sentiam, & cum pijs enuntiem laudes Dci, & gratias agam perpetuas de acceptis beneficiis, adiutusque denique multorum votis majori cum certitudine brauium perlequar. Noni fraudes inimici infinitas esse, callidus sorbens in omnem se versat partem ut simplicium animos deprauet, cum sine duce progredi contendunt, transfigurans se etiam in Angelum lucis; unde rectè docemur probandos esse spiritus utrum sunt à Deo. Vobis itaque spiritualibus, atque in huiusmodi certaminibus versatis vniuersum hoc negotium committo; per viscera misericordiae Dei nostri obtestans, ut me dignemini vestris consiliis, vestrâ prudentiâ regere: Atque si ex Dei gloria, si ex Ecclesia bono, si ex sempiterna salute mea esse iudicatis me ad hanc minimam Societatem nominis Iesu promouere, his ipsis literis promitto Obedientiam coram Deo & coram Tribunal consientiae meæ, omnibus & singulis Præstatibus seu superioribus iama constitutis, vel in posterum constituendis, omnibus eadem Regulis ac Legibus in eadem Societate receptis, quantum mea me facultas & Dei gratia iuvabit: Diem istum, & hanc meam inscriptionem testem habebitis in extremo iudicij tempore. Si de corporis valetudine ageatur, nulla videtur ambigendi causa: Restitutæ enim mihi sunt penè vices pristinæ, & quotidie euado valentior; ego me vestris precibus commendando, anxiè expectans quid de me vos decretur iesis. Valete.)

Felix exitus.

Antequam produceretur ad dicendum de capite, curauerat sibi aperti coronam in verrice, ut palam ostenderet quamam ordinis facri haberet existimationem, & quam non essent eius ordinis indicia erubescenda. Crucem etiam paruam concinnarat ex ligno, inductâ carbono Christi affixi effigie: hanc manu gestabat tesseram militis Christiani: Atque heretico conante eam eripere, "Poteris forfasse, inquit, e manu istam extorquere, at ex animo nunquam illum quem hæc Crux ostendit; eius enim retinendi causâ sanguinem vitamque profundam, quoniam pro me ipse suam in Cruce mifericorditer profudit.) Hac animi inconcussa firmitate tertius post Campianum & Sherwicum, gloria morte clausit diem; merito inter Societatis Patres numerandus quorum se confortio atque instituto voti adeo solernis Religione obtransserat. Horum autem triumphum quoniam Personus apostolus describit, literis ad Alphon-

Alphonsum Agazzarium Seminarij de vibe Rectorem, decimo Calendas 1581.
Januarij huius anni datis eas hic recitare operæ pretium erit ut tanti viri testi-
monio res per se testata illustretur, sunt autem huiusmodi.

X X X V. Admodum Reuerende Domine: Oblatâ mihi hac cōthmodi- Literæ Per-
tate mittenti literas, quam audie expertij (per aliquot enim iam dies copia om- sonij de
nis obstruta fuit) non potui ad te non scribere pauca de rebus nostris, de qui- morte Cana-
bus haud dubie brevi habituri estis longiorem narrationem. Post omnes dis- pian & So-
putationes nostras in controversijs, de quibus audistis, die 20. & vigesimo pri- ciornum,
mo Novemb. producti fuere ad tribunal & læla Majestatis damnati tredecim
Sacerdotes, nimirum, Edmundus Campianus Societatis Iesu, Rodulphus Sher-
winus, Jacobus Bosgrauius, Thomas Fordus, Thomas Cottamus, Edwardus
Ristonus, Robertus Lonsonus, Lucas Kyrbæus, Alexander Briantus, Ioannes
Harius, Georgius Shirtus, Guilielmus Filbaus, Laurentius Richardsonus, &
quartusdecimus Iurisprudentiae studiosus, Henricus Ortonus. Horum opinor
plus minus octo in Romano Seminario aliquando fuerunt. Objecebantur illis
multa cum ad tribunal starent, sed præc ipue quod consiprassent cum summo
Pontifice Rege Catholico & Duce Florentino de inuadenda Anglia, quod
nunquam illis in mentem neque per somnum quidem venit; nam optimè se
defendebant in omnibus; Accusatores eorum præcipui erant tres iuuenes qui
aliquando Romæ fuerant, Mindæus, Sleddus, & Caddæus, qui neque propter
æratem nec propter conditionem infamam aliquid huiusmodi scire potuissent si factum fuisset, multo minus cum clarissimè appareret ex aliorum res-
ponsionibus & factis & ipso rerum eventu nunquam tale aliquid cogitatum publice,
fuisset, & revera isti lycophantas prorsus agere videbantur; obiectando solum
res communes, & quod nihil commune haberet cum huiusmodi crimine: Quod verbi causa, Pontifex illis fauisset; quodcum Cardinalibus quidam
illorum locuti fuissent, & similia, quæ planè ostenderent vel metu vel mer-
cede conductos ad accusandum. Videbatur tamen iam antea constitutum ut
omnes condemnarentur; Itaq; nulla præualuit defensio quin post aliquot ho-
ras altercando consumptas lententia mortis in omnes proficeretur, quam illi
laetissimè admirerunt, & vñulquisque protestatione p̄ mun factâ coram
Deo, Angelis, Cælo & terra de sua innocentia quoad obiecta celera, osten-
dit singularem quandam consolationem de hac sorte, idque testatus est ali-
qua scripturæ facie lententiâ Pater Campianus altâ voce recitauit, Te Deum
Laudamus. Pater Sherwinus, Hac est dies quam fecit Dominus, exultemus & la-
temur in illa; Alij alia plenissima consolationis spiritualis proferebat, cum admiratione & commotione omnium qui aderant, ij autem pænc infi-
xiti erant.

X X X VI. Certè, Domine mi, res erat miranda, & quæ omnibus fere
stuporem adferrebat, videre tot iuuenes post maxima & plurima tormenta
Christi causa perlata tam constanter & alacriter mortis laetissimæ Iudi-
cium accipere; vnde liberare se minima quadam cessione potuissent;

O a

Reficiebat

1581. Referebat enim Pater *Campionus* eodem in loco audientibus omnibus, non solum vitam & libertatem, verum etiam gratiam summam Reginæ, & promotionem oblatam fuisse cuique eorum, si tantum Ecclesiæ Protestantium adire voluerent, quod penitus recusarunt. Nominabat etiam Pater *Campionus* Praefectum Castri Londinensis presentem, qui inter alios hoc illis obtulisset; addens ulterius nisi hoc facerent præter cætera tormenta, digitorum etiam vngues infertis acutissimis acubus auellendos. Quâm miserè verò Patrem *Campionum* varijs & exquisitis tormentis exagitassent, apparuit eo die cum prodijt toto corpore concusius, manibus propter vulnera in cruciatu accepta linteis obuolutis, quas nec ori admouere posset; animo tamen permanxit invictus & respondit vox firma & alactri & vultu læto per tres fere horas continuas quibus coram tribunali stetit: Ex certe ipsi inimici miris laudibus constantiam prudentiam & modestiam eius extollunt; Innocentiam verò nemo audet illi tribuere propter minacissima edicta quibus omnes iubentur eum existimare proditorem Patriæ.

Die primo huius mensis Decembris P. *Campionus* P. *Sherwinus*, & P. *Brianus* tracti fuerunt supini per terram à Castro Londinensi ad Locum supplicij, qui ad tria fere milliaria distat; & dum per plateas Londinenses traherentur multi Ministri illis insultabant; illi verò nihil respondentes hymnos & Psalmos cantabant. Cùm verò ventum est ad locum supplicij, vbi infinita hominum multitudo conuenerat; Pater *Campionus* primus scalam ascendit, & incipiebat aliquid dicere ad populum in illa verba, *spectaculum facti sumus Deo, Angelis & hominibus*: Sed Vice-Comes Londinensis qui executioni præcerat, abrupit statim sermonem prohibuitque loqui; pararet se ad mortem, veniamque rogaret à Reginæ & Populo de suis in Patriam delictis. Ille respondit se nullius rei esse conscientium, nihil vnuquam in Patriam cogitasse; idque satis esse Deo & hominibus notum; mori se tantum ob fidem Catholicam. Confestum prodijt in medium Artificium insolitum. Heraldus quidam ad eam rem paratus, & legit alta voce scriptum quoddam Reginæ nomine, quo illa declarari volebat omnibus hos homines non propter Religionem sed propter læse Majestatis crimina morti tradi; At populus parum ea te moueri visus est, potius supicari fraudem ex hoc nouo & inusitato artificio. Pater *Campionus* breuissimè rem refutauit; & adjiciens pauca sed efficacissima verba ad populum, de fidei Catholicæ veritate, & dignitate, mortem lætus obiit; deicérunt enim cum de scala, & strangulatum in quatuor partes diuiserunt, inspectantibus alijs duobus ad terrorem; sed illi nihil sunt territi: Cùm enim expedito Patre *Campiono* Carnifex cruentis manibus & brachijs ad Patrem *Sherwinum* venisset, ad eum terrendum injiciens illi manus, & dicens, veni *Sherwin*, accipe & tu partem tuam; ille vultu læto amplexus est Carnificem, & cruorem manuum est osculatus; quâ re valde commotus est populus, & magno murmure extorsit viceComiti veniam ut hic loqueretur quæ vellet: Itaque ascendit scalam, & habuit efficacissimam exhortationem; quâ finitâ, inseruit collum laquero, clamante multitudine, Bone *Sherwin*, Dominus Deus recipiat animam tuam: Duravitque diu ille clamor, nec compesci potuit etiam cùm iam esset mortuus

mortuus. Tertius Briantus pauca dixit, præter breuem confessionem fidei, & protestationem de innocentia, non solum facti, sed & cogitati aduersarij Regi-
nam: Vultu tamen verè innocent & Angelico (fuit enim iuvenis pulcherrimus,
annorum non amplius viginti octo) spectatores omnes valde commouit, pos-
sunt cùm diceret ingenti se gudio effetti quod Deus eum elegisset, &
dignum fecisset qui mortem subiret ob fidem Catholicam, idque in Societate
Patris Campiani, quem toto animo reuerebatur. Et reuera hunc iuuenem ad-
uersarij oderant maximè propter Patres Societatis quibus erat intinus, de qui-
bus tamen nihil fateri voluit in summis tormentis, sed missis clam ex carcere
literis petiit ardentissimè in Societatem recipi, narrans miraculum quo Deus il-
li in medijs cruciatus adfuit; quarum literatum exemplar credo vos iam re-
cepisse.

X X X I V. Dum hi martyres in partes dissecarentur, omni industria Ca-
tholici nitebantur vt aliquas saltem particulas furarentur: sed aduersarij hoc pra-
cauentes diligentiam magnam adhibebant. Vnus tamen iuuenis nobilis inge-
rés sc̄ inter alios permisit sudariolum suum in terram cadere vt imbutum sanguine
P. Campiani, vel sic aliquid sanguinis acciperet; sed res statim animaduera-
fuit & ille comprehendens est, & in custodiam traditus: Dum tamen ille pro-
benderetur, in tumultu alter nauctus opportunatam abscidit digitum eiusdem
Campiani & abscondit. Cumque illud etiam animadueteretur, licet magna
facta sit inquisitio, iuueniri tamen non potuit qui fecerat: Alter iuuenis cùm
videt nihil furtum auferri posse, obculit secretò octoginta aureos, seu viginti
libras nostrates, carnifici pro vno solo articulo digiti Patris Campiani; sed noua
est aulus dare; Vestes eorum valde queruntur à Catholicis vt pecuniâ redi-
mantur, sed hactenus nihil potuit obtineri. Existimatur aduersarios velle ova-
nes comburere, nè aliquid in manus Catholicorum veniat.

Statim ab horum morte aliud nouum Edictum typis excusum, & publi-
catum est, ne quis existimaret illos ob Religionem interiisse; quod nunquam
antea factum est in Anglia hominibus Iudicio publico damnatis: Alij vnde-
cim nondum plexi sunt, sed seruantur, vt dicitur, vt varijs in locis, maximè
verò in vniuersitatibus & oppidis maritimis moriantur, ad maiorem horro-
rem ceteris incutiendum. Pater Personius valde queritur ab aduersarijs, &
iam constans rumor est illum esse captum; vnde magnæ gratiæ aguntur à mi-
nistri. Quatuor viri nobiles quorum in ædibus Pater Campianus fuisse cre-
ditur (licet res probari non possit) in noncm millibus aureorum damnati
sunt, & in alios inquiritur apud quos fuisse suspicio est. Inquirunt etiam dili-
gentissimè in omnes qui reculant adire Ecclesias protestantium, & secundum
nuperam legem solvere debent octoginta aureos in singulos mentes; multos
etiam bonis fere omnibus exuerunt; vergitque sanè res ad maximas angustias.
Catholici tamen per Dei gratiam constantissimi sunt cælesti consolatio-
ne imbuti.

Ex his videre est quâ animi præparatione ad nos venir: deb. ant fratre

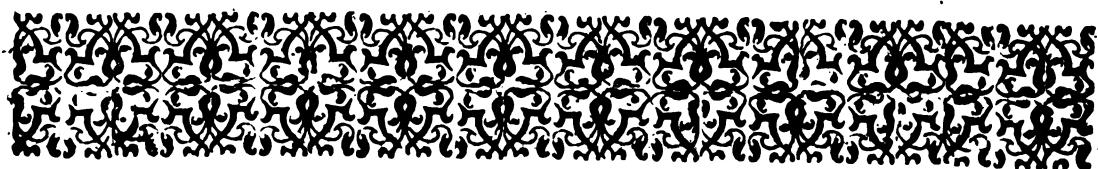
• 1581. nostri; quæ humilitate, quâ patientia, quâma firma resolutione, & supra omnia quâma seruenti erga Deum & proximum, & se invicem Charitate; vt alter alterum iuuet in portando hoc iugo Domini. Deus nobis iam exhibuit gloria exépla in Socijs nostris Martyribus, nobisq; non deerit si nobis nos non defuerimus. Veniant ergo læti, veniant hilares quicunque hanc singularem Martynij palmam cupiunt, hic Deo donante voti fient compotes.

De cæteris nihil occurrit quod scribam Gaspar, Guilielmus, & Robertus, sani sunt corpore, licet Guilielmus grauiter latis his diebus ægrotauerit. Creditores eorū valde eos persequuntur. Hactenus Deus eos est tutatus, licet læpe occasionem habeant meditandi illa verba, *Non habet ubi reclinet caput.* Mementote nostri, ô Charissimi, & omnium hominum dilectissimi amici. Valete; iterum dico valete in Christo Iesu. Decimo Calendas Ianuarij. 1581.

Vestrum omnium Eusebius.

XXXVII. De prodigijs quæ Bombinus prolixè deducit nihil adfero, Baro Mans, nè actum agam; illud non videtur omissendum quod noster Guilielmus suander de Campiano, per Germaniam superiorem Austriamque notissimus, narrare solebat de Barone Mansuander Campiani olim discipulo. Hic eum discenden- ti in Angliam Wrighto Imperiales duodecim in honorem duodecim Apostolorum eleemosynæ loco largitus esset, rogabat ut sui memores esse vellet sub patibulo quo Campianus ad supplicium raptus est. Erat enim eius viri memo- ria non iucunda illi modò, sed Religione sancta. Vnde vxore in diffcili puer- perio laborante, orans Deum Sanctosq; ut periclitanti venirent subsidio, in- ter cæteros Campianum implorabat, voto se obstringens, si filium pareret Edmundi nomen impositurum. Dum orat nuntiatur peperisse filium. Id cum Graecij accidisset, Ferdinandus Archidux (is qui eius nominis secundus dictus est Imperator) cum coniuge, infantem de sacro fonte suscep- turi, nomen ei dare statuerant Ferdinandi, cum Parens sero id esse diceret, quod iam ex voto nomen haberet Edmudi: Vtrumque sortitus est, & Edmundus Ferdinandus Mansuander vocatus; optimis Principibus primas Sancto & Martyri ceden- tibus. Omni tamen prodigo maior haud dubie fuit ipsius Campiani invicta constantia; quam si ex ore aduersariorum confirmare liceat, habemus Baronem Hunldon, qui cum torqueretur interfuit; & ad incredibilem patientiam, vel indignabundus vel admirans: "Citius, inquit, è præcordijs cor euellas, quam quidquam, quod huic Religio est dicere, exprimamus.) Hæc est Chri- stianæ fortitudinis excellentia, vt nulla vel doloris acerbitate, mortisq; for- midine à recto deviet; quam Martyres, Dei beneficio, perpetuò retinentes, & militantem hic Ecclesiæ domesticis augent animantque exemplis, & Ca- lestem Hierusalem fulgentissimis illustrant coronis.

HIS

HISTORIÆ PROVINCIAE ANGLICANÆ SOCIETATIS I E S V. LIBER QVARTVS.

POstquam *Campiano* in vincula coniecto spes nulla supererat 1582. Personius
libertatis, *Personius* (cui missionis huius cura tradita fuerat) cru in Gal-
consulendos existimauit inter Sacerdotes qui primi habeban- lias profe-
tur, ad negotium Religionis incepturn prolequendum quid ditas.
optimum esset? Iam præter *Iacobum Boſgrauium* & *Thomam*
Cottamum (qui vñacum *Campiano* de Majestate damnati dissimilem causæ
exitum fortiti sunt, quemadmodum dicetur certo loco, *Gaspar Haywoodus*,
& *Guilielmus Holtus* in subsidium venerant; Ipse *Personius* plures habebat
libros præ manibus ad Religionis pietatisque firmamentum, quos in Anglia
nemo in lucem edere, foris edendos fūscipere, nisi iplo prælente, nemo veller;
Cum *Alano* multa auebat conferre ad vnum Seminariorum, quæ nisi coram
agerentur frustra agi videri possent; tum etiam promouere Commentaria in
nouum Testamentum (quæ accepto loci nomine vocantur *Rhemensis*) ad
quod opus ipse ab amicis collegerat nostræ pecuniaæ trecentas libras; perpen-
derat in Sacerdotum Catholicorumque viuendi ratione plura de quibus do-
ctorum hominum sententia videbatur exquirēda; Tum considerandum quid
opus esse posset ad Scotiam in fide retinendam, quò Sacerdotem primùm
secularem, deinde *Guilielmuſ Holtuſ* misisset; Multi denique magni nom-
inis atque auctoritatis viri Catholici rogarant, ut quoniam Philosophicæ
Theologicilque studijs adiumenta Romæ ac Rhemis conquisita erant, primæ
vero ætatis adolescentes educandi instituendique in literis nulla esset in An-
glia ratio

1582. glia ratio sciuncta ab ingenti periculo inficiendorum animorum, apud exterrificationes aliquam exoraret constitueretque. Hæc vila sunt cunctis momenti plūrimum habere ad rem Catholicam promouendam; tum *Personium* commouerunt ut sublato *Campiano* iter in vicinas Gallias fulciperet, non diuturnæ moræ tempus (vt rebatur) habiturum. Rhotomagum ut tetigit, cōfestim in prælum dedit Epistolam consolatoriam ad Catholicos, Anglicè scriptam de persecutione: Defensionem etiam Censuræ aduersus Charcum; & librum qui inscribitur Directorium Christianum, seu de Resolutione: Qui liber post principia Christianæ Religionis, de Deo, deque Christo homine, de bonorum & malorum post hanc vitam præmijs aut suppliciis luculenter exposita, virtutum incitamenta reliqua cum proponat, & quâ ratione quæ impediunt sint tollenda demonstrat, dictione graui, & ad suadendum recta, dici haud facile potest quanta acceptus fuerit auditate, quanto cum animorum motu tritus, quanto cum fructu ab omni conditione & lexu ad hunc usque diem perlegatur, quam denique multi huic vni libro acceptam referant suam in Ecclesiæ gremium reductionem. Etsi enim obiter tantum atque parciſſimè per paucas quæſtiones in controvëriam vocatas tangat, quia tamen in luce clarissima ponit vita Christiana qualis esse debet, & quam nihil pendenda sint ea quæ illi amplectendæ aduersantur, consideratorum hominum mentes tanta rationum vi impellit ad id quod rectum est, vt (nisi peruersissimis quispiam ingenio) victas manus dare cogantur. Et sanè si aliud nihil egisset in omnivita *Personius* hoc uno opere æternam meritus fuisset apud suos gloriam, & unus plus multis dicendus laborasse. De quo extat Patris *Wilhelmi Barthæ Hyberni* hoc testimonium.

Testimonium Guilielmi Barthæ Hyberni *de Re-solutione, thei delibro in scripto,* Primò: nunquam audiui de libro cuius sola lectio in nostrâ ætate, in hoc genere tot peperit fructus in Anglia, & Hybernia.

II. Inter plures hic radicaliter conuersos, multi erant homines durissimi cordis, utpote vel heretici, vel pessimæ contra conscientiam vitæ. III. Inter hereticos hic ad lumen gratiæ seductos calu incidi in vinum tunc in suo itinere ab Anglia in Belgium, qui vehementi cordis compunctione mihi retulit, quomodo lectione huius libri impulsus venit ab Anglia ad inquirendam veram Religionem. IV. Magnus quidam Reginæ consiliarius in Hybernia mihi familiaris, honoribus & deliciis mundi multis annis immersus audiendo lectionem huius libri, solet erumpere invoces insolite admirationis, dicendo sibi videri quasi impossibile hominem potuisse cum tanta energia scribere sine singulari adiutorio; & erat magni ingenij & iudicij; tantamque ex illa lectione audita concepit compunctionem, ut vix quiescere potuerit donec cum consensu vxoris, ad magnam totius Regni admirationem, & ædificationem, publicè repudiatis suis in Republica dignitatibus, ad vitam segregatam se contulit in loco solitario; ubi gratia lachrymarum redundans durante vita mirabilem egit pœnitentiam. V. In alicloco vidi quendam nobilem supra modum & menturam nugis facetijque inceptis deditum, qui

qui exigua huius libri lectione muratus, ostium circumstantiae labijs suis posuit, donec alij silentium eius à locis agrè ferentes violenter librum è manus eius ciperent.

V. Audio frequens esse in Anglia in concursu multorum qui recenter ad fidem conuersi sunt, dum modum conuerzionis suæ mutuo narrant, originem tribuere lectioni illius libri; ex quo ingens eius fructus ex parte colligi potest.

VII. Ipsi etiam haeretici tantam perceperunt compunctionem cordis in lectione huius libri, ut paucis mutatis eundem Londini imprimi curarent.

VIII. Multi etiam viri ingenio & doctrina pollentes ex singulari fructu quem ipsi experientia perceperunt, librum supra omnes eius generis quoad proprium libri institutum laudarunt. Hæc Barthæus.

Consolatoria Epistola vero hæc est ratio. Latæ fuerant Anno octogesimo primo incunte, aduersus Catholicos leges binæ, Vnæ de menstruâ pendenda pecunia si haereticorum conuentibus abstinenterent; Alteræ de Capite, si pænitentia sacramento vterentur; atque de altera pecunia, si Missæ sacrificio intercessent. Aperit igitur in primis quām nobili de causa ea mulcta subeatur; Ne, videlicet, contra quām ipsimet in animo sentiunt faciant: Ne Deo illudant cultu errore & Ecclesiæ vñibus aduerso: Ne scandalum proximo pariant atq; exemplo parent ruinam: Ne fidem Deo datam infringant: Ne schismati au diant: Ne de Religione disimulent: Ne peccatis aliorum communicaient: Ne omnium Gentium Catholicis moribus se opponant. De mulcta deinde quæ nasci videntur in commoda remouet; ostensis fallacium divitiarum periculis, vñu difficulti, inconstantia, vanitate; anxietate etiam quām viuentibus affuntes, & morituris; scelutisq; quæ obijci possent rationum momentis, vñiusque vita præmia commemorat. At sacramentorum denique cum explicasset quām necessarius sit frequens vñus, quamq; horrorificus eultus, moribus antiquis suadet viuentū, contemptis legum iniquarum minis, quas Deus pro cuiusque bono, tanquam ferocientis equi impetus moderatur. Hæc vacuis horis meditabatur, publ. citq; utilitatibus felici parti edebat.

XI. Quā vero diligentia & quā magna industria ad fidem Catholicam in Anglia promouendam contenderit, & vt ea ferebant tempora Scotiæ etiam spiritualibus emolumentis studuerit, eius literæ ad Generalem præpositum docent: Quæ sunt huiusmodi.

Pax Christi. Admodum Reuelende Pater.

Copiosè ad vestram Paternitatem scripsi de rebus nostris mense superiore; tria ad secundum quoniam alia maioris longè momenti ocurrunt, significanda quoq; sine tamen iniuriam mora exigitur. Pater Campianus post torturata bis illi exhibita, quatuor habuit in carcere cum aduersarijs disputationes, magno sanè fructu communis cause, & multarum animarum lucro, ut posthac forsan magis in particuli auditis; ego vt ante significavi, nactus excudi commoditatem, in Galliam transiisi, ut expedirem quædam necessaria negotia quæ absente me per literas fieri non

1584. fieri non poterant Quorum primum erat , vt conferrem cum Domino *Alano* de multis , imo plurimis ad opus nostrum & vineam pertinentibus , quæ sanè literis committi non poterant . II. Ut prælum aliquod in aliquo loco vicino compararem , quo libri pro occasione data à nostratis Anglicè scripti impri- mi possent ; quia nihil tam iuuat , nec iuuuit , nec tuebitur in posterum & pro- pagabit nostram causam quād impressio librorum Catholicorum , tam de contiouersijs quād de deuotione . III. Erat vt colloquerer Parisijs cum Ar- chiepiscopo Glasconiensi , Reginæ Scotiæ Oratore de iuuanda Scotia , ex qua con- uersio Angliae maxime dependet ; & vt excitarem illum meis rationibus & co- hortatione ad ferventem zelum de mittendis in Scotiam idoneis hominibus , maximè hoc tempore , cùm præsestit ex nece Mortoni , & Principis indole , spes non exigua elucescat ; & illi etiam impertirer secreta nonnulla consilia hæ- reticoru ad euertendam penitus Scotiam , quomodo illis obuiare posset . Quar- tum erat vt inuenirem aliqua media quibus excitari Rex Galliæ posset ad inter- cedendum pro Catholicis apud Reginam , saltem de alleuiatione illius graui- simæ pænæ pecuniariæ quam nuper lege quadam imposuerunt reculantibus frequentare Ecclesiæ protestantium , quod omnes Catholicæ facere recusant . Hæc fuerunt præcipua negotia quæ me in has partes impulerunt ; quorum priora tria iunante Deo optimè expedita sunt , ad magnam spero totius causæ utilitatem ; postremum verò penitus hæret . Rex enim rogatus à Nuncio Apo- stolico , suæ Sanctitatis nomine , vt pro afflictis Angliae Catholicis ad Reginam scriberet , respondit se non posse propter quædam secreta consideratione digna : Nos tamen non desistimus , sed in confractione cum Moysè stare nitimur , & in spei contra spem progredimur . Modò sum Rhotomagi occupatiūmus & expecto redditum famuli ex Anglia , quem multis cum literis ad Catholicos consolandos tanquam ex septentrionali parte misi . Nullus enim ex ijs in Anglia nouerat meum egeslum ; nec ullis in his partibus innotescō , nisi Do- mino *Alano* Rhemis , & Archiepilcopoc Glasconiensi Parisijs ; & hic Rho- tomagi D. Michaeli de Monsi Nepoti illustrissimi Cardinalis Senonensi Ar- chidiacono , & Parlamenti huius Civitatis Confiliario , viro certe Dei & causæ Catholicæ zelosissimo , & nostræ Societatis plusquam amantissimo , cuius ope & opera in omnibus vtor ; & te suaq; omnia libentissimè ex animo mihi obtulit & præstat . Hodie duos magnos literarum fasciculos ex Anglia per famulum huc missos recepi , ex quibus intelligo (præter ea quæ supra posui) me illic valde à Catholicis requiri ; vnde cogor redditum festinare , maximè quia Patres *Gasparus* & *Guilielmus* , qui ultimo ingressi sunt , ab- sunt longè Londino , & in alijs Regionibus versantur , vbi plurimum dicun- tur luci animarum facere . Catholicæ virgentur in dies nouis & acerbis per-secutionibus , sed dante Deo fortitudinem & internam consolationem nun- quam fuerunt lætiores ; tamen aduersarij quò magis sibi timent , qđ magis faciunt , sed quæ sequuntur maximi sanè sunt momenti . In primo in- gressu in Angliam dispiciebam animo quantum poterat quæ pars regni

Regni

Regni magis egeret nostra opera , & quæ posset magis causæ successu tem- 1582
poris professe. Videbam tres esse Regiones in quas sacerdotes non dum pe-
netrauerant. Prima erat Wallia, Regio spacioſa & ampla, & Religioni Catho-
licæ non tam inimica , fed tamen inopiâ laborantium in Ipiſam ignorantiam
& hæresi etiam nonnullam approbationem vnu quodam prolapſam : Huc
igitur misi aliquos sacerdotes , inita cum nobili quadam conditione ut eos
reciperet ; ex qua re magna ſanè porta aperta eſt , & multi quotidie acqui-
runtur Ecclesiæ. Altera Regio erat Cantabrigiensis Comitatus , quam uni-
uersitas Cantabrigiæ , quæ tota hæretica eſt , penitus infecerat ; multis igi-
tur remedij fruſtra quæſitis , tandem Deo iuuante iuinaui ſacerdotē quen-
dam iſi ſi uniuersitati , lub nomine Scholaris , aut nobilis ſtudioſi ; & procu-
raui illi quædam lubsidia non longè à Ciuitate ; cui rei Deus tantum dedit
ſucceluum ut paucis mensibus ſeptem iuuenes optimæ ſpei & indolis lucrife-
cerit , iam iam ad ſeminarium Rhemense mittendos. Hoc enim hodie intel-
igo ex vno eorum qui iam huc peruenit , & maior ibi melliſ quotidiane ex-
pectatur. Tertia Prouincia erat omnium maxima , quæ iuxta fines Angliae
& Scotiæ poſita , quatuor aut quinq; comitatus continent (comitatus , ſiue
Diæceſes , aut Prouinciae , non magnæ intelliguntur) ad hos ergo Comitatus
nullus fere ſacerdotum peruenierat. Hæc tamen Regio maximi momenti eſt
ad nostram cauſam , tum propter Scotiæ vicinitatem , tum propter hominū
diſpositionem liberam & generofam ; huc ergo diuerſos operarios direxi , ſed
vnum maximi e qui prudentia , vnitate , & cognitione cæteris præcellere vi-
debar . qui poſtequam decem circiter menſes ijs in locis conſumpliſſet ,
redijt ad me initio huius præcedentis æstatis , & retulit multa ſperanda eſſe
ex illius Regionis cultura , licet perſecutio eo tempore ſic ibi ferueret ut diffi-
cillin e quis poſſet lubsistere. Retulit etiam (quod ego illi præcipue com-
mendaratu exquirendum) non diſcilem eſſe ex ijs partibus in Scotiam transi-
tum : quo intellecto , & communicato cum quibusduam e prudenticribus
Catholicis confilio , remiſimus eum in ipam Scotiam explorandæ viæ cauſa.
Nam maxima ſpei noſtræ pars in Scotia eſt , à qua etiam dependet non ſolū
Angliae , verum etiam aliarum ſeptentrionis partium conuerſio. Quia ius
Anglicani Regni ac Regnam Scotiæ eiulq filium (extincta iſta quæ nunc
nigrit) pertinet , Et de filio iſto nunc aliqua ſpecie cæpta eſt concipi post in-
tentacionem maximi e Comitis Mortonij , ſi ſatis cum eo tractaretur dum
adhuc obedienciam præleteret magnam luæ matri , & priuilegiam in hæreti
confinietur , & dum etiam recenter extensus ab hæreticis eſt : Quas occaſio-
nes nebis noſre eſſe negligendas putabamus , & valde dolebamus rem noſræ
fuisse haſtenus ardentius attentatam ab ijs quorum maximè intererat , hoc
eſt , à Scotis iſſis ; quanquam certe muluis de rationibus cauſa æque noſtræ
eſt ac eorum. Collecta ergo quadam eleemosyna à Catholicis , & coemptis
hinc ſacerdoti rebus ad iter necessarijs , misi eum vna cum famulo in Scotia ,
pæcriptis quibusdam rebus capitibus quæ Regi aperiſſet ſi adeundr facultas
daretur ;

daretur; aut etiā nobilibus si Regi non liceret. Quorū primū illud erat, vt patrociniū suscipere afflictorū Catholicorū maximē si qui in Scotiā confugerēt; eo quod Catholicī solerent qui illi fauebunt in luce Regni Angliae hæreditario tuendo. Secundū erat exponere rationes multas & magnas quæ Regem mouere debebant ad fauendum Catholicis & eorū Religioni, & ad detestandos Hæreticos; quales erant, securitas in Regno suo, successio in Regnum Angliae, quam solum per Catholicos obtinere poterat; amicitia vicinorum Principum Catholicorum, respectus mattis tam innocentier repulsa & carcere detentæ; Occisus Pater ob hæreticis; Insidiæ Vitæ suæ læpissimè ab hæreticis positæ, discoopertæ & auxilio Catholicorum per Dei bonitatem vi-tatæ. Denique offerret Regi tam Iuorum quam nostrorum Catholicorum auxilium, maximè vero nostrum qui fæcerat fungebamur, ad reducendū Regnum Scotiæ ad fidem Catholicam, cum quocunq; etiam vitæ nostræ dispendio. His acceptis instructionibus discessit: Ingressus est Scotiam, & per Dei gratiam felicem admodum successum habuit, vt ex sequentibus eius literis apparebit. Quæ erant tamen præcipua & maxime secreta non audebat literis committere, sed famulo suo mandauit vt mihi Ioli narraret, & nulli alteri mortalium præterea; famulus autem cùm Londonum venisset, & me non reperisset, non ausus est hominibus à me meo loco relictis sibi à Domino commissa narrare; Reliquit tamen sui Domini literas quæ mihi statim transmisæ fuerunt, & ulterius adiecit (quod etiam ex sequentibus literis patet) Dominum suum optimè à Scotis acceptum, & illos omnia mihi, & à me mittendis promittere: Et diem esse constitutum quo ego cum multis nobilibus Scotiæ colloquium haberem, scilicet diem vigesimum sextum Septembris præsentis, quod nullo modo iam à me expleri potest, quia hodie agitur is dies. Literatum autem exemplar hoc est in quibus animaduertendum, quod ubi nomen est Domini Redman, me intelligit.

III. Cùm primum Scotiam ingressus sum, necessitate quadam coactus, nè in pericula maiora inciderem, contuli me ad habitationem Guardiani Scotiæ, qui Calvinista est; Locus autem habitationis Seiford appellatur; ibi rogatus quâ de causa veneram, respondi refugij causa, ut pote ob conscientiâ patriâ expulsus; quod refugium ipsis etiam malefactoribus non negabatur, & multo minus negari debeat Religionis causa exulantibus. Respondit Guardianus non posse esse maius maleficium aut peccatum quâ malæ esse Religionis, & Ecclesiæ Christi inimicum. Hoc verissimum est, inquam ego, sed tota controversia in eo est, qui sint inimici Ecclesiæ. At illud, inquit ille, extra controversiam est, Papistas esse; quo auditio lubridens, dixi, à cœna, si placet, illud viderimus: Finita cœna factum fuit capitulum, vt appellant, hoc est, unus ex Ministris (nam adorant tres) lecto primum Psalmus, conciunculâ habuit, quâ durante, tam Guardianus ipse cum uxore, quam multi alii nobiles & per honorati viri apertis capitibus reverenter auscultabant: Ego solus tecto capite sedebam, cum multorum admiratione, finita tamen concione

concionē exhibitaq; à me omni debita reuerentia Nobilibus viris qui aderāt, 15826
Rationem reddidi quare caput detegere in ministri concione nolueram: At
inquit Guardianus talē verbo Dei reuerentiam debebas.

Ego vero, scriptura, inquam, perperam exposita non est verbum Dei, quia
fallum continet, quod abest longè à verbo Dei. Hoc audito aduocauit ille
Ministrum ut te tueretur. Minister audito hoc principio sermonem omnem
detrectabat; at urgebat eum Guardianus: Tandem venimus in eam contro-
versiam, an solius Ecclesiae sit de sensu scripturarum iudicare; in qua discuti-
enda tantum morati sumus, ut tandem Guardianus diceret sibi tantum dis-
plicere opinionem & argumentationem ministrorum, ut in posterum non
tam facile condemnatus esset Papistas: Addidit tamen, postero die, qui
fuit dominicus, & vigesimus septimus Augusti, insignem quendam Con-
cionatorem affuturum, qui mihi in omnibus satisfaceret; Dixi, mihi iam
esse satisfactum à meis, & me cupere satisfacere alijs de veritate Catholicæ
Religionis, maxime vero Illustrissimæ Iuæ Dominationi, eaque de causa
libenter cum illo collaturum; postero ergo die lumen mane venit minister;
antequam ego adhuc horas meas canonicas absoluissim; Quidam autem ex
familia mihi nunciauit me iam à Guardiano & reliquo confessu (erant enim
plusquam centum) expectari: Festinaui; veni in aulam, & post reueren-
tiā prætentibus exhibitam, peti jā ministro ut proponeret quod vellet, aut
mihi facultatem proponendi concederet: At ille Concionatorem se, non
disputatorem esse, neque velle mecum ad lites & cauillas descendere; neque
mihi, inquit, propositum est litigiosum aut cauillatorem agere; sed pa-
cata & sobria veritatem disputando manifestam reddere, idque vel latino
vel vulgari sermone; immo vulgari, inquit Guardianus, ut nos omnes intel-
ligamus; sed nullo modo, nullâ cōhortatione, nullâ Guardiani obiurgatio-
ne poterat adduci minister ut argumentandi legibus consentiret; quo per-
missus Guardianus, verè, inquit, video, nos posse decipi & in errore versari,
imo quidam generosus Scotus, gratiae sunt inquit agendæ Deo quod adhuc
supersint aliqui qui poslunt veterem fidem nostram eruditione tueri: Post
hæc coram omnibus promisit mihi saluum conductum per totum Regnū
Scotie, quod statim scripto præstantum imperauit, tam mihi quam etiam
familio meo, hoc item addens te cupere longiorēm alio tempore de his rebus
collatiō ē, aut mecum, aut cum alio quocunq; à me ad eum transmisso, cui
omnem humanitatem & securitatem promittitur: Ab hoc dilcessi ad Do-
minum Baronem de Grencknols, qui animo sauet Religioni Catholicæ, cā
frigiditate quā hic solent; cui cūm animum meum aperuissem, & deside-
rium sacerdotum Anglorum adeundi quævis pericula, & vitas expen-
sendi pro salute Scotorum, & pro reductione eorum ad unitatem Ecclesiae Ca-
tholicæ, cūm etiam significasset aliquibus iam esse in animo coniungere
sua studia suolq; conatus cum sacerdotibus Scotis ad illum finem, & tentare
per Dei gratiam quid in eate fieri possit, exultans gratias egit Deo de tam
sanctis

1582.

sanctis cogitationibus , & rogatus à me postea ut haberet curam suæ animæ rediretq; ad vnitatem Ecclesiæ, promptiorē le præbuit ad præstandū quām ego esse poteram in rogando. Initio tamen (quod oblitus eram dicere) requirebat à me valde, aliquam cōmendationem ad Reginam Scotiæ, ex quo D. Redman poterit coniijcere quo ei opus sit si in hac partes veniat. Hinc translui per alium Baronē è familia Setonensi hæreticū valde in cuius mensa infinitas & horrendas Blasphemias audiui, sed nè verbum quidcm dixi, donec finitā cænā per horam opinor & dimidiā sermonem cum illo habui contra huiusmodi blasphemandi ferociam, multis vtrimeque habitis argumentis, quibus absolutis mihi egit humanissimè gratias promittens le in posterum minori vehementia vñurum in Catholicos , & domum suam tam mihi quām cæteris Catholicis Anglis semper fore paratissimum hospitium. Tandem Edinburgum deueni vbi erat Aula Regis; sermonem habui cum diversis nobilibus , vt cum D. Setono Patre, & D. Priore filio eius, alijsq; quibus causam mei aduentus significauī, & desiderium nostrum in salutem ipsorum : illi benignè me tractarunt , & ad Regem ipsum me duxerunt, cum quo quid locutus sim aut egerim non debeo his literis committere. Ab aula recessi ad Palatium Rusticanum D. Baronis Geronis , vbi non pauci Scotti nobiles cōvenerant , qui vno ore mihi promittebant , & per me Dominō Redman renuntiari volebant, quod quandocunq; nobis venire placeret (quod illi nos bīcu facere luadebant) se velle securitatem summam præstare , eo quod essemus Angli, nec eorum legibus obnoxij. Plura etiam promittebant de Rege ipso quæ hic omitto; nec solum nobis protectionem promittebant , verum etiam alijs à nobis missis per lecteta signa quæ alijs literis aperiā. Nomina eorum qui fauent Religioni Catholicæ & qui possunt facilimè iuante Deo boni fieri si diligentia adhiberetur, sunt hæc, licet adhuc longè sint à statu gratiæ : Dux D'Aubenius , Comes Huntlieus , Comes Eglintonus , Comes Cathnacius ; D. Baro Setonius , D. Baro Oglebi , D. Baro Grey , D. Baro Farnhurst , & quidam alij quibus noster labor nec inutilis erit nec ingratus, modò oneri illis non simus; hoc enim summoperè Domino Redman prouidendum est , vt habeat vnde sustentet eos quos huc direxerit, saltem ad aliquod tempus , alioquin difficillimè quicquam efficiet , imo puto quod nihil efficiet. Prouidendum etiam illi est , vt non nisi selectissimi huc mittantur , tam ob virtutem , quam eruditionem ; si hos modo non habeat, expectandum erit donec habeat. Melius est enim nullos mittere quām inidoneos ; poterunt enim tales valde obesse , his maximè principijs , vbi tota auctoritas & existimatio causæ Catholicæ ab eruditione eorum qui eam tuerentur dependet. Procuret D. Redman orationes multas pro hoc opere; est enim maximum, & ad totius Europæ commodum non parum vt vides pertinens ; si vñquam orandi m aut laborandum fuit nunc est maximè Vale.

IV Has literas recepi 15. Septembris. Et quia temporis angustijs & aliorū negotiorum multitudine prohibebatur ne illis satisfacerem , & ad diem præscriptum

scriptum in Scotia essem, feci id quod potui, hoc est, scripsi statim ad D^r. 1582; Setonum, significans caulas moræ, & cohortans illum quibus poteram rationibus ut desiderium illud suum tueretur de sua & aliorum salute; adiunctionem brevi plura à me recepturū de toto negotio. Scripsi etiam in Angliā ut quibus modis posset cum Regina Scotiæ tractaretur de articulis supra scriptis, promittens me brevi affuturum ad cætera prosequenda, sicut intelligo vehementer me requiri; ad sacerdotem etiam hunc scripsi ut subsisteret ad tempus in locis vicinis Scotiæ, donec aliud à me responsū acciperet. Mis̄ illi etiam quæ poteram in sustentationem: Iam ergo pendeo totus in hoc negotio à Veltra response. Primū; An prole qui de heam hoc negotiū necne; quod omnes Angli Catholici vehementissimè supra omnem modum me virgent ut protequar, quia à conuensione Scotiæ dependet tota spes humana conuensionis Angliæ; & si Rex iste lemel confirmatus fuerit in Hæresi (quæ sine dubio periculosisssimè infectus est) nihil auxilij aut refugij relinquetur milieris Anglis; si Scotia illis pateat ut in eam fugiantur infinita consolatio est; & nunc facilis est aditus ad Regem ipsum, & ipse satis flexibilis est; postea forsan non ita. Deinde etiam erit optimum nobis ut vitandæ scuissimæ aliquius tempestatis caufā mentem aliquem in Scotia consumamus: Scotti ipsi licet aliquot habeant viros valde idoneos (quos omnes multos cupimus) tamen pauci sunt, nec ullo modo sufficiunt tanta vinclæ, præterim hoc tempore quo maximè requiruntur: Nam hoc biennium quod sequitur unicum videtur tempus lucrandi Scotiam, dum illi gubernant multis in locis qui nobis non multum (præterim exteris) resistunt. Nullæ enim leges contra nos factæ sunt, & idioma nobis commune est cum Scotti. Procurauit etiam ut libri Catholici impressi in postetum transferantur in Scotiā atque atque in Angliam; libros intelligo idiomate vulgari tam de controvensijs quam de rebus deuotionis conscribendos, quales adhuc vel nulli vel paucissimi in Scotia visi fuerunt, quia Scotia nullum prælum habet, & hæretici libros suos in Anglia impimunt. Horum autem libronum defectus fecit ut Scotia multo magis laboret hæresi quam Anglia.

Si videbitur V. P. ut hoc negotium sequar, tunc præter institutiones quas à vobis peto, necessarium etiam est ut proponatur sita Sanctitati nostrarii necessitatum consideratio aliqua saltem ad aliquid tempus. Nam haec res confici non potest sine pecunijs, ut ex superioribus literis videtur potest. Nam Scotti ipsi præterquam quod pauperes sunt & elegantissimi non habent adhuc eum caulæ Catholice zelum ut velint aliquas expensas facere. Multum se nulli caula facere existentia si equos nobis præstant & aliquam prædictiōnem porrigit. Angliæ autem Catholici sic vndeque sunt exhausti ut sibi & suis incarcерatis (qui plurimi & afflictissimi sunt) sufficere non valeant. Ego tamen plusquam mille aureos in has res ab aliis donatos expendi, quia tamen non ignorem Sanctitatem plurimam experientiam virginis horribus valde sanè me piget aliquid ab eo petere. Si tamen ex diuina benignitate vellet

1582.

vellet nobis quadringentos aureos annuos ad duos vel tres annos cōcedere, non dubitaremus multum posse in hoc negotio profici ad magnam suā Sanctitatis consolationem & Reipublicā Christianā commodum. Nam hac pecunia potero saltē vestitum aliquem, equos, cæterumque apparatus Sacerdotibus in Scotiam mittendis parare, licet non tantum quantus itineri tanto trecentorum circiter milliarium necessarius esset, sed valde contenderem ex quo tantum boni pendere videmus. Itaque summopere S. P. rogo, & rogant te vehementer omnes hic Catholici, ut hoc negotium apud suam Sanctitatem promoueas, & ut quām citissimē fieri potest respondeatur de eo quod statutum erit. Videt enim V. P. quibus in angustiis verlamur. Si lucrificare poterimus hunc iuuenem Principem Scotiæ maxima nobis esset consolatio; si placuerit suā Sanctitati hanc misericordiam nobis facere, quām speramus certè, & fere de sua bonitate præsumimus, tunc assignari debet hæc pecunia soluenda Nuncio Apostolico Parisijs, ut quater in anno, hoc est vnoquoque trimetri, soluat centum aureos illi de quo significabitur per Euſebium Eugenium, qui forsitan erit hic Rothomagensis Archidiaconus: Ante festum natalis Domini expectamus certissimam vestram reſponſionem, ad primam solutionem pro anno sequenti, hoc est, centum aureorum. Et si suā Sanctitati videbitur, ut hac prima ſola vice poſſemus ducentos aureos recipere (quia multa paranda ſunt) eſſet nobis gratissimum, deinceps non expectabimus niſi centū aureos ſingulis tribus mensibus. Sed de pecunia nimium, niſi pro neceſſitate; & certè perdolet nos ſepiſſimē, quod ſpiritualia non poſſunt hiſ locis fieri niſi hiſ vilissimis pecunijs. De Italo quem petunt, V. P. videat quid ſtatudinē ſit; vir mediocris hiſ rebus ſatisfacere non poſteſt, & ſcio aptiſſimos vobis veſtriſque ibi rebus tam neceſſarios eſſe ut non poſſint nobis concedi. Quid ergo faciendum erit vobis relinquimus cogitandum: præſtat ſanè non mittere, quām non idoneum, quia laedet plurimum tum totius cauſe tum maximē Societatis existimationem: Plura enim multò ab eis expectabunt quām à nobis qui Angli ſumus; Si Pater Achilles venire poſſet eſſet, opinor, commodiſſimus. P. Bellarminum non audeo poſtulare: P. Ferdinandus non mihi diſplicet propter alia quæ in illo ſunt præter eruditioñem. Hispanus qui mittendus dicebatur ab omnibus valdè inidoneus iudicatur, licet ob virtutem aptiſſimus, quia nec in humanioribus literis & linguis, quarum hic ſumma ratio habetur, nec in Theologia & Controversijs admodum verſatus eſt. Hæc Dominus Bernardinus de Mendoza orator Regis Hispaniæ mihi reſtulit, antequam ego ſciebam illum eſſet mittendum; ſed ille rem expiſcatus fuerat: Eſt enim noſtrarum rerum & Societatis amantiſſimus: & promiferat ſe in domum ſuam receptum libentissimē Hispānum Societatis, ſi vir illuſtris eſſet, ut existimationem cauſe tueri poſſet, alioquin nullo modo ſe velle illius aſuentui conſentire; quia diſſicile eſt, inquit, vobis existimare quantum offenſionis & ſcandalī contingere poſſet vniuerſa cauſa ex veſtrorum hominum defectibus vel minimis ſi publici ſunt; hinc enim ad maiorem inuidiam

vidiam nobis concitandam incipiunt totam caulam nostro solum nomine 1582.
oppugnare, & appellant Religionem Catholicam Religionem Iesuitarum :
sic enim edicta fuerunt emissâ nuper ad Academias Oxoniensem & Cana-
brigensem, ad inquirendum qui Iesuitarum Religioni fuerent, & omnes
studiosè ad iurandum adigebant, num aliquem Iesuitis vel Iesitarum Religioni
fauentem agnoscerent vel suspicarentur. Itaque iterum atq; itetū vestrā Paterni-
tatem rogo ut non mittantur huc nisi homines valde idonei ; si loco D. Die-
gi, D. Petri Ximenes, aut D. Emmanuel Vega missi fuissent (si doctiores dari
non poterant) multo fuisset melius, quia illi in humioribus sunt literis ex-
ercitati. Ius autem Canonicum, cuius D. Diegus Professor erat, nullius apud
haereticos est momenti. Hęc prłlumpsi simpliciter & perspicue. T. P. expo-
nere, omnia tamen suo iudicio statuenda referens. Pro negotijs nostris me-
lius expediendis & adiuuando utroque Regno magis, designauit iam duos mer-
catores luunes ad hoc electos ; sunt tamen docti, qui prætextu quorumdam
mercatorum magnorum quibus interuire dicuntur, alter in Angliam, alter
in Scotiam ibunt, & redibunt in has partes summa cum libertate & securita-
te. Illi autem vi à secum merces quædam habebunt quas statim à catholicis
coëmi procurabimus; Ita enim horum mercatorum sumptus aliquo modo
supportari poterunt, ac præterea nostris rebus incumbeant, præcipue verò im-
portandis libris, literis, aliisque rebus necessarijs, quamuis & merces quaf-
dam habeant ob meliorem prætextum: Hodie alias literas ex Anglia recepi,
quibus intelligo me valde desiderari, maxime ab incarceratis, ut de eleemosy-
nis prouideam: Alij potentiores & prudentiores urgent ut in negotio Scotiæ
aliquid pr̄stem antequam iterum Anglię periculis me committam. Addunt,
posse me per literas, & per D. Gasparem cæteris rebus ad tempus subuenire,
quod non omitto. P. Gaspar hebdomada præterita venit Londinum ex Pro-
vincia quæ illi incumbit cum bona eleemosyna ad incarceratedos subleuandos;
quo tu impone etiam ad me scripsit, significans summa se esse in gratia apud
principes viros eius Provinciæ; Pater Guilielmus ægrotauit aliquantulum
post aduentum, sed conualuit, & strenue laborat. Iterum scribunt de Italo
quem apud Regem Scotiæ tanquam linguæ Italicae præceptorem esse vel-
lent. Si mittatur aliquis, veniat ad domum prædicti Archidiaconi Rhoto-
magensis, ubi omnia parata inueniet, & accuratam à me directionem. Rhe-
tnos & Par siros declinet propter suspicionem. Mihi autem scribatur sub no-
mine D. Rolandi Cabeli Mercatoris. Scripsit Dominus Alanus de auctorita-
te dispensandi in casibus occurrentibus committenda Nuntio Apostolico
Parisijs, & de imprimendis horis Beatae Virginis latino-Anglicis; Oblecro
V. P. Ut hęc promoueat apud suam Sanctitatem, plurimis enim erunt
consolatiōni. Vale.

Q

V. Impetrato

1583.

V. Imperato deinde *Edmundo Hayo*, & *Guilielmo Chreytono* Scotis qui^r Scotie inuigilarent iuuandæ, hunc cum *Rodulpho Emersono* (qui fuerat *Cam-*
piano itinerum socius) tentare iussit aditum: Is feliciter confessis negotijs Aprilis mense anni octogesimi secundi reuerlus, Romam petijt ad vleriora de ea missione captanda consilia. *Personius* dum hæret in Galliis beneficentia *Dutis Guifæ* domum parat excipiendis adolescentibus Anglis, atque ad latini sermonis vsum instituendis *Augij*, in finibus Normandiæ quâ Angliam proximè spectat, & quò puerarum horarum non difficulti trajectu possent iuuenes delabi. Centum libras nostræ monetæ, hoc est, quadringentos aureos Italicos, ex æratio suo Dux constituit quotannis persoluendos; stetitque solutio dum ille vinteret ad annum octogesimum octauum. Ea domo constituta *Personius* in Hispanias profectus, Regi Philippo afflictam rei Catholici causam tanta vi, tantaque auctoritate explicituit, vt bis mille ducatos in singulos annos Rhemensi Seminario decreuerit, & vigesies, & quater mille *Iacobo Scotiæ* Regi iterato numerari iusserit, quo adolescentem Principem conciliaret, & eius matrem in Anglia iusu Elizabethæ cinctam custodibus solaretur: quod quanto studio egerit ipsius met literæ ad Chreytonum datæ testantur his verbis. Ego ab anno octogesimo, quo primùm in Angliam mandato Superiorum appuli, Regis Scotiæ commodis studere omni qua potui ratione cœpi; & statim quidem *Guilielmum VVaytes* Sacerdotem meis expensis in Scotiam ex Anglia misi. Patrem deinde *Holtum* submisi: Et cum hæc initia non male succederent, scripsi ad Reuerendissimum Patrem Nostrum vt aliquor viri Societatis ex gente vestra in Scotiam mitterentur: cumque statutum esset vt R. V. experiendi gratiâ præmitteretur, facile recordabitur qua animi alacritate Rotomago ei adfui; adeo vt socium vnicum quem habebam mihi ipsi detraxerim vt Reuerentiam Vestram in Scotiam sequeretur. Reuertenti deinde Reuerentia Vestra neque consilio, neque opere vniquam defui: Iter arduum ac difficillimum in Hispaniam, Olyssiponem vsque fuscepum cum magno viræ periculo; neque cum minori aliud deinde in Flandriam, ac tertium demum Romam vsque. Atque hæc omnia post Deum Regis Scotiæ matrisque suę in gratiam, quibuslicet ad vota quæ cupiebantur non esset utilis opera mea, duabus tamen vicibus viginti quatuor aurorum milliæ Rege Hispaniæ in eorum vsum impetraui, & à summo Pontifice Gregorio decimotertio quatuor millia: Cuiusmodi nescio an alij præstiterint officia: Horum tamen egor mentionem facere vt eis opponam qui Regi me Scotiæ aduersarium faciunt: Ad quos refutandos nemo testis locupletior esse potest quam Reuerentia Vestra, quæ hæc omnia nouit, & meminisse potest. Hæc *Personius*. Qui & *Alano* apud Catholicum Regem laudato stravit viam ad Cardinalis dignitatem; quâ deinde auctus, Societati vniuersitæ, atque imprimis *Personio* acceptam eam refert hæc scribens ad cum quem sibi in Rhemensi Seminario Præsidem substituerat.

Læta

Personius
imperat
domiciliū
iuuenibus
Anglis
Augj.

Profici-
tur in His-
panias,

Literæ Per-
sonij ad
Chreyto-
num de
scotia,

Promouet
& Alanum
ad Cardi-
nalatum,

"*Læta vobis est & iucunda mea promotio ; sed ex hac quantamcunque lentiæ causam habetis, & o magis vos omnes quibus ego tam carus sum, nouo vinculo tenemini amoris & gratitudinis erga Societatem vniuersam ; nomina- tim vero erga antiquum nostrum & singulariter bonum Patrem, & præci- puum cooperatorem ; proxime enim sub Cælo, Pater Personius fecit me Cardinalem.*) Tum redeuntem ex Lusitania moibus oppressit in Cantabria, detinuitq; Bilbai hyberno tempore. Hyeme exacta reuerlus in Gallias, Rho- temagi plerunq; confedit, atque tum Seminario Augiensi promouendo, tum libris edendis, tum aliis tractandis negotiis quæ ad fidem Religionemq; amplificandam facerent, quâ poterat opera studioque incubuit. Quam vero ne- cessaria quamque utilis fuerit eius in Galliis diuturnior commoratio ex ipsius- metu lucis Parisijs (quò per interualla excurrebat) ad Rectorem Collegij An- glorum de vrbe scriptis poterit amicus lector doceri, quæ sic habent.

VI. iam ante intellectisse arbitror Vestiam Reuerentiam, Superiorum ^{Quam uti-}
me iuslui his in locis ad tempus fuisse; cùm propter negotia quædam commo- ^{lis Person-}
diis expedienda, tum nè mea præsentia, inimicis odiosissima, amicis existeret ^{diius in Gal-}
grauioris cauta pressuræ. Id enim lentiebant Catholici plerique cedendum
esse aliquantulum temporis, nec iam voluntati meæ satisfaciendum proprio-
quæ desiderio, quâ re ipsa cauæ vniuersalis emolumento seruendum. Cùm
ergo nuper in Anglia res essent perturbatissimæ, & furiola quædam hære-
torum violentia tantum præualerer ut media quædam nostra & instru-
menta præcipua, quibus cauæ Dei promouebatur interciperentur, eq-
quæ processisset furoris æstus, vt omnia sùlque deque verterentur, mei v-
nius quærendi cauta, quod (præter molestiam quæ omnibus inferebatur)
fuit etiam tratribus meis & compresbyteris periculum, qui sapissimè ca-
piebantur dum ego quærerer, vilum fuit in has me partes vicinas ad tempus
recipere, vbi cùm aliis minus molestus & periculosus, tum cauæ seu æquæ
necessarius leu forte utilior esse possem. Itaque èa sum hic conditione
modo vt licet in Anglia non sim Anglicana tamen cogitem tractemque
quotidie; nihilque magis expecto seu expeto, quâm vt quamprimum liceat per
eorum bonam veniam in Angliam reuerti quorum hic leu desiderio, iudicio-
que, leu imperio retineor. Interim cursum nostrum prosequimur ex his locis,
nec vaquam mirabilior quâm modo prouentus. Vix est credibile quod nar-
rant nostri de augmento Catholicorum hoc ultimo anno, posteaquam libros
quodam legerunt de rebus spiritualibus scriptos, Sacrasque Scripturas Ca-
tholicæ in nostrum idioma conuersas atque interpretatas. Rerum intelli-
gentes viros prudentiisque constanter affirmantes audio existimare se, Ca-
tholicos esse modò duplo plures in Anglia quâm ante annum fuerint; hoc
quam sit probabile ex eo eonjici poterit, quod ex duobus Sacerdotibus receter
huc ex Anglia negotiorum cauta missis alter testatus sit, le quatuor Sacerdotes
nouisse qui in vna sola Provincia (quæ Hamptonia dicitur), plusquam qua-
dringentos reduxerunt ad Ecclesiæ gremium post ultimum festum Pascharis.

Q. 2

Hinc

1583.

Hinc quamvis in dies ex Seminarijs multi in Angliam ingrediuntur Sacerdotes, adhuc tamen queruntur in Provincijs particularibus deesse Sacerdotes, præcipue autem plures de Societate petunt; qua de re ad Reuerendum nostrum Patrem Generalem Dominus *Alanus* & ego iam scripsimus, & in luperogamus Vestram Reuerentiam ut in hac petitione nostra nos adiuuet. Sex illi ultimi Martyres, hoc est, Kukamus, Lazius, Hattus, Iontonus, Thirkellus, & Labornius, qui Superioribus mensibus Eboraci sunt passi, mirabile dederunt fidei incrementum; postque eorum glorioſissimam mortem, non est tanto-pete in corpora vitalique levitum; sed in bona, fortunas, possessionesque Catholicorum multo crudelius quam vñquam; Sacerdotes capti non torquentur equuleo aut occiduntur ut antea, tenentur lolum inclusi: quo fit ut clauſorum numerus vehementer sit auctus in multis carceribus, V. G. In Castro Hullensi sunt triginta: In equitis Martij Sede Londini viginti sex Sacerdotes: Qui iuuante Deo fere quotidie sacrum faciunt omnes, atque Ianè Dei Prudentia fit ut isti Sacerdotes carceribus inclusi utiliores nobis nonnunquam sint quam si essent liberi; ad hos enim cum certi constantesque in eodem loco sint, multi possunt accedere qui alios Sacerdotes reperire non possunt. Deinde etiam cum semper Londini sint, seu in alijs magnis Civitatibus aptiores sunt ad transigenda negotia in illis Civitatibus, quam alij qui tot amicos in illis locis non habent, aut si habent ut illis tam audacter non prælumunt, quam iam incarcерatis, ne irridant in pericula quæ incarcерati amplius non timent. Præterea cum iuuentus Anglicana propter Hæresis licentiam in multa vitia & peccata incurat, atque propterea non raro à Magistratu in Carceres coniunctiuntur, mirum est quantum boni capiunt ex confusione & conuersatione cum Presbyteris; plus enim saepè ex illa schola vnius mesis spatio addiscunt virtutis, moderationis, atque disciplinæ quam multis annis in libertate didicissent. His de causis, & aliis, aduerlatij nostri non tam liberter modo Sacerdotes capiunt: Inio existimantur esse qui vellent omnes liberos, si honeste & cum honore suo posserit illos carceribus extrudere. Propter quam etiam cauam iraci solent iam Hæretici cum aliqui se facile Sacerdotes fatentur; sic fuit nuper Lomaxius vester lecreto reprehensus à Magistratu; quod comprehensus in portu ad primā Magistratus vocē simpliciter est fassus se esse Presbyterum, ex qua eius non necessaria cōfessione coacti fuerunt Carceribus illiū mandare: De multitudine iuuenum qui quotidie ad nos ex vniuersitatibus Anglicanis aliisq; bonis scholis configiunt, non est opus orationem longam texere; iam scio audistis ex literis Domini *Alani*, & tentietis efficacius ex illo magno numero aptissimorum scholarium qui hac missione ad vos veniunt, quorum nonnulli recenter ex Anglia venerunt, & gradus literarios in vniuersitatibus acceperunt, statumque rerum Anglicarum abundantissime & facetissime vobis narrabunt. Hoc tantum dicam, numerum aduentantium esse tam magnum, ut licet gaudij materiam spemque magnam praebat quod Deus tot talique sua gratia ex Sodoma ejiciat, tamen ita Dominum *Alano* sumptibus

sumptibus opprimunt partim qui R̄hemis degunt, partim qui iter ad vos suscipiunt, ut n̄i Deus mirabiliter iuuet nullo modo perfecti tanti sumptus possint. Huc etiam accedit quod in dies ferre ex Anglia nobiles quidam viri refugit cum vxoribus & liberis, ut crudelissimum impetum persecutionis vitent. Qui omnes ad Alani auxilium tanquam ad communem Patrem recurserunt; ex quo existimare Reverentia Vesta potest, & quanto animo & quanto thesauro illi viro opus est ad tam multas & tam varias expensas sustinendas.

Puritanorum furor tantus esse iam c̄epit contra Caluinistas mītores in Heretico^{rum & Cat}
Anglia, ut ipsi Caluinistæ aliquando nobiscum m̄tiū agere cogantur; Res e-^{holicorū}
nīm plane ad arma spectare videtur, nisi quod timeamus omnem vim Calui-^{discrepan-}
nistarum citò transiit in factionem Puritanorum, qui nobis multo im-^{tia studia,}
maniores sunt hostes quam Caluinistæ. Audistis opinor de tribus libris recen-
ter editis à Puritanis contra Reginam, & omnes Caluinistas, (quos libros hic
habemus) & eorum postremus, cuius titulus est, *Postulatio Reformationis s-
ne dilatione*, penitus rebellionem manifestam minatur. Propter quem librum
strangularunt nuper in publico duos Puritanos in Provincia Suffolciæ, cum
ingenti murmuratione reliquorum omnium eiusdem sectæ. Catholici ex a-
lia parte dimicant fortiter pro sua fide; queruntur enim cum libris scriptis,
tum etiam sermone le folios plecti & vexari; cum boni & fideles subditis sint:
Puritanos vero, qui manifeste se produnt Reginæ inimicos, liberos esse ab
omni vexatione. Hoc regni consiliarij audiunt, dissimulant tamen quia ma-
ximæ ex parte & ipsi Puritanis sunt: Vellent nihilominus nonnullos Catholi-
cos liberare si possent aliquo prætextu bono, salvo honore suo; maximè si
Catholici vellent in re aliqua seu minima illis conformari; unde nuperrime
obtulerunt hanc conditionem viro cuidam pernibili docto, & prudenti,
quem iamdiu pessimè tractauerant, videlicet, se illum statim liberaturos car-
cere, omnesque pecuniarias mulctationes, quæ erant grauissimæ, remissuros,
si unam illis locam rem promitteret; quam cum ille peteret quænam esset,
non est (inquiunt illi) ut abiures Pontificem, seu ad Ecclesiam nostram ve-
nias; hæc enim scimus te non facturum; sed tantum Reginæ vult ut promis-
tas te nullum Iesuitam aut Presbiterum ex recentioribus, quos Seminaria illa
la proditoria Pontificis huc emitunt, te esse domo tua recepturum. *Quibus*
ille. Si aliquem, inquit, mihi ex Societate, seu ex alijs Seminarijs designa-
ueritis, qui præditionem aliquam in Patriam fecerit, aut aliquid aliud deli-
ctum ob quod hostis Republicæ dici aut haberi debeat, ego illum domo mea
non recipiam; Sed in genere, ut ego promittam me illos omnes viros domo
mea exclusurum, quos mihi mea Religio tanquam præcipuos Delitiosos pro-
ponit, facere non possum, nec audeo, et si summum mihi mortis periculum
instaret ne grauem in me Diuini Iudicij iracundiam concitarem.) Quo res-
ponsio licet primò irat; postea ita tamen sunt commoti, ut illum virum no-
bilissimum æquiori multo conditione carcere laxarint; licet omnino il-
lum non

1583. **Et Georgij Haddock** lum non liberarint; eiusmodi responsa multa Catholicorum prætereo. Hoc vnum tamen præterire non possum, de casu quodam conscientie infra biddenum ad me allato, de quodam ex vestris Romanis Sacerdotibus qui modò in Castro Londinensi detinetur; vénit enim ad illum superiori hōc mente Minister quidam Hæreticus ut conferret de Controversijs in Religione; cum sacerdoti, que parum apud illum proficeret, petiit Minister cum magno furore an Reginas Annaas gina esset Caput Ecclesiæ Anglicanæ? Cui Sacerdos. Quā, inquit, auctoritate hoc à me petis? (Lege enim cautum est, vt quia responsio ad hanc petitionem capitalis est, nemo possit hoc à quoquam petere nisi ex manifesta auctoritate Reginæ scripto data) Petiit ergo Sacerdos quā auctoritate & causa? Ad quod Minister, si tu verus es Iesu Christi seruus, munquam peteres qua auctoritate, sed simpliciter profitereris Religionem tuam coram quocunque petente; Quā voce aceensus Sacerdos respondit, "Tūne mihi timorem obniscis in cœla Dei, Hæretice? Ego affirmo igitur Reginam non esse nec esse posse Ecclesiæ Anglicanæ Caput.) Quis ergo est Caput, inquit, Minister? Pontifex Romanus, respondit alter. Hēu Proditor exclamat Minister? tu hoc dicas quia vides hic non esse idoneos testes qui te conuincat tuorum verborum; "Non ideo dico, respondet Sacerdos, sed vt atque prouocatus fidem meam profitear.) Si ita est, inquit Hæreticus, scribe hæc eadem verba; "Non est mihi charta seu atramentum, inquit, seruus Dei; sed prout scribere possum, scribam, & accepto carbone scripta super ostium luum in præsentia Ministri & sui custodis, hæc verba, *Gregorius decimus tertius est Caput Ecclesiæ Anglicane & uniuersalis, cui tam Elizabetha Reginam, quam reliquias mundus uniuersus subiici debent, & saluari volunt.* His verbis scriptis & lectis discessit Minister & Custos carcenis; & Sacerdos per multos dies postea mortem expetauit, sed nunc cùm nihil fere per mensim de ea re audiuerit, nonnulli Catholicæ suadent ut deleat illa verba de ostio suo, nè irritare videatur sua sponte adversarios; satis diu iam apparuisse in ostio suo fidei professionem: Ille è contra, hoc non audet facere, nec verba expungere, nè videatur hoc ex timore facere, & ne scandalizet illos qui illa verba in ostio suo legerunt, maximè vero custodem suum quem eius confessio constans meliorem facere iam ceperit: Itaque adhuc remanent ea verba discripta in ostio; & nunc Sacerdos petit consilium, An salua Conscientia delere illa possit? Hæc habui ex ipsius Sacerdotis proprio chirographo. Possem esse longior, nisi chartæ penuria me restrinxeret; Hic ergo sit finis. Vesta Reuerentia videt quantum indigemus vestris precibus & auxilijs ad perfuerantiam in hoc tanto opere. Orate ergo Deum; Orate etiam suam Sanctitatem, Illustrissimumque Protectorem, ceterosque Dominos & Patronos nostros, ut nobis propitijs esse veliunt. Deinde etiam mittite nobis idoneos operarios qui strenuè iugum Christi promoueant; certissima tandem est futura victoria licet differatur, & acquisitio eius sit laboriosa & sanguinolenta. Salutat vos omnes Birchettus vester qui nuper hic tecum fuit; & salutet quælo Vesta reuerentia amicos nostros omnes, nominatim vero Reuerendum Domini-

Dominum Episcopum Assaphensem, totamque Societatem nostram, Collegi- 1583.
vmque vestrum cui Dominus suam gratiam semper conseruet augeatque. Vale.
Mi amantissime suauissimeque Pater. Parisijs 24 Augusti Anno Domini mil-
lesimo quingentesimo octogesimo tertio.

VII. In Anglia verò interim non est sine sanguine etiam à nostris decerta-
tum. *Thomas Cottamus* inter sex Sacerdotes cum *Campiano* reus dictus Anno Thomas
octogesimo primo, atque ad trigesimum Maij in sequentis anni seruatus in Co^t tam^{us}
vinculis, producitur ad supplicium vna cum *Guilielmo Ilbeyo*, *Luce Kirbyo*, tales & fru-
& *Laurentio Richardsono* Sacerdotibus secularibus. *Cottamus* origine Lanca-
strensis, à puerō educatus ad literas, cùm adoleuister, relictis parentibus migrans
Londinum adhæsit *Thome Pondo*; cuius industria Catholica fide imbutus, tran-
stulit se Duacuni, atque in ea Ciuitate pluribus annis Philosophia & Theolo-
giæ diligentem nauavit operam. Ea initia accepta habens *Thome Pondo* no-
stro, scriptis hoc argumento literis gratiam refert. "Charitas tua, quicmadmo-
dum & eius caula, æterna est: Aeterna autem caducis, & cum die intetitiris con-
ferri quando nequeunt, hæc mea, quam debo grati animi significatio, nec li-
teris latius exprimi, nec lingua prædicari potest. Memini cum mihi fuisti in so-
litudine solatio, dux viæ, leuamen angustiato, in necessitate adiutor: Te sugge-
rente diuina miseratione me errantem reuocauit, erexit iacentem, laborantem
sustinuit, pericitantem seruavit, restituit perditum. Tanti est amicum habuisse
fidelem: Et quanto vincat interuallo homo castè integreque Christianus vul-
gares & genio deditos, tu demonstrasti. Sapere mihi cæperat iniquitas (quod
vehementer doleo) Virtutem nunc sequor; ea mirum in modum animum
meum recreat, liberū iam à cuiis secularibus, securum ab hostibus, Gehennam
non valde metuentem. Magna sunt hæc, quæ tibi debentur omnia, sed illud
longe maximum, quod Sanctus Dei Spiritus (vt cum Apostolo loquar) testi-
monium reddit Spiritui nostro quod sumus Filii Dei. Per hunc ego te Spiritum,
per Christū hodierna die Cælos alcentem, per Patrem ad cuius dextram ledet,
per hunc te obsecro trinum & vnum omnipotentem & immortalem Deum,
memor sis semper mei, & tuis me quandoq; solare literis. Ego eundem Deum
ad extremum usque spiritum precabor ut te summa cùm honoris sui & digni-
tatis amplificatione seruet diutissimè in columem, & Sancto tan^{tem} coronet fi-
ne. Vale. Ipso Ascensionis Dominicæ die, Anni millesimi quingentesimi sep-
tuagesimi quinti.) Tum arctioris disciplinæ desiderio Romam prosector, Ty-
ronibus Societatis adnumeratus est, octauo Aprilis Anni septuagesimi noni.
Non multos post menses afflcta vehementer valetudine, ex medicorum
consilio mittitur in patriam: de via Lugduni, incidit in Sledum nequissimum
delatorem: Hic in congressu cùm odoratus fuisset tendere hominem in An-
gliam, diligenter notatum nomen, vultum, ac cætera quibus agnoscit posset
indicia tradidit Oratori Elizabethæ Parisijs commoranti; Orator ad Senatum, Se-
natus ad portuum custodes transfert in tempus adseruanda. *Cottamus* Rhetor
progreditur: Ex Diacono fit Sacerdos. Junctus *Ioanni Harro*, & *Edwardo*
Rishpone

¶ 58. 3. Rishton transmittit in Angliam. Ex præindicatis signis sistitur in portu; & In Portu Hawardo cuidam (qui vna excederat) accepta cautione concreditur. Ba- capitur, & ronni Cobham Portuum summo Praefecto consignatus. Hawardus cum liber, & sus se tra- primū ex portu in apertum iter discessisset, Cottamus sic alloquitur. " dit vincien Domine, ego Catholicus cùm fini, non possum lana conscientia teSacer- dum, dorem tradere Magistratui; vna igitur Londonum proficisciemur; tum ego mihi vt potero cauebo; tutibi prouide vt voles. Londonum vt ve- nêre; Cottamus recta ad carceres doctorum hominum quæsitus senten- tiā, vtrum liceret sibi hac ratione elabi cum eius periculo qui cauerat? Aliunt alij, alij negant: Re ad Personum delatā, is plurium collectis senten- tijs decernit, latius esse suo periculo hominis discrimini occurtere; tantam benevolentiam fideiustoti fraudi esse non debere. Non diu fuit quin res ipsa imponeret necessitatem id faciēndi. Etenim qui Havvardum habebat cau- tionem, Londini hominem reperiens, queritur fidem non esse seruatam; se perditum, familiam omnem suam cuveram; se de captiuo Sacerdote ad pæ- nam suppliciumque conquiri. Tu itaque Havvarde, quandoquidem ita acci- dit, hodie de captiuo responsurus es portuum procustodi. Havwardus mini- tantis audacia oppressus, quid (ait) si tuum ego captiuum tibi sistam? dimittes me liberum? vtique, si de te interim aliis quispiam fide iubete velit. Reper- to sponsore, Cottamus amicè appellat; " Scis quâ conditione, quâ lege vi- uam, quo etiam in periculo sim si in horum hominū manus venero: Quo loco tu ipse sis nosti, atque quo in discriminē verseris; Ego in vtramuis partem nihil statuo: Tu quid facere velis elige: Nam etsi omnia me ma- nerent tormenta nunquam committam vt vel ego te traham, aut tu vt te tradas suadeam. Cottamus ad Cælum erectis oculis manibulque." Be- nuditus, inquit, Deus: Nunquam enim mihi tranquilla fuisse mens, si ma- lo tuo ego euassem:) paucas igitur post horas, suis quibusdam dispositis, hic custodiaz ille libertati est redditus.

Hæretico-
rum infana-
crudelitas.

VIII. Videre nunc erit Hæretorum hominum vafram, dementemque crudelitatem; nulla adferebatur rei capitalis criminatio; nihil inerat nisi Sa- cerdotium quapropter iste teneretur. Inaudierant Cottatum quendam in suspicionē criminis cuiusdam venisse. Thomam igitur interrogant tanquā eius auctōrē criminis quid nomine poenæ sibi fuisse inter confitendum ab aliquo ietro tempore impositum? Ut vim paratorum tormentorū euaderet quædam quasi per iocū fatetur. Petunt, propter quæ sua crimina fuerit illa pena impo- sita? Tum fraudem subodoratus respondet, se Deo & Sacerdoti vicario Dei, quod peccatū esset solere confiteri, præterea nemini. Quæstionē confessum ad- motum urgunt; tacentem lacerant; querentem inhumanum id esse ac bar- barum, conuellunt; negantem se etiamsi tormentis necaretur quidquam de se alijūc enuntiaturum, furore perciti crudelissimè distendunt. Quæ cùm deinde pro Tribunalū à sceleris suspicione se liberans palam obijceret, & Odo- ënus Hoptonus, solita sua mentiendi facultate, negare vellet, appellauit Com- missarios

reliquos Deumque testem veritatis, atque in primis Georgium Caræum qui 1585
præiens huiusmodi quædam ipse quæsisset, & sciebat asyntheta hæc à Sacris
fidei testibus pluries quæri. Tum ad solitas interrogations delapsi (quas me-
ritò sanguinarias appellauerat *Campianus*) quærunt, Quid de Bulla Pij Quin-
ti? An illi sententiaz omnes in Anglia teneantur obsequi ytu legitimæ? virum
illa, aut quavis alia sententia non obstante, censenda sit Reginæ legitimè im-
perare, Angli omnes ei Reginæ teneantur obtemperare? An Papa potuerit
concedere Nobilibus in Septentrione, aut Sandero in Hybernia, licentiam ad-
uersus Reginam arma mouendi, inuadendi Regni, rebellandi? utrum Pontifex
habeat potestatem, quacunque demum de cœla, absolvendi subditos Reginæ,
aut quorumcunque Principum, ab obedientia & fide quam iurarunt? Utrum
Sanderus in visibili sua Monarchia, & Bristous in Motius, de hac Bulla tractan-
tes, doctrinam tradant veram an falsam? Denique si Pontifex declararet Re-
ginam non legitimè imperare, subditos verò ab obedientia solutos esse; aut si
quis Princeps Pontificis auctoritate motus in Angliam infettert arma quam
partem tu sequerere? aut quam à bono ciue sequendam arbitrarere? Quas om-
nies quæstiones *Cottamus* hac vina respnsione conatus est declinare; "Sentio in
his omnibus quemadmodum tota sentit Ecclesia Catholicorum;) neque aliud
potuere extorquere. Postremò tertium genus vexationis inuenere, quo Sacer-
dotes Catholicos ad suas partes secessandas si posset, inducerent. A quinto Fe-
bruarij ad Pentecosten usque iubent omnes velint nolint, trahi ad Conciones
Hæreticas quæ habebantur in Arce. Hic, Argumentis, mendacijs, conuicijs
agitatur audacissimè, solertissimeque ab selectis corrupti verbi Ministris. Nihil
efficiunt; miles stupabat corpora, mente in veritatem intenta liberi Christi
pugiles, vel inter dicendum atquebant Magistros erroris, vel cum ex loco su-
pensoi abiissent, nequidquam prohibente Odoëno Hoptonio, & consueta sibi
barbarie tormenta intentante: Ioannem Nicolai Apostolatam *Cottamus* in pri-
mis aggressus, illum atque adstantes omnes monuit officij: Rem agi seriam,
salutem sempiternam: Hanc non quibuscumque è terra natis, aut lucro ere-
ctis hominibus committendam, sed legitimè ad eam prædicandam destina-
tis. Ea libertas existimata est accelerasse iter ad coronam.

IX. Cum *Campiano* quando accusabatur quod Romæ aut Rhemis ad tol-
lendam Reginæ contensisset, leue illud solummodo atq; inane ad probandum
tantum scelus allatum est, quod sub idem cum illo tempus in Insulam transna-
viasset, Quod de Bulla Pij rogatus tacuisset; Quod Irbrū Alspilquetæ Nauarri
de Casibus, cum caperetur, habuisset in sarcina, atq; in eo notata quædam quæ
ad Reginæ supremam in Ecclesiasticis potestate confirmandam facetent. Is de
libro nihil se scire affirmabat; si quis repertus esset, incio se à quopiā intrusum
nihil ad se pertinere. De Bulla respondisse quod Catholicum deceret, se cum
syniuerla Ecclesia sentire: Causam veò itineris in patria, aliam non fuisse quam
fractam Romanis caloribus valetudinē; si ea stetisset, se procul Angliā in Indias
fuisse soluturū; illi itineri pridē nomen dedisse nullade reuizada patria reliqua-

R

cogita-

Interroga-
tiones san-
guinarias.Trahitur
cum aliis
sacerdoti-
bus ad Hæ-
reticas con-
ciones.Quam leui
fundamen-
to accusa-
tus.

1584. cogitatione: sed in praetudicio nequidquam calumnia refelluntur quantumcumque sint falsa: Moriendum fuit quia sacerdos Catholicus cum Catholicis contentus. Tertio Calendas Iunij cum tribus quos dixi Sacerdotibus ductus ad supplicium, ultimus moritur. Mira enim calliditate hominis animum tentarunt a recto auertere, & atrocitate carnificinæ, & ipse potuadæ vitæ. Nam secundo tertioque iussus est socios intueri & cum de ligno penderent & cum disruptis cultro visceribus nudarentur intestina ventris & pectoris, & capitibus præcisæ membra dissecarentur. Ille sublatis in Cælum oculis, modo le Deo, modo confligentes Martyres commendabat. " Bone Iesu aiebat, quale est hoc spectaculum? O Domine, dimitte illis: Dominc Iesu da Ieruo tuogratiam perleuerandi usque in finem.) Tum laxato func demissum de vehiculo ipse lactant impunitatis. Nouimus, inquit, te valetudinis cupiditate huc transfretasse; apud misericordem Reginam facile erit vitam impetrare; profitere tantum hic publicè te non eadem de causa quam cæteri venisse in Angliam; Pontificis vero rationes de Sacerdotibus huc submittendis tibi non probari; Reginam agnosce supremam Gubernatricem, cui uniores Angliae commissæ sunt ac præterea nemini: Quid hæres? cur vitam atroci morti non præfers? tot emensus itinera ut saluti consulas, oblatam abiçis? At iniectus pugil soueam sibi parari intelligens, non gratiam; elata voce profiteretur, " non latum vnguem discessurum le à Catholica fide; mille vitas si haberet eas omnes neglecturum potius: Gratum le habere Reginæ clementiam, atque ut diu sit illa incolumis & felix precari: aliam vero agnoscere non posse in ea potestatem quam agnoscit Ecclesia vniuersa.) Itaque cum nihil proficerent, euectum sursum in plaustrum vrgent ut veniam petat commissi criminis in Reginam: Tum ille: " Nullo, inquit, crimine Reginam læsi: utramque illi salutem animi & corporis vehementer opto, atque hanc ipsam mortem, & plura libentissime sustinerem cruciamenta quo illa in æternum salua esse possit. Deum precor ut mihi quidquid peccavi ignoscat; & si quid aliud ex eius gloria dicendum supersit, ut id mihi ipse velit subiçere. Rogo ut mihi cæteri omnes ignolcant quemadmodum ego omnibus ex animo ignosco. Et quanquam peccata huius regni seueram Dei cuocent ultionem, precor ut auertere velit hanc suam iustum iram, & cunctis tribuere meliores de Religione cogitationes.) Apprehensa deinde Carnificis manu, " Deus, ait, tibi agnoscatur, & faciat te seruum tuum: Attende tibi & precare Dei gratiam; ille tibi eam non negabit. Is qui Pauli Apostoli sustulit caput, unâ languinis guttâ laetecoloris a persus resipuit & evasit Christi seruus; hoc tibi ut contingat opto.) Denique Magistratu iubente proditorem tolli, subducto curru pependit, innocentis animæ præmia sempiterna receperurus. Cum nudaretur pectus, apparuit cilicio ad carnem presso pœnas de scipie cepisse? quas etiæ hæretici risu plerunque excipiunt, non potuere tamen in tam piæ morientis Sacerdote non mirari, & Catholicum cum veneratione conspexere.

X. Iudi-

Eius ultima
verba,

X. Iudiciorum verò atrox hoc genus & barbarum , quo per inaudita tormentorum nomina vexati Sacerdotes , ac leuis fictisque indictiis damnati tollebantur in crucem , & proditorum ritu lemuii lacerabantur , quantum cunque ijs qui in Senatu Regio erant potentiores videri potuit & honestum & utile (prudentiam obnubente Religionis odio) Reginæ tamen & crudele ; & terrum , & infame existimatum est . Itaque reiectis præteritarum crudelitatum rationibus quas prætendebant ij qui quæstionibus erant præfecti , cesse re voluit hos ab huiusmodi cruciamentis , Iudices etiam tantus per à lententia mortis inferenda . Id quod fortasse non tam Iudicio tribuendum , aut cum Cambdeno , clementiæ , quam metu nè cum Galliarum Rege Henrico tertio succipiendæ essent inimiciæ . Nam is cum solicitaretur ut demortuo Ales-
sonio fratri succedetet in protectionem Rebustum Belgarum respondit , per Pontificem & canones non licere iungi fædera cum hereticis ; cum ijs præ-
sertim qui iniustis decretis truculentisque suppliciis Sacerdotes innocentes ē medio tollerent : Sed fuerit id prudentiæ aut timoris , acerbitas certe vniuersa ablata non est , sed mutata in prælens exilio , aucta deinde legibus haud pau-
lo leuerioribus , torquendi etiam iuribus , quantacumque cum iniuria ; redditis , ut in loco dicitur . Anno octogesimo quinto septuaginta Sacerdotes electi sunt , ut ijs quæ extores experiri necesse est incommodis exercerentur ; neque id satis : Famam , quâ potuere versutiâ atque audaciâ , & boni nominis odorem deturpare sunt conati . Ex variis Carceribus urbis viginti primum selecti qui Henrico Derby Comiti proficilenti in Gallias argumento essent nouum hoc genus mansuetudinis & clementiæ apud Regem extollendi . Inter primos fuere Gaspar Haywoodus , Jacobus Bosgravius , Ioannes Hartius , & Edwardus Rishtonius (qui deinde scripsit Historiam de Schilmate , & multa Hæretorum machinamenta detexit) Monitis de migratione nihil libertatis concessum nisi vt præsente audienteque custode cum familiaribus tractarent de lumputu comparando ; qui quantulus esse potuit ijs in angustijs ? dif-
cedendum tamen fuit : Cum imponerentur naui Heywoodus cæteris antiquior , suo Sociorumq; nomine queritur , infantes le exilio muletari ; fidei propa-
gandæ causâ venisse in Angliam ; eius tuendæ desiderio libentius mansu-
ros ; vitæ discrimina , volentibus animis cum solatio Catholicorum , cum spe in cunctos fructus commutaturos : Mortem in votis esse potius quam vi-
tam , quo inconcussam Religionis defendendæ voluntatem vivi mortui-
que testari posse . Petunt deinde ostendi sibi literas quibus iubebantur ex-
ulare : Non impetrant ; sublati anchoris nauigant : Duobus post diebus , magnam Oceani partem præteruesti rursus de literis exiliij queruntur , vt fias copia legendi aut audiendi Proferuntur . Confestim in capite scriptum ap-
paret ; " Hi omnes variarum seditionum rei ac conspirationum in Regi-
nam & Regnum , harumq; suo iporum aut aliorum testimonio , palam in iudicio condemnati , vel earum causa carcere detentæ , quanquam extremo di-
gni supplicio , clementiâ tamen Reginæ iubentur haç vice solum ventore &c .

François
Hæretorum &
calumnia ,

1585.

Quæ cum legerentur, qui motus? Quæ lachrymæ? cùm intollerandum animidolorem continere nemo posset; Grauem acerbamq; conditionem suam lamentabantur vniuersi; querebantur se proditos, atque deterrimis calumniis iniuriâ oppressos exulare: Nullum testem in se, nullius confessionem produci posse, qui conspirationis maculam tam grandem, aut confessionis aduersus Reginam & Regnum queat inuincere. Rogabant verti vela; in Angliam reuechi; sisti Tribunalibus; quò innocentiam palam demonstrarent, aut vitam fine apud suos glorioflo clauderent. Nihil obtinuerunt. Cùm excedissent, noua fraus occurrit depellenda: sparserant aduerlarij, metu cruciatuum & mortis petuisse hos omnes transvectionem; vel, quod peius est, consentiendo in quibuldam cum Hæreticis meritos esse clementiam: sed facile fuit ista dilucere cùm extemplo perspiceretur quā prompti vniuersi essent ad redditum in Insulam quandocunque per superiores suos liceret, nulla tormentorum, nulla mortis acerbissimæ habita ratione, atque interim iniucem se solabantur quod cum Apostolis digni habitu fuissent pro nomine Iesu Contumeliam pati.

Gaspar
Heywood

XI. Hæc cunctis accidere; nunc singulorum rationes in piciamus, qui quidem ad nostram Societatem pertinuerent. *Gaspar Heywodus* (Frater minor natu *Elizæsi*, cuius ante facta est mentio) Filius Ioannis Heywood, Nobilis poëtæ & *Thome Moriæqualis*, vigesimo septimo ætatis anno, Artium Magister, & Sacerdos, adiunctus est Societati in domo Professa Romana vigesimo primo Maij anni sexagesimi secundi. Post duorum Annorum Theologia missus Dilingam, Conscientiæ & controuerias cum Hæreticis quæstiones explicuit annis septendecim, ad Doctoris interea in Theologia, & ad quatuor votorum gradum promotus: Atque ut erat in Hæbreis doctissimus, breuem facilemque eius discendæ linguæ methodum digessit in tabulas. Huius missionem in Anglicam Messem Gregorius XIII. Pontifex clavum Ecclesiæ eo tempore tenens, & in huius similibus Angliæ salutem, quanto studio prosecutus fuerit testantur literæ ad Bauariæ ducem Guilielmum datæ, in cuius directione ijs annis versabatur Haywodus: In Hæc verba.

Dilecto Filio nobili viro

Guilielmo Bauariæ Duci.

Dilecte Fili, Nobilis vir, salutem. Quod olim monuit Apostolos suos Dominus noster Iesus Christus, hoc etiam nos monet quotidie, *Messis multa, operarij autem pauci; rogate ergo Dominum Messis ut mittat operarios in Messem suam* Rogamus nos quidem, sed debemus etiam pro nostro munere & Ecclesiarum omnium solicitudine ab eius bonitate nobis imposita, eos quos maximè idoneos esse cognouimus, mittere, & curare ut in hoc negotio Catholicos Principes, in quibus Nobilitatem tuam imprimis numeranus, adiutores habeamus. Postulant Sacerdotes Sodalitatis Iesu qui in Anglia sunt, ut mittamus eò iplorum studij, & affidui pro Christi gloria atque animarum salute laboris, adiutores: Nominant autem imprimis dilectum filium Galpar-

rem

item Hayvodus Anglum, eius ipsius Sodalitatis Sacerdotem : Sperant enim 1585,
eius auctoritatem, quæ ibi non modica est, magno sibi usui futuram. Volui-
mus hoc significare Nobilitati tuæ: Interest autem summopere ad Deiglo-
riam, quam solum spectamus, atque ad eorum quos mittimus incolu-
mnam, eos quos mittimus quam secretissime discedere Perspectum habe-
mus Nobilitatē tuam, & cautam ipsam & nostrum zelum vehementer proba-
turam, libenterque Hayvodium in hac tanta necessitate a te dimissuram. Di-
tum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 27. Maij 1581.
Pontificatus nostri anno nono.

In Angliam cum venisset una cum Guibelmo Holto Anno octogesimo pri-
mo, ablente deinde in Gallijs Personio præfuit nostris. In conuentu Sacerdo-
tum, cum disceptaretur de Ieiunij, deque festis diebus dissensit à Personio,
cupiebatque antiquas Angliæ consuetudines ad normam recentiorum Cano-
num reduci. Hinc natus iermo inter aduersarios Societatis discrepasse Hey-
wodum à Personio in pluribus; Personius in Apologia negat, nam & in illo
accedit ad eius lententiam, neque postea variarunt. Podagræ doloribus fre-
quenter afflictus, non potuit Campianum ceteroque equare laboribus. Solu-
tus præterea morbi causâ Ieiunij legibus cum carnibus vesceretur, non aque
omnes libertatem illam interpretabantur. Accidit ut Schismatici vteretur
holpicio (hominis ab Catholica non multum dissentientis, & Sacerdotibus
propter uxorem quam habebat Catholicam benevoli.) Pluribus cum Hay-
wodo conuiuis (diebus quas vocant Rogationum) paratur mensa utroque
cibi genere instruta; Alij cum Haywodo & Hospite carnibus, aliij cum hos-
pita pilce se reficiunt. Oritur luper mensa disceptatio de huiusmodi varietate.
Rationem reddit Haywodas quam tradunt Theologi multiplicem. Tam ve-
hementer tamen holpiti dispuicuit variatio ut non mediocriter videretur in-
fensus. Nam non ita multo post prodit in forum, emptoque exemplari Edi-
cti de Sacerdotibus in exilium pellendis, redit ad Haywodum; roget Anillo
ipso tangeretur. Utique, inquit Haywodus: at tua in domo securus sum. Itane
vero? At ego hanc tibi securitatem nunquam promisi; neque tantopere mihi
placet vestra viuendi sentiendiisque ratio, ut tui causâ velim caput & bona pro-
digere Itaque ex hoc tempore captiuum te teneo. Vxoris lachrymæ & promis-
sa pecunia valuerit ut noctu dimitteretur. Tanti est videre quo loco, ut sub
quorum oculis etiam permissa utaris libertate. Haywodum & tempora iudicis
deteriora, & perpetuis infesta inquisitionibus ut plurimum latere compul-
lerunt. Deo tamen disponente incidit in casses ubi securitatem quam maximè Capitur.
Sperare potuisse. Nam vocatis in Gallias & ab ipso penè Normannia litore
aduerso vento rejectus in Angliam tentus, & in vincula coniectus est. Dicitur
deinde cum alijs Sacerdotibus ad dicendum de capite, neque hic tutus a fraude.
Etenim ad ingressum Aulæ Westmonasteriensis ante ipsa iudicium subsellia
retractus a ceteris vicinum in conclave custodiendus includitur. Hominem vi-
delicet doctum & eloquentem noluerit Socij esse præsidio. Tum etiam com-

1585.

mouendos existimauere cæterorum animos , cùm quid de illo , quamvis ob
caulam actum esset dubitarent, vacillassetne in fidem Reginæ cui puellæ puer
seruisset) obsequentiorem quam par esset præbuisset ! Quod Hoptonus tacite
insinuarat ; & proclive erat suspicari. Sed reductus ad carcerem nullis abduci
promissis, nullis terroribus concutti potuit. Cùm vertisset folum, migravit Do-
lafam Burgundiaæ. Isthic saepius ab immisso de nocte, veneficarum præstigijs,
mafo dæmone exceptus est alapis atque verberibus. Post varia remedia, polito
super cubiculi mensam Venerabili cum lumine, sperauit frustra quietem. Nam
intempesta nocte consuetus hospes ingressus (formam gererat obscuræ felis)
factâ Venerabili profundâ reverentia, extinguit lumina , tum *Hec Woodum* rur-
sus infestare aggreditur. Neque fuere reliqui eius Collegij Socij immunes. Am-
bulanti præterea per agros cum Socio, occurrere aliquando fædæ mulieres duæ,
maturatoque gradu medios accepere ; tum leuiter utrumque tetigere cubito ,
cùm sereno vndeque cælo, exorta subito tetra nubes duos operuit, atque oppi-
dò perplatos remisit domum , mirandibus cunctis cur in solos illos tantum a-
quarum, cum vndequaque summa esset serenitas. Post quatuor annos profectus
Romam , deinde Neapoli confedit. Literæ Neapolitanæ tradunt quavis pia de
causa facilem fuisse ad lachrymas, siue super mensâ legeretur, siue cùm Sacrosan-
ctum Sacrificium ipse faceret , siue de rebus Sacris esset sermo; nihil singulare in
ultima senectute parati sibi voluisse, consuetis contento; ad campanæ etiam so-
num promptissimum, siue ad laxandum animum pulsaretur, siue ad colligen-
dum ; vt ex subita oris motuumque compositione intelligeretur celeritatem
non tam laxamento quam obedientiæ tributam. In morti proximum rursus
incurrit malus dæmon , insultrans æternis poenis addicendum eo quod rectâ
fide destitueretur. At ille elata voce Patrem mendacij compellans : "Mentiris ,
inquit ; nam ego rectæ fidei causa & carcerem & exilium passus sum , & nunc
pro eadem tuenda morior extorris ; quid quod aduersus Hæreticos eam bla-
phemantes multis annis de cathedra decertavi ?) Plura obijcentem hostem, men-
dacij semper redargens, tandem vt cuiusnam auxilio potiretur victoriæ palam
esset ; " Gratas, inquit, ago tibi dilectissima Domina Mater Dei mei , quod in
subsidiū mihi venire dignata es , & immitem hostem volueris propulsare.)
In qua voce placidissimam animam reddidit Creatori, noho Ianuarij anni no-
nagesimi octauo , cùm annos ætatis explesset sexaginta tres , Societatis initæ tri-
ginta sex, Professionis viginti octo. Quæ vitæ mortisque testata encomia facile
tetrum odorem depellunt, quem Hospinianus in sua Iesuitica Historia (eu con-
ficta potius fabella) afflare conatur viro qui cum pietatis & prudentiæ laude ad
extremum usque spiritum vitam exegit. Quanam enim ratione is qui in mini-
mis erat obsequentissimus, literas ad exteris mitteret ijs celandas quibus ante-
quam mitterentur ostendi in mandatis erat ? quo vero consilio ostenderet quæ
probari non potuerunt ? pietas igitur à mittendis , prudentia à scribendis deter-
rebat, quando ne scribi quidem oportet ea quæ utrum probanda sint merito
dubites : deinde quæ esse potuerunt ordinationes Superiorum circa Sacramen-
tum

Exulat,

Literæ Ne-
apopolitanæ

sum pœnitentiae tam admirandæ, quæ dogmata alia tam inaudita, vt n̄ ad ann. 1585. res quidem Generalis *Claudij* peruenire potuerint, nisi narrante *Haywoodo*? quod Holpinianus vult esse in literis: Quas cùm ipse non existimauerit esse in lucem edendas integras, & post viginti annos mancas recitauerit, eo fictio- ni propinquiores demonstrat; præterquam quod in annorum Societatis, & Professionis numero, multum aberrat à vero; & non vnum *Haywoodum* hac calunnia conspurcere, sed & *Campionum* & *Personium* & præcipue *Garnetum* fædissimis proscindere pergit iniuriis, vt falsis indicibus vnum esse, aut fallere voluisse necesse sit, & quâ ex fæce ea tota fabula in auras emergerit prudens quicque atque consideratus peripicere non difficulter queat.

XI. *Jacobus Bosgrauius* Godmanstonij in agro Doreestensi natus, Rhei- toricæ & Philolophiæ dedit operam Romæ; in Societatem cooptatus decimmo septimo Nouembris anni sexagesimi quarti: In Germaniam deinde & Poloniæ profectus, Sacerdotio initatus est Olomucij anno septuagesimo secundo. Tum Rhetoribus, Philolophis, Mathematicis, de Religione quæstionibus, Græcis etiam & Hæbraïs litteris explicandis annos duodecim inslump-
lit. Anno eius saeculi octogesimo, recreandæ inter cetera valetudinis gratiâ in patriam redux, quam carcer medicinam ægritudini facere posset confessim experiri necesse habuit. Nam breui intertallo captus, in summi Tribunii se- Capitur, dem datus est custodiendus. Istic fortudo in perfecendo, scientia in dicen- do quantum imbecillitati corporis emineat palam ostendit. Volitabant per ea tempora Walkerus & Fulkus, & huiusmodi permulti errorum Magistri, audi gloriæ; qui cùm vinculis onustos Sacerdotes, quos non poterant lupe- rare argumentis, clamoribus grauassent, victoriam suo de cerebro natam in vulgus spargebant: *Bosgrauius* igitur, *Sherwinus*, *Hartus*, & alij, ne quid Religio damni pateretur ab mendacio, publicam disputationem petunt ijs con- ditionibus, quæ (si seruatæ) non rumore falli sinerent, sed ipsa re veritatem docere possent eos qui audirent: Neque refugere videbantur aduersarij: In il- lius anni mense nono, Georgius Caræus ei sedi Præfectus, ad Commentariensem transmittit mandata, vt si inter Papistas (quo nomine per ludibrium vo- cabat Catholicos) si, inquam, essent qui Religionem suam cuperent disputan- do defendere, Capita conscriberent, rotinibusque defendantium appositis pararent se ad conflictum; breui post tempore le quo loco, quo tempore, & quibus conditionibus disceptatio ineunda esset significaturum. Scribuntur Capita, adduntur nomina, traduntur ob-signata, mittuntur ad Caræum, & ad pleudo Euangeli Ministrós. Non placent istis quæ à Sacerdotibus collecta sunt argumēta certaminis; dant alia, quæ nostri non recusant; Dies dicitur vi- gesimus nonus Decembris, Thomæ Cantuariensi lacer: magna est expectatio diei & concertationis. At aduersarij diem non expectantes, *Bosgrauium* & *Hartum* rapiunt in Arcem cruciatibus non disputationibus exercendos. Nam *Sherwinum* pridem ipsis nonis eiusme sis eodem transtulerant, & deci- moquinto & vndevigesimo diebus crudelissime torserant, quò firmior, sci- li. et

1585.

licet, esset ad certamen literarium sustinendum, quod deinde cum *Campiano*, uti memorauimus initum est, *Bosgrauio* quidem praesente cum alijs, quanquam nemini praterquam *Campiano* & *Sherwino* dicendi potestas fuit. Respondenti deinde *Bosgrauio* de capite tria obiectebantur. Negasse Reginæ supremam potestatem in spiritualibus: Interrogatum de Bulla *Pij* nihil certi respondisse: Auditu accepisse Pontificem, Hispaniarum Regetm, & magnum ducem Hetruriæ in Reginam conspirasse, neque id Magistratui Anglo detexisse. Quasi vero quidquid huius generis auditu accipitur id à singulis debeat confessim ad Magistratu defteri cum quo fundamento dicatur incertum est, & plurimæ sint viæ multo certiores quibus ista cum primum concipiuntur ad Magistratus perueniant. Conlensis autem cum *Campiano* & ceteris ad tollendam Reginam (quæ ferale sententiaæ causa fuit) qui potuit is qui maximis regionibus disiunctus tam multis annis tamque suis ignotus vitam egit ut maternæ etiam linguae obliuisceretur; neminem autem eorum quibuscum conspirasse accusabatur nisi cum in carcerem venit confixisset: Sed viles est vita cuiuslibet quem qualibet de causa oderis: atque ita iudicari Hæreticorum rationibus utile exultimabatur. Attamen hunc capite inter ceteros damnatum non nece, sed exilio mulctarunt, ea fortasse de causa quod *Stephanus Poloniæ Rex* illum pridem ab *Elizabethæ* repetierat, magno eum ornans præconio in hæc verba.

Stephanus Dei gratia Rex Poloniæ,

Magnus Dux Lithuaniae, Serenissimæ Principi

Dominæ Elizabethæ, eadem Dei gratiâ, Angliæ.

Detinetur iam pridem vincitus in Regno Serenitatis Vestrae *Jacobus Bosgrauius* Theologus Societatis Iesu & Professor in Academia Vilnensi nostrâ, (ad cuius pietatem & Doctrinam ora multi obuerterunt sua) nullam aliam, vt audiuimus, ob causam nisi quod Catholicam Romanam Religionem cum laete ipso materno haustam complexus, nauiter adhuc profiteatur. Evidet non dubitamus quin Serenitas vestra intelligat quanti intersit hominem pietate & eruditione præstantem ab Academia ea quan*i* ipsi quasi excolare diligenter expectat tanto abesse tempore. Nos quidem certè absentiam eius rei literariae multum inconmodauisse facile perspicimus, quæ causa est ut diligenter à Serenitate Vestra petamus, velut in gratiam nostram eum Theologum liberum nobis transmittere, vt in pristina locatus statione pietatem literarumque bonas nostros edocere perga*t*, qui Ecclesiæ & Reip. magno futuri sunt usui & ornamento. Non dubitamus Serenitatem vestram pro sua erga nos benevolentia hunc hominem donaturam esse, neque commissuram ut cum Serenitatis vestrae hominibus Religione quamlibet in Regno nostro pijs esse liberum sit, nostris capitale esse debeat; cum ceteroqui speremus breui futurum esse ut Serenitas vestra benignitate & clementia sua Regia ceteros itidem Catholicos iubeat esse liberos. Fecerit Serenitas vestra rem humanitati consentaneam, nobis vero admodum gratam: quam bene ac feliciter valere cupimus. Datum Nicopolomicijs die vigesimo uno Ianuarij, Anni Domini M. D. LXXXIII. Regni

vero nostri

vero nostri anno septimo. Tantam autem humanitatem nondm. m. 1587.
duerat *Elizabetha*, quin rem iudicio permiserit experiendam, vt si quae cau-
sa iusta reperiri posset damnandi non parceret; cum nulla reperta esset quasi
in gratiam Regis remitteretur. Rursus igitur in Poloniam ab litore Gallico Exulae
profectus, reliquam in ea Provincia contulpsit ætatem, trium votorum Pro-
fessus Calizzij vigesimo quinto Aprilis Anni sexcentesimi quarti, atq; vnde vi-
gesimo post anno septuagenario maior, sexto Calendas Nouembres duplici ex-
ilio liber migrauit è vita, laboribus & cruciatibus repositam laurea accepturus.

XIII. *Ioannes Hartus* antequam in Societatem admitteretur socii tribula-
tionum, vt primum in hostium manus venit missus est Oxonium, qua in Ac-
cademia gradu Baccalaurei in Theologia insignis fuerat, & quoniam ad ex-
cellentem doctrinam (omnium enim Sacerdotum eius temporis doctissi-
mum prædicat *Camdenus*) species oris & totius corporis dignitas accesserat;
sperabant, si non argumentis, at blandimentis atque promissis, & veteris Aca-
demiae gloria capiendū. Duos vel tres menses illa tenuit aucupatio. Cum oleum
& operam perderent, remittitur Londinum ad carceres. *Bosgraui* & *Sher-
wino* additur comes in summi Tribuni sede primū, tum vna ad Arcem ra-
pitur. Rei capitalis cum Brianto & socijs datur. Post sententiam rursus
sermonibus & cruciamentis aggrediuntur quatere omni armorum gene-
re munitam constantiam; demittunt in caueam viginti pedes in terra
profundam, aëre huimido, pædore & tenebris horridam: Post nouem dies
extractum atque eō paratiorem, scilicet, ad luctandum committunt cum
Reynaldo inter hæreticos Doctoris nomine gloriante, vt quod vexationi dece-
rat argumentis euincerent. At ille ex infirmitate fortior, prostrato aduersario,
quanta sit veritatis vis præ inani titulo facile demonstrauit. Perleuerantem in
sententia onerant ferro, tum alios quatuor supra quadraginta dies rursus in
caueam demergunt. In ipsis vnu & alter abit annus, vt non immerito ex com-
militonibus vnu scriplerit, " *Ioannem Hartum* difficile & diuturnum certa-
men subiisse: quieto tamen pacatoque esse animo.) Atque hæc cùm præter
Iudicis sententiam, præterque legum ordinem, priuatorum hominum arbitrio ad vnius hominis animum infringendum commutandumq; excogitata;
proposita gesta sint (nam damnato non plus irrogandum est pænæ quām sen-
tentia postulat) videre est quām iniqua cōditione apud huiusmodi humanitatis
expertes viros Sacerdotes detinebantur, vbi quod cuique liberet cruciamenti
genus inferre licitum statim esset; tum certe quantum ipsis decedit honoris,
quod nè vnum quidem nostrorutot machinamentis à sententia dimouere po-
tuerint, tantum triumphatori Christo accedit gloriæ, qui veritatem & virtu-
tem omnibus Dæmonis artibus reddidit potentiores. In exiliuni deinde cum
primis ei etiis, Virduni Societatem inijt, quam tanto ardore in vinculis expe-
tierat vt iam tum censetur cooptatus. Virduno Romam atque in Poloniam Annales Is-
missus, Jaroslauij diem clausit extremum, decimo quarto calendas Augusti roslauien-
ses, Ai 94. anni consequentis. Septem deinde post annos cùm aperiretur lepulchrum ut & 95.

1587. ex alieno in nostra transferretur, repertum cadauer integrum digniori loco conditum est. Cum autem hæc exili pæna benignitati Reginæ tributa sit qualis ea & quanta fuerit, leges eodem anno octogesimo quinto in Sacerdotes & profugos constitutæ demonstrant. Nam cum hi viginti, (quos dixi) deportati fuissent duodecimo calendas Februarias, in Martio sequenti proscripti sunt Sacerdotes vniuersi qui à primo anno Elizabethæ initiati, & qui deinceps ini-
 tarentur, atque intra dies 40. iubentur abire regno. Qui redirent, & qui redu-
 ces acciperent, fouverentque holpitio, illi Maiestatis, hi Feloniæ, hoc est, Capi-
 tis rei, & bonorum omnium ærario Regio inferendorum iacturæ obnoxij di-
 cebantur. Educati etiam in Seminarij, si non redirent intra lex mensæ, eodem
 cum proditoribus ordine cœlebantur. Is qui iuuenerit mitteret ad Seminaria
 quadringentis aureis, qui mitteretur hæreditate excidebat, ni redux se legibus,
 hoc est, Hæresi accommodaret. Qui iubisidia profugis conferret, is omnium fa-
 cultatum facturus iacturam & carceri perpetuo erat addicendus. Praeclara sanè
 & omnibus faculis deprædicanda clementia.

Initia &
proges-
sus
turbarum
in semina-
Anglor.
de vrbe,

XIV. Hæc dum à Magistratu Hæretico aperié geruntur in Anglia, quod
 pulsis Pastoribus facilius gregem perdat & dissipet, eundem occultè cuniculis
 humani generis teterimus hostis oppugnat, fouendo quos paratos inuenerat ex-
 tra Insulam ad concitandas turbas, & nouas in Insula commouendo. Anno post
 sexquimillesimum 79. communibus votis experta Societas, Rectorem Seminarij
 de vrbe dederat *Alphonsum Agazzarium* Senensem, hominē industriū, & sedulū,
 atque ad pietatem & rem promouendam accommodatiſimū, & (quod in omni
 externa gubernatione prouiderendum est) amantem gentis & causæ: Hic auctis Se-
 minarij possessionibus, tam magnum ad Religionis incremētum in auditorū suo-
 rum animis desideriū excitarat, vt ijs nouem quibus rexit annis, centū fere operarij
 in Messim miseri numerarentur, nouendecim in Societatem nominis *Iesu* sint ad-
 scripti. Quid ageret fraudulentus serpens? Veteri Politicorum omnium instituto,
 Senatus Angliæ quadruplatores vbiq; alc bat souebatq; qui simulata Religione ac
 pietate cum in piorum consortium ac in ipsa Seminaria subdolè irrepisſent, veris
 ficta miscentes, quidquid agebatur Rhemis, aut Romæ, & quidquid dolosā mente
 ipſi sibi cōminicabantur agitari, Senatui per literas, vel per cōsimilis farinę nūtios
 suggerebant. Pars etiā ducta æmulatione, vel quod *Alani* & *Personij* consilia non
 probabant, vel quia consilijs non semper ipſi adhibebantur, pacem seminariorū &
 quæcunq; alij in rem Catholicā conferre studebant, conabātur turbare. In illis fuit
 Vauxius quidā, quem detectū Inquisitores vinculis coercuere: Et Salomon Aldre-
 dus Walsinghamij deinde aperiè familiaris, & Fisherus, in iudicio demū de fraude
 conuictus. In istis, Carolus Pagettus, Thomas Morganus, Thomas & Franciscus
 Throckmortoni, Paræus, Griffithius & Batsonius, qui potentiorum quorun-
 dam partibus adhærentes, *Gregorio* & *Sixto* Pontificibus spem faciebant mi-
 tius in Anglia agendum cum Catholicis si *Alanus* & *Personius* abstinerent à
 scribendo, & ab reliqua negotiorum ad Angliam pertinentium tractatio-
 ne: tum etiam maxime, si qui essent ex Societate *Iesu* euocarentur ex Anglia,
 neque

Falsi Fra-
tres,

Aemuli,

neque in posterum alij mitterentur ; deinde (quod mirere à Catholicis proficisci potuisse) tantis viris luadere conati sunt , crudele esse mittere innocentes Sacerdotes ad certissimam in Anglia carnificinam cum exigua ipse fructus ; rectius impendi posse lumentum Pontificios , si priuatis quibusdam liberaliter succurreretur , quam si in Seminaria conferantur , infirma videlicet & imbecillia Religionis adiumenta : Denique disciplinam Collegij de vrbe calumniantes , aptiorem aiebant pueris esse quam viris formandis , ijs præsertim viris qui cum in Academijs adoleuissent , pridē sibi ipsis moderandis videbantur idonei . Quæ cum inexperti atque in exercitati in vrbe Catholicis huius nationis arbitrarentur rationi proxima ; proclive erat dissensionem inter Seminaristas ipsos atque ab Superioribus alere ; cum illi si quid licentiæ negaretur facile quererentur , & faciles gentilium suorum aures haberent apud quos querelas deponerent ; Hi vero à constituto non facile discederent . Tum occultioribus machinamentis ad pietatem propensos animos aggrediens , pietatem malus ipse dæmon simulat . In medio ponit quæstionem , Quis status excellentior ? Eorum qui se votu adstringunt ne quid operis etiam probatissimi præter superiorum voluntatem moliantur ? An qui Collegij sponsione de Sacerdotio susceptra , confessim alacres ad pericula , ad insidias , ad ergastula , ad cruciamenta , ad cruces propagandæ fidei causâ procurent ? Vtique est Inuenilis ardor audentium plenumque alacritatis , quam consideratorum hominum lenticitudinis studiosior , vadunt frequentes in iltam sententiam , & Sacerdotum hanc promisso obligatam liberalitatem , omnium ordinum sponsionibus anterendam esse magnis animis contendunt . Abeunt diç sat multi in ista disceptatione ; ardent utrumque animi ; cavitque aduersarius , vt ne , sicut in scholis , voce bellum geretur , animo pax coleretur ; dum voce contenditur , ferit ipse intus in animo amaritudinem , & Seminarium in partes diuidit distrahitque ; non iam ad augendam inflammmandamque pietatem , sed ad partium studia res pia conuertitur ; depreca vniuersim propositi Religiosi existimatione , pedetentim Superiorum Religiosi negliguntur . Tum quandoquidem non vna artes ad omnem usqueaque nequitiam profunt (non minus varius ipse quam fallax) Quoniam omnibus luadere non potuit quod proposuerat , quos ad vota Religiosa propensiores animaduertit , suis ipsis relinquit consilijs ; abeant ad Religiosos ordines , modò ne Societatem Iesu amplectatur : Vno penè tempore septem ad Fratrum Prædicatorum laudatissimum ordinem profugiunt : Vtinam animo sat consulto , & constanti . Nam vti incolis Superioribus Seminarij , proprio ducti ingenio , tantum onus suscepere , pari deinde inconstantia suscepimus non longo post intervallo plerique depoluere & à Seminarij præclaris ornamenti , & ab Religiosissimi ordinis splendore deiecti . Capita contentionis fidji , fuere , is in primis quem olim Personio in Academia Oxoniensi inuidisse dimisimus ; cum illi omnes quos cum tardum Dilic平ia in Superiorum armasset , re per Episcopos Placentiae & Castris diligenter examinata , iubente Sexto quinto dimisso , varij deinde exitus & plerunque infelices excepte .

1587.
Literæ Alani
ni ad Pon-
tificem ,

simulata
Pietas ,

Capita his .

1587.

Nam *Tydderus, Shawe, Bell, Maior*, Sacerdotes, fidem cum calimonia exuere: *Giffordus & Gratleyus* non sat cautam cum *VValsinghamio* aliquique Hereticis familiaritatem colentes literarumque commercium, suo bono non diu latuere; Illi Parisijs, huic Patavij, eodem mandante Pontifice, injectae sunt manus: Ex *Giffordus* quidem re iudicata condemnatus, Lutetiae in carcere multo cum dolore præteritarum transactionum mortuus est. *Gratleyus* Romam perductus, & apud Inquisidores sat multis annis asseruatus, in Apulia deinde extorris superuixit. Alij in Angliam profecti, consimilibus artibus Insulam viuueram atque ipsos fide tuenda sacerdos carceres plurima in *Alanum* & in Societatem inuidia compleuere. *Alanus* hoc tempore Romæ domicilium fixerat; huius auctoritas atque *Personij* industria ad componendos Alumnorum animos plurimum valuere: Inter cætera ad quietem tantata remedia illud etiam propositum, vt Rector daretur Anglis Anglus, quicum familiarius fortassis, & maiori cum fiducia, si qua viderentur grauamina, communicarent. *Guilielmus Holt* primus eum locum sortitus est, excunte anno octogesimo sexto; deinde isto in Flandriam missus, *Iosephus Creswellus*: Quo anno in Purpuratorum Patrum Senatum *Alanus* cooptatus, quo dignitate eminebat, eo potentius ad omnem conciliandæ conseruandaque pacis rationem adlaborabat: Et Romæ quidem praesentem colebant verebanturque; absente in Anglia non deerant qui æmulatione ducti columnis infectarentur, & quod Hispanis nimium obnoxius, & quod cum Societate nimium coniunctus videretur: Iudem videlicet de quibus ipse ante initam dignitatem, sic ad Rectorem de urbe quibusdam in literis, " Illusterrimo Protectori illud tantum scribo, ut auertat aures ab otiosis & inuidis quibusdam hominibus, qui Patrum & Collegiorum officia omnia dicunt esse in potestate nostra &c.) Quæ eadem querimonia, verso nomine, in Societatem iactabatur, quasi nobis omnia parerent, nostris consilijs cuncta in Anglia, & extra Angliam gererentur. Quam longè vero illa querela propagata sit, & quam acerbo cum fructu, hic compendio narrare non incongruum duxi, & plurium annorum tempestatem paucarum paginarum angustijs coercere potius quam reliquam Historiam perpetuis inuoluendo fluctibus nauicam lectori excitare.

Remdia.

Rector seminarii de Urbe An-

glus.

Literæ Ala- ni Ao. 82.

Continuata Patrum Missio in Anglia, Thomas Mettamus,

Mercuriani Literæ ad Metta-

X V. Antequam *Heywoodus* & cæteri exularent, *Thomas Mettamus* Sanctos, & doctrina, & virtute venerabilis, post decem circiter annorum perpessos carceres, in Societatem cooptatus est; sic enim de illo *Personius* ad Ribadeneiram, decimo septimo Calendas Octobris anni octogesimi quarti. Quod attinet ad nostræ Societatis homines in Anglia, duo Presbyteri fuere occisi, *Campionus* & *Cottamus*: Carceribus tenentur quatuor, *Heywoodus* & *Bosgrauius* in Castro Londinensi, *Mettamus* & *Pondus* in Wibicensi, quorum hi duo manent &c.) Et certiores litteræ *Mercuriani* Generalis ad ipsum *Mettamum* datæ. Magnam (inquit) ex litteris Dominationis Vestræ ad *Darbishirum* nostrum scriptis cæpi in Domino consolationem, propter illud Sanctum & salutare desiderium quod in ipsis ostendebat; quod cum

1587.

cum ex Spiritu Sancto esse non dubitemus, iniuriam facere omnium donorum ac gratiarum largitori vereremur, nisi nos quoque ex parte nostra Dominationis vestræ votis cooperaremur, & consolationi quantum in nobis est prospiceremus. Quare pro ea quam nobis Christus quanquam indignis dedit in hanc Societatem potestate, Dominationem Vestram in nostrum gregem recipimus, & huic nostro, qualemunque est, corpori adiungimus, eamque ex nunc quasi viuum & verum membrum in spiritu amplectentes, omnium nostrorum seu laborum, seu meritorum, seu gratiarum participem facimus. Speiamus equidem diuinam bonitatem, cuius proprium est desiderium pauperum exaudire, hoc etiam nobis aliquando concessuram, ut Dominatio Vestra istis ætumnis erepta, nostra sit non solo animo & affectu, sed re etiam ipsa & opere. Sed tamen si diuinum beneplacitum aliud quidpiam statuerit, Dominum orabimus ut tempore fædere saltem in Cælo coniungat. Interea vero quamdiu ita tulerit Domini voluntas, non minus existimare debet se esse Societatis, licet in vinculis, licet corpore admodum destitutus: Quin potius quo maiora & acerbiora pro Christo pertulerit, eo magis existimare debet se coram Domino, qui corda intuetur, Christi discipulum, & Societatis verum esse filium. Est tamen quod moneam, ut Dominationio Vestra consilium suum, concessi onemque hanc nostram, nemini temere aperiat, nec omnino nisi & nullum periculum, & aliqua magna utilitas apparuerit. Nos autem Dominum Iesum Christum precabimur ut Dominationis Vestræ animam suis benedictionibus largè præuenire, & virtute ex alto induere dignetur, ut condignis operibus tantæ vocationi respondere queat, & illam nec persecutio, nec gladius, neque instantia, necq; futura separate possint à charitate quæ est in Christo Iesu, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen: Romæ quarta Maij Anno millesimo quingentesimo septuagesimo nono.) Hunc literæ Romanæ anni nonagesimi secundi hoc ornant Elogio: "In Anglia Sanctus Christi Confessor Thomas Mertonus morte Iustorum moritur in Custodia, quâ propter fidem Catholicam, septimum iam & decimum annum detinebatur; Martyrio eo molestiori quo diuturniori. Venierat etiam in Angliam Guilielmus VVestonus anno octogesimo tertio: Is qui veneratione Campiani, adscito Edmundi nomine, multam & arduis perferendis, & ex virtute præclarè factis sibi & Societati, etiam apud aduersarios, excitauit existimationem. Tum anno octogesimo sexto Henricus Garnettus & Robertus Southwellus numerum & splendorem auxere operariorum. Guilielmus VVestonus ortus Maidstonij in agro Cantiano, & Campiani in Academia Oxoniensi æqualis, postquam ad fidem Catholicam animum adieceret, annos natus viginti quinque Romam proficiens adscriptus est in Societatem ipsius nonis Nouembribus anni septuagesimi quinti, atque anno sequenti à Provinciali Beticæ deductus Montiliam. Peracto Montiliæ tyrocinij aliquanto tempore Philosophiam repetit Cerdubæ (erat enim in Artibus Baccalaureus) Vide Per & audiuit Theologos: tum vero aut altero anno reliquis Societatis Ministerijs altam in eius vita, cum

1587. cum insigni fructu adhibitus est Gadibus primùm deinde ad Sanctum Lucam, & Hiipali, ad Anglos præcipue ijs in emporijs iuuandos; quanquā & ad indigenas eius pertinuit industria non sine opinione illo etiam tempore sanctitatis. Notabatur enim iam tum in illo indecessum precandi studium cum corporis alpera tractatione coniunctum, humilitas etiam singularis quam innata affabilitas condiebat. Qui eodem cum ipso vrebantur cubiculo frequentissime nixum genibus reperiebant, vt studendo orare, & orando studere videretur: tum etiam sub mensa incuruum ne quies ipsa sine molestia esset, humilia verò culinæ obire officia illi erat propè quotidianum. Anno octogesimo secundo vocalis in Angliam, nouam vestem interiorem quam paratam ad iter reperit, intactam reliquit veteri contentus; equum verò de via confestim vendidit, & pedes confecit iter in Gallias, vbi cum *Personum* conuenisset, acceptis ab eo literis ad notam non procul Londino domum, amicè quidem habitusest, sed ut erant illa tempora timoribus suspicionibusque plenissima, non ausa est hera tantum hospiti ignoto fidere vt sineret pernoctare: itaque honestè dimissus diuersum carpit iter Londonum versus, ne si communis tritoque incederet à quopiam fortasse maleuolo obleruaretur; cùm enim indicia à *Persono* data Hera non agnosceret, nouumque videretur *Personij* nomen, *Westonus* ipse aberrasse se domo existimabat, vel nouos inquilinos infedisce: paucos veio post dies incidit in Sacerdotem qui ad eandem domum deductum Heræ commendauit; Illa facti pœnitens, & metum ipsa suum accusans, hominem colit, & viam ad multorum Catholicorum notitiam aperit. Hinc Philippum Arondeliae Comitem anno insequenti reddidit Ecclesiæ, & ad vitam summa cum laude pietatis & moderationis instituendam salutaribus præceptis instruxit, alias complures in viam reduxit, firmavitque Catholicos. Duobus annis libertatem vltro citroque commeandi retinuit; tum dolo malo captus, in atrium Wintoniense Londini datus est in custodiam. Illustrissima Arondeliae Comitissa habitu mentito intromissa in carcerem obtulit pecuniâ libertatem redimere: At. " Nequaquam, inquit *Westonus*; Non mihi hæc captiuitas obuenit pecuniæ cauſa; pecuniâ, mevolente, non redimetur: Deus cùm volet eorum animos qui me hic clauserunt permouebit ut restituat libertati; in eius Prudentia conquiero.) In atrio Wintoniensi nauta quidam tenebatur quem ad exportandas occulte merces conduxerant nocturni fures; hic cum frequens ad *Westonum* seruitij cauſa itaret, pecuniam aliquando petijt, quâ libertatem emere sperabat: ' Dabo, inquit *Westonus*, at tu libertatem non impetrabis; prouide itaque animæ tuæ, eamque in tuto colloca) simulque quid esset agendum docuit; quæ ille cùm audiè & saepius audiuisset factus Catholicus damnatur. Quæsitus ad cænam Caluinsticam cum ceteris facinoris ante supplicium pro more sumendam, professus se Catholicum recusauit. Tum oblatâ vitâ & liberitate si omissis nostris eorum rursum rationes sequi vellet, persistit in fide recens recepta constans, & miseram hanc vitam certâ spe gloriæ sempiternæ commutauit.

Alter

*Capiturnec
vult redi-
mi pecuniâ*

*Nautæ cō-
versio,*

Alter quamvis Cotholicus inducere in animum non poterat ut quæ olim 1587. peccauerat fateretur, sperans inediâ & cætera carcerum duritie fidei causa Et Catho- toleratâ labore omnem contractam eluere: se fellerat cum malus dæmon, & rabundi, vanâ primum lactatum spe, demum in desperationem adactum turbâ suo- rum aseclarum in conclaue vbi iacebat irrumpentium obsidebat. Adit hominem *Vestonus*; solatur; hortatur; spem facit importunos hostes effugan- dos si se Christi instituto & Ecclesiæ moribus accommodet, rogando quæ- dam aperit illi viam ad reliqua; donec vero oboto dolore factus lui. ipsius- met acculator, quos singulos prius conspicerat recedentes; nunc turmatim fugatos stare cernit ad ostium minantes si progrederetur. Euincit tamen atq; ab omnibus liber, salutaribus Sacramentis donatus & refectus, ad reliqua carceris incommoda cum merito sustinenda munitus est.

X V I I. Apud Wisbicu[m] in finibus Cantabrigiensibus & Norfol- ciensibus Arx est loco humidissimo posita, paludibus undeque cincta. Huc Magistratus Hæreticus Sacerdotes complures Londino transtulerat; eo fortasse animo ut quos puderet publicè plectere, loci pestilentia con- sideret; vel certè ut frequetissima ciuitate abscentibus & annona esset ar- ctior, & minor cum proximo de salute æterna agendi opportunitas. Ist- huc *Vestonus* post aliquot annos transmissus reperit supra triginta Sacer- dotes Catholicos & Laicos quoddam summâ mentis equabilitate, animorum concordia integerrimâ, admirabili actionum omnium diurnarum nocturnâ- rumque dispositione cælestem imitantes vitam: erat frequens precatio, lectio diligens, diuinarum literarum in certas horas distributa interpretatio; nihil nisi Sanctum in suorum aut heterodoxorum aures oculosue incurrebat. Hi aduentu *Vestoni* læti (quem fama Sanctitatis & Doctrinæ & multarum pro- Christi fide perspectionum præcucurserat) cum adhibent adiutorem, & pe- nè ducem eius quod suscepserant propositi: ipsum in dilputationibus de dog- matibus Controversis posuere moderatorem, ipsum Græcæ & Hebraicæ lin- guæ interpretem; ipsum congregati audiissimè de rectæ vitæ legibus differen- tem audiebant. Et erat illi vitæ genus de quo sibi meritò omnes promittere possent ea quæ essent diuinissima. Nam inter precandum noctes iungebat diebus, vt Sacerdos qui erat ei contubernialis assisteret, toto anno non vidisse se in lecto stratum, nisi paucis diebus cum esset æger; reliquo tempore aut stans, aut sedens, aut in genua procumbens orabat, somni aliquantulum car- pens cum solum cum optimeretur; inter æquales humilis, in alloquijs mitis in se seuerus, in reliquos facilis, omnes pī ac prudentis viri partes adimplebat. Post annorum aliquot curriculum inducuntur, fidei quidem causâ detenti, at acerbo atque inquieto ingenio, & in Societate male animati homines duo; Is videlicet quem saepius dixi vir inuidus, & Doctor quidam medicus; quo- rum libenter parco nominibus, quoniam licet iudicio ipsi suo à Societa- tis rationibus dissenserint, eamque verbo saepius & scripto laceauerint, quo tamen loco eorum nūc nomina scribenda sint, Dei iudicio permit- tendum.

1587.

tenduni esse arbitror; quando ex relationibus vnde ista hauriuntur ea cognoscere poterit curiosus quisque lector; & *fama mortuorum quo-quo modo possis non consulere à natura alienum est*. At hi duo natura indomiti, & cuiusvis impatiens disciplinæ, cùm sibi ex antiquioribus tertium ingenij similitudine adiunxissent (mortuo præfertim *Thoma Mettam* qui auctoritate sua hunc cæterosque aliquov[is]que continuerat) omnia fastidire; diuinarum literarum prælectiones negligere; dicentem ad congregatos *Vestonum* carpere; nihil sibi velle præscribi; non horas, non exercitationes, non precandi studiū tempora; soluti denique legibus vagam incertamque viuendi rationem adamat: *Vtque est libertas* (quantumvis licentia proxima) *ad coniungendas amicitias vehemens illecebra*, applicant se non pauci ad horum familiaritatem, & domum vniuersam in partes dislocant. Inde natæ compotationes, contentiones, clamores, iurgia; ad manus etiam venitur nonnunquam, nulla clericalis ordinis habitâ reverentia. Ita *otium semper vitiorum omnium iamua est*: *Vtque ruporis aggeribus nihil ab inundantium aquarum mole tutum est*, ita hic nihil Sanctum, nihil ab intemperantis linguae & vitæ hominibus immune esse potuit. Itaque moderatores octodecim Sacerdotes cum *Vestono* & *Pondo*, cæterorum vitato commercio apud se habitant, nè quod necesse erat scandalum nasci in omnes propagaretur. Non-dum à summis Pontificibus datus fuerat in Anglia laborantibus Presbyteris Superior aliquis, vnuſquisque co ardore quo ex Seminarijs redierat opus suscepturn persequebatur; si quid ardui, si quid insoliti accideret, id aut inter se inito priuatim consilio definiebatur; aut ad eos ibatur quos Parentes in exilio experti fuerant; quidam ad *Alanum*, quidam ad Societatem, prout opportunitum cuique esset configiebant. Hi octodecim quos dixi quoniam *Vestonum* commodum sibi ad officia pietatis & doctrinae adiutorem fererant, scriptis ad *Garnettum* litteris (ad quem iam cura Societatis in Anglia deuenerat) rogant ut licet *Vestono*, quantumvis reluctanti, eorum rationibus præesse, & non conscientias solum, sed omnem diurnarum nocturnarumque actionum cursum regere. *Garnettus*, vt erat præsentium intelligens, futurorum prouidus, eo vsque descendit ut concederet *Vestonum* Directorem: At Superioris titulo signisque abstineret; neque locum in mensa aut alibi eminentiorem sortiretur, neque quemquam leges ab ipsissimis sibi præscriptas transgredientem puniret aut reprehenderet, neque in dubijs quæ occurserent causam sibi sumeret definiendam. Hac qualicunque eius operâ contenti, hortantur cæteros tredecim ut vna pacem colant, atque indefinitum illud viuendi genus vitijs quam pluribus obnoxium, paucis ijsque facilibus legibus secum circumscrivant. Illi palam reluctari, discessiōnem octodecim Schismatis nomine infamare; ridere regimen democraticum; *Garnetti* limitationes occultam per cuniculos ad tractanda gubernacula inuasionem interpretari; dicere leges, Anabaptistarum moribus (qui omnes pares sunt) viciniores esse, quādi Ecclesiæ; Arianorum vetera deliramenta introduci, quos inter illud vulgare erat *nōstra secta non curat canos*. Indignum denique esse ut Sacerdotes potestate plusquam Episcopali insignes coercerantur limitibus

mitibus ab ijs præscriptis qui nulla supra cæteros dignitate eminerent. Et plures quidem tentatæ sunt viæ ad leniendos continendosq; certis limitibus fecerces animos; at nihil ita firmum reperiri potuit ut esset diuturnum, nè diuinæ quidem iræ ostentata in contumaces leueritas; Nam Doctor ille Medicus repente vnu lingue & vitæ excidit; Alter quidam Sacerdos ad Hæreticos deficiens in PseudoEpiscopi Londinensis familiam decorum cooperari existimauit.

XVIII. Interea temporis graues quidam & Docti Sacerdotes cum perspicere quanta cum die irreperi possent mala, si nullus tam multis qui quotannis ex Seminarij prodibant Iuniores, daretur Superior, sed suo semper omnes ingenio permitterentur, quanta præterea oriri necesse erat cōmoda ex mutua inter se consiliorum auxiliorumque communione, agitare cæperunt animo coniunctionem quandam omnium per Angliam Sacerdotum sub certis moderatoriis, quorum unus Septentrionalibus, alter Meridionalibus Regionibus præfesset; quam coniunctionem *Associationis* nomine celeabant, seu imitatione seu æmulatione Societatis, cuius splendorem ex coniunctione plurium sub uno capite animorumque concordia propagari non immrito arbitrabantur. Iam conceptis legibus formam quandam scripsierant modumque regiminis per Rectores, Assistentes, Secretarium, & cætera officia: Quinam etiam essent admittendi, qui pellendi, quæ ratio in conuentibus, quæ in Appellationibus, quæ esset tenenda in paenit. Dum plurium assensus & subscriptio quæritur, quidam dant nomina; quidam rem probant, de modo disputant; & de euentu: Quod enim nulla positum auctoritate, sola consensione niteretur, quam facile cæptum tam facile deseri posse existimabant cum prium se ostenderet quantilibet à natura cuiusvis aut à ratione discrepans sententia. Alanus etiam Romæ intellexerat eam quam Mertonius, Pagetus & Throckmortoni excitauerant in Galliis fouebantque contentionem aduersus se & Societatem Iesu in Angliam irrupisse, pluresque Sacerdotes traxisse in partem; cui curandæ nullum potentius remedium se offerebat quam ut caput aliquod clero daretur, à quo pax & tranquillitas cum in se Sacerdotes coalesceret tum ad reliquos per iplos deriuaretur: Sacerdotes ipsi cæterique consideratores Catholici eadem optabant, & missis duobus in vibrum flagitabant. Itaque re in deliberatione posita, & quæsito viro cui tantum onus cum dignitate imponeretur, post multorum in Anglia & extra Angliam rogatas sententias, pluresque contentibus in Georgium Blackwellum, is Clementi octauo, (eo tempore ad Ecclesiæ clavum ledenti,) proponitur, & non ita multo post literis Cardinalis Caerianæ Angliæ Protectoris inauguraratur *Superior Cleri Anglicani*, cum byter Pontificis auctoritate.

T

assiste-

1587. aliquibus dissidentibus. assisterent esse praetermissos: Alij non in vnum omnia conferri, sed duos constitui optabant, eoque Episcopos: Nouum enim esse dicebant hoc nomen potestatemque *Archipresbyteri*, atque in tanto Sacerdotum numero, quantus in Anglia iam esset, insuetam. Alij vniuersum hoc genus, nomenque regiminis ab hominibus Societatis aiebant esse profectum, ut per viros sibi propter acceptam dignitatem obnoxios clero reliquo imperarent: Tum quod Protectoris rescripto res tota niteretur, non Breui Pontificio, infirmam esse dicebant haec omnem potestatem & minimè admittendam; sibi verò hoc deberi ut suos sibi Superiores eligant; id Canonibus vicinius esse, atque Ecclesiasticæ consuetudini. Alij eo usque progressi sunt ut quoniam à Pontifice profecta esset auctoritas, periculo plenum esse affererent si quis ei le subderet; is enim qui potestatē externam in hoc Regnum agnoscit, omnium facultatum iactura, & perpetuo carcere mulctatur, lege quam vocant *Premunire*: Pauci denique electum ipsum *Blackwellum* & parcè perstringebant; erat enim plurimorum lententiā, pietate, prudenter, doctrina, rerum vnu, facilitate morum dignus auctoritate & loco quem tenebat: Quod autem *Archipresbyteri* nomine, non *Episcopi* sacra-tiore dignitate vtendum esse censuerit lummus Pontifex, id ipsiusmet & Purpuratorum Patrum consilio tribuendum est, non ad Societatis aut vnius Personij suggestionem reiiciendum; Hic enim de *Episcopo* in Angliam desti-nando non semel neque negligenter egit. Nam Londino decimo septimo Septembbris anni octogesimi, Rectorem Seminarij de urbe scriptis literis sic alloquitur. "Ingens est necessitas *Episcopi*, qui nobis oleum Sacrum ad Baptismum, & ad Extremam-Vnctionem conficiat &c. Ob cuius defec-tum redacti sumus in magnas angustias, & nisi sua Sanctitas mature nobis in hac re succurrat, necimus quid breui sit faciendum: Speramus suam Sanctitatem breui aliquem subministraturum; certè interest ad communem causam ut aliquem citò habeamus.) Hoc ipso verò tempore quo palam agebatur de Superiori constituendo, nouem rationes scripto digestas, (quod etiam nunc extat) suæ Sanctitati & Cardinalibus obtulit, quibus utilitatem necessitatemque duorum *Episcoporum* in Anglia explicabat: Et quoniam erat quæstio non levis de sumptu ad eam sustentandam dignitatem, pridem egerat cum illustrissimo viro Doni Francisco de Sarmiento, Episcopo Iaënnensi de eo subministrando; qui quantum duobus vel tribus alendis sufficeret liberaliter adpromisit, Quod testatur Personij literæ ad *Alamum* anno nonagesimo secundo scriptæ. At visum est suæ Sanctitati *Archipresbyterum* instituere, in quem maxima Sacerdotum pars animis libentissimis suæ contulere studia, & communibus literis animorum confessionem atque laetitiam commonstrauere: Id certè mirum est, & humanæ imbecillitatis insigne argumentum, quod ex grauissi-mis doctissimisque viris aliqui, atq; ex ijs qui primi ordinem inter Sacerdotes constitui concupierant, & priuatim ad laborauerant, potuerint intum-er-

Quid Personies ege-
rit pro Epi-
scopo in
Anglia con-
stituendo. riorum
non semel neque negligenter egit. Nam Londino decimo septimo Septembbris anni octogesimi, Rectorem Seminarij de urbe scriptis literis sic alloquitur. "Ingens est necessitas *Episcopi*, qui nobis oleum Sacrum ad Baptismum, & ad Extremam-Vnctionem conficiat &c. Ob cuius defec-tum redacti sumus in magnas angustias, & nisi sua Sanctitas mature nobis in hac re succurrat, necimus quid breui sit faciendum: Speramus suam Sanctitatem breui aliquem subministraturum; certè interest ad communem causam ut aliquem citò habeamus.) Hoc ipso verò tempore quo palam agebatur de Superiori constituendo, nouem rationes scripto digestas, (quod etiam nunc extat) suæ Sanctitati & Cardinalibus obtulit, quibus utilitatem necessitatemque duorum *Episcoporum* in Anglia explicabat: Et quoniam erat quæstio non levis de sumptu ad eam sustentandam dignitatem, pridem egerat cum illustrissimo viro Doni Francisco de Sarmiento, Episcopo Iaënnensi de eo subministrando; qui quantum duobus vel tribus alendis sufficeret liberaliter adpromisit, Quod testatur Personij literæ ad *Alamum* anno nonagesimo secundo scriptæ. At visum est suæ Sanctitati *Archipresbyterum* instituere, in quem maxima Sacerdotum pars animis libentissimis suæ contulere studia, & communibus literis animorum confessionem atque laetitiam commonstrauere: Id certè mirum est, & humanæ imbecillitatis insigne argumentum, quod ex grauissi-mis doctissimisque viris aliqui, atq; ex ijs qui primi ordinem inter Sacerdotes constitui concupierant, & priuatim ad laborauerant, potuerint intum-

torem trahi ut existimarent publicam hauc & à legitimis superioribus profectam, præscriptam, commendatam, imperatamque potestatem non modo negligendam sed & damnandam esse, & quanto possent conatu arcendum. Ita videlicet quæ nostra sunt impotenter amamus & colimus; eadem ab alijs subiecta reijcimus, auersamur. Quando verò in ea Controuersia, multorum annorum contentione, ad rei Catholicæ ingens detrimentum & optimorum quorumcunque nauicam agitata, dicta, scriptaque sint plura quæ non Societatem nostram tantum sed Sanctæ sedis auctoritatem ac gubernandi rationem tangunt, pauca è multis hic adiicienda existimavii quibus diluantur illa quæ Apostolicæ Cathedræ videri possent iniuria, & quæ de modo agendi Societatis non sunt rectè intellecta illustrantur.

XIX. Nam quod quidam additum hoc dicerent ad cumulum pressularum quod etiam pene inscijs ipsis, & absque minima notitia ipsorum consensu, fuerit superior impositus. Primum ut de plenitudine potestatis quam sua Sanctitas obtinet in uniuersa per orbem Ecclesia prætermittamus dicere; De modo eligandi Archipresbyterum, de quæ varijs Regnum moribus in Præsentatione, Electioneque Prelatorum; si res ista agenda necessariò fuisset per multorum suffragia, quorū nam erant postulanda? An omnium qui per Angliam dispersi erant Sacerdotum? At quo exemplo? cùm omnes in locum unum conuenire non potuerint, neque ab omnibus per literas suffragia colligi, neque facile Sacerdotum in Anglia numerus definiri. Rogatas verò fuisse quorundam sententias antequam Archipresbyter eligeretur certissimum est. Aderant enim tunc temporis Romæ Richardus Haddocus Sacrae Theologiæ Doctor, & Doctor Martinus Arrayus, Sacerdotes ambo antiqui, & quibus Reuerendi Archipresbyteri merita & doctrina erant notissima; Et ille unus erat ex illorum numero qui ab illis in Anglia Presbyteris qui Superiorē desiderabant, proponebatur ad suffragia pro Episcopatu suscipiendo, vt mirum sit electionē disciplere potuisse cùm ad Archipresbyteratum promoueretur. Petita fuerant etiam ex urbe ab Henrico Garnetto nomina antiquiorum in Anglia Presbyterorum, vt ex ijs vel unus vel tres ad Episcopatū (id enim initio Romæ fixum ac deliberarum fuerat). sex vero alij ad Archipresbyteratus gradum euchentur. Extantque in Garnetti aduersarijs tertio Decembri Anni 97. eorum nomina quæ ab eo notata fuerunt; inter quos ij recensentur qui se deinde preteritos grauissimè sunt conquesti, vt vel inde appareat fides atque sinceritas Societatis. Nec dubium est Personā quoq; ea in re petitum esse iudicium. Integrū verò est Pontifici summo, aut Cardinati Protectori quos volent in consilium adhibere; Integrū etiam fuit Reuerendo Archipresbytero luos consiliarios atque Officiales per se eligere, id quod per totam Ecclesiā ab alijs Prælatis usurpari notum est; neq; Eminentissimus Protector aut Pontifex, cum sint omniū nostrū piissimi Parentes, peregrini in rebus nostris cēsendi sunt. Quod autē Superior iste à Societate electus sit, itidemq; Assistentes, ónino à vero abhorret:

Tz

Extant

1587.

Extant variae literæ Eminētissimi Protectoris, quibus Reuerendum *Archipresbyterum* à te delectum profitetur: Ex duodecim vero Assistentibus priores sex a eodem Protectore, posteriores ab ipso *Archipresbytero* electi sunt. Quid vero refert qua occasione, quo modo, quove informatore quiduis Pontifex iubeat? Iethro, homo Gentilis, consilium Moysi dedit de Senioribus constitutendis; Sara (ut humano iudicio videri potest) iracundior, Abrahæ de ejicienda Ancilla & filio eius suscit; utrumque à Deo probatum est. Factum igitur in hoc genere Pontificis, quocunque dehinc consultore usus fuerit, factum potuit esse Dei; eoque magis quod ex pessimè etiam factis, Deificatione occasione quadam existere possit: Id quod in plurimis Dei actionibus accidere cernimus; multa enim permittit mala, ut inde peritissimus artifex eliciat bona. Literas verò institutionis à Personis conscriptas fuisse in scio Cardinale; aut hunc illi facultatem dedisse quod liberet scribendi, tum scripto apposuisse manum & signum; aut denique à Cardinale prodisse omnia Pontifice non consulto, Quis nisi amore proprio cæcus affirmet, aut de viris non omnino imprudentibus in re tanta vel somniaret quidem.

societas nullam v-
surpat au-
toritatem in reliquum Clerum, vel per hos ad dignitates electos quæsitam, longe id abest ab eorum proposito qui se non Prælatos sed Adiutores esse in Clerum. totius Cleri profitentur, missos quemadmodum & reliqui Sacerdotes, in hanc Angliæ Messem, quod ad munia Sacerdotalia in ea exercenda pertinet non superiores sed pares. Itaque sicut nihil nobis assumimus quod à fide Apostolica non sit concessum, ita æquum est nihil remittamus ob ciuiuscumque æmulationem ex studio & labore ituandi & dirigendi animas; Atque si hoc sit regere; dent veniam obsecro ut quantum pro virili poterimus regnemus. Sin autem nimiam esse Societatis auctoritatem existimauerit quispiam, quod nimis præclare de nobis Catholici sentiant, erit illa profectio existimatio stimulus ad virtutes omnes, quarum tanè præmium quoddam est laus, & existimatio; nostris vero laudibus veræ cuiuscunque laudes nunquam obscurabuntur. Absit à nobis ut à quoquā exigamus ut non cum virtute nos diligat: Non id postulamus ut tolerentur vitia nostra, ut impunè quæquam lèdamus, ut cum aliorum cōtemptu aut diligamur, aut honoremur, sed ut quicunque nos diligat ut fratres, nullus detrahatur, nullus contra quæquam excipiat quod sit erga nos rectè affectus, cùm hunc in nos affectum, tum commune Christiani hominis officium, tum innumera à Societate profecta beneficia iure optimo exigant. Nam ut taceam plurimorum Presbyterorum doctrinam & virtutem à Societate manasse, Societas nostra Romæ primam Collegio Ducento, centum aureorum pensionem menstruam à Gregorio decimo tertio bus & alijs, impetravit; quo nomine totum Collegium per publicas literas Euerardo Mercuriano, tunc Præposito Generali, gratias egit, & recolit Gregorius Martinus in Epistola ad veterem amicum Edmundum Campianum his verbis. Beatusissimus Pater & Pontifex Gregorius XIII. centenis in mensis coronatis Collegium

Collegium nostrum Duacenum locupletauit, in primis illo viro, tni Edmuni 1587.
de, procurante qui vestri totius Ordinis Princeps & Praefectus cum sit, tantum 20. Decemb.
pro nobis studio & pietate voluit contendere, quantum gratia & auctoritate 75.
valuit obtinere; ut nos qui antea Societatem illam pari semper cum cæteris
reuerentia pro suo sanctiori merito prosecuti sumus; nunc beneficio quoque
ab eadem affecti singulari, multo præter cæteros amare, amplecti, venerari de-
beamus) Societatis nostræ operâ Collegij in vrbe redditus amplificati sunt, ip-
sumque Collegium in hanc amplitudinem adductum. Societati nostræ accep-
tum fert Seminarium Rhemenè annuam à Rege Catholico bis mille aureo-
rum pensionem: Tantundem Sanctimoniales Brigittenses Olyssipone: Socie-
tatis in gentem nostram amorem & studium ostendunt tria ampla Seminaria;
Vallisfoletanum, Hispalense, Audomarense, nihilo Romano inferiora, ex qui-
bus plurimi Sacerdotes in hanc Messem destinati sunt; plures cum Deo bono
mittentur. Monumenta quædam perpetua sunt illius amoris quo Societas
Iesu nationem Anglicanam prosequitur varia per Belgium virginum Mona-
steria; Exules Angli vbiique ab Societate summo amore ac benevolentia excep-
ti. Quin ad ipsas tristimes penetrauit Societatis caritas, unde non pauciores tre-
centis Personæ industriâ erepti sunt, è quibus quatuor & triginta Neapoli non
libertate tantum, sed naui quam amiserant, & bonis quibus spoliati fuerant
donati sunt. In Anglia vero ipsa neminem latet quanta solicitudine elcemosi-
næ olim pro Presbyteris tegnum primum ingredientibus à Societate conqui-
reabantur. Et licet alias necessitates non omnino neglexerit Societas (neque e-
nim omnes per nos subleuari possunt, & publicæ collectionis negotium, tan-
quam Laicis, non nobis conueriens, penitus reijcimus) illam tamen Sacerdo-
tum Nouitorum curam ita sensit Societas onerosam vt teste Garnetto, intra
annum unum hoc nomine ducentas minimum libras nostrates insumperit.
Quantum deinde studium nostrorum de Presbyteris certo in domicilio col-
locandis? Et quam multi singulis pene in Provincijs reperiuntur qui à nobis fu-
ere commendati?

XX I. Quo de utroque capite testem habemus amplissimum ipsum Do-
minum Georgium Blackwellum, qui post viginti annos in Anglicana vinea
excolendi expletos, huiusmodi turbarum indignitate commotus, hæc ad Car-
dinalem Protectorem manu propria conscripta transmisit. Tantum ab-
sunt illi p[ro]j Patres ab omni appetitu dominij, vt nobis in omni loco insignis hu-
militatis, mansuetudinis, patientiae, pietatis, & caritatis exemplar præfor-
marint. Valde certè ingratiessemus si non illos honore prosequeremur, vt Pa-
tres, amore complectemur, vt Amicos, officio coleremus, vt Beneficos, studio
imitaremur, vt Magistros, pietatis affectu agnosceremus, vt Patriæ alitiæ, &
Ecclesiæ apud nos varijs tempestatibus iactatæ præcipios Adiutores & acerri-
mos propugnatores. Qui illis detrahunt, nec illos nec seipso norunt: Nam
qui sūt apud nos qui aduenientibus Presbyteris ex transmarinis partibus auxilio
sunt, nisi Patres Societatis Iesu? Domo exclusi ab illis excipiuntur; indumento

Literæ:
Archipre-
byteri, de
societate.

1587. laceri, ab illis coimmodè & comptè vestiuntur; victu destituti & pecuniâ, ab illis sustentantur; & nescientes vbi commoventur, quia ignoti, ab illis e-
quos & alia ad iter necessaria habent paratissima, & loca etiam prudentissi-
mè designata, vbi in lapsis recuperandis, Catholicis confirmandis, &
in Dei cultu propagando laudabiliter laborare possunt. Neque his fini-
bus concluditur eorum caritas; Nos enim ipsi qui pondus diei & æstus per
plurimos annos sustinuimus ex eorum fontibus in nostra necessitate plu-
rimum allevamenti & consolationis habuisse profitemur. Si sciret Amplitu-
do vestra quantum pecuniarum in talibus & alijs pietatis officiis Patres in-
sumpserint, & quām promptè ad sanctos refocillandos in carcere detentos, &
alios variis rerum ac temporum difficultatibus implicatos & oppressos illi
Semper accurterint, non dubito quin auctum coëceret effrænatam auda-
ciam eorum qui inuidiæ stimulis agitati de Patrum existimatione ac caritate
quidquam imminuerint. Inuidia virtutis comes est, sed ut fumus sic illa ini-
tio præualet, & mox illustratis rebus quibus inuidetur euanelcit, Itaque in
spem maximam inducor futurum ut quas tenebras malevoli Patrum splen-
dori offuderūt, illas omnes patefacta rerum veritas dissipet, Amplitudinemq;
Vestram prouiluram ne detrahentium licentia tam libere volitet ad bono-
rum offensionem, & iacturam Catholicæ fidei, cuius huc usque (ut utar
Cypriani verbis) mansit per Dei gratiam apud nos robur immobile, & con-
tra omnes incursum oblatrantium fluctuum stabilis & inconcussa virtus.)
Hæc Blackwellus; cui plures si necesse esset, adiungere licet in eandem sen-
tentiam scriptores; videri autem possunt in relatione visitationis factæ per
Cardinalem Ségam Clementi Pontifici oblata.

Neque vero iure quisquam nos accusat quod vel unum ex sede suâ expel-
lere conatus simus: longè id à nostro proposito abhorret: Bonis Sacerdotibus
sedes optamus bona; Inquietos vero si qui retinere volunt, maximas illis gra-
tias habebimus; ita enim minus liberi vagari poterunt ad aliorum animos
solicitandos, & longius aberunt à periculo lapsus & Apostasie. Huc accedit
incredibilis labor, solicitude, sumptus, periculum in adolescentibus & virgi-
nibus, eorumque pecunijs transmittendis: Perpetua ferè primis temporibus
in plerisque nostris Residentijs hospitalitas, præsertim erga Sacerdotes qui cer-
to hospitio erant destituti; in expediendis ab urbe negotijs non mediocris cu-
ra, & infinita alia quæ ab alijs commemorari decentius possint quam à nobis:
Quibus omnibus in officijs id solarinos quām maximè par est quod in quibus-
dam suis Eminentissimus Protector quondam scripsit, cum sortem nostram fe-
licissimam videlicet affirmaret, eoqué magis quod cum omnibus benefacere sata-
gamus non ab omnibus fortasse perinde nobis gratia referatur, quò sit copiis or-
dam de re alterius vitæ retributio.

^{v. supra}
no. 14.
Propositū.
quorun-
dam de re-
stringendis
Religio-
rum offi-
cijs in An-
glia,

X X I I. Neque enim (ut numero decimo quarto notatum est) defuere qui-
bus propositum fuit Religiosorum hominum officia in Anglia aëris limitibus
circumscribere, & Societatem universam ex Insula euocare. Hoc enim scrip-
tum

1587.

tum reperio quorundam decretum. "Quanquam magnus rigor esset vllum Religiorum cogere ut suo habitu incedat his in tenebris diebus in Anglia; nihilominus ut discrimen aliquod constituantur inter Religiosam professionem & Ecclesiasticam auctoritatem, plures admittere non debemus ex quo-
cunque Religiosorum Ordine, vt in hoc regnum ingrediantur, quousq; Deo placuerit ut omnino conuertatur, & ut quæque Professio eum locum accipiat qui illi debetur. Quod si forte aliquiveniant, siue propter valetudinem, siue per alias occasiones, ut neque illi, neque vlli qui iam hic sunt ex quacun-
que Religiosa Professione, vltioreni habeant auctoritatem intra hoc Reg-
num Angliæ & Scotiæ, quæm facere Sacrum duntaxat, & Catechizare, & ex-
hortari illos quibuscum versantur, dando bonum consilium & exemplum
vitæ vnicuique, absque eo quod se intermisceant in vllis Ecclesiasticis rebus
in quibus iurisdictio vel potestas clauium usurpanda est; ad eum finem vt
quemadmodum Angliæ conuersio primum caput ex prædicatione & Marty-
rio Seminaristarum, diu antequâ vlla planc Religiosa persona nostras miseras
intueri vellet, ita etiam ij tanquam suo iure latidem, meritum, & triumphum
conuersionis Angliæ sibi vendicent) Miseranda profecto res suisset & pro-
sus deploranda si in prudentis cuiusquam pijke virti cogitationem huiusmo-
di propositum venire potuisset. Quid enim? Nunquid quo propinquior est
Religiosus status viæ Christi Domini exprimendæ, eo procul magis amo-
vendi sunt qui illam profitentur ab iis officiis quæ Christus ipse decora sibi in corpore
existimauit & saluti hominum necessaria? Nunquid Religiosi Sacerdotes de Ecclesia
Clero esse censendi non sunt? quod enim votis ad Religiosam obseruantiam non negli-
gendi,
obstricti, quod etiam peculiari vinculo sedi Apostolicæ sunt eorum aliqui
deuincti, non sunt hæc adeo contempnenda, vt vel ipsi minus idonei cen-
teantur ea propter ad munia Sacerdotalia, vel ab ullo Catholico Sacer-
dotum corpore segregandi; sunt potius in Christi corpore (quod est
Ecclesia) tanquam in annulo gemma, ijsdem quibus cæteri vslibus aptati,
atque eo magis idonei ad hominum animos cōmouendos quo per disciplinæ
Religiosæ accuratam custodiā sunt omnium opinione illustiores. Atque
de Societate nostra omnibus notum est illam præter perfectionem pro-
priam (eui quicunque præ omnibus aliis studere debet) proximorum et
iam perfectioni operam sedulam ex Instituto nauare; Inde fit vt (quemadmo-
dum cæteri Mendicantium Ordines Sanctissimi) cum non se ita in solitudi-
nes abdiderit ut Deo soli vacet, perpetuæque Contemplationi cum Carthu-
sianis aliisque Monachis incumbat, sed mixtam quandam ex Contemplativa
& Activa vitæ rationem amplexa sit, Sanctissimo Christi vicario semper
præsto sit ad qualcunque Ecclesiasticas siue functiones, siue Missiones. Ac-
quum enim est vt in Ecclesia Dei reperiantur qui & se totos Deo deuouant,
& tamen proximorum curam non relinquant, sed vt ex Sancto Gregorio ad
hunc finem citat Sanctus Thomas, iuxta illud Davidicum, *Memoriam abundantis suavitatis Dei eructent*, & quod in intimo Contemplationis fecessu-

1387. haulerunt, id in aliorum fructum tanquam ex penu proferant.) Quod sanè virtæ genus tum per se præstantius est eo quod in sola Contemplatione, vel in actione sola verlatur (vt Theologi docent) tum ad proxinorū utilitatem tanto conducibilius, quanto & liberius aliorum se commodis applicant qui sua quæterc non poslunt, & magis alijs præludent qui quod verbis docent factis exequi peculiari lege tenentur, & potiora sunt Diuini Artificis instrumenta quo ipsi à quo motionem omnem accepere debent intimius coniunguntur. Et hæc omnia ita sanè Religiosis Ordinibus conueniunt, non vt in Sacerdotibus eæ virtutes reperiri non possint in quibus cernitur Christiana perfeccio, aut vt illi plebem Christianam vtiliter pascere nequeant, sed vt ipsius status Religiosi dignitas atque præstantia ad Ecclesiasticas functiones ritè præstandas singulare adferat adiumentum. Cuius rei argumentum non leue peti potest ex Apostolorum ipsorum alijsque proximè sequentibus ætatibus in quibus constat Clericorum vitam nihil à Religiosorum obseruantia discrepasse.

Jurisdicⁿ
omnis vn -
de deriu.
tur.

X X III. Alterum præterea est ad quod animum aduertete hac in re necesse est ex certa & recepta Catholicorum Doctrina, Nulli simplici Sacerdoti, ex ipsius vi ordinationis, Jurisdictionem actualem competere. Quam multi enim Sacerdotes aut solitarij vitam degunt aut in Claustris sibi ipsis vacant, aut in seculo beneficia simplicia obtinent sine vlla animarum cura. Omnis autem Jurisdictionis à Sede Apostolica tanquam à fonte dimanat, & sicut vaguentur à Capite descendens, per totam diffunditur Ecclesiam. Ex quo & proxime dicto capite sequitur, neque Religiosi quâ Religiosi sunt illicitum esse aut incongruum proximorum saluti incumbere, neque reliquis Sacerdotibus eo ipso quod Sacerdotes sunt vllam datam esse actualem Jurisdictionem, aut in plebem Christi potestatem, priusquam à Pontifice vel alijs ipsi subditis Prælatis auctoritate legitima mittantur. Vnde igitur tantum Chaos inter Regulares & reliquos Sacerdotes ut in proximorum salute procedenda pares esse non possimus? dignates quidem Ecclesiasticas (quoad suu. cato inobedientiæ possumus) refugimus: sed neque Sacerdotibus in Ang. dignitas plerumque vlla, aut vlla plane in foro externo Jurisdictione concessa est. Animos vero hominum quantum diuina gratia concedet, sine vlla Jurisdictione externa iuuare commune est omnibus qui mittuntur, in eaq[ue] re præstanda, quantum occasio fert non legniter laboratur; Idem enim Dominus Messis nos operarios in vinea sua constituit: Ab eodem fonte tum vetera Religiosorum Ordinum priuilegium noua ad hanc Missionem accommodata accepimus. Magis etiam fortasse propriè aut magis conuenienter (absit verbo inuidia) huiusmodi Missiones Societatis hominibus quam Sacerdotibus reliquis committuntur. Nostræ enim Societatis, tum ex Institutione ipsa, tum ex varijs Priuilegijs, tum ex peculiari voto à sede Apostolica approbato, proprium est ad varias toto orbe Missiones destinari: Societatis homines in ipsis Missionibus Obedientiæ subditi sunt Nihil possidere proprium, aut sibi ipsis accumulare possunt; Ad regulares obseruantias (quantum locorum fert ratio) obligantur: sibi ipsis mutuo cogniti

esse

esse debent atque perspecti, nihil ut lateat in doctrina nocuum, aut quoad fieri potest in moribus indecorum. Quæ omnia summopere iuvant ad hæc muniaquæ in Missione requiruntur minori cum damno proprio, maximoque cum aliorum fructu peragenda. Neque est cur quis iniudeat Domino Missis quod nimis multos habeat operarios quos mittat in vineam suam. Non ita faciunt homines Societas qui ab anno alterius seculi octogesimo circuierunt mare & aridam ut facerent Proscelytos, & ex Seminariis optimè per eos opportunitissimeque constitutis emittebant cultores quam maxime idoneos. Societas igitur ad Missiones utiliter peragendas quam potest studiosè se comparat, neque sumit sibi honorem nisi ad quem à legitimo superiore vocatur, neque in eo quod ad Archipresbyteri nominationem spectat aliud præstabilit quæcum quod cuique præstandum est, ut scilicet clare sincereque, tanquam coram Deo, mentem aperiret cum rogaretur.

X X I V. Hæc sunt quæ ad querimoniam aduersus Societatem in causa Archipresbyteri propullandā spectare vila sunt, omissis calumnijs varijs quæ vel verbo vel libris scriptis ab animis plus æquo commotis prodierunt, quas contemnendo potius quam refutando diluere satius est, cum prudens quisque facile videre possit quæcum nullo fundamento effutiantur, nulla firma radice consistant. Cum vero in ipsijs his principijs Missionis, quando vix quinque vno tempore tota Insula Societas homines reperiabantur, numerabantur vero Sacerdotes reliqui supra trecentos, tanta in nos conflata sit inuidia, ut saluis nobis ipsi salui esse non posse viderentur, nemini alienum ab humana fragilitate videri debet, si nobis auctis propagatisque per viuuerlam Angliam, eadem quandoque irrepant inuidiæ species, & Societas splendorem virtute & doctrina longe lateque diffusum suis luminibus officere arbitrentur ex ijs quidam, qui honores, dignitates, quaestum, aut temporale aliquod commodum cum Sanctissima animarum salute persequenda querere non ducunt ab suo Instituto disiunctum. Ut enim sunt hæc quæ vulgus in honore & in bonis ponit certis circumscriptis regionibus atque limitibus, atque en arctiora quo in plures distribuenda, nisi quis mentem firmiter oculos que teneat in Dei divinitas abundantiamque defixos, facile est ut timore metu que corripiatur ne id quod pluribus suppeditatur, alicui desit. *Angustæ sunt enim plerumque spes humanae, & que a se qui cogitatione non possumus in nunquam euenturis collocamus.* Habet tamen diuina Magnificentia Thelauros abconditos quos in non querentes affluenter effundat, & quibus eorum etiam desiderio qui querunt (si ratione & modo querant) satisfaciat. Nostræ certè Societati deesse nunquam poterit aut splendor aut res, quotiescumque lux ac proximorum saluti intenta, haec vnam cæteris neglectis pro unius Dei gloria perequeretur. Sed ut virtutibus potius quam vitijs recenteñdis letori tardium admatur, ad *Vestonum* redeamus.

Origo com
munis om
nium disce
tionum.

X X V. Hunc quoniam intemperantes homines consilijs suis in alijs Sa- ad Londi-
cerdotibus una captiuis corruptiis aduersari potissimum autem abant nensem:
Arcem a-
motus.

Historiae Provinciae Anglicanae

154

1587.

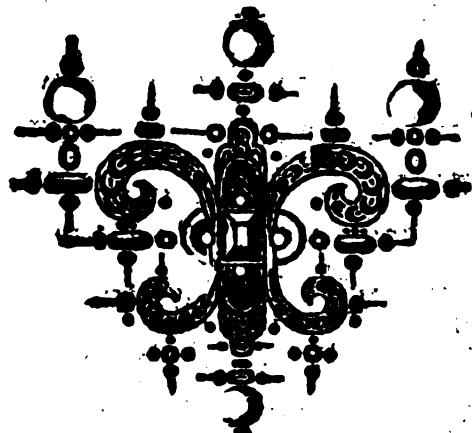
curauere à Wisbicensi ad Londinensem Arcem atnoueri. Isthic angustum conclave cum breui strato sottitus , & modico per arctum foramen adiutus lumine sacras paginas dies nocteisque verlabat ; & quia principio in eum locum Proverbiorum inciderat *sicut ostium revertitur in cardine suo, ita piger in lectulo;* statuit prorsus abstinetere lecto quemadmodum abstinuerat Wibisci, quoad per Superiores liceret ; id etiam solitus dicere , solitudinem, tenebras, pendorēm, angustias , cæteraque carteris illius incommoda hominem à mente facile dimouere posse , nisi arctissimam cum Deo coniunctionem adamariit. Eo in Sepulchro, vt ita dicam , cùm septem vel octo annos sic viuus egisset ut oculorum penè amissio lumine memoriâ librorum loco vti necessere esset (integrum enim Sacrorum Bibliorum textum memoria comprehendisse dicitur) demortuā Elizabethā & Iacobo Scotiæ lecto Regnum in Anglia auspicante , pluribus cum Sacerdotibus in exilium electus est anno sexcentesimo tertio, ea opinione sanctitatis , vt sicut in scribendo, Personij grauitas , in dicendo Campiani copia, ita in vitæ genere Vestoni pietas in proverbiū verteretur. Quam pietatem & nostræ & aduersæ Religionis homines venerati sunt. Narrabat Thomas Garnettus, (gloriosus deinde Martyr) cùm exul Louanijs Tyronum probationibus exerceretur , Commentariensem illum qui Wibici Vestono custos fuerat, legentem Wattoni quodlibeta, incidisse in quædam quæ Vestono contumeliose aspergebantur , indignabundumque proiecisse confessim librum, atque iure iurando affirmasse falla esse omnia quæ Vestono obijciebantur ; illum enim sanctam atque innocentem vitam duxisse Wibici , tantumque se eius precibus tribuere ut in eis Deo commendari vehementer optaret Is quoque à quo in Arce Londonensi tenebatur vincitus asserebat se pridem diabolum, nunc Sanctum habere in custodia, Vestonum videlicet, cùm non ita pridem Nortonum quendam habuisset Catholicorum vexatorem. Exul migravit primum Romam, deinde Hispalim, atque reliquam in Hispaniam. Madritum delatum Provincia lis cum Antiquissimis Patribus de genit orarunt vti bene ipsis precaretur , olim enim plerique méminerant cùm etiam tum Sanctitatis opinionem natus fuisset. Rector Vallisoletani Anglorum Seminarij renunciatus, vt prudenter & pietate vnumquemque deuincierat , ita omnibus in morte reliquit sui desideriū , quæ nono Aprilis Anni super sexcentesimum decimi quinti finem illi viuendi hic attulit cum futuræ vitæ spe optima ; nam cum desperatas iam esse Medicorum operas nunciatur , alaci animo illud Psalmi

Migrat in Hispanias.

Moritur.

repetit, *Lecatus sum in his que dicta sunt mihi in dominum Domini ibimus.* Tantamque in diuina Misericordia fiduciam posuerat , vt ne morte quidem tam vicina moueretur , audenterque diceret. " Non timeo, Domine , non timeo ; Tu sis , Domine , quod non timeo) In hac vero vita nihil supetesse quod non libenter desereret; mortem quam vitam fore iucundiorem. Funus non in Anglicano solum , sed in domo Professa Nostrorum , numc Sancti Ignatij Collegio, curatum est magno omnium Ordinum concursu , per-

rante Francisco Labata celebri per eos dies concionatore; & narrante, quod 1887.
 cùm à quopiam in Anglia malum dæmonem incidentem pelleret, rogatus à
 dæmonie ut Elizabetham Reginam permitteretur ingredi, renuit *Vestonus*,
 omnia animæ & corporis ornamenta illi optans, nefas autem existimans Vid. Pet.
 mali quidquam inferre ei quam licet in fide dissidentem Reginam tamen
 suam & Principem agnoscere. Tum dæmon, vñsne ut in te ingrediar? Si Deo
 ita visum fuerit, non recuso, inquit *Vestonus*. At tævebo ego mihi, ait dæ-
 mon; Tantundem enim in Te solatii invenirem quantum si in Aquæ Bene-
 dictæ vas immergerer. Ille neque vindictâ, neque vanitate captus iusso im-
 portuno hospite abire quo Deus permittet, hominem molestiâ quam pa-
 lus fuerat liberauit. Annos septendecim in vinculis explicuit: Quid in his
 percessus sit ex eo licet colligere, quod tam si rerum suarum fuerit parcus æ-
 stimator, asseruerit quidquid in reliqua vita dolorum ægritudinumque susti-
 nuerit, nè vnius diei noctisque doloribus quos in Arcæ Londinensi tolerau-
 erat par esse potuisse: Nimirum ut cùm inter homines verlabatur in malos
 dæmones potestate ad eos reprimendos pollebat, arq; ab obsecris pellendos,
 ita cùm solitarius agebat in Arce, illi neque de die, nèque noctu quiescere si-
 nebant, modo verberibus modo importunis clamoribus, culbris etiam & fu-
 nibus immisis in desperationem adigere fatigentes; fasiliusque est in quin-
 quaginta diebus vix decem habuisse horas somni: Importunitatem tamen
 hanc constanti ad Deum oratione peruicit: Plura nè ad nostram notitiam
 peruenient eius fecit humilitas, etenim licet reliquam suam vitam mandan-
 tibus Superioribus scripto tradiderit, induci tamen nunquam potuit ut quæ
 in Arce contigerant omnia enuntiaret; eo maiori in Cœlo donandus gloria;
 quo isthic concupierat obire inglorius: -

V

H I S:

1588.8

HISTORIÆ PROVINCIAE ANGLICANÆ. SOCIETATIS IESV.

LIBER QVINTVS.

Personij
iter in His-
panias.

Philippo Secundo Hispaniarum Regi prudenter summo intentio
fuerat cogitatio eis Christiana futurum si ad Societatis Iesu
vita genus & mores per Hispaniam inspiciendos viri graues ex
Inquiritorum numero deligerentur. Incongruum id videbatur
Claudio Generali, & ab reliquorum Ordinum rationibus alienum. Itaque quod Regem ab ea mente auerteret Personium legat in Hispaniam,
quem acceptum semper Regi, & ad persuadendum promptum compererat. Personius missus in Angliam, ad supplementum operarum Edwardo Oldcornio
& Ioanne Gerardo, per celeberrimam Virginis Lauretanæ Aedem carpens
iter, ut Sanctissimæ Marii negotiorum filij in Societate commendaret, ex portu
deinde Ianuensi soluit in Hispanias, comitem accepit Guilhelmum Flaccum,
qui Laureti moralis Theologiae cultum emensus fuerat; Rex auditio Personio in
eam sententiam concessit ut ad duos ex ipsa Societate ea tota inspectio defer-
retur, quorum unum Rex, Claudius Generalis alterum nominaret. Claudius
rescripsit neminem sibi conimodiorem videri quam eum qui iam tum Visitato-
ris officio in Hispanijs fungebatur, Egidium Gonzales, Regi natura subdi-
tum, nobilitate, Religione, Pietate notissimum; Rex socium adiunxit Josephum
Acosta, in Lusitanis celebrem virum, & pari opinione integritatis illustrem. Ita
tertia ex vtriusque & Regis & Claudij voto perfecta est. At non modo Socie-
tati vniuersali, sed Angliae istud iter diuina Providentia fecit salutare. Eo tempo-
re Barretus qui in Rhemensis, seu dicas, Duaceni Seminarij curas success-
rat

Initia Se-
minarij
Vallisole-
tani.

rat (occiso enim Guisio Rhemis Duacum rursus translatum est) *Personum* ro- 1588;
garat ut explicatis Regi & numero Alumnorum & impensarum angustiis im-
petraret incrementum illius pecuniae quam eius opera quotannis liberaliter Rex
soluentam pridem constituerat. *Personus*, Regis pertentata mente, respondet
difficulter ad vetera resarcienda inducendum, noui operis gloriae capi potius;
Igitur cum numero grauaretur *Barrettus*, mitteret ad se decem aut duodecim
bonae spei iuuenes; non dubitare quin eos esset collocaturus apud Praelatos sibi
bencuolos, virosque alios Principes, qui sumptum interea facerent dum certior
ratio se ostenderet. Rhemis mittuntur *Henricus Floydius* diaconatu, *Ioannes*
Blacfannus Subdiaconatu initiati, & *Ioannes Boswer*. debat id temporis Difficultas
itineris.

bello Gallia Principes Federatos inter & Navarræ Regem, erantque itinera fre-
quenti milite impediissima; neque quam per Gallias alia patebat. Itaq; modò
in huius modo in alterius copias incurrentes, Dei tamè clementia incolumes
eualere. Plessio Motnæo (qui Calvinianæ Hæresis præcipuum quoddam colum-
men haberi voluit) difficillimè persuasum est Anglos Catholicos, colique id
Cleri ordinem promotos, alio fine ad Hispanum, Anglie inimicum, profici-
ci, quam ut Principi suo & Regno incommodarent (nam illud Hispanis nu-
perimè ingenti Classe vexarat) eo ipso vero tempore naves infestæ ab Anglis
parabantur ad Lusitaniam invadendam: Aiebat ea propter aut proditores hos
esset, aut exploratores; mittendos potius Rupellam atque inde in Angliam
(quemadmodum quoddam antea miserat morte deinde pto Christo: perpesta
gloriosos) illi Espernonij literis muniti (sub quo Samurium, cui Moræus im-
perabat) fidentiusque de studijs persequendis locari, quorum colummodo de-
siderio id iter occuperant, accidente gratia Coniagis Plessij, dimissi taudeni
sunt, id tantum, vrgente Plessio, in se recipientes, vt nè Hispani fierent.

II, Nanneto Bilbaum soluentibus, Burgis Castellæ non minori cum pro-
cella, quam in Gallijs à tergo reliquerant, luctandum fuit. Postridie quam in-
cam vibem venissent, redeuntibus à principe Ecclesia ad hospitium invenientur
ab Inquisitorum apparitoribus manus: quo delatore, quo ue instigatore inter-
tuni est. Clamatut tota vrbe, Lutherani, Fratres Draci (eius scilicet qui pyrati-
cam ijs in oris pridem exercuerat, & tum Classem, quam diximus, dacebat in
Lusitaniam) rapiuntur ad ergastulū; expilantur sarcinæ; pecunia sumptitur. At
Inquisitoru Senatus nullaire in sarcinis reperta de qua quisquam suspicari posset,
inspectis deinde literis quas & Rhemis afferebant à Praeside *Barretto*, & acce-
rant Luretiæ à Patre quodam Hispano Theologiae Lectore ad Rectorem Bur-
gensis Collegij, commode de nocte haberi iussit: Tum postridie vocatos in
Aulam, explicatisque frequenti concione causis itineris, copiose laudatos di-
mittit liberos. At in pecunia (quæ erat omnium communis) non minima diffi-
culta. Negabat Commentariensis obstinatiissime villam esse luti repram. Affir-
mabat Blacfannus à quo fuerat ablata; notabatque numerum & speciem sep-
tendecim aureorum rummum Hispanicium. Nullo teste, infirma assertio.
Vicit tamen externorum hominum probatum iam cognitumque proposi-
tum: Qui

158. tam: Qui enim credi posset eos qui Patrios lares & domestica commoda tam præclaro & excelso animo tantis emensis itineribus reliquiscent, in aliena iam penè in portu inuolaturos? Resistentे rursus Commentariensi, mittit Senatus certum hominem qui supellestilem eius omnem argenteam diuenderet ni promptè aurum redderet. Tum denique prolatæ pecunia eadem est quam Blasfamus repetierat. Sequenti die cùm se patarent in viam dare vir grauis à Senatu iussus dicit abeentes in forum; adstantem populum monet nullam criminis suspicionem istis adhæsile; rectæ fidei causâ exules, studijs ut darent operam, hâc transisse; redditum meditari in patriam, animi celsitudine omni Hæreticorum crudelitati superiore: Abstinenter proinde coniunctis; venerentur potius eorum in fide constantiam, vitæ probitatem, in aduersis fortitudinem. Tum deductis ad portam urbis, monstrat quâ iter capiendum esset Vallisoletum quod tendebant, & benouolè salutatis gratulatur.

*Alia vallis.
olei super-
panda,*

III. Vallisoleti Patrum Hispanorum consilio conductis in sedibus habitarunt aliquamdiudum monitus Personis accistreret. Hic additis primùm quatuor ex Anglia, tum decem alijs eodem anno Duaco aduentantibus, formam Collegij occæpit in platea extra muros ciuitatis, non procul Sancto Ambroso (quod Collegio Patrum nomen est) quò exercitationum scholasticarum causa bis quotidie eundum erat. Neque tamen sine aduersariis res tanta inchoata est. Iam ciuitas Iuuenibus ex Hybernia cùdem de causâ profugis aperuerat aditum & habitationem; grauari itaque inueniebat nouis hospitiis, atque apud Regem agebat ut hi vel iungerentur Hybernis, vel prorsus excluderentur. Read Abbatem Sancti Benedicti ab Rege delata (nondum enim urbs illa Episcopo ornabatur) Is rescribit videri sibi Anglos retinendos souendoque, frugi videlicet Iuuenes, & fini quem prætendebant accommodos: Coniunctionem relinquebat in medio; Quæ tamen aliquantisper sustinenda fuit. At Personis separationem rationibus Seminarij existimans apotrem, cessit Hybernis omnem cum locum quem Ciuitas donauerat, & quem dixi fundum Nobilium virorum beneficentia coëmit. Rector datus est Rodericus de Cabredo, cum alio qui esset à Confessionibus, & uno ad temporalia adiutore. Præcipui Mæcenates his in initijs fuere Franciscus de Reynoso, Decanus Ecclesiæ Palentinæ, & Alphonsus de Quiniones ex familia Comitum de Luna, qui se domi reclulerat ut uni Deo vacaret & saluti sempiternæ. Hic cùm in multos esset beneficentissimus, tum cùm audisset Catholicos Iuuenes Anglos patriâ exules perfugium ea in urbe quæsisse quò decursis studiis ad fidem restituendam contemptis periculis reueterentur, sepoluit in singulos quindecim ducatos in singula capita distribuendos; Quadringtonos alios donavit ad fundi coëmendi impensam, & centū ad vestem communiter viventibus congruam comparandam. Reynoso reliqua supellecaliornauit domum, & in singulos mentes dum viueret decreuit centum ducatos. His res utcunque sustentata est dum mille & sexcenti aurei quos Rex annuos attribuerat ex redditibus Legionensis colligi potuere. Tum Capitulum

*Principi
Mæcenates:*

pitulum Paleutinum (Palentia ciuitas est non procul Vallisoletto) certum Mo. 1529. diminorum tritici numerum eleemosynæ nomine persoluebat. At haec quorū nis peti debebat missio ex Seminarij Alumnis qui in Capitulo peroraret. Res quando amotā Madrito Carpentanorum Curiā Vallisoleti eonsedit, ordinem modumque Seminarij voluit ipse inspicere. Tum varietate idiomatum delectatus quâ cum iuuentus salutabat, pecuniam quæ erat in nominibus exoluīt, & auxit quam pensitabat annuam: Deniq; nobiles viri faminæque cùm domum & exiguum quod structum fuerat sacrarium frequentarent, modò hunc adolescenti modò alium adoptabant quasi in filium, & alendum suscipiebant: Floruitque consequētibus annis & numero & opinione pietatis & Doctrinæ: Præcipue postquam effigies Sanctissimæ Matris Dei, ab Hæreticis in pyratica deformata, cōcēt solemnī pompa deducta, atque in præcipuo Altari collocata sub nomine *Domina nostra Vulnerata*.

V.I. Sed ante haec tempora Bartholomæus Pertz, postea Assistentis Hispaniæ, tum Provincialis Baeticæ, Personio coniunctissimus suam etiam obculcat operam ad alimenta Iuuenibus Anglis Hispali procuranda si pauci aliqui mitterentur. (Hispalis Emporium est non procul freto Gadirano celeberrimum, Oceano connexum Bæti flumine, quo merces secundissimè deueniuntur) Personius in omnem boni operis opportunitatem intentus, & magnorum animorum vir, præmissis celeriter duobus ipse sequitur, quatuor alijs selectis comitatibus, horum primi fuere *Georgius Chamberlanus* (quem deinde vidimus Ipresis in Flandria Episcopi insula decorum) & *Ioannes Vorthingtonus*, *Alano Cardinali* affinis. De via, breui oratione latine concepta, & quâ pollicabant hi duo gratiâ elocutionis pronuntiata, cùm dixissent caulas exiliij, studiorumque propositum, multam apud Epilcos & Abbates toto itinere commiserationem laudemque collegerunt. Hispali à Patribus & Senatu beneuole accepit, pietate, ingeniorum cultura, atq; instituto vita explicato, ipsa denique ueste ad modo stiam, Collegiorū more, composita, promeriti sunt ut nè domus, nè iupelle, nè reliqua ad vitam communiter degendam necessaria decident. Die *Thome Cantuariensi* Martyri sacro, sub Missæ Sacrosancto Sacrificio (quod solemniter Epilcos Hispalensis operabatur) *Vorthingtonus* petita benedictione, & confitento suggetto latine ad horam perorauit: Tum finita ceremonia genibus coram Altari fixis, singuli conceptis verbis atque clara voce eo iure iurando se obstrinxere, quod diximus Romæ in initijs Collegij de urbe fuisse ex Personij mente introductum: Cuius iuris iurandi sententiam, vim, utilitatemque cùm Chamberlanus confessim (Hispaniensi idiomate locutus ad populum) demonstrasset, maximo audientium plausu, summa nouorum hospitum ad gratulatione discessum est. Scholasticis deinde exercitationibus, & serijs ad propositionum sibi finem conatibus consecuti sunt, vt Ciuitas certo quodam subsidio (eleemosynæ nomine) domum illam hodieque soueat. *Franciscus Peraltæ* Reator plurimis annis cum laude præfuit, & non minori cum studentium voluntate; neque aliò liberius quam Hispalim iuvenes commigrabant, tum eadē causa,

*Altar Sed
minarium
Hispaniæ.*

1582 i causa, tum quoniam cœli temperiem quantumvis calidam, & Sancti Hermenegildi studia prætulerant Vallisoletanis & Romanis; Quare quam ex tribus difficile sit decernere quis locus plures doctos viros, aut constantes fidei defensores Angliae reddiderit. Quam multum autem paucis annis creuerint hæc Seminaria & numero personarum, & existimatione, videre est ex literis Civitatis Hispaniensis ad Clementem Pontificem Maximum datis vigesimo tertio Decembribus Anni nonagesimi sexti in hauc sententiam.

Vid. Yeres 1.6.5.6. Beatissime Pater.

Patre

Roberto Personio Anglo in hac ciuitate & per Hispanias notissimo Romanam proficilente ut Beatitudini Tuæ explicit statum Seminariorum eius nationis Hispaniensis de fundatorum sub protectione Regis nostri iudicauit hæc Civitas operæ pretium Seminariorum ratione in Sanctitati vestrae tanquam Ecclesiæ Capiti reddere de utilitate quam ipsa Ecclesia & speciatim regnum Angliae egentissimum fauoris auxiliique spiritualis colligit ex tam Sancto opere cum multa satisfactione & gaudio nostro qui nos prohitemur filios obseruantissimos Ecclesiæ; neque minorem laetitiam satisfactionemque afferet Sanctitati vestrae, ut qui sicut officio & dignitate itazelo excedit vniuersos.

Et verò licet possemus nos testes addere famæ existimationisque verissimæ quam per literas accepimus de Seminario Vallisoletano in quo aluntur plures sexaginta, & de alijs Residentijs Olyssipone, & in Sancti Lucæ erectis in commodum Sacerdotum qui ex Seminariorum mittuntur in Angliam, prius tamen nos contingit istud quod habemus in hac Civitate fundatum, & Eleemosynis ex Comuni Aerario, & particularium beneficentia liberaliter, & summo cum animi affectu attributis sustentatum. Et sanè exiguum est quidquid in tot Angelos contetur, dicatos ad defendendam & propagandam fidem Sanctam Catholicam Studiorum, laborum, & vitæ impendio. Par autem tam excello nobiliisque fini est ipsorum educatio & disciplina, re-collectio, Religio, modestia, testes interioris virtutis & puritatis. Quo sit ut applaudat illis vndeque plebs, & laetitia exiliat quoties illos videt; alteram scilicet domum non solum Religiorum, sed Seminarium Martyrum qui fidem Catholicam vita & languine obsignabunt. Quam populi vocem Dei vocem interpretamini esse: Etenim cum hæc Civitas graibus de causis infensa esse deberet, & inimica nationi vniuersæ Anglicanæ propter damna quam plurima à Pyratis eius gentis perpessa, benevolentia tamen ista procul abest ut repelcat; accenditur potius quod idie, augeturque desiderium illos beneficiendi, & omnifauore & gratia prosequendi.

Quid por-
ró Per-
sonius in His-
panijs.
Residentia
ad San-
lu-
car.

V. His ex animi intentia confessis, Personius annos aliquot primis stationibus in Hispanijs biliendis, tum nouis operibus inchoandis impendit. Nam bis mille aureopanijs. rum annua pecunia (quam pridem Rhemensibus impetraverat) difficillimis temporibus ut solueretur effecit: Et in Bætis ostio (portu quem Sanluçar nominant) ad ædem S. Georgij (quæ mercatoribus Anglis olim cum Catholicè intentirent seruierat) domum conquisiuit, quâ recepti Sacerdotes aliquoc huius

huius nationis, subsidia sibi atq; Collegio Hispanensi ab Hispanis institoribus ^{1594.} ex India appellentibus colligerent; tum ipsis Anglis, si qui ad nauigarent, recte Religionis fundamenta, quā daretur opportunitate, explicarent, Captiuos etiam solarentur; quorum plurimos Personius in libertate quā prece quā pretio asseruit; gratissimum sea propter hæc maria legentibus. In Lusitaniam deinde <sup>Et Olyssipone
postea.</sup> profectus locum obtinuit Olyssipone, iijdem de causis quibus ad Bætim constituerat sedem; utque in eo portu (quoniam vicinior erat Anglia) Sacerdotes ex his Seminarijs proficilentes in patriam, haberent vbi de nauigatione pèr otium prolicerent sine magno tumultu; cui sustentando Dux Brabantie & eius Coniux primi centum nummūm aureorum censum donaverunt. Ei iledi Praefectus est Henricus Floydus; quem secum Personius duxerat contumeliam, priusquam is Societati nomen daret. Scriptori etiam temporis haud parum impendit. Nam & ad historiam plurima adnotauit, & hæreticis Catholicos non minus stylo quam verbo & actione infectantibus, ea scripto reposuit, quæ & hos confirmarent, & illis lempiternam mendacij & furoris notam inurerent. Quæc si alperiūs quandoque vila sunt scribi, facilem habet ea res excusationem: Nam aut iis plerumque vilum est ita, qui malevolis oculis Societatem intuentes vniuersa inde profecta carpebant; aut si Hæreticis; Quis ex illorum Magistris tam leviter vñquam scribendo peccavit, qui lenissimè monenti iratus non sit? Superbia enim modestissimo est intrastabilis; tum, nolenti curari, medicamentum quodcumque asperum sit necesse est. At Personius, comis cum esset, comitate ipsa, & aliquo quandoque facete prolati fortassis offendit. At quem? eum sanè qui quod erratum est detegi interpretatur infamiam, quantacunque cum lenitate expositum sit. Ipse qui prodigi de luce Regni & lucectione liber, quem nisi Hæreticum offendit? (quanquam non tam ad Personium, quam ad Alanum, ad Franciscum Inglesi, & ad alios consimiles, is liber à Personio in Epistola ad amicū, & à Cardine verissimè reuocatur) certè Jacobus Rex, ad quē maximè pertinuit, nullo signo ostenditur eo libro fuisse cōmotus. Eum fortassis offendit cuius nomen adscriptum est, Robertum Doleman: At id nomen, quoniam Anglicè sonat <sup>Personius
ad amicum
24. May.
1603.</sup> eum qui luam cuique partem diuidit, atq; distribuit, ideo fertur adscriptū, non ea ratione quod in mentem venisset Sacerdotē aliquem eo nomine appellari.

V. *Guifiane* familiæ Principum luctuosus occulus Augiensis habitatoris rationes ita prostrauerat, ut diutius sustentandis nibil magnopere superesset. Seminariorum verò duorum in Hispania numerum, & gloriam Duaco solo soueri posse quotannis exigua videbatur spes, quando Romam etiam mittend, venirent non pauci maturi Philosophis Theologisq; audiendis, neq; iam ex Anglia aut tali multi, aut tam idonei expectabantur, quam cum annis anterioribus hæresis minimum fuerat corroborata: Vnu etiam contemptum fuerat eos qui ex Academijs leuiter instruti ad Catholicos se adiunxerat, & paucorum deinde annorum studijs celeriter decursis Sacerdotio iniciatis reuertebantur in patriam, facilius à recto trampite in pristinos mores desorseret;

1592. quæri, quām eos qui pietatem cum scientijs à teneris imbibentes radibus firmioribus niterentur. Quod igitur Augij inchoatum aduerla Mecænum fortuna demolierat, alibi substruendum esse Personio persuasum fuit, quò Adolescentes quām matuissimè è prauorum dogmatum exemplorumque contagione erepti, atque in virtutis & scientiæ palæstram transpositi, vñacum bonarum literarum studiis pietatem haurientes, in humanitatis disciplinis ad excellentiam quandam perducerentur, & Philosophorum Theologorumque has Icholas flore ingenij, ac Rhetorum Poëtarumque ornamenti illustrarent. Neq; diu deliberandum fuit quibus in Regnū huic operi locus querendus esset, cùm Gallia tumultibus quateretur, & Catholici Regis munificencia grandior quotidie euaderet ipla opportunitate beneficiandi; cōmotu præfertim vehementer recenti ex Anglia decreto teneros ab uberbis Adolescentes abripiendi, & heterodoxis institutoribus tradendi communis schismate inscierdos. Acuitque Audomarenſis ciuitas, tum Religione ac fide nūquām violata nobilis, tum vicinitate portuum commoda (nam æquilibus prope itineribus disiuncta est Caleto, Grauelinga, Duynkerca, vnde in Angliam facillima nauigatio) tum denique Cæli, soli, victus similitudine teneris adolescentum annis aptissima videbatur, à Batauorum verò incurſibus quām longissimè dissipata. Impetratis itaque à Rege Catholico ad sexdecim Iuuenes Audomari alendos decem ducatis singulis mensibus in singula capita, & literis ad Mansfeldium (eo tempore Belgicarum Provinciarum pro Rege moderatorem,) ad Richardottum etiam Concilij præsidem, ad Episcopum, & Magistratum Audomarensem, & alios, Guiliemo Flacco (quem Personius reg ad Mars ex Italia acciuerat socium) restraditur confienda. Is in Belgium cùm venit, & alijs Anno 1593.

Regis literis ad Mars ex Italia acciuerat socium) restraditur confienda. Is in Belgium cùm venit, & alijs Anno 1593. communicato consilio, traditisque à Regeliteris, quā potest diligentia rem promovet, non multis initio incerti euentus nouum opus adiuuantibus. Nam alij locum aquis pñne circundatum damnabant, vt solo insalubri possum: Alij rem intuebantur, non vt nouam modò, in qua omnia in expectatione sunt, sed vt humilem, & abiectam, nequatas digna curi: Alij externis hominibus, Anglis præfertim cum quibus bellum Hispano erat, ciuitate finitima recipiendis obstabant: etenim sint Iuuenes ab omni suspitione immunes, at illis qui ea occasione in urbem irreperent quis præstare possit fidem? Quis deinde spondere de lumper? In principijs enim feruet munificencia, friger perlaepi in progressu. Alano præterea Cardinali & Barretto Præfidi Duaceno non arridebat hoc nouum pñne in conspectu domicilium; at hò enim auertendam Iuuentutem, & subsidia verebantur, & suum isto non exonerandum sed euacuandum Seminarium. Conducta tamen domus est exigua primū, & iuuenes initio septem, deinde 18. impositi: Quorum rem procurabat ipse Flacco, addito Nicolao Smith eo ad regedas concientias. Tum quoniam Rex auxerat pedum ad duo millia ducatorum annuè percipienda ex vectigalibus ijs quæ in licentia importandi pauci consulebant, illisque

illisque qualibet de causa deficientibus, ex quibuscunque aliis certissimis era-
rii sui rationibus, numerum vero alendorum iuuenum permittebat iudicio 1594.
Patrum Societatis Iesu, tub quorum disciplina eam fundabat domum, qæ-
sita est amplior (quam nunc habitant Capucini) ac denique tertia, septin- Regis licet
te honestissima, agro lat magno, atque à partum Scholis modicè disiun- ræ ad Er-
Ciuitas nuper primè Gallorum afflcta incursionibus, & quæ nunquam sibi vi- nestum 4.
detur sat ab externo tuta, assueta præterea hybernis militum grauari; cùm Martij.
Regi, post varia proposita impedimenta, pro potestate mandanti hos iuuenes
domo recipi, diutius non posset obseruare; ut secura esset, datus est Rector Re-
gi subditus; ut impætus ipla parceret, nulla vel prece vel ratione passa est indu-
ci, ut quæ ædes emptæ, vel in futurū emi contingeret, à militū seruitute esse
liberae: Itaque Rector datus est Rege assentiente Ioānes Foucart Gallobelga;
seruitus hodieq; manet, eodemq; quo ante emptionē oneratur domus milite.

VII. Cœxit tamen istud cum die Seminarium & numero, & re, & ædi-
ficiis coemptis, & factis; & quod in primis spectatum fuit, pietate ac literis. Eius incre-
Nam ab initio cum optimis vicinarum nationum ingenis in florentissima menta &
tunc temporis Partum Belgarum Schola pari loco contendebat; & annis con- splendor.
sequentibus postquam domesticos intra parietes studiorum palæstra consti-
tuta est, græcis latinisque literis tam assiduam, tamque felicem operam nau-
uit copiosa iuuentus, ut in longinquas Regiones fama propagata, laudi suæ &
gloriæ doctissimorum hominum adiunxerit admirationem. Et enim *Ægidius*
Schoondonck Brugensis, post *Foucartum* Rector, vir natus factulq; ad
Iuuentutem rectissimis præceptis informandam, cō collimabat ut quos ac-
ceperat optimatum disciplinarum capacissimos, hos aut redderet Patriæ, aut
ad aliora Romam studia, aut in Hispaniam dimitteret, non leviter tinctos,
sed omnibus humaniorum literarum ornamentis conspicuos. Itaque à primo
confestim lumine græca iungebat latinis, & balbutientes cum iucunditate
audiebat & cum laudis præmio. Tum cùm verborum aliquam copiam didi-
cissent, docuit ex altiori loco super mensa interpretari facilitora quædam *Ægidij*
vel ex novo testamento Græco, velex Isocrate, Chrysostomo, & similibus; chondor
modo ut ex Græco Latinè redderent, modò ut facerent ex Latino Græcum.
Aliquantulum deinde progressis dabat argumenta quædam, seu Theses, de
quibus ex præcogitato primum, rūm etiam ex tempore disputarent, uno af-
firmante, altero negante, & probations alterius refellente, verbis primoloco
græcis prolata sententia, tum cādem latine enuntiatâ. Ita factum est ut cum
mediae supremæq; Grammaticæ huiusmodi exercitationes miscerentur, ad
Poëtarum, Rhetorumque Scholas euecti promptissimè de re qualibet repente
propœsita utrâque lingua disceptarent. Quod cùm exterrit mensam voca-
ti experirentur (nam ipsi proponebant quam vellent thesim) nemo erat qui
ingenio, industria, promptitudini denique & gratia plausum non dareo
X 2 & tantam

1594. & tantam in teneris annis utriusque linguae, & verò rerum sententiarumque copiam, & acutissima non suspiceret. Neque minor fuit viri istius admirandi ad mores informandos industria; Nactus enim Adolescentes ad suscipienda virtutis semina per quam idoneos, ex celso etiam nobilitatos animo, ut qui honore & gloria plurimum atque comitate ducerentur, his ut ipse excellebat, eisdem quæcunque tradebat præcepta inspergebat, domesticarumque actionum ordinem à prima luce ad multam noctem tanta concinnitate descripsit, ut hic etiam intuentibus admirationi sit, & posterioribus annis Belgas ad eandem inter Anglos disciplinam concupiscentiam pelleaserit. Ut autem pietate iucundissime imbuerentur, ad cantum musicum, tum voce tum diuerso instrumentorum genere, voluit quam plurimos erudiri; tum empta vicina domo, atque in lacrarium versa, sacras ceremonias decentissimè peragi, & vario condiri concentu: Sodalitates denique inter ipsos adolescentes distinxit, sub Sacratissimæ Virginis, & Angelorum nomine; ut qui ad virtutem passibus non æquis proficerent, præcurrentium ardore incitarentur. Quæ duo virtutis & literarum ornamenta eo Rectore annis decem & septem stabilita, tanto splendore domum illustrarunt, ut viri amore & veneracione ad ipsos Angliæ Hæreticos delatis, id quod legibus inhibebant laude prosequerentur: Catholici vero nūquam liberos collocari arbitrarentur melius quam sub huius umbra; qui cùm ad complectendos, præter linguam, cuncta se profiteretur habere Anglicæ, tum ad instruendos diuina quadam videbatur insignis facultate. Auctusque est numerus Adolescentum illo regente ultra centesimum: Idemque ad nostram ætatem continuatus, iijdem sub Schoondonckii institutis, ut iure merito huic viro debeat & incrementum, & tanti gloria Seminarij. Schoondonckum secutus est Philippus Dentiers ex Flandria Galicana oriundus, ciuitate quam dicunt Insulam, rexitque annis quatuor. Tum Missio Anglicana erecta in vice-Prouinciam, & dato Collegio eius gentis in Belgio sicut vice Prouinciale Anglo, Anno seculi decimi sexti vigesimo secundo inuenit Angulum etiam Rectorem admisit Ciuitas Guilielmum Balduinum, recenter ex arce Londinensi dimissum, ut in loco dicetur: Atque ab eo tempore continuatis in ea gente Rectoribus, didicit non minore fide posse Anglos præesse in urbe hosti finitima, quam reliquos Hispano subditos. Depositisque suspicacibus animis, uniuersos quantouis numero locupletatos summa caritate complectitur & recreat humanitate.

Vita &
Mors: Ioan-
nis Corne-
lij,

VIII. Ista dum perficiuntur à Personio in Hispania Tyronibus alendis exercendisque ad futura pro Christi fide certamina, veterani in Anglia milites in quam arenam fortes audentesque descenderant, in eadem victoræ palmam imperterriti defixerunt. *Ioannes Cornelius* vitâ cum eximia Sanctitate tradita, & non minori constantia morte pro Christo obita annum nonagesimum quartum illustrauit: Natus Bodmaniae in Cornubia, Parentibus humili utroque fortuna (ut qui purgandis caminis dicuntur traxisse familiam) quam vere dictum sit, *Deum humilia respicere, & alta à longè cognoscere*, in leproso demonstrauit.

monstrauit. Angli quidem scriptores sibi martyrem vendicant, & Hyber- 1594
 ni sibi Ego quoniam ipse in Anglorum de vrbe Seminarij albo sua manu se
 Cornubiensem inscripsit anno octogesimo, Angulum dico. De matre etiam
 disputatur, an Angla fuerit, an ex stirpe apud Hybernos non ignobilis: certe
Cornelius post tres annos repartam in Insula marito viduam, apud hospitam
 suam Dominam Arondeliam collocauit ut vitæ vtriusque subsidiis nobilis
 hospitæ liberalitate aleretur; *Cornelius* vero ipse à puer ad literas eo ardore
 ferebatur, vt ludentibus condiscipulis se subducens libris incumberet: Quem
Ioannes Arondelius (is qui amplissimis possessionibus splendorē domesti-
 cum adiungens, in occidua eius insulæ regione, nomen sibi fecit Magni A-
 rondelij) chartis sub lepimento affixum cùm vidisset, rogassetque cur suis
 in prato vicino non colluderet potius? "Quoniam maiori, inquit puer, ca-
 pior librorum voluptate. Eo delectatus responso Arondelius, nummo aureo in
 praesentiarum donatum monet ut quo cæpisset pede perget, fructum in reliqua
 ètate percepturus copiolum; deinceps verò eum domi, tum non mediocriter
 proficiente in Academia Oxoniensi pluribus annis fuit, transmisitq; deinde
 Rhemos. Hinc profectus Romam Anno octogesimo, Theologicis adhibitus
 est; & anno altero coram Pontifice (ut illius fert mos Seminarij) in Natalitijs
 Christi Domini perorauit. Domesticis magno fuit in omni virtutum genere
 exemplo, & tam magna modestia, vt cùm tribus annis Collegiū Romanum
 (non longo itinere) studiorum caula frequentasset, quâ illuc ab Anglicano
 iretur ignorarit. Sacerdotio iniciatus, rediit ad vetorem Mæcenatem *Aronde-
 lium*, qui domo receptum, dum vixit, coluit, morientique commendauit Vi-
 duæ Baronis de Stourton quam secundis sibi nuptiis iuxterat. Erat *Arondelius*
 non minus fide Catholica quam ingentibus facultatibus illustris. Repetito
 igitur eo consilio quod puer acceperat (vt quo pede cæpisset pergeret) non
 cessabat *Cornelius* hortatorem suum animare assidue ad constantiam, vt quam
 Religionem imbibet, ab ea se nullo oblatu discrimine pateretur dimoueri,
 cæptis autem adderet non imparem coronidem; neque fuit irrita monitio.
 Ipse verò quam vitæ innocentia, quam sermonis inter concionandum grata vo-
 hementia, rem Catholicam ijs in oris ad decennium sustinuit propagauie-
 que, potestate prælertim in malignos spiritus memorabilis; ferturque cùm Eius in ma-
 los demo-
 nes potes-
 tias,
 non-dum ætatis annum trigesimum exegisset, tantum ieunijs, oratione, ca-
 rcerisque asperitatibus contendisse in quibusdam expellendis, vt paucis mensi-
 bus canis inspergeretur; tum vero cùm plurimum in altero ejiciendo labo-
 rasset, neque obstinatus hospes cederet, sub Missæ Sacrificium petiisse ut po-
 tius ipse delereret de libro vitæ, quam vt Dei gloria, Ecclesiæ potestas, refuse
 Catholica apud astantes pateretur detincentum; quam prece victus malus da-
 mon confessum exiliit, clamans se *Cornelij* Charitate perturbatum: Alter
 enim ejiceretur obtulit per iocum alias duos ad restem comparandem, quo
Cornelius intra annum penderet. Neque semper est mendax qui nequam semper
 est; Nam famulo domestico prudente comprehensus peperadit. Fuerat id il-
 li frequen-

1594. li frequenter in votis: tamen rogatus aliquando ut p[ro]ij aliquid inscriberet libro qui offerebatur, Metro Anglicano scripsit in hanc sententiam. *O si possem, bac quām vellem carne spoliari! Quām vel reste, quām vel Cruce, quām equuleo liberari!* Tum Latinē, *spernere mundum, spernere nullum, spernere sese, spernere se sperni, vita boni Monachi est.* Et lane in omni vita comodorum quorumcumq[ue] fuit negligentissimus; Totus in Deum erectus, atq[ue] in ijs quae in se diuinū obsequiū aut in aliis promouere possent vigilantissimus. Nullo se auge iniq[ue]itate, nullo perlectionis metu, quin salutaria adferret remedia, eaq[ue] opportunitate importunè ingereret deterri sinebat; Mutatis stationibus conuocatos alio & alio Catholicos solabatur, hortabaturq[ue] ad constantiam, recrebat concionibus, sacrisq[ue] p[re]cōnitentiæ & Eucharistie mysterijs confirmabat: illi conferti summo studio confluere vel int̄ pesta nocte: sape cùm priuatis in ædibus conuenire intutum esset, securitatem in opaco syluarum longè à militari via concioni quarebat, & pronis vbiq[ue] auribus audiebatur. Erat enim illi mirus & accēlus in dicēdo spiritus, neruus in perluadendo, in reprehendēdo acrimonia, & constantia. Vix tertius ab aduentu eius in Insulam effluxerat annus, familiæ supra 30. eo auctore ab nefaria Hæreticorum cæna, atq[ue] omnino ab eorum fanis se abstinuerunt, Iacebat abiectus ab omnibus ruri in casula pediculario morbo æger extra spem vitæ lenex Hæreticus, multis obsitus, & soldidis undequaque bestiolis toto passim corpore miserabiliter ambesus, diritate spectaculi, & grauolentiæ fæditate horrendus. *Ioannes ærumnosi hominis comperta destitutio[n]e confessim euolat;* inuento assidet noctem integrum; solatur, in spem vitæ melioris excitat, ab errore deducit; demum à noxis sacra confessione expiatum Extrema-Vnctione confirmat, pollicitus diuinum etiam viaticum (ū in alteram noctem superest) allaturum. Rediit *Ioannes* ad suos ex ea perugilatione adeò totis vestibus oppletus illuvie & multo verme, ut confessim depositæ, ex vnu deinceps esse nequivuerint: Sed illæ, præ teste quam defungenti seni mercatus fuerat, vilis erant pretij.

Et in deū. Ingens illi pietas in Deum fuit, in se odium ingens. Horas vnicuique actioni addictas habebat fixasque, quas nunquam nisi aliena causa violaret. Quinta à noctis medio sacrificare consueverat, nè qua postmodum necessitas litationem impediret: Quā vna in functione dicebat animum suum nonnihil diuiniore sensu tenescere, & quidquid illud esset temporis solidè plenum esse Paradiso. Nunquam non aliqua in eius parte lachrymas effundebat, & cùm sanctiore hebdomadâ Christi Domini passi relegebat historiam. Abripiebatur aliquando in rerum diuinatum commentatione tam longè à sensibus, ut cùm vir nobilis consilij causa fuisset ad ipsum ingressus, repeatum nixis horni gemibus, decussatis pro pectore brachijs, immotis & in sublime erectis luminibus, diu nullo potuerit strcpitu ad se reuocare, cumque an superstes vitæ, an iam expertus esset ambigeret, intento demum conatu excitauit, rogantem obtestantemque nè quem faceret eius rei quam compererat conscientium. In se atque in corpus suum flagris acriter sæviebat: Cilicum gestabat promissum in sagulis modum

In se scue-
rus,

1594

dum gennum tenus nodis intextis vndique asperatum; Annos complures quaternis per hebdomadem diebus edendi le penuria macerabat, donec ab Henrico Garnetto, postquam se illi subiecit, ieiunia tam seuerè prorogare prohibitus est. In egenos largè profundebat omnia, sui negligens, Deo fretus hortabaturque omnes ad similem profusionem; certos *nunquam sibi quis ex usu effent defore dum Deo fenerarentur* Quibus quod erogarent non suppeteret, eos iubebat præsentē alterius in opiam recitata pro eo dominica preicatione mitigare. Porro quād Deus curae sit huiuscmodi virorum salus dum hora illa veniat quæ coronæ reddendæ præfixa est inde conficias, quod commorantem in yiri nobilis Palatio in prato Mileno (id loco nomen est uno ab Londino milario) cinxerant indagine vestigatores Regij, & improviso Palatium ingressi, in ipsum rectâ conclaue le inferunt ubi *Ioannes* imprudens periculi, togam exutus & pallium (vt domi priuatum sit) dabat operâ scritptioni, & forte calatum (vt assolet) ore tenebat: Miratus tumultuolam foris aperiende licentiam, respicit, & conspicatus latellitum, immotus sedet. Illi haerere, & tanquam prædâ frustrati circumspectare; Tum *Ioannes* id quod res erat suspicatus, diuinatus eorum obtutus impediri, silentio per medios illos egreditur, nec data salutatione, nec accepta, nec calamo ab ore dimisso; Transeuntem per hortum obuij duo Catholici familiares sibunt, & hominis grauisimi cultum leviculum admirantes, quid agat rerum scilicet, Euentu cognito, Deam ventrati, Sanctioniam virti passum laudabere.

IX. At quando colligendi fructus tempus opportunum diuini Hortulanii iudicio maturuerat, vnuſquispiam è mediastinis, quem Domina, egenum hominem miserata, in domū ad vilia seruitia admirerat, spem recordissimam conceperat potiundæ nobilis è gynecæ Virginis in connubio, si *Ioannum*, à quo fuerat acrius de audacia obiurgatus, ministris Regijs tradidisset. Prouinciam obtinebat pro Rege Vice-Comitis titulo, Eques Georgius Mortonus: Duumviri Capitales erant, ex eorum numero quos vulgo lustitarios, seu Irrenarchas appellant, Georgius Trencherus & Rudolphus Horsætus. Hisce facit silentio indicium infidus ardelio eorum omnium quæ domi ex interuallo geregabantur. Deliberatum ijs erat sacro Dominice Resurrectionis die domum adotiri: Sed cum *Ioannes* accepta, vnde nescio, periculi suspicione, nequidquam obnidente Domina maturasset euadere, post impertitum illico à media nocte domesticis in sacro Paschale Sacramentum; certiorcs ab nefario proditore facti quietere: *Ioannes* in vicinia clavis questum facere occæperat animarum, & sui quam aliena dilocrinis negligentior redire terguerabatur. Tamen cum virginet Domina red tuni vel fortunarum vel si res ferret capit is sui pretio, diutius oblectari tantæ fidei & charitati nequivit. Altera secundum Pascha Dominica, quæ boni Pastoris ex Euangelio partes repetuntur, dum agendis à sacro quinta hora facto gratijs intendit, diuini iri cum latellitio Castri mutos transgressi, nudis initio imbus penitus in ædes perrum punit, fores & quidq̄uid repaginorū erat aut evictunt aut frangunt: Sed dum scilicet tempore in latetanti, scrutorum

1594. tatorum improbam sagacitatem quinas iplas senalūc horas frustratius est. Iam desperatā prædā parabant abitum, piorum librorum & sacrarum vestiū apparatu quem deprehenderant graues. At Trencherū, Duumirū alter, verberatus nonnullius conuitio exprobrantis exiguum tantæ investigationis & haud sanè par existisse pretium; At ego, inquit, vt labori vel supra æquū fructus respondet actutum fecero; & vocato perfidioso illo famulo, Heus tu latebram Sacerdotis patefacito; Eam ipse quoniā dum ad vile seruitiū cedium aliquando penetralia subiit apertamq; alicuius indiligentiā forte obseruarat, Trencherū ad eā rectā perducit. Patefacto latibulo apparuit *Ioannes* precationi intentus, ad cuius contemptum turba satellitum prægestiens lætum clamorem extulit: Ille à Trenchero productus prodiit imperterritus, & dicenti Duumiro gaudere se ipso comprehenso, multo magis sua comprehensione se gaudere respondit. Nomen & cognomen sciscitanti edidit, Sacerdotij etiam dignitatem, & Iesuitici nominis studium propensissimum. Exprobrantibus fugam & lateras obiecit Apostolum gentiū Damasco in sporta per murum àfratribus demissum profugisse. Aderat *Thomas Bosgrauius*, Dominæ ex Marito propinquus: Is nudo vertice *Ioannem* non satis ex dignitate haberi dolens, suum illigaterum impoluit, & de studio tuendi proditoris reprehensus, inuidiam eius nominis ab *Ioan* libera oratione dimouit, quamobrem ipse etiam custodius afferuatus est. Sub hac in toga talari & pallio quibus amiciri domi consueuerat equum concendit, Crucis sibi signe inducto, & Trenchero ad latus, comiti quām captiuo similior, vectus est; nam viri gravitas, modestia, patientia, & fidei Catholicæ asserendæ constantia, ipsis hostibus fuit admirabilis; vt nunc demum inteligerent eius fuisse pietatis, atque omnis officii hunc fontem quibus familiam illam florere conspexerant, origine ignorata. Quatuordecim dies à Trenchero *Ioannes* dum Londino Regij Concilij sententia repetitur, liberaliter & honestè habitus est, herilis mensæ quotidianus conuiua, & Bibliothecæ quoties collibusset compos factus, patrocinante præalijs ipsius commodis Trencheri Coniuge, quam viri optimi mores vehementer cōciliarant. Sæpe cum Doctoribus Hæreticorum congressus suam fidei Catholicæ dignitatem firmitatemque luculenter ille quidem, sed æqua modestiæ laude afferuit. Charcum tota eā Provincia facile Principem ac Coryphæum, liberetne Latinè secum, an Græcè, aut Hebraicè differere temere sciscitantem, breui responsione (se videlicet, quacunque interrogasset securum) in publicam verecundiam adduxit, cùm deinde palam constitisset satis ignarum fuisse Charcum singularum: Duas Ministrorum vxorulas ad altercandum secum de sacris literis muliebri im pudentia prouocantes, ad colum ablegatas & pensa compescuit. Gualterus Rawleyus, Equestri dignitate, Reginæ gratia, & Mathematicarum disciplinarum Scientia nobilis, totam vnam noctem cum illo decertando transegit ut dubitationem sibi nonnullis in rebus tolleret; cui tantopere & agendi comitate & reliqua dictione *Ioannes* placuit, vt quamuis propter obiectam Atheismi opinionem suboffendisse a-
pud eum

apud eum videretur, sua tamen illi apud Reginam officia dilcedens vltro con- 1594.
dixerit. Quarto decimo die Senatus Regij Londino iussa perferuntur, vt omni ope Ioannes à sua sententia dimoueatur; quam si tenere obstinatus perrexerit, Londinum extemplo adducatur. Trencherius, nè operam in Ioanne sollicitando luderet, omisso priore imperio, alteri continuo obtemperauit.

X. Ut ventum Londinum est, in carcerem qui Equitis Martialis dicitur, retrusus non post multasistitur senatui Regio, quos inter fuere Cantuariensis Antistes, Praefectus Aerario, & rei maritimæ Moderator. Illi virum innocens natus incéssere primū contumelijs Contra ipse nihil indecorum se, nihil vñquā probrolum, aut suę conditionis alienū egisse. Illi percontari quibusalijs in locis, & apud quē diuertisser? Quod vt dictu uiuquū reiecit. At quod refugis (inquiunt) vltro prodere, tormentis exprimetur. Subinde reductus ad carcere, ieuniis, verberationibus, vigiliis, liberalitate in pauperes ad honestā pro Chri- sto mortē idoneē subeundam le comparat. Hic etiam, facta ab Henrico Gar- netto copia, coram tribus arbitris, uno Religioso, duobus reliquis nobilibus, vota Societatis nuncupauit, tanto animi gaudio, vt domum scriplerit, nunquam sibi tantu m d lciū lachrymarum, tantum diuinæ voluptatis obue- nire alibi potuisse, quantum beatus ille carcer sibi peperisset. Mortonus inte- rea, quò salutis publicæ studium, & Regij obsequij præferret, scribit senatui non videri populum concitatum posse componi, nisi sublato ē viuis eo Sa- cerdote quem nuper transmiserit. Senatus subito remittendum decernit. In- genti solatio illi fuit extulisse Londino secum tot hostias rite consecratas, quòt Reductus ad
ad communicandum quotidie vlsque ad supremos duos dies sufficerent. Dor- Dorcestria
cestriae libera fere Vice-Comitis in custodia habitus est. Et quo triduo præ- & damnatur.
stolari. confortes supplicij debuit, totum impastus propemodum & in- somnis precando egit, tanta severitate vt Vice-Comitem cura incesseret ne pia sauitia suam vltro mortem ipse occuparet. Tantam facilitatem exer- biarum in admittendis ad se Catholicis, horum vero adeo propensa in le studia experiebatur, vt metuere le vehementer diceret ne qua ex parte secundum numinis fauorem sibi illa corrumperent. Postridic Calendas Iulias vinclitus in Iudiciale sublellum per publicas vias ducitur, & secundum il- lum etiam Thomas Bosgravius, & duo famuli, Patricius & Ioannes, quorum diu seruitio Pater vlus fuerat, & nè Domini deforet imitatio, longe licet dispari in caula, quidam alias latrocinijs reus. Patri voce præ- conis è laetæ Majestatis crimen impositum est, quia vetitas ab Regina Missas fecerat, Confessiones audierat, Edicti Regij in Catholicos & Sa- cerdotes lanciti penes le impugnationem scriptam habuerit. Nec dispar sociorum caula fuit, quòd Sacerdotem honore & obsequio fouissent, texissent. Rogatus ex vlu gentis quibusnam vellet arbitris experiri i Re- spondit primū, lectis è clero Catholicō sui similibus: Aut si id non posset consequi, certè ex Academicis Oxoniensibus: Sed iussus mōre ma- iorum

1594. iorum contentus esse, rei Majestatis ipse & socij pronunciati sunt. Tum verò *Bosgravius* & duo famuli Christum in suo Sacerdote reveriti, ad eius le pedes proni obuertè benedictionem excepturi quam ab illo flagabant. Eo spectaculo nec populus admirationem potuit, nec latro (suprema quoque ipse damnatus sententia) lachrymas dissimulare: Eum Pater allocutione solatus, demum etiam ante supplicium salutaris fidei consortem consciuit: Corrupti etiam verbi ministrum adeò comiter & cordatè habuit, ut si non perfidiae nuntium, certè ministerio remiserit. Hora post meridiem quinta rursus deductus in custodiam, lictoremque conspicatus, (*Enimuero*, inquit, *perlibenter ego te video*). Noxilla in preicatione, cohortatione mutua, & vicenūm duorum confessionibus excipiendis peruigilata est. *Wamesleyus Iudex*, qui lachrymabundus & velut necessitati patens, laudata Patris pietate & doctrina, sententiam mortis protulerat, executionem, quamdiu potuit, protraxit, propositâ vitæ Indulgentia, dum tempora velint Hæreticorum adire. At fortiter omnibus aspernantibus, diei alterius hora prima secundum meridiem, feralis sententia destinata est. Procedens è carcere *Ioannes*, "A Cruce (inquit) ad Christum gloriosus est transitus. Erat in promptu crates vriminea: Huic animo vultuque composito vltro incubuit; & inter raptandum, socios qui pedites ducebantur, identidem ad constantiam hortando firmabat. Eo spectaculo, vir eius Provincie honestus & locuples vehementer perstrictus, ad ipsum adjit, benedictionem petijt, Catholicorumque partibus accessurum spopondit, & Hæreticorum contenticula deuitatur. Vbi ad locum supplicij peruentum est; Primus in trabem actus est latro; cui tantos animos Pater addiderat, ut voluptati sibi esse atque honori diceret mortis societatem cum id genus heroibus: successit *Ioannes* famulorum alter, qui restem suauitatus, suæ fidei libenter vitam se litare ac sanguinem dixit. Post illum *Patricius*, palam admonito populo Iolam eam fidem esse salutarem, quam sua ipse morte consignaret, Iaqueo strangulatus est. Secundum hos *Thomas Bosgravius*, ut erat nobilitate, doctrina, facundia pollens Catholicam fidem attentissimis auditoribus plena oratione commendauit.

Postremus in certamen descendit *Ioannes Cornelius*, qui post breuem orationem, osculum terræ sub primo scalarum gradu fixit, tum Sociorum pedes è trabe pendentium venerabundè exosculatus, in patibuli complexu, verbis Apostolicis exclamauit, *O bona Crux, diu desiderata &c.* In conscientia circumlati in populum oculis, illam psalmographi vocem exuberante animi sensu usurpauit, *Posuerunt mortalia seruorum tuorum escas volatibus Celi* &c. Sed nè porro pergeret ad concionem dicere prohibitus est. Ad didit tamen se non multo ante Londini, id quod diu in votis habuerat, Societati *Iesu* fuisse adiunctum: Cuius Tyrocinium quando non dabatur in Belgio, quo fuerat propediem abiturus, hoc agone gloriofus posset. Tum fusa pro suis persecutoribus, pro Reginz Hæreticorumque omnium

omnium salute ad Deum prece , laqueum à carnifice porrectum osculatus , collo induit , & confessim scalis deiectus est . Nondum efflauerat animam quando illum Carnifex fune præciso lapsum humi excepit , calentique ac spiranti pectus dissecuit , quo tempore Pater manum fronti veluti & signaturus admovit . Corpus disceptum quaternis infixum pâlis ad serum diei in loco supplicij pependit ; tum vna cum trium reliquorum corporibus tumulatum est : Caput summo præfixum patibulo triumphum clausit quo Cornelius carnis sarcinam ut pridem optauerat exuens , latus ad Cælestes redes euolauit . De quo capite narratur lucis radio cinctum fuluisse ; Tum populi studio , gubernatorisque auctoritate , eò quod (quemadmodum in similibus suppliciis experti erant alias) grauissimæ procellæ legetibus incubuerunt , sublatum in Catholicorum potestate deuenisse .

X I. Illud verò hoc loco non est prætermittendum quod viuente adhuc Cornelio accidit ad Dei misericordem severitatem commendandam dignum memoriâ . Baro de Stourton (cuius Viduam deinde duxit Arondelius) animo Catholicam , extenso cultu deformatam Religionem se etabatur , sacerdotum Cælestium vnum fructum facultatum conseruationi postponens . Nè verò illum mors hoc graui in neglectu imparatum abriperet , duos domi alebat Sacerdotes ; caueratq; ne vterque uno die , vnaue nocte vñquam absent ; at aliter quam cautum fuerat , Dei occulto iudicio , accidit quando illum extrema oppressit ægritudo : Nam vtroque absente , nulla etiam cuiusquam diligentia Sacerdos alter reperiri potuit . Vocatis itaque uxore & economo , expositoque multis cum lachrymis dolore quo vehementer angabatur , quodcum maximè vellet ritus Catholicos moriens usurpare , tam magno fraudaretur dono ; agnitaque simulatae Religionis grauissima culpa , & eorum præterea quæ abeuntem è vita grauabant veniam à Deo humillimus votis precatus , moritur . Res defertur ad Cornelium : Rogatus an liceret pro hoc mortuo orare ? Prorsus , inquit , Ut licet , Ut necesse est . Postero inde die sacris operanti , & defunctos memoria repetenti , sicut se ad latus Euangelijs qui recenter obierat , consueta vestitus roga : Rogat Patrem ut misereatur ; vri enim se purgantibus flammis , apertaque veste , ostendit ambustum latus ; petiit etiam astantibus commendari : Cornelius , vultu in eam partem conuerso , tam diu hæsit orans , ut à ministrante monitus , finem non faceret . Peracto verò sacrificio astantes hortatur vti pro anima Baronis de Stourton defuncti perseverarent orare ; torserienim Purgatorijs ignibus , & viuorum subidia flagitare . Quidam narrant inter viorum commemorationem defunctum se stitisq; primùm , alij etiam ministrio visum esse : Ut vero hæc se habuerint , res omnium sermone celebrata est , atque in hunc vique diem ab utriusque familiae & Stourtoniorum & Arondeliorum hæredibus certissimè traditur . Ne vero Cornelij hæc sententia , aut narratio tota improbanda cuiquam videatur , eiusdem generis aliud adnectam , quod innotis Gerardi nostri teperio non multis post annis accidisse . Addendo-

Misericordia
Dei severitas in Baro.
ne de Stourton.

1394. erat *Gerardus Ecclesiz* nobilem quendam in Comitatu Staffordiensu: His parem sibi familiaremque decubentem inuisens, suadet ut salute corporis prope iam desperata, sempiternæ animæ salutis tempestiuè prouideat: Annuit æger, & quoniam sciebat adiutum in Ecclesiæ gremium primum fieri per Confessionis Sacramentum, quæri sibi Sacerdotem legitimum vehementer postulat; Interim dum quæritur Sacerdos, ingrauelcit ægritudo: Intex mortis angustias anhelat æger ad animæ medicinam; roget frequenter a promissus ab amico medicus aduenisset: At dum quæritur, moritur: Relicta à morte vidua, dum nocte se componit ad quietem, videt per cubile cœrante lumen, modò in aëre vagum, modò intra leæti cortinas fixum: Continuato per plures noctes spectro territa, aduocatum nobilem illum qui marito auctor fuerat ut Catholicè morietur, precatur ut doctos consulat quidnam rei lumen istud portendere existimat. Respondet primò, iplam hoc lumine ad Catholicæ fidei lumen inuitari: Non abnuit: Reddita Catholicis, Sacerdotem eo in cubiculo sacris operari voluit, quò à spectro libera esset: Non liberatur: Sacerdotes inde plures consulti referunt, vero simile esse, Sacramenti votum cum sincera in morte ad Deum conuersione profuisse marito; animam iuuandam esse precibus: curandumque ut triginta diebus continxis Sacrosancto Missæ Sacrificio pro illa oblatio propitijs reddatur Deus, Nocte quæ trigesimam oblationem est subsecuta, non vnum solum, sed tria apparent lumina, duo quasi luctucentia tertium; quæ cum intra cortinas aliquamdiu fixa stetissent, ascendendo euanuere; Neque deinde cuiquam sunt visa: Non immerito verò iperasse videtur mulier solarium quietemque quam ipla ex hac postrema apparitione consecuta est, tanto ampliorem marito tributam, quanto sunt maiora, quæ defunctos, quam quæ viuos comitantur gaudia.

XII. *Cornelius* itaque in ea Insulæ Regione quæ solem occiduum spectat, pietatis, & constantiæ radios viuens morientisque diffudit: *Robertus Southwellus* & *Henricus Walpolus* Meridiem, & Septentrionem (anni sequentis exordio) virtutis & robotis pari honore condecorarunt, ille Londini, hic Eboraci, inuictorum orientis Ecclesiæ Martyrum æmuli, & eo quo ardebant animo fidei propagandæ causâ asperima quæque subeundi, & gloriâ quam Sancto sine conlectu sunt immortali. *Richardus Southwellus* inter Septentrionales populos, quos Norfolcienses vocant, ad oppidum Sanctæ fidei, Nordouico non plus ter mille passibus distans, vir nobilis & copiosus, filium tertio genitum habuit *Robertum*. Hunc absente aliquanto diutius nutrice, relictum in cunis, quoniam erat perbellus, abstulit vaga mulier, suumque depositus. Sed non diu latuit furtum; ad non longè positam domū mendicans deprehēditur; facetur lucri causa id fecisse; puer restituitur. Id in principiis beneficiis habuit deinde *Robertus*, Dei in se beneficentiam frequenter multoq; cum grati animisensi commemorans. "Quid enim aiebat, si apud vagam manussem? quam abiecte? quam sine villa Dei cognitio, aut reuertentia?

Robertus
Southwelli
natales, e-
ducatio, in-
gressus in
Societas,

Quanta

Quanta in viciorū turpitudine? Quām magno in periculo flagitorum? Quo in mortis infelicissimæ atque æternorum suppliciorum indubitate discrimen versatus fuissē? Deinde cūm' redijt Sacerdos, non oculandū existimauit donec eam fæminam quæ furtū prima detexit, quamq[ue] vt diuinæ in se clementiæ instrumentum intuebatur, reddidit Ecclesiæ omnium matr̄ ab Hæretiæ contagio liberatam. Quindecim annorum adolescentis (vt & ipse ab Hæretiæ peste securior esset) missus Parisios, in contubernio nobilis & summa virtute ac fide viri Ioannis Cottoni bicanium duxit. Thomā vero Darbiſtice (quem supra memorauimus) vtebarur ad pietatum instructore: Apud hunc deponebat quidquid tenellam mentem culpa tangebat; hujc impetrabatur quid secretioris consilij diuina benignitas ad animum attulisset; ab hoc in ea benignitate fiduciam reponere didicit, & eandem ad quacunque pie statuisse perficienda sperare adiutricem. Iam tum enim amplectenda arctioris vita, & se Deo in Societate nominis Iesu consecrandi cogitationem suscepserat, & apud eos qui tanto eum possent donare munere summa vi summoque ardore speraret ut quam primum adgregaretur. Bono animo esse iussus, expectandum tamen tempus quo ætas & consilium firmius propositi constantiam commendarent, ad aram diuinæ benignitatis scripsit Querimoniam, qua se conferens cum Agar exēcta de domo Abrahæ, maiorem se aiebat habere causam doloris, vt qui familiâ digniori exclusus esset. "Qui enim fieri potest vt mortale non conficiat (inquit) qui me video disiunctum ab eo catu, ab illa Societate segregatum, parvulum ab illo corpore, in quo posita sunt mea vita, meus amor, totum cor meum, omne que affectus? Et plura in eandem lenrentiam.

Eius queri-
nia de dilia-
tione ad-
missionis
in Societ.

XIII. Cuius Querimonie Authographum Anglicè scriptum cūm postliminio ad me delatum sit, eius exemplar huc referendum censui, quo pius lector intelligat quid in penè puerili pectore cœlestis ardor concipere, & quid tener calamus gratiæ Sancti Spiritus imbutus possit exprimere, sic enim secum mærens loquebatur. "Agar in deserto videns quem lactabat parvulum sibi et morientem, se vero quo succurseret destitutam, tantam non habebat causam suam defendi mileriam, quantam ego hanc meam miseram calamitatem. Exul illa à Domo Abrahæ, reiecta ab eo cui maxime curæ esse debuerat, seiuicta ab animalium notorumque consortio, inops auxilij & consilij, salutem quam inter homines non sperabat, inter bestias ferasque quærens vagabatur; haec mea calamitas illius vincit inopiam; maior est haec mea quam illius solitudo; superat hoc meuni infortunium illius exilium; Vagor enim exul à loco qui dignitate antecedit Abrahæ domum quantum corpus umbram, aut veritas simulachrum. Nam summo ardens desiderio, & à Deo incitatus, vt me illorum beato numero adiungerem, qui choros Angelorum in terra imitantes, ita otos se deuouerunt Deo, vt vnam eius gloriam præ oculis habeant in omnibus quæ agunt aut quæ tractant negotijs, à scopo abetraui ad quem collimatam, excedi sperata re quam deuoraueram, frustratus sum d. fiderio, cui vnicè innitebar. Corpore fateor inter homines viuo, sed mens vastam habitat soliditudinem, ubi

1595.

cum nihil reperiat quo se pascat, ipsa se mæsta consumit, propriasque cogitatur & amaras mandere curas: Nullus illi cibus volupe esse potest, cui voluptas ipsa amara est, nullum solacium iucundum, ubi luctus & lachrymæ quæcantur: Pitcem si ex aqua eximas, quid illi delitiae omnes quas terra offeret? setam pascuas excludas, limpidissimos fontes crystalinalque aquas haueas. Bondus auerabitur. Qui ni igitur ego dolore mæroreque conficiar qui me abiunctor video ab eo numero, leui nectum ab illa Societate, separatum ab eodem corpore in quo est omnis mea vita, meus amor, mea voluptas. Plange anima mea hanc tuam miseram viduitatem, & ne parce dolori; lamentare infortunium istud, clamenter continuo occulti gemitus, & lulpuria in ause Redemptoris tui, à quo solo solatium. Amor emollet duritiam cordis tui, & calore dissoluet mentis glaciale frigus, vt oculis in flumina lachrymarum erumpentibus possis cum Propheta dicere, *laboravi in gemitu meo, lauabo per singulas noctes letum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo*; Dolorem hunc res nulla soletur, mærorem nulla mitiget consolatio, donec fruatis Iesu tuo, & agnoscat te ille fidelem sponsam, atque à longo hoc diuocio te liberum amplectetur brachis piissimæ misericordiae: Amplectere pedem Crucifixi, & per verba lachrymis rigata effunde coram illo hanc tuam Querimoniam; forte mitigabit censuræ severitatem, & ad consuetam reueretur clementiam: dico illi; conuerte ad me Domine amabiles oculos, & vide semen quod pridem in anima mea seminasti, iam radices egerat & floruerat, cum repentina ingruens tempestas ipem in flore corripiuit, & periculum est (ni mitior afflet aura) ne penitus arescat & pereat. Recordare Domine, quod cum dies desponsationi meæ assignata pertransiit, & ego adhuc viduus delipior ab omnibus, & à te derelictus tanquam abortius contemnor; Refugium præterea nullum mihi est, neque à quoquam præter te solatium quæro. Tu amicibili tua dulcedine rapuisti ad te cor meum, & necesse est ut ego me tibi tradam ieruum. Vicisti enim me, Vicisti me Domine Iesu duplii prælio. Nam cum primùm me sanctis tuis inspirationibus aggressus es, ego resisti, quasi tuam in Societatem me cooptari plus voluptatis allaturum tibi esset quam mihi lucri. Vidisti Domine infirmitatem meam & nouis machinisquatiens munitionem cordis mei, cum nullum reperiem effugium, necessitate compulsus post multam luctam tradidi me, & manui tuæ potenti me submisi. Nunc debitam soluo pænam primæ ingratitudinis, & deiecius à dignitate sponsalium tuorum, atque ad miseri captiui gradum deuolutus, sero defleo præteritam stultitiam, & inutiliter plango coulensus tarditatem. Heu! ubi sum? & ubi potuisse esse? vagus in terra arida & in aquosa pascor insipido & amaro felle doloris; fessus tædio infinitæ solitudinis, dum viuo langueo, & vita ipsa tedium est; valete cælestes delitiae quibus per pascua tuae Societas gregis tui agni pascuntur: Valete suauissimæ guttæ deuotionis quas tu in eorum pectora effundis, & respargens corda dulcissimo rore æternæ consolationis, cies dulces lachrymas, superni testes solatij. Hi saiores.

non

Hi fanores non communicantur alienis; proprij sunt carum animarum quæ in Regis cubiculum admisiæ, modò spiritualibus pascuntur delitijs Paradisi, modò in lecto amoris quietem captant delitijs omnibus superiorem. Qui turculi perfectionis, qui flores gratiæ, quæ abundantia felicitatis his in pascuis reperiuntur? Felices animæ quæ amantur & amant, & dum tecum viuunt, tu ipsis es vitâ ipsâ dulcior; neque enim amarent viuere, nisi amando te viuereat: felices animæ ad centrum iam delatae, felices quæ ad litus tam tutum applicatae, non secus atque innocentes infantuli in cunis, securè quiescitis. Non grauatur cor da vestra mole curarum secularium; onus vestrum & pondus Amor est, onus leue atque optabile; non enim deprimit amor, sed attollit, dolorem ipsum dulcedine mitigat, & recreat emorientes spiritus animæ desolatae expectatione inenarrabilis fructus æterni solatij. Infantibus præbet plena vbera cælestis li- quoris, prouectos pascit solidiori cibo; perfectos munit invicta constantia. Murtantur & in vobis quandoque tempora; tardat sponsus, ut prober quâni estis fideles, detinet nubes cælestium donorum nè confuctos semper depluant im- bres gratiarum, & suauem in seuerum aliquando committat vultum; sunt ista incitamenta validioris Amoris; attrahit dum repellit; Artificiole negat quod abundè vobis est datum; Fornacem aspergit aqua, ut fortius ardeat, recedit ut velocius arctiusque in amplexus ruat; gaudio miscetur, at breuis luctus; habetis enim ad manum fragmenta præteritarum deliciarum, & cum nauim videatis in tutâ statione, & astantem ad clavum peritum gubernatorem, leuis est timor vbi nulli sublunt peccatorum scrupuli, & procul à fluctibus, non longè à por- tu nauigatis. At me miserum qui hybernare adhuc cogor in mundo, qui iactor quotidie in medijs fluctibus carnalium desideriorum, allidor ad scopulos occa- sionis peccandi; Quis timor existimatis me occupat? Quæ dubia salutis solici- tant animam? quæ pulsant pericula infeliciem ratem? Quis mihi misero prohibeat lachrymas? Quis gemitus & suspiria imo claudat pectore? Quis miretur si ipsa hæc anima tam diro doloris presla sepulchro conetur migrare, ut solua- tur & sit cum Christo? Si debitam iustitiae tuæ, Domine, soluo pænam, fiat voluntas tua; patienter feram me ab hominibus rejci; at non illud (ut reor) ex- tremum est mali. Timeo calendas has esse grauioris supplicij, & noctis diu du- raturæ triste crepusculum; in quo cum langueo perpetua expectatione, expe- ctatio ipsa morte acerbior languorem non minuet sed grauabit, & dum corpus doloribus animæ prostratae non erit ferendis quid superest ut voleam, niū ut me Christus meus hoc misero eximat carcere. Amen.

IV X. Hæc lecum *Southwellus*, & apud dilectum Societatis Auctorem Je- sum: Qui ardor cum in dies ab continuatis desiderijs incrementum acciperet, neque id quo palci maximè auebat, seu in Gallijs, seu in Belgio consequetur (in Belgium enim quædam literæ innuunt concessisse, ut quod federat animo perficeret) Romam abijt, Religionis præcepta quo citius, eo auidius ex ipso fonte hausurus; admissusque est pridie Sancti Lucæ, anno septuagesimo octavo supra sesqui millesimum, cum ætatis annum septimum decimum non ex-

Admitti-
tur in So-
ciatem, &
mora quæcum
fructum
plessit. tulerit.

1595. plescer. Quem verò fructum in cooptato protulerit ea quæ trans Alpes facta fuerat dilatio, alio scripto ostendit. "Recordare, inquit, & frequenter memoriâ reperi illum diem, quo Societatis desiderio inflammatus, tam læpe, tamque constanter petiisti admitti: Recole quas lachrymas, & quam frequentes profudēris, & sedens solitarius in conlaui in quæ doloris signa, in quos singultus eruperis, cùm te differri cogitares. Quam felices arbitrabaris eos qui admissi illo potiebantur bono quod ardenter optauerant! Quam arctam, & quam suauem existimasti illam esse coniunctionem quæ cum Deo, & cum hominibus Societatis intercedit? Quid tum de ijs sentiebas cùm videbas orantes? Nimirum absorptos rebaris in contemplatione Dei. Quam grata tibi fuere tunc cilicia? cum Deo conuerlari quam dulce? ut quando non dabatur esse ex illis, taliter imitatione virtutum vestigia legeres, tanquam peregrinus post eos tendens ad patriam. Recordare iam, Roberte, non te foris nunc stare desideriis languidum, sed esse filium eiusdem Domini Iesu Christi, membrum ciuitatem Societatis, & qui pridem aliorum virtutem admirabare, nunc tu exemplum factus es in quod alij intueantur. Quam igitur de ijs opinionem tum cùm nondum ex iis es concepisti, & de eorum felici conditione, ac vitæ perfectione existimationem, eandem cogita eos iam de te habere, qui ad eandem tecum Societatem adspirant; ut quemadmodum horum de Societate nunc fratrum exemplo & conuersatione tu in vocatione tunc confirmabar, ij qui pari tecum desiderio nunc certant tuâ modestiâ, tuâ mansuetudine & caritate, cæterarumque virtutum exercitatione in proposito sibi vitæ genere roborentur.)

Quæ virtutes præcipue co-luerit.

XV. Huic præteriorum memoriarum reliquarum deinde firmamenta virtutum coniungens, ad perfectæ vitæ apicem summa contentione anhelabat, & sapiens Architectus, non tenue & exile aliquod, sed iam tum stabile, ac nullis infirmandum procellis ædificium meditabatur, atque in primis in suis cognitione fundamentum collocauit; Quæ cognitio quoniam & seipso est ad omne genus virtutis sustentandum necessaria, & antiquorum dñni natus celebrata vocibus, quâ cogitatione, & quibus verbis à nostro Southwello concepta, delineata, ac menti memori infixa est (quanquam id ab Antonio Suquett, viro formandis ad pietatem animis facto, velut sempiternæ dignæ memoriae in via vitæ invenitur proditum) hic adscribam, *Quid fui Domine? Quid sum? Quid ero?* fui nihil, nihil sum, Quid ero forte peior nihilo? fui conceptus in peccato originali; plenus sum peccato actuali; quis scit an sim damnandus pœna Gehennali? fui in ingressu miserabilis; miserabilior sum in progressu; miserrimus forte ero in egressu. Fui sperma fætidum, sum saccus stercorum, ero esca vermium. Cum essem nihil, fui sine periculo damnationis, Quid sine spe salutis: sum iam in spe dubia, Quid graui periculo: ero autem vel ex re sperata felix, vel in periculi successu infelicissimus. Sic fui ut damnari non possem; sic sum ut saluari vix possim, sic ero ut in aeternum damnatus, vel in aeternum saluus. *Quid fuerim scio, fui enim pessimus: Quid sim nescio,*

Sui cognitio.

sim nescio, quia de gratia incertus; quid ero ignoro, quia de salute dubius. Quod 1595.
fui, Domine, ignoce, quod sim corrige; quod ero derige; dirige inquam, à ma-
lo praterito, in bono praesenti, ad premium futurum: Amen.

Tum vero cum certissimè decreuistet vivendum sibi esse ac moriendum Constantia
in vocatio-
ne & ratio-
ne vivendi
in Societate
te. in Societate Iesu, nec aliter salutem animæ temporam omnino sperandam, quemadmodum Deo vocante eam fuerat amplexus, eadem animi firmitate & constantiâ propositum sibi habuit non alijs mediis vti ad vitæ rationem instituendam, quam quæ Societati sunt propria; Illa vero omnia promptissimè libentissimèque amplecti quæ in Societate, vel in regulis traduntur, vel actione usurpantur, & præcipuâ obliterantiâ colere superiores, quos Christi ac diuinæ eius voluntatis interpretes agnoscebat, & quorum ea propter decreta (quod ad victimum, vestitum, habitationem, munera, ceteraque id genus attinet) indubitanter crederet à Christo proficiisci. Cogitationem vero de Societate incunda à Deo sibi inditam esse, his argumentis conficiebat. In primis quod in deliberatione de vitæ statu diligendo haberet præ oculis Christi crucifixi imitationem, & amorem, ad quæ duo omni conatu enitendū sibi esset, sui mortificatione, & mundi perfecta despicientiâ: Tum quod de anteaetate vitæ peccatis necesse esset satisfacere: quod deinde infirmitatis propriæ ac miseriae atque ignorantiae conscientia querendus esset dux vitæ & viæ; ideoq; non modo sapientiæ esse tradere se regendum in omnibus Dei administris & interpretibus, sed & per quam necessariū: Postremò quod si Deo ita videretur, aueret etiam proximo utilem esse suam operā: Ea autem quando, & quo modo utilis esse possit à superioribus Dei vicem gerentibus quam optimè discitur. Hæ cogitationes (inquit) cum sint eiulmodi ut humani generis hosti inimicissimæ sint, & cum plurimum torqueant, non potest vitæ ratio in his sincerissimè fundata ab eo hoste proficiisci, sed à Deo cuius causa agitur necesse est menti injici:

"Deniq; quando huiusmodi rebus propositis Societatem ingressus ipse sum, aliud in omni vita expectare non debeo, quam vt ea mihi eueniant quæ in illa ab exordio querenda esse duxi, videlicet, pati & continua affligi molestijs, vt ne horâ quidē quietis habeā, imo verò in Dei præcipuis beneficijs ponendū erit affici molestia, quando hæc lola via est ad Christi similitudinē, qui nè momento quidē vno temporis vacuus fuit à molestia aut dolore. Ex aduerso si aliter accideret, verendum tunc quenadmodum propter meam ingratitudinē negatur nunc id propter quod hoc Societatis institutum arripui, negetur & in futuro præmium; neq; me debeo ea hora censere Religiosum, quâ hora nihil egerim aut paſſus fuerim pro Dei amore. Quidquid verò suggeretur his contrarium fundamentis certissimè persuasum habeo à malo dæmonie suggeri, vt illusum me suis induat laqueis.

XVI. Romæ in Societatem cooptatus magnam tamen partē Tyrocinij exegit Tornaci in Belgio, ne videlicet ardenter Sanctis desiderijs iuuenem, immoderatis Italiae aestibus nondum parē, duo in uno corpore calores opprimerent, vtque tam præclaris dotibus ornato, & qui per ardorem querendi spem ex-

1595.

citauerat eximia quædā ad p̄fiscendi, non sola Roma nobilitaretur; quantum autem temporis utrobiusque exp̄luerit non tēperio in tabulas relatum. Pietatis certè lenium quem prima votorum nuncupatio impressit animo, ipso narratōre docemur, sub hoc titulo; *Puncta quedam quæ occurrerunt die Sanctæ Lucia post emissâ vota; Quæ et si excelsiora cuiquam videri possint quam ut à recenter cooptato, eoque adolescentie, proficiscantur, istamen qui & Dei attribiles diuitias, & inaccessa consilia, & promptam in suscepitibiles animos liberalitatem considerauerit, facile videbit eum qui grandior factus agnouit plurimam sibi ab initio lucem amplissimam quæ virtutum & viarum ad eas consequendas cognitionem fuisse diuinitus iniectam, cum vehementi impulsu ad omnem cum Dei. amore perfectionem (quæ eadem incitamento illi fuere in omni vita ad profectum) potuisse ea suis coloribus vtcunq; describere, quæ Dei digito in molli mentis cera repererat exarata. Itaque ita secum ipse ratiocinatur. " Primo: Nunc anima tua desponsata est Christo Crucifixio; hæc igitur cum corpore affigenda est Cruci: Nam quemadmodum similitudo amicitiam, ita dissimilitudo efficit disjunctionem: Neq; verò congruum esse potest ut dum sponsus patitur & infinitis pressus doloribus demū Crucifigetur quò amorem sibi sponsæ conciliet, illa interim foris sectetur delicias, aut alia re quapiam se oblectet quam sponsi imitatione, quod est vinculum auctoris. Membrum præterea iam es Iesu Societatis: Filius Beatae Virginis; pars viscetum Christi; cum his itaque Crucifigi necesse e... Factus deinde es socius Sanctorum, domesticus Dei, in Christi militiam præcipuo quodam loco cooptatus, lapis in fundamentū positus, Piscator futurus animalium, norma vite, speculum virtutum, in vinea Christi operarius, Christi perpetuum mancipium, hostis diaboli, mundi, & carnis, Dux cæcorum, unus denique atque idem cum Deo spiritus: Nihil igitur quod in te est, aut esse potest in te, aut quod ad te quoquomodo pertinet potes deinceps dicere tuum: Ex te nihil velle debes aut nolle iniussu Superiorum quos Dei loco habes, neque de re quapiam minima disponere: mancipium enim Dei cum sis, & eorum qui Dei locum obtinent, ad eos vniuersa in te potestas delata est, quam relinere est nefas. Iisdem verò cum Sanctis Ignatio & Xaverio votis ligatus, & in eandem Societatem adscriptus, ad eandem cum ipsis perfectionem consequendam obligaris, quantum in te est. Itaque quantumvis alicui videri possis perfectionis quandam gradum concendisse, arbitrare te nihil fecisse, quādiu tō non peruenieris quò hi Sancti, atq; alij de Societate viri magni peruenient, neq; respōdisse gratiæ & Charæcteri quem Societas, & Sanctus Dei in illa spiritus solent suis imprimere. Altiora autem sectare semper, & nè cessa donec ad culmen perfectionis deuenias. Nulla res est tam exigua quæ defectui non sit obnoxia; itaque etiam in minimis prouidentia omnis committenda demum est Deo, & Superioribus, & de Patris amantissimi manu accipiendū quidquid acciderit; habent enim ille finem constitutum optimum, quem nos ignoramus, Eueniant licet acerba quæque & molesta; his vel avertitur malus malum, vel*

Animi sensus post vota.

vel patatur via ad maius bonum, ad quod huiusmodi dispositiones sunt ne. I 395. celsariae. Perpende diligenter quid in ingressu Societatis consecutuses; Quantum deinde beneficium nunc in eadem accepereis votis confirmatus; quam multi denique iuuenes, specie corporis decoti, animis ad pietatem compositi, patria extortes, disiuncti ab amicis & consanguineis, vagi, tanquam ceruifientes, exclusi à fonte aquarum viuentium dolore & lachrymis oppressi languent, dum tu optata lecurus frueris quiete. Viue igitur semper tanquam Novitius, eo feroce, humilitate, verecundiâ, modestiâ quam à Novitio expectari existimas: Memor regulæ præcipientis ut in omnibus procuremus & optemus potiores partes alijs deferre, omnes in animo tanquam superiores ducendo, & Deum Dominum nostrum in vnoquoque ut in illius imagine agnoscendo. Ac tunc præcipue te felicem arbitrare, cum alijs licebit oblequi, alijs in re qualibet licita cedere, alios iuuare, quæ vilissima sunt tibi sumenda, alijs quæ sunt optima tribuendo.) Hæc sunt quæ ad eum diem notata reperio. Quibus non erit iniucundum adiungere quid ei animus pius simul & iuuenilis suggesterit cogitanti quidnam responsum esset Superiori, si forte diceret, cum Societatis rationibus inidoneū, ab ea esse dimittendum," Rogarem, inquit, fortassis primum ut ipse tentaret viam & exiret prior; Tum si meliora inuenisse se diceret fortassis lequereret. Aut in mea causa arguerem, ordines Religiosos pro imperfectis equè iuertos esse ac pro perfectis; ego vero inter perfectos tam sum miser & imperfectus, quâ conscientiâ ejici possum cum latens æternæ cœdenti discrimine? Denique Christus pro me passus, suum damno & ingenti incommodo meis miserijs parauit remedium; quid ni Societas idem mei caula faciat.

XVII. Romam Tornaco rursus vocatus ad Philosophos, Theologosque audiendos, ne que ingenio, neq; industria, neque laude studiorum, aut fructu, neq; vita cum virtute acta cuiquam se passus est esse inferiorē. Et ingenij quidem & industriæ laus in vniuersitate Philosophiaæ decretis propugnandis eniuit; tum etiam, cum post decursum Theologiae stadium, aliorum studiis est præfectus in Anglicano de vrbe Seminario; in quo Iuuentus id temporis copiissima, & ingeniorū varietate, & splendore florentissima non facile nisi ab omnibus doctrinæ præsidiis ornato atq; instructo ducebatur: Ille tamen cui rationem neq; in rebus celeriter concipiendis deerat acumē, neq; in iudicandis soliditas, neq; in explicandis cum claritate elocutio, morū etiā inesset innata suauitas, tiam moris & cum grauitate coniuncta modestia, & in studiorum çstu ad virtutē indecis. &c. fessa contentio, non minus disciplinis cum auctoritate moderandis, quam animis ad pietatem incitandis omnium ad se voluntates adiungebat. Virtutem vero, quam ab initiaz Societatis primo tempore tanquam Magistrum viræ coluerat, ita semper fouendam censuit, vt neque calorem quem Tyrocinij ignis accenderat dies absumeret, neque negotiorum quorumcumque aut magnitudine, aut numero, tanquam frigidâ iniectâ, conceptus ardor intepesceret, neque acceptorum præceptorum memoriam offuscareret.

I 595.
Varia de
virtutibus
præcepta

Notabat enim diligenter quidquid vel diuinitus injictebatur animo vel auctoritu cum fructu percepisset, & in commentaria relatum memori mente veritatem labat, ut frequenti præcipuorum perfectæ vitæ axiomatum meditatione, cœlesti & in aggrediendo promptior, & in exequendo constantior. Quoniam quædam hic compendio recitasse non erit inutile, neque lectori inopiatum.

Amor Dei.

XVIII. Dei, inquit, amor sit inseparabilis, insuperabilis, insatiabilis; Et in prælens numen semper intuens. Nam si hominem ita amamus læpe, ut nec societate satiemur, neque fatigemur mandatis, & omnia ei nostra patere cupiamus, quanto magis Deo aperienda sunt familiariter vniuersa, cuius conueratio non habet amaritudinem, nec conuictus medium? Et sicut Turtur amissu compare, sua ipsius delectatur solitudine, neque viridi insidente ramo, sed gaudet desertis locis & montibus; Tu pariter fuge quæ viriditatem mundus existimat, & sequere dilectum in montibus sempiternis, atque in ijs solis quiete. Intentio, sicut oculus, facile laeditur; neque sola (quantum videatur recta) sufficit: Actio ipsa in se & in iis quæ circumstant debet esse recta, ut loco, ut tempore, ut modo constet. Cum est orandum existimat eum tempore ad cætera esse inidoneum, ita faciliter auertes cogitationem à reliquis, & huic totus insistes: Id quod vniuersim in iis quæ tibi ab obedientia præscribuntur usui erit. Certus esto securè te posse permettere superiori liberam tui ipsius, rerumque tuarum dispositionem, cum Christus dicat,

Obedientia,
& in
occultus Dei
cōfilijs qui-
es animi.

Qui vos audit, me audit; quando vero post rem humano consilio manu-re constitutam, superior repente commutat sententiam, & aliò te destinat quām fuerat decretum, quid aliud indicat, quām Deum, illos qui te totos Deo commilere, non velle hominis, sed Dei consilio regi? Neque te concurabit cogitatio quod ad maiora videaris aptior, aut esse alia quædam amplioris meriti potius quærenda, ad quæ etiam naturæ legibus te arbitris astringi; Hæc enim omnia Deo sunt nota, qui non præsentia solum, sed futura tibi incognita prospicit. Si autem quæratur, cur igitur ad Societatem, cuius est proximos necessariosque iuuare, vocavit te Deus? Cur non ad Carthusianorum, aut Eremitarum aliquem seclusum ab istis ordinem? Responde: primò cum Christo quod ego facio, tu nescias modo, scies autem postea; vel cù S. Paulo. *Quis cognovit sensum Domini? aut quis confiliarius eius fuit?* Deinde; Deus vtitur ipsa hominum natura ad cuiusque bonum: Vedit itaq; Deus hanc Societatem tibi maximè conuenisse; te vero aliis quām his considerationibus eo tempore commouendum non fuisse ad perfectam vitam amplectendam: Tum si quæ habes talenta, ea donauit Deus ut clare perspiceres id quod ex salute tua esset maximè, tum etiam ut faciliter vinceres inimici subdolas artes, & Deum amares feruentius; æquum enim est ut maiorem Dei cognitionem dilectio sequatur ardenter.

Indifferen-
tia.

Homini Societatis arbitrabatur nihil contingere infelicius, quām ut sua culpa à Superioribus existimat non esse animo ad qualibet indifferentiæ quantum

quantum enim quicunque ab ea indifferentia discesserit, tantu[m]dem discedit ab immmediata Dei directione & influxu, & voluntatem suam rationibus Superiorum miscens, paulatim à modo vivendi Religiolo, quem proficitur, ad secularem degenerat; suæ ipsius tranquillitati nocet, & maxima lèpe interturbat negotia; denique bona desideria non semper à Deo i[n]spicitur in opus ipsum exeat; itaque aiebat, quanquam ardeo voluntate moriendi pro Christo, non debeo capropter confessum procurare Missionem ad Indos, aut ad Hæreticos; Denim Deus eos impetus, ut animum excolamus ihs virtutibus quæ sunt maxime propriæ, vel ad fortitudinem parandam in patiendo, vel in a[ctu] gendo constantiam, quæ utique ubique sunt necessarie; reliqua Superiorum deliberationi sunt subiecta.

In omni vero actione nè committas alteri faciendum quod per te ipse potes efficere; & quod hodie, noli in crastinum prolatare; & à minimis caue defectibus. Aequabilitatem animi vultusque retinens, omnibus te facilem praebas; eos etiam quibus familiarissimè vteris intus reuerere: Facet iis parce; dictoris nunquam inspergas sermonem: huiusmodi proferendis animum obligeare superbia plerumque est, & animi nimium soluti; lèpe etiam dum videntur placere tum maximè displicant audienti. Considera denique quanta in homine Societatis perfectio queritur, qui momentis singulis paratus esse debet ad quosquis in quavis orbis regione inuandos, siue Turcas, siue Iudæos, siue Ethnicos, siue Hæreticos, siue Barbaros, siue non valde à barbaris distantes Christianos. Alij ut suæ consulunt latuli abdunt scilicet in concilia, vel ab hominum confortio remota loca; nobis in aperto pugnandum est, & dum aliorum cupiditates infestamur, vigilandum nè à nostris superemur. Inter loquaces moderandum est lingua; Inter iracundos, iræ; Inter multorum delicias, voluptati; & qui aliorum virtutia reprehendimus, longè oportet esse ab omni vitio: Etenim exigua in Religiolo macula ingens est deformitas; & is cuius est alios ad perfectam vitam promouere, ea debet esse patientiam, charitatem, modestiam, mansuetudinem, & cum Deo coniunctionem, ut quod profitetur, ipse præster, & in eorum oculos imparatus non incurrat, qui quantum ipsi succumbant trahi festucâ laeduntur.

XIX. Hæc est Idæa Religiosi hominis, quam omnium quibus Ordo & notus esse potuit testimonio, non magis cogitatione, quam actione descripsit, & quanto altius eam, menti quam chartis insculpsit, reliquo virtutibus. præcognitione in actione cursu comprobavit: Nam quamvis ardenti in Deum ferretur amore, & alpere quæque mortem que pro eo tolerare optaret, cauebat tamen nè facilitate (quam agendi frequentia, & usus quotidianus parit) abriperetur ad ea quæ sunt optima; sed unquamque actionem excuso quodam fine condiebat, quo gravior ei esset, cui deuinciendo nullam diligentiam nimium esse posse arbitrabatur. Tum vero studebat ut ordine certaque methodo uniusquodque ageret: Immutato enim leuiter ordine nasci aiebat inconstantiam, iacturam temporis, negotiorum nimiam contrectationem, totius yitæ inconditam at-

que ineptam dispositionem, denique viitum omnium nexus compaginisque dissolutionem. Probabat autem ipse se, & ad conflictum armabat prouidentia eorum quæ in tam magna rerum conuersione, quanta quotidie cernitur, accidunt. "Quid! inquit, si Patrum fratrurn quæ animus, commutata eà quani de te nunc habent existimatione, in sinistram flecteretur? Quo esles animo, si tanquam flagitiosum infectarentur? si odissent? Si vt canem, aut scurram indignis modis tractarent? Quid? si graui ægritudine presso, exigua ac prope nullā spes esset plura patiendi pro Christo, & lentâ tabe Martyrij laureâ fraudarē? Quid si mutus? Quid si vicerofus esles? Quibus se omnibus ad æquabilitatem animi comparabat, & Dei tanquam scientissimi amantissimique Patris voluntati conformabat; ipsamque iuuandarum animarum & Martyrij cupiditatem inter inferni hostis fraudes numerabat, si hæc æqualitas labefactaretur. Quæ dum in Romano Collegio inter studia, & inter Praefecti curas in Anglicano, diligenter praestat, Alano & Personio rursus subsidia Patrum Anglie in messem flagitantibus, datus est locius Henrico Garnetto, vigesimo quarto Martij, anni octogesimi sexti proficilenti. Et erant hi (quemadmodum noster hic Robertus tum Personio in ponte Miluio valedicens non læua mente dicebat) *duæ sagittæ ad eandem metam missæ*; id quod euentu deinde explicatum est, vtroq; fidei defensæ lauream conlecuto. Cuius laureæ quanto teneretur desiderio ipse ostendit, literis ex Anglicano dum studijs præcesset ad Claudiū Generalem in hæc verba scriptis. "Vnum tantummodo de meipso addam, nihil esle magis in votis, nec in hac vita gratius quicquam accidere posse, quam vt quemadmodum. Pti. V^a. visum est, vt meos in præsentia labores Anglis, ita etiam Deo inspirante videatur, vt eosdem ipsi Angliae, summam Martyrij spem promittenti, impendam. Quod ego sanè non desistam precibus à Deo contende te, qui pro sua pietate & me exaudire, & Pm. V^m. diu nobis seruare dignetur incolarem. Romæ. X. Cat. Febr. 185.) Et alijs de itinere ad quendam è Societate quo vñus aliquando fuerat melioris vitæ ductore.

**Epistola
de itinere.**

"Extremis iam obijciendus periculis, è mortis te vestibulo alloquor, mihi Pater, tuarum implorans subsidium orationum, vt quo impulsore moribundus semel, spiritu reuixi, eodem supplicante, corporis mortem, aut utiliter effugiam, aut viriliter sustineam. Mittor ego quidem in medium luporum, utnam (vt ouis) pro illius qui mittit nomine fideque ad occisionem ducendus. Certè terra mariquæ scio parari mihi plurimos qui non solum vt lupi, sed tanquam leones circumveunt quarentes quem deuorent; Quorum ego non tam timeo, quam expeto morsus, nec tam horreo torturos quam coronaturos expecto. Caro quidem infirma est, & non prodest quidquam, imo & hæc meditanti reluctatur; sed Deus potens in prælio, ipse mihi à dextris erit nè commouear, qui que instituit exemplo, non destituet auxilio, nec aberit à certamine qui ad certamen induxit. Tu vero, mihi Pater, fulcito me floribus orationum, qui ascendant in odorem suavitatis, stipato me malis operum, vt si quando languere oporteat, non timore, sed amore languam. Ego certe si quidem (quod

quod sperare non audeo quanquam vehementer optem) in felici Martorum 1595
 thoro vel minimus esse possum, non ero, Deo volente, immemor mei non
 recordantium, nec ero benemerentibus ingratus in cælo, quibus vel in terris
 cupio esse gratissimus. Age igitur mihi Pater (extremum forte iam te alloquar?
 age inquam apud communem Patrem, Dominum Iesum, causam meam,
 quo causa tuam, causam totius Ecclesiæ, ut eam quam gero personam ita
 sustineam, ut quod Deus, quod Angeli, quod Superiorès à me factum cu-
 piunt, id vel cum sanguinis vitaque iactura fideliter p̄st̄m, fortiterque
 Quod concedat Deus, cui te, meipsum, & vos omnes commendō; Patrem
 quælo Rectorem, & alios Patres, Fratresque ex me saluta. Vale: è Portu, vi-
 gesimo quinto Iulij, Anno Domini Millesimo quingentesimo octogesimo
 sexto.

Ad eundem fortasse datæ sunt & aliæ, quæ referuntur sub idem tempore
 scriptræ cuidam è Societate Sacerdoti, quicunque quando à primo pueritiae tem-
 pore arctissima intercessisset necessitudo, fraternâ illi fiducia aperit, nihil se
 ad id usque tempus ab omnipotente Deo irritâ prece postulasse: Duo tunc re-
 stare quæ a puero constanter optauit, ut videlicet Christo Redemptori vitam
 pro vita, sanguinem pro sanguine rependeret; prius tamen ut multis gra-
 uelque pro salute animarum subiret labores: Vtrumque autem deinde est
 conlectus: Nam annos novem, in agro Domini colendo, patiendoque po-
 lit, & demum felici pro Christo morte sanguinem fudit. Post annorum Eiusdem
Alia Epi-
stola.
 verò aliquot eo in studio exercitationem, hæc reperitur scripta, ex quibus eius temporis misera rerum facies, Catholicorumque constantia cognosci
 possit, & quo ipse ad patiendum pro Christo serebatur desiderio. Apud Nie-
rembergiū
yepes.

" Hactenus viuimus & valemus, indigni, ut videtur, qui patiamur car- nostrum &
teres. Conditio Catholicorum eadem est quæ semper misera, & plenatimo-
re & periculo, præcipue postquam hic timent bella. Nostri in carcere sus-
tinent & exultant; qui liberi sunt neque existimant libertatem duraturam,
 neque multum curant. Armant se omnes ad patiendum quidquid contingat
 Dei causa, de cuius gloria magis sunt solliciti, & de salute animarum, quam de
 damnatione temporalis. Nuper duos Sacerdotes captos exercuerunt miris modis in
 carcere Brigidianio; fame, pædore, flagellis etiam infirmos compellunt ad opus,
 alios suspendunt per manus dies integros, viuunt in lacu miseria & in luto fe-
 cis. Expectamus & nos in horas hoc Purgatorium, & sub Topliffo & Youn-
 go omnia genera tormentorum: Veniat verò quodcumque Deus voluerit. Spe-
 ramus nos omnia sustinere posse in eo qui nos confortat. Interim confundan-
 tur qui nos persequuntur, & loquatur Dominus pacem in plebem suam; &
 quemadmodum David exoptat, Habitabit eius gloria in terra nostra. Preces ve-
 stras rogamus. &c. 16. Ianuarij 1591. Alteris octauo Martij eiusdem Anniversarii
 sic loquitur. Ambulamus in medio tempestuoso fluctuum cum non paruo
 periculo, ex quo tamen liberavit nos Dominus. Canuendamus ad Renovatio-
 nem votorum iuxta consuetudinem, & in exercitijs colloquiisque spirituali;

1593. bus aperuimus ora & attraximus spiritum. Videor videre initia vitæ Religiose in hac Insula, cuius nos cum lachrymis iacimus lemna ut alij venientes eum exultatione portant manipulos. Cantauimus canticum nouum in terra aliena, & in deserto luximus mel de petra, oleumque de saxo durissimo; sed gaudium nuntiatum est in luctum; & subito tinhitu dispersi sumus: sed maius fuit patiolum quam amnum; omnes enim euasimus. In alteris scripsi de Martyrio duorum Sacerdotum. Hoc rore irrigatur Ecclesia; vt in stillicidijs huiusmodi lætetur germinans: Expectamus & nos licet indignissimi, quando venient tanquam Mercenarij dies nostri. Vestras petimus orationes, vt à Patre luminum detur nobis lux cœlestis, & à Principe pacis spiritu principali confirmemur. Vale.)

Neque distulit Deus in longum tempus oportatum desiderij effectum; Anno enim sequenti captus, vt mox dicetur, post triennalem carcerem, & decies persessa tormenta grauissima, vinculis quibus tenebatur exutus, ad sponsi cœlestis amabiles amplectus admislus est.

Quam vita
in An-
glia dux-
rit.

X X. Erant cum mitteretur, tempora in Anglia perturbatissima: Post septuaginta Sacerdotes anno praecedenti, quasi per beneficium, relegatos, damnata fuerat Francisci Throgmorton, seu vera, seu ad iniuriam conficta proditio; & Guilielmi Paræi non multo post altera; successet Nobilium quorundam commotio, nece plurimorum ac proscriptione represla; tum eo ipso anno octogesimo sexto, paucis interiectis mensibus, latæ sanguinarie leges in Sacerdotes, qui in Patriam remearent; Captiuæ etiam Scotorum Reginæ in causa plena suspitionum, plena erant omnia exploratorum; vt vni Deo protegenti tribendum sit potuisse quemquam in columem in Insulam penetrare tantis timoribus vigilantem; Euasit tamen, & domo Baronis de Vaux vnâ cum Garnetto receptus menses aliquot transegit, Illustrissimo viro huiusmodi hospites amicissime colligente, tum fidei Catholicæ quam impensumè colebat, tum Personij gratia, cuius fuerat ope in eam fidem restitutus. Demortuo deinde Sacerdote quo duce Conscientiæ Comitiâ De Arondel vtebatur, in eam familiam translatus, ab illa nisi cum est abreptus post sex annos ad carcerem non discessit, reliquos tres annos inuicta tormentorum ac necis peripessione conaturus. Nullibi arctius per Angliam habitatur quam in Nobilissimorum Catholicorum Palatijs: In magna enim quam ducunt familia, inter plurimos Heterodoxos pauci plerumq; famulantur Catholicæ, vel quia pauci reperiuntur ad præcipua officia idonei, vel quod à legibus tectius existimantur Domini vivere, quo se paucioribus aperiunt. Itaq; Sacerdos vt plurimum à conspectu quam longissime se iunctus, remotus à strepitu, uno vel altero domesticorum concilio, seclusus in conclavi, tanquam pastèr solitarius in tecto, dies agit & noctes, cautè per fenestram carpens aërem, cautè se commouens, nè ab alijs quam oporteat aduertatur; sacris operatur ad paucos, cù paucioribus interdiu versatur: Ab lauta mensa modicum quidpiam furtiuè defertur à famulante, quod naturæ sufficiat, voluptatem certè non valde prioritet. Condimentum enim mens est ad

quævis parata ; quam nisi adferas , in amplissimis ædibus egestissimus I 5250 : habues necesse est . Talem reperis Southwellus Comitissæ domum : Mæ-
gnum præterea mariti Comitis in Arce Londinensi custodiæ . Huius parentis ^{Familie} H. wardus
Dux Norfolciae , affectati Matrimonij cum Regina Scotiæ captiuâ reus ; ^{H. wardus} u. calami-
acculatus præterea confessionis cum alijs Elizabethæ inimicis , (Pontifice ^{cas.}
omnium &que Hispaniarum Rege ,) anno huius seculi Septuagesimo ter-
cio capite minutus fuerat . Autus (leuibus valde de causis , inquit Camb-
denus .) eodem suppicio ante plures annos plexus , Proquo non absi-
mili nece olim sublato . Horum in sua stirpe continuato infortunio com-
motus hic Philippus Comes , legum etiam severitatem in Catholicos , &
magnorum potentiam aduerteriorum veritus , cogitauerat se clam è Reg. ^{Item Ao.} 28. & 29. &
no. subducere ; Scripsiteratque ad Elizabetham causas huius discessus tra-
32.
dendas cum soluisset ; sed antequam solueret suorum infidelitate dete-
ritus tenuerat , & in arcem custodiendus ducitur . Abit annus ; nullum
adseritur crimen ; Tum nè penitus innocentem viderentur seclusisse , in
Camerâ ut vocant stellata coram principibus Regni viris accusito , quòd
sacerdotibus præsto fuisset contra quā lege præscribitur ; quòd commerci-
auit habuisset literarum cum Alano & Personio Reginæ inimicis ;
Quòd scripto calumniatus sit in administrando Regno usurpatas nunc ra-
tiones ; & denique quo clam voluerit abiisse Regno vt Hispano militaret ,
multam imponunt decem millium librarum nostratrum & carcerem ad
arbitrium Reginæ . Neque finis hic dolorum . Post tres annos custodiæ ^{Vide eiusdem} signe Elo-
(non enim existimauit Regina liberandum) rei Capitalis arguitur . Ca-
pita criminationis alia scie non fuere , Cambdeno teste , quā an-
no octogesimo sexto allata fuerant ; damnatur tamen ; alijs hunc primæ Cornelium
nobilitatis florem tam cito emarcuisse dolentibus (vix enim attigerat æ. 10. v. 34.
tatis annum trigesimum tertium) alijs prudentiam , scilicet Reginæ ad sydera
collentibus , quod hoc exemplo terrorem incussisset ijs qui inter Catholicos
erant præcipiti , & parcens deinde vitæ satis existimauerit fregisse tanti viri
potentiam , & eam quā apud Romanum Pontificem valere putabatur gra-
tiam obstruxisse ; decem annorum carcerem perpeditus , atque in his noctes
diesque orationi deditus , & operibus pœnitentiæ , diem clausit extremum ,
Anno eius seculi nonagesimo quinto .

XXI. Southwello interea curæ fuit par istud coniugum quocumque poterat
medicamine solari . Comitissam prætenté quā verbo , quā pijs quandoq; scrip-
to traditis excitationibus erigebat ad eam solitudinē non modò tolerandā ,
sed amore melioris spissi Christi Iesu amplectendam , & prece ad Deum fre-
quentioris fusa cumulandū obsequium quod ablenti marito non poterat ope-
re exhibere . Illius causâ scripsit regulam benè viuendi quæ deinde typis man-
data pluribus profuit : Tum etiam Epistolam consolatoriam prolixiorē ,
quamquam & illa omnium Catholicorum vexationibus leniendis fuit . yci-
lissima . Comitem etiam solabatur suauissimis literis ; in quibus illæ sunt
^{Litteræ} Southwelli
^{ad Comi-} tem Philip-
^{pum mo- te} damnatum

1595. post mortis latam sententiam datæ , quò ad extremam (quæ expectabatur) vitæ aleam fortiter subeundam incitatum per se nobilem animalium confirmaret his rationibus . Inter argumenta Immortalitatis animalium & futuræ vitæ iudicijque vniuersalis certissima signa, illud in primis numeratur, quod bonos videamus hic opprimi , impios in altum euehi; virtutem vexatione, vitium honoribus cumulari. Nam cùm in cæteris rebus omnibus, quæ infra hominem sunt, apta naturæ vniuersaliumque atque accommodata vniuersa sint, & ratio doceat bono laudem & præmium , malo deberi supplicium , quis cogitare potest rerum omnium moderatorem & ducem Deum, in rebus infimi generis tam prouidum, tam æqualem , in præcipua totius vniuersi portione, homine, tam fuisse, vt ita dicam, negligentem aut præpostorum ? Aliud igitur tempus est in quo hæc rerum inversio corrigitur; alia vita, & locus aliis , quò vitium quod hic laudatur alibi puniatur ; virtus isthic depressa, debitibus & præmiis decoretur. Quo argumenti genere quemadmodum vniuersæ ratiocinationes contrariæ facile concidunt & evanescunt, ita qui ad hæc non aduertunt animum , fato & casui tribuunt omnia, & cuidam quasi naturæ ordini ; arbitrantes rerum auctorem omnipotentem, prudentemque moderatorem (si quis eorum iudicio existat) præmia & supplica æquiori consilio distributurum: Qui vero à Christo edocti norunt certissimè hanc vitam esse *militiam, peregrinationem, exilium*, intellegunt profectò, neque in *itinere* inueniri quietem, neque in *exilio patriam*, neque ante finitum *prælium* expectari posse *Coronam*. Illis lantè squalit isthic *pax*, quibus voluppe est magis vinci quam vincere; sua illis *requies*, quibus *Ægyptiorum* allijs vesci sine labore est dulcius, quam in terra promissionis lacte & melle saturari , aliquo hic interim labore exercitatis ; Illis sit hæc solitudo *Patria*, qui damno suo incredibili malunt de itinere in *vili cala* obdormire, quam pergere in Cælestem Hierusalem, ciuitatem veræ pacis, & æternis frui deliciis. Cur autem Deus in hac vita tam dilpari ratione supplicia partiatur & præmia, si queratur causa, ea in perfectissimam eius iustitiam referenda est : Nihil peruertere gestum relinquet illa impunitum; nihil sine laudis & honoris præmio quod fuerit actum cum virtute : Inferiora vero virtuti longo interuallo sunt huius vitæ bona, & impar præmium : Poenæ quoque temporales grauior vindicta quam piorum peccata mereantur, si vna consideres quantum eos hic doleat pænitentiaque : Horum igitur culpæ istius temporis afflictionibus corriguntur; merita seruantur æternis præmiis remuneranda: Id ex aduerso quod exiguum est boni in malis, cùm æternâ non mereatur felicitatem, compensatur temporali: Peccata grauiora quam ut humanarum misericordiarum modus par illis esse possit, æternorum tormentorum flagellis castigantur . Suauissimus quisque flos primo quoque tempore à radice, & culmo , à conuento succi alimento auultus carpitur ; vilis *urtica* , & herba quævis insipida his omnibus gaudens relinquitur , ariditate absumenda : Flos tamen sic viduus in honore est dum principum gestatur manibus, & super-

superba ornat conclauiā ; herba in nullo est pretio perga*t* licet crescere , & 1595°
 quantam natura dederit gaudeat ætate. Qui flores suauiores quām qui in Dei
 hortis enascuntur ? Quæ herbae insultæ magis , quām quæ in hūius mundi
 solitudine in altum efflorecunt ? Nemini igitur mirum esse debet si illorum
 suauitate delectatus Deus , carpos in cælum transferat ; has insipidas &
 maleolentes herbas negligat , dum sua ipsarum ætate arescentes decidunt , fo-
 menta futuræ ignis sempiterni. Optimum tibi est hinc abire dum optimo es
 animo , & firmissimo. Optabilius plano æquore diuini spiritus fauente aura
 nauigare , quām æternitatis incertum de animæ salute (mox in tuto certissimè
 collocanda) dubiis adhuc in fluctibus periclitari. Maturitas quædam est gra-
 tiæ quemadmodum & annorum ; & tu quidem fortasse cum nunc modum
 attrististi qui est secundum mensuram donationis Christi. Iudas erexitus è viuis
 post primam vocationem , saluus esse potuisse : Saulem si mors obedientem
 occupasset , non se occidisset ; non esset inter viuos problema salus Salomo-
 nis , si dum in eos feruebat pietas inter viuos esse desisset ; sed quia eam gratiam
 non sunt conlectuti ut cum erant optimi tollerentur , malitia mutante intel-
 lectum in cogitationibus suis euauerunt. Multi sunt in morte timores. Pri-
 mūm , certa est : tempus , locus , modus , conditio , incerta ; denique id max-
 imè terret dum quæ sint mortem secutura dubitamus. His timores omnes in-
 te vel nulli sunt vel minores ; Tempus , modus , locus certus est ; merces secu-
 tura (vniuersa assidente Ecclesiæ) indubitata ; conditio deinde animæ tuæ
 qualis alio vñquam tempore poterit expectari. Mens etiam & sensus integri ,
 quibus mortem , qualis ipsa sit , æstimare potes : non erit enim tam iniucun-
 da propter damnum quod inferet , quām iucunda propter incommoda
 quæ præcinderet : neque tam erit fugienda propter vitam quam termi-
 nat , quām amplectenda pro incenatribili felicitate quam inchoat. Et
 enim hæc tua causa , (quocunque demum infameretur nomine , quibus-
 cunque ante oculos hominum deformetur coloribus) Religio est. Id ipsa
 forma accusationis loquitur ; id prudentiores omnes ledatiore que sentiunt ;
 id cætera arguunt quæ in tua hac causa allata sunt : Perge quā haec tenus pati-
 entia & æquabilitate , & quidquid ab inuidis dicatur , verum erit in hac tua
 calumnia illud Psalmi : *In memoria æterna erit iustus , ab auditione mala*
non timebit. Multorum te gemitus , multorum te deflent lachrymæ : morien-
 tem neminem plures iustiore luce prosecutæ sunt querelæ ; passim augurantur
 homines tuam in morte constantiam , in patientiam humilitatem , præ omni
 longioris vitæ industria Ecclesiæ Dei profuturam tam acerbo ferunt animo
 vniuersi iniquam hanc sententiā. Martyrium in unoquoque hominū summo
 cum honore coniunctū est semper , tibi duplicaram afferet palmam , qui po-
 teris cum psalmista dicere *præfitteristi decori meo virtutem* , cum gloriā Cru-
 cis Christi coronaveris nobilitatem. Si peccasti , nullū est tali morte potentius
 Sacramentum , nulla validior satisfactio : si benè es meritus (quod ego qui-
 dem arbitror) corona nulla excellentior , nulla Martyrio laurea glorioſior.

Aa 2

Non

1595. Non te igitur aut furor , aut factio , aut gladius , aut splendidæ vestis gloria , non premium , non preces , non vlla violentia separat à Charitate Christi . Natus es vi esses Dei ; quod vixisti à Deo est ; pro Deo mortem hanc oppetis ; illa mors si :mabit vacillantes , fortes reddet fortiores ; noti plaudent ; ignoti hærebunt attomiti ; frangentur animis aduersarij , dum tu in utroque orbe æternum tibi paries nomen . Felix initium feliciorum sortietur exitum : Quem haecenus neque carcer diuturnus , neque mortis sententia terruit , non spes ventæ , non fucatae promissiones emolliant . Causa Dei est ; conflictus brevis , præmium æternum ; animæ denique tuæ res agitur . Ieiuniis , oratione , pænitentia laboribus noli te nimium affligere , quò sis in extremo conflictu vegetior . Desiderium confitendi (nunc cùm præclusa est via) & cordis humilis contritio , quam fulo in hac causa sanguine signabis , plena erit ut in baptismo peccati remissio & omnis poenæ . Tanta est prærogativa Martyrij : Imiti certaminis exitum opto tibi felicissimum ; & spero nos , Dei ope , unâ olim videbimus in gloria . Vale .)

Camdenus **X X II.** Hæc ad Comitem *Southwellus* de morte & mortis causa glorio-
Ao. Eliza- sa ; At ille vitam quam alienâ manu eripiendam expectabat , piis excolens
bethz. 38. meditationibus , anno post sententiam sexto religione conclusit austriore
 quām legnes animi aut probandam , aut ferendam existimarunt : Fluxa enim
 hæc , non quā cæteri mensura , sed lance metiebatur æternitatis . Corpus nul-
 la pompa primū terræ mandatum est in lacello eius Arcis in qua vixerat
 captivus . Post annos fermè triginta , Iacobo Regni habenas moderante , Illu-
 strissima Comitissa obiit in ut domesticæ sepulture possent ossa inferri , con-
 ditaq[ue] Sarcophago ferreo , repoluit in ædicula à se fabricata Arondelij , sub
 hac inscriptione . *Philippi comitis olim Arund:* *O. Surr:* *Offa veneran-*
da *hoc loculo condita , impetrata à Iacobo Rege venia , Anne uxoris di-*
lectissima cura , Thome Filij insigni pietate , à Turri Londinensi in hunc
locum translata sunt . Anno 1614. Qui primo ob fidei Catholice profes-
zionem sub Elisabetha carceri mancipatus , deinde pœnâ pecuniariâ decem
mill. libr: multatus , tandem capit is iniquissimè condemnatus , post vitam in
arctissima custodia in eadem turri , Annis 10. Men: sex , sanctissimè trans-
Etam p[er]fissime XIX. Octobris 1595, non absque veneni suspicione , in Domino
obdormierat .

Southwellus verò non tam solitarius agebat apud Comitissam , vt non
 surriperet se domo aliquando , ipsa assentiente , vt alijs subueniret ; ac-
 cedebat enim utrique illud spiritualis utilitatis , vt quos ille labore & pe-
 riculo , illa collato sumtu lucrificaret . Tum cum aliquamdiu absfuisset ,
 revocabat se ad notam solitudinem ; vt cum Propheta *præstolaresur am*
silentio salutare Dei , O tacendo lenaret super se ; quam vicissitudinem
Thren. 3: *quantum prætulerit incerto & vago viuendi generi , utile erit diligere ex lite-*
26. *riss ad Sacerdotem quendam scriptis qui oberrans nullo loco consiliebat .*
"Doleo , inquit , vehementer , cùm te audio instabili quadam viuendi ra-
tione

tione hospitem esse plurimorum, domesticum nulli. Sumus omnes factores 1595.
 peregrini; at non vagi: Vitam habemus, non viam, incertam; Cain maledicto
 factus est vagus & profugus in terra; quantu scelus displiceret, displiceat & vita.
 Inconstantia & gritudo quædam est mentis, in noua semper se versans loca,
 dum sanctam cogitationem nullam inuenit in qua conquietcat. Varietas cō-
 uerstationis Mater est otij & instabilitatis, aptior ad inficiendam quam perfi-
 ciendam naturam quantumvis bonam. Quis magis à sole liuidus quam qui
 semper est in itinere? Pascuntur foitassis oculi mutatione obiectorum; sed à
 vento & puluere patiuntur grauius. Virtutem non frequenter inuenies in via
 regia; rara est Societas à quam discedas innocentior. Experientia cara est, si e-
 mitur securitate benè agendi: Melior est morum alienorum inscius, quam
 Domi peregrinus, Difficile est vnam tabulam ad tam varia exemplaria per-
 fectè fingere: Diuersitas parit confusionem; non perficit artem; difficultor
 rectè vel vnam imitamur. Stipiti alicui excellenti tuas insere cogitationes;
 luge humorem ab radice frugifera; mutatione succi non maturant, sed aceſ-
 cunt fructus. Nulli est amicus qui omnibus est familiaris. Tuus nunquam eris,
 si sis temper cum omnibus. Inter multos hospites paucos habebis bene-
 volos: In tam varia nè transfer mentem; da veniam ut in uno aliquo solo ra-
 dices agat: Heibæ frequenter transpositæ arescant læpius, quam floreant. Ille
 appetitus cacochymicus celerur, qui cum omnia gustauerit in nullo sibi pla-
 ceret; qui lecūris applicat cum sectetur neminem, leuis est corde. Reuoca igi-
 tur sensus; collige vagantem mentem; noua agita consilia; decerne te dig-
 num quidpianè quod in futurum teneas: Esto alicubi domi, ubi quæ facienda
 erunt ordines; tum prodi ad aliena, tanquam hospes domum respectans:
 Imitare apes quæ volatu floribus inhiant, ex quibus cum mella collegerint,
 redeunt confessim ad alvearia domesticis laboribus exercenda, in quibus
 initium est à prouidentia, finis emolumentum. Ut ingenio tuo sociali mo-
 dum ponas opto, non ut volucri impatio carcerem, aut ut noctuæ sempiter-
 nas indicio tenebras. Est modus inter mutam solitudinem, aut silentem obscur-
 itatem, & continuam variorum sociorum commutationem: sunt hæc vtra-
 que æquè damnanda; medium inter utraque optimum; cum scilicet ex cau-
 sa conuersamus, & statim nos horis colligimus. Ipsarum naturam rerum ob-
 oculos pone; in anni tempestatibus, in dierum noctiumque vicissitudine le-
 ges huius ordinis quotidianas probationes. Alia nos tempora foras euocant,
 alia inuitant ad recessum: disce cum domies, quo te modo inter homines
 geras, & tuam ipse mentem doce in secreto souere cogitationes, quæ in om-
 nium virtutum exercitatione tibi sint præ omnibus delicijs iucundæ, quòd &
 diuturnam & sanctam (quod ex animo opto) vitam viuas. Vale.

X X I I . Inter primas curas habuit eum dignare Christo parentem, qui Parentem
 ipsum in huius mundi lucem genuerat. Is enim cum esset opulentus, & uxori in viam re-
 vocat.
 rem duxisset ex Aula (Elizabethæ Reginæ in Latina lingua olim magistrum)
 quanquam cum Catholicis sentiret, lacris Catholicorum abstinebat, letuiens

I 595. tempori, & legum præsidio (quæ conformes in precibus cum Hæreticis immunes volunt esse à molestia) opes tuebatur & gratiam: scripsit ad eum *Southwellus* benè longam Epistolam, veniam à limine orans, quod minor ætate maiorem prælumeret docere, & cunas videretur capiti genitoris imponere: At rationum tentiarum quæ tanto eam artificio ornauit, ut non eloquentiæ

Epistola 2. modò laudem inter primas consecuta sit, sed & effectum assecuta optatum, quemadmodum sibi & parenti alijs literis adgratulatur, Deo gratias agens quod eum sibi quasi futuri lucri pignus initio dedisset, quem in ultimoru conatum præmium accepisse fuisse gratissimum. Communem vero nobiliissimorum ingeniorum cæritudinem prospectans, quæ si quid vacui nacta sunt temporis, id omne impuris vel certe inanibus libris eucluendis aut conscribendis insument, huic malo ut remedium pro suo virili suggereret, & pietatem legentibus cuni delectatione propinaret, ab Apostolico munere alienum non esse existimauit pijs tractatibus componendis solitudinem suam dedicare, vulgari idiomatico modo metro, modo soluta oratione, dictionis elegantiam & ingenij flores sestatu. Quo in genere *Petri* post lapsu gemitus, & *Magdalena* pro mortuo dilecto lachrymæ, & odæ quam plurimæ lucem cum plausu aspexere, præter consolatoriam, quam dixi, Epistolam, & eam quam ad parentem dederat,

Epistola 37. aliaque opuscula, quæ hodieque cum voluptate teruntur. Siue igitur lateret domini, siue prodiret in publicum, neque solitudo erat tædio, neque societas damno. Id ei inter cætera contulit temporis recta æstimatio, ordinataque distributio: Nam ut in reliquis frugi, huius erat parcissimus. Cogitabat enim cum qui plurimum in hac vita ageret, perdere magnam partem vitæ, quid qui agendo nihil? Quid qui male agendo hanc omnem transcurrit? Præsenti igitur vtendum tempore, cum semel tantum, & uno solo momento præsens sit, eoque frui nunquam, vti semper liceat. Etenim omni tempore vti datur, præterito memoriâ, futuro prouidentiâ, præsenti vtili negotiatione. In quem sensum dixisse interpretabatur Christum Dominum. *Tempus vestrum semper est paratum.* Magnam verò arbitrabatur esse stultitiam cum obnoxios nos agnoscamus homini de creditis quæ nostra culpa deperdita quoquo modo possint reparari; tempus inter debita Deo non censere, quod deperditum neque gratissimus potest restituere, neque opulentissimus compensare.

Animat se & alios ad aspera.

X X I V. Itaque orando, studendo, scribendo ea digerebat, quæ in proximum ut occasio se offerret effunderet, vel quæ in se tanquam suscepiti in cælum itineris sumptum recunderet; & præcipuo studio fouebat à teneris acceptum pro Christo patiendi desiderium; Quod & quotidiane Catholicorum Sacerdotumque vexationes accendebat, & frequentia pericula spem faciebat posse tandem in opus exire quod optabat. Ea enim erant tempora in quibus malitia vires omnes suas intendebat ad perniciem, & quidquid vel potentiam vel arte poterat, id omne & subdole machinabatur, & furore percita exequebatur. Existimauit igitur & ipse omnibus animi viribus contendendum esse ad palmam

quæ

que se ex vicino commonstrabat : Meminerat antiquis temporibus multos 1595.
 familia esse perpeslos, neque ætati cuiusquam, neque conditioni nunc posse
 quidquam aut aduersi accidere, aut duri imponi, cuius in prioribus seculis
 exemplum non præcesserit, patientia de immanissimis fragitiosissimisq; cru-
 delitatibus triumphante : Esse debere semper in Ecclesia qui se opponant Sa-
 tanæ & eius ministris, qui que pro Christo in acie stantes immotique dezer-
 tent : In fluxis istis caducisque rebus principes etiam viros bona ex numero
 & vitam prodigere ut alteri texant aut seruente coronam ; Quidni fidelis &
 constans Christi eruus se totum deuoueat veritati propagandæ, quo æternum
 sibi quærat regnum & gloriam immortalem? sentiebat esse quidem miseri-
 sum, & carni & languini prope intolerandum, cum quis imminentia quo-
 tidie noua mala expectans, primum in perpetuo est metu, tum etiam bonis,
 libertate, vita non vtitur nisi ad inimicissimorum voluntatem, atque eorum
 inimicorum quibus ut te opprimant pietas est, ut spolient lucrum, honor ut
 perlequantur, & quedam quasi imposta necessitas ut è medio tollant : At si
 aspiciamus ad auctore fidei, & consummatorem Iesum, & meliorem illâ tem-
 perque manentem, quam speramus, substantiam præ oculis habeamus, ne-
 que nouum poterit videri quod huiusmodi mala eveniant, neque quidquid
 patiaris iniurium : Etenim premium sunt ista quo emitur Cœlum; & Dei gra-
 tia non est propteritatem metienda, quandoquidem Christus eam in carne non
 est arbitratus te dignam: Certior gratiae nota est in aduersis patientia, & ad
 quancunq; Crucem amplectendam promptitudo? Patientia sine gratia non
 exercetur : Crucem sine Dei amore non tollimus : In mundi infantia perse-
 cutio & patientia humani generis cunas lepierunt, crescentelque cum mun-
 do, Christo adhæserunt in fascijs; ut nemini mirum esse possit eandem no-
 bis Christianis contingere sortem. Primus inter homines, cuius pietatem
 scriptura commendat, Martyr fuit, & mortis caula ipsa pietas : Primum et-
 iam peccatum non est sine persecutione commissum, quando serpentis mali-
 tiola adulatio parentes primos traxit ad inobedientiam. Non enim tristior
 fuit ille Tyrannus, quia amicus fraudulentus : Nocentior lanè; sub umbra
 benevolentiae occultans iniuriam, quam si inimicitias in fronte gerens palam
 oppugnasset. Præcipuorum Sanctorum in libro vita Nomina descripta sunt
 vel innocentium sanguine, vel lachrymis poenitentium; nos qui eodem in
 libro scribi auemus, cur oculorum venarumque liquorē quo scribamur re-
 fugiamus tribue? Christus ipse nos suis scriptis in manib; quando aperte
 ferro vulneribus, & sanguine rubricatis digitis nos attraxit; nunc tempus est
 ut vicissim nos eius nomine & fidem nostris inscribamus in laceratis corpo-
 ribus, quo fidos nos probemus talis Duci milites : Digna denique est æte-
 stis gloria horum omnium, & facultatum, & vitæ, & sanguinis pretio; cum
 que in illam fuerimus quantavis impensâ intromissi, vili nos emissesemus.) Hæc Southwellus cogitabat, & scribebar, ut se aliquaque ad felix certa-
 men animaret quo tempore labore quietem nanciscimur in secula dura-
 turam,

1595. turam, & brevis vitæ facta iactura mercamur sempiternam; Ad quam, quemadmodum *Campiano* Eliottus Apostata, huic similis farinæ fæmina struit viam.

Occasio captiuicitis X X V. Vxendenij, non procul Arohillio, erat familia Bellamæorum Catholica, quam *Campiani* & *Personij* excultam laboribus, *Southwelli* quandoque rigabat industria, cum dabatur soli udinis suæ ærunnam liberiori aura recreare. Huius familiæ filia Anna Bellamæa primum tempus ætatis in tam viuido pietatis & fidei Catholicæ studio posuerat, ut eius causa neque improborum hominum audaciam, neque carcerum atrocitatem pertineceret (ab virginibus enim vexandis haereticus furor non sè abstinuit quas ab omniis mali suspitione semouet ætatis, lexus, conditionisque innocentia) Hæc in Portam domus apud West-Monasterium tradita custodiæ, virtutem in virtutis stadio paulatim exuit, & quam ex domestica disciplina inhiberat pietatem, in impietatem conuertit; Ipse laxioris custodiæ, & libertatis tandem obtainendæ, facta Atriensi familiarior, & quotidiano otio confortioque malorum sensim haustâ malitiâ, Religionem cum gloria mulierum depoluit: Tum post expletam aliquamdiu occultè libidinem, nexus quos induerat fidei causâ, indigni coniugij vinculo confpurcauit. *Peccati via declivis & lubrica quem semel fefellit agit præcipitem.* Vile commercium cum Atriensi auaritiam peperit; ad auaritiam sustentandâ ex paternis bonis quando nihil iam seu iure seu gratia speraret, iniuriâ aditum patefieri posse existimabat. Qui domo Sacerdotem recepisset, recenti lege; reus capitis dicebatur, & bonorum addictioni obnoxius. Huc igitur corruptum auaritiâ & libidine animum aduerens, *Southwello* per nuntium indicat eupere se eum conuenire, idque domi paternæ, & condicâ die: *Southwellus* ad diem adest, seu recentis laplus ignarus, seu sperans ad ulceratam defertæ Religionis scelere mentem pœnitentiæ medicamine curandam pertinere eum congressum. Illa Atriensi aperit, & diem, & locum, & virum quem prædæ destinarat, vtque erat omnium quæ domi acta fuerant gnara, latebras Sacerdotum domesticas describit, quâ parte, quaqué arte esent inueniendæ. Atriensis Toplifsum in consilium adhibet. Toplifus (qui palam profitebatur neminem quemquam infectandarum feratum voluptate capi magis quam ipse perqurendorum vexandorum que caperetur Sacerdotum) aduolat confessim ad ædes cinctus turba satellitum; aditus omnes obsidet nè casses quisquam euadat; perrumpit domum; obit conclauia; pertentat eam tœti partem de qua fuerat edictus, *Southwellum* cum supellectili sacra latenter attipit, vincit, ducit, de optata præda claro die populo frequenti accurrente triumphat. Quantum, vel an quidquam de paternis bonis ad perfidam filiam deuenerit incertum est; at vidimus deinde in Belgio senem Bellamæum, ampla deiectionum fortuna extorrem, & reliquam exiguo quod superest potuit trahentem vitam. Toplifus *Southwellum* domum deductum, & paucis septimanis decem vi cibus tam immaniter tortum, vt decies mori maluisset, transmisit ad eum carcerem in quo Atriensis & Anna cum sceleris memoria fructum auaritiæ aliquem ab novo hospite.

uo hōlpite decerpere. Quo vultu, quaue fronte, aut quo tractationis genere exceptus habitusque sit duobus mensibus quibus illo in carcere retinuit, vel qua de causa inde amotus ad arcem, non est ad me perlatum, neque in Arce quid passus, quidē egerit tamen annis quibus in ea latuit sejunctus ab omni hominum commercio. Pridem indixerat sibi seuerum silentium si quando quæstioni admoueretur. Id tam̄ constanter tenuit, ut Commissarij affirmarint, stipitem videri potius, quam hominem. Ceterius inter Reginæ Consiliarios eo tempore princeps, cūm incidisset sermo de quæstionibus in *Southwellum* exercitis, fertur palam in hæc verba prorupisse; "Iactet antiquitas Romanos Heroas, captiuorumque in tormentis patientiam: Non est hæc nostra ætas illi inferior; neque cedunt Romanis Anglorum animi; Est nunc in manibus quidam *Southwellus* Iesuita, qui ter & decies crudelissime tortus, induci non potest ut quidquam fateatur; ne quidem cuius coloris equo certo die ipsedicit; nimirum nè eo ex indicio coniecuram caperent aduersarij quibus sedibus aut quorumnam Catholicorum consortio eo die vñus fuisset; Et extra quæstionem quidem saepius ab iijdem interrogatus humaniter respondebat: Si quid vero Topliffus ingereret, verbo uno etiam tum non dignabatur hominem; rogatus causam, expertus sum, inquit, frequenter hunc ratione non capi. Non erat illi nouum dies integros & noctes secum agere & cum Deo; neque potest cuiquam esse dubium quin hac vñus solitudine, ea omnia desideria frequentibus votis accéperit, quæ puer conceperat sanguinem reddendi Christo pro sanguine; impar munus, at quo maius, Christo ipso auctore, Deo reddi non queat ab homine: Neque tempus, cuius semper fuit audissimus, in re alia longum visum est, quam quod nondum voto potiretur moriendi; at quo ordine, quibusque in exercitijs illud ipse transegerit, cogitandum nobis reliquit potius quam scribendum: Etsi enim sorori suæ Mariæ (Baristero cuidam nuptæ) patuit quandoque ad eum accelsus, nihil tamen foras emanavit eorum quæ ipse Deo soli seruauit recolenda atque æternis præmiis remuneranda.

X V I. Nullus ab octogesimo ad nonagesimum sextum abiit annus, qui unum vel plures Sacerdotes, aut ex Laicis viros faminalique a-
paſſi. Cur pauci
liquas non numerarit fidei cauſâ sublimes actos in Crucem, quique Pontificis autoritatem, & Sanctorum Sacramentorum venerabilem cultum fullo sanguine non obsignarint: Quo in numero annorum sexdecim, cum propè ducenti recenscantur sublati, si lex tantum vel septem è Societate reperiuntur paſſi, id vel nostroruſ paucitati tribuendum, vel Hæreticorum cuiusdam timori aut inuidia, ne eorum, quos duces cæterorum habebant, tum in morte constantia, tum pietatis & doctrinæ (dum viuerent) fama alacriores redderet promptioresq; ad faciendū & patiendū quos post le-
iūtacē relinquebant. Quæ enim alia cauſa esse potius cur hunc Robeſon
South-

1595. *Saint Wellum* (cuius excellens ingenium & virtus scriptis libris celebrabatur) tringita mensibus in Arce tenebant clausum? aut ante eum pluribus annis *Guilielmum Westonum* iisdem in tenebris occultarent, fama Sanctitatis vniuersitati Angliam collustrantem? nam quod Sacerdotes essent non dubitabatur, quâ sola de causa plures centum seculares sustulerant: Quod essent è Societate ferebant agrius, optabantque omnes ut possent tollere. Inuidia igitur restinguebat nocendi ardorem; nisi plus nocuisse extirrandi sint parendo, quam occidendo nocuissent. At diuina Sapientia quæ huius ardentia patiendi desideria tot annis audierat, in apertum prodire voluit eam viri constantiam, quâ & eius virtus, & Hæreticorum in innocentes scuientium ab omni ratione remota crudelitas, fieret illustrior. Forma verò Anglicorum iudiciorum (quatt' *Bombini* in *Campiano* descripti) quemadmodum in isto seruata sit, noti sine voluptate lector curiosus perspiciet.

C. 51.
Stilo ve-
teri.

Poppami
oratio ad
Iuratos.

X X V I I. Die octauo-decimo Februarij, ab arce ad Portam nouam transflatus *Southwellus*, & in terram sub terra specum (quam ab obscuritate & depressione *Lymbum* vocant) clausus, biduo post ducendus erat West-Monasterium, dicturus de capite; quanto id gaudio sicutientem compleuerit animum non facile dixeris; ipse certe cor subsultare siebat prælatitia. Ac pridie quidem quam duceretur, sederant ad Portam nouam ludes, Poppamus, Odoenus, Euantius, Daniel & alij, nominatique viginti quatuor Iuratis de facto cognituri; hos Poppamus in hanc sententiam allocutus fuerat. "Quanquam omnium criminum Iudex hæ sedeo, non est mihi in præsentiarum animus de omnibus dicere; At illam præcipue legem aduertite cogitationem quæ anno Reginæ vigesimo septimo lata, eos qui à primi anni festo Sancti Ioannis Baptiste ordines Rota deriuatos suscepissent, reos facit Majestatis si intra quadraginta dies non discederent Regno, vel deinde huc commearent; eos verò qui bniusti modi aliquem domo fulciperent aut fouverent, pari fere criminis, & bonorum procriptioni iubet esse obnoxios. Quam fuerint hæ leges necessariæ existimo vniuersis esse perspicuum. Majestati enim tuæ nullquam licuisset esse securæ quamdiu his turbarum inflammatoribus locus esset in Regno, neque potuisset subditorum quispiam fortunis frui sive ingenitimetu. Quis enim Nort-Humbrios nobiles? Quis Throkmontonum & Paratum, Quis Hekettum, Iorkum, & Guilielmum in Regno perniciem concitauit? Quis anni octogesimi octaui Classem Hispanicam instituit, inflavit, & prope dicam collatis operis construxit præter *Alemon* & *Per-sonum* eorumque ministros Sacerdotes vniuersis sparsos regionibus atque huc tandem aduetos? Et quidem cum debito reorum supplicio semper obliuionis tenebris hæ possent inuelui, nisi recentibus scilicetibus obducta recrudecerent, de leges non ad terrorem, sed ad contemptum latæ videtur. Audite quid aduersus Robertum quendam *Southwellum* hoc

hoc in genere adferatur, & vestris consiliis remedium praebete malo. 1595.

Jurati præsentant pro Domina Reginæ, quod *Robertus Southwellus*, nuper de Londino, Clericus, natus infra hoc Regnum, post festum Nativitatis Ioannis Baptiste, Anno Regni dictæ Reginæ tunc primo, & ante primum diem Maij, anno Regni dictæ Dominæ Reginæ trigesimo secundo, factus & ordinatus Sacerdos per auctoritatem deriuatam & prætensam à sede Romana, timorem Dei ante oculos non habens, leges & statuta huius Regni Angliae minimè ponderans, nec pœnam in ijsdem contentam verens, vigesimo sexto Ianij Anno Regni dictæ Reginæ tunc trigesimo quarto, apud Vxenden in Comitatu Middlesex proditorie & ut falsus proditor Dominæ Reginæ fuit & remansit contra formam statuti in eiusmodi casu editi & prouisi, & contra pacem dictæ Dominæ Reginæ, coronam, & dignitatem.) Si igitur pecuniam rodentes atque adulterantes, si fallacis monetæ culores Majestatis rei grauissimis plectuntur suppliciis, hi profecto atrocius puniendi sunt, qui hominum mentes superstitione Religione corumpunt, & sanguinem sanguinibus continuis nos exigit timoribus, insidiis, proditionibus. Qui enim leges violat, qui supplicium in reos constitutum contemnit, cuius criminis, data opportunitate, reus esse verebitur? An iste qui accusatur huiusmodi scelere se obstrinxerit, quandoquidem id vestri nunc muneris est, decernite.) Hac oratione accensi lecedunt aliquantulum bis duodecim viri deliberaturi, sequitur Procurator Regius Edwardus Cocus, currentes si esset opus incitaturus, sequitur & perficit fronte (ô miseram à fide deficientium conditionem) Anna Bellamæa, suum de Sacerdotio additura testimonium. Exiguo interuallo redditur ad Iudices, & (vulgaris verbis, *Billa vera*) Accusatio vera pronuntiatur. Hæc præambula sunt Iudicij: Tum West-Monasterij sicutur *Southwellus*, & erecta dextrâ, post alteram accusationis recitationem rogatur, Nocentia sit an innocens?" Fato, inquit, me natum in Anglia Reginæ esse subditum; Initiatum me etiam esse Sacerdotio non diffite, or; ciuilque ordinis suscepit gratias quam maximas refero omnipotenti Deo: quod fuerim Vxendenij palam est omnibus cum inde sim ductus huc captivus; Eo tamen non venisse nisi dolo malo traduetus velut in muscipulam: Testem inuoco Deum, me omnis proditionis confessionis in Reginæ, Regni, seu Republicæ perniciem liberum, id tantum habuisse in votis ut Sacramentis ritu Catholico administratis hominū volentium conscientijs consularem.) Verbo igitur (ut moris est) dicio, noxiū te censes, an Innoxium? "Innoxium prorsus me esse censeo, eiusque Innocentię non aliū cognitorem quam Deum postulo, & vos ipsos Iudices. Absit id à nobis (repouit Poppamus) nostrum est demū ferre sententiā cum de facto cognitum fuerit. Facti cognitione ad viros duodecim pertinet (quos cum ex viginti quatuor selectos curasset à Praecone nominari.) Estne inter istos inquit quispiā aduersus quem ire excipiatis *Southwell*? Hi patriam repræsentant, ctius & Dei Iudicio si te submisus standum nbi est: si restiteris, id ipsum te sceleris conuictum damnabis.

1595. Tum *Southwellus*; "Quandoquidem sic statuerunt leges, & sive istos sive vos cognitores habiturus sim, iniquæ conditioni parentium mihi est; misericordia equidem duodecim viros, quorum ego cum neminem novet nisi charitate Christiana teneat de nemine quopiam sinistro tentare; At illi quando ego me ipsis permisero viderint profecto an innoxij futuri sint cum secundum leges vestras de innocentia pronuntiauerint; permitto tamen, quoniam ita necesse est, ut de meo facto hi cognoscant.

Procurato.
ris regij o-
ratio ad
duodecim-
viro.

X X V I I I . Audierant isti accusationem conceptis verbis secundò recitatam, atque de eacum alijs duodecim scorsim deliberauerant; poterant & ipsi more suo atque odio Religionis sat esse prompti ad reum evictendum; nequa tamens ad scelus decesset diligentia, exit in medium quem dixi Procurator Regius, & partitâ in tria capita oratione affatur duodecim viros. "Accusatio quam audistis tribus continetur; quod iste subditus sit Reginæ; quod ordines Romano ritu suscepit; quod post susceptos fuerit Vxendenij. Horum nihil reus ipse difficitur. Audistis Blasphemiam; quid adhuc egerrimus testibus? Subditum Reginæ ordines suscepisse Romano ritu rediisseque in Angliam latet. Majestatis crimen est iubente lege: Etenim Regina neminem in Regno nouit Superiorem; sola inter suos potest & debet omnia moderari: Cuius itaque temeritatis est potestatem ab alieno Principe acceptam huc transfere, & eandem tanquam in subditos exercere? Atque ab eo Principe acceptam potestatem, qui & Reginæ sit inimicissimus, & Religionis quietisque nostræ infensissimus hostis. Securitati utriusque ut prouideatur variis cautum est legibus. Primum, ne quis externi Principis in huius subditos auctoritatem agnoscat; deinde ut literæ nullæ Pontificiæ huc aduehantur; Tum cereis quibusdam imaginibus, & globulis (quos Agnos Dei vocant, & Grana) aditus est præclusus; post etiam libris qui sub pietatis & doctrinæ umbra pestem occulunt, quam omnes fugere necesse est qui salutem caram habent; denique cum ad malorum culmen greges Sacerdotum Iesuitarum que immittebantur in Regnum, per quos toto orbe terrarum in Hispani Regis & Pontificis gratiam discordiæ seminantur, frouentur bella, sternitur via ad aliena occupanda, quæ diligentia, aut quæ legum asperitas nimia esse poterat huic malo ut obviaretur? Christus præcipit ea reddi Cæsari quæ Cæsaris sunt; Apostolus monet, Principibus & Potestatibus subditos esse, dicto obedire, & ad omne opus bonum paratos esse. Hi neque potestatem agnoscunt, neque volunt Reginæ subdi; imo vero auocant ab obedientia subditos; dicto obedientes; sed Pontifici; ad omne opus parati; at quale id opus sit vos certè perspicitis: Religionem lacerant, Majestatem non verentur, fidem etiam & commercium inter homines tollunt factis implicatisque ad interrogata responsionibus. Tu *Southwell* inter primos docuisti si quis esset rogatus, An te domi cuiusquam vidisset, posse iuratum respondere non vidisse cum certe viderit. Id si negas, est hic qui affirmat. Quid porro istud est præterquam mendacio, perfidio, fraudi, & dolo male apertam tenere iuratum,

ut nihil

✓ vs nihil iam lege, nihil iure, nihil in posterum more majorum agatur, fratri
di cuncta patent atque fallacia? Quid tandem istis hominibus facies? Qui-
bus supplicijs, quānam digni pēnā cōlendi sunt in aperto est, qui Regnum,
qui Religionem, qui pacem, qui mores hominum & vitam tam fādis cona-
tibus, & praeceptis milcere, inficere, subverttere nituntur.

XXIX. Stabat ad hæc inuitus Pugil animo eretto & intento: Sepe ro-
gauerat fieri copiam ad singula cūm primām obijciebantur respondendi; se-
pe cōatus ea interponere quæ opportuna occurrebat; memoriam aiebat
viresq; tortionibus debilitas difficulter retinere cuncta quæ sparsim & pro-
lixè dicerentur; Deum testem vocabat le decies tormenta pertulisse tot mor-
tibus grauiora; nihil obtinet; clamoribus, cachinnis, sannis loquentem ex-
cipiunt, & intertrahant. Eorum autem quæ vel continua oratione, vel per
interualla repoluit hæc summa est. " Scio legibus vestris Sacerdotes in Regi-
næ quæcunque dominia remeantes Majestatis postulari; non est autem in
vestrum quacunque industria aut scientia ostendere leges illas legibus Chri-
sti aut verbo Dei esse conformes. Nam quod adfertur de reddendo Cæstari
quod Cæstari est, & obediendo Potestatibus; nos etiam agnoscimus, & Ro-
ginæ reddimus quod Regnæ est, in corpora & quæ ad corpus spectar potesta-
tem: Animarū alia est ratio: Ad has pertinet tā omnis potestas quam in Pōti-
fice veneramur: ad has eius literæ, numismata, & grana, & quæcunq; Sacerdo-
tes huc missi per Sacramēta exequuntur. Sit sanè regnū istud pace florentissi-
mū, id precamur; Ut Religione Sanctum sit (pace vestra dixerim) vestris Reli-
gionibus nunquam perficietur; Majestatē veremur in ijs quæ Majestatis sunt;
At meminisse potestis, in re, quam nos tractamus, dictum esse ab Apostolis,
si ingutum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, indicate. Regi
Hispano in nullo aduersus Majestatem seruimus; neque probari vlla ratione
potest in classem quam dicitis nos quidpiam contulisse. Habeat ille sua; Re-
gina ut suis gaudeat cunctorum est votum: Hanc fidem fides nostra nos
docet. Et si de implicata responsione quæ dixi dabitis veniam explicādi, non
illa à ratione tam dissipata reperietis, quam voluit is qui aduersum me modò
dixit. Quæro enim ex te, Domine Procurator, si Rex Galliarū factā manu
huc irrumperet, & vrbe vniuersa portitus, Reginam quereret redactam in
Palatiū aliquas latebras, quarum tu esles concius, teque in Aula præbēsum
rogaret ille Rex, vbinam locorum illa lateret, neque crederet nisi iurato?
Quid ageres? Hæsitare, detegere est, non iurare, prodere: Quid responde-
res? Monstrares credo locum: At quis horum omnium qui hic circumstant
te non egregium conclamarent, & fidelem, scilicet, subditum, Reginæ tra-
ditorem? Iurares igitur si saperes te nescire, aut omnino te scire nullibi in Pa-
latio Reginam latere, vt videlicet scientia tua vtaris ad tam nefarium scelus;
quemadmodum Christus in Euanglio dixit, *de die illo vel hora, nemo scit,*
neque Angelis in Cœlo, neque filios, Ut sanè aliis revelaret, quæ est huius loci
constans Patrum interpretatio: Hæc nostra est conditio; Periclitavit Cæ-
thalici

1595. tholici de libertate, de fortunis, de vita si domi habeant Sacerdotem; istib[us] responſione dubia vitare quis vetet? Etenim huiusmodi in euentis tria conſideranda veniunt; Primum, iniuriam fieri si non iures: Tum non teneri te cui cunque interroganti respondere de omnibus: Denique iurandum quod cunque licitum esse, si cum veritate, iudicio, iustitia iuraueris, id quod in re nostra palam est.) Plura parantem dicerem aledictis, conuicijque coērcent: Appellant puerum, Thrasonem, ignarum, qui se de Patrum sententia iactet quos nunquam viderit: Cumque rogatus de aetate respondisset, se eius esse ætatis quam Christus vixit in terris, trium scilicet & triginta annorum & quod excurrit, istud etiam ad calumniam vertunt, quasi Christo se parem faceret: Itaque cum nihil ratione aut modo agi, omnia ad contentionem & contumeliam retorqueri perspiceret, verlus ad Iudicem." Quod ex me est, inquit, paratus sum verborum factorumque meorum rationem, si auditis, reddere: si vocibus & malediictis agendum est, nos talem consuetudinem non habemus; nihil ego proditione, nihil contra pacem, dignitatemque Reginæ, auctoratiæ, aut locutus sum: Moribus vestris me iudicandum commisi; quod ex re aliqua lege, quod ex æquo decernere potestis decernite.) Iudex pauca ad duodecim viros præfatus, iubet rursus secedere ad deliberandum. Illi non longâ temporis morâ interpositâ redeunt, solumque denuntiant. Cùm de amore quereretur, num aliud quidquam ad defensionem superesset dicendum?" Hoc tantum, inquit, Deum ex animo rogo, velit omnibus benignissime ignorare, qui quoquo modo in meam hanc necem conspirarint:) Tum conceptis verbis dicta sententia, abducitur die altero de medio tollendus.

Stilo novo. X XX. Is fuit vigesimus primus Februarij; vixdum illuxerat, cùm com-
3. Martij. mentariensi euocatum moneret eo die moriendum; quem arctè complexus
Quo animo accepit Southwellus, "Næ, inquit, tu gratissima aduersa noua: Doleo nihil mihi ma-
nuntium mortis.

gnopere superesse nunc quo te donem: Hunc tamen pileum nocturnum acci-
pc, grati animi qualecunque signum:) Illum pileum Commentariensis dum
vixit in pretio habuit, nullo munere redimendum. In cruce viminea humiliato,
laetitiâ magis subsultabat animus, quam corpus equorum inconditâ agita-
tione, & frequenter in has voces erumperebat:" O Christe Deus, honor iste ni-
mius est quem in imminorem conferseruum, nimia gloria. In conspectum
fatalis ligni cùm venisset, quantum poterat se erigens, salutem optatam à
puero Crucem, Andream Apostolum imitatus. Tum subductus in curru,
manu ducto Crucis signo, multitudinem suspenſam silentemque alloquitur
Eius ultima verbis Apostoli. *fue viuimus, Domino viuimus, fue morimur, Domino mo-*
rimur: fue ergo viuimus, fue morimur, Domini sumus. A quo benignissimo
Domino & patre misericordiarum, per Christi Iesu sanguinem, ego primum
veritatem peto eorum omnium quæ quocunque modo à teneris deliqui: Tum
quod ad Reginam attinet: (cui nunquam mali quidpiam aut feci aut optaui)
quotidie pro ea precatus sum Deum, & nunc quanto possim affectu precor,
vt ipso

vn pro ingentis ha benignitate per vulnera Christi Filii, dignissimaque morte, detulit donibus muneribusq; amplissimis quibus eam curauit ut fratre ad immortalam hominis sui gloriam, regni totius felicitatem, animaque & corporis solatium sempiternum. Misericordia vero hinc omnibus quo lacrimans deplorante Parte mea tam opto venientis lucem, quam depulsus ignotus nebris discessum omnibus de super omnia laudare ut oportet Deum, & aeternum bonum quia necesse est via querere, sit quoniam video a me postulata sed prelixus sim; hanc animam meam in manus Dei mei & Creatoris tradid; cuicunque rogans ut eam virtute sua ferueret & roboraret, deinceps hoc postremo eternam fidelem perseverare: De corpore quid futurum sic hullus mea felicitate cura: At quoniam mors hac de causa tolerata pro qua ego moritur, non potest non esse felicissima atque operatissima, Deum totius consolacionis precor sic mihi purgatio plena peccatorum, ceteris vero solatio & incremento fiduci aequa constantiae. Morior enim quia Sacerdos Catholicus, in Societatem notabilis Jesu ab inueniente aetate cooptatus, neque alia res villa tribus his annis quibus viuimus iacui aduersum me allata est. Hec itaque mors, quantumvis nunc ignobilis videatur & ignominiosa, nemini recte sentienti dubium esse potest quia supermodum in sublimitate aeternum glorie pondus operatura sit in nobis, nesci contemplantibus nobis que videntur sed que non videntur.

XXVII. Ea oratio, magnis animis magnisque ardore prolati, multato in audiente plebe mouit commissetationem, ut siuos etiam fallaces Verbi ministros identidem interpellantes compescuerit. Quorum importunitati ut obuiaret Southwell elata voce protestatus est, " Quidquid isti homines (digressus notans Ministros) quidquid, inquam, isti dicant faciantque, viuam & moriar Catholicus: Vos qui Catholici hic statis esto mihi in isto teste, & pro me orate.) Tum se colligens, & ad vicinum comparans exicum, latine totamentis corporisq; contentionem hanc orabat, " Sancta Maria Mater Dei, O omnes sancti intercedite pro me; & cum signasset se cruce; In manus tuas Domine conserendo spiritum meum, redemisti me Domine, Deus veritatis. Deus tuus O omnia: Deus propitiatus esto mihi peccatori; & quasi pignus future letitiae accomplishit, Me expectant Iusti: cor mundum crea in me Deus &c. Mibi adiarent Deus bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Demum agnatus equis, & curru moto de loco, denudo se armans Christi signo, & in eius manus spinicam committendans, sat diu pependit viuus, pectus manu tundens, & cum non posset ore plura, familiariter Catholicis figuram crucis manu imprimens Christi se maius professus est, donec lictor, qui restem non ut oportuit adaptarar, podibus extractum est viuis sustulit; nam cum iuxta Iudicis sententiam vellent quidam spitantem adhuc excindiri, prohibuit id populus, & qui aderat petales supplicij Magistratus. Ille animam quam virginum Martyrumque gloriae tradidit a prima aetate eructricerat, reddidit Creatori, sempiternis horribus contulandam; Cuius gloria in occisi etiam vultu refecere signa; etenim neque patet nosci, neque restis iniuriosa compressio otis figuram faciat. Cor etiam ex crux Carnificis

1593. Carnificis manu repente exiliens; neque se flammis facile permittens crari, quasicum Psalmista clamantem expressit. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Ihs denique mortuum deflere pietas fuit qui viuentem dum tollerent existimauere obsequium se praestare Deo. Baro de Montjoye admirans innocentis constantiam, *Anima mea sit, inquit, cum huius hominis anima;* cohibuitque secundò tertio ué conantes præcidere viuenti subtem. Neque minot in plebe admiratio. Nemo post mortem calumniosus, nemo, ut assulet, seu voce, seu facto fuit iniurius. Confuetà carnificinà corpus disiectum in partes quatuor & caput nullo acclamante ostentatum in pertica, sicut posuit tragædia. At mansit in animis Catholicorum viuens memoria virtutis in omnibus genere perfecti. Nam & ingenio, & iudicio, & visu retum præditus erat non vulgari, quæ habitus corporis decorus honestabat, tum gratia commendabat elocutionis, illustrabat perficiebatque ingens animi ardor faciendi patiendique pro Christo, & in exequendis quæ attipuerat rectæ vitæ institutis mira constantia. Hæc subiijcent oculis protestatio quædam, & pauca quæ superfluit fragmenta, quæ quo tempore scripta sint cum non reperiam, seruient non incommode demonstrando vltimis quam apte prima conuenerint, quemadmodum & à primis, continuata fere serie actionum, postrema dependent. Ita igitur primum de suo viuendi moriendique in Societate instituto decreuerat.

M.SS. Ge. Indicia con-stantis ani-mi.

X X X I. Ego Robertus Southwellus, coram omnipotente Deo & curia-vniuersitate Cælesti profiteor, affumo, & firmissime credo (certissimis signis ab incertitate ætate, & toto præteritæ vitæ cursu persuasus, reque in Domino matutè & accuratissimè perpensa) absolutè melius mihi esse viuere & mori in Societate Iesu, quam in alio quoquis ordine Religioso: longè autem melius quam in sæculo, quacunque decim conditione viuendum esse. Et nunc cum sim, uti spero, ab omni sinistro animi motu liber, accensus etiam desiderio salutis æternæ, vltimique finis mei consequendi, profiteor me decretum istud firmum & stabile habiturum in omni vita, cupioque ut hoc meum scriptum offeratur omnipotenti Deo in die Iudicij extremo, tanquam huius decreti ratum testimonium: si vero contingere ut illuto ab hoste humani generis, obficioque propositi alia mihi mens aut cogitatio quocunque tempore ingeregetur, volo ut ea mens aut cogitatio omnino nulla censeatur, nullarumque sit virium, quoniam nunc cum quieto pacatoq; sim animo, mei perfectè compos, atque, uti confido in Dei gratia, sine ullo graui peccato aut peruerso motu & futuris periculis quod in me est prouidens, detestor, abhorreo, abrenuntio, abiuro, & executor, & omni quo possum modo refuto, atque reiijcio talam mentem aut cogitationem; & ad finem usque vitæ inclusuè ex intimis visceribus totaque anima desidero ut maneat ea mens detestata, abiurata, execrata, atque reiecta. Quamuis etiam omnes Patres & Fratres imo & omnes Superiores defererent Societatem (quod confido nunquam futurum) & præter me nemo maneret, manerem solus, in eaque solus morerer: Etsi Angelos de celo descependens nuntiaror non esse manendum, si vel unum tantum Superiore

Superiorē haberem qui tanquam Superior diceret manendū, reijcerem Ange-
lum, & sequerer iudicium Superioris: Idq̄ ie iterum iterumque confirmo. Ad
tentationem autem huiusmodi reprimendam, consilium optimum existi-
mo, hunc diem præ oculis habere in quo firmissimis rationibus animoque
re Etatimè constituto hoc decreui; optimum scilicet mihi esse, atque om-
nino necessarium viuere & mori in Societate Iesu. Sic statuo, omnia haec cæ-
teraque quæcumque proposita, intelligendo iuxta eiusdem Societatis consti- Desideriū
tutiones. Quanto autem flagrari patiendi desiderio, quamque accuratē se ad
alpera quæcumque subeunda parauerit, præter ea quæ commemorata sunt, ista
demonstrant. "Qua, inquit, fronte, vel quibus oculis intueberis Christum
Cruci affixum? Quo animo ad eius pedes tē prosternes, vt beneficium
tanti effusi languinis postules, nouamque gratiam, si exiguum aliquid ad-
uersi ferre, aut proximi causa agere refugias? Si deinde vno denario vniuer-
sus veniret mundus, nunquid cenleretur amens qui denarium difficulter aut
omnino non penderet? Quid igitur reflitas! Aut quid auersaris eum qui
tibi quidpiam duri imponit? Quando vna tali mortificatione mercari potes
Regnum cælorum? Quidni potius gratias agis, cum denariū tibi porrigit quo
gloriam coëmas immortalem? Cum verò Deus vitam suam pro te dederit,
omnium Anglorum vita pretiosiorem, quid magnopere fecisse existimā-
dus es si eius caula & amore vitam tuam offeras, quæ vmbra vitæ potius
censenda est esse quam vita?) Hæ fuere Southwelli excelsæ sublimiæque co-
gitationes, quibus cum diuinitus armatum instructumque intelligamus, ne-
mo iure mirari poterit, eadem dextera ad Martyrij palmam eucæstum, quam à
teneris tam accensis desiderijs & conatibus inflammatum perspexerit: huius-
modi verò plura ex eius aduersarijs excerpti potuissent, si vitam mortemque
per se illuistrem, pluribus ornare necesse fuisset; videamus nunc porro,
quam luce constantiæ cæterarumque virtutum eodem anno Septentrio fuerit
illustrata.

X X X III. In eadē Norfolciensium Prouincia, honesta est & antiqui-
tate illustris familia *VValpolorum*; Hac ortus *Henricus Martyrij* gloriam Henrici
splendori suæ gentis adiunxit, primogenitus multarum prolium; paten- VValpoli
tibus natus quos cum multi nobilitate anteirent, vincisse illi à nemine
voluerunt excellentiæ Religoniæ & Christianæ pietatis. Cum lacte igi-
natales &
educatio.
tur hausit *Henricus Catholicam* fidem & motum innocentiam; quam
grandior factus tanta ornauit moderatione, & prudentia, vt fratribus
reliquis parentum loco fuerit: Tres maturè eductos è Patria ad Socie-
tatem suo deinde traxit exemplo; Quartum sub Rege Catholico mi-
litantem vidit. Post prima Latinitatis rudimenta missus Cantabri-
giam, simul Philosophis audiendis, simul linguarum scientiæ qua-
tuor annos impendit: Tum ad iuris municipalis cognitionem tran-
stalus Loundinum, vt erat acri ingenio, & Catholicæ fidei egregius cul-
tor, quæstionibus quæ ab Hæreticis controvèrtuntur non minus operæ
tribuit,

1595.

tribuit, quam legum studio, tanto piis conatusque, ut eam ubi alio studeret, exiguo tempore viginti ad Catholicam partem addiderit; quemcum alij ad Seminaria profecti, alij strictiori vivacitatem legebat, alij de domini in fide firmi atque constantes, Religionem quam eius hortatio amplexi fecerunt amplificarunt; quamquam non magis hortatione ani scientia, quam exemplo vita profuerit, sine quo & hortatio langueret, & scientia plessum quicunque temnitur: Quo tempore Campianus in Arce cum Heterodoxia de fide dilectebat, ipse interfuit, adfuit etiam cum de capite diceret, & cum proposito Sacerdotio moreretur: Notauit in erecto animo, demissionem; impensa perta de Hæreticis victoria, modestiam; ad maledicta & christianelias immotum animum; fortem in patiendo, moriendo invictum; quas in eo viates cum admiraretur, ad eius sequendum institutas non leviter le sentirebat impelli: Id primam clementem iniecit relictâ patriâ alias ut terras quartorum quibus huiusmodi vitæ rationem florere intelligebat. Quam deinde iste item iuuit Hæretici Magistratus indignatio, commota primum carmine quod Campiani felicem exitum celebrarat; tum ad aures perlatâ industria in orthodoxæ fidei assertionibus propugnandis, atque in primis quâ in affine quendam suo abducendo ab Hæreticorum commercio adlaborasset. Erat is Edwardus VValpolus, parente natus diligentissimo purioris Calvinismi lectatore; quam sectam Edwardus non minus altè quam patens imbibebat, primus inter filios parenti carissimus. Huic Henrico pro antiqua ab incunabulis consuetudine proque iuuenis lato ingenio, & innato animi candore, cum optaret quam maximè rectum iter ostendere, obstabat hausta à tenesim impietas, domestico firmata exemplo, parentum forâ obseruaniâ, legum etiam munera seueritate; quæ tam difficilem nouæ luci dabat aditum, vi annis duobus tenuerit bellum, modò familiaris gestum sermone, modò communicatis scriptis, modò ostensis libris, quos inter præcipuis erant Confessio Augustiniana, & Thomæ à Kempis libellus de Imitatione Christi. In illo perspiciebat tanti Doctoris consentientem cum Catholicis sententiam; in isto mirabatur viri (ut tum existimabat) nimium superstitionis solidam pietatem: Accessit & Fulci, suæ lectæ hominis, in respotione ad Alani Cardinalis librum de Purgatorio, omnium antiquorum Patrum familiaris Hæreticis contemptus. At optatum certaminis finem posuere literæ ab Henrico acceptæ; quæ quo arguento, quoic ardore scriptæ fuerint, quamquam non memoratur, eam viam habuerat, ut cum mensæ assidenti Edwardo traditæ essent, confessim surgenti atque in conclave se abdenti multis oboris lachrymis omnem de Catholicâ fide amplectenda dubitationem, metum omnem abstergeret, qui nè in leges, aut in parentes offenderet, detinuerat. Salutem Filij parentes tam ægro tulere animo, ut de cognato quererentur apud Senatum Regium: Fugiendum igitur Henrico fuit nè literis Leicestrii, Ceciliij, VValsinghamij, & Cobbami obnoxius, daretur in carcere:

Et domi

Campiani
exemplu
mouetur
ad Societa
tē ineundā

Edvvardi
VValpoli
conuersio.

Ex domi quidem paternæ procul Londino latere se aliquamdiu posse existimauerat; at tantus vbiq; metus, tanta inquisitio fuit, vt noctem cùm traduxisset in campis, in Septentrionem proficiisci decreuerit, opportunitatē trāmittendi quæsiurus: Et commode incidit in nauim nautis abudē instructam, nullo vectore grauem, quod in summo beneficio polvit, & in litorē Gallico, portu cui à Gratia nomen, exscendens, Rhotomago Parisios, Parisiis Rhemos tenuit. Isthic annum unum Theologiae dedit, tum Romanū profectus annum alterum in Anglicano: Inde in Societatem electoptatus quarto Februarij anni octogesimi quarti, annos ætatis numerans viginti quinque præ rerum Cœlestium dulcedine quid corpori accideret, incurius, brcui cūm pectoris & ventriculi dolorem contraxit, qui iudicio peritorum non alio curari posset, medicamine quam aere mitiori: itaque in Gallias reuertit, & Virduni quod supererat Tyrocinij exoluens, liber ab ægritudine, post Mussiponti decurria Theologica, iniciatus est subdiaconatu Metis, Diaconatu & Sacerdotio Parisijs.

1595
Hercules
transmittis
in Gallias

XXIX. Dux Parmensis Alexander, qui armis Catholici Regis in Belgio præcerat, Thomam Saillium è Societate Iesu Conscientiæ adhibuerat moderatorem. Huius morum suavitatis, atque in summos infimosque caritas, pium Principem permouit ut plures ciuidem instituti homines ad animarum auxilium in castra induceret; quærebanturque præsertim illi qui & animi viriumque robore, & linguarum periti à iuuando varijs ex nationibus militi pares essent. Henricus qui præcipuas Europæ linguas callebat, Gallicam, Hispanicam, Italiam, & erat ingenio, prudentia, rerum ac scientiarum cognitione non vulgari, Claudi Generali voluntate delectus, & Bruxellas profectus, omni corporis mentisque contentione arduum hoc munus periculorumque no- fertum aggressus est & omnes Religiosi strenuique operarij partes expleuit. Hybernis deinde mensibus, quibus ab armis plerumque cessatur, missus Tornacum ad tertium probationis annum, quo Societas suos exercet ad Gradum in Religione stabilem, dum inde reuertitur Brugas Flandriæ, in Hollandorum prædantes milites incidit, rapiturque Flissingam. Non sunt Hollandi in bello captos intemperantes: Longa dies, parque utriusque partis necessitas, docuit conventione militari statutum quiddam in singula capita pendere, atque interim dum paratur solutio sumptum liberaliter facere quemadmodum in hospitijs. At Henricus non in Hollandorum, sed in Anglorum præsidium datus est custodię, quod id temporis obtinebant qui sub Leicestrio Hollandis militabant. Illi gentilium Hæreticorum vitio in Sacerdote Anglo Patriæ proditorem vexare existimantes, non modo sat asperum nihil arbitrabantur quod infligerent, sed & necem (à qua Ciuitatis Flisinganæ iure prohibebantur) clam inferre moliebantur, subornatis inter captiuos aliquot latronibus, qui spe impunitatis nihil de nocte opinantem opprimerent. Non latuit Henricum malitia crudelitas, Impositamque necessitatem ad plures mensas vigilandi, modo ut horum simularet, modo ut propria-

**In Belgio
militibus
iuandis
impedit
operam.**

**Captivus
ducitur Flis
singam.**

1595.

quantibus tamquam excitatus occurserat, magna tolleruit patientia; sed ut delictum non leui tormento voluit cum Deus exerceri potius quam ut in noctis tenebris & carceris angustijs tolleretur is cuius viscerem atque consternatio ampliori theatro destinarat. Accessit ad molestiam hyberni temporis, sed carceris incommodi tam ingens frigus, ut ex aliena Religioni aduersarij partis ductore militum expresserit humanitatem, nam cùm pro antiqua secessit, cum iniuleret, videreturque tecum tenui tamquam modò solana, quod ad iter astrium inducerat, detracto quo vtebatur ex letero choraceo cœlum, atque manitetur ad reliquam asperitatem tollerabilius sustinendam. Penetravit utrum in dominum paternam famam captivitatis, fratremque minorum sacerdotum incitauit ut qua posset arte succurreret. Elizabetha Regina ut Hispano incompromidaret, arma Hollandorum modò sumptu, modò milite sustentabat. Commineabant itaque frequentes ultro citroque; inter hos Capitanus is qui Henricum habebat in custodia: Huic se iungit frater, vnaq[ue] traxit Flissengam; utque est solers & diligens utraque caritas, & quæ languoris propinquitate, & quæ Christianæ Religionis Sanctitate nimirum, postquam de commodiore tractatione conuenisset, de lytro etiam spopondit; quo partim è Belgio partim ex Anglia corrogato, post annum molestianum, soluto pretio iuvencie Henricus Bruxellas. Fratri suadet ut deposita cogitatione redditus ad suos Româ perget, quò eam quam suo exemplo conceperat mentem. Societas amplexu& extende (imamicā Sanctis desiderijs superatā morā) quam primum in opus felici partu profunderet. Fuitea meritis opima laborum, nam tuo fratrique merito non ita multo post potitus est voto.

X X X I V. Non restinxerat in Henrico ardorem patiënti p[ro] Christo frigus carceris, qualque molestias in alieno solo perpessus fuerat, eas in nativo veliores glorioseque futuras existimans, nullum finem faciebat cogitandi, & orandi, vt tanto cum beneficio dignari vellet Deus; numinuma divina sapientia quos aut ad excella facienda, aut ad patientia aspera dispensat, ijs semina injicit cogitationum & affectuum que fera calore mentis & gracie, quem fructum cum tempore eductura sint, in horba ostendunt. Claudio Generatis Roberto Personio vtebatur Missionis Angliae præcipuo administratore: Ad hunc Henricus frequenter literas misericordes flagrantis desiderij: Is in Hispanijs notorum Seminariorum curie implicius, arbitrarijque claris animi dotibus præcellentibus viros non minus ad fermentem, quam ad messem necessarios, Henricum ad se vocat, praesertim annuum inspecturas; habuitque apud le Hilpali duobus mensibus, cum Vallisfoli pleribus; quo in coniunctu, & Ministri, & Confessarij munere functis memoraret. Venerabat in Belgio cùm inter arnia verlaretur, nullam se vitæ discrimen dockaturam, vbi de divino obsequio ageretur: Hilpali etiam familiari ciudam suo affirauerat, nisi singulare aliquid se offerret pro diuinagloria amplificanda, omni studio ad laboratum le, ut in Angliam mitteretur, quo huc possit consumari. Id quam ardenter optauerit non alijs signis certius ostendi posset, quam

Petit mitti
in Angliam

cuius vrum
& aurea cō
fideratio.

quodam confusione vnde aures, securum ut sit, ac melius cito mori, quod satis
 sit. dix cum dolore pro Christo vivere? Quis de thesi sic tecum ipse dilectus
 posuisse reperitur. "Si vere amas Deum, nihil tam graue, nihil tam mo-
 lestum vides, ubi posceris; quam tantam Majestatem vel in minimo of-
 fendere; nihil gratius accidere quam remedium aliquod quo securus reddaris
 et nunquam in illam peccatorum; quo cum in hac vita frui non possis; ex-
 eremus te cum Propheta, hei mihi i quia incolatus meus prolongatus es.
Habitauit cum habitantibus Cedar; multum incola fuit anima mea. Ecce cum
 Apostolus Capio dissoluat, Ut esse cum Christo: *In felix ego homo, quis me libe-
 rabis de corpore mortis huius?* Et iterum, *Quis dabit mihi pennas sicut colum-
 ba, ut volabo, ut requiescam?* Quis dabit ut cognoscam Deum meum, &
 iouenient cum accedam cum fiducia ad thronum gratiae & misericordiam
 hanc conquear? O vos folices Sancti Dei! leturi nunc ab omni peccandi pe-
 riode, felices animae, quae amando amatis, & nunquam ab amore Dei vestri
 deficitis. Magnum lance est, & excellum, & dignum omni laude laborare, do-
 lete, pati, torqueri pro amore Dei. Magnum est & laudabile lucrari animas
*Magnum deinde est pie vivere in Societate Iesu, & quotidianis mortifica-
 tionibus & victorijs coronari;* Hac tamen cum fieri non possint quin etiam
 Deum quandoque offendam, malo horum omnium detrimentum pati &
 cito mori, quam offendendo quotidie in quantumuis minimo ista praesta-
 re. Non recuso laborem, non fugio dolores & tormenta; non est mihi mens
 vitare duram arctamque viuendi rationem: Si enim Deo meo ita videretur,
 iplos inferni dolores libenter subirem ne ab eo separarer. At verus amor non
 fest dilectum in paruo vel in magno offendit: si ferret, non esset dicendus a-
 mor, sed error. Melius enim esset (teste magno Augustino) totum mundum
 petere, quam aduersus Deum unum peccatum veniale committi. Hocque a-
 manti sat firmum deberet esse argumentum ad ardenter optandam celerem
 opportunamque mortem, quod sciat se hic vivere non posse sine peccato: si
 tamen Deus vobis hanc miseram hominis conditionem nouerit velit me diu-
 tius vivere, veniant labores, veniant carceres, veniant tormenta, Cruces,
 Leones, Crates ferre, & quidquid aduersi accidere potest. Et rogo te bone
Iesu ex toto corde ut veniant, & per Sacrosancta tua & Sanctorum vulnera
*humiliter peto ut ex hac hora in qua ista scribo incipiant ad ultimum usq; spi-
 rituum duraturam. Permitte me torqueri, concidi, verberari, in partes distrahi.*
 Nihil recuso, amplector omnia, omnia perferam. At non ego puluis & cinis,
 sed tu Deus meus in me confortans me, sine quo nihil possum. Foue & auges
 in me hoc desiderium, & da benignè ut in actum exeat. Peccavi plurimum
 coram te Domine: Redde in hac vita peccatis tormenta, ut in futura reddas
 tormentis premia. Permitte carnem hanc noxiham in hac vita lacerari, ut in
 futura beatitudine possit per te rufus reparari. Si ista non placent, da obsecro
 ut moriar, quod vel peccare desinam vel pro peccatis offeram sanguinis Holoc-
 astum. In omnibus fiat tua Sanctissima voluntas & fac cum seruo tuo quod

1595. bonum videtur in oculis tuis: Nam quod tu vis, ego volo: tua voluntas, mea est; atque ista omnia relinquam potius secundum tuam voluntatem, quam ut eis potius contra vel praeter tuum beneplacitum si fieri possit cum aequali merito. Bonum enim mihi est tibi adhaerere, ut tecum unus spiritus efficiatur. Mihi enim vivere Christus est, & vivere & mori lucrum; & quid eligam ignoror; desiderium habens dissolui, & esse cum Christo; multo enim magis hoc melius est. Si tamen pro aliud bono tu Domine video permanere me in carne esse necessarium, fiat voluntas tua; Ego setius tuus sum & filius ancilla tua; fac cum seruo tuo quod videtur bonum. At si fieri possit, ô dulcissime Iesu, transfer me citò ex ergastulo carnis huius, ut securus sim à peccato. Quid enim voluptatis esse potest, ubi est nulla securitas? Quæ consolatio vivere in perpetuo periculo æternæ mortis? Felices vos Apostoli in gratia confirmati? Infelix ego qui horam unam explere non possum sine peccato. Cecidit Lucifer, cecidit David, Petrus Apostolus cecidit: Ego non cadam? Ceciderunt qui erant secundum cor Dei, & non cadam ego qui tota vita seruii mundo, carni & diabolo? Domine responde pro me, & iudica causam meam: Ignoro enim utrum amore an odio dignus sim: Hoc tantum scio, alios cecidisse, & me illis esse peiorem. An ego sicut illi casurus sim ignoror; certe timeo, neque sine causa timeo: Video enim te Domine metientem peccata & ingratitudinem hominum; video te permittere peccata grauissima: Quid me reddet securum nisi mors velox? Bone Iesu adiuua me, succure, redde securum. Remedium autem non quero præter bonam & acceleratam mortem; Estne pietati tuae contrarium illum perimere qui desiderat mori? In manu tua sunt vita & mors? Non tibi decedet aliquid utrumvis largiaris; si major lucrum mihi erit, tibi nullum detrimentum; largire obsecro hoc lucrum, ut citò moriendo sim liber à periculo peccandi, & citò cantem tecum, Gloria in altissimis Deo. At non quod ego volo, sed quod tu; fiat voluntas tua.)

Rursus mi.
grat in Bel.
gium.

XXXV. Mortem igitur cum tam sedulo inuticaret, nil mirum si omnem moueret lapidem eò ut quam citissime transmitteret, ubi se mors quotidie offerbat ijs qui ijsdem nixi principijs mortem libentius amplectuntur quam ut in legem Dei peccent, tantamque Majestatem violent prodictionis scelere. Acciditque opportune ut Audomarensi Seminario recente in Belgio Personæ industriâ erecto, quemendum esset à Rege subsidium aduerit sus moriam in sumptu ad alimenta assignato. Belgio enim bellis implicito, quæ cum Hollandis, quæcum Gallis eodem tempore gerebantur, non vestigalia modò, quibus Scrituræ spes erant affixa, sed neque montes auri argentiique quos ex Indianum thesauro quotannis Rex subministrabat, tantæ voragini explendæ Administratori bus ærarij satis videbantur: vtq; negotia Curiæ inter multas manus, rāquam horologia per multas rotas, tardè vertuntur, Principum virorum promptitudini inferiorum renitentiâ Ministrorum ponente obicem, prope erat ut prospere editum opus in cunis suffocaretur. Petrus Ernestus Mansfeldiae Comes per eos dies Belgium pro Regc cum amplissima potestate gubernabat. Missio itaque Henr.

Homo ad Regem atque imperatorem ad Comitem inferioresque Ministros aliquos litteris uatis Personio aptior perficiendo apud Belgas viuis est operi, quam
et qui apud Regem feliciter inchoarat, quemque vicinior traiectionis in Anglia
acto spes incitabat ad uter & opus accelerandū. *Præclaris suscepis multa plerumque aduersaneur.* Vix mare subierat *Henricus* inuenire Septembri mense, cum
pugnantibus ventis coorta sua tempestas desperatam nauis & vectorum sa-
lutem vulgauit; hauerant enim aquæ quam plurimas, & diuturnum sine indi-
cio de ista silentium interitum confirmabat: At saluus in Belgio *Henricus* post
latus longam moram, tisit mendacem famam vulgari diuerbio, non posse aquis
absorbere quam fata in ære penduluni petre voluere: Citusque ad Curiam ad-
uolans, traditus Regis licet impetrat trium mensium promptam sustentatio-
nem. Sufficibat id interuum ad *Personum* de eo quod à le astum fuerat in-
formandum, cuius deinde auctoritate & reliquorum in Belgio diligentia Pa-
trum transigi possent apud Regem cætera quæ desiderabantur. Ille omni con-
poneret in Angliam accelerabat, neque deterrebat de Hæreticis itineris conscijs
sparsus tunis; nec fæda quæ per Angliam grælabatur lues; neque nautarum in-
solens obstinatio neminem transuehendi ne de contagione deinde suspecti alijs
portibus prohiberentur. Nauis erat Dunkerçana quæ in litore Scotoꝝ actura
prædas propediem dicebatur solutura: cum huius Nauarcho Hispano pacisci
tuvit cum eis socijs admissum, in quacunque primum posset Anglia terra
deponeret, securum de terra viuertium sive clam sive in aperio descendere.
Scriptilque ad *Personum* de genu gratijs, quod illo seu auctore seu intercessio
refactus fuisse voti compos, eo alacrius concendit quod propinquius aspicebat
periculum, ardentissimoque quo flagrabit desiderio pro Christo moriendi
orantem metum quem Caro & Sanguis & inimicus satan affundere conaba-
tur penitus et siebat consopiuit. At mare etiam isthic sensit infensum. Ab o-
ctavo Calendas Decembris ad pridie nonas eiusdem, variâ iactatus aquarum
vectorom quæ intemperie, decimo post die exlcensionem fecit in Eboraci-
flos ibi inqæ Promontorio quod Flamborough appellatur. Illi Provinciæ
piscator Comis Huntingtonæ, non minus Hæreticæ amator nouitatis quam
antiqua Regi stemmatis nobilitate glriosus. Ad hunc cum defatū esset ex-
scenisse sursum quoddam in litore, missi qui inquirerent, repertum in oppi-
do nullum *Henricum* à mari recentem, ijs in Regionibus peregrinum, at quo
adcedens itineris rationem non latis prospctum sistunt, tertioque inde
die Eboracum ad Comitem dueunt. Res est sua sponte suspicio la terram ex-
tra portum tangere: De primo tamen delatore variant scriptores: Alij fac-
tinam nobilem ex vicinæ Domus sua fenestra prospectantem; Alij virum
scelio quem in candem cum *Henrico* nauim fortuitò receptum memorant
abctorem, vicinque fuerit; *Henricus* Comiti oblatus, cum non difficulter
quis esset, & quam ob causam venisset agnoscere, traditus est Orlauio
Appartari custodiendus dum Regina moneretur.

X X X V I. Ad famam captiui Sacerdotis & Iesuite accusant corrupti Disputat
cum Pradi
verbi cantibus.

1595. verbi Ministrari tentaturi quid nouus hospes adferret. Quæritur de Ecclesia, de Traditionibus, de cultu Sanctorum, de Sacerdotio, & Sacrificio Missæ, de dicantibus: Sacramento Pænitentiaæ, de legitima Ministrorum vocatione, de Antichristo. Multa ab illis absurdè & ignoranter dicta laudem pepere Catholico propugnatori dum clarè ostendit & Traditionum assertiōnem, & Sacerdotiū ritè ordinatorum potestatē, & cultum præcipue Beatæ Virgini Matri tum reliquis Sanctis debitum, cæteraque Ecclesiæ dogmata cum Dei verbo scripto conuenire, ad quod solum noui homines appellant, & cuius solius exemplari datum est *Henrico* in custodia vt. Nihil autem magis attonitos redidit, quām cùm ad colloquium accendentibus diceret esse le in possessione Catholicæ fidei; monitum verò à Christo Domino ut fide temel acceptâ caueat à falsis Prophetis, qui veniunt in vestimentis ouium: Ostenderent proinde legitimè le missos ad docendum, vt posset à veris lupis discernere Post alium aliquamdiu inter sex vel septem vitos a spe Etu cultuq; graues silentium, Remingtonus, Non ad docendum, inquit, venimus, sed familiariter vt de fide tuo bono conferamus. Fuerat huic olim *Henricus* in Academia Cantabrigiensi discipulus. Quod itaque hilce in colloquijs saluti suæ utrique consuluerent gratum habuit, egitque Remingtono amplissimas gratias, agnoscens se in multis ab illo posse adhuc doceri: In Theologicis tamen vsum fuisse alijs Doctoribus, iijique in Catholica fide instructissimis; Eius fidei possessionem tueri certum sibi esse, & seruatoris lui consilium sequi de cauendis contraria opinantibus, ijs præterim qui non dissentium, sed docentiū, speciem genunt; Etenim si vnumquemque de fide arguentem audire quis vellet, facile esset à PseudoPropheta le doctiore seduci: supersedere igitur posse rationibus huiusmodi conferendi cum eo, qui cùm rectum teneat tenere statuit quod legitimè possider, quo nihil ipsi posset esse magis salutare. Hic iterum cunctis silentibus, Thomas Bell, nuperus ex Romano Anglorum Seminario Apostata, Recte, inquit, si rectam fidem possides, at neque materialiter, neque formaliter, neq; mixte possides; rectam igitur non possides fidem. " Nondum, bone vir, (reponit *Henricus*) ostendisti te legitimâ auctoritate munitum ad docendum; cauere itaque te tutissimum mihi esse sentio. Ne tamen id tu obstinationi tribuas, aut inscitiae, & quia deuiantium errores detegere est quandoque necessarium, Respondeo, me & rectos articulos fidei possidere, qui sunt materia, & primæ veritati in credendo inniti, quæ est forma rectæ fidei: Vel si mauis, ego Pastoribus Doctoribusq; Ecclesiæ Catholicæ adhæreo, qui sunt quasi materiale fidei, & cum ijs doctrinam rectam amplector tanquam formam. Vos qui Ecclesiam deseruistis (quod est Corpus Christi) videte quā tatione dicatis vos formam retinere; Etenim inseparabilis est hæc forma à materia; sicut destructo corpore delcedit anima, & corpus in cadaver vertitur. De mixta possessione quod affers, haud satis intelligo, cùm Apostolus vnum Deum prædicet atque vnam fidem, nullis mixtam erroribus, nullis fucatam coloribus, puram, sinceram, incorruptam. Obmutante

descende ad hanc Apostata, ceterisque ad alia more Hæretorum dilabentibus (non enim in causa lunt tam coniuncti, ut velit alterius alterius onus subire) post multam de Matrimonij Sacramento, de dispensationibus, de defectione Ecclesiæ tempore Antichristi, de ordinibus lacris altercatione, mandato Regio accedente ut Londinum captiuus transferetur, finem accepit disputatio, iniurijs in res Sacras celebrata magis, quam rationibus, quemadmodum ipse scripsit ad Patrem quendam Societatis, qui illum (cum primum ducatur) tacito nomine, per literas salutauerat, & quamdiu Eboraci hæsit solari non destitit. Sententia literarum hæc erat. "Tamen si nomen nullum praferant vestræ ad me literæ; latè per video ab amico esse, atque adeò ab committente, quo nomine multo maximum mihi attulere solatiū. Si possem verbo congregdi, magno gaudio fore, literis perparum explicari potest: Commendo me igitur, mi Pater, orationibus vestris, & reliquo Fratrum nostrum, atque amicorum in Christo Iesu Domino Nostro. Quidde me futurum sit ignoro; sed quidquid evenerit, cum Dei gratia iuxta mihi est: Diuinæ Majestatis radij ubique fulgent; & aliae protectionis quaquam uerisimili tenduntur, ad Austrum, ad Aquilonem, ad ortum, & occasum solis, ubi ubi fuerint iij qui obsequium illi praestantes, gloriae nominis illius Sanctissimi ac pretiosissimi student extollenda. Quæ etiam extollebant, uti confido, in me, siue per vitam, siue per mortem: Qui cœpit, ipse perficiet: Vixere mihi Christus est, & mori lucrum. Veniunt disputatum subinde aliqui, sed clamoribus magis ac vocibus, quam argumentis agitur. Non possum plura, custos adest. Angelo Custodi vestro, & toti Cœlesti curiæ, & Domino Nostro Iesu Christo te per amâter commendo: Memento mei.)

XXXVII. Alteris explicat pleraque quæ isto in carcere contigerunt. "Literæ, inquit, vestræ summo mihi sunt solatio; at prælentia vel ad horam magis necessaria quam verbis possum exprimere, docerer enim qua via & modo cum his meis aduersarijs agendum mihi esset. Verum quod hominibus est impossibile, possibile est Deo. Spero dulcem Iesum meum, ac Dominum clementissimum, alijs medijs suppleturum quod in me deesse potest. Solatia ab illo haec tenus præsidiaque prælentissima expertus sum in necessitatibus quæ mihi fuere grauissimæ, idemque posthac futurum certissime confido, quandoquidem amor quo nos prolequitur æternus est. Si omnia quæ mihi cum aduersarijs acta sunt velim conscribere, exitum non reperiem, & plurimo opus esset tempore. In examine exhibui scripto prolixam rationem vite trans mare actæ, locorum, actionum, consiliorum. Affirmaui solam Dei gloriam, & amplificationem Sanctæ fidei Catholicæ his omnibus fuisse propositam; eoque animo suscepisse me reditum in Angliam, iugenti cum desiderio rediendi ad Catholicam, non populum tantum uniuersum, sed nautio maxime Reginam ipsam, & totam nobilitatem Anglicanam: & palam in os contestatus sum id ipsum me omni ope & studio usque conaturum cum Dei gratia. Ad interrogaciones quæ aliena spectabant aboui responderem. To-

D d

pliffo

1393. pliis minicanti dixi, minime permisurum Deum ut tormentorum quantumcumque metu quidquam admittam quo in Diuinam Majestatem, in conscientiam meam, in aliorum innocentiam offenderem. Habui frequentes cum Hæreticis pluribus concertationes. Has omnes scriptas misi ad Præsidem, cum in præteritis huius yrbis comitijs exili imaueram de me pronuntiatum iri. Adiunxi iustæ magnitudinis tractationem in illud Christi Domini *cavere à falsis Prophetis*. Vnus Ministrorum de me questus est multa cum Præside quod aulus fuerim talia scripto edere; sed refutare non valuit. Benedictus sit Dominus Iesus, qui dat os & sapientiam, cui non possunt resistere omnes aduersarij. Miror vehementer cum audio tam propè admodum vilitatem meam ad coronam Martyrij quam quidam sibi persuadent. Certus sum tamen posse me sanguine benignissimi Redemptoris mei, cuiusque per amorem dulcissimum dignum effici, & omnia in eo qui me confortat. Tu mihi Pater amatissime, versaris in prælio; ego otiosus arenam aspicio: Vertuntamē David Rex æquas nobis partes attribuit: Et amor, coniunctio, caritas, quæ in Christo Iesu nos unum facit, participes mutuorum efficit meritorum. Scilicet tuus est Prædes à me, quinam hoc in Regno sit Superior Societatis? Sed præoccupauit Topliffus, aiens se id probè scire, eumque nominauit. Oro te ut has literas facias omnibus amicis esse communes; Cupio enim meipsum totum vincuique dare, præcipue Charissimis Patribus & Fratribus nostris, quorum in orationibus, laboribus, Sacrificijs, uti partem habeo, ita plurimum spei repono. Circa medium quadragesimam deliberatum est de me ipso, tum enī comitia denuo habebuntur. Interea opportunitas mihi multa est mei usus, expectando magno animo quidquid Majestati Domini nostri dilectorum fuerit de me statuere. Ora te ut sanctas tuas preces adiungas meis exilibus, ut dignus & congruenter Sancto & excelsi Nomi, & Professioni meæ valeam ingredi, ut inibi concedendum iri confido per Dei summi misericordiam. Neque enim multas meas imperfectiones alpicet quantum seruidos labores, ardentesque preces & Sacrificia tot Patrum & Fratrum meorum, seruorum suorum, qui toto terrarum orbe eius se obsequio impendunt. Et ipso per dulcissimi Salvatoris & Domini mei merita, promptum me fore semper ad gloriam eius ampliandam, seu viuendum seu moriendum sit, unde Se mihi aeternum proveniet bonum. Si mea nec indignitas procul nunc à corona arcesserit, sollicitiore obsequio cōmitar eam polte promoveri; si vero pro sua misericordia modo illam mihi concesserit, lauabo stolam in sanguine Agni, & sequar eum (uti confido) quoconque ierit in vestimentis albis. Non inuenio hinc cum temporis aliquid nanciscor quo ad te scribam; Raro enim conceditur; Et forte hoc erit postremum. Frequentes tuas valde expeto, & prudens consilium. Semper vero me Angelis, & Sanctis, & Gloriosissime Virgini Matri, & Christo Iesu commendata, qui labores tuos ut fortunatus ero, ad gloriam totius Sacratissimæ Trinitatis. Amen. Fassis sum in examinibus impendisse me operam incremento duorum Seminariorum,

Hilpalii,

Hispali, & Audomati; egisse gratias Regi Catholico pro insignis sua beneficis & liberalitate; tulisse literas ad Gubernatorem Belgij & ad Secretarium in beneficium Seminarij; omnem meam actionem spectasse bonum aliorum, nullius optasse incommodum, haec summa est eorum quae praesidi & Tophilfo rogantibus dedi scripta, & manu propriâ signata. Percontati sunt intercessi, si forte Papa bellum Angliae inferret, quid esset facturus? Respondi capturum me consilium ex tempore. Haec, & eiusmodi de quibus postea: Iesus sit tecum semper: Oremus pro invicem.)

XXVIII. Erant eò loci Catholici quidam qui facilem *Henrico pa.* Fugiendi randæ fugæ copiam pollicebantur, si modò ipse velleret, idque per clandestinas literas nuntiant, rogantque vehementer ut vellet experiri. Ille principio horrettere timore interueritendi Martyrij quod propè iam in manibus esset, coquæ consilium aspernari. Mox, nè plus æquo pertinax videri posset, aut suæ addictus lententia, è vestigio nuncium cum acceptis literis destinat ad *Richardum Holtbejum* ciusque arbitrio se permittit, certus propositi sui, missa è Cælo vox ipso interprete iubeat pedem efferre; illud usurpans identidem *Ecce me Domine: fiat voluntas tua. Richardus* tantæ deliberationis festinatione percussus, consulto tamen breui preicatione Deo, cœluit fugæ consilio prorsus abstinentendum; Quod clarae virtutis id esset, & meriti singularis: Videri autem posse non nemini fugam defectionem à Domino atque à corona Martyrij, quæ oues in exitium deducat Pastoris exemplo ad mortem putcherima in causa obeundam formidolosi: Præterea, ut prouidentissime preparata sint omnia, ancepstamen esse profugium; & si retrahi contingeret, angeri probrum; demuni, vt euaseris ad latroram, Hæreticis certè præberi aniam dirioris instituenda in omnes toto Regno Catholicos inuestigationis, quæ compluribus fortes deprehensis per animi infirmitatem exitio sit. Itaque fugam nulla ratione tentandam videri. His acceptis, respondet per Epistolam *Henricus* in hanc lententiam.

" Accepi literas, & eosilium, velut à Deo Domino nostro profectum, libertissimè amplector; eodem me rationes haud dissimiles impulerant: Sed quod alijs facerem satis placuit arbitrio tuo deferre deliberationem, cum spiritum Societatis huiusmodi in consultationibus non ignorem, cui me studeo conformare etiam in manifestis dum valco. Scio Sancto Petro Angelum operatum esse vt è custodia euaderet; est id delatum dignitati Pastoris vniuersalis Ecclesiae; decreueratque Dñs vt prius Romam peteret, & ibi sedem collocaret: Quæ longe à me absunt omnia, adeoque hic mihi Carcer Roma est, & meum Domine quo vadis? Vbi Sancto Petro altera de liberatio ipso Christi Domini nostri ore explicata est, adesse videlicet tempus iam non fugiendi, sed moriendi. Et verò, vt quod res est dicam, non video, (quamvis abesset æterni præmij spes quo tendimus) qui possem unquam alibi utilius impendi, cum hic abundè suppetat efficacium modorum id præ me ferendi quod sumus adeoque nisi vox mihi de Cælo clare intoperi contrarium

1595.

(hoc est, Verbum Christi per Sanctam obedientiam) non me hinc moubo, sed vsque dicam, Ecce me, siat voluntas tua. Gratias reddo Iesu Christo Domino nostro, à cuius liberalissima manu muko quām promereor amplius cōfolationis accipio; neque me animus deficit, neque fiducia in grandi hoc Salvatore in quo omnia possum; Ex quia iussu Präsidis quina mihi papyri folia data sunt, quibus fidei meæ argumenta inscribam, in his iam breuior sum, atque deinceps tecum & cum alijs futurus sum. Si vixero, scribam volente Deo iterum de omnibus; sin moriendum sit, supplebit Deus omnia melius: Ego autem ero in pace: Iesus fit tecum: Oremus pro inuicem.

Ductur
Londinum
& torque-
tur.

XXXIX. Lucubrationibus hisce, & frequente cum Ministris congressu, accedebat indies Henrico apud plerosque auctoritas, & prudentia, doctrinæ, innocentiae existimatio, quam Topliffus & Pætæs ut extinguerent, novis eum fatigare, & inuoluere interrogationibus occuparunt. At cum se operam perde- de conficerent, Londinum accersiri curarunt. Debebatur nimis Henrico constantiae experiundæ fortius certamen, quod ab ipso itineris exordio ingre- sus est: Datâ enim curâ Topliffo Sanctum hominem deducendi, is pro inge- nio suo barbaro & crudeli, toto octogenum milliarium itinere non alio tra- stauit ritu quām si fuisset de proditione, læsaque Majestatis crimine conuictus, testesque subornauit qui necem Reginæ eo auctore paratam fuisse dictarent: Qui astus tam saepe in Sacerdotes tentatus est, vt ipsa suâ frequentia viluerit, & inter accusationis in *Henricum* capita illud recensere sint veriti. Londinum ut appulit, in Arcem coniectus est, tanta rerum omnium cum penuria, vt neque stratum, neque integumentum, neque quidquam ad arcendum frigus asper- murum daretur (erat enim mensis Februarius) neque ad famem leniendam ci- bus; quæ exaggerata inclemencia Präfectum Arcis miseratione cominouit ut straminis pauxillum ad nocturnæ quietis fomentum iuberet inferri, & conqui- sitos *Henrici* necessarios monuerit miserandæ conditionis; At tanta fuit To- pliffi atrocitas vt non solum viam omnem intercluserit succurendi, sed qua- terdecies acerbissimè tortum sibi ipsi reddiderit inutilem. Quoniam vero sicut totus orbis sapienti patria est, ita omnis locus animo Religioso cælum est, quo potuit vel carbonis vel calcis stylo *Henricus* descripsit in pariete confessim no- mina nouem ordinum Angelorum; & supernæ nomina Sacratissima *Iesu* & *Mariæ*, in supremo vero loco nomen Dei, literis Graecis, Latinis, & Hebreis; sub quibus omnibus suum addens, & quid sibi ijs in latebris agendum esset, & pro quo patiendum indicauit. In his vero abiit annus integer; cum qui Reginæ

Remittitur
Eboracum
& damna-
tur.

erant à consilijs pertæsi decreti quo *Henricum* ad se vocarant, vnde nihil præter eius gloriam & existimationem suam vero ipsorum confusionem collegissent, amandandum rursus Eboracum censuero, vt in quo causam necis nullam repe- rirent, si ab alijs necaretur, in medio ipsis esset. Quò vero ad metam propriam, eò ad patiendum constantius se admouebat *Henricus*, neque voluntate sua re- mittendum quidquam censuit de vita asperitate quam aduersariorum atrocitas ei imposuerat dum Londini teneretur. Itinere toto ad somnum nigrum procu- buit, &

rebuit, & Eboraci deinceps vnâ tegete leu storeâ ternos longâ pedes ad om- 1595.
 ne subSIDium instructus, cā nixus magnam noctis partem orando perugi-
 lans, demum fatigente naturâ humi iternebat ad carpentari magis quâ n
 capiendam quietem. Edictis ad diem tertium decimum Aprilis comitijs Hic tertia
 processere in publicum Beaumontius, Hillyardus, Eluinus caularum ludices, est situ an-
 qnos frequens nobilitas, vis magna curialium, turba conferta stipabat, quan-
 tum Comicij caperet amplitudo. Ut est confessum *Henricus* grauis compedi-
 bus & catenis, inter complures facinorosos, ad augendam ignominiam, in
 medio sifititur. Ad quem scriba comitatus alta voce, *Henrice VValpole*, ex-
 tollit manum; Id nempe in Anglia Iudicij principium est, quo se presentem
 adesse spectabilemque is qui accusatur ostendit. *Henricus*, ducta prius si-
 gno Crucis, manum extulit. Mox ita prosecutus est scriba. " Accusaris
Henrice VValpole quod Anglus cum sis, in Prouincia huius Regni Nor-
 folcia natus, Reginæ nostræ Elizabethæ subiectus, natu primus atque
 haeres Patris tui, excessisti Regno in transmarinas regiones; vbi au^toritate
 Romanæ sedis Sacerdotio initiatus es; & subinde ut proditor, & hostis Reg-
 ni & Regiæ Majestatis reuertisti in Angliam contra leges Regni, & iniisti op-
 pidum Killam vbi comprehensus es. Dic. His proditionibus & Majestatis
 læzæ criminibus teneris necne obnoxius?) Respondit *Henricus*, nullius se
 proditionis, aut violatae Majestatis reum esse. Tum scriba; " Cuinam igitur
 huius causæ cognitionem permittis? Inoleuit enim in Anglia mos (ut alias
 dictum est) ut duodecim è nobilitate, aut ex ciuibus promiscuè delecti, Sa-
 cramento prius obligati pronuntient, secisse necne videatur id cuius quis ac-
 cusatus est; si non secisse dixerint, liber, solutis carceris iuribus abire permit-
 titur: Si dixerint secisse, tum Iudices periti legum de supplicij genere decer-
 nunt. Si quis abnuat huic le permettere iudicij formæ, is atrociore pœna, ceu
 patrij moris aspernatione perduellis, ita mulctatur ut lumbis praecato^r lapidi
 supinus incumbat, impositoque vrgeatur pondere dum fatigat. Quod suppli-
 cij genus subire malunt aliqui, vt bona ad haeredes possint peruenire, quæ alio-
 qui addicuntur æratio Regio. Pauper si renuat, habetur pro confitente reo, &
 communi restis supplicio necatur; quod pluribus Sacerdotibus hac tempestate
 accidit. *Henricus* igitur, quamquam initio tergiuersatus, Deo se causæ suæ cog-
 nitionem, & Patriæ pernittere dixit. Tum aduocatus Regius Sauillus longam
 ingressus orationem, in Sacerdotum Romanorum vniuersitatem, & propriæ le-
 suitarum nomen inuestitus est, & omnium vbiuis gentium molitionum inui-
 diâ onerauit. Sed primum & grauissimum caput erat, quod gentes omnes in
 Papæ Romani fidem Religionemque transcribere omni ope & studio enitan-
 tur. Ex ijs esse *Henricum*, qui Papam viderit, Regem Hispaniarum conuenerit,
 eum Personio & Holto alijsque perduellibus tractauerit; Seminaria lustrarit, co-
 tuerit, fundarit; demum vel sua ipsius confessione omne hoc genus proditionis
 Patriæ lege interdictum suscepit. Flagitanti *Henrico* ut fas sibi esset responde-
 te: Hillyardus, alter Iudex, multum stomachans, tam insignem perduellionum
 artificem

1595.

artificem aiebat loco tam honesto loqui non oportere ; capita *Lætæ Majestatis* complura confessum, iudicata causâ & purgatione non auditâ damnari posse. Excipiente *Henrico*, nè flagitosissimo quidem de capite dimicanti locum sui purgandi fuisse vspiam negatum, concessit Beaumontius modo breuis esse vellent : sic ergo exorlus est.

Henrici
defensio.

X L. " Trium nominum accusor, Domini : Primûm quod Sacerdos sim, auctoritate Romanæ sedis initiatus : tum quod sim Iesuita ; Postremum, quod in Patriam redierim ad faciendum quæstum animarum. Horum nullum potest quidquam habere cum perduellione communè. Quod de Sacerdotio vos ipsi facile concedetis, atque etiam de Iesuitis, cum vbiique per orbem habeantur in veneratione; Netmo etenim Sacerdotio, neque eius officij munijs perduellis efficitur, sed prauâ atque à Sacerdotio alienâ designatione. Neque regressus in natale solum potest mihi in crimen *Lætæ Majestatis* verti, si caula mei regressus nec regno, nec Principi noxia sit.) Sed lege cautum est, subintulit Beaumontius, ut Sacerdos qui è transmarinis redierit, neque se Magistratus stiterit intra triduum ut se Reginæ legibus submittat, perduellis habeatur." Igitur, resumit *Henricus*, immunem necesse est esse me, qui primo quo pedem in Regnum intuli die comprehensus sum.) Ad inexpectatam ratiocinationem multitudo commoueri vita est, pars probare, pars ridere, pars stomachari: Beaumontius stetit pudore confusus: Cui ut ferret luppétias Eluinus, Iudicurn tertius; Missas fac istas ambages, inquit, & summatis dic; velisne Reginæ eam auctoritatem adscribere quam Angliaz leges adscribunt? Præses etiam interlocutus, vide, ait, *VV alpole* quam tecum agatur liberaliter, cui tot & tanta perduellionis capira facili submissione lege præscriptâ redimenda permittimus; sin legis gratiam aspernaris, in te lege agi oportet: Cui contra *Henricus*, " Nihil rerum humana- rum est, (dum nè Deo aduersetur,) in quo non promptè me vobis submilio- ro; sed à me Deus auertat ut admittam aliquid unde honori diuino decessio qualiscunque fiat. Reginam Principem meam, ut fidelis subditus, obseruo atque amo; Deoque quotidie supplico, ut Sancto suo spiritu illam informet ad ea in hac vita consilia quibus sempiternæ vitæ gloriam adipiscatur. Testem etiam appello Deum me ijs omnibus qui præsentes sunt, & præcipue accusatoribus meis, salutē & veræ Catholicaeque Fidei studium, extra quam salus esse non potest, haud secus quam ipsi mihi exoptare. Populo his dictis diuersè commoueri viso, Præses ac Beaumontius, ne quid ciaretur turbarum, expediendam breuiter causam rati, accusationis capita summatis repetitive, & ad duodecim viros conuersi iussere officio suo fungi. Hi perbreui deli- beratione habita, reum videri *Henricum* diserte pronuntiant. Ille successa lectus, actis Deo gratijs, expectabat à Iudicibus sententiam supplicij: Sed re in alteram diem proleta, *Henricus* reuinctis in tergum manibus, ut iam capi- tis damnato, in carcerem reductus est. Perendino die frustra diu solicitatus in custodia ut parceret vitæ suæ, iterum in tribunal adducitur, adiudicatur que in

que in alterum perendinuru patibulo, & excarnificationi consuetate, vñ à cum I 595.

Alexandro Raulino Sacerdote ciuidem causæ patetæ cõlorante. Henrionis ingenti gaudio delibus gratulari sibi, iudicibus gratias agere, eos qui se frequentissimi adibant gratauerter accipere; Alexandrum Iæpius complexu strisce; iuicem hortari, gratulari, iuicem ad certamen & coronam excitare.

Scriptis præterea ad Parentem suum, ut pro patrionio, quod sibi primogeniti Epistola ex naturæ & regni legibus debebatur, vim aliquam pecunie, octogenium post sententiam. scilicet summum, in suos excubidores pro congiario diu dendam mitteret, cui Epistolæ ita sublscriptis: Obedientissimus velter filius Henrionus VV alpolis incarceratus.

Alteras ab Richardum nostrum scriptis in hunc serissima. Cetera in me ista mortis sit dicta sententia die crastino exequenda, necessarium duxi tibi me, cunctisque Patribus & Fratribus nostris commendare, nol dubitatis quin in hac die necessitatis meæ præuenierit has literas Sanctus Dei Spiritus, & hac ipsa hora moueat corda vestri & Catholicorum omnium quorunq; guideo communione, vt instanter oreis Creatoris, Redemptorem, & Sanctificatorem meum in hoc certamine meo pro eius gloria & propriè pro eius statu nomine, vt adiuuet infirmitatem meam, & muniat interiori hominem spiritu fortitudinis ad portandam corruptionem hominis exterioris, ut destrueta domo hac terrestri, quam ab antiquo Adam accepimus, infra terram ædificium etigat manu omnipotentis Dei, & aeternam habitationem in celis, conformem gloriae saluatoris nostri Iesu Christi: Infirmitas carnis, peccata, & imperfectiones meæ mihi denegant securitatem, sed lanyis Agni Immaculati, intercessio Virginis Matris, & omnium Angelorum & Sanctorum in Cœlis, & in terris, & Societatis nostræ in Christo Iesu, comitatibus meo in Spiritu Sancto, per Redemptorem meum ad suum & nostrum aeternum & misericordem Patrem, Deum totius consolationis, excludum omne dubium, firmamque fiduciam, ut spero, inexpugnabilem. Et eo magis quod dicta sit in me sententia mortis, discetè quia Sacerdos Societatis Iesu reuertitur semper in Angliam; quâ causa nulla toto orbe gloriosior esse potest. Nam Sacerdotium aeternum novi testamenti ad nos descendit à Christo Iesu, qui est potifex maximus, cuius nomine, loco & auctoritate nos offerimus, de ipsius Sacerdotium exequitor, & quis non libenter & velit vicari suam & Regnum offerre in caula quæ tam propè tangit gloriam & honorem Domini ac salvatoris sui? Nam quod ad vota attinet Societas Paupertatis scilicet, castitatis & obedientiaz, nonne eadem sunt cum ijs quæ omnes tota orbe religiosi occupant, & Apostolis ipsis cordi fuerint quemadmodum à Christo acceperant; cuius meditatio vita atque institutio nobis singulariter inveniuntur qui sub eius nomine militamus. Quæ est igit ut haec tanha prodicio? Quæ de Christo ipso obijci potuisse. Ignobilat quæ lo ille patet hinc, quæ de lege fuerit & opere inferit tam immanem iniuriam. Reuelei demque in Regno, cum circumstantia, quæ crimini sit, adiungatur, crimen esse non posset: Prothomis

1505. cùm muneris nostri sit animarum luctum, inessis Christi, condetuatione re-
flitatio fidei vbiique Catholicæ aduersus quæ nemo ferre potest legem. Hac
fusius, quanquam nota sint omnibus, recolenda censui, quoniam capita sunt
accusationis meæ. Præterquam quod rogatus à Sacerdote hoc facio, ut tibi,
& illi, & omnibus satisfaciā ad Dei gloriam. Eisi enim alia quedam recita-
ta sunt, quod videlicet egerim cum Rege Hispanie, & cum quibuldam quos
ipsi inter proditores recentent, quia tamen nihil à me proditorie actum di-
ctumue probare poterant, neque illi perrexere virgendo, neque mihi facta
est copia respondendi; sed disertis verbis pronuntiarunt, vi statuti quo de-
cernuntur proditores Sacerdotes in Patriam reduces, me condemnari. Rogo
igitur omnipotentem Deum ut nequaquam illis imputet sanguinem meum;
Et liberet Regnum istud à participatione tanti peccati; quod illi saepe
qui hos laqueos ad capiendos innocentes contriverunt, si studio & cer-
tadeliberatione id fecerunt & sine pœnitentia decesserunt, æternum felicem.
Aperiat Deus Reginae & optimatibus oculos ut videant & emendent quod
peccatum est: Et Spiritus Sanctus destruat potestatem satanae & Antichristi
potentiam, quæ in hæreditatem Christi tanto impetu irruerit, qui interfici-
et impium spiritu oris sui, & conteret eum velociter. Amen. Non possum
nunc reddere rationem annuæ mēæ probationis in arce Londonensi, neque a-
liorum multorum; In Cœlo legemus alter alterius secreta cordis, & quæcum-
que scire cupimus in lumine Christi. Ista sufficiat, scripta festinanter, sed
multo cum affectu & propensissima voluntate. Tempus est ut valedicam ca-
lam, & ad preces me conuertam assiduas, ciuisque præsentiam cui milito, do-
nec illi occurram; crastinus ut spero, nos coniungeret dies cùm fruas æternum
eius gloriose conspectu facie ad faciem; ubi tui non oblitus earum neque eorum
qui illius sunt; Hæc est spes mea in infinita potentia, sapientia, & bonitate
Creatoris, Redemptoris, & Sanctificatoris mei, per Christum Iesum Domi-
num & Salvatorem meum, cui cum Patre & Spiritu Sancto sit omnis honor
& gloria in Cœlo & in terra in sempiterna sæcula; per passionem & merita
seruatoris nostri, hæc feria sexta, & quarta Quadragesimæ, tam vicina Pa-
ssioni Domini nostri; cui ut me velit conformare & nos omnes; epixissime
rogo. Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto in æternum. Amen. Hec Hen-
ricus ad Richardum: Non tamen sequenti die, qui erat Sabbathi, sed proxi-
ma feria secunda passus est.

Ducitur ad
supplicium

XXX XI. Ut illuxit autem optata supplicij dies, adest Magistratus ad
custodiā; primus producitur Alexander, & pro foribus in cruce, quā rapi-
tandierant, lupinus procubuit, cuius lævum latus cùm occupasset dexterum
meliori se concederedit. Henricum duas amplius horas detinuit vinda adé-
untium, qui pars salutabant, pars sibi pacem ac bonam precatiōnē exposca-
bant, alij peruerso studio præpostere sciscitando disputandoque fatigabant.
Ipsa de Regina modestè ac perhonorifice loqui, testari obseruantiam, &
obsequium suum, omnia illi saufa & fortunata precari. Ergo nonnulli vani
Ipc freti

Spe frati eius de constantia dimouendi si mora suppicio fiat, festinat 1595.
 ad Præsidem, obsecrant procrastinet. Præses qui nec supplicium in di-
 em alterum reiçere poterat neque indulgentiâ ullisue artibus *Henricum*
labeſfactatum iri sperabat, ut flagitantibus tamen aliquid concederet, *Henri-
 cum* curat interrogari, quid eslet capturus consilij, quid alijs daturus si Re-
 ginae facias interdictæ Romanus Pontifex bellum inferret? *Henricus* de-
 clivata priuatæ quæſtionis inuidia; nihil ſe vñquam quod nefas eſſet,
 nihil ab officio aut conscientia alienum fakturum respondit. Arque ita deie-
 cit inani ſpe ſollicitatoribus iuſſus eſt ad traham produci. Excepit ve-
 nientem *Alexander* impenſè gratulans, & procumbentem veneratus eſt.
 Ministri ut vel eo ſolatio quod ex mutua collocutione capturi erant illos
 deſtituerent, in ſtoreā compoluere diuersos; ut *Henricus* obuerſo ad e-
 quum capite, *Alexander* pedibus eodem conuersis raptarentur. Vbi ad
 locum ſupplicij mediam tracti per vibem venete; prior *Alexander* con-
 ſtantia & pietate illuſtris actus eſt in patibulum. *Henricum* eo ſpecta-
 culo nihil commotum, iamque ſcalæ primos gradus animoſe premen-
 tem, ſublatio clamore hortari pro ſe quisque de populo; ut vitæ ſuæ,
 dum integrum eſlet, conſuleret: Satis forē ad illam ſeruandam, ſi ſe
 Reginae voluntati quaue tandem ex parte accommodaret, aut certe con-
 ſultationem cum ipſius concionatoribus admitteret." Respondit, "con-
 formare ſe in minimo contra fidem rituſque Catholicoſ non poſſe ſine
 ſcelere; fruſtra verò ſore consultare cum ijs quos pridem ad colloquium
 adhibitos, nihil pro ſe ſolidi afferre poſſe conuicerat: Rogare itaque nè
 ſibi pergaſt eſſe moleſti.) Monentibus ut in extremo hoc articulo Chari-
 tati ſaltem ac paci ſtudens vñā ſecum pro ſua ſalute preces ad Deum &
 vota coniungeret: " Sibi quidem pacem conſtare aiebat cum omni-
 bus, ſequi vel ſuis interfeſtoribus ignoscere, & Dei mifericordiam illi-
 ſis implorare; non poſſe tamē ſe precum cum illis, qui ab Ecclesia al-
 lieni eſſent; habere communionem; obſecrare, obteſtarique Catholicoſ,
 ſi qui prælentes adſtarent, ut pro impetranda cæteris veræ fiduci-
 auce ſempiternæ ſaluti neceſſaria, ſibi vero in finem vñque perſueran-
 tia, Deum vñā ſecum orarent; ſublatiſque in Cœlum oculis atque i-
 rectis, ut per vincula poſterat, manibus, è ſcalarum gradu orationem
 dominicam clara voce percurrit. Cui cùm in argumentum ſui in Dei-
 param ſtudij ſalutationem Angelicam ordiretur attexere, deturbari uſ-
 fere de ſcalis, & paulo poſt ſunc præcilio corpus exceptum in par-
 tes de more ſecuere, tanto ſpectantium luſtu & dolore ut plurimi ſi-
 bi non poſſent à lachrymis temperare. Eboraci res geſta eſt ad diem
 decimum septimum Aprilis, quem alij ſeptimum Sylo, veteri ſignant,
 Anno millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, Aetatis omnis tri-
 gesimo, actæ in Societate vndecimo, tam magno optimarum

Ec

concluſu

1395. concursu quam vix unquam visus esset ; tanto bonorum solatio ;
magnum glorie Dei & Sancte Catholice Fidei incrementum spe-
retur.

Edwardi
VValpoli.
in fide &
Religione
progres-
sus.

X X X I I. Proximum est ut ab hac arbore excisa quis fructus ad re-
liquam *VValporum* familiam manaret ostendamus ; *Henricum* enim
diximus ceteris parentis loco fuisse. Et *Edwardum* quidem affinem cum
primum parentes intellexerunt ad Catholicam propende, euocatum Lon-
dino, quâ increpando, quâ blandiendo conati sunt ab incepto auertere, di-
versisque facti verbi præconibus traditum noui pugilis tentauere constan-
tiam : Ille terroribus illecebrisque superior, argumenta etiam faktorum dog-
matum quæ adserabantur facile ad invictæ petre soliditatem elisit ; & quan-
quam nemini ad id tempus Sacerdoti Catholicò notus, tenuit quam artipu-
orat fidem. In parentum animis certabant cum indignatione amor & dolor:
Metus etiam legum cohíbebat nè Filio Catholicam profitenti ea quæ filijs
debentur pietatis officia præberent. Post varias frustra tantatas vias revoca-
dicum ab instituto, Mater multis cum lachrymis octo aureorum donatum
pecuniâ dimittit domo, iubetq; abire quo liberet. Sperabat terrenis affixa mu-
tillare eum patrijs ædibus filium respectum retro, & amplæ hæreditatis
cum exigua pecuniola commutatione carorumque desiderio emolliendum.
At *Edwardus* cuncta præ Dei lege posthabens, persistit inuictus, & latet
aliquamdiu apud affinem in Catholicos propinquum operiens commodum
navigandi tempus tentauitque abire Regno. In portu detectus ducitur Lon-
dinium & summi Tribuni sedi addicitur captius. Voluit Deus hac et-
iam ratione eius probare fidem, & nuperi hospitis remunerari benevo-
lentiam. Etenim data opportunitate pridem ab uxore dissidentem habi-
tationi thoroque restituit, & morbo correptum conciliari curauit Deo.
Ille vero moriens sine liberis *Edwardum* instituit ex ase heredem : quâ
hereditate auctus, obtentâ Conciliij Regij licentiâ ad annos tres nauigat.
Exuitur
hæreditate

Thefauro ostendo nunquam defuit qui inhinet. *Edwardi* in susepta fide
perleuerantia iuncta diurnæ è Regno ablentiae spem fecerat non nemini
apud Reginam pollenti gratiâ, ordinibus Romano ritu initiatur et
rediturum nunquam in Patriam, aut si rediret facile possessionibus ex-
uenendum. Imperat igitur primò potestatem in bona huiusmodi iouiden-
di tanquam fugitiui. Tum eadem iudicio postulat ut Reginæ iuncta-
cis adhærentis & Majestatis rei. Nondum apud le statuerat *Edwardus*
quam vitæ rationem esset initurus, expletoque triennij tempore redit
in Angliam, ignarus eorum quæ auaritia malitia confundebat : Pa-
rem Londini morantem adit, & initio benevolè accipit : Paucos
post dies commutata mente frater obnuntiat eum nè in conspectu
det; non posse se per leges Magistratum celare tam fædi lederis notam-
te proscriptum; neque subministrate quæ iure debebantur, ni se per-
gat;

garet, & legibus obediens cum se redderet cui sine periculo subueniri posset. *Tam parum fida est in discrimine ipsa sanguinis propinquitas!* Vulgato itaque reditu cum sulque deque quererentur plurimorum apud Norfolcienses & Suffolcienses ædes ut vnum hunc reperirent, aliquantâ collectâ pecuniâ rursus transiicit, fidei pietatisque seruandæ solicitor quam hereditatis. Romæ altioribns studijs dantem operam à sacris ordinibus sulcipiendis deterrebat humilis de seipso existimatio; Sacerdotij enim dignitatem dum meritis laudibus extolleret, nihil in se par tantò muneri perspiciebat. Sed quam ipse mentem verebatur induere, induxit Deus in itinere Neapolitano: Sæua etenim orta tempestate vouet se reducem in potestate futurum Rectoris Seminarij, ordinesque suscepturum si id opportunum ille iudicaret, testem voti aduocans *Richardum Smithæum* comitem viæ, eum qui deinde Episcopi Chalcedonensis titulo claruit. At Edwardus ut dignitatem Sacerdotij virtutum omnium ornamentiis decoret, Societatem etiam Iesu amplexus est, anno eius seculi nonagesimo quarto, ætatis trigesimo tertio, missusque est Tornacum: Tum expleto Tyrocinio, Louanijs, Bruxellis, Antwerpia biennio altero operam proximo iuuando impendit, atque in Angliam postliminio reuersus, quadraginta totos annos eam missionem excoluit, vir natura comis, & quem innatus candor omni hominum generi gratum reddebat. Fidei tuendæ causa octingentiarum minimum libratum nostratum annuarum possessione excidit, vnde *VValpoli* appellatione relictâ, nomen assumpsit quod Anglicè *pauperem* significat, ut qui pro Christo pauper & esse & dici voluerit. Octo supra leptuaginta annos numerabat cum in morbum extremum incidit: premebatur pertinaci catharro; Itaque præcludi sibi sentiens paulatim respirandi facultatem, post sumptam Sacrosanctam Eucharistiam, petiit sacro oleo muniri sibi ad cælestem patriam viam, & ad singula magno cum pietatis sensu respondit. Tum ex libro precum sumptuam chartulam tradidit Sacerdoti legendam, repetitique ipse clara voce singulas post legentem periodos; Erat autem haec sententia.

" Viuam & moriar in fide Christi Iesu, atque in eius Catholica, Apostolica, Romana Ecclesia. Credo omnia quæ Apostolorum Symbolo continentur: Septem etiam esse Sacraenta; & quicquid Christus per Ecclesiam credendum proposuit; Hæreses omnes detestor. Humiliiter peto veniam peccatorum, & propono firmiter abstinere in posterum, si vitam Deus dederit longioram. Inimicis omnibus condono iniurias, & si in aliquo quemquam ego offendam peto mihi condonari. Dolores hos & mortem perfere desidero ad Dei, gloriam & peccatorum meorum satisfactiōnem.) Legem deinde Christi Passionem comitabatur frequentibus Theologicarum virtutum actibus, postulatoque rotario cum numismate sacro, atque ad cællum appenso, clausis tanquam ad quiescendum oculis placide

I 595. placide animam efflavit tercio Martii Anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo; Trium votorum Professus anno eius facilius noscitur. sed be
Cur pauca de nostri extent nar- randa.
XXXIII. Quod aginta annorum difficilissimis Elizabethæ Regine & Jacobi temporibus labores & pericula, magnam in hoc uno praedictæ factorum segetem narrationi nostræ præbere haud dubio potuissent nisi pericula ipsa aditum narrationi præclusissent. Dum etenim nihil usquam tutum fuit ab immanni perquisitorum grege, non familia, non domus, non in domo apertum abstrusissimum, non diei, non noctis hora; dum Sacendoni in azi- diam aliquem angulum retruso vix spirare dabatur, dum Patres Martisque fa- milias ab ipsis domesticis nunquam sat le munitos eredebant, in perpetuâ suspi- cione & quotidiano metu cunctis viuendum erat, verebamur mentem nos quisque chartis illa committere quæ si in malevolorum sorte manus in- ciderent, familiam vniuersam euerterent; viuentes igitur propriæque mo- stros in obscuro esse necesse fuit, & quæ agerent, quæque in dominib[us] acti per itinera patientur latere vniuersos, præter eam qui videt in abscondito, & ynicuique pro meritis præmium reddet. Pauca quæ comonachie euasero incendium, & in Belgio vel Romanam perfetti potuerunt, & quæ per manu tradita obliuioni subtracta sunt, præter ea quæ publicè in iudicio sunt peracta, Historiam hanc ut non omnino nulla eset potius, quam ut pro dignitate illustrasi possit efficerunt. Id quod in hoc uno aduentum duxi beneulo Lectori plura & maiora in alijs etiam requirenti, paseat unde brata penuria, & narrationem non ex factorum perpetrorumque manu p- sed ex causa pietiatur. Nunc ad Henrici Fratres reuertatur oratio.

Christo- phorus
Valpolus
XXIV. Vnum memorauimus Regis Hispaniae stipendijs mili- tantem, Altetum, qui postquam captiuo fratri in Zelandia succurrerat, ex- ample & hortatione fratis petiit Societatem. Is erat Christophorus, Acad- mie Cantabrigiensis alumnus, nostri Joannis Gerardi operâ Ecclesiæ conci- liatus, & ad iter Hollandicum viatico adiutus; profectus Romanum in Angli- cano aliquamdiu studuit; Annū deinde ætatis cum ageret vigesimum quartum in Societatem admisus vigesimo septimo Septembri anni mille- gesimi secundi, & missus in Hispanias non diu superfuit. Nam exco super millesimum sexcentesimum Vallisoleti obiit, spiritualium rerum Praefectus, quarum & sanctæ solitudinis fuerat perquam studiosus.

Richardus
Valpolus
Calumniis
in illum ex citata. Richardus, Christophori ætate prouectior, Societatem anno anno posteriorum cum iniisset, erat (teste Pitzae) egregius Theologus: Studijs Adolescenti- tum in Anglorum Seminarijs Romano, Hispalensi, Vallisoletano plerumque præfuit, ac demum post Josephum Creswellum rexat missione. Edwar- dus quidam Squire Franciscum Drake celebrem in Oceano p[re]statu securus, prædas acturus in Indijs Regi Hispaniarum obnoxij captus est in m[ar]opanone cum alijs eiusdem farinæ prædatoribus & ductus Hispalito: Isthic dum liberè vagatur per urbem, liberiore lingua & gestu dixit gessitque quidpiam quod indignantes Hispani ad inquisidores retulerunt. Hi centum hominem inuituit

ingravit in carcere, & post aliquantum temporis metam tradidit Carmelitis 1595, ad duos annos custodiendum, impediti ad sanam illum mentem reducendi. Tardius solitudinis simulacrum velle esse Catholicum, aduocari curat *Richardus Walpolus*. Hic qui multa de indomito viri ingenio audierat, hominem videbat nonquam subiectum miratus rerum conuersionem cautè leanteque ageret, decernit. Ad dies multos rei extrahit, erudiendo, experiendoque. Quae omnes Squires sibi non credi, orat, obsecrat expediri rem, ea quæ vehementius dixerat in Catholicos, non suo sensu, sed eorum qui ista acris defendunt dixisse aiebat. Aspergitur tandem *Richardus*, & Deo quæ intus in animo abdita sunt permittens, ore confidentem excipit & aboluit. Spes ratat hoc stragemate feliciterandam libertatem, quæ cum non daretur, clam ante annun-
tia fugit, rebelleran conclavi literis ad *Richardum*, excusantibus quod eo insatu-
to se subduxisset: Quæliterat cum in inquisitorum manus primum venissent,
absillis ad *Richardum* peruenire. Edwardus Squire reperto in portu Lucarensi
quæ prompta ad soluendum Angliam repetit, & confessim in Classe Esteria-
na quæ ad verandas Terceras nauigabat denuo se dat in mare. Meminet Ec-
clor in caula Campiani, Chadocum quendam narrasse cum sermo esset de fa-
dere Sancto ad Angliam bello subiugandam se interfuisse sermoni: haud abs-
olutus hic fabula cuditur. Squirus ut petuerit in Insulam, adiit ad optimatum
quempiam, quod se secundum leges sistendo suspicionem abstigeret quam fa-
milio quæ sparserat de adiunctione ad Catholicos, & per locum narrans quid-
quid fidei cum *V Walpolo* translegerat, promptum se spondet fore ad Magi-
stratus obsequium. Nondum sciebat miser Deum quâ quis peccat viâ cùdem
punit peccatum, & facinus in caput vertere facinorosi. Fingitur ex ijs qui
cum Squiro capti fuerant revertisse ex Hispaniis quempiam cum literis quæ
permutata verborum significabant à Squiro quidpiam actitandum esse
et quo multa & magna penderant. Primum literat ut erant fieri, rei ciun-
cti. Tunc quoniam alijs res tanta haudquaquam negligenda videbatur, re-
uocatur Squirus à mari. Examinatur: negat sibi quidpiam huiuscmodi in-
terfuisse tetradionum cum *V Walpolo*: Admouetur quæstioni: Vi tormenti-
videtur quidquid fabdoli fabularum fabricatores illi imponuerant. Ac-
cepisse ministrum à *V Walpolo* puluerem venenatum in vesica, quem si equi-
taturæ Reginæ ad pomum sellæ aspersisset, (aspergere autem facile pos-
sente vesica perforata ad pomum pressa) Illa manu ad nates aut ad os, ut sit,
admittat, veneno conceperit interire: Neque sat fuit fateri se accepisse, nisi
de appetitu faceretur, quod etiam tormenta expresserant, atque ut manu
propriæ quemque fassus faciat signaret.

XXXV. Haec ut ad *V Walpolum* delata sunt, ridere primum vani ca-
pitis inanitionium; Tum constantibus literis certior factus rem serio
narrat, scriptit Epistolam & exordius verbis Magistri Athanassi. " Magna,
inquit, & clara voce, manique extensa (quod didici ab Apostolo) Domum
immeam ipsius animam testor, & ut scribitur in libris Regum, lufu-
randum

Epistola
69.

randum concipio, testis sit Dominus, & testis sit Christus eius, quod hæc omnis accusatio falsa est; & protestor eorum Deo & Cœlesti curiâ vniuersitâ & in verbo Sacerdotis, mihi in cogitationem nunquam venisse quidquam consum quæ obijciuntur. Quamvis verò mihi planè persuadeam hanc meam protestationem abundè omnibus, qui cauteriatam non habent conscientiam, fidem facturam de mea innocentia, (nam apud laplos, & profanos, & extra Ecclesiam positos (vt loquitur Cyprianus) de quorum peccatoribus excescerit Spiritus Sanctus, quid aliud esse possit, nisi mens prava, & fallax lingua, & odia venenata, & sacrilega mendacia, quibus qui credit, cum illis necesse est inueniatur, cum Iudicij dies venerit.) Circumstantias hiç aliquas adiungam quibus clarum efficitur hanc omnem accusationem meram esse fabulam ab ijs confictam qui vt Societati nostræ quoquo modo noceant nihil pensi habent quid aut dicant aut faciant mali. Princípio igitur tam exigua mihi intercessit cum Squiro consuetudo, vt nè nomine quidem hic meum rectè tenuerit; nam in accusatione dico *Willemus quem Richardum* dici oportebat. Deinde reor eos qui istud scelus mihi imposuerunt, existimare aliquid mihi esse cerebri: *Quis vero tantilli iudicij homo rem tantam committeret homini nouo, & proflus ignoto, de quo etiam non frustra suspicio esset neque in Sacramento fidelem esse, sed omnia simulatè agere vt euaderet?* Adde quod saepè sapientius rogarit, vt reuersurum se in Angliam commendarem Catholico cuiquam qui fouret domi Sacerdotem; qua in re cùm me parum illi fidentem repererit, quâ ratione existimari potest in tanto flagitio futurum me confidentem? Tum inter cætera fertur dixisse, si quid dubitationis in facinore perpetrando occurisset, iussisse me vt Doctorem quendam adiret inter Sacerdotes seculares carcere tentum, quem nominauit; Nam cùm dicant etiam isthic me rem aperuisse nostris, cur non potius cum ad nostros remissem, quam ad Doctorem illum, quem palam est vniuersitæ Insulæ quam nullo erga Societatem affectu feratur? Sed Dei fuit hæc prouida ratio, vt vero nil simile toti negotio misceretur. Denique Squiri prima negatio, deinde post horarum quinque tormenta, confessionis in quæstione retractatio, & iterata coram iudicibus cùm de capite diceret, protestatio, quod neque venenum accepisset, neque quidquam in Anglia attentasset mali aquersus Regiam, ostendunt hominem in laqueos aliorum nequitiâ immersum, modo in hanc se partem versasse modo in alteram vt se extricaret; & cùm nihil inter omnia certi dixisset, metus & spei vndis iactatum sui ipsiusmet inconstantia perisse. Nam cùm per tormenta examinantes manu propria signatam expressissent confessionem, non immeritam videbantur necis pænam quamquam mendaci intulisse, & vero supplicio tantæ falsitati veritatis umbram adfinxisse, quod leuitarum nomina apud populum ab odio non esset immune. Ita potentum seu astu, seu auro luditur in hominum innocentissimorum fama ac vita ob fines sibi propositos profliganda.

XXXXVI.

X X X X V I. Mendacem verò siestamque fuisse hanc omnem trag-
diam (præter veram Squiri necem) & vel ab ipso Squiro consarcinatam
ut se Magistratu*m* in iustæ ingressu commendaret , vel ab subornatis testi-
bus Stanleyo , Mundæo , Rollo illi impositam , multa sunt quæ suadent
præter ea quæ Richardus obseruanit . Narrant enim qui fauerunt compira-
tioni non fugisse Squirum ex Hispanijs , sed permutatione facta cum cap-
tivis Hispaniensibus excessisse , cum palam sit ex ipsiusmet literis subdux-
isse se clanculum . Tum *VValpolum* aiunt cum videret Squirum nihil in
isto genere attentare , permisisse cuiuspiatt ex Hispaniensi captiuitate re-
deundi in Angliam , rem ut optimatibus dexteret , & Squirum accusaret :
Quasi verò *VValpolus* tam prodigus esse potuerit famæ lux , ut cum tantum
scelus latere potuisset , nullo fructu suo nisi ingentis probri , propalando
permitteret cuilibet transfretanti . Hic verò , cui res permisla dicuntur , redux
in Angliam , non se missum , aut permisum aiebat eo sine , sed clam literas ,
quas ferebat , subfuratum esse ex conclavi . Tam difficile est , sibi *honestum co- barentia proferre inter mentiendum* . Illud non potui sine admiratione , di-
cam ? an indignatione aliqua legere in actis à quodam qui intererat recita-
tis , Squirum cum in iudicio de capite se defenderet , palam repetiisse se quinq;
horarum dirissima quæstione laceratum fassum esse quæ neq;*dicta* , neq;*facta*
vñquam à le fuissent , tantum ut à tormentorum acerbitate liberaretur ; Proces-
tores verò Regios , codem loci affirmasse adhibitum cum nunquam fuisse
quæstioni ; quæ lectori concilianda relinquo : Mihi enim hinc confici
certissimè videtur , rem totam non sine apertissima partium colla-
tie transactam : Cùm interini Rollus , quicun ex Hispanijs traiecerat Squi-
rus , in Arce teneretur clausus , nè Squiro neganti se quidquam cum illo
de huiuscmodi rebus habuisse sermonis si contentiret iudicium de capite
interturbaretur ; liberiorque Stanleyo , & Mundæo , notis quadruplicatori-
bus daretur potestas quæ vellent crimina Squiro imponendi : Quæ ars
non est apud illos infrequens qui ut fines suos consequantur nullum ar-
bitrantur scelus esse indecorum . Hæc acta sunt dum Hispali degeneret *VVal-*
polus : Qui amotus istide Vallisoletum non modò quædam edidit in lucem
eius temporis Hæreticis laruam ut detraheret , (Quæ apud Pitzatum vide-
re est , & Alegambe) sed in conuersione Pickeringi *VVoroni* , lethali mor-
bo decumbentis insignem nauavit operam , & Sancto Dei Zelo plenus ad
misericordem eius in supplices pietatem experientam prudenti consilio
morti proximum præparauit .

X X X X V I I. Pickeringus hic , prius Filius Baronis *VVoroni* , mag-
nam partem Galliæ , Italiæ , Hispaniæ , Germaniæ peragrata , motu &
linguarum discendarum studio , proea quæ Septentrionalibus stationibus
familiaris est antiqua consuetudine : Corruptæ Religionis quam à tenebris
haulerauit erat tenacissimus , tum natura sua , cum Paxui Horaci *Voroni*
qui apud Venetos agebat Orator institutione : Cum multis aspero defide-
contulerat

1593.

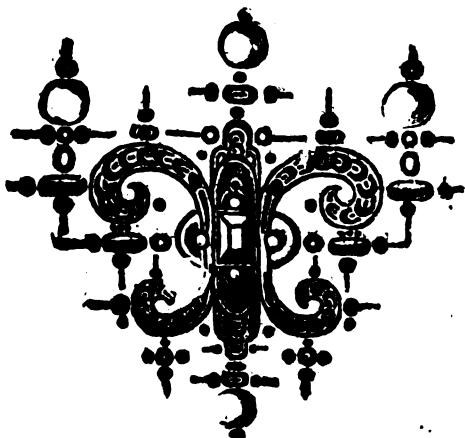
contulerat sacerdos auditus audiendi, seu humanitate, seu curiositate magis-
tra; doctus ultra aures nihil in animum demittere. Vallisoleti dum ar-
geret quid tibi in postrema ægritudine acciderit ipsummet audire iuniat re-
ferentem.

Tertio Octobris Anni sexcentesimi quinti, feria secunda, correptus fe-
bri, accessitum cum qui mihi erat à cubiculis, iure iurando adstrinxisse nè
quenquam ex Patribus Societatis ad me vocaret. (erat enim is Catholi-
cus) aut de morbo quidquam nuntiaret. Etenim animo meo prorsus
federat vivere & mori in Religione Protestantum, neque ultra quem-
quam audire de fide differentem; videbar enim sat multa à pluribus au-
diuisse in Italia, Hispania, & alibi; die Sabbathi, qui fuit morbi deci-
mus tertius, Pater quidam Societatis, qui casu de ægritudine audierat,
me inuisens, petijt quid esset causæ cur eum moneri noluerim de tam
graui corporis intemperie. Timebam, inquam, nè de Religione infer-
res sermonem; & nunc rogo, si me amas, vti de ea nè verbum facias.
Cumque Pater ille nihilominus aliquoties offerret rationes cur Catholicè
vivere & mori expediret, totidem vicibus flagitaui ut desisteret, toti-
demque assueauerai apud animum meum omnino decreuisse in ea
quam hactenus cœlui Protestantum fide vivendum mihi esse & mori-
dum, certum de remissione peccatorum meorum per Christum Iesum,
si eam fidem ad mortem usque tenerem. Abiturus Pater rogat an bene-
uole accepturus essem si me rursus inuiseret? utique ait, si ut amicus in-
uias; si vero ut de Religione iterum commoneas, oto obsecroque ne ve-
nias; discedens considerare, inquit, te tamen velim primo & serio per-
pendere, Tibi ceterisque plerumque Protestantum persuasum esse Ga-
tholicos posse saluari: Ex aduerso quotquot sunt, vel qui ullo unquam
tempore fuerunt, Catholicos tanquam indubitatum fidei articulum tene-
re, Protestantes & reliquos Hæreticos extra Catholicam Ecclesiam salu-
tem consequi non posse: Si igitur Catholicis me adiungerem, utrunque
consentientibus leturam initurum esse viam. Quæ consideratio non
valde me tunc temporis commouit. Monuit deinde nè animo esse vel-
lem prorsus obfirmato; cauerem vero nè resistendo cogitationibus, quas
diuina bonitas parata esset ingerere; excluderem obstinatè media quæ
pro animæ meæ salute misericorditer disposuisset: Permitterem me potius
illi integrum cum omni indifferentia, obsecraremque si à recto tramite
hactenus deuiassem, docere vellet viam rectam qua illi servire, & ani-
mam meam seruare possem. Tum valedicens rogauit, si ulterius aliquid
audire cuperem de Religione se acceperem: venturum se quavis intempe-
stæ noctis hora. Postrema hæc oratio altè insedit animo, vñsaque est
tam vicina rationi, vt non possem tam æquo non vti consilio. Itaque
non multo post quam discessisset, exxi me ut potui in genua, & pro-
tensis ad Cœlum manibus, quam ardenter, intimis ex viscibus mal-
tisque

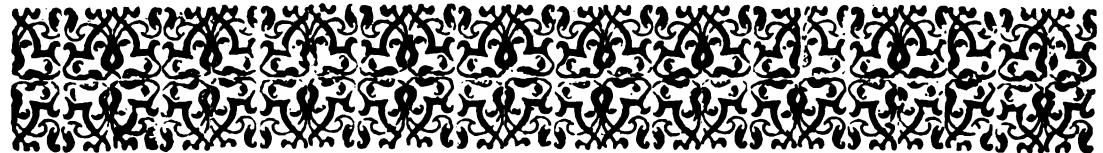
tisque cum lachrymis rogaui D̄cum Creatorem, vt me facturam suam oculis misericordibus insueretur, dignareturque voluntatem suam mihi & rectam salutis viam, si in recta non esse, demonstrare. Quā in precatione dum quanto potui ardore persisto, oculis ipsis obijcitur subito clarissima lux in Crucis figuram efformata, animo verò tam multa pro fide Catholica argumenta quod illa sola sit via ad salutem, atque ex aduerso Protestantum Religio absurdissima, & damnationem inducens, vt nullum mihi penitus dubium adhæserit. Inter hæc autem argumenta, multa fuere quæ à netnīne me quoquam ante audiuisse memineram; tanto vero gaudio exiliebat cor quantum verbis exprimere nequeam. Confessim igitur accito Patre, atque interea orans Deum ut hunc in me spiritum seruoris conseruaret, mox ut aduenit petij ut peccata confitenti præberet aurem; narrauique quæ acciderant vniuersa: Illa autem dies perpetuo me compleuit solatio & salutis consequendæ fiduciâ, vñā cum firmissimo proposito faciendi, si viuam, quod in me erit pro exaltatione fidei Catholicæ; si verò Deo visum fuerit me modò ex hac vita educere, libenter moriar, tradoque me penitus in eius Sacratissimas manus, & Cælites omnes iogo ut me iuuent, quo debitas Deo gratias agam pro hac tam magna misericordia, quā tam singulari vocatione me fecit membrum Catholicæ suæ, ac Romanæ Ecclesiæ, in qua gratia eius adiuuante viuam & moriar. Quorum omnium veritati ut fidem faciam, hæc propria manu signavi, hac decima septima die Octobris Anni millesimi sexcentesimi quinti. Præsentibus *Richardo VValpolo, Francisco Young, Ioanne Persal*: Is erat morbi dies decimus quintus; qui ingrauelcens, postero deinde die vitam illi lusulit cum meliore commutandam; sepultus est honorifice in Ecclesia Sancti Laurentij, magno Nobilium Hispanorum conursu, quos per id tempus Vallisoleterum Regis Philippi tertij aula vocauerat. Scripta & morientis manu firmata relatio missa ad Parentem Baronem magno incitamento fuit ut quām-primū etiam ipse deposito legum metu, contemptisque huius saeculi perituriis bonis, fidem Catholicam amplecteretur; eaque propter in ludicium vocatus persistit imperterritus; certus reliquorum omnium quām certissimæ firmissimæque Religionis subire iacturam.

X X X X V I I I. *Richardo VValpolo* aliquot post annis Vallisole-
ti vita functo, successit in Praefectura Studiorum primū, tum in cura
Missionis *Michael*, eius frater minimus natu; Fuerat post Patrem *Ro-
bertum Jones* Superior nostrorum in Anglia. Tum reuersus in His-
panias, quanquam valenti robustaque corporis constitutione, sicut & cæ-
teri fratres, æstuantibus cessit caloribus, migravitque è vita Hispali, non
multum quinquagenario maior, quatuor votorum Professus ab anno no-

226 Historiae Provincie Anglicanae.
1595. non supra sexcentum. Hos ex sua gente manipulos Martyr obulit
 Christo , ccepitque cum exultatione prouentum quodam nata est pacis
 maritata virtutis mascula doctrina.

H I S.

HISTORIÆ PROVINCIAE ANGLICANÆ SOCIETATIS IESV. LIBER SEXTVS.

S
 Eculidecimi quinti Anno nonagesimo quinto regebat Col- Res in An-
 legium Anglorum de vrbe *Mutius Vittelleschi*, is qui de- glicano de
 inde totis triginta annis Societati Vniuerlæ præfuit Gene- vrbe iterū
 ralis: Vir suauissimis moribus, atque orbi Christiano mul- turbata.
 tis nominibus pergratus. Nullâ tamen mitissimi hominis
 arte euelli, nullo ad dulcedinem medicamine emolliri posse videbatur a-
 maritudo animi aduersus Patres, quam apud eius temporis Alumnos pepe-
 rerat noxiæ libertatis fallax amor, souerat maleuolorum oculta astutia,
 annorum aliquor peruicacia roborarat. *Claudius Aquatinus* ex consilio Af- 29. Octo-
 fidentium Patrum de abdicando tandem eius domus regimine cogitarat. In- bris. 96.
 consulto verò *Personio* cùm nollet suscepitam semel euram disserere, scripsit
 in Hispaniam rationes consilij responsum expectaturus. *Barretus* Collegij
 Duaceni Præses eo etiam tempore venerat Romanam ut quâ posset industriâ
 mederetur malo. Cumq[ue] familiariter inquisivisset in cauas tantæ acer-
 bitatis, *Clementi* Pontifici obtulit quæ ex v[er]s[u] existimauit, multa præ-
 fatus de Societatis in Clerum Anglicanum beneficiis, quæ sine infami
 ingratitudinis nota negari occultariue non possent; dissidijs verò hu-
 iuscemodi statum Religionis vehementissimè labefactari affirmauit, cam-
 quæ communem esse omnium Catholicorum vocem, à qua nemo, ex-
 tra paucorum æmulorum coniurationem, dissentiret. Caulas verò om-
 nino

Ff a

1596. nino octo recensuit ijs in literis quas eius anni quarto idus Aprilis dederat ad *Personium*. Primo quod mortuo *Alano* Cardinale studiorum post habitâ curâ , publicis se miscuissent Alumni negotijs , tum alteri ad eam dignitatem promouendo , tum facultatibus amplioribus ac priuilegijs impo trandis intenti ; quibus in rebus cum societatem reperirent non usquequaque consentientem , primùm irâ , tum odio permoti in partes discesserant , Patres infestis oculis tanquam causæ Patriæque aduersantes aspiciebant. Earum deinde partium nonnulli quorum studium erat vt amotâ Societate Collegij bona sub nomine Congregationis administrarentur , ipem quibusdam Alumnis fecerant officiorum præmiorumque si conspirarent , & laxioris disciplinæ . Tum in conuictum admissi fuerant aliqui quos ipse Rhemensi Seminario turbulentos expulerat. Quidam etiam non iniuriâ suscepimus grauiter de simulacione submisus ex Anglia sub larua pietatis incautos ut falleret : Plures vero casu , & iniquâ regimini commiseratione cooptati , absque debito an apti essent examine. Compleuerant præterea plurimorum aures falsi rumores de dissidio Sacerdotum in Anglia à Patribus Societatis , autem in immensem famâ controverfæ ; quæque factio incruduerat Bruxellis aduersus Hispanos & Coronæ Hispaniensis fautores , eadem in Seminarium istud irrepererat non minoribus animis sustentata : Quæ ut mentes otio deditas audaciaque licentia occuparant quid mirum si iuvenile ardore impellente ad peiora ruentes impatientesque disciplinæ , iugum excutere sint meditati ? Consentientium denique fiduciâ numeri , & vicie quadam desperatione , & iureiurando rurbanæ conspirationis firmitate animati , quidvis audere potius quam retrò ad incepto recedere decreuerant.

Personius
in Italiam
nauigans
conciliat
dissidentes.

II. Hæc ad *Personium* Barretus , qui opportunè in Italiā nauigauit eō tempore quo Deus viam aperuerat ad conciliandos dissidentium animos ; more sublati sex vel septem pertinaci confociationis fôdalibus. *Claudius* etiam Generalis proficiscens Neapolim rem integram eius prudenti pietati transmiserat : administrandam , non minus beneficium arbitraturus pacem induxisse , quam fundasse Collegium . Arduam igitur in rem ingressus *Personius* , & Dei oculum dexteram moderandam , post ardentissimas preces & quotidiana pro successu vota , quidquid vel prudens caritas , vel benigna leueritas cogitare poterat item dij diligentissime contulit. Deprehensis quibusdam à Satellitibus in taberna , impetravit in Collegio conclavia aliquot nè in vincula raperentur . Tum per Accaritium Lateranenalem Canonicum Procuratorem Pontificium legitimè examinatis , atque de fædis sceleribus conuictis , cùm non minus decem aut duodecim amandandi iudicarentur , procuravit & vestem novam , & ad iter sumptum , ipsis sibi noxiæ fæderatis ad gratulantibus & agentibus gratias quod & tacitis criminibus & absque grauiore supplicio & quodam cum honore extre funderentur. Tum quâ hortando , quâ suadendo quâ etiam laudando ipsorum inter Alumnorum quædam consilia , auctoritate præterea quâ & in Societate & apud Principes viros plurimâ valebat , coniunctâ cum virtutis morumque latitiâ , & prudentia in omnibus summa cum laude , id apud reliquos efficit,

cit, ut quæ in futurum constituenda erant, non tanquam ipsius decretæ, sed tanquam ipsorummet consiliorum effecta obuijs vlnis amplectentur; scriberentur. 17. Maij que ad Generalem *Claudium*, nullum potentius remedium videtur ad pacem operatissimani conferuandam stabilendamque, quam si apud eos *Personius* dicitur maneat; ut cuius prudentia, mansuetudo, industria, caritas, terminus contentionis positis quietem induxerat, eandem in futurum tempus illius praefens virtus & auctoritas roboraret. Similia scripsere ad amicos, Doctores Hillius, & Guilielmus Giffordus Decanus Insulensis, benedicentes Deum qui quietem & 10. Julij admodum post Moysen Iosue, post Ionatham Davidem, ita ad populi scilicet præsidium post *Alanum* substituisset *Personium*. Et duravit ea pax ad annos plurimos; neque inquietorum deinde turbulentiam, quamquam tentata, potuit vni que quaque infringi. Fructus autem qui ad pietatem accendebat etiam autem quantus quamque excellens fuerit dici non potest, reuocata pristine sublimis vocationis existimatione, & cum in studijs diligentia virtutum omnium recuperatæ exercitatione.

III. At *Personij* in Italiam profectio aliam habet causam, ijsque Opinio de publicarum rerum rationibus immersi, Principum priuatorumque studia & *Personio* ad Cardinalem promouenda. actiones pro suarum modo cogitationum interpretantur. Meminerant Regis *Philippi* Secundi aures apertas ei semper fuisse & faciles, tantumque ceteris tribus vel auctoritatibz vel consilijs, ut & gratum esset quodcumque proponearet, & quidquid petiisset hanc difficulter impetraret: adiutuque scribant ad itineris sumptum quingentorum aureorum nummum pecuniam. Tunc *Alano* Cardinale demortuo quæri videbant eius gentis hominem qui res Angliae cum dignitate moderaretur, neque legnitet agi ut aduersa Hispanio partis honor adderetur, quâ in re neque Regem dominire, neque quemquam *Personio* prælaturum animaduertebant. Exemplo autem Teleti ad illam dignitatem anno nonagesimo tertio euisti non regre Clementi Pontifici perfluentum, ut vniuersales Ecclesiæ Regnumque rationes priuato Societatis instituto præhaberet: Ipsius denique *Personij* virtus, industria, zelus, resumti experientia publicarum, orbi Christiano ubique notissima, & fama viri longe lateque per omnium Principum aulas dispersa, sermonem haud leuem concitarat propediem in Patrum Purpuratorum Senatum adiungendum: Edicatumque ex numero Hispani aliqui non grauabantur eius dignitatis id temporis consueto Illustrissimi titulo illum honestare. Quæ vox cum in Belgio usque esset perlata, *Oliuerius Manareus*, & *Richardus Gibbonus*, prelio quo Societatis institutum colebant studio, literis adeum datis obiectati fuerunt, ne se patretur huiuscmodi honoribus abduci ab ea quam hactenus cura laude professus fuerat vita ratione. *Oliueritus* ipissimus his verbis illam allquitur.

Reuerende in Christo Pater. Pax Christi. &c. Iam tempore est ut V. R. Societati vniuersæ, & orbi ipsi testam faciat integracionem suam, & fidem erga Societatem ipsam. Occasione obitua Illustrissimi Domini Alano, nihil Literæ Oliuerij Manarei super ea re.

1596. non moliuntur Angli nostri, nobiles, Sacerdotes, Seminaria ut capiti tuo imponatur diadema Cardinalitium. Hunc in suum obtinuerunt literas ab his proceribus, nominatim à Duce de Feria, & fortanab ipso met Archiduce ad Regiam Majestatem atque ad suam Sanctitatem vanosq; Cardinales, ad quam etiam ipsi varijs ex locis suas precatorias dederunt. Actum est quidem cum aliquibus à nostris ad inflextendiam eorum animos potius ad Reuerendissimum Episcopum Cassanensem, quod multo utrius sit opera V. Reuerentia Angliae, & particularibus, & Seminarijs in statu in quo nunc versatur simplici & Religioso, quām ad Cardinalitiam dignitatem euectæ; in qua minimè posset tam liberè versari cum omnibus Anglis, intelligere secreta, p̄scribere necessaria particularibus & secretis personis sicuti nunc; neque emendicare eleemosynas à Principibus & Nobilibus, à Prælatis & Ecclesiasticis, à Ciubus & Mercatoribus Cardinalis effecta, sicuti nunc sub priuato habitu, & modestia Religiosa apud omnes liberè & sine offensione facit: Non conuerteret à Religione Catholica alienos, non Catechilaret, non visitaret ægros in carcere, & priuatis ædibus, neque aduentantes Anglos in nauigiis in portibus varijs; neque administraret deniq; Sacra menta, sicuti nunc facit, & hæc præstat omnia summa cum utilitate, & omnium ædificatione: Sed totam solitudinem cogeretur transferre ad negotia publica Ecclesiæ, & ad œconomiam & curam domesticam, quæ non posset non esse permagna, vbi prouentus exigui sunt, domestici multi, pauperes & peregrini plurimi, desiderium omnes iuandi ardens. Nam quid posset conferre in Seminaria auxilijs aucta dignitate Cardinalitia? haberet, inquam, prouentus octo vel decem millium ducentorum: Quid illud eslet ad opitulandum tam multis, ad succurrendum Seminarijs, & ad honestam necessariamque familiarę sustentationem? Hæc, inquam, luggerimus, & ostendimus Dominum Cassanensem iam habere prouentus certos & paratos, & maiores quam habuerit optimus Cardinalis Alanus: Sed hæc non eos mouent, propter causas Vestrae Reuerentiaæ notas, cuius candor, humanitas, rerum Anglicarum peritia, & in omnes caritas, sic eos capit, ut non intendant alijs quam suis consilijs. Supereft igitur ut vestra Reuerentia, quod factura erat me non monente, valde generose agat, ne porta semel aperta laxetur magis, magisq; patet aliquorum ambitioni. Aduigilet autem nè clam se cum Rege agant, & eius animum inducant in hanc persuasionem, quod licet Societati non expediat, expedit tamē bono communii Ecclesiæ, & Regni Anglicani; nam vt pientissimus est, verendum est ne sibi persuaderi patiatur: Illud autem persuasum habeo, nullum esse in Societate qui vel facilius, vel efficacius amoliri possit à Societate hoc malum: quām Reuerentia Vestræ, quam vt Deus Dominus noster conferuet precor, & Sanctis suis precibus multum me commendo. Bruxellis 24. Nouembris 1594,

Reuerentiaæ Vestræ seruus in Christo Oliverius Manareus,

IV. Erat id temporis Hispali Personus cùm has accepit, quid respondebit Manareo non reperio: Sed missus eius literis ad Laudium Generalem hæc adiungit.

Admo-

Admodum Reuerende in Christo Pater Noster Pax Christi. Quod ra- I, 96.
 rius breuiusque his præteritis mensibus ad Paternitatem Vestram Icripta. Literæ Per
 tamen in causa fuit partim valetudo aduersa, partim etiam quod negotium nul- sonij ad
 lumen magis momenti occurseret de quo scriberem : Nunc vero quando fe- Claudiū
 biibus nostris quattanis, Dei beneficio, magna ex parte, leuatus sum (licet Generalem
 non omnino liber) & negotium se offert grauissimum, copiosius mihi scri-
 bendum duxi. Post mortem Illustrissimi Cardinalis Alani runtululi nescio
 qui his in partibus spargi cæperunt mihi impendere Cardinalitiam dignitatē;
 quader si mihi eo tempore ridendum potius & contemnendum, quam resisten-
 dum videbatur, & quod nullo certo fundamento aut auctore nütetur, & e-
 iusmodi esset negotium de quo ego sine verecundia vix loqui aut mentionem
 facere possem, ne quod dicitur, dum sumum conaser reprimere, flammanam
 videret velte accedere; tamen cum postea Madriti etiam nonnullorum ho-
 minum sermone agitari rem competi, neque non Romæ, magis me com-
 motum sensi; postea vero cum ante biduum opinor, vel triduum litteras
 à Patre Oliverio Manareo acceperim, (quarum exemplar ad Paternitatem
 Vestram una cum his transmitto) quibus intellexi serio id negotium ab An-
 gлиis nostris in Flandria agi, vell altem bonum Patrem sic existimasse (qua-
 quam alij recentius contrarium Icripterint) non amplius mihi tacendum dan-
 manio iudicavi, saltem apud Vestram Paternitatem, eius præcipuam in nos
 caritatem semper expertus sum, & cui ex officio Paterni sui regiminis, tunc
 mihi cum Societati etiam ipso prospicere incumbit. Primo igitur verissime
 Paternitati vestra affirmare possum, molestissimam mihi extitisse hunc rei
 mentionem: Nihil enim ab animi mei vel sensu vel iudicio alienius cogitari
 potest, quam ut ego ab hoc tranquillo vitæ genere, in quo summa animi con-
 solatione, non nihil in Sanctum Dei seruitium, & commune Patriæ meæ af-
 filiæ simile subsidium, per eiusdem Domini nostri gratiam, conferte videor,
 ad aliud vitæ exercitium tam longè dispar transferar, ad quod licet illustre &
 per se Sanctum & Venerabile, ego tamen in me nullam vel aptitudinem
 vel inclinationem sentio, nec vires habeam quibus illud explcam. Deinde te-
 iam, ut quod verè sincereque in Domini nostri conspectu, & bene perpen-
 sentio eloquar, omnino iudico ea omnia verissima esse quæ Pater Oliverius
 enunierat incommoda, quæ causæ nostræ publicæ accidenterent, frago ab hoc
 vitæ cursu renouear, nimisrum quod Seminaria tum Hispanica tum tactans
 quæ in Belgio sunt detrimentum patarentur; & si quid modò patriciaribus
 hominibus præsto, id minus præstare possem extra hoc vitæ genus, utilio-
 terque omnino esse operam meam Patriæ, tamen hinc modò (si tamen
 utilis est) quam effet alio illo in genere quod aliqui mihi obtrudere vellent,
 non intelligentes incommodare se sibi ea in re qua maxime prospicere & co-
 modare cupiunt. Quod cum verissimum sit, Paternitatem Vestram humil-
 lime, omnique quo possum affectu ob Dei causam precor, ut veri Patris of-
 ficium haec in re perficiat, & periculum hoc (si quod impendeat) nihil enim
 adhuc

1596.

adhiuc certi habeo, auertere conetur. Quibus autem illud medijs fieri possit, Paternitatis Vestrae prudentia optimè constituit; ego solunimodò rem ipsam significandam, & Paternitatis Vestrae caritati proponendam iudicau. Deus ipsam multos in annos in columem nobis conferuare dignet, cuius Sanctis Sacrificijs me humillimè commendabo. Hispali. Die 20. Februarij. 1595. Reuerendæ Paternitatis Vestrae indignus Filius & seruus, *Robertus Personius*. Hæc Personius ad *Claudium Generalem*; quibus liquido ostendit superfluum esse eum cohortatione auertere qui sponte fugiebat?

Eiusdem
literæ ad
Franciscū
Inglefield.

V. Multo tamen id apertius legitur in literis ad Franciscum Inglefield aliquot post mensibus exaratis: Erat Franciscus Inglefield *Personio* ab antiquo tempore coniunctissimus, integerimè Catholicus, & Catholici Regis rationibus addictissimus; Quem *Personius* in Purpuratorum Patrum Collegium cooptari & iudicabat dignissimum & ut amicissimum optabat: Fuerat enim *Philippo* & *Maria* regnantibus à consilijs, vir maturo iudicio, propensa in omne bonum voluntate, omnibus ad dignitatem Cardinalitiam adiumentis ornatussimus. Hic frequentibus literis rogarat *Personium* ut suam vellet Regi Catholico sententiam aperire de Cardinale in *Alani* demortui locum substituendo; In illud tandem descendit *Personius*; & scriptis literis ad Dominum Ioannem Idiaques (virum in consilio Regio fidentissimum) explicuit, quām id primū, eo prædictim tempore, esset necessarium, & quibus hominem oportebat esse dotatum ornamenti. Dein, si quinam essent futuri idonei quereretur, remisit ad *Josephum Cresswellum*; tum quia sciebat hunc & instituti Societatis esse studiosissimum; & cum comperisset huiusmodi agitari inter Principes viros consilia, atque in *Personium* coniecerit oculos, respondisse pro more suo quibusdam per parabolam, "Non esse Deum aut opis aut consilij tam egenum, vt cùm in animo esset vestem nouam parare, eam sineret ex veteri & lacerno confici pallio.) Tum etiam nominare quemquam refugiebat quoniam inter primos nominandus videbatur ipse Franciscus Inglefield, qui tamen pro veteri amicitia rogarat *Personium*, ne sui hac in re mentio fieret. His Francisco expositis, quid de se ipse sentiat his verbis aggreditur enarrare.

Nunc verò quoniam occæpi tecum clare his in literis & cum omni fiducia agere, progrediar aliquanto vterius, & quod ad hoc negotium spectat, totum effundam animum meum, & quidquid intus in me tentio, siue iudicij, siue propensionis aperiam in conspectu Dei, sine vlla simulatione post multam apud me & Deum meum deliberationem, cum quanta potui indifferentia & summo desiderio & voto cognoscendi diuinam voluntatem. Primum igitur, vt tu probe nosti, licet salus totius mundi penderet ab hac mea promotione ad dignitatem quam tu mihi optas (quod quām sit incertum Deus nouit, & cœntus ipsi mirè varijs nos commonent, vti in quibus quotidie fallimur siue nostras inspiciamus siue aliorum rationes) Ego tamen neque directè possum, neque indirectè prætendere, atq; ambire hanc promotionem, quoniam voto adstringor vt nè ambiam; Quod votum vt iniulatum custodiā det mihi, obsecro, Deus suam sanctam gratiam, atque vitam istam mihi

mihi auferat potius quam voluntatem illum non offendendi hoc in genere; 1596.
 & hoc fateor, vnicum est ad quod ex voto obstringor, non ambire videlicet
 directe vel indirecete.

Secundo; licet ambitu seposito, posset quis sibi placere in huiusmodi pro-
 motione, vel eam etiam desiderare, gratias tamen Deo meo, sentio me ab v-
 troque (vti confido) liberum: Etsi enim speciosæ multæ rationes se offerant
 quandoque de rebus magnis quæ præstari possent ab homine in illa dignita-
 te constituto, sincere tamen dico, quod quādo cogitatione penitus ingredior
 in deceptiones quas tecum ferunt huiusmodi longè positarum rerum imagi-
 nes, atque in euentus incertos, & in pericula molestaq; quæ mihi in ista atq;
 in futura vita possent oriri; & animo deinde verso conditionem hanc viuen-
 di securam & plenam consolatione in qua dego, utiliorem etiam mihi for-
 tas & alijs; Ita inquam, dum mihi ante oculos statuo, & quædam præterea
 quæ mihi à multis retro annis sunt proposita, per oppida, scilicet, & vicos in
 Anglia discurrendo tradere Christianæ doctrinæ præcepta; si Anglia meo te-
 pore reduceretur; ab alio illo vitæ genere tam me sentio alienum, vt ne cogi-
 tare quidem de illo sustineam, multo minus vt cupiam: Quia propter liber
 sum (vti spero) ab omni tali desiderio; & quod amplius est, his argumentis
 & spirituali quodam leniu & affectu ducor in hanc sententiam, vt omnino iu-
 dicem hanc esse Dei voluntatem, non vero illam; Ita non clare quidem rem
 euincunt fateor; si enim euidenter euincerent, iam non esset in me locus deli-
 berationi, quantumvis videri res posset alijs aut utlis aut necessaria. Attamen
 Tertio hinc sequitur (quod & tu facile dabis) quod cum non sciam esse Dei
 voluntatem vt promouear, dubitem vero plurimum propter rationes posi-
 tas, tencor, & tenebor semper, non solum non desiderare promoueri,
 aut prætendere, sed animo esse temper in contrarium inclinante; At-
 que si altior potestas (iquæcumque demum illa sit) vellet mihi istud
 imponere, oblistere debeo, & rationes afferre cur contra sentiam. Id-
 que non solum vt quod voui præstem, & fidum me probem Religio-
 ni meæ, quæ detrimentum pateretur ex tali promotione; sed vt ani-
 mæ meæ periculo caueam, quæ mihi carior esse debet quam orbis vniuersus
 eti plures essent; quandoquidem ingressus in huiusmodi dignitates solet esse
 iucundus & blandus, exitus molestus & luctuosus; Quod in ultimo nostro
 bono Cardinale nemo fortasse me attentius obseruauerit. Denique post hæc
 omnia diligenter in conspectu Dei persensa atque agitata, & quæ à me fieri
 possent cuncta accuratè præstata ad Dei voluntatem cognoscendam quoad
 fugam huius promotionis, si per auctoritatem cui resisti non posset impo-
 neretur, (quod spero nunquam futurum) posset equidem eo euentu spe-
 tari illam esse diuinam voluntatem, & (quod consequitur) daturum il-
 lum gratiam sufficientem ad onus sustinendum pro eius gloria; & quo
 magis sincerè conatus fuerit quispiam onus declinare, eo maiora præsti-

1596. *durum suscepso onere, quemadmodum multis & magnis Dei seruis olim contigisse legimus; atque hic habes, quidquid aut dicere aut cogitare possum in hoc negotio, non aliter scriptum quam si ad pedes Confessarij me esse Deo redditurus confessim animam. Quod apud te, quælo, serua reconditum, quoniam tua solius importunitate vixtus haec scripti, ut tibi satisfaciam; nisi ex intimis aliquis particeps tuo iudicio fieri debeat, qualis est Fitzherbertus &c. Deum tibi rogo esse propitium, decimo Maji Anni 1595.*

V I. Vides, lector, sincerum *Personij* animum, & quam nulla honoris ambitione tangatur: Cum vero Romam, anno vertente peruenisset, & aucto sermone rumor increbesceret, abiit ad Generalem & ad Assistentes Patres, paratum se offerens ut vel confessim vrbe se clam proriperet, vel quamcumque suggererent rationem ocyus amplecteretur. Illi Pontificem adire suadent deprecandum, argumentisque instructum quibus rem consiliumque interuerat. Res dubia, & multis implicata nodis. Quid enim si Pontifex huiusmodi nihil in mentem venisse responderet? Quid si depreciationm ambitum interpretaretur? Quid si requireret prudentiam? si argueret precipitationem? Quid deinde si Rex neglectum se arbitraretur, atque post tot benevolentiaz signa posthabitum, quando nisi se mouente Pontifex nil esset decreturus. Nam quod illum honoris audi cultores viri aliqui vilis abieciique animi hominem dicturi essent, qui de summa spe deiici mallet, quam vento spirante prosperè ad portum celsissimæ dignitatis conari prouehique, tanti illi erat, dummodo ab receptis in Societate moribus periculum depelleretur. Atque ex aduerso de prudentia periclitari videbatur consultius, quam tarditate remedij locum dare confirmandæ sententiæ; in quam si Pontifex Rexque conspirarent, serius Societatis indemniti, serius *Personij* integritati prouideretur. Regi vero Societatis institutum veneranti non futurum ingratum quoquo modo pro eo iterisse. Die igitur sibi ex consuetudine addicto adit Pontificem, exponit qui sermo per urbem, qui per Hispanias Belgiumque inualuisse: Ratione contendit operam suam in ea quam gerebat ueste, quam in purpura, futuram Angliae utiliorem: Honores æmulationem, dignitates negotiorum varietatem ac molem parere inimicam sedulitari quam praesens Angliae status flagitabat: multa haereticos quotidie in lucem edere falsa, blasphema, perniciosa Catholicis, quæ promptum attentionique calatum cum postulerent, quandoquidem ipsius defuncti Cardinalis Alani iudicio, ea hac tenus quam tenuerat scribendi agendis, ratione, afflictæ in patria Ecclesiaz profuisse, eandem ut tenere posset humilibus precibus obstatatur, in summis beneficijs positurus si per eius excellentem benignitatem vitatis nouis itineribus ignorantique scopolis conluta ficeretur maria nauigare. Ad haec Pontifex laudato Societatis instituto quo ambiendis honoribus aditus præcluditur, nihil sibi, ait, à Rege esse

esse prescriptum: Sermonibus neglegtu facilius quam conatu obuiari: Gra- 1596.
tam sibi esse operam quam haec tenus scribendo agendoque impenderat; can-
dem porro teneret studiorum cursum, quibus ad palmam meliorem quam hic
mundus offert contendens, Deum habiturus esset, & se propitium, neque fa-
cile se quae feliciter inchoarat interturbatum: Ea Responsio Claudio Ge-
nerali satisfactionem, Personio ab importunis de dignitate sermonibus qui-
etem attulit quam expetierat.

VII. Quoniam verò in literis ad Franciscum Inglefield facta est Fitz- Thomas
herberti honorifica mentio, opportunè hic dicetur qualis vir & quantus is fue- Fitz Her-
rit, quandoquidem & à Personio numerabatur inter eos quos dignos censeret
qui Alano in purpura succederent, & multis ante obitum annis Societatem
complexus, præter alia munera, seminario Anglorum de Vrbe diutissime
præfuit, & rexit pacatissimè.

Natus in Comitatu Staffordiae claritatem generis quam à progenitoribus
traxit perillustrem, omnis literaturæ genere reddidit illustriorem, virtute
verò atq; auitæ fidei propugnatione ornatissimā. Paris nobilitatis adscita Con-
iuge, cùm familiam duceret suscepit liberis, non minorem Religionis quam
rerum domesticarum curam gerens, Campianum & Personium cùm primū in Insulam descendissent, amicè excepit, & fouit liberaliter. Inquisitum est
deinde acriter in eos qui heterodoxorum templo non frequentarent; pennis
propositis in ablentes, specie quidem conformatiōnis ad leges omnibus com-
munes, re autem vera ut frequentatione ista paulatim inflecterentur animi ad
opiniones à Catholica alienas, vel certè mulctis ex absentia corrogatis æra-
rium impleretur. Fitzherbertus inter primos eam fraudem impietatemq; de- Garnetus
testatus, non ipse solum abstinuit, sed edidit rationes cur abstinendum
omnibus esset, nisi fidem debitamque Deo obedientiam in discriminē ve-
nire vellent.

Neque hac vna arte in Catholicos pugnatum est:
Suspiciones in vulgus seminatæ consensionis cum Pontifice cæterisque Prin-
cipibus ad inuadendum regnum pacemque publicam perturbandam: Ita-
que præcipui quique aut carcere coerceretur, aut ad ædes suas restrin-
gebantur & ad pauca circum milliaria. Suain istis fors Fitzherberto contigit
qui cùm mitissimi esset ingenij, & constanter licet, ferret tamen dolenter
in perpetuo metu vexationeq; versari, empta libertate transnuigat & pri-
mū in Gallijs sedit, quamdiu spes erat Reginæ Scotiæ, arcta detentæ
in Anglia custodia, Regis Galliæ, & Ducis Guisijs affinis auctoritate subleuan-
dæ: Illa per summam iniuriam, & coniuge necessaria morte sublata, Guisijs
etiam acerba cæde interfectis, migravit in Hispanias, atq; eius Regis in aula
multam præstitit operam ad Religionem in patria sustinendam, donec per-
tales seculi, & vitæ tranquillioris avidus, primū Mediolanum cum duce Fe-
riæ, tum Romanam concessit, & sacris initiatus, qua orando, qua scribendo
reliquæ ætatem Deo & Ecclesiæ consecravit. Nam cùm sibi de statione pro-
vidisset non longe ab Anglonum Seminario disiuncta, ad illius domus Cam-

1596. panam horas omnes moderabatur, surgendi, orandi, iucumbendi, Mensæ, studiorum, iam tum excludendarum nugatum tam diligens, ut fenestrarum in aduersam domū prospectantem nunquam sineret patere. Hic primum edit latine contra Machiauelli de hac thesi, *An sit utilitas in scelere?* doctum opus & pium. Tum Anglicè eodem fere argumento iustis voluminibus duobus docuit Ciuem bonum, aut moderatorem valem esse post Réip. neminem qui eius rationes cum vera Religione non coniungat; Ac deinde, Quæ sit vera Religio: vtraque multiplici auctoritate & solidis probationibus confirmans atque illustrans exemplis. Anno vero huius seculi decimo tertio palam suscepit Societatis ueste, præfuit deinde Missioni Bruxellis annis duobus, & in eius temporis controversijs scripsit quæ Alegambe recenseret; Tum Rector Seminarij de vrbe annis prope viginti duobus, licet vitare omnino non potuit (quantumuis benignis & commodus) inquietorum Adolescentium turbulentas machinationes, compeluit tamen, & paucorum dimissione paci consuluit cæterorum, atque ætatis annum agens octauum supra octogesimum in æternum transferendus requiem placidissimè quievit, decimo septimo Augusti, Anno huius seculi quadragesimo. Viget in hanc diem memoria viri non apud hos Catholicos, sed & qui ab istis Religione dissentient famam eius existimationemque recordatione conferuant, recoluntq; sermone, & inter cætera antiquæ nobilisque familiæ decora hunc utriusque locant. In cuius commendationem virtutis narratur, tam seruido frequenter caluisse pietatis sensu, vt familiari sermone Hymnum aliquem, vel Psalmi verbum explicans, tantis subito æstuarit ignibus, vt neque lachrymis singulibusque temperare, neque vocis sonum, aut corporis contremilcentis motum cohibere posset. Sed de istis ipsummet audire præstat postquam mandante Generale suos ipse sensus explicare coactus est. Sic igitur loquitur.

Eius pietatis sensus. VIII. Ego Thomas Fitzherberti Anglus Annorum nunc sexaginta duorum, Filius Guilielmi Fitz herberti, & Elizabethæ Swinerton, mandante Sancta obedientia respondeo quæstionibus mihi propositis in ordine ad vocationem meam ad Societatem Iclu.

Primum; quod ad deuotiones particulares attinet (omissis ordinarijs) præcipua pietate per gratiam Dei colui semper Beatissimā Virginem; unde cum annos circiter viginti numerarem, voui recitare quotidie eius officium: addidi deinde alias obligaciones, non modò iciunandi in omnibus eius vigilijs, sed in ijs abstinenti quoque ab ovis, pisce, & lacticinijs quibuscumque: recitare etiam singulis diebus unam coronam, Sabbathinis vero duas, tum etiam cōfiteri & communicare & recitare Rosarium integrum in eius festis, vel per octauam; denique iciunare diebus Sabbathinis, cum domi meæ me esse continget.

Anno octogesimo octavo (vixore iam mortua) post factam Confessionem generalem apud Patrem quendam Societatis, in festo Annuntiationis voui in honorem Virginis Castitatem: Et anno sexcentesimo primo cum esset in

in Hispania in Feste Nativitatis eiusdem vovi Sacerdotio initiani, quò maius I 596.
Deo & Sanctissimæ Matri præstare possem obsequium: atque ea propter annū tequenti in Feste Purificationis, hic Romæ, habitum indui Sacerdotalem,
suique Sacerdotio initiam in peruvigilio Annuntiationis eiusdem anni, &
ecceci Misam primam in ipso Feste. Voui præterea legere quotidie officium
de Spiritu Sancto, & alias preces in honorem Sanctissimæ Trinitatis &
Patronorum, & ieiunare diebus Mercurij & veneris quando apud me essent.

Ad Religionem in genere præcipue me mouit consideratio quod omnes
Christiani tenentur ad perfectam sui abnegationem, ad quam cum multo
facilius perueniatur in statu Religiolo quam in seculari decreui cum statum
amplecti. In particulari verò videbatur mihi Institutum Societatis Iesu &
magis necessarium, & magis hoc tempore utile Ecclesiae Dei, quandoquidem
Actiuam cum Contemplatiua vita perfectissimè iungens habeat profi-
ne proprio propagationem fidei Catholicæ & salutem proximorum, atque
adeo ad Angliæ conuersionem præ alijs esset idoneum; unde Anno millesimo
600. in Sancta Maria Maiore atque in Feste Assumptionis glorioissimæ Vir-
ginis voui viuere & mori in Societate Iesu, modo Reuerendus Pater Claudius
Aquaviva Generalis dignaretur me admittere, cuius voti hoc est exemplar.
Confidus gratia Dei & auxilio Spiritus Sancti, per merita Passionis seruacitatis
nostri Iesu Christi, & intercessionem Beatissimæ Virginis Marie, Sancti An-
geli mei Custodis, Beati Ignatij & omnium Sanctorum, Promitto, & Voueo
omnipotenti Deo, me humiliter & enixè à Reuerendissimo Patre Generale
Societatis Iesu petiturum ut me in eandem Societatem cooptare dignetur; &
quandocunque visum ei fuerit me ad probationem faciendam admittere, me
statim Nouiciatum ingressurum habitumque Societatis sumpturum, & deinceps Regulas atque instituta eiusdem seruaturum quamdiu vixero; Atque in-
terim promitto ac voueo me obtemperaturum suæ Paternitati Reueren-
dimissimè, iisque omnibus quorum curæ & regimini me cōmiserit; nec non
& omnibus alijs eiusdem Societatis Generalibus, & Superioribus. Ita ut intel-
ligendum sit me hunc penitus renunciare voluntati meæ, ac illam, meque ro-
tum in perpetuum dedere, & subdere Reuerendissimo Patri Generali nunc
existenti, cæterisque Generalibus successoribus Societatis Iesu quoad moriar.
In cuins rei testimonium hæc scripsi manu propria, & subscipsi. Romæ. 15,
Augusti in Feste Assumptionis Beatissimæ Virginis Marie. 1608. Thomas
Fitzherbert. In Feste vero Nativitatis eiusfui ab eo admissus à prandio in eius
cubiculo, praidente Patre Personio. Cum vero existimaretur utilius fore ad
Dei gloriam & obsequiūm Societatis ut neque item ad Nouiciatum, neque
ad aliquod tempus mutare habitum, datus est mihi Superior Pater Thomas
Odoenus tunc temporis Minister Seminarij Anglorum, coram quo emisi deinde
tria vota Societatis, & reuertiās omnibus quæ habebam conatus sum om-
nes Societatis Regulas obseruare quantum poteram extra Collegia vel do-
mos eiusdem, tempora videlicet orationis, examinum, lectionis, renouatio-

1596. num, & reddendæ rationis Conscientiæ; singulis etiam mensibus legebam Regulas, & Epistolas omnes quas vel scribebam ipse, vel recipiebam; ostendi Superiori meo, neque obolum expendebam sine particulari, aut generali eius licentia, vt idem Pater testari potest qui iam est eius Seminarij Rector.

Cum vero de gratijs etiam particularibus respondendum mihi sit, Agnosco varias à Diuina bonitate mihi indignissimo & grauiissimo peccatori esse communicatas, etiam si aliud non meruerim præter Infernum; Et primum quod quanquam natus sub Rege hæretico Edwardo sexto Anno millesimo quingen-tesimo secundo, quando nulla erat publica professio Religionis Catholicæ in Anglia, habui, ex peculari Dei prouidentia & misericordia, Parentem utrumque Catholicum, & fui Baptizatus cum omnibus ceremonijs Sanctæ Ecclesiæ, & educatus Catholicè. Et memini cum puer essem quinque vel sex annorum habuisse me lumen & donum fidei; quoniam solebam stans aspicere Cælum, & cogitare de Deo, atque in primis de eius æternitate, & quod suisset semper sine principio, conabarque multum intelligere quomodo hoc esse posset; & licet non capiebam, credebam tamen multa cum admiratione. Videor etiam habuisse expressam fidem Resurrectionis licet conceptu infantili inuolutam: quoniam anno millesimo quingen-tesimo quinquagesimo octavo, qui fuit sextus ætatis, cum familiaris quidam meus mihi primum narraret mortuum esse parentem meum, & expectaret quid essem responsum, diu hæsi tacitus, quasi aliquid meditans, quod cum ille animaduertens, rogaret quale esset, respondi, dolere me de mortuo parente, quia quando esset resuscitandus in die Iudicij, appareret exesus à vermis, & plenus foraminibus. Reduxit mihi hoc in mentem idem ipse amicus postea, & videtur mihi aliqua semper hæsisce eius dicti memoria.

Semina præterea aliarum virtutum inseuit Deus in ipsa pueritia, licet defectu discretionis, & ex multa malitia naturæ meæ, non tulerunt fructum debitum. Nam cum nonum vel decimum ætatis annum attigissem magno desiderio capiebar faciendi elemosynas, & cum aliud non suppeteret, de cibis domesticis clam surreptis abscondebam quod deinde distribuerem pauperibus. Ieiunabam etiam aliquando indiscretè cum non haberem patrem spiritualem qui me dirigeret: nam annos numerans non plus duodecim tribus postremis diebus quadragesimæ indixi mihi ieiunium in pane solo & paucis fructibus. Cumque multa intellexissem de Patribus Societatis & eorum instituto, valde erga illos afficiebar, & erga quoscunque illis addictos: magnoque in illa ætate concepto desiderio Martyrij sæpius Nœum precabat vti mihi eam ficeret gratiæ. Crescente vero cum ætate lumine fidei, creuit (Deo benigne donante) zelus erga fidem Catholicam, & odium hæresis, neque conuerſabar libenter cum hæreticis aut interfui eorum concionibus. Quia in re non possum omittere beneficium à Deo mihi præstitum. Nam cum sexdecim annorum iuuenis studerem in vniuersitate Oxoniensi superuenit ex curiositate tentatio audiendi hæreticam concionem: Nolui tamen sine consilio consensuque illius quo tunctemporis utabar ad Sacramentum Confessionis, erat autem is Sacerdos lenex non multum doctus

doctus, qui latebat Oxonij propter persecutionem) petenti eius sententiam 1596.
 respondit posse me sine peccato interesse modò non animo discendi, sed audiendi tanum (Et sane illis temporibus paucissimi Catholici abstinebant à concionibus, etiam si nollet interesse precibus) Audita igitur sententia Confessarij, egressus sum quodam die ut audirem insignem quendam Concionatorem qui iam concenderat cathedralm antequam peruenirem: confessus vero ut intuli pedem in templum, inuasit me horror tam vehemens ut nullo modo potuerim ibi manere; itaque proripui me, verbo nullo auditio praeter nomen Christi Iesu: Atque ex illo tempore palam omnibus professus fui: me esse Catholicum, & ubiuis contra Ministros & alios haereticos defendebam Religionem Catholicam, confirmabamque Catholicos. Vnde etiam duobus annis coactus sum latere, & comprehensus sustinui carcerem magna cum mea consolatione. Quo vero tempore Patres Campianus & Personus venerunt in Angliam, illis me adiunxi & quo modo potui ministravi, donec crescente in me persecutione statui migrate, & viuere exul quamdiu haeresis dominaretur.

Agnosco etiam summam Dei gratiam & bonitatem quod nunquam permiserit me haerere in peccato aliquo mortali ad viginti quatuor horas quantum recordor, licet iuuenis læpissime illum offenderem mortaliter; ingratissimus & indignissimus tanta misericordia.

Sæpius etiam iam inde à pueritia excitauit in me diuina Majestas sensus & affectus spirituales vehementes magna cum animi mei commotione. Nam de cennis puer fuggerente matre ut pararem me ad lacrosanctam Communione, cum egressus fuisset in agrum & cogitarem magnitudinem Mysterij, rogaremque Deum ut me tanto beneficio faceret dignum, tam magna subito obruit mentem consolatio ut in abundantes lachrymas profumperem; duravitque is motus aliquanto tempore, magnoque cum fructu (vti ipero) confessus sum & communicavi: atque exinde in hoc usque tempus multa similia mihi acciderunt in Anglia, Gallia, & Hispania; praesertim post factum votum Castitatis. Atq; (ut alia omitam) in Hispania per aliquot dies oblatæ est mihi representatio Christi Domini Crucifixi tantopere impressa memorie ut semper occurreret nisi cum dormire: quam gratiam perdidi mea culpa, quoniam ingratus non aestimauit illam ut merebatur, neque studui conservare.

Alias dum legerem vitam Sancti Benedicti à Sancto Gregorio conscriptam, resolutus in lachrymas magnam noctis partem ingentem sensi consolationem & dulcedinem donec somnus me oppimeret. Postquam vero admissus fui in Societatem multo frequentius, multoque copiosius huiusmodi fruitus sum visitationibus, visusque sum mihi quandoque torus ardere amore diuino; & quadam nocte orans in lecto cum non possem dormire, vilum est mihi quasi quoddam flumen seu dicam torrens quidam irruere in cor me-

1596. um, implens me incenarrabili dulcedine, certumque faciens diuinæ præfetiæ in anima mea, vnde cæpi laudare Deum magno cum iubilo, & copiosis lachrymis, frequenter etiam repetens Benè venerit Dominus meus, Benè venerit Dominus meus, & gratias agens de tam dulci visitatione.

Alias etiam dum in nocte Natiuitatis Domini canerem sacrum in Collegio Anglorum, & ministrarem Sacrosanctam Eucharistiam studiosis, tanta superuenit consolatio tantulque lachrymarum impetus ut neque possem progredi in communicando, neque canere quod supererat sacri, quamuis multum & læpe conarer: vnde multum dolens & confusus quod hoc mihi publicè accidisset, rogaui Deum ut tolleret illam vehementiam, non fuit tamen mihi possibile canere, & vix secreto legit quod reliquum erat præ abundantia lachrymarum & singultuum: durauitq; ad duos vel tres dies illa sancta lætitia & consolatio. Ex quo videre est quanta fuerit Dei benignitas & misericordia in me miserum & ingratum peccatorem.

Denique singularissimam gratiam mihi fecit Deus ponendo me in protectione Beatissimæ Matris suæ toto vitæ meæ curlu ac præcipue in eius festis, eamque expertus sum in multis magnisque necessitatibus spiritualibus & temporalibus, ut etiam in obseruatione voti Castitatis quod in honorem illius voui; Atque in calumnia quadam grauissima & falso testimonio in Belgio aduersum me late ex quo de vita periclitabar: In multis etiam peticulis in mari & terra, in quibus manifestum sensi auxilium Sanctissimæ Matris, ut merito dicere possim id quod Beatus meus Pater Ignatius solebat ex profundissima humilitate de se dicere, Quod duas hæc res non possent simul in alio homine inueniri, recepisse videlicet à Deo tantas tamque excellentes gratias, & tam ingratum nihilominus fuisse erga diuinam suam Majestatem.

Quod verò attinet ad ultimum quod queritur, respondeo me tantam consolationem & ædificationem percipere in omnibus quæ video in praxi Instituti Societatis ut magnam spem habeam per media in illa disposita peruenire ad finem quem ambio salutis meæ & proximorum. Laudetur semper Iesus Christus Dominus noster & eius Sanctissima & dulcisima Mater. Hæc de se Fitzherbertus. Cuius in ultima ætate lucrandarum Indulgenciarum studium curaque hoc monumento commendatur." Cum ego Thomas Fitzherbertus Societatis Iesu Sacerdos, octoginta septem annos natus assiduis laborem infirmitatibus, ijsdemque adeo grauibus ut expectem quot die donec ventiat immutatio mea, atque interim tamen publicis & communibus Ecclesiæ necessitatibus pro virili mea parte contribuere cupiam, offero Domino nostro Iesu Christo, in visione Sacratissimæ Passionis ipsius omnes illos corporales doles, cæteraque aegritudinis meæ molestias quas patior & passurus sum usque ad horam mortis meæ, pro Ecclesiæ pace & fidei Catholicae propagatione ad intentionem Sanctissimi Domini nostri Urbani VIII. iuxta Bullam Iubilei

à Sar-

à Sanctitate sua nuper editam. Et cum præ mea debilitate alias corporales posse nitias subire nequeam, Rosarium Beatissimæ Virginis *Mariæ* vñâ cum septem Psalmis pœnitentialibus & Litanij, singulis diebus (diuina me adiuuante gratia) per totum hoc tempus quadragesimale recitare decteui, modò vita vi- relque mihi suppetant, quod iudicio Confessoris mei relinquo. **Redeamus** nunc ad *Personium*.

I X Domesticæ disciplinæ Seminiorum mittendorumque in Angliam Sacerdotum cura immediatis Superioribus incumbebat, *Personio* tamen ab eo- runderem origine commendata fuerat vniuersalis quædam inspectio, tum volente *Aquauina*, tum Pontifice assentiente, vt cuius industria tam magnum subſu- dium perituræ Angliæ fuerat comparatum eius solitudine fouveretur perfic- returque. Conatus vero plurium annorum felici successu, ac Religionis in ea insula non leui incremento comprobatus mentem *Claudio* iniecit, vt cum Rectoris Seminarij de vrbe officio in eum collato, in reliqua etiam autorita- tem illi confirmaret sub nomine *Præfecti Missionis Anglicanae*: Quæ Præfe- ctura Societati ipsam præcipue eiulq; subditos in Seminarijs & in Anglia com- morantes, & per varia Collegia dispersos Anglos spectaret, ab illis autem ad cæteros ad Seminaria pertinentes, aut in Anglia laborantes, quantum commo- dè fieri posset, deriuaretur. Et anno quidem nonagesimo inchoata primum est illa administratio institutis Seminarijs Vallisoletano & Hispalensi; sexto verò post anno in eam formam est redacta quæ usque ad nouæ Prouinciæ in An- glia erectæ initia annis prope tringinta duravit floruitque; excogitatis regulis quibus Præfector Romanæ & per Hispanias & Belgium vice Præfecti inter se, & cum Prouincialibus cæterisque Superioribus ad tam præclaræ missionis bonum promouendum iunctis operis conuenirent. Quarum exemplar Regularum Anno sexcentesimo sexto confirmatarum hic adnectere operæ pretium vilum est, vt quâ animorum coniunctione, quaque prudentiâ res tanta tam multis annis est administrata, posteritati commendetur.

**Officium & Regulæ Præfecti Missionum, tam pro Missione Socie-
tis dirigenda, quam pro Seminarijs Anglicanis, quæ Societatis regimini
subsunt iuuandis.**

Claudius *Aquauina* Societatis Iesu Præpositus Generalis vniuersis Pro- uincialibus, Rectoribus, alijsque eiusdem Societatis Superioribus, & Religiosis, qui Anglicanæ Missionis iuuandæ occasionem habent, salutem in eo qui est vera salus.

Cum Anglicana Persecutio, præter hominum expectationem, ex diuina permissione, ad maiorem probationem & consummationem eorum qui sunt saluandi, prorogata sit; & sancta sedes Apostolica omnibus vijs & mo- dis prouidendum censeat nè Sacerdotum Missiones deficiant; necne Catho- lici in tantis periculis positi Sacramentorum beneficio, alijsque Ecclesiastico-

13961

tum ministeriis destituantur'; nobis visum est pro ea parte solicitudinis quæ Societati commendata est, quæ antea p:ro Seminariis ac Missionibus nostræ curæ subiectis ritè administrandis seruanda commendaueramus, hæc eadem nunc recognita, Prouincialibus, ac Rectoribus, cæterisque Societatis nostræ Religiosis plurimum in Domino commendare.

In quo quidem hunc præcipuè scopum nobis propositum habemus ut missio hæc (in se satis ardua, nullisque vel exiguis humanis fundamentis nixa, partim domesticis suorum persecutionibus, partim externis difficultatibus ac necessitatibus agitata) aliqua saltem ratione, quantum per nos fieri possit, stabiliatur; atq; ea eiusdem portio quæ ante multos annos non sine fructu & nunc iterū diuina, & sedis Apostolicæ ordinatione Societatis nostre Caritati (ad maiorem Dei gloriam) est commissa, ipsius favore & auxilio (quantum sine Prouinciarum incommmodo liceat) ad finem sibi constitutam promouetur.

Quare cum missio hæc Anglicana ad instar Prouinciae cuiusdam gubernanda sit, & propter præsentem persecutionem in diuersis Societatis nostræ Prouincijs dispersa, non possit ab uno aliquo Præposito Prouinciali omnino administrari, multaque occurrant in dies in Seminarijs Anglicanis Societatis nostræ regimini commissis præstanta, quæ à Prouincialibus & Rectoribus (cum ciuidem Nationis non sint) facile sciri, aut commodè, & suo tempore præstari non possunt, (Eiulmodi sunt, Iuuenum idoneorum ex Anglia euocatio, & corundem, cum venerint, cognitio, & per Seminaria debita distributio, vel ab uno Seminario in aliud sanitatis aut studiorum caula commutatio, veletiam dimissio, viaticorum limitatio vel dispensatio, missionum directio, mittendorumque institutio, aliaque plurima, quæ ut ritè ad Dei gloriam, Angliae quæ maiorem utilitatem fiant, particularem rerum Anglicanarum notitiam atque solicitudinem requirunt) ideo præter eam curam atque Caritatem quam dicti Præpositi Prouinciales atque Seminiorum Rectors Anglicano operi promouendo adhibent, adiungendum etiam Patrem quendam Societatis nostræ, ex eadem Natione Anglicana, ad partem solicitudinis atque laboris duximus; ipsique ad meliorem Missionum ac Seminiorum administrationem (sicut in alijs Prouincijs immidiatis Superioribus pro eisdem benè gubernandis concedere solemus) vices nostras comittere; ex quo tam Prouinciales quam Rectors, non solum lumen, sed auxilium quoque atque leuamen, multis in rebus accipient; eique sequentes Regulas, directionis caula, præscripsimus.

Primo itaque ad hunc Patrem (qui Missionum Præfectus nominari poterit) præcipuè pertinebit curare ut Iuuenes idonei ad Seminiorum institutionem ex Anglia, alijsque locis vicinis, suis temporibus euocentur, quò Seminarijs iustus Alumnorum numerus non desir, non obstante temporum difficultate, aut hæreticorum contrario conatu.

Hoc autem ut efficacius præstet, nosse debebit vias modisque quibus ante ipsum usi sunt alij ad iuuenes Catholicos euocandos, certisque personas quibus

quibus tuto fidere possit notas habebit, tum in Anglia, tum etiam in Scotoia, I, 26.
Hybernia, & Belgio, quarum ad hoc operâ secreto vteratur.

Aduentantes verò quocunque iuuenes, siue à le vocatos, siue alia quocunque ratione accesserint, curabit siue per se, siue per aliud Sacerdotem Anglum Societatis nostræ (ne fratus villa, aut fictio lateat) diligenter examinari, iuxta formam hac de re præscriptam; idoneosque inuentos (adhibito Rectoris, & consultorum iudicio) admittendos curabit, eisdemque cum opus fuerit, eadem ratione amouere poterit, obleruatis ijs quæ alibi de modo admittendi præcripta etiam sunt, & in Seminariis habentur; neque nullus Scholaris qui receptus fuerit in vlo Seminario, transibit ad aliud, neque in eo recipietur, nisi patentes literas Præfecti habuerit.

Diligenter studebit conseruare vniōnem & amorem inter Seminaria, omnique dissensionis, ac æmulationis, quantum in se fuerit, ancas mature præscinder; æquum & indifferentem se præbebit in Alumnis disperdiendis, ceterisque rebus distribuendis, quæ vel ad honorem Collegij, vel commodum cuiusque Seminarij pertineant. Quod vero attinet ad cutius siue Artium siue Theologiae, siue casum conscientiae incipiendos, ac numerum qualitatēq; Alumnorum illis applicandorū in quolibet Seminario, ad Præfecti arbitrium iudiciumq; adhibito Rectoris ac Consultorum iudicio, nos remittimus. Quod si aliquando Rectores (vt sit) de viaticis perlucendis, vel de Alumnis inter se permutandis discrepent, ipse controversiam cum amore dirimar; & intelligar hanc præcipuam esse officij sui partem, vt omnes difficultates quæ vel inter differentes nationes, vel domesticos, vel Alumnos, vel ipsos etiam Rectores oriri possunt, prudenter componat, admonito semper Provinciali cum aliquid maioris momenti accidērit.

Hic Missionum Præfectus à Præposito Generali assignabitur, cui in iis quæ ad vniuersale bonum Seminiorum, Angliaeque reductionem spectant, immediatè subesse oportebit, cum ad nullum ea certum Prouinciale pertineant, neque ipse Præfectus certo aliquo in loco moram semper facere possit, si in Hispaniis est, aliquando Vallisoleti, aliquando Hispali, aliquando etiam in Curia Regia, pro negotiorum necessitate verlandum erit. Dum tamen in aliqua Prouincia verabitur, Provinciali eiusdem in omnibus quæ ad personam propriam, moreisque, & ad ordinarium regimen disciplinamque Societatis pertinent subserbit. Præcipua etiam negotia cum ipso communicabit, vt postea dicetur; ita tamen vt per eum impediri non possit in iis quæ ad officium suum pertinent, neq; in aliis occupari, nisi prius consulto Præposto Generali.

Rectoribus verò Seminiorum, dum apud eos morabitur, licet subiectus non sit, omnem tamen Reuerentiam eis debitam exhibebit, primū locum dabit, ipse secundum in Seminarijs habeat, Se veriusque Seminarij indigena censebitur. Regimen tamen Rectorum, aut gubernationem ordinariam nullo modo impediet; sed si aliquid morimentum in Seminario emendandum videatur, priuatim cum Rectori, vel Provinciali tractet; quodcā pruden-

1596. prudentiâ & moderatione faciet, ut auctoritatem Rectoris apud Alumnos, vel apud domesticos, vel etiam exteros, non imminuat; & querelis quidem domesticis (si quæ oriantur) non fâcile commisceat, sed ad Rectorem eas ordinariè remittat: Iple vero vniuersalioribus Seminariorum commodis præcipue insistat, & Rectores adiuvet, tum in pace Collegij conseruanda, disciplinaque & virtute, studijsque Aluminorum promouendis, tum etiam (vel maximè) in rebus temporalibus procurandis & negotijs expediendis, Missionibus faciendis, vt dictum est.

Has ipas ob causas Rectores etiam libenter cum apud se in Seminarijs habebunt, quamdiu apud eos morari poterit, magnaçque amoris significatione in omnibus tractabunt, consiliaque sua confidenter cum eo communicabunt, siue præcente, siue abente, neque facile quidquam quod maioris momenti sit, ipso inconsulto, aut contra ipsius iudicium, vel ipsi vel Prouinciales facient in rebus Seminariorum & Alumnorum, nisi habitu prius ad illud Præpositi Generalis consentu; præsertim in contractibus aut ædificijs faciendis, aut si quid mutandum, aut innouandum maioris momenti videatur eorum quæ antea facta, instituta, aut recepta in Seminarijs sunt, aut si aliquid de novo inducendum; quod parçè quidem, & non nisi prius auditis Seminarij Consultoribus, ipsoçque Præfecto Missionum assentiente faciendum erit; ad incommoda plurima quæ mutationes frequentes consequi solent evitanda.

In rebus autem temporalibus quæ ad Seminaria pertinent, & quas Præfector maximè curare debebit, Rectores præter eam rationem, quam semel quouis anno Prouincialibus reddere solent, efficere etiam debebunt ut sibi cum Præfecto Missionum statum Collegiorum fidenter communicent, acceptis & expensi (quoties ipsi videbitur) rations ei significant vel explicent; quò matutius eorum necessitatibus, quantum in ipso fuerit, opem afferre possit. In sumptibus etiam faciendis vel moderandis libenter eius iudicium audiunt, & sequentur: Quod si non fecerint, ipse Prouincialem admonebit, quo remedium efficax adhibeatur.

Cum tam Seminariorum, quam totius causa Anglicanæ sustentandas fundamētura Regio favore præcipue nitatur, ciuitaque reigraria sapient ad Aulam recurrendū sit, videbit Præfector Missionum si vel ipse vel illo nomine Procurator aliquis pro Natione Anglicana, per Generalem Societatis approbatum, apud Curiam tam in Hispania, quam in Belgio residere debeat. Is autem omisis, quantum fieri potest, particularium hominum negotijs, (quanquam etiam eorum necessitatibus caritas aliquando negari non debet) communia tractat, quæ ad totius causa Catholicæ, & Seminariorum præcipue, utilitatem spectant, eaque cum Prouinciali, dum aderit, quantum ei licet & rerum ipsiarum conditio postulauerit, copiousecabit, cuiusque iudicium in excequendis, quoad poterit, sequetur.

Exponat vero quas Procurator, vel ipse etiam Præfector necessario faciatur,

cum

1596.

aut pro te, tum etiam pro literis quae ex varijs locis deferuntur, cum ad communum bonum Seminariorum pertineant, sumptus etiam itinerum quae Seminariorum causa facturus est Praefectus Missionum, ipsius distribuendi erunt iudicio in Seminaria, si aliunde non suffpetat; curabit tamen ut quam minime fieri potest Seminaria hinc grauentur; & Rectores ex alia parte ad id quod iustum est & necessarium facile benevolenter se accommodabunt, nec respicient solummodo bonum particulare cuiusque Seminarij, sed vniuersale potius totius causæ Catholicæ quam tuerentur, & ad quod sunt instituta Seminaria.

Mutatio Alumnorum de uno Seminario ad aliud ob rationes studiorum, aut valetudinis aliae de causa ad hunc ipsum Praefectum Missionum pertinebit, auditis Rectoribus & consularibus Seminariorum, quando opus fuerit. Quod idem de Anglis Societatis intelligitur qui in Seminariis vivunt, consultis prius Provincialibus Provinciarum è quibus euocantur, & ad quas destinantur. Et quia Seminarium Anglorum Audomarense quod est in Belgio, institutionis sua proposito Hilpanicis subordinatum intelligitur, hanc ipsam facultatem & assistentiam habeat Praefectus Missionum in illud etiam Seminarium Audomarense, vice que suas absens alicui Sacerdoti Anglo Societatis nostræ (Praepositi Generalis approbatione) committere poterit, qui in omnibus se habeat cum Rectori Audomarense, & Rector cum eo, ut hic supra explicatum est; Praefectoque Missionum qui in Hilpanijs vel alibi fuerit, ratione reddet frequenter, de rebus quae ad illud Seminarium pertinent, & iste de omnibus ad Praepositum Generalem, ut sic maiori vniione & robore causa Religionis Catholicæ per Seminaria promouatur. Atque haec eadem quae de vice-Prefectis in Hilpania & Belgio commorantibus dicta sunt, erunt in omnibus etiam intelligenda de Superiore nostrorum in Anglia, & de Rector & Superiore, aut Magistro Novitiorum, domusque probationis, in Belgio commorantibus, ut per omnia eadem ubique subordinatio teneatur.

Hac etiam de causa licebit Praefecto ex elemosynis quas ipse procuraverit, vel alijs nonnullis aliquando in Anglos Catholicos qui transierint (si elegentes sunt) distribuere, prout in Conscientia videbitur ei expedire; Et quando elemosynæ extraordinariæ non se obtulerint, poterit ex ordinariis Seminariorum redditibus aliquid excerpere, sicut etiam pro viaticis Patroni Societatis qui mittuntur in Angliam, vel euocantur ex Flandria, Italia, aliisque locis, cum haec omnia ad commune causæ Catholicæ extendere bonum pertineant, atque ad hos ipsos usus generales poterit nonnullas pecunias aliquando etiam deputare, vel apud se retinere, aut suo iudicio distribuere, praeterim earum elemosynarum quae suo arbitrio ab clari gentibus permittuntur.

Ex Seminario Audomarense, cum ei videbitur, euocabit Alumnos quos indicaverit idoneos ad Seminaria Hilpaniæ, neque reclamabut iij qui Audomari præsunt, neque alio iuvenes atristabunt sine Praefecti ipsius expressa

1596. voluntate, eo quod haec fuerit Regis Catholici in fundando Seminario Audomarensi, eorumque qui negotium solicitarunt ac promouerunt intentio præcipua ut in illo Seminario Seminariis Hispanicis soboles idonea pararentur, quæ suis temporibus in Hispaniam mitteretur. Quoad viatica quæ ad iter Hispanticum erunt necessaria Præfectus statuet quid quantumque Seminario Audomarensi, ex quo egrediuntur, quidque aliis Seminariis, ad quæ scholares proficilcuntur, erit imponendum.

Ad maiorem autem Nationum diversatum vniōnem, notitiamque cum rerum tum personarum, & vt maiori luce, suavitate, & amore procedatur cum Alumnis, curabit Præfectus Missionum, quantum fieri potest, vt Sacerdotes aliqui Societatis ex gente Anglicana, qui boni exempli probatæque virtutis sunt, in quolibet Seminario collocentur, vt paratiōres inde ad Missiones Anglicanas excant; quod vt commodius & suo tempore fiat, ageret Præfectus opportunè cum Præposito Generali de personis quæ maximè ei videbuntur idoneæ. Ad infirmorum etiam curam, aliaque similia Seminiorum ministeria, in quibus Societatis caritas cum Alumnis exercenda est, si qui eiusdem Nationis Anglicanæ Coadiutores Societatis idonei, probatæque virtutis fuerint in Provincijs, qui linguam, mores, & necessitates Alumnorum intelligent, ipsisque benignè ac sollicitè prospecturi censeantur, inter cæteros Coadiutores qui Seminariorum res temporales tractant, ad ipsa Seminaria sunt vocandi; nusquam enim Deo & Societati magis seruire, neque utilius operam suam praestare poterunt; Aget igitur cum Præposito Provinciali Provincie vbi situm est Seminarium his de rebus, id est, de subditis aptis procurandis; qui eum libenter audiet benignèque ac mature prospiciet Seminiorum necessitatibus, cum plurimum referat, tum ad diuinam gloriam, tum ad honorem & æstimationem Societatis ut Seminaria rectè, & per homines idoneos administrantur.

Cum Residentiæ Sacerdotum Anglorum apud Ciuitates Lucarensem & Vlispionensem in Bætica & Lusitania, his annis institutæ, ad Missiones Anglicanas valde sint necessariæ atque etiam opportunæ, neque ulli tamen ex Seminariis Hispanicis subsint, sed omnium Missionibus inserviant, ad Præfectum Missionum pertinebit eisdem prospicere, & de Sacerdotibus idoneis mature prouide-re, eosdemque iterum amouere, & ad Missiones destinare, vel ad Seminaria reuocare, cum opus fuerit, prout ad maiorem Dei gloriam, ipsorumque utilitatem expedire iudicabit.

Eiusmodi autem Missionum Præfectus, tum Alumnorum, dum sub nostra cura sunt, tum Religiosorum Societatis Nationis Anglicanæ, qui huic Missioni destinati iam fuerint, & in Provincia huius rebus tractandis, & administrandis, siue in Anglia, siue extra Angliam in Seminarijs, Residentijs, vel alibi quo-cunque modo, in rebus eiusdem Missionis occupantur, Superior censabitur, ipsisque concedere poterit ea omnia quæ sedis Apostolicæ auctoritate nobis concessa, immediatis aliarum Provinciarum Præpositis ac Superioribus ad-ministranda

ministranda & dispensanda commisimus: Ita tamen ut Rectoribus etiam & Præpositis Provincialibus earum Provinciarum vbi extra Angliam victuri sunt, in cæteris quæ ad communem disciplinam spectant subijciantur.

Quæ vero in his regulis Præfecto missionum pro bona earundem ac Seminiorum administratione committenda & concedenda duximus, hæc eadem intelligentur ordinata & concessa eis qui (nostra vel successorum nostrorum auctoritate & mandato) dictarum Missionum immediatam curam ac solicitudinem, nostrisque ac dicti Præfecti vices gesserint in Provincijs in quibus ipsemet Præfetus adesse non poterit, cum subordinatione tamen ad Præfectum in his quæ ad huiusmodi Missiones & Seminaria spectant, iuxta instructiones particulares hac ipsa de re à nobis vna cum hisce regulis datas: Quas Præfetus vicissim obseruabit cura subordinatis, omni confidentia ipsorum consilio & per ipsos tractando, & executioni mandando quæ in Provincijs circa Missiones & Seminaria agenda sunt, ipsorumque bonam opinionem conseruando tum apud externos, tum apud nostros, maximè vero ipsi subditos, ut sic vndeque maiori lumine, ordine, & vniione procedatur. Omnes vero, tum ipse Præfetus, tum qui in Provincijs eius vices gerunt, in his quæ ad ipsorum personas, mores, & ad ordinariam disciplinam Societatis spectant, ut superius dictum est, Præpositis Provincialibus subiecti erunt.

Initio autem cuiusque Anni mittent Rectores ad Vice-Præfectos Catalogos omnium Scholarium cuiusque Seminarij & eorum qui sunt nostræ Societatis nationis Anglicanæ in ipsisdem Seminariis, cum notis ætatis, classis, studiorum, talentorum ac conditionis, more Societatis, & ipsi, exhibito suo iudicio, si quid obseruandum fuerit, eosdem mittent ad Præfectum: Breuem etiam summam status tam temporalis quam spiritualis cuiusque Seminarij ad eundem prescribant, eaq; omnia foliis leparatis, ut libro qui de unoquoq; Collegio hic asseruabitur, inscripsi polint, & notitia inde peti quādo opuserit. Quot etiam Scholaribus indigebunt in quolibet Seminario, quotque habeant Sacerdotes paratos ut mittantur in Angliam, nomina etiam eorum, qualitates, & talenta, foliis leparatis scripta ut asseruentur. Fabricas vero neq; ipsi instituant, neq; Rectores instituere (præsertim ex Collegiorū sumptibus) neq; contractus maioris momenti inire (maximè si es alienum contrahendum, vel bona Seminiorum oppigneranda sint) nisi consulto prius Præfecto sinant. Scribant præterea Rectores, ac reliqui Patres, præsertim Nationis Anglicanæ, Latinè initio cuiusque Anni ad eundem Præfectum Missionum (præter ea quæ Rectores & consultores Collegiorum ad nos scribere tenentur) breuem relationem eorum quæ præcipue apud eos anno proximè clapso acciderunt, quæq; ipsis videbuntur necessaria, ut nobis etiam, si opus fuctit, ostendantur. Atque hæc sunt quæ de his in præsentia admonenda atque ordinanda duximus; quæcunque vero à nobis prius circa hoc Præfecti officium, variis temporibus ordinata sunt, his regulis expressa & declarata intelligantur: cætera tempus atque usus docebit: Interim vero hæc tam Præfecto

1597.

Missionum, ipsique qui eius vicem in Prouincijs gerunt, quā Receptibus atque Prouincialibus obseruanda commendamus, à quibus animari atque paternè iuuari eos qui Missionis huius curam gerunt in tanto onere perferendo, ad Dei gloriam, cupimus, Seminarijque & Catholicorum Anglorum cauæ, qui pro fidei Confessione tot & tanta pertulere, omnem à nostris impendi caritatem quam possunt exopramus. Datum Tiburi. Die 15. Maij Anno Domini 1606. *Claudius Aquarius.*

X. His præsidijs munitus *Personius* sedulam nauabat operam Missioni promouendæ augendæque, præcipuo studio paci conseruandæ invigilans, nè quā turbulentorum hominum importunitate aut acerbitate animorum communis cauæ amplificandæ desiderium intepesceret: Ac in prijs impetravit ut rescripto Pontificio firmarentur cōmendanturque Alumnorum diligētæ Regulæ Seminariorū addita pénarū remissione ijs qui certos dies festos peculiari pietate venerarentur. Tum piarum libros meditationum vocationi ac instituto Seminariorū accommodatarum cuique studiorum cubiculo curauit attribui, quibus se cùm primum surgerent exercearent. *Pietas enim cùm ad omnia virilis sit*, secundum Apostolum, tum præsertim amorem fraternalitatis parit & in Deum Charitatem, quemadmodū monet Petrus. Deinde

^{1. Tim. 4.8.} ^{2. Pet. 1.7.} vt Barreto Seminarij Duaceni Præsidi defuncto substitueretur *Thomas Worthingtonus*, homo Societati coniunctissimus, alijque adiungerentur pacis amantes, ab dissidiis vel factionibusque per-quām alieni. Adderetur præterea è Societate vir grauis qui in Collegio Patrum diversans, quot hebdomadis adiret Seminarium illud, adolescentum confessiones excepturus, & quā hortatione, quā consilio dissidia in primo confessum ortu oppressus.

^{Typographia Audo-} Postremò, vt suæ gentis hominibus in promptu esset librorum copia, tum mari crea ad alendā pietatem, tum ad Hæreticorum deliria detegenda, comparatum

Audomari prælum cum omni necessario instrumento, commisit pio Sacerdoti *Ioanni Vilsono* (qui illi fuerat Romæ Amanuensis) vt quos accepisset libros in lucem ederet. Cautumq; fuit more Prouinciarum Societatis vt Censors constituerentur qui scriptos primum viderent, suumque de iis iudicium Romam prescriberent; vt veritas argumentis solidis elucidaretur, abstinerentur dictiis, ac præcipue ab omni rerum publicarum inconsulta tractatione, quā Regum Magnatorumque animis exacerbatis Religio detrimentum patet. Primisque annis, cùm huius temporis Hæreticorum peruersitas, ex odio aduersus sedem Apostolicam trahens originem, nullum non moueret lapidem quo Romani Pontificis dignitatem pessundaret & tolleret veneracionem; atque nè Romanis tantum debere videretur Anglia quantum passim Catholici prædicabant, quidam inter iplos sciolli conarentur primam fidem in hanc Insulam non Româ sed ex Græcia deriuare; hæc fabula quām esset inanis ostendit *Personius*, contextâ historiâ Angliæ ter conuersæ ad eos ritus quos semper Catholica Romana Ecclesia coluit, coletque semper, primum videlicet sub Apostolis Petro & Paulo; secundo, sub Eleutherio Pontifice, missis

Liber triū
Conuersio-
num An-
glie.

missis Roma Fugatio & Damiano ad Lucium Regem ; Tertio sub Magno Gregorio destinatis Augustino & Sociis ad Ethelbertum ; simulque demonstrat eandem fidem Ritusque eosdem propagatos usurpatosque ad hunc usque diem , neque Pelagianorum astutiâ , neque VVicklefistarum recentiorumque ablurditatibus , neque persecutionum ullâ violentiâ aboleri potuisse ; Errores denique si qui irruperunt , nullo nexu , nulla successione coaluisse , iunctaque deinde confutatione Calendatij seu indicis quem *Ioannes Foxius* pridem confecesar , ut suorum Hæreticorum contumaciam constantiaz Catholicorum Martyrum coæquaret , opus exegit absolutissimum , cui nemo aduersariorum quidquam reponere aulus est . Nullus fere ab ijs annus quo vel ab ipso conscriptus , vel ab alijs de ipsius sententia liber aliquis non prodierit , magno Catholicum emolumento , heterodoxorum confusione & dolore . Et hæc quidem foris agebantur quò & volentium mentes sanari possent , & ab innoxiiis impendentia mala remouerentur . In Anglia vero non minus strenue à nostris deludatum est .

XI. *Personio* in Hispanias cogitante anno post octogesimum octauo , destinatus in illam vineam fuerat cum *Odoardo Oldcornio Ioannes Gerardi*. Hic in comitatū Lancastrensi Catholicis ac Nobilibus ortus parentibus , quindecim annorum puer studia inchoauerat Oxonij , sed cùm Cœnæ Calvinisticæ particeps esse nollet in Paschate , relictâ Academiâ , & domi aliquamdiu institutus , transmicerat in Gallias , Rhenisque multa de Societate Iesu audierat narrante quodam valetudinis causâ Româ dimisso ; itaque concessit Lutetiam Parisiorum , tum de hac viuendi ratione plura ut disceret , tum ut Latinæ Linguæ studio diligentiori Philosophica in Collegio Claromontano coniungeret . Primo statim anno morbo graui affictus , vbi convaluit proficisciatur cum *Thoma Darbisher* (quo vtebatur Directore) Rhotomagum ad Personum , aperique ardens quo flagrabat Societatis ingrediendæ desiderium . Personus laudato pio adolescentis animo , suadet valetudini confirmandæ & rebus cum amicis componendis natuum solum paulisper revulsa .

Paret : Anno evoluto cùm rediret , quinque dierum passus iactationem , ventorum vi illatus Norobernum , ductusque Londinum , Avunculo pri-
mum Hæretico , tum Episcopo Londonensi datur peruentus ; reque ad Senatum Regium delata (quod illi operam perderent) summo Tribuno militum traditur in custodiā . Anno alteto octingentorum aureorum impositâ mulctâ liber navigat & Romam contendit cum *Guilielmo Holto* , recenti ex Scotia , futuro Seminarij de virbe Rectore ; Huius , & Personij consilio (ad tempus prætermisso de Societate ineunda conatu) ad Sacerdotium celerrimè propter aduersum valetudini Cœlum se disponit , auditis quæ de Conscientia dirigenda traduntur quæstionibus .

*Ioannis Gerardi initia
Hic est qui in Belgio
Ioannes Tomsonus
vocabatur.*

*In Angliā
tendit Sa-
cerdos.*

1597. Nè vero eorum esset inexpertus per quæ Societatis tyroncs probantur , seruiebat per interualla in culina Seminarij , Xenodochia inuisebat , & humiliora alia , nonnullis adiunctis similis propositi locijs , obibat. Tum paulo antequam Classis Hispanica aduersus Angliam solueret , Cardinalis *Alani* auctoritatem fecutus , *Claudio* etiam *Aquauiua* consentiente, iter occœpit ; ab hoc in Societatem admissus die altero post idus sextiles. Basileæ Sacerdoti Apostolæ origine Lotharingo suasit ut omista pellice , & illicito cui incumbebat lucro , ad rectam se reciperet vitæ semitam , tulitque quas scripsit veniæ deprecatorias literas ad Episcopum . Præteritis silentio Rhemis atque Parisijs , Augium delatus , quamquam liberum ei fuit per *Aquauiuam* & *Personium* in eo iuuenum coniuctu præstolari quietiora tempora , conducta navi cum *Oldcornio* , & duobus è Rhemensi Seminario Sacerdotibus , (claris deinide in Septentrione Martyribus) nocte pluviâ sub finem Octobris exscendit ; & leuibus à socijs , Aucupem simulans deperditum queritatem accipitrem , vitatis per auia excubiis , Dei prouida bonitate difficile iter administrante , peruenit Nordouicum , acceptaque ab nobili Catholico veste noua , & equo , Londinum progressus tradidit se *Henrico Garretto* nostrorum Superiori erudiendum . Quo in primo itinere non luâ solum industriâ *Gerardus* dilocrimini creptus est , sed conuetâ huiusmodi in periculis de Cœlo protectione adiutus defensusque . Post noctem enim illam primam per agros duastam in pluia & frigore Autumnali insomnem , & diei sequentis errando tolerata famem , altero die non procul Nordouico sittitur Toparchæ examinandus ; Is forte in Templo concioni intererat , iubetque introduci *Gerardum* ; Eo reculante ; Quid? inquit , non vis Dei Verbum audire ? non est hæc ad gratiam tibi conciliandam via ; ingredere : Persistentem *Gerardo* , egreditur tandem dimisla concione Toparcha commotior ; & vultu seuero , vnde , inquit , tu ? & cuius rei gratia ? Respondet *Gerardus* quæ opportuna videbantur ad fidem faciendam , aliâ de cauâ se eo loci non esse quam ut aberrantem Domini sui accipitrem indagaret : At ille multa de domicilio , multa de conditione viuendi interrogans , ad Irenarcham perducendum decernit .

Et quidem si necessarium id esset , non grauare iturum se fingebat *Gerardus* ; diurnam tamen suam à domo absentiā festinatione egere potius , quam hac mora ; gratam rem facturum . Toparcham si absque grauiore molestia abire sineret ; esse enim uero tempora per se suspiciose , sibi tamen nihil suspicionis adhaerere meritò posse rectâ Nordouicum proficisci . Cui , cùm fixis eum oculis lustrasset undeque Toparcha , mutata repente sententiâ , "vade , inquit , in nomine Domini , viri honesti speciem præferenti nolo grauior esse .) Hic primus ad securitatem gradus . Ab untem precedebat eques cum onere , quem cùm properando allequi non posset accidit ut decidente onere assequeretur . Ab hac rursus plura expictatus est quæ

Dei prouidenciuæ
dit.

I, 97.
est quæ yslui fuissent si iterum in Excubias incidisset; edocutusque præterea ab eodem est de hospitio opportuno non procul à porta ciuitatis. In istud hospitium post aliquantam temporis morulam ingreditur antiquæ fidei Catholicus, qui & multa Religionis caulâ in vicino carcere sustinuerat, & dux fuit Gerardo ad Nobilem illum à quo vestem primam equumque accepit, vt Londinum vcheletur. Ita incertum itineris nostrum hominem (vt qui illas Angliae oras nunquam apercerat) direxit Deus ad metam messemque quam primam à Gerardo colendam destinarat.

Primi fru-
tus post ex-
ceptionem

Ad festa enim Natalitia reuersus in Norfolciam, eius à quo primum exceptus fuerat domo fratrem, sororesque duas Catholicis adiunxit. In utrisque accidit quidpiam memorij dignum. Nam alteri à puerperio grauiter laboranti, & à medicis desperatae, cum facta esset ipsis Sacrolancto viatico & unctione extremâ misericordia reddi posse sanitatem, eâ Sacramentorum virtute intra horæ medium secutâ, non illa solum in fide quam recenter suscepserat confirmata est, sed inexpectata salus admirabundum maritum re cognitâ impulit vt & ipse fidem Catholicam amplectetur. Alteri de via ad Cælum inter tot lectas securâ sollicitæ, Doctor ex Cantabrigensi Academia celebris quanquam Acatholicus cum serio rogaretur, occulte in aurem dixerat vivere Pearce, illam posse quidem iucundius in ea Religione quam Regina, & in Anglia plenique profitebantur, at si salua esse æternum vellat Catholicè moreretur. Provida mulier Gerardi consilio, rem eius momenti non existimauit in horam tam incertam differendam, ne quod Doctori deinde contigit, serius experiretur Dei iustam indignationem. Is enim præcognitam postponens salutis viam, cum aliquando opipare apud PseudoEpiscopum cœnasset, subito sublatuſ aberrauit à termino quem mulieri verè dixerat futurum salutarem. Capita deinde familiarum his in Regionibus supra viginti Ecclesiæ gremio reddidit: Inferioris conditionis quam plurimos. Apertâ tamen, quâ in ea domo vti necesse erat, & omnium horis, omnium aditibus & studiis obnoxiam vivendi rationem pertulit, opportunè incidit in nobilem iuuenem magnarū possessionum heredem, qui cum per exercitia spiritualia pie vivendi proposita concepisset, vt à quo initia acceperat huic reliqua deberentur, à Garnetto obtinuit vti apud se Gerardus habitaret. Traditione igitur prioris Missionis curâ alteri Sacerdoti, isthic & horæ illi fuere certiores, & studia ordinata, & per interualla excursiones. Inter quæ per eadem rerum spiritualium commentationes, (quarum erat Gerardus diligentissimus cultor & administrator accuratissimus) peperit Societati Thomam Euerardi, & Guilhelmum Starkey, & Robertum Standish. Hi duo sub his nominibus, quanquam fratres veterini, latere cupientes, Romam profecti, admissi sunt septimo calendas Iunias: & Robertus quidem anno Tyrocinij uno non expleto ad Angelorum Societatem euocatus est, unius & viginti annorum iuuentis optimæ spei; Guilielmus, postquam humanioribus & Philotrophicis dedisset operam Cantabrigiæ, ac nouem deinde annos Iuris prudentiaræ, agro locupleti di-

Eius induc-
tria in tra-
dendis Ex-
ercitijs.

Guiliel. &
Robertus
VVise-
man.

1597.

uendito, & mille librarum nostratum pecuniâ *Garnetto* donata, exacto tyrocini tempore studis incumbens in Collegio nostrorum de urbe, nè tibi periret missus in Belgium, vim morbi superare non potuit, defunctusque est Audomari, non minore pietatis laude quam omnium dolore. *Thomas Euerardi* non dissimili morte tactus, eluctatus est tamen, & pluribus annis Minister, & Procurator fuit Audomari & Watenis, tum Louanij Magistro Nouitorum Socius; & demum in Anglia annis iam grauis Apostolico ritu Norfolciam pedestribus iteribus peragrans, aetatem laboribus confirmatam protractamque ad annos septuagesimo maiores sancto clausit fine, Coadiutor formatus ab anno sexcentesimo tertio-decimo, carcerum subinde & exilio incommoda perpessus. Posterioribus vitae annis, cum crurum, brachiorum, oculorum debilitate vix legere posset aut ingredi, nec domi haberet quibuscum versaretur, solitudinem suam perpetua Rosarij aliarumque precum ac potissimum I salterij Iesu (quod à pueri semper usurpauit) repetitione solabatur. Reliquam vitam quæ ei à laboribus vacua esse poterat, in transferendis ex variis linguis pios tractatus impendit, quorum syllabus sat longum cum noster Alegambe texuerit, plures tamen supersunt qui lucem hactenus non viderunt: Denique cum omnium vitiorum, tum otij desidiaeque quam maxime fuerat irimicus.

Ioannes Plorat.

In ijs verò qui spiritualibus commentationibus exerciti vitam quidem in melius commutarunt, viuendi conditionem retinuerunt, unus ad penultimum viquadiem nihil sensit singulare quod intellectum afficeret aut voluntatem. Eo die, tanta est illi oboita vis lachrimarum, ut ne inter negotia quidem cohibere eas posset, nec cuiquam in dies plurimos loqui sine lachrymis: unde inter familiares adhæsit illi nomen *Ioannis Plorat*: Nemirum voluit Deus perseverantiam in incepto commendare, & remunerari patientiam. *Starkei* etiam frater, qui familiam fortunis & numero opulentam ducebat, ipsisdem se exercitationibus tradidit excolendum, auctore fratre, Gerardo instructore, fructu in annos plures deriuato: Nam mixtam Catholicis & Hæreticis domum liberavit ab Aca- tholicis, quod fuit securitatis & quietis; atque ad pietatem augendam Sacerdoti antiquo, quem hactenus aluerat, adiunxit *Gerardum* ipsum contubernalem. Etenim priore hospite ad *Garnettum* euocato, hic tertiam fixit *Gerardus* sedem, vt Londino vicinorem, ita Societatis officijs opportuniorem; in eamque induxit Sacramentorum concionumque frequentiam, orationis etiam quæ mente peragit, examinum, & lectionis spiritualis usum quam super mensa quandoque audire non pigebat; quæ vt diuturniora essent atque à periculo liberiora, extra domesticos, non omnibus se faciebat communem, sed præcipuis quibusque Catholicis, & ijs quos ipsi habebant necessarios: Non desuete nihilominus occasiones aliquos conciliandi Ecclesiae, aliquos meditationibus sanctis polliendi, aliquos transmovere ad studia, aliquos ad Religiosas domus mittendi; ad aliquos denique confirmandos in dissitas Londino regiones proficiendi; unde Northumbriæ Comitis filiam secundogenitam Bruxellas transmisit, quæ deinde initium

I 597.
Votorum
renouatio,
& conscié-
tiae ratio
reddit, quo
fructu.

rium dedit Monasterio Anglarum in ea vrbe ordinis S. Benedicti. Statis etiam temporibus *Garnettum* conueniebat votorum renouandorum, atque redendæ rationis conscientiæ caulâ, quo officio plurimum se iuuari affirmabat: cùm enim diuino planè consilio à Sancto Patre nostro *Ignatio* prouisum sit, propulsandorum periculorum gratiâ quæ in spirituali militia sunt plurima, ut nihil eorum quæ aguntur aut cogitantur à subditis Superiori occultum sit: feruoris verò inter multiplices distractiones conluerandi studio, ea quæ ad Religioꝝ vitæ perfectionem sancte Deo voulimus; & animo & voce coram testibus his quotannis repetantur; Hæc à constituta Missione duo summo in pretio semper habita sunt, & prudenter vitatis periculis, quæ huiusmodi congressus lequi solent, constanter sunt usurpata. Nec tamen semper sine discrimine congregandi licuit. Narrat *Gerardus* se nonum vel decimum apud *Garnettum* conuenisse, cùm incidit quæstio quid quisque agendum censeret si inopinantibus importuni perquisidores superuenirent? n. 19.

Vide de ea re Epist. Socueli l. 5.

Tum *Garnettus*, Ad peractam vñque votorum renouationem, "Ego, inquit, præstabô securitatem, tum consulat sibi quisque vi poterit.) Èa perfecta confessim discessere aliquot; mansere cum *Gerardo* cæteri die posterò profecturi. Vixdum illuxerat, tunduntur acriter portæ, vi conantur irrumper; quatuor pessimi perquisidores; *Robertus Southwellus* operari sacris occiperat; clamore incondito admonitus exuit se ocios vestibus sacris, detrahit Altariornamenta; libros & apparatum omnium nostrum qui itineri seruiebat, se cum reliquis, cum duobus etiam Sacerdotibus secularibus qui de nocte venerant, & alijs duobus Catholicis, abdit sub terra in specum his euentibus param: Quatuor horas durauit inquisitio, tum pecuniâ ad vexationem redimentam numeratâ disceditur; redeunt nostri ad lucem & profiscuntur.

Famuli ne-
quitiâ qua-
ritur Gerar-
dus.

XII. Neque domi luæ perpetuò seculo esse datum est *Gerardo*. Inter famulantes Catholicos vno Acatholico familiæ Dominus vtebatur plurimum, vel quoniam ab antiquo seruierat, vel quia gnauus erat & utilis. Hic incertum an heri bonis inhians, an *Gerardo* priuatim iratus (Heri damno periculouè posthabito) insidias *Gerardo* struere cùm decreuisset, adit Londini Irenarchâ Young, veterem Catholicorum vexatorem; narrat de tribus præcipue ædibus *Gerardo* familiaribus, vnis Londini, binis turi, quæ tres ad Dominum suum, cuiusque matrem pertinenterent. Mittuntur confessim à Senatu Regio mandata: Londini non reperto *Gerardo* (fortè enim *Garnetti* iusli migrauerat aliò) curritur ad Matrem: abripitur illa in custodiam; filius de via sistitur, & datur in vincula. Tertijs interim in ædibus apud filij coniugem *Gerardus* hebdomadæ maioris officia peregerat, famuloque huc vñque à supplicione immuni ultro citroque commeanti cum literis opportunitas fuit indicia ferendi certiora. Altera Paschatis aduolant matutino tempore duo in eo comitatu præcipui Irenarchæ, iunctis duobus domesticarum lacebrarum peritis perquisitoribus: Monitus *Gerardus* abdit se inter parietes perfugio paras: Illi claus in certa cubicula, cum Domina famulis, totam pro libuo lu-

1598. strant inuertuntque domum, metuantur parietes, perfringunt suspecta. Fessi Irenarchæ duorum dierum irrito conatu, mandati duci Londinum Dominam cum famulis, & absunt, relictis paucis cum proditore haereticis. Hunc etiam nunc integrum à suspicione, Domina abducenda domo vocatum docet de conclavi ubi *Gerardus* latebat: Iubet cum ceteri discesserint, eo concindat, vocatumque de nomine moneat tutò posse domo vacuâ profidere; Is quia latere diu suam volebat nequitiam, neglectis Dominæ consiliis reuocat cautè Irenarchs, docet de conclavi, aliud nihil: diem alterum frustra impendunt: Nocturnæ illius dici vigilia transigendæ luculentus ignis accenditur in eo camino sub quo *Gerardus*: Vi caloris scinditur pavimentum, decidunt carbones penè in caput orantis: aduentunt vitium administrî neque tamen suffodiunt: Quarto die incident in vicino conclavi in aliud latibulum, in quo cum *Gerardus* non esset, re desperatâ abeunt, relictâ Dominiâ domus contra quam antea statuerant. Illa quæ seuerâ sibi indicta abstinentiâ quadriduo nihil lumpserat, ut in se experiretur quantum famis alter tolerare viuus posset, ut primum per absentiam molestorum hominum licuit concindit, euocat *Gerardum* quadriduano jejunio, vigiliâ, loci angustijs, longaque sessione emarcidum (nam extra panis biscoeti pauxillum, & paululum Cotoneati nihil in antrum illatum fuerat) adstat proditor, tegitque officijs malevolum animum. *Gerardus* cibo aliquantulum somnacque restitutus summo mane semigrat: Non multo post tempore conductâ Londini domo alterâ, vtitur ad commercium literarum cum veteribus amicis hoc ipso proditore internuntio: scribit, præstolatur responsum: nocte media irruunt noui homines; *Gerardum* vix è somno vigilem comprehendunt; compingitur in Computorij arctum graueolentique ergastulum; adduntur ferrei compedes, quos osculo salutatos amanter complexus est; secundò tertioque examinatus, respondit scripto quis esset, à quibus, & cuius rei gratia missus; conatum esse homines ad agnitionem & amorem Creatoris induceret, docuisse obedientiam diuinis atque humanis legibus propter conscientiam; abstinuisse rebus publicis; in Belgio fuisse nunquam; *Holtum* nisi cum Romæ esset non vidisse, neq; Stanleyum postquam is sub Leicestrio militatus discessit Anglia; Quemadmodū haec, sic alia quæcunq; ad se pertinerent clare enuntiaturum, rogare verò nè peruersitati aut obstinationi tribuatur; si ea quæ notos sibi Catholicos familiaresue contingunt silentio premat; neque enim iustitia, neque Charitatis esse huiusmodi propalare. Inter quæ cum multa illi obijcerentur, & sermones eius aliqui ab Examinatoribus memorarentur quos extra famulum illum, haetens existimatum fidum, nemo audierat, nemo referre poterat, & præterea adhiberetur ille testis vestium quæ domi heri sui ad *Gerardum* pertinerent; intellectum est quo prudente haec tota tragædia ad catastrophen ducta esset, quæ tamen *Gerardo* gloriofior, plurimis utilior extitit, quam si pri naëtus fuisse securitatem diuturniore.

Demū cap.
pitur.

Fru
Carceris.

XIII. Nam computorij molestias ad tres menses passo amicorum pecu-

nia

niam impetratum est ut ad Atrium Wintoniense transferretur, sortitusq; Commentariensem facilem, nihil eorum quæ ruri peregerat hic omisit. Alijs fidei ianuam, alijs Religionis portum aperuit; Sacerdotibus in Insulam recentibus distribuit habitationes; Iuuenes complures transmisit ad Seminaria, tantumque messem collegit, ut præoptaret in illo carcere quam alibi per Angliam vitam reliquam ducere. Etenim præter eam quam carcer præbebat opportunityem pluribus beneficiandi (cùm facillimus cuius daretur accessus ad alloquium) ex eleemosynis quæ copiolè suppeditabantur, conduxit in ciuitate domum recipiendis suoque ipsius frequenter sumptu alendis Sacerdotibus; Ei domui curandæ præfectam habuit honestam & piam viduam *Annam Line*; cuius demum diligentia in ministrando præmium fuit vitam fidei & Religionis cauâ cum ijs ponere quorum summa est gloria vitam hanc (cuiusmodicunque ea sit) fidei Religionique tuendæ posthabere. Post triennij namque curas, Purificationis Beatissime Virginis Festo die, cùm ad Cereorū benedictionem cuncta essent parata, irrumpentibus ex improviso perquisitoribus, & Sacerdote solerter clapo ad latebras, illa dicitur ad nouam Portam, tam infirma corpore ut vtrimeque esset sustinenda, tam animo constans ut plus Sacerdotis salute quam suo periculo tangeretur. Addita ad corporis ægritudinem carceris molestia cò illam paucis diebus deduxerat infirmitatis, ut lecto affixam vñâ nox vigiles ablatura videretur. At seruauit illum Deus ut & suam potentiam in infirmiori lexe ostenderet, & immites iudicium nostrorum animos orbi vniuerso proponeret suspiciendos. Eius mensis die vigesimo quinto (etsi retulerat Commentariensis eam præ debilitate non posse pedibus insisteret) iussa in sedili vehi ad tribunal, eo maiori cum mentis lætitia sententiam mortis accepit, quond illo solo nomine ferretur, quia Sacerdotem domo accepisset. Biduo post in cartucam imposita, optans pro uno potuisse le mille Sacerdotes recepisse domo, fatale lignum osculata, & salutari Crucis signo se muniens, reste intercluso spiritu piam efflavit animam. Sacerdos qui Francisci istâ præhensâ euaserat, erat *Franciscus Pagius*, is qui deinde Tyro in Societate veterani militis coronam sanguine pro Christo Iesu fuso consecutus est. Honestu loco natus & ad legum nostratium scientiam educatus scribebat Iuuenis sub opulento vtriusque Iuris perito iunctus contubernali Catholico; hic *Pagium* de Religione pendulum dicit ad *Gerardum* quo vtebatur à Confessionibus. Non fuit difficile tenerum adolescentis animum in rectam fidem infletere, quem & ratio suadebat & trahebat amor Catholicæ filiae quæ cum casti amore coniugij prosequebatur. At *Gerardus* indolem hominis intropiciens, & candidam vetecundamque mentis habitudinem formæ quam habebat non dissidentem anteferens, sorte existimauit dignam meliore quam parere posset feminâ quantumvis pia & opulenta. Post principia Religionis, fideique iacta fundamenta, modo sermone, modò traditis libris, modo transcriptis de rebus diuinis commentationibus aperit ei terrenorum inconstantiam, Cœlestium firmitatem & pondus, ac pedetentim ad altiora promouens suadet caribatum

*Anna Line
Martyriū.*

*Francisci
Page initia.*

1650. tum coniugio, legum studio quaestuoso animorum lucra esse praferenda. Quærebatur apud *Gerardum* filia, se relictâ alio auctoſile *Pagium* cogitationem: At non erat ille Matrimoniorum idoneus aduocatus, cuius ars omnis & præcepta ad ſponsas Christo parandas, non ad coniugia adornanda collimabant. Quæ præcepta (Deo ſementem ſanctam benedicente) tam firmas radices egere, ut amoto ad arcem *Gerardo* (de quo in loco dicetur) non terram, ſed Cœlum rēfpectans, tum maximè *Pagius* à mundanis ſe curis eripere fatigaret, cum Magiftri consilio auxilioque maximè deſtituebatur, migrauitque in Belgium, ac neceſſaria ad Sacerdotium ſcientia imbutus redijt initiatuſ circa annum ſexcentefinum; atque in nota Dominae *Linae* domo diuersans, ſeffellit illâ (qua dictum eſt) vice iuuenientes perquisitores. Alios mulieti ſoſti prouiderat Deus glorioſae necis comites, *San-Marcum Barkwith*, & *Rogerium Filcock*, illum Sancti Benedicti diſcipulum, hunc in Societatem nominis *Iesu* recenter cooptatum.

*Rogerij Filcock cer-
tamen.*

XIV. Hauferat Theologica *Rogerius Filcock* è fontibus domus Vallifletanae debet ei viciſſim illud Seminarium exempla modetiæ, grauitatis, cæterarumque virtutum, quarum in commenſalibus reliquit expreſſa uſtigia, ſe-
cum in Angliam tranſluexit maturos fructus: Reperio enim in Epiftola *San-
Marci Barkwith* Socij vinculorum & mortis, ē carcere ad amicum ſcriptum
præclarum Elogium quod inſerius recitabo. Eas virtutes ut consiliorum Chri-
ſti Domini adjumentis firinaret perficeretque non multo post tempore quam
in Angliam exſcenderat, egit ſedulo ut in Societatem nominis *Iesu* admitteretur:
Admiflūs, indeſſam operam iuuando proximo aliquo tempore cum posuiſ-
ſet, captus, atque ad nouam Portam in vincula coniectus, die vigefimo tertio
Februarij Anni ſexcentefimi primi, (ſi numerum annorum communem ſequa-
ris, nam Angli legales annos non inchoant ante octauum Calendas Aprilis)
vocatur ut cauſani dicit de Sacerdotio ordinibulque ſacris uſceptis; non diffide-
tur, neque etiam affirmat: Probandum id eſt ait per teſtes aut per ſigna legitima.
Nullus teſtis adſertur, index nullus. Biduo poſt rurſus producitur: Con-
ſuetā Accuſationis formā perlectā, rogatur Innocens cenſeri nē debeat, an no-
cens? prium negat ſe ijs nominibus uſum eſt que recitabantur; Accuſationem
proinde infirmam, aut etiam errore perſonę omnino nullam eſt: Tum duode-
cim virorum cenſuram declinat; Ait inno-centes homines rerumque vel igna-
ros, vel ad Iudicium arbitrium decreturos non grauandos eſt illâ moleſtiâ illo-
que onere; recitat exempla recentia; pronuntiat os quosdam ijs ipſis iudicijs in-
noxiōs, quos confeſſim duodecim viri, iuſſi à Iudicibus redire ad Cenſuram,
nullā re nouā allatā noxiōs cenſuere. Denique iudices ipſos appellat: horum iu-
dicio ſtare ſe velle aut cadere qui legum eſſent intelligētes, quorumque eſt neq;
metu neq; gratia ad cuiusquam perniciem commoueri. Quæ cum ei fixa firmaq;
eſſent, lata eſt tanquam de confiteſte reo mortis ſententia verbis ſolemnibus;
Christi ſeruo benedicente Deum in donis ſuis & Sanctum pronuntianti in o-
peribus ſuis. Paucas ante horas ſimili iudicio, ſine teſte, ſine duodecim virorum
cenſura,

censura, damnatus fuerat (quem dixi) *San-Marcus Barkwith* è Sancti Bene-
dicti disciplina Monachus: Vir ut corporis membrorumque robore, ita
animi firmitate & constantia suscipiendus. Huic cùm ex Aduocatis Regijs
Flemingus obijceret Sacerdotium, dicererque illum gerere in fronte signum
Bestiarum, subiecit Athleta inuictus (neque enim, seperando iudico quos Deus
coniunxit, aut honore tanto fraudare eum possum ut silentio tegam quæ
ex eiusdem autographo ad me delata sunt responsa.) Sum Christianus;
In fronte gero signum Crucis: Hoc signo confirmor aduersus diabolum &
aduersus omnes Hæreticos inimicos Dei: Verba vestra aut minas non metuo:
Vnum Deum verum agnoscō & adoro; Ille me creauit ut existuiam; ser-
uire illi non possum nisi in fide Catholica; hanc profiteor. Corde cre-
ditur ad iustitiam ore confessio fit ad salutem: Pro hac fide mori desidero
magis quam vñquam desideravi vivere. Nulla mors pretiosior quam quæ
pro hac fide suscipitur; quam fidem Christus docuit; & centum millia
martyrum fusco sanguine obsignarunt.) Rogatus cuiusnam sententia statere
vellet, noxius anninoxius ut censeretur; "Christi, inquit, & Apostolorum
eius duodecim; de fide enim interrogatus Catholicus alijs se iudicibus com-
mittere non debet.) obtulerunt ei duodecim corrupti verbi-Ministros, à
quibus tanquam à paribus secundum leges iudicaretur." Apage (inquit)
istos diabolicos canes.) Tum amicum in quas dixi literis sic compellat.
Noli obsecro mihi vitio vertere (multum mihi colende atque Christia-
nie Amice;) quod hoc in certamine tam fuerim acer aduersus inimicos
Dei. Viginti duos annos pestifero ac lethali cibo pastus; quo attentius con-
sidero, eo vehementius odi ac detestor nouorum dogmatum fæditatem;
nullamque hanc fidem. Octo annos in Christi Schola versatus sum; in-
structore primum prudenti ac venerando viro Doctore Barreto, quo du-
bus annis vñlus sum in fide Magistro. Aderant & Nobiles Confessores;
Doctor Aro-Spithous, Lancastrius, Bradshaus, integerrimæ præstanti-
tissimæ virtutis homines nunc in Cœlo precibus me iuuantes ut constans-
sim. Ecclesie me conciliauit Sanctus ille vir Pater Georgius è Societate
Iesu Belga, Duaci: Illi magna ex parte acceptum refero si quid in me
est spiritualis scientiæ & præceos; de reliquis, Sanctæ Societati Iesu gra-
tias ago amplissimas; viris meritissimis, ac virtutum admirandarum;
quos ex animo colo & diligo semper, optoque ut omnes idem faciant.
Intimus mihi & singularis amicus, tum quando liber, tum nunc in ergastu-
lo fuit beatus ille constans Sauctusque confessor, Dominus Arthurus (id
nominis Rogerius Filcock assumptus) vir non vulgaris virtutis, patien-
tiae, & vitæ imitatione dignæ, excellentis humilitatis, Charitatis & de-
potioris; nunc mihi comes vinculum, atque ut existimo mecum mo-
riturus; sicut enim in vita dileximus, ita in morte non valde ut videtur se-
parabimur:) Hæc ille ad amicum ex Carceri.

1601.

X V. Mortis tententiam excepit hæc ridetique vultu , ductoque à fronte signo Crucis , & laudis hymno inchoato , Iudici etiam gratias egit ; tum ad adstantes verso sermonec hortatus est omnes qui Christi nomine gloriantur ut abieceretur metu , quod gerunt animo præferant opere ; quando ea quæ aduersarij in maximis ponunt malis nostrum est lucrum , & nihil optari potest excellentius quam ut fuso sanguine itemus ei qui suum pro uobis liberaliter impeditidit . Remissus ex Aula Iudiciorum ad Carrerem onustus ferro , ingrediebatur tanta cum dignitate per plateas , ut circumfusa turba rogaret , quis iste ? An ex Ante signanis Essexij Comitis aliquis ? Nequaquam , inquit ; " Miles Christi sum ; pro eius fide tuenda morior .) Postero die stratus in eadem cum Rogerio nostro crate viminea (ut assuetus choro) elata voce modulabatur exultantis Ecclesie carmen , Hæc dies quam fecit Dominus , exultemus , exultemus ; subiungebat Rogerius , & latemur in ea . Laureatas iam tum diceres duci victimas prænuntiantes restituendas olim procedentium Sacerdotum voces tanto interuallo intermissas . Ex crate in carrum subducti sub patibulo ; primus San-Marcus osculatur Linea pendentis fimbriam , verbis lætitiae plenis adgratulans felicem exitum . Tum salutari signo se , & lignum ad quod alligandus , & restem muniens , atque utrumque exosculans , repetito lætitiae carmine , proficitur le ex Sancti Benedicti Schola Monachum , qualis fuerat & Augustinus ille , qui à Magno Gregorio missus , huic Insulae fidem pro qua tum ipso patiebatur intulerat : Mille vitas si haberet animo libentissimo pro eadem profulsurum . Maiorem , inquit , Charitatem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis . optansque Reginæ , ac cæteris qui quoquo modo in perniciem hanc suam conspirascent , ætenæ vitæ vnâ secum felicitatem , Catholicorum etiam preces postulans circumducto curru pependit , in ipso motu tandem cygnæam vocem pronuntians , Hæc dies quam fecit Dominus &c .) At , & Barbaram hominum crudelitatem ! Inuentus est qui pendentis sustinet aliquamdiu molem corporis , vt eo inimanius excruciatetur , quo verius spirantis lacerarentur deinde vilcera ; scissoque tempestiuæ fune , luctabatur imperitus dicam , an insanus Carnifex cum seminece , & aperto ventre , dum manu interiora rimatur , clamat intermortuis vocibus Martyr , " O Deus , miserere mei .) Spectabat ista è curtu Rogerius , & identidem clamabat , " macte animo , mi Pater ; quo cruciatus acerbior eo vittoria glorioſior . Nescires uter maiore egeret adhortatione , is cuius desperata iam vita non poterat sine summo cruciati extingui , an is qui integris sensibus ob oculos habebat immanem carnificinam in se propediem exercendam . Sperabant impij homines tam tetto supplicio infringendam Rogerij constantiam : Erat is quidem corporis compositione delicior , at animo firmo , forteque , qui nullo necis acerbissimæ metu tangeretur . Itaque & inhumanâ laceratione excarnificatum Socium aspergit imperterritus , & suam ipso mox

ipse mox sortem subiit alacer, animam gloriolo agone Deo redditurus 1604.
Creatori.

XVI. Mensis vix quatuordecim decurserant; *Franciscus Pagius*, qui in Purificatione Virginis se fellerat perquisitores, famiæ improbitatem effuge-^{Franciscus Pagius caput.}
re non potuit. Nox ingruerat (quâ plerumque tutius boni inter malos ad lucis opera progrederi natus) cùm fortè conuerso vultu videt sequentem mulierem sibi notam, quæ olim Catholica; tum perdite prodendis Sacerdotibus quæstum faciebat. Maturat gradum *Pagius*, imputat & illa, vocatoq; ex nomine: Paucis, inquit, te volo Domine: Ille audire dissimulans, cùm nollet ad Catholicum quempiam (quod illa optauerat) diuertere, primam arripit quam in Angi-portu repererat apertam domum, clausoque post se ostio ad interiora concidens. Non tam latenter introierat ut à muliere non notaretur; In procinctu erat ut per humanitatem heri per posticum dimitte-
retur; sualerat enim Creditore insequente fugisse. At illa tam importunè pul-
sabat foras, tamq; inconditè vociferabatur proditorem ac Seminaristam Sacerdotem, ut clamore commoto vico atque ad ianuam concurrente, fa-
mulus herum monuerit videret quid ageret: Ille retractum *Pagium* tradic officialibus vinciendum. Quæ erant apud Reginam in Curia fæminæ, tum cùm mors est Dominiæ *Lynæ* illata, Poppamum Iudicem maledictis, seu ioco, seu terro, incellerant q; o i mulierem ob acceptum domo Sacerdotem, Sacerdote non prehenso & conuicto, condemnasset. Hunc igitur ut intelle-
xit eum esse Sacerdotem; ad le iussum perdi; atque multis inutiliter inter-
rogatum mandat in *Lymbum* ad nouam Portam coniisci, propediem illâ molestiâ liberandum. E vero proximis paucos infra dies iudicijs accusatur, quod natus intra Regni fines, traecto mari, suscepitque Sacerdotio rever-
susset, contra quam leges-decernunt. *Pagius* ad hæc, lege se illa nonte-
neri clamitabat, ut qui extra Regni fines Antwerpiae in Belgio natus es-
set. Et erat defensio legitima, si quam vera, tam facile probari potuisset,
aut si apud eos Iudices dicenda causa non fuisset qui odio Sacerdotalis ordi-
nis omnem moram dilationemque nimiam esse arbitrantur. Est enim in Bel-
gio familia *Pagiorum* quæ ex Anglia ducens originem, cum isto etiam cognationem libi esse gloriatur. Sed frustra *Pagius* iure Alienigenarum secum agi postulabat, ubi ius arbitrium est iudicis, lex voluntas; quid-
quid in Sacerdotem conieceris mali; Iustitia; Atque ea propter duode-
cim-viralem centuram & ipse declinans; & iudice Poppam dictâ senten-
tiâ damnatus, reducitur ad carcerem. Tenebatur id temporis eadem in-
custodia. *Henricus Floydus*; hic effulus in lachrymas & flexo poplite redeun-
ter in Tribunali accipiens *Pagium* commouebatur indignissimâ in Inno-
centiæ necis lententiâ. At *Pagius* ad multâ cum humanitate eretur, Quid-
enit est, inquit, mi Domine? An etiam tū eam conditionem quæ mihi felicissima est, deplorandam existimas? ad gratulandum potius erat & vna mecum. De tam laeta gaudendū quæ aditum aperit ad beatitudinem sempiternam.)

I601. Aliquanto deinde interuerso tam vicissim sibi consolatione impetravat quæ vniuersa vitæ rationibus debitâ cum animi submissione in Sacramento recollectis percipitur. Biduū à sententia effluxerat: Rogat *Henricum* Commentarius ut *Pagio* insinuet perendic moriendum; abhorrete se à tam funesta ausilio. At *Pagius* eam vocem velut cœlitus laplam cum lætitia accepit, impetratoq; à Commentariensi ut apud *Henricum* per noctaret, inter Sactos Sancta Mysteria ab hoc celebrata tantâ solatij exuberantia affuebat ut extra se rapiens videretur, verereturque si sibi etiam celebrandum esset, ut posset clamorem strepitumque cohibere quem vicini, & ipse fortè Commentariensis non sine tumultu aduerteret: celebrauit tamen, suadente & periculum omne præstante *Henrico*: narravitque deinde tantam cā nocte sibi donatam de Deo cognitionem quam nullis libris nulloq; studio comparare potuisse, quaque manente non Inferorum vis villa, non voluptas aliqua posset eum abs tam magni domini obsequio dimouere. Quām verò integre id Deo soli tribuendum esset repentina vicissitudo demonstrauit. Hæsit enim aliquamdiu (pallore vultus mentis prodente angustias) cogitabundus, & sibi se relictum cū gemitu affirmans rogabat *Henrici* pro se preces: sed non fuit diuturna molestia: Antequam expedirentur necis instrumenta reddita est animo vultuq; tranquillitas; quam et si importunis de Religione quæstionibus inturbare conatus est fucati verbi buccinator improbus, qui in eandem cum *Pagi* currū infilierat, exceptit publica in loco supplicij atque intemerata fidei professio, & eius etiam sponsionis quā se paulò ante societati Nominis *Iesu* deuoverat, tum mors placidissima; qualis cùm in hac causâ vniuersos comitetur, mirandum cunctis deplorandumque merito videbitur quod eorum hi homines cruciati ac nece delectentur, quorum, cùm morientes conspicerint, non possunt non suspicere constantiam, laudare probitatem; suum ipsorum damnantes iudicium dum proditores proclaimant quos solius Sacerdotij suscepti nomine peregere reos.

Vicissitudo solatij & mortis articulo *Pagi* XVII. Quod verò ante mortem tam gloriosem, atque in ipso prope mortis articulo *Pagius* illam quam dixi vicissitudinem expernit abundatis priyepes. I.2. mēm solatij, tum post-paulò irruentis animi perturbationis, neque nocturna c. 18. n.5. videri debet neque in hoc uno singulare. Narrat Tarracensis Episcopus Anno alterius seculi octogesimo septimo, *Alexandro Crowne* Sacerdoti lucetam obuenisse non dissimilem. Is Eboraci mortis accepta sententia tantis exultabat lætitijs ut qui pro Tribunal cum iplo stabant cum admiratione aduerterent, & ipse se die illo toto non caperet. Contubernalem in carcere habebat Catholicum Laicum. Ad hunc, Volo, inquit, hanc noctem quæ mihi vñica vitæ superest insomnem duces in oratione ut Christo auctore sim ad certamen parvior: Tu quieti te tradas velim: Instantem ut vel se admitteret vigilarum locum, vel ipse simili vteretur laxamento, cùm non audiret, ad sonum se componit. Sacerdos ad accusans eum incumbit placide orationi: transit hora: tum coartata voce Christum adiuto-

adversorem sapientius inclamans, surgit tuus batur, & contuberniali de somno exerto, precare, inquit, Deum oblecto pro me, plurimum enim ego: Inde ad genita reuerlus, crescente molestia, cereoque extincto, Deum invocans modò presla voce, modò elatiori quasi indignanti similis, ad horæ circiter medium contendit: cum redditâ animi tranquillitate, illud Psalmi pronuntians, *Laudate Dominum de Cœlis, & quæ sequuntur, assidet socio, & post levem aliquanti temporis somnum experctus, Animaduertistinè, ait, quæ mihi acciderunt molesta?* Quædam, inquit, & aucto caulam scire. Mea quidem, (reponit Sacerdos) parum interest ut liciatur, alijs fortassis intercitat magis, vi humani generis inimici malitiam indefessam agnoscant & cœuant, Dei occulta iudicia reuerseantur. Post aliquod tempus orationi tranquille datum, corpore repente contremilcente capilli eriguntur, offert se oculis monstrum fœdissimum, & me his verbis aggreditur: Tu putas cras esse Martyr, & uno saltu Caso potiri; Non fieri, alia de te sententia condamnationis lata iam pridē est in Dei subcellijs; duceris quidem, sed supplicio subduceris, & hic miseram trahentem vitam annis alijs duobus, atque his viuuntibus cotipedibus pane atro pascere & aquavide an optatus sit ferro vel fune oxyus finem imponere his molestiis. Sapientius illum Deo opitulante reieci, Sapientius importunus recurrit, & quoconque ferebam oculos lequebatur; neque profugis extinctus cereus, mansit spectrum, bellum acris exarsit, donec cœlesti opporta in conclavi luce, intravit bulque duobus, quos reor fuisse Beatissimam Dei Matrem, & Ioannem Euangelistam, stetit hostis tremens, & pavilatim se subtrahens: Tum ex beatis alter, Apage, ô infelix; non est tibi pars in hoc Dei seruo; Cras sanguinem pro Christo fundet eoquic fruetur: quibus dictis vixum virumque euanuit; ego latitia cumulatus inexplicabili hic sedi, ut vides, feliciens an in terris an in Cœlis essem. Postridiè cum ductus ad patibulum hæreret in scala orans, antequam carnifex funem colla neceret, ab eodem hoste ex alto deiectus concidit lapsum sat graui & præcipiti, ac nūl Iesus: exclamant astantes, desperandum corruisse sponte, at ille cum rursus consendisset docuit communis inimici inuidiâ id accidisse, neque primum hunc fuisse eius impetum, ut optata corona fraudaretur. Hæc Tepes: nunc ad *Gerardum* reuertamur.

XVIII. Ferocientes in Catholicos animi quando nulla est causa iusta nocendi quauiscunque vtendum existimant. Hinc *Gerardum* ab atrio Wintoniensi amotum ad Arcem sauvissimè cruciarunt. Sacerdos eodem in Atrio captiuus (cui *Gerardus* non semel neque parcere beneficerat) seu narrandarum quas nouerat rerū prodigia, seu æmulatione, aut spe libertatis abductus aperuerat accepisse *Gerardum* recenter Româ & Bruxellis literas tradidisseq; famulo ad *Garnettum* perferendas, atque idem frequenter facere: Ad *Gerardum* repente Irenarcha cum satellitibus; cubile omne verlatur; ipso nudato palpantur vestes, non fuit immune cilicium quod earni adpresum reuellerunt. Ex duobus quos instruebat adolescentibus via repertis, alterum custodire tradidit.

1603. tradiderunt, alter opportunè prosfugerat. Nullare inuentâ de qua se magnopere iactarent, ipsum ad Arcem abstractum abdunt in caueam modicè iniecto stramine ad quietem. Postero die euigilans videt se eo in antro claukum in quo *Henricus VII alpolus* (quaterdecies tortus) calce inscriperat parieti nomen suum sub semper venerandis Dei Angelorumque nominibus, ad quem parietis locum cum oras fô credatur, erat is locus *Gerardus* etiam venerabilis; quanquam ex eodem conjecturam faciebat se quoque in eadem cava haud tritius tractandum. Adsum ad diem tertium quinque questioni p̄aepositi, vocatum ad interiora Arcis interrogant, primum de rebus ad Regni rationes pertinentibus; tum de acceptis literis, denique vbi *Garnettus*? Vbi famulus esset per quem litteras ad *Garnetrum* transmisisset? Respondet, "Regni rationibus nunquam se suas miscuisse cogitationes: literas, si quas accepisset, nihil continere potuisse quod illis officeret, nec in modo vbi *Garnettus*, vbi famulus is esset, neque si sciret enuntiaturum.) Torquendus itaque es, inquit; ad extreumunque spiritum: Hanc tu nobis per quam certe iniuitis tua obstinatione imponis necessitatem: Vide quid agas: scriptamq; ostendunt eius rei potestatem; Ea perlecta: "Vos (reponit *Gerardus*) facite quidquid permiserit Deus, neque enim potestis plura; Ego per eius gratiam nihil aduersus Ecclesiae fidem atque instituta, nihil aduersus Iustitiam aut dicam aut perpetrabo: Noni permittet, ut confido, Deus ut innocentem quempiam ego accusem; de cætero in eius manu omnes sumus; atque ea propter non perhorresco quidquid de me cogitatis facere.)

Torquetur

XIX. Est in Arce interior specus in ingentem altitudinem depressa, vastitate ac tenebris horrida, horribilior numero & varietate instrumentorum ad corpora miserè ex carnificanda fabrefactorum. In hanc cum famulós tēdas præferentes lecuti descendissent, monstrant ex ordine diversas torquendis hominibus paratas machinas. Hic manus, hic crura, hic conuoluta in circulum membra, hic depresso in profundum ceruices, hic in altum elata brachia, hic prostrati ad terram artus & trochleis implicati immisericordibus distenduntur, lacerantur, & fiunt ad humarios usus inutiles; Ista te, inquit, contingit experiri omnia si pertinaci silentio pergis tegere quæ salus Regni postulat nobis non esse occulta. Ille abiectus in genua Deum precatur adiutorem. Tum insertis manibus in annulos fetos, quos ferreum pessulum iungebat tollitur in altum ad columnam, erat ad fossam terrâ sub pedibus. (Erat enim pleno & procero corpore) dolor ingens manuum, brachiorum, pectoris & intestinorum, flensque toto corpore ludor, vocem propè intercludebat & spiritum. Post horam patienti deliquum, subditur ad pedes corbis cui initiatur: Id quinque horis quibus pependit, nouem aut decem vicibus factum. Neque dœrat sibi hostis humani generis, per se suosque prouocans ut quibuscum vixisset, egisset. Úe Catholicos, *Garnetti* in primis habitationes familiaresque detergeret; At ille tacitus orabat Deum; firmatusque ad constantiam minui sensit dolorem; vngebat Guilielmus Wade (qui Yongo Irenarchæ successerat inter vexatores) ut vel in id

velia id consentiret ut Cecilius, in Regio Senatu Principis, allocutum optime se diceret. Non consentit; pendas igitur, inquit, donec patenscentibus tamen membris concidas, & abit: Aliquanto tamen post tempore demissus de columna reducitur ad cubile, id frequenter de via ingeminans, "Mirari vehementer te cur tantopere querant, ubi Garnettus: & similia; quandoquidem illicitum est innocentes homines prodere; Quodque ad te attineretur mortitum potius quam ut tantum flagitium in te admittat.) Id calumniam auerteret gratia à Gerardo dictum; familiare enim est huiusmodi vexatoriis id in vulgo tanquam factum spargere, quod factum esse vehementer cuperet. Postero die rursum W adus ad Arcem, *Gerardumque Garnetti* innocentiam prædicantem mandat eodem genere cruciamenti torqueri; atque cum doloris acerbitate euangelicem insula in os per vim potionem via reuocassent, tertio attolli; donec Bartleyus Arcis Præfectus atrocitatem pertulit iussit cessari; qui & abdicasse te officio dicitur in posterum innocentium crudelissimis terribilisque suppliciis auctor intercesseret.

XX. Nactus quietem à tortoribus, ad spiritus exercitationes conferendum Elabitus esse animum exultimauit dum artuum rediret usus, quaternis quinque horis ad commentandum præfinitis. Orationes etiam quæ in Sacro sancto sacrificio recitabantur, quantum memoria suggerebat, quotidie usurpabat; ut licet nullo sacro instrumento instrutus, eo quem in Sacramentum velamine suscipere consuerat spiritualiter frueretur. Conciliatoque pecunia Custode, cum libros chartamque impetrasset, cæptis redire digitis interposito viginti dierum spatio ad pristinos motus, studijs miscerat manuum opera, fabricataque ex obuio ligno parvas Cruces mittebat ad antiquos vinculorum socios in Atrio Wintoniensis; In charta vero cui inuoluebantur, occultis characteribus succo personum aureorum expressa significabat amicis quæ volebat; similibusque reddebantur responda incio artis Custode. Mercede præterea aperuit per interualla aditum notis quibusdam Catholicis, quorum congressione solarium, industriâ lacram suppellectilem, cum die facultatem elabendi accepit. Ex aduerso eius loci in quo *Gerardus* tenebatur, turris est non longè à muro & flumine posita quibus arx vallatur: in ea turri decimum iam annum custodiebatur nobilis quidam Catholicus cui *Ardeno* nomen: Cum hoc unius noctis uniusque dici consortium à Custode mercatur *Gerardus* nummi aurei pretio: Infertur etiam clanculum supplex sacra; rema facit diuinam summa utriusque lætitia: Duobus & viginti consecratis hostijs prouidet sibi in consequentes dies cælestem mensam. Observatâ loci positione ad euadendum commoda, agunt una de fuga. Arte, via, die (*Garnetto* etiam concio) constitutis, rursus post aliquot hebdomadas de illius loci & hominis congressu pacificatur. De nocte adlabuntur in cymbas tres viri, appensis ad pectus ligatis ut agnoscerentur, onusti rudente, cuius alteram partem circumvoluerunt trahi in litore inventar; alteram projecto de turri cum lapide filo pilicatur *Gerardus*, adstrigitusque ad æneum in summo tormentum. Primus delabitur *Ardenus*; quam-

162.

quam enim ille *Gerardo* deferebat, maluit *Gerardus* amicum hospitem quam
se lecurum prestare; & is non difficeret eus sit. *Gerardus*, praecedentis onore
laxato sive, sub murum delatus, & diurno ad ascensum conatu fessus, comi-
tum industriâ & labore vix recipitur; receptus, & potionē cardiaca, quam tu-
lerant, recreatus, transmissō flumine, paratis vlt̄ equis ad *Garnettum* aduolat.
Ante digressum ternas scriperat literas; unas ad Senatum Regium, alteras ad
Præfectum Arcis, ad suum Custodem tertias: Primi ad Senatum, explicatis
causis cur sibi ea ratione consulendum existimat, affirmat id actum esse Præ-
fecto Arcis & custode inscijs, ne qua illis culpa collusionis ad pergeretur. Alter-
ris ad Præfectum, gratijs humiliter actis, excusat etiam Custodem: Custodi
verò in tertis promittit, suum si tequatur consilium, quoad vixerit honestam
sustentationem. Vixdum illuxerat, ex fune ad latus turris appenlo, (cuius alte-
ram in litore extremitatim præciderant abeuntes) competitum est quidpiam
quempiam esse machinatum: Curritur ad Custodias: *Gerardus* & alter non
comparant: Quæritur Custos: Is locis ad se scriptis literis, dum elabendi
lectatur viam, incidit in virum à *Gerardo* cum equis paratum, quibus si vellet
vti saluus esse posset: Qui oblatos antea quadringentos aureos cum annuo qua-
draginta aureorum stipendio fuerat aspernatus, propositam nunc amplectitur
conditionem, non minus aniri & quam corpori salutarem. Nam illum deinde
cum coniuge octoginta aureorum annuâ pecuniâ alendum procuravit, & in
Ecclesiæ gremium acceptos ad nichorem quam sperauerant vitæ rationem in-
stituit sicutque. In Senatu Regio alij mirabantur eventum, alij laudabant indu-
strian; frustra quæcundum censemebant omnes quem tam facile quærentes elu-
suum arbitrabantur quam scellislet custodiētes. Ita multis in annos plures
fuit utilis fuga, molesta in præsens perpaucis.

Ioannes
Lilius.

XX I. Adiutores ad fugam fuere *Ioannes Lilius*, *Richardus Fullwood*, &
ex commentariensibus viuis in Wintoniensi Atrio. *Lilius*, antequam in illud
Atrium Religionis causa custodiendus traduceretur Pharmacopæam exercebat.
Obtigit illi in carcere cubile supra cubile *Gerardi*; hinc facile *Gerardo* fuit
hominis nosse pietatem & experiri industriam, quâ utrâque co loci in multis
vñus est; tum amoris ad arcem cum redirendum curaslet porro uti perseuerauit.
Ille amicos, ille occultas intulit literas, ille gratiam apud Custodem conciliaui ampliorem, ille capitis membrorum que periculo alteram fugiendi viam

Se pro G.
Gerardo capi-
fuit.

Gerardo aperuit cum ei individuus adhæreret. In recenter conductis ædibus lat-
amplis tres vel quatuor quartum iam dicem exercebantur apud *Gerardum* sa-
cri conimentationibus ad rectam famulandij Deo viam inuestigandam: Vnius
loquacitate vel infidelitate famuli delata fuerat ad Senatum Regium eius rei
suspicio; repente ad ianuam Irenarchæ duo cum satellito: Quid *Lilius*? Stricto
vñrus enle si opus eslet ingressus cubiculum propellit *Gerardum* & ex no-
stris alium in latebras renitentem nisi *Lilius* iungeret socium. Nequaquam,
inquit, nam si ego lateam, qu s libros istos? quis scripta dicet sua? Arguent ista
domini latere quempiam; noctes diesque scrutabuntur; perfringent tandem &
manus

manus in te iniicient; isthic ego maneto, vos pro me orate.) Detine- 16c. 2.
bantur interim lenaicha in vicino conclavi sacra supellecile corripien-
da quam paratam repererant: Collecti à prædâ tundunt *Ioannis* fores: I-
le, iam tegatus, & tenus non illibenter aperit. Quis tu? inquiunt. "Ho-
mo, ut videtis.) Sacerdos?" Hoc ego non dico; vestrum erit probare:
sum equidem Catholicus.) Cuius hi libri? Cuius scripta? mea.) Erant autem eius generis omnia quibus Societas utitur tum ad preces Sa-
cerdotum ritu per soluendas, tum ad informandos ad fidem & ad pietati-
tem animos sive de plano, sive de superiori loco agendum esset, an-
norum decim labores. Tua sunt ista omnia? Mea: Neque plura quæ-
rentes, trahent hominem vinciendum. Ille transeundo salutat in aula ob-
vios cotinendatque Irenarcharum benevolentiae; videi enim sibi eius
conditionis viros esse ac feminas quibus etiam ab ignorantis humanitas im-
pendenda esset. Postero die int. ligunt hunc hominem se pœnit annis in
Pharmacopœo seruientem, quatuor clausum in Atrio VVintoniensis, libe-
rum fugæ *Gerardi* ex Arce adiutorum fuisse: Id enim falsa fuerat saluo ma- Torquatus
rito Cultodis vxor; neque diffitebatur *Ioannes*. Raptum itaque ad Arcem
eodem cruciamenti genere lacerant quo *Gerardum* ut ubi sis ageret fate-
retur.

Ad tres horas pependit, nullo nisi patientiæ constantiæque fructu:
Quæ cum etiam spem aperiendorum occultorum abiulisset torquenti-
bus, post dies mentes alteri traditur custodiæ, in qua Sacerdoti obsequens
rogantius operam ad ciuadendum, quâ arte illum, eadem se liberum præ-
tit. Latuit deinde aliquamdiu apud *Garnettum*; tum nauigans, & Ro-
mam profectus ad *Personium*, quod pluribus antis expetierat in So-
cietatem adiutus est anno secundi sexcentesimi secundo: nondum trigesimu-
mum ipse attigerat, lex tamen vel septem solum superfuit correptus leu-
tâ tæbe, cui nec aer nativus mederi potuit; concessisque ad labotum præ-
mia Londini anno post sexcentesimum nono: Prudens & ad negotia ce-
ler & industrios, & quod caput est, inculpatæ vitæ iuuenis, qui Ge-
rardo teste lex annis quibus illi adhaesit, tantam animæ turam habuit,
ut licet inferioris generis hominum esset quotidianus commenialis &
socius, nihil praui contraheret quod illum in dilectionem duceret graui-
sis culpas.

XXI. *Richardus Fulwood* post *Gerardi* ex Arce fugam, fugientis *Richardus*
ipse perquisitores, cum se occultasset in antro dothiis quam in *Gerar-* *Fulwood.*
di vlus parabat, pro illo tentus ad Brigitæ fontes ductus est; In at-
eo hic & graueolenti & vermis scatente gurgustio, nullo ad cuban-
dum, nullo ad sedendum adminiculo, ad mentes aliquot ipsi in fen-
estra lectus fuit, victus panis ater, consortium nullum. Quæstioni dein-
de admotus, quam fidelitatem famulando demonstrauerat, auxit patiendo,

1602. neq; potuerē vexatores quid, quod clausum esse oportebat exprimere. Datis à quæstione inducijs, & aliquanto ad quietem tempore modum repetit & viam ipse fugiendi, adhæsitque *Garnet*: Quod cùm Senatum Regium non lateret, edicto proposuere præmium ei qui vincetum duceret: Itaque nauigandum illi fuit; vixitque annis aliquot Duynkerce Missioni in primis utilis.

XII. Tertius adiutor inter Custodes atrij Wintoniensis unus, tum cùm *Gerardum* iuuit, et si Catholicis sauentissimus Acatholicus erat; neque constat (quod dolendū est) an vnquam se totum Catholicis iunxerit, vitæ tamen dilectio pro *Gerardo* bis adiut. Nam primâ quam fugæ constituerant nocte ignoti hominis subito occursu impeditâ, cymbam quam regebat retorquens impegit in vallum ante pontem prominens, tanta vi ut hærente non posset reducere; zetu fluctus propellente tres periclitantur, inclamat à vicinis auxilium; trahuntur duo in eminentes sub ponte lapides; ille euerla cymbâ natando vix eus sit. Alterâ nocte iterum se committit alacer discrithini, & euincit; neque de eo plura recoluntur. Is tamen ad quem præcipuum eius Atrij emolumētum ex aſſe veniebat, Ecclesiæ à *Gerardo* redditus, vendito iure suo transmisit in Italiam; ubi cùm piis abdicandi seculi cogitationes hauſisset, redux in Angliam negotij cauſa, tentusque, in idem Atrium, cuius fuerat commentariensis, traditur custodiendus, quòd pristinos errores inuitus absorberet.

Rogerius
Lea

XXIII. Inter Instrumenta vero *Gerardi* præcipua ad pilandas animas, merito censendus venit *Rogerius Lea*; Is bono loco natus iuuenis, alacritate & virbatitate uiuersim gratus, cum fide Catholica eximiam iungere cupiebat pietatem; eratque in illis qui quartum iam diem exercebantur, quando irruentibus Irenarchis *Lilius* pro *Gerardo* captus est: Humanitate & quâ valebat gratiâ euicit ut datâ cautione dilcederet tanquam recenter illuc introgressus. Tum ad alias *Gerardi* ædes secedentem ut cæptas commentationes prosequeretur, isthuc etiam secutâ suspicio interturbasset, ni se paratis latèbris cum *Gerardo* occuluisse. Didicerat commentando naturæ & gratiæ dona non solum semper saluti propriæ procurandæ à Deo esse propria, sed & ad alios mundi huius laqueis extricandos, informandoq; ad ea quæ supra communia sunt vota & cogitata: Itaque siue volucribus insidiaretur auctus, siue feris pro more gentis infectandis exerceret corpus & oblectaret animam, plus scrijs quam ludicris tenebatur, & mente agitabat quos ad fidem, quos ad pietatem ex socijs, *Gerardi* operâ, posset promouere, duxitque complures ad salutarem cum illo familiaritatem. Tum officij sui esse ratus dominis acceptis multiplicandis operam date, quo sibi & alijs utilitatis plurimum accresceret, *Romam* profectus cum *Thoma Strange*, *Nicolao Harte*, & *Thoma Smithso* (qui vna omnes *Gerardi* institutione ad Societatem adspirabant post aliquātam in Seminario de urbe moram adscriptus ipse est vigesimo septimo octo-

Octobris anni sexcentesimi, ætatis annum agens trigesimum secundum, Contendentem cum optimis in virtutum studiorumque curriculo Catarthus oppressit, cui cum mitior ær quæreretur, migrans in Belgium Audomarense Seminario datus est Minister. Quo in munere cum vigilancia prudenter, cum Charitate severitatem, grauitatem cum comitate tanta arte consunxit, ut accuratam in exigenda disciplina diligentiam amori vniuersorum conciliando nihil officere demonstrarit. Et quoniam spiritualibus Sancti Ignatij exercitationibus leniterat se aliquotque plurimum iuuari; hotum vsum in florentem studij iuuentutem induxit, eo fructu ut primos tres pepererit Societati, *Robertum Staffordum, Thomam Stillingtonum & Franciscum Mylefum*; quos, continuato per annos singulos pari successu, plures lecuti sunt, de quibus suis locis dicendum erit. Ad externum etiam domus splendorem non parum contulit procuratis pecuniæ nostræ quingentis libris ad Icholas domesticas exædificandas.

Virginis

Anglia.

X XIV. Frequens est per Belgium Virginum numerus quæ à seculi moribus depositæ, priuatim vel in cōmuni sua studia conferunt in puellas omni genere disciplinæ illi sexui congruenti imbuendas, siue coniugio deinde siue æctiori se vita ratione tradituræ illæ sint: Quarum Virginum quædam soluræ, quædam se ad tempus, aliæ in perpetuum colendæ castitati deuouere; ex quo *Donorarium* illis nomen acquisitum est. Exiguum id quibusdam ex Anglia virginibus vsum est, quæ præter excolendarum puellarum studium perfecæ Religionis viam additis paupertatis, & obedientiæ vinculis intire meditabantur: Neque tameti nocturnis diuinis Sacerdotum precibus, aut certæ domini, aut ordinariorum, vt vocant, jurisdictioni adstringi optabat, sed more Societatis Iesu, ad itinera atque ad quælibet caritatis officia perseverare liberæ, cuius Societatis nomen, & regulam, & vestis colorem, & temporis officiorumque distributionem, & sub uno Capite regimen, quantum possent, imitari propositum fuit. Quæ etant inter istas præcipuæ fixerant Audomari scđem, fauente initijs Epiloco Blasii: Ad excellentem vero cum puellarum institutione coniungendam pietatem vtebantur plurimum *Rogerio Léo*, qui excelsa quælibet & ad diuinum obsequium amplificandum eximia sectabatur semper & promovebat. Eterant in illis Virginibus omnium iudicio præclara naturæ & artis dona, atque ornamenta non inferiora virtutum, quibus dilectati principes viri atque foeminae, his filiarum suarum Magistris ut vicerentur sedem dedere in præcipuis per Germaniam ciuitatibus, migraruntque Leodium, Treuiros, Monachium, Viennam Austræ, Pragam, Polnam, Presburgum, Romanum. Et potissimum fortasse cum tempore, Religionis Sanctæ gaudere insignijs, nisi nimium Societatis moribus adhaesissent, & absoluæ leiplas regendi potestati. Quæ quia Rogerius vel non impubebat vel non fatus se non probare declarabat, amotus dicitur Audomato, se autem vera, vt Hecticæ ex Catharro natæ remedium Louanij & Bruxellis quæreret: Quod cum non repetiret, regressus Audomaram,

1602. anno supra millesimum quinto decimo in Angliam soluturus dictu obiit
Duynkerce.

Guilielmi
Holti ini-
tia.

XV. Interēa dum hæc aguntur in Anglia, & vel sudore viuentium, vel morientium sanguine Religio firmatur & crescit, sensit societas aduersum se in *Guilielmo Holt* æmulationis aculeos acriores, quam aut hominis integritas, aut Societatis innocentia postularet. *Holtus* è Lancastria oriundus, primis literarum principijs domi haustis, Rhetorum ac Philosophorum ornamenta adiunxerat in Academia Oxoniensi: Theologis etiam audiendis tres annos dederat, quando Hæresim pertulit Duacum le recepit præceptis melioribus imbuendus. Isthic annos alios tres Theologicis institutis cum tradidisset, ordinibus sacrī initiatus, Romamque profectus, in Societatem adscriptus est, sexto idus Novembris anni septuagesimi octaui, ætatis annum agens trigesimum tertium. Decurso Tyrocinij stadio, anno altero Theologis euolendis dato, quoniam qui in Angliam missi fuerant *Campianus* & *Personius*, ad amplissimam colligendam messem flagitabant adiutores, iunctus *Heywodo Holtus* in eam Insulam nauigauit. Tenebatur id temporis arcta in custodia Reginae Scotiæ, Hæc inter carceris angustias fidem Catholicam, Principisque filij salutem in præcipuis curis ponens, poscebat quempiam qui doctrinā, pietate, industriâ illam sustinere, hanc datâ opportunitate in tuto collocare posset: Deligitur à *Personio Holtus*; Reginæ ad Regem puerum munitus literis in Scotiam penetrat; benevolè initio accipitur; spem non leuem concipit fructus humanitate excitatam principum virorum: Concidit tamen illa non ita multo post Calvinistarum puriorum depresso consilijs, quæ inde ex Anglia souebat Elizabetha cum suis incitabatque, captumque *Holtum* deposcebat ad quæstionem admouendum: Rex oblitus matrem reueritus & Oratoris Gallici precibus confirmatus. Post duos annos Scotiæ impensos iubetur liber Scotiæ discedere: Ita *Personius* ad Ribadenciram in Septembri anni octogesimi quarti " *Guilielmus Holt* (quem accepisti missum ex Anglia in Scotiam, carceres aliquamdiu tolerasse) nunc liber est; liberi etiam sunt alii Patres duo cum uno coadiutore recenter in eam vineam transmissi.) Anno deinde octogesimo sexto vocatus Romam, & Seminario Anglorum de urbe moderando datus Rector ad fœsiannum præfuit: Tum in Belgium missus confudit Bruxellis ad decennium; frustra ad inuidiam infamiamque conflandam laborantibus æmulis; quam ille inuidiam semper animi æquabilitate singulari, atque inuidet patientia facile depulit.

Vnde illi
confusa in
media.

XXVI. Inde ab anno octogesimo primo *Alanus* & *Personius* cum rem Catholicā in Anglia & Scotia communi consilio promouendam suscepissent, quoniam inter cetera auxilia, *Mariæ Reginæ* Scotiæ libertas (quam Elizabetha ab annis duodecim coercuerat) non parum momenti allatura videbatur, Carolum Pagettum, & Thomam Morganum (qui Scotiæ rationibus plurimum per literas ultro citroque ad illius necessarios datas immiscuerant) in consilium adhidendos censuerunt. Ortā verò in eis illas confessum consilio-

rum

in discordantiâ. (*Alano & Personio Regis Catholici, Pontificis, & Ducis* 1602.
Quis fidei rem committendam existimantibus, Pagetto & Morgano Regi-
næ suadentibus alia via esse rem gerendam.) Ea quæ inter paucos nata est, in
vniuersam pene gentem est propagata dissensio; alijs *Alano & Personio*, alijs
Pagetto & Morgano adhærentibus; donec anno octogesimo septimo cæla
Reginâ plurima iniuria adhæsit Morgano & Socijs, quod quibusdam circa
Reginam aut non lat fidis, aut multum imprudentibus tam fidenter vñfui-
lent. Sub hæc mittitur Holtus Bruxellas: Aduolant Pagettus & Morganus:
& quanquam amicè accepti, inhæsit tamen illis semper antiquum dissidi-
*um, querebanturque omnia ex *Alani & Personij*, nñ suo arbitrio confici.*
Accidit ut Morganus repertis in conclavi sua manu scriptis literis aduersus
*Parmentem Ducem, *Alanum*, atque ipsum Regem, dominio Regio pellere-*
*tur; Id Societati in *Holti* tributum à Morganis sodalibus (vt ferè cuncta quæ*
aduerla huiuscmodi hominibus accidunt quæcunque demum sit causa) vt
*Holtus etiam pellatur adlaboratur. Sex & triginta Capita Accusationis *Al-**
berto Cardinali Archiduci offertuntur, in quibus *Holtus* famæ, bonis, liberta-
*ti, viæ quoquandam iniurias ferebatur, & non sat fidus Regi. *Albertus Oliverio**
Manara rem aperit, iubetque inquirere ab *Holti* quid rei sit, iuncto as-
*sesiore Ioanne Baptista de Tassis *Alberto à Consilij*. *Oliverius* multitudine*
*capitum attritus ea tradit *Holti*, "Dolere se dicés talia accidisse vt quocun-
*que modo respondeatur Societas in demnis esse non possit" sensit id vehemē-
*ter *Holtus*, & tantum de se itaudo à tanto viro fieri præiudicium indo-
*luit: vt autem se recepit, & perfectis accusationibus cuncta euoluisset,**
"Dabo, inquit, mi Pater, responsonem non dilucidam modo, sed uti optas
*breuem; atque præterea talem vt ex qua neque mihi neque Societati nota ali-*qua, nisi rectitudinis, probitatis, patientiae, fidei, adhætere possit.)****

XX V.I I. Post dies aliquot confidere: Rogat *Holtus* an ad singula ex *Sepurgat*
ordine, an ad præcipua aliqua responderi velint? Paratum se esse in vtrumq[ue].
Non ad singula, inquit Tassis, notans decem capita quæ arbitrabatur eximiæ;
*quæ cum *Holtus* dissoluisset, & virgeret in reliquo audiri, sibi vterque profite-
tur in omnibus factum satis, nec opus esse pluribus: Deprehendisse se in multis
plus partium studio dati quam fationi: Addiditque Baptista Tassis, Rem in eo
*versari quod videtur quibusdam Societas & qui Societatem sequuntur nimi-
*um potuisse tempore apud suam Celsitudinem, & apud omnes retro Belgij Gu-
bernatores: Ea auctoritate vteremur moderate." Illâ se moderate vñsum (si qua-
*sseret) respondit *Holtus*, & porrò vñrum, quantum prudentia probitasque sug-
*gereret: Non posse se respondere de omni verbo factuõ suo; Omnes enim in**
*multis delinquimus: Sed de iniuria, aut contumelia quæ grauis sit, aut de quo-
*uis modo dictâ oppressione, nullam factam esse, nullam a se faciendam spo-
*pondit: Bepuolum fuisse omnibus vtilemque; ijs etiam quos ex obiectis con-
*jectura esti auctores esse huius accusationis: Id ex illorum communi Procur-*******

1602.

tore cognosci posse: Posse etiam ex hac ipsa responsione; in qua cùm nouen-
nij pone integrum quo Bruxellis commoratus sum, rationem coram vobis red-
dens absoluas, testimonium est nihil me graue peccasse, nihil à me profe-
ctum quod scandali notam mereatur; neque enim vtique defuit voluntas ob-
ijcendi si quid obijciendum occurrisset. Ut non sint semper aliqui aut inquieti
aut queruli difficulter præstatim; quando non semper ex vniuersitate que voto
res agunt; dissidium tamen inter partes non est tantum quantum quidam cla-
mitant; neque concordia futura est vñquam tanta ut nulla inter Aulam & mi-
litiam consecantes sit de honore aut de prælatione contentio. Hæc diuinæ
prudentiæ committenda, qui per leuisima quibus sæpe sapientius commouen-
tur homines grauissima moderatur.) Plura dicere parantem atque animo esse
iubent Baptista Tassis & Oliverius: abundè enim satisfactum in omnibus; quod
cum secundò tertioque assertum est, Oliverio responsum scrip-
tam quam Holtus tenebat manu rapiente, & in ignem (erat enim quarta Aduen-
tas dominica) coniiciente. Puduerat enim hominem prudentem & attentum,
hac in re paulo minus fuisse consideratum. Qua etiam de re Personius Barci-
none in Italiam nauigans ad illum scripsit in hæc verba.

Personij
ad Olivie-
riū Man-
ræum de
eo literæ.

X X V I I. Nullo modo spero pacis fructum secuturum apud eos qui Pa-
trem Holtum amouendū volunt; cùm multorum annorum experientiâ,
certissimaque ratione mihi constet istos non hunc vel illum Patrem, sed Socie-
tatem impetrare. Romæ inquieti Patrem Edmundum Harewood Anglicani
Collegij Confessorem amoueri postulabant, eaque re omnia dicebant fore pa-
cata; sed eo amoto turbulentiora fuere omnia, quia inquieti palam in totam
Societatem insurrexerunt. Et ex sermone summi Pontificis cum Doctore Bar-
retto Seminarij Duaceni Rectori intellectum nuper est, istos iplos qui amo-
tionem Patris Holti apud Reuerentiam Vestram cæterosque Patres nostros pa-
cis spe sollicitant, ad Sanctitatem suam scripsisse, non tantum contra Patrem
Holtum, sed etiam contra omnes Societatis Patres qui in Anglia versantur. De
Patre Holtio vero affirmare possum quod suis literis sæpe & vehementer causam
eorum egit in curia Hispanica qui maximè eum impugnant. Sed hæc Reueren-
tia vestra mirari non debet: In tanta enim causa quanta est Anglicani Regni
conuersio, & in tanta egestate, libertate, & otio hominū exulum & afflictorum,
atq; in tanta astutia Hæreticorum, qui per emissarios has lites fouent, neque est
mirandum si hæc accidunt, neq; hæc virum pium & prudentē auertere debent au-
decipere; satis est ut videat quæ pars ratione, quæ passione ducitur. Isti autē cùm
Patres Anglos inter se collidere non possunt, adeunt Patres aliarum nationum,
qui rerum hominumque nostrorum tantam notitiam non habent, hosque vel
clamoribus vel minis, vel argumentis & querelis, aut etiam adulacione indu-
cere conantur, ut vel affectu vel iudicio à nobis discrepent: Putant enim (quod
opinatio verum est) nullum tam efficacem patere eis aditum ad nos fatigandos,
quam si nostros à nobis separant.) Hæc Personius prudenter ad Oliverium: qui
in

in hoc etiam displicuit *Claudio Generali*, quod in cœla hominis è Societate tam facilè admisisset extēnum Asſeſfōrem. Cūmverò animaduerterit lector *Pagettum & Tressāmum*, & similia nomina *Campiano & Personio* olim carissima, nunc à Societate diſſidere, intelligat oportet nō eos iplos esse qui prioribus annis omnia cum illis officia amicitiae coluere, iplorum tamen necessarios, quos cūm Societas profugos in Principum extēnotum gratiam introducere cuperet, & publicis negotijs procurandis adhibere, suā ipsimet imprudentia hanc gratiam lūstulere, & quidquid deinde Societas ageret, nihil pro se agi interpretari sunt. Ab Holto autem stabant præcipui quique Catholici Angli, quod testantur literæ *Barretti* Præſidis Duaceni à leptem illius Collegij senioribus subscriptæ pridie Idus Nouembres anni nonagesimi sexti; & alteræ vno post mense dataæ à doctore *Stapletono*, *Percæo*, *VVorthingtono*, quibus plus centum alij le dedere testi. Quibus merito iungendæ sunt literæ Cardinalis *Alani* super ea tota re ad *agettum* scriptæ, vnum ex ijs qui præcipue *Holtum* calumniabantur: ita enim scribit, quarto Ianuarij Anno 1591.

Quod ad P. Holtum attinet quem Dominatio vestra præcipue accusat, & insinuat ipsum esse reum, & per vos accusari posse de rebus turpibus & infamibus, & eiusmodi ut non audeatis ea literis committere; si ego scirem quæ res istæ essent, & cernerem esse eiusmodi quales tu dicas, & probari à vobis posse, neque fauorem ille neque defensionem apud me inueniret. Sed cum tu adeò vehementer eum accusas, & nihil tamen in particuli contra eum afferas, dabis mihi veniam si assenſum meum cohibueris quo ad videam aliquid probatum ex iis quæ prætendis: hoc enim à me exigitum iustitia, tum conscientia quoq; ratio, hocq; in cuiuslibet hominis causa facientū mihi esſet, multo vero magis in P. Holti, qui ut propter honorem Religionis cuius est membrum, tum etiam propter opinionem quam semper de eius pietate, & fidelitate in Deum hominemque habui mihi existit carissimus, eoque confidenter usus sum in Anglia, Scotia, & ubi modò est in Belgio; & semper bene, & cum laude virorum præcipiorum se gessit, & modò se gerit. Existimationem quoque quam apud Principem, Belgij Gubernatorem, eiusque Consiliarios habet, non tam ex mea commendatione quam ex ipsiusmet virtute & prudenti modo agendi sibi peperit; qui tamen sine dubio querelas vestras audirent si adeò graues subeſſent res, & probari possent, ut sentis: Quousque verò id à vobis fiat non miremini si opinionem ego meam de P. Holtio non mutauero) Hæc Alanus.

Litteræ Ali
ni Cardina
li in causa
Holto.

Holtus tamen ut clamoribus quantumvis iniustis daretur aliquid cessit Guilielmo Baldus locum, abiitque in Hispanias; quo in itinere cūm Barcinonem appulisset finem viuendi fecit, anno eius secundi nonagesimo nono, illud in discessu familiariter locutus, " Per omnes istos clamores nè vnam quidem somni horam sibi perifſſe) Quo amoto quam patut quietos expertus sit Baldus huiusmodi mīlos, tum cum ad illa tempora ventum fuerit di-

1602.

anno 95.

rit dicemus. Cum verò inter sex & triginta illa capita acculationis nulla facta sit ab æmulis mentio de Elizabetha Reginâ de medio tollenda Holtô consente[n]te & prouocante coniuratos, (quod Camdenus memorat) signum est frigidam fuisse iejunamque calumniam, quam ipse Camdenus euerit, quando imperitè narrat, sacrâ Hostiâ osculatâ, quod nullibi moris est, iuratum esse pecuniam representandam statim cæde peractâ: & ingenuè fatigatur ipsis temporibus tam insignem fuisse hominum nequitiam, ut inter se infidi, alijs alios in exitium quasi aliud agentes precipitarent, mutuis dolis irretirent, & falsis nonnunquam mendacijs onerarent.

Thomas Hunt.

XXIX. Holtus igitur in Hilpanijs ad laborum præmia euocatus est: Ijs. dem scè diebus Thomas Hunt, Lindoniæ in Rutlandiæ comitatu natus, post viginti annos in Superiori Germania varijs in munib[us] collocatos, nostræ Millioni est adiunctus. Vir antiquæ simplicitatis, & qui à teneris innocentiam imbiberat & pietatem tantam, vt cum puer Parentem vidisset exarsisse iracundiâ, & intemperanter quidpiam aut contumeliosè dixisse, multam noctis partem insomnem ducens, venitus nè Parens irâ non sedatâ de vita decederet surrexit, patreque supplex rogavit vt irâ positâ rediret in gratiarib[us] quo securè posset utique quietem capere. Post operam Dilingæ, Oeniponti, & Ratisbonæ collocatam in Coadiutorum formatorum ordinem coaptatus anno nonagesimo quarto, cum postliminio in Insulam transnauigauisset, quem odorem virtutis in Germania sparserat, cum quo se cunque conferret circumtulit. De leculi negotijs si quis accederet consulturus vltro se fatebatur peregrinum, vt quæ sui non essent Instituti: atque cum quocunque demum versaretur sermonem de rebus diuinis inferebat, narrâs quidpiam ex Sanctorum hominum vitiis aut disciplinis. Saltationem dicebat à diabolo iuuentam esse in Christi Domini ludibriis: pueros tamen domo nobiles cum exercerentur docebat cum corporis motum referre ad Christi in Cruce pendentis, aut in sacra Hostia propositi decentem venerationem: frequenter habebat in ore Ordinem esse imitationem quandam cœlestis habitationis: Id verò omne quod homini contingere posset in hac vita acerbum si Christi vulneribus intingeretur reddi iucundum; Diebus festis & Dominicis aliquid semper ad adstantium prosectorum curabat per quempiam legi, aut ipse ex Evangelica lectione decreptum proponebat, tam magna cum ingeruitate, vt præfatus se non sat esse eruditum vt ea de re differeret, eloquentiorum audientibus offerret, quempiam videlicet è Sanctis Patribus, aut ex ijs qui recentius in idipsum cum pietate scripsisset; quæ ratio licet quibusdam parceret etiā, alij tamen candore viri plurimū delectabantur, valuitque ad auctoritatem apud viros illustres conciliandam, quantam nemo alijs facile obtineret. Hinc aliquando lusui plus nimio immersis non modò ludendi finem sed cleeniosam ex lucro imperavit nullo repugnante; alias rixâ inter ludentes exortâ interposuit se medium, & flexis humi genibus flagitabat nè iurgio ad aliorum effectionem continuato & sibi & alijs iniurijs clement, parcerent verbis, & Christi exemplo

Si exemplo condonarent potius si quid dictum immoderatus factum uero esset; vicitq; viri Sanctitas contentione in amplexu cōmutata. Reddendae verò mercenariis horum duo quae acciderunt incōmoda videntur acceleraste. Abierat domo cū duce vię ad septem vel octo millaria nostra statia, periuaseratq; sibi quod ad reuerendū non erat ductore, itaq; solus cūm esset, vel aberrauit, vel orandi studio noctem duxit in campis: quæ situs matutino tempore repertus est non longè ab ædibus ad quas pridiē peruenierat: famulo dēlenter ferenti quod acciderat, respondit nullā sibi noctem iucundiorem vñquārū suauiorem uero contigisse. Non multo deinde post tempore cūm arma Catholicis adimerentur, ut remoueretur ipse è conspectu perqurentiū concessit in vicinum hortū, ledentemq; in pergula ingē frigidūq; oppresit imber, quo frigore obriguissē dicitur, & paucis deinde diebus vitā cum meliore cōmutasse. In postrema hac ægritudine p̄æter cæteras virtutesquas frequētibus alpirationibus exercebat, ostendebatq; sibi esse familiares, sepe se de ingratitudine erga Deū, saepē de exigua ad perfectionē obtinendā cōtentio[n]e accusabat. Tam magnā autē Christum Dñm in Sacro sancta Eucharisti ave[n]eratione colebat, vt viaticū hisi ieiunus non reciparet, & humili prostratus in genua, identidem exclamans *Maior reverentia Maior reverentia* Ad quinq; cochlearia iūsculi quæ fuerit v̄t̄ius vltima hoc usus est condimento, ut primū lumeret in honore Paſſionis Christi Dñi: 2mo in memoriā dolorum B̄ne Virginis: 3mo offerre Angelis Fute[laribus]: 4mo omnibus Sanctis: quintū in reverentiā cultumq; quinq; Christi vulnerū Tum postulans tradi sibi Litanias B̄ne Virginis quas solebat vihens recitare pro cōsequenda vita sancta & fælice morte has tenēs manu, & prout vocib[us] p̄op̄e inter mortuis poterat pronunciāns, animā suauiter efflauit 10. Feb. & Dominico die quo septimanę dēcē vt natus ita frequenter se dixerat moriturū, recipiēdus haud dubitè à Virginē, filioq; mihi recorditer remuneraturo p̄äsentandus.

XXX Sub id etiā tēpus adscripti sunt in Soc. perutiles operarij duo *Worthingtoni*, *Joannes & Laurentius* fratres, natū Blensco yæ in prouincia Lancastrensi. *Joannes* puer duodēnis dū transfretarē pararet detectus multā molestiā passus est à Pſeu-do Episc. & Praefectis illius regionis, qui modò blaudiitijs, modò minis & tectoribus tenerū pueri animū teniarunt abducere à veris ad stupri factos adulteratosq; ritus: admiranda in tam tenella ætate constantia, & supra ætatem rēponsa apposita furor ē hæreticis, Catholicis addebat firmitatem. Dolo tandem bono clapsus ē manib[us] Rhemos primū cum fratribus duobus & patruo, tuni Augium profectus est ad Personiū, ipsumq; secutus in Hispanias & vñsq; Romā iam Sacerdos Societati adiunctus est 27 Octobris Anni 98. Post annos probationis, & vñ alterum uero in Collegio Romano, missus Valisolerum Ministri functus est munere in Seminario, quo tempore quanquam turbatis Alumnorum animis mederi non poterat, tantā tamen suauitatem cum severitate miscebat, vt quidquid faceret in optimā partem interpretarentur. Intemperie sēris & domesticis molestīis fr̄tu anno quartu supra sexcentesimum migravit in Angliam. Ut Londonum regit conseilim missus ad pauperem homuncione quem metu luciliq; cupiditate ad hæreticoru[m] conuentus per tractum mors imminentis revocabat, confessionis &unctionis Sacramentis ægritudine pulsā erexit, & suo donauit vestimenta.

1602. vestitu. Primus fuit e Societate qui in Prouincia Lancastrensi fixit sedem: labore & industria, facultate etiam qua pollebat concionandi, non in illa tantum sed vicinis regionibus plurimos sibi deuinciens, aperuit campū amplissimum sui Instituti hominibus. Non facile ad Sacra menta admiscebatur redeuntes ab Hæresi, sed iterum iterumque iubebat redire ab se edocendos. Quos ad Spirituales commentationes ex Sancti Ignatij methodo idoneos quidem repensisset, sed non facile inducendos in eam mentem ut se ad dies tam multos colligerent (vel quoniam alicunde alienum ab eo genere solitudinis animum hauiissent, vel quia negotijs obruebantur) invitatis ad priuatum colloquium explicabat ex ordine die vno fundamentum super quo vita omnis Christiana superstruenda est, alio die considerationes de peccatis, & de ijs quæ homini accidunt nouissima, disponebatque ad vitæ delicta magno cum doloris sensu in Sacramento detegenda, & vitam peragendam dignam Catholicis in æstu persecutionis laborante. Erecto in ea regione Collegio B. Aloysij sub Vice-Prouincie constitutionem datus est Rector, perseverauitque in comuncere annis viginti, insigni cum incremento suorum apud omnes meritorum, & Catholicorum utilitate. Missus Procurator Romam anno 32. debitum prudentiæ morumque suavitati testimonium ex urbe & itinere retulit omnium approbatione confirmatum. Vixit ad ea tempora quibus omnia sub Carolo rege susdeque voluerbatur, annis septuaginta grauis, professus quatuor votorum ab anno huius seculi decimo tertio: in ea tamen ætate ac tempestate tam alacris, tam erexitus ut & ardore animi Tyrone, & prudentia vinceret veteranos: quæ utraque videre erit ex Epistola quam de sua captiuitate scripsit ad eius temporis Superiorum in hanc sententiam.

Epistola
de Loiswör-
thingtoni
sua cap-
tiuitate.

XXXI. Vehemens desiderium, ac preces quibus me virgin Reuerentia vestra ad illa conscribenda qui contigerunt in longa captiuitate mea & fat molesto carcere, vim habent mandati cui libens obedio, licet plures difficultates occurrant ac præsertim duæ. Prima, quod videam itinera ita passim impedita, ipsaq. in quibus viuimus tempora tot suspicionibus obnoxia, ut nihil possit committi litteris sic explicatum ac plenum ut vel amicis satis faciat, vel careat incommodo ab inimicis: Altera est quod in totius regni perturbatione & communione omnium Sacerdotum Catholicorumq; calamitate, mea nihil videatur captiuitas habere tam singulare ut plurium expectationem expletat quantavis eius narratio. Cæterum quoniam silere non licet, hæc sunt ex multis quæ dici possent.

Nondum captiuius eram, nec tamen sine carcere multis mensibus antequam venirem in potestatem hostis: nam ubi primùm cœpit bellum ex ardore, dominus quam habitabam (odio Religionis) destinata iam erat ab hereticis ad prædam: noctu faxis armati perebat fores, lacerabant fenestras, terrebant domesticos frequenti sclopotorum explosione; eò iam processerant insolentiæ, ut amici acti de nobis conclamantes monerent statutum esse de domo funditus subruenda. Habet latibulum in quo multis annis fidam mihi semper statio fuerat & tuta ab perquisitoru insultibus, at maior iā hostiū furor & impietas locū hunc faciebat minus secundum. Et adfuit tandem equitū turma, vi, verbisq; procacibus postulat ingressum

Ego

Ego interim clapsus superatis aliquot vepretis peruenio ad tuguriolum carbonarium, in quo nec stare poteram nec sedere sine molestia. Hic substiti usq; ad secundum aut tertium noctis horam, cum adeat famulus, narrat expilata quidem esse omnia, sed hostem recessisse; abesse domo periculum, posse me tuto redire: Immatura festinatio. Redij quidem oppido fessus, & somno egens, ad quem vix me composueram, cum iugentis fragore tunduntur portæ, pulsantur fenestræ, exitium cunctis intentatur nisi confessim detur introitus; luggererat enim nouus Iudas partem quandam domus, quam nondum explorauerant, esse meam sedem. Induo quas potui uestes; alias mecum aufero; rursus domo profugum tenebris fauenteibus leps vicina excipit; ibi noctem perago seminudus: Irruunt in cubiculum milites; loctum palpant calentem adhuc: Sacerdotem illum veteratorem ingeminant; noster erit nisi hilcæ terra sceleratu adsorbuerit, conlecremus flammis victimâ: sed frustra hactenus. Sub matutinum crepusculum recipio me ad tutiora syluarū, ubi dicim illum in solitudinibus erras & in cauernis terræ exegi; & fuit Dei benignitas quod in obuias militū turmas non incurrerim; haud procul aberant, adducto etiam maioritomento ad demolendam, ut credebatur, domum non male munitam, illo prima statim explosione disrupto miles ad praesidia sua se recepit. Ego quo diuertelem viribus fatigentibus doctus præsertim exemplo plurimorum quorum fuga prædam hosti obsecratus domo itaque eadem me denuo condens vniuerla primam scripta & falciculos literarum committo vulcano exurendos: suppellectilis partem potiorem trado exportandam; latebris ingero quam pluria, & tam opportuus ut nisi cuerlo ædificio (quod postea contigit) reperi non potuissent. Aliquot dierum quies est subsecuta, sed non diurna. Dies erat Dominica, & peritolutio quod debebatur reparandis animi viribus officio, aliquid pro naturæ necessitate indulgendum fuit corporis sustentationi. Vix mensæ accubueramus, ad fenestram miles intonat mandatum Parlamenti quo iubemur domo cedere, Parlamento utendam relinqueret. Surgimus; prolpicimus quo loco res videretur esse: apparebant equites plus minus septuaginta onere dupliciti. Quid nos infirmi & pauci, & plerique tractadis armis inexperti aduersus tantam manum? Quidam tamen indignum rati gratis admittere hostem explorerunt aliquoties, & vnum accepto vulnere prostrarunt. Hostis huius casu accusatus ac præceps furore vincinis ferreis tentat ostia & fenestras; & spirans cædem & languorem, mistalque suramenti fundens blasphemias conatur irrumperet. Mitior vnam aliquis suadet deditioinem; hæc pacta his conditionibus; Numerando esse in militem trecentos florenos; Arma, apparatum bellicum omnem hosti esse consignandum; Qui intus erant libertate fructuros, & parte domus! Ego illa nocte non comparui. Postero die cum impositum esset prædiu sat validum ad dominus custodiam, existimari cœluliussi prodirem in publicū & togam me cōmitarem ceterorū; Egressus latibulo iunxi me ceteris nemini biduo suscepimus; Mens erat fallere præsidios & rurlos tentare fugani; sed præverit me proditor, monito Chiliarcha quam domus partem ego incolerem.

Mm z

ille

160 ille adiuncto nouo milite aduolat, omnia perlustrat; monitus de inexpectato tumultu, cum iam nulla esset euadendi spes, me palâ obijcio homini furibundo ut si quid posset innocens fiducia redderem mitiorem: Ille rugata fronte & aures vultu, ne quidem dignatur alloqui, sed mittit examinandum ad iuuenem quendam cui aliquot ingenij videbantur inesse grana, cæterum mera erat verborū sarcina: Orditur compendio totam vitæ suæ narrare periodum; Studuerat Oxonij, peregrè profectus fuerat in partes transmarinas; egreditur cum Iesuitis; addixerat se ministerio verbi; habuerat ad populum tres conciones; Patriam videns sub armis gemere, hæc ut respiraret accinxit gladium, utramque secutus Palladem; hoc multa perpetrauerat totus factus ad arma: Tum in laudes Chiliarchæ effulgs non vulgarem deprædicabat eius pietatem, addebat munera quæ gessisset in Anglia & in Hybernia ubi Iudicis expleuerat locum: Nunc vero sibi demandasse has partes ut me & Sacerdotem esse & Iesuitam pronunciaret, adeoque reum mortis. Arbitrabatur fortassis mortis nomine terrorem mihi incutere, At ego me non esse dixi cum qui vel eos titulos, vel mortem propterea misererentur. Nugæ, inquit, hoc supponitur. Cui ego, si hoc supponendum, si ita tu vis esse, quid porro expectas.

XXXII. Die insequenti frequens accurrit omnis conditionis populus spectatum & locum, & me quid monstri essem. Honestioribus modestè pentribus respondeo me esse Catholicum cætera tacens. Subsecuti rudiores ex facie indignis me modis habuere: Hic capite inclinato rogabat absolui; alter contra Religionem euomebat plastra mendaciorum: Ego inquit alius, ducam te Londonum ut suspendaris; Ego te strigolo equo imponam ligatis sub ventrem pedibus ut discas equitare: & mille huiusmodi; Miserrimum vero erat videre coram comburi Sanctorum imagines, & quidquid sacri reperire potuerant. Inter alia produxit Christi crucifixi statua, formâ sat iustâ eleganter sculpta, quam mihi ego curaueram ante quadraginta annos, & tantum temporis vnu quasi consecratam habebam in pretio: Hanc in media aula expositam mille ludibrijs & lannis cumulabant: tenuitque insolentia totos decem dies; si quid de novo inter perleruntandum occurrisset, nouus inde triumphus agitur, & festiuus in aula ignis, iniicitur Missalia, corpus iuris Canonici, aliquique libri multi & magni pretij, non sine plausu malignantium: cum interim nemo mihi notorum auderet se ostendere, ne eodem mecum periculo inuolueretur. Cum vero latit superque hic tumultuatum esset, ducor ad vicinum oppidum non sine solemnitate; Praebat qui statuam, quam dixi, Christi Domini, progredienti præferret; sequebar vectus iumento lat pigro, at calcibns, cum calcaria deessent, tam gnauiter tundebam animalis utrumque latus, ut facile animaduerteretur, non tantum gratum, sed gloriosum mihi esse quam proximè ducem meum & Magistrum in Cruce repræsentatum seque, Stipabant decem milites armati; in ingressu oppidi clamatis qui Crucifixum præferebat, Ecce, hic Papistarum Deus est. Frequens erat in foro populus incolatum & eorum qui ad mercatum eo die conuenerant: Hæc ad spectacu-

pectaculum attoniti; neque præter unam mulierculam auditus est quia-
quam insolens aliquid acclamare. Cum ex equo descendissim ducor in ca-
naculum; accumbebant tunc forte mensæ (erat enim meridies) ecce viri mi-
litares cum Chiliarcha: hic ad suos conuersus, Noui, inquit; ego hunc ho-
minem; cumque vidi inter Iesuitas Gandaui ante tres annos. Similem fortis-
te, inquam, me vero à decennio nemo extra Angliam videre potuit: At ille
quod temel dixerat, ab eo abduci potuit nunquam, neque fuit in causa quod
mihi magis nocuerit quam huius male fundata, sed pertinax assertio. Amoqâ
mensâ ibat Chiliarcha in laudes Iesuitarum; dicebat esse viros perhumanos,
doctos, pios in suo genere, temperantes, tales denique ut reformatæ Religio-
nis homines pudere debeat vita luxuriam dissimilis; Ar, inquit, hæc om-
nia commaculant suâ doctrinâ meritorum; & abit. Succedit vulgi turba
quasi pro interludio, & varijs gesticulationibus ad ludicra prouocant tan-
quam si magus essem aut præstigiator: stabam tanquam vultus ad palum neq;
decrant canes qui me exagitarent; donec post horas aliquot dilabente paula-
tim cum die populo duxit me perhumaniter hospita ad cubiculum eo loci
& temporis non incommode; itaque illa nocte non male quicui; custos
obseratis foribus dormiuit in proximo.

XXXIII. Sequentes dies literarijs velitationibus impenduntur cum
Ministellis superuenientibus; imperito hominum genere, itaque, qua Dri
bonitas est, nunquam non euasi Superior. Fama interim percibuit me Episcopum,
imo & Cardinalem esse, vel certe magnum aliquem & insignioris
notæ virum. Hinc summo Præfecto armorum illius regionis videndi me ca-
pido, & apud se luci causâ detinendi: Aberat duorum vel trium dierum in-
tervalle Staffordiaz; fueram ex incommoda itinerum hospitorumque commuta-
tione tactus dextrum latus paralyssi, vixque me utique receperam quando
triobolari equo impositus anchor; & primùm quidem cum essem consenser-
sus miles dux meus & custos videns me senio & infirmitate propè confectu &
claudu færias in me suas omnes conuocauit, & cum mille iuramentis & ex-
crationibus clamabat, Ego hunc veteratorem, hunc Papisticum Sacerdotem
confodiam; liberabo me & socios propediem hac molestia, & similia multæ
Comitate tamen & communibus benevolentiaz significationibus ita deuinxi
comitum hospitumque animos, ut neque de equo post primum diem neque
de obsequio villa mihi querela esse potuerit. Ipso Præfecto armorum nullus
humanior, donec post dies aliquot vilis quâ eram induitus lacerna, magnoru-
m nominum neglectus, & reliqua conuersatio vulgi opinionem aliò verte-
runt & me cum paupertate mea in locum mihi idoneum retruserunt, sed per-
molestum propter pædorem, & vermium copiam. Crescente deinde capi-
tiorum numero transferimut omnes in eiusdem urbis domum conductitiam
vbi humile quidem & male materialium de cæteto autem non incommo-
dum cubiculum mihi obrigit, lectus honestus cum camino. Arctiores ta-
men vigiliæ; nec cuiquam dabatur accessus sine Gubernatoris aut Commis-
sarij ali-

1602. farij alicuius chirographo, adesse etiam debebant testes eorum quæ dicebantur & sicutibant, nec quidquam poterat inferri illis initijs; libri cululis nulla copia; suspiciones immodecæ: Non cessit his animus; vera dico; in tanta solitudine, & tædio diuturni carceris nunquam serenior; illud Psalmi expertus sum in me impleri, *Cum ipso sum in tribulatione*; adeoque nec in monte Quirinali, ubi sub piæ memorie P. Fabio de Fabijs hausi primicias spiritus, nec in Romano Collegio, cælo altero, sub P. Benedicto Iustiniiano, diuinam bonitatem magis in me quam isthie effusam sensi: sit Deus meus benedictus in sæcula.

XXXIV. Excubabant interim amici in omnem occasionem opitulandi; sicutque cuiusdam è nostris industriâ res eo deduxta; vt Princeps Rupertus, qui Regi militabat, concederet commutationem cum quocumque ex octo vel decem captiuis quos tenebat Salopiæ. Res erat Commissarijs gratissima; Præfetus ipse armorum boni nuntij baiulus esse voluit, significauitque adesse tubicinem: gratulantur ciues, gaudent meæ causæ tam potentes reperiendi patronos: accingebam me ad iter, neque equum ignobilem ad promitterat Praefectus: domine quieti certus me postero die migraturum. At somnium fuit. Chiliarcha ille qui dixerat se nouisse me Gandaui, hic rursum euomit virus: adit Commissarios: clamat incapacem me esse beneficij, vt qui proditor sim & læsa Majestatis regis. Vix paululum somni gustaueram, auocor ad Concilium bellicum & commissarios Parlamenti: frustra erat tergiuersari: itaque haud segniter ad aliam me scenam comparaui: de via conuersus ad Deum obnoxie rogaui ut memor promissi dignaretur mihi adesse, & minimè sollicito quid essem respondurus, os illud & sapientiam largiri cui non possent resistere omnes aduersarij. Ingressus in Concilium, ad mensam bene longam cinctam vndequeque Chiliarchis, eorum locum tenentibus, & alijs officialibus, datur sedes inter Præsidem consilium & accusatorem illum meum quem saepius dixi: habebat iste chartas in sinu alias quas per interualla versabat. Cum incidisset sermo de domo in qua fuerauimus capti, accusationem contra me sic instituit: Inprimis quod facta dedicatione ego contra partas conditiones non comparuerim, quod me absconderim, quod fuisset ex latibulo vi erutus, quod in ea domo pluribus annis vixisse occultus nomine ementito, quod multorum regnorum paragratore, literatus & cælebs sacellum habuerim magnificum, passim pro Sacerdote ipse habitus denique ut hoc postremum, quod caput est, probaret, ostendit scriptum quoddam Roma datum ante quinquennium, Patentes scilicet literas de facultatibus cuidam Rodulpho Noëllo concessis, cuius nomen & literas mihi yolebat affingere, & hinc euincere me Sacerdotem esse, subornato ad probationem puero qui iuratus mentiretur hoc ipsum me esse confessum. His dictis, detegto capite assurgit, & iam, inquit, de mea fide agitur, atque utrum plus huic homini quam mihi tribuendum iudicetis. Iussus à præside dicere, erectus in pedes, & nudo capite respondi in hunc fare modum. Viri nobiles: habetis me hic affectum ætate, fractum viribus, è primo excitum somno, adeoque haud satis idoneum ut ordinatè referam quæ contra me hic tam studiose concessit, si quid excidat.

excidat cui satis factum quis cupiat, dignetur me memorem reddere Atque
vt à calce retexam vbi is pedem posuit, tantum abest ut isti ego me sacerdo-
tem esse confitam sim aliquando, vt nè verbum vnquam, neque verbi a-
picem sim illi locutus vel Ille mihi; cumque id iterum atque iterum affir-
massem, paratus per sancta Iesu Euangelia iurare, subpuduit hominem lux
impudentia, quam tegere quoquo modo conatus est cum diceret saltem
famulo quem ad me misericordia insinuasse me quidpiam huiusmodi. Apagè,
inquam, cum tuo famulo, qui quod vehementer vultis hoc proba-
tū esse præsumitis. Deinde quid est criminis abiisse peregre in exteris regiones?
An ideo sacerdos? Quot peregre cunctum millia etiam apud vos sunt? quam
pauci Sacerdotes. At cælibes sum: Nec solus sum, neque omnes cælibes sunt
sacerdotes. Sed quorum latebam quando alij se siltebant? Qui quæso hosti-
trium phanti libenter se eredit si possit impunè se subducere? Nemo certè
aiebant ipsi iudices. Ego vero paetam pecuniam iam ante solueram; per con-
ditiones, quas dicas, liberum debebat esse mihi frui sede mea, aut postero die
selinqüere, si mihi esset cōmodius; quis ruptis conditionibus interturbauit?
Tum quod ad latebras attinet, ego claro die & loco patentissimo sponte og-
curn Locum tenenti, non vi tractus; vocetur ille, eius testimonio euincam.
De sacello, respondeo. Non esse nos Atheos, aut homines qui sylvas aut lucos
consecrant, aut horrea, vt quidam; si quis est domi locus, honestissimum
dedicamus lacris vobis, neque apparatus est vobis, si luppetat facultas vasa cum
reliquo instrumento sunt argentea vel etiam aurea. At, inquit, unusquis
Altari seruiebat, & quis alius praeter te? Neque hoc necesse est, inquam; num-
quam desunt apud nos qui hunc mihi honorem ambitione surripiant. Et hi
sunt (aut alter) quos scire est operæ pretium vbinam sint: effare: Ec-
quem me esse singulis oblecro vel facere vis? Prodigorem? Tum alius, Viginti
sunt, inquit, in vicinia qui te eius dominus sacerdotem appellant. Erras bone
vir, inquam, plus quadraginta sunt, & plus centum qui hoc ex errore, vel
malitia dicunt. At cur ego tot annos occultus? Ego occultus? nemo in pa-
ræcia vir bonus est qui me non nouerit, & mentem meam; nullus coctor
ceruisiae, pilator nullus, nullus lanceo qui non mei commercij fuerit cupidif-
simus; Vestigium collectoribus, cæterisq; officialibus nemo me notior;
si qua contributio in pauperes facienda fuerit, si quod symbolum conferen-
dum ad matrimonia egenorum cohonestanda; præfectorat tempus meus
numimus, meoque nomine publicè offerebatur. Hoc inquit vitam occulte
degero? Venationes, aucupia, gallinaeorum duella, globi lusorij aliorum
sunt delitiae; mihi non ita arrident; & odi popinam, gratiam multis statio-
nem; nec tamen carui meis recreuibus, honestorum virorum con-
sortio, hortis, sylvis & similibus; ne canis quidem yllus erat in meo
oppidulo qui me prodeunte tanquam non ante vilo allarraret, tanta crana
singulis notus.

XXXV. At quid de puerò respondes, cui agnoiisti te esse sacerdotem?
de puerò? nihil, sed ad vestram sapientiam prouoco, Indices, an probabili-
le, an

1602. Ie, an credibile, an fieri omnino potuerit, vt aut ego tantum me pueret crederem, aut quiuis in quo iudicij quidpiam inesset id de se fateri vltro vellet ex quo tam magnum sibi periculum crearetur. At quos Iupiter perdere vult (ait alter) dementat: senex quidem sum fateor, at non delirus. Producitur tum rursus in medium scriptum, quod dixi, illudque interpretabantur Ordinum à me susceptorum esse luculentum testimonium. Inscriptio erat. Admodum Reuerendo Domino Rodulpho Moëllo &c. Ac deinde *Facultates concessæ* &c. Hanc inscriptionem ego illis prælegi & docui non esse testimonium de ordine accepto, sed de Iurisdictione collata iuueni cuidam eius nominis; quo de nomine nullus me vñquam appellauit; atque adeo etiam si esset de ordine testimonium, in me non posset conuenire, qui *Iannes vbique* & ab omnibus vocor. Itaque cum nihil ex omnibus probaretur; post breuem vtrimeque urbanitatis demonstrationem discessum est. Et videri potuit hac discussâ tempestate nauis portum attigisse; sed æstuans ira Chiliarchæ nouam remoram iniecit cùm diceret scripsisse se de me ad Parliamentum; respōsum igitur expectandum esse nisi in offensionem incurriere vellent; neque segniter laboratum est ut confessim mittereret Londinum; In arenam descendenter lucrum & malitia de mea pelle certantes, Chiliarcha ut me perderet, Præfetus ut me retineret. Erat id plurium iudicio prælagium perpetui carceris. Neque eadem fuit quæ prius urbanitas, nunquam relinquebar solus, ad omnes rimas portæ excubabat suspicio; ipsum Præfetum nescio quis metus incaserat, ut neq; captiuitatis meæ locis integrum esset ad me accedere. Quadam etiam nocte mediâ irrumpunt duodecim armati, lectum, vestes, armarium, caminum, omnia scrutantur; nimirum cùm voluntas non decesset me perendi, argumenta quærebant in pernicem. Post quæ clapsū sunt mentes aliquot sereniores, neque memini singulare quidquam contigisse præter molestiam arctissimæ custodiae.

XXXVI. Successere deinde Iudicia Prouincialia ad lites terminandas, ad reos plectendos aut absoluendos innocentes: At quo Iudice? non alio quam illo ipso Chiliarcha qui mihi fuerat infestissimus. Erat vir honestus (quem Clericum Pacis nominant) hic spem libertatis faciebat si libellum supplicem in curia offerre vellem; quoniam hactenus, per omnem quæ facta fuerat inquisitionem, allatum nihil fuerat quo probarer Sacerdos, sed neque afferri posse videbatur. At mihi sane non probabantur pleræque circumstantiae: Is enim qui non ita pridem puerum mendacem subornauerat, facile inuenisset testem iuratum qui causam totam euenteret: Amici tamen consilio obsecutus, libellum scriptū rudi calamo, cui ille formam adderet; Ex quo tempore subiit animum cogitatio & quasi prælagium mortis imminentis, ad quam certè non exhorri, sed iui obuiam tanto cum iubilo & exultatione ut nunquam Deum sim expertus præsentiorem. Imaginabar horam iam adesse; meditabar quibus verbis populū essem allocuturus; quam essem mortis causam commonstratus; quibus modis expressurus exundantem animi latitiam, occultamque fidei, spei, & caritatis vim, qua impellebar ad publicè declarandum,

dum, nullam esse posse extra Romano-Catholicam Ecclesiam salutis æternæ spem. Statueram denique audiā mortis sententiā Deo laudes & gratias referre conuento Ecclesiae carmine; Te Deum laudamus; & continuis precibus, ardentibusque votis flagitare executionem. Sed miser ego & peccator hanc gratiam non fueram promeritus. Sex dies tenuere Iudicia; neque de me vel minima facta est mentio. Is qui de libello supplici suaserat, non existimauit tandem rem committendam delictimi, cùm vidisset quendam pauperculum carceri ante oculos addictum, ea tantum de causa quod apud se Crucem habuisset & Rosarium. Sopirà igitur ad tempus vel fatigatà aduersariorum malitiā, quies aliqua data est ab huiusmodi molestis inquisitionibus & turbulentis incursionibus. Estantum deinceps cum morbofuit, coquè tam pertinaci ut exhaustis viribus nè pedem mouere, nec tantillum stare potuerim: Medicus in loco nullus; Pharmacopola Cestrensis arte sua me fermè perdidit. Præfectus iterum occurrit destituto; rogat Commissarios ut per eos licet ut mihi famulus assignetur ad obsequium; & obtigit, Deo volente, non vir bonus tantum sed valde commodus, sub quo vtcumque conualui: additumque pro colophone Breviarium & sacra supplex; quâ cum per biennium & menes aliquot caruissim, sicut id auxerat captiuitatis acerbitate, ita copia facta cumulauit solatium. Sub hoc autem tempus in ea ciuitate cœpit grassari pestis: Præfecti vxer gruida vehementer vrgebat discessum; Captivi multi vel procurato lytro, vel data cautione sibi consuluerant: cùm quæreret Præfectus quid de me faciendum censerent; Amandandum aiebant in teorū publicum ergastulum: Hinc comploratio famuli & benevolorum. At ego, hoccine vos adeò torquet? Mea sanè in hac cauâ nihil intetet utrum in carcere, an in Cruce moriar: Arbitror ipsam mortis sententiam futuram non fuisse tam gravem, non poteram tamen vultum non serenum præferre, quando animum sentiebam in Dei infinita benignitate constantem; & ad quævis paratum: Placuitque Deo ut non staret decretum: obtinuit Præfectus ut secum rusticarer: fuit quidem iter incommodeum, sed citò restituit me amaritas loci, & fluminis celeberrimi gratum murmur quod limen domus alluebat. In omnem præterea partem libera mihi erat excursio, & valdè fructuosa; nam cum in vicinia frequentes habitaient Catholici, quibus Sacramentorum percipiendorum copia non fuisse à triennio, præsto illis fui, & ingentem populi sub graui iugo litimi abundè expleui. Benevolentiae verò huic Præfecti non expectatae adiuncta est altera, ut ipsius humanitate & beneficio cautione data comparendi, si vocarer, maximam partem recuperauerim pristinæ libertatis: nam domi cuiusdam viri nobilis habito qui se vadet obtulit, & hospitem; neque male mihi apud illum est; nam frequentissime excurso ad proximum

2602. nouum iuuandum , literis & sigillo Praefecti munitus & ab insidijs malignantium tutus : faxit Deus ut ex omnibus proficiam ad vitam æternam nam hæc in hac ætate diuturna esse non potest : Habet Reuarentia Vesta captiuitatis meæ historiam quam optabat , me autem quantus sum ad obsequium : si vero inspiens factus sum , dicam cum Apostolo , vos cogistis . Vale . Inciderat in manus Parliamentariorum anno huius saeculi quadragesimo tertio , duravit captiuitas ad annum quadragesimum octavum ; quando visum est Deo animam sanctam ex his angustijs morte communi liberare , vt licet non Martyrum laurèa gloriolus , fulgeat tamen ficit stella in perpetuas sternentes , quoniam indecessè ad infinitum erudierat multis .

Dan.12.3.**Laurentius VVor-****thingtow-****mus.****Eius litera-****ex carcere.**

X X X I I I. Laurentius huius Frater eodem fere tempore admissus in Hispania , Tyrocinij annis peractis bis Philosophos explicuit , Cordubæ , & Hilpali . Missus deinde in Angliam anno huius saeculi duodecimo , & cum liber esset & cum clausus carcere fructum fecit non patinendum . Ex carcere VVestmonasteriensi (quam Pottam domus vocant) hæc Romam ad Thomam Odoennum demortuo Personio Praefectum milionis prescribit .

Magnifice Domine . Sat scio

Dominationi vestræ pergratum fore de rebus nostris fieri certiorem : Hæc igitur scribo vt quæ mihi Socioque meo Domino Francisco Tong intra anni huius ambitum hoc in carcere contigere breviter recensem . Comprehensus superiori anno & hic inclusus ante omenia adieci animum ad quinque Catholicos Laicos sublevandos , qui ob repudiatum fidelitatis (vt vocant) iuramentum in imo huius ergastuli parte iacentes per magnis animi corporisque angustijs premebantur ; Ad eos enim & inconditis clamoribus facinorosorum hominum vna vincitorum conuicj. que à precandi studio (quod maximum est miseriarum leuamen) atque à Sacramentorum subsidijs arcebantur (quorum divinam & per quam salutarem opem hisce calamitosis temporibus omnes perfentiscimus) Vi-ctus , vestitusque necessarij graui penuria laborabant , atque tantopere loci lordibus ac pædore moletabantur vt vix daretur somnum capere . His animi corporisque incommodis vt ex charitate subvenirem , egi cum Custode de transferendis ad meum cubiculum quod sat magnum mihi obtigerat ; In hoc tamen non venere Custos & eius coniux , pecuniarum audiissima , nisi ingenti paecta pecunia quadringentorum circiter scutorum ; quam pecuniam partim mutuo , partim mendicato corrugavi , vt ante hyemem , prout optabam haberent illi commodius . Locum carceris mihi attributum in duas partes diuisum adaptavi sacris prophanisque usibus ; hinc Altari Beatae Virginis immaculatæ conceperæ , illic lectis quatuor ad quietem collocaatis : Horum autem contubernium

lium

lium societate plurimum oblector ob eorum insignem probitatem, pietatem, sanctitatem. Quotidie duobus vel tribus lacris, non raro lex vel septem, pro numero Sacerdotum qui hic detinentur, singulari deuotione interflunt; Poenitentiae & Eucharistiae. Sacraenta pie obeunt & frequenter. Omnes, uno excepto lene sexagenario & infirmo, hora quarta surgimus, libros spirituales, precatio[n]es tam mente quam voce, conscientiae examina, aliaque pietatis exercitia statim horis coniunctim usurpamus, ut non modica mea voluptate vitam disciplinamque Religiosam videamur adumbrare. Ad hos vero socios, aliosque complures subleuandos, Deo Catholicilque iuuantibus, elemosynae hactenus non defuerere. De spirituali verò animarum querelu[re] ut aliquid dicam, sciendum est; primùm quidem semestre fæliciter latet & ex leuentia mihi & amissimo mihi loco *Francisco Young* successisse. Venere namque ad nos magno numero Catholici, adeò ut quinquaginta vel sexaginta auditores menstruis nostris concionibus interessent; Sed ne tanto bono diu frueremur omnini boni sanctique hostis impediuit. Nam Pseudoepiscopus Londonensis, falsi fratris ut creditur indicio, dum die Sancto Benedicto facto vir plus in lui institutoris laudem concionem haberet, immisit in conselium satellites suos, illum in primis cui à Cruci nomen non male conuenit, cum gregalium suorum non paruo numero, raptosque triginta circiter viros feminalque in varias custodias distribuit, quod Iuramentum, quod disti fidelitatis indigno nomine nuncupatum, jurare recusarunt. Ex illis aliquot nobis sunt associati; hi videntes egregiam qua fruimur opportunitatem Sacra Mysteria frequenter percipiendi, diuinis rebus piisque exercitijs vacandi, non solum non ægrè ferunt captiuitatem suam, sed plurimum lætantur. Ego verò ut Nemo optimo maximo immensas gratias habeam agamque in hac occasione illud impellit, quod pauci ac propè nulli Catholici, ex diuibus præsertim (quos apparitores isti maximè aucupabant) qui ad me & ad Dominum *Franciscum* conuenire solebant in hos loqueos inciderint: Biduo ante hunc diem me audierant verba faciente[m] de Sanctissimæ Dei Matris Sponso Sancto Iosepho, atque ea de causa huic solemnitat[i] non interfuerunt: Tot etiam tamque frequentes ad oxipliados annos superiori semestri ad me venerunt, ut hebdomadâ qualibet in catere plures quam in sex vel septem hebdomadis liber exceperim Confessiones. Sex Deo iuuante ouiculas errantes ad Christi caulam reduxi; tres aliæ se ad redditum parant. Adeo raro nos nostrosque inuisunt apparitores ut omni penè metu deposito, sacellum diebus festis peristromate letico, altare floribus, imaginibus, cereis ornetur: Diebus vero celebrioribus Sanctissimum Christi Corpus in theca Crystallina radijs collucente expono vilendum, quamquam id rarius propter metum ludorum. Deus amicis meis Hispanis benefaciat qui mihi ex ipsa Hispania milere viginti octo scuta ad hanc thecam conficerent.

1602. Diobus festis Catholicos habeo frequentes comitias, qui tantam ciborum copiam secum ferunt, ut inde pauperibus Catholicis ad plures dies prouideatur. Incredibile vero est quantam nonnulli Catholici patientur inopiam. Viri nobiles qui olim sex vel septem Sacerdotibus sumptum praebabant, extremâ nunc prope mendicitate confluantur: Atque haec fere sunt quæ mihi primis sex mensibus contigere. Ab eo autem tempore non parum immunitus est numerus ad nos confluens; alijs quidem ut cautus agant nos ipsi suadimus; alij ut sibi caueant horattu nostro non indigent; Catholicorum enim nuperâ quam retuli comprehensione deterruntur: Quare ego ipsos, eorumque domicilia adire iam cœpi: Mirabitur fortassis Dominatio Vesta quod tanta nobis libertas permittatur; sed ea est Custodis de nostra fide opinio, vel potius tam cœca tam ipsius ruris coniugis avaritia, ut nihil tam arduum sit quod obtineri non possit. Pro commodiori Carceris habitatione tantum dabis; vt ad liberorem suram paulisper in ipsius limine captandam consistas, tantum: Ut in suburbanum (modo de fide non ambigat) horam unam alteramque, tantum. Hebdomadis igitur singulis huiusmodi suburbanas ambulationes magno pretio emo, specie quidem valetudinis conseruandæ, reuera ut Catholicorum, etiam ut Hæreticorum ædes, si spes aliqua sit lucri spiritualis inuisitam, ut Sacraenta ministrem, ut Schisma dedoceam, ut Catholicos ad patientiam constantiamque incitem. Copiolam sane messem singolatis ista custodis avaritia suppeditat; sed libertatis adeò utilis amittendæ timor (pœnas enim custos & ego dabimus si Magistrati vel Prelato-Episcopo res innotescat) & pretij immanitas me aliquando remoratur) non ita tamen ut cuiquam opem meam polcenti desim. Quod attinet ad icharissimum meum fratrem & commilitonem Dominum Franciscum Young, egregie in re Catholica defendenda & propaganda laborat: Nam crebris concionibus priuatisque colloquijs Catholicos confirmat; Hæreticos assiduis disputationibus confutat: Tempus à proximo vacuum, preicationibus, spiritualibus exercitijs, pijs libris in linguam vulgarem vertendis singulari exemplo & publico emolumento impendit. In controversiarum & Linguarum studium præcipue incumbit; nouem vel decem à Calviniana Hæresi abstractos Ecclesiæ reddidit; egentium Catholicorum necessitatibus prouideret, magnatum Dei & Societatis laude. Christus Iesus cœpta nostra secundet & foueat, ut iuxta supernæ nostræ vocationis gradum in huius Ecclesiæ vinea digni & fideles inueniantur operarij: Id quo certius faciliusque consequamur, adiutrices Dominationis vestræ preces supplices imploramus. Auo nostro colendissimo, cuiusque dignissimis Assistantibus, ac reliquis dilectissimis Sodalibus & amicis nostris utriusque nostrum obseruantiam reverentiamque offerentes, & salutem plurimam exoptantes, orationes omnium ex anima & damissè petimus; ex optimo hospitio nostro (vulgo dicto Porta domus,

aque ut ego interpretor, collatis) tertio Octobris 1616. Dominationi 1602.
Veltræ addicuisse Laurenzii VVorthingtonus.

A uno c'inde decimo octavo exul, Louanijs Codijque Theologos & Scripturam explicauit, & in Austria Graecij; unde cum Duce Lotharingie, & Principe Casimiro rediens in Belgium, inter militum signa huius aegritudine, diem clausit extremum, circa annum huius seculi trigeminum leptimum.

X X X V I I . *Thomas VVorthingtonus* horum Partius, licet in Societate longè posterior, sua for tamen & administer itineris & melioris educationis & disciplinæ, ne potibus adiungendus videtur, quando horum ^{Thomas} VVorthingtonus. hoc decimâ vocati pares sunt quandoque cum primis. Honeste in literis educatus, us. vbi adolescentia prauorutum dogmatum odio pertulit Okoniensis Academiam, sponte sua migravit Duacum & Rhemos. Hic Laurea Philosophicâ donatus, sacroque inauguratus Sacerdotio, moderatorum consilio migravit in Angliam, & perutilem aliquamdiu nauans operam, ab adolescentie quem multis deuinxerat officijs proditus, in Arcem Londonensem velut maleficij culpam reus conponitur, vincitur, & ad duos menses in subterraneo specu grauissima perpessus est incommoda. Mensibus lex clapsis, vna cum Gaspere Heywood, aliisque citciter viginti constantissimis Christi Confessionibus deportatus in Gallias, exilium in Religionis Catholicæ ornamenti Patriæque multiplex subsidium convertit. Etenim anno octogesimo octavo Augustæ Treuirorum Sacrae Theologie Doctor renuntiatus, haud multo post Rhemis in Anglorum Seminario Theologiam quæ moribus instituendis traditur professor est, Fuit deinde cum Thoma Stapletono in negotijs Angliam spectantibus Nuntio Apostolico Bruxellis commoranti à consilijs: Tum Barretto Duaceni Collegij Praesidi è viuis sublato successor: Quod Collegium amplis auxit ædificijs, & honestauit veteri testamento lingua vernacula edito & notis Orthodoxis illustrato; Alijs etiam lucubrationibus in lucem datis, quas videre est apud Pitzeum, & Alegambe. Auctus demum Protonotariatus Apostolici dignitate & Praesidij munere deposito, ætate iam graudæua ad Societatem (cui & Personæ fuerat semper coniunctissimus) adiiciens animum, ab Richardo Blondo Prouinciale cooptatus, lucis huius usuram reliquit sexto feie Tyrocinij Mense; Vir in omni vita summae integritatis & innocentiae, & qui in Scholis doctior, quam rerum administrandarum aut morum informandorum moderandorumque peritior habebatur.

X X X I X . *Thomas alter Strannerus* honesto loco in Diocesi Sariburiensi natus, post duos annos Philosophia, & duos moralis Theologia in Anglicano de viba, adscriptus in Societatem anno uno ante VVorthingtonos, & in Angliam destinatus, in trium Martyrum Laicorum Coronis gloriatur, quos ipse ad pietatem & constantiam instituerat, Swithini Vells, Randolphi Miller, & Laurentij Humphredi, & non paucorum centenorum in

1602.

fidem professionemque Catholicae restitutorum. Ex laborum, latebrarum, carcerumque molestijs morbo non uno conflectatus, calculo, vrine difficultate, Hernia, Tussi, contractione neruorum, Podagrâ (quas omnes ægri- gitudines patientia summa coronabat) in Belgium exul anno huius seculi sexto confudit Audomari, in eo Seminario æger ipse ægris praefectus. Quo in munere non otio sed labore, cum poterat, & pijs narrandis exemplis se adolescentelque oblectabat. Podagræ dolores Aquâ Benedictâ cum Superioris adprecatione adspersâ, & orando solabatur, non alio viurus medicamine nisi obedientiâ constringente: Lectio etiam vita Sancti Patis Ignatij leuamen dolorum sensisse referebat. At die vige- simo octauo Maij currentis anni decimi septimi, perfectâ uti rebatur vius valetudine, cum vacua etiam esset ab infirmis adolescentium habitatione, eam iuncto adiutore quodam purgare à mensa aggressus, repente concidit, & factâ eorum quæ parce sumplerat ciectione, lopitis sensibus humo fixus haesit: Eo die Exhomologesin, temque diuinam fecerat; munitus igitur Vincionis Sacramento, morbo in Apoplexiā desidente altero post die sublatus est, omnium virtutum quæ religiosum virum ornare solent & laborum perpessionumque mercedem ab eo qui in omnes est diues receptus. Numerabat annos ætatis sexaginta duos, Societatis duos de triginta, Coadiutor formatus ab anno sexcentesimo primo. Habuit is annus nonagesimus octauus, & nonus plures alias Societatis candidatos, sed quos breuis vita sua fecit penè ignotos; ut *Ioannem Polum* à Spinkhill in Comitatu Derbiensi, qui missus Vallisoletum ut præses studijs, & de conscientiâ quæstiones explicaret in Seminario, anno sexcentesimo quarto in Portu Lucarensi diem obiit extremum, cum nonnum trigesimum ætatis annum explesset; vir à virtute & doctrina commendatus: *Philippus Dra- zot* Staffordiensis, & *Guilielmus Medcalf* Eboracenfis annum vix primum Tyrocinij absoluere, cum ad piorum desideriorum præmia sunt vocati; *Henricus Floydus* longiori certamini seruatus est.

Henricus
Floydus.

XL. Is ut supra narrauimus, missus cum *Ioanne Blarfanno* in Hispanias, & defunctus regendi munere quod in Olysonensi seâ accoperat à Personio, per multas ambages in Angliam delatus & in Societatem adoptatus, vixit cum Domino *Ioanne Southcott* (viro inter Catholicos nominatissimo) vnde uiginti annis, variam expertus fortunam. Quartu- cùm anno irruentibus per famuli incuriam summo manè apparitoribus, antequam se in latebram coniugere posset interceptus, in Portæ nouæ ob- scurum humidumque specum coniectus est; ubi sciamnum lectus, vi- citus cum facinorosis communis: Magis tamen solicitor habebat hospi- tis, in cuius domo captus, periculum, quâm earceris incommoda: Hunc ut intellexit saluum, cætera facile tolerabat: Quanquam non ita multo post in commodiorem locum translato facultas illi fuit & *Francisco Pa- gio Martyni* mutua inter se pictatis officia accipere & reddere. Poppamus inter-

inter eius temporis iudices primus, cum ad possessiones Southcottiām
dendas anhelaret; omni arte mollicbatur Henricum conuincere de Sacerdo-
tio, modò per examina inquirendo, modò blandis promissis allicioendo ad
faretundum quod res erat, modò per falsos fratres & Apostatas obseruando an
hominem nossebat, quæ omnia Henricus prudentiæ & cautione elusit, &
se helpe meque suum præstiter immanciū. Amotus Londono ad Ascem
Framingamientem in Comitatu Suffoleichensi, sub finem Elizabethæ
ul migravit Olyssiponem, vt quos posset iustitores Anglos ad Ecclesiæ
gremium reduceret: illis contrâ, libertati & vita eis post poluerantia
complitanonem detectam insidiantibus, & grates quocas apud Co-
uam Praepositum duxerunt. Professi & deponentibus; quæ nonnulli vnde
Romam delatas ipse diluit; Et rursum id Angliam proficiscentem distinxit
Audomatum, hæsitque ad annum Praefectus spiritus. In Insulam deinde
redux, iterum iterumque captus modò in Atrio Wintoniensi, modò in Fle-
ta detentus est, vbi cùm crebris ægritudinibus penè conficeretur, Regi-
na Catoli tempore intercedente libertatem consecutus est tantam vt ab in-
ferenda illi molesta; vel ijs apud quos diuerlaretur vniuersi prohiberen-
tur. Quæ immunitas ut alij etiam esset vtilis, anienum adiecit ad ipsos Appa-
riatores delatoreisque comprehendendos; numeratisque eorum artificijs quibus
pecuniam ab Catholicis & Sacerdotibus emunctam in vlus suo s conuerte-
bant, (quæstui habentes manus quod ad Sacerdotes extirpandos acceperant)
potestate exutos in ordinem redigi curauit. Quæ si cogitationem cuiquam
afferant non esse tam atroces Catholicorum Sacerdotumq; ærumnas quam
à multis describuntur, intelligat distinguenda esse tempora: Prouident enim
Deus quædam quandoque interualla, vt in prima Christi Ecclesia, & in illis
missiori homines ingenij, nè tenlo semper arcu Catholici animis frangan-
tut & langueant; tum rursus ad certamina prouocat, vt cumulatius coronen-
tur. Iste vir strenuus, & ad ultimam vlique senectutem laboriosus indefessusq;
vitam cum meliori commutauit Londoni; Professus quatuor votorum ab
anno sextentimo decimo.

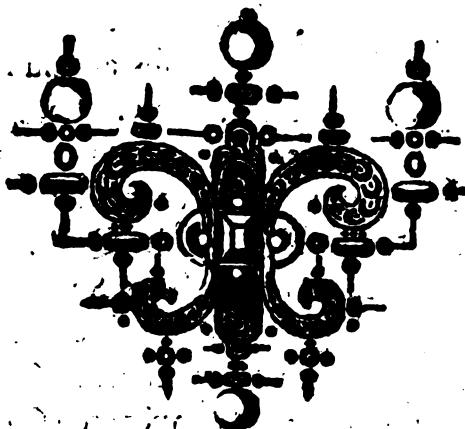
I. IX. Joannes Henrici Frater ætate minor, in Societate antiquior, expe-
rientiâ didicit non semper esse quæ videntur tutæ: Nam vocatus ad nostrum
Oldcornum in carcerem Wigorniem, tenetur, neque se prece aut pretio
extricare potuit Poppatno oblistente. Post annum exul, quatuor alios impen-
dit Audomari concionando; ediditque in lucem varia ad Hæreticorum im-
pudentiam retundendā, magno applausu ingenij & doctrinæ. Tum rursus in
Insulam redux, & læpius ab apparitoribus redemptus, migravit denique Lo-
uanium, Theologiaz explicandæ adhibitus; quibus in studijs, qua docendo,
quâ scribendo reliquam triuit æatem, ex hac vita repentina morte sublatus
Audomari, Anno huius seculi quadragesimo nono, ætatis omnis septuagesi-
mo septimo, Societatis quinquagesimo septimo, ab edita professione quatuor
votorum quadragesimo;

Nn 4

Et hactenus

Iosephus
Floydus

1802. cuius hactenus quidem variis Societatis domorum & Provinciarum ex-peccatozitatatem hanc missio Anglicana, doctorum virorum, Martynimque fortissimorum gloriam educationemque, immortali dignam memoria animo gratissimo vnde accepta est agnoscit, & sempiterna suauissimaque foudit recordatione. Quâ ratione in posterum suis quasi nixa viribus statuit, & aucta ceteris ipsa in Provinciam, sequentium librorum narratio-ne exponetur, quamquam & in his ipsis que consecuta est incrementis, non scribatur modo, sed & longius positarum Provinciarum favore & auxilio agere & uti necesse fuit, criticis non solum quandiu sub incide persecutionis genit, sed quandiu Societas ipsa una est, & ambilissimâ membrorum omnium coniunctione subimeti ipsa cohærens: Pars enim si à parte dissideas, quod consequi potest nisi dolor, V. interius:

H I S

HISTORIÆ PROVINCIÆ ANGLICANÆ SOCIETATIS IESV. LIBER SEPTIMVS.

REgnauerat *Elizabetha* Annos quatuor supra quadraginta, in ea commodorum omnium redundantia, luxu deliciarum, pacis domesticæ quiete, externorum bellorum euentu proficerò, negotiatorum copia & potentia, Ducum fortissimum gloria, clarissimorum Senatorum perspicacia, nobilium virorum splendore, priuatarum opulentia, ut qui *beatum dixerit Populum cui haec sunt*, hodieque dies illos memorent halcyoneos, in quibus Cœlum, terra, maria, conuenient ad Principem in Populo obsequentiūlmo, & Populum in Principe ornatiſſima omnibus gratijs cumulandum. Successit *Jacobus* eius nominis apud Scotos sextus, iure ducto ab *Henrico Angliae septimo*, cuius Filiam *Jacobus* quartus habuerat coniugem: Huius neptis & vnica Filia *Jacobi* quinti & *Claudia Gufis*, nupta primùm *Francisco* secundo Regi Gallie, tum *Darnleyo* Comiti ex Stewardorum prolapia oriundo, Catholice educata Catholicam, quam cum lacte luxet, Fidem mordicus retinere, atque in filium *Jacobum* sextum propagare contenderat: Eius rei gratia, vi & astu Haeticorum tumultuantium pulla Regno, dum apud *Elizabetham* querit perfugium, libertate exiuit & vita, promissi fide, hospitij iure, consanguinitatis nexibus proculatis. *Jacobus* Filius minorenis inter Haeticos relictus, quam ab illis hausit pestem, in Anglia vir factus sicut; habuitque sub illo Societas quas depelleret calumnias, habuit & quibus se solaretur Religionis & glorie incrementa

O o

incrementa

1603. incrementa. Paruis lentisq; initij quæ perpetuanda sunt plerumq; succrescunt. Grana duo Anno octogesimo in Insulam missa, viginti totis annis vix vigesimum produxerant Societatis hominem qui tanto Regno sustentando adhibetur, plures in aliis Prouincijs admissi, vel nondum in opus maturuerant, vel ijsdem in locis in quibus cooptati utilem nauantes operam, vitæ annos aliquos exigeabant; par enim erat ut tyrocinij & studiorum apud exterorū emēso stadio, aliquantulum eorum utilitatibus deseruient à quibus fuerant enutriti atque exerciti. Seminaria quoque in Hispanijs & in Belgio iis annis nata non paucos euocabāt ad variam earum domuum administrationem; aliquos etiam mors sustulit præmatura. In his fuere præter *Thomam VVarcopum* (quem libro primo memorauimus Alicanti de via defunctum) *Guilielmus Suttonus* & *Robertus Bennet*, hauſti flyctibus non longè ab eodem Alicanti promontorio, dum anno nonagesimo ad initia Vallisoletanæ donus vocaretur. Catalogus defunctorum *Paulum* etiam *Tancardum* memorat Valliloleti mortuum quinto Iulij Annī millesimi quingentesimi nonagesimi noni. Is *Carolus Tancredus* erat, qui annorum viginti adolescens, cum in Seminario de vrbe Philosophiae dedisset operam, profectus Neapolim admissus est in Societatem in Februario anni octogesimi quarti, decursisque Romæ Theologicis missus Hispalim, eo Anglorum in Seminario egit aliquamdiu Ministrum; tum summo Praefecto Regni Castellæ à Confessionibus plura peragrauit maria ac demum Vallitoleti, quo diximus anno, obiit.

Dou Mar- *Henricus* etiam *Tychbornus* Sarisburiensis, admissus vndecimo Octobris anni octogesimi septimi, post studia peracta ijsdem in Anglicano de vrbe Praefectus, nascenti Hispaleri Seminario datus Minister, & moralis Theologiae Professor, & Confessarius, anno sexto supra millesimum sexcentesimum magna cum opinione Sanctitaris & doctrinæ sublatuſ est. Posterioribus vero annis præter *VValpolos* tres, *Antonium* etiam *Hosquinum*, & *Ioannem Nortonum* Missioni isthic Praefectos, *Thomas Syluestri*, *Ioannes Polus*, *Guilielmus VVarneford*, *Iacobus Blundel*, *Guilielmus Caldwell*, *Thomas Land*, & plures alij similibus in Ministeriis finem viuendi optato citius inuenere.

Tyrcinij Anglicani fuit. I I. Huiuscemodi impedimentorum frequentiā motus Personius, statu-
nem quærebat ex qua Tyroneſ numero auctiori cooptati ad hæc munia atq;
ad messem in Anglia in dies copiosorem, quotiescumque commodum vi-
deretur, possent educi. Nā & ex Seminariis adolescentes, & proœcti in studiis
non pauci, multetiam ex Sacerdotibus in ipa messe laborantibus Societatem
petebant, quorum omnium votis vicinarum Prouinciarum Tyrcinia non
erant paria. *Iosephus Creswellus*, Missionis in Hispanijs per eos dies admini-
strator, animo conceperat, & volente Philippo tertio in eatogitatione aliquo-
usque progressus fuerat ut Bilbæ Cantabrorum domus huiusmodi forma-
retur: Sed præter Cælum non usquequaſ nostris propitium, cæte-
ralisque grauioris momenti difficultates, ipa loci longinquitas, itine-
rumque lumentus & pericula Personium deterrebant.

At

At Prudentia Dei sapientia ad manus sunt quantumvis longinqua presidia. 1603.
Aloysia de Carauajal à Regibus Aragonum non inferiores origini animos du-
cens, totam sc̄e auebat Deo tradere non vulgari studio sed excellenti quadam
mentis ac virium contentione. Formauerat illam à teneris ad pietatem Deus
solitudinis puritatisque amore, quarum præstatio virtutum, spretis aulae deliciis
& allestantis, in Cœlestis sponsi amplexus ruens, tam magno eius solus
potiundi flagrabat desiderio, ut cum primū mortuis parentibus sui iuris
esse cœpit, ab se cuncta quæ in deliciis mundi esse solent abdicarit, editis Ca-
ritatis, paupertatis, & obedientiæ votis, in retum quarumlibet vñi quæ ci-
prouenire possent à Superiore quemcunque delegisset regenda. Adulta cum
tutore coacta iudicio contendere de dote recuperanda, manu victum & ve-
stitum quærebat sibi atque ancillis aliquot quas ad insignem pietatem educa-
bat, neque propinquorum, et si nobilium & locupletum, benevolentia vo-
lebat vti, qui copiolam prodignitate luctationem offerebant. Recupera-
tam dotem intergam consignat in Creswelli (tanquam Anglicanæ Missionis Vi-
ce-Præfecti) potestatem (ea erat post legata & debita perfoluta, & litis lump-
tus, duodecim millium ducatorum) Frequens enim sermo de exilibus An-
glis cæteraque vexatione Catholicorum qui in Regiam Vallisoleti ciuitatem
*defeciebatur, lectio etiam vitæ atque Martyrij *Edmundi Campiani, & Henrici**

Vulpoli, coniuncta cum assidua diuina meditandi consuetudine, ardorem

tam magnum in nobili pectore accenderat, ut non sua solum, sed ipsam se

Catholicæ fidei in afflictâ Insula luctinendæ dicare conlecrareque decerne-

ret. Igitur pecuniam Tyronum Anglorum domui inchoandæ destinat, suam

deinde secutura liberalitatem, & præsens in Regno exceptura domo quos fo-

ris aluerat.

III. Harum rerum originem & progressum, quoniam in ultima quam Hilparias linquens concr̄psit voluntate, compendio ipsa declarat, non sine sancta adgratulatione percurret prius lector. Sunt autem huiusmodi.

Eius testa-
mentum,

Ego Donna *Aloysia de Carauajal*, sensibus perfectè, & claro (quo me do-
tare dignatus es Dei) intellectu fruens, hoc meum Testamentum &ulti-
mam voluntarem facio, & declaro, in nomine Dei Domini nostri, & in ag-
nitione & professione Sanctæ fidei Catholicæ Romane. Et ante omnia ani-
mam meam offero in misericordes manus Creatoris & Domini mei, per in-
tercessionem Sanctissimæ Virginis Dominæ nostræ, & omnium Sanctorum,
eorum prælestum quorum ego patrocinium semper optauī. Humiliter pro a-
more Dei rogo Superiores Societatis Iesu, & Præpositum domus Professæ va-
ti mihi velint ex gratia concedere paruum aliquem locum in sua Ecclesia, in
quo terræ mandetur corpus meum, idque intuitu devotionis qua ex animo
proleculatum semper ipsorum Sacram Religionem: Cui Religioni, eo modo
quo credidi maximè esse ex obsequio Dei, offero ingenti affectu paruum licet
donum, cum amplius non possim. Quod si negata mihi fuerit sepultura in
illa Ecclesia, Testamentarij procurabunt me speliri in alio aliquo Collegio.

1604. Societas, modò Ecclesiam habeat stabilem & fixam. Si verò id etiam obtinere non possum, sepeliantur corpus in aliquo Monasterio, in quo pro amore Dei concedere mihi volent sepulturam tanquam pauperi qualis sum; Et secundum hanc meam conditionem sient sepultura & Exequiae.

Executores Testamenti mei (pro tempore quo necellarium erit ad illud explendum) nomino Patrem *Richardum VValpolum*, & Vice Praefectum Missionis Anglicanæ, & Confessarium Collegij Anglorum in hac Cittate; Qui si moriantur, vel diu absint, constituo declaroque eorum loco Patres Anglos qui ipsis succedent in officio. Post hos (quos ratione dignitatis Sacerdotalis primo loco nominauit) nomino pariter Comitissam de Miranda, Domnam Mariam de Zuniga, & Domnam Mariam Gasca, & Dominum Franciscum de Contreras, & Melchiorem de Molina Fiscalem, & Dominum Ludouicum de Carillo & Toledo, Comitem de Caracena, si contigerit ipsum meis negotijs esse praesentem. Hos omnes rogo uti velint in se fulcire hoc opus tam pium & Christianum, eisque do omnem quam possum, & quantum ius requirit, potestatem ad ea complenda quæ hic continentur, meliori quam fieri potest forma & expeditione.

Primo & ante omnia declaro quod ante plures annos, cum essem apud auunculum meum, vovi Domino Dto, & firmiter promisi conjectare omnia quæ me contingenter bona ad eius solius gloriam maiusque obsequium. Deinde verò sua diuina Majestas indidit mihi ingentia desideria, & vehementes motus impendendi me super omnia, & quantum mihi esset possibile in construacionem & incrementum Patrum Anglorum Societatis Iesu, qui tanquam columnæ fortes sustinent illud Regnum, & tuerunt ab aliis inevitabili ruinâ, & suppedant media efficacissima ad salutem mille & mille animarum. Quapropter ego illos offero Sacratissimæ Virgini Dominæ nostræ, ponoque in ipsius protectione, illamq: nomino & relinqu meorum omniū viuenteralem haeredem. Voloque & mando ut ex omni eo quod inuentum fuerit ad me quocunque modo pertinere creetur Census ad nummum decimum quartum super bonis doralibus, vel quo alio fieri potuerit securiori modo: Eorumque ex nunc possessionem trado Gloriosissimæ Virgini, & ipsius nomine & loco Patri *Roberto Personio* Societatis Iesu, & illo deficiente, Patri illi qui ei succedit in officio Superioris Missionis: Hac tamen conditione & onere, ut omnia illa bona, vel eorum illa pars quæ modo hic descripto collocata fuerit, maneat, appliceturque ad fundandum Nouiciatum Religiosorum Anglorum Societatis Iesu, in quo Regno, vel qua orbis prouincia eidem Patri *Personio* visum fuerit ad maiorem Dei gloriam.

Casu verò quo Anglia reducatur ad fidem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ, volo ut dicti redditus transferantur in dictum Regnum ad fundandum ibidem Nouiciatum Societatis; nisi Patri *Personio* videretur, propter rationes Catholicam Religionem concernentes, melius esse relinquere Nouiciatum extra Regnum; illo casu poterit eo loco relinqu qui mandiu illi videbitur conuenire.

Quod

Quod si hæc donatio non sit satis ampla ad fundandum Nouitiatum; redditus de anno in annum impendentur in augmentationem fundationis, donec assurgent ad summam mille quingentorum ducatorum annuorum, vel ad duo millia in usum fundationis. Si verò tempore huius augmentationis Patri Personio, vel alteri Superiori Missionis post illum, usum fuerit necessarium impendere partem aliquam huiusmodi redditum pro bono Missionis, & pro conversione Angliæ, quod iudicabit euidenter magis conducere ad Dei gloriam, id facere poterit, solicite restituendo præfatum redditum ut dictum est.

Sequuntur mandata de debitibus & Legatis. Factum Vallisoleti 22. Decembris 1604.

Haec nubilis & pia Heroina sanxit abdicandarum rerum cupiditate magis quam alij consuetudinum flagrans. Louanij in Brabantia primum quaestita est hoc fundamento, Tyrocinio sedes quam alij in alias deinde propagarunt. Quanquam etiam Personij temporibus tam se beneficam diuina largitas præbuit, ut conductitiam habitationem in illustre domicilium commutataram esse esse, cum opportunum foret, ostenderet.

I V. Est in finibus Flandriæ & Artesiae quâ Angliam spectant Mons, M^{ons} ~~Vatenus~~
niorum olim sedes dum mari Britannico allueretur: Nunc, recentibus ~~rur sedet,~~
vndis ad duodecim prope millaria, medius eminet Grauelingam inter & Cas-
letū, cingiturq; ciuitatibus maritimis Duynkerke, Bergis-Sancti-Winoel, Au-
domaro, quarum facile est commercium ductis ad singulas ex Colma & Aa
fluminibus præter labentibus, canalibus, auctisque aquâ in valle stagnanti. In
eius Montis planicie quæ pago Watenensi imminet, Clementia Comitissa
Flandriæ, Roberti Frisonis nurus, anno à Christo nato millesimo septuagesi-
mo secundo posuerat templum in honorem Beatissimæ Virginis, & Sancto-
rum Nicolai, & Richerij, dicatumq; per Episcopum Atrebatensem dota-
uerat amplis possessionibus, ornaueratque Sanctorum reliquijs à duce Apu-
liæ acceptis. Cui templo deinde cum consequentes Principes plura ædificia
& prædia & Religiosos Patres ex Canonicotum Regularium instituto addidil-
sent, ab Offrido primo eorum Præposito triginta alij in eadem dignitate luc-
cessive numerabantur, viri pictate & prudentiâ conspicui, qui & gratiâ Prin-
cipum, & auctoritate quâ valebant in generalibus ordinum Patriæ conuen-
tibus, magnis familiam illam priuilegijs decorarunt, auxeruntque prouenti-
bus; censebanturque in redditibus annua viginti quatuor Florenorum millia.
Copia (vt plerumq; fit) desidia, desidia contemptu disciplinæ procteante, tan-
tus paulatim inualuit luxus, tam immanis licentia, ut improbitati, nequitie,
sceleri, libidini nihil reliquum esse videretur. Centum & sexaginta postremis
annis cum nullum reperiatur eo in corpore sanum membrum quod cæteris
mederi posset, adsciti sunt ex alijs Monasterijs, alijsque ordinibus qui Præposi-
ti locum implerent; irrito omnes conatu, ut necesse tandem fuerit Caroli
quinti Imperatoris vti potestate ad flagitosos & perditæ nequitiae homines
compelcendos puniendosque, Tum verò cum noui Episcopatus eo imperari-

1604.

te erigerent in Belgio, & Teruanensis bellis dirutæ & antiquatæ sedis prouentus diuiderentur in Bolonientem, Iprentem, Audomarensem, huius men-sæ additum est id Monasterium Pio quinto concedente, paucis qui remanerant Canonicis illius Episcopi curæ traditis; qui cum ab tumultuantibus per Belgium Hæreticis incenso Monasterio Audomarum profugissent, locum non mores commutarunt, sed mortuo Domino de Hamericourt (ex Abbatie Sancti Bertini Audomarense primo Antistite) nacti ex suo corpore Præpositum, is sacrâ luperlectile atque argenteis vasis quæ ex communi incendio fuerant crepta diuenditis, abiit in Hollandiam, & correptus pestilentia meritas sacrilegij dedit pænas. Tres vel quatuor reliqui, quanquam in ædes Episcopales translati, de Episcopi mensa (ne pristina levitate intuentium oculos animosque offenderent) nutrimentur, nullam spem fecere probitatis tantæ quantum nouum Monasterium in veteris ruinis erendum postulabat.

Jacobi Blasii Epi-
scopi Au-
domaren-
pis cogita-
tiones

V. Pius Quintus in donatione quam fecerat Audomarensi, iusscrat vi-scopî Au-ctum & vestitum ac cetera necessaria octo Religiosis ex reliquo prouentu tribui, qui Dei cultui eo in Monasterio conseruando promouendoque operam darent. Id per annos propè triginta factum non fuerat cum Jacobo Blasio, ex Diuī Francisci familia Religiosissimo viro, sedes Episcopalis commissa est. Quamvis enim is qui ante eum fuerat Antistes Dominus d'Iuernois, quædam quæ ad ædificia spectabant instaurarat, sperans vel antiquos restituere, vel ex suo Sancti Dominicī instituto nouos eo loci imponere Religiosos, nihil tamen vt perficeretur mors superueniens effecit. Blasius neque veteribus incolis neque suis tutam existimans habitationem, ad longinquiora cogitationem intenderat. Habebat etiam ipse ante oculos positum Adolescentium Anglorum Seminarium, quos inopia domesticæ ad virtutem & literas educationis regno pullos Regis Hispanensis liberalitas Audomari collegerat; familiæ plures Anglorum in eandem ciuitatem configerant ut Religione, quâ sine summo metu summoque discrimine domi colere non poterant, foris in pace & quiete finitimæ ciuitatis fruerentur; Sacerdotes exilio exturbati frequentes commigrabant nouas sibi sedes quæsitiuri; multæ pecuniaræ, carceres, cædes in Anglia plurimorum fidei solius causâ quotidie nuntiabantur, quibus lectarij autam fidem Regno pellere, Schisma Hæreticumq; stabilire nitiebantur. In Flandriæ vicinis oppidis ad idem Hollandi collimabant ferro tentantes viam: Nitendum igitur contrâ Religioso viro videbatur, vt quod vno in loco Hæresis moliebatur destruere, alibi sustineretur: Iamq; animo agitauerat Clementem Octauum Pontificem è si quo modo posset inflericere vt quæ alimenta paucis Monachis ex decessoris voluntate attribuenda essent, libera sibi relinquenter ad Catholicam causam ubi maximè commodum esset sustentandam: Latius enim patere id opus quam quod à paucis quantumuis Religiosis viris priuatim præstaretur: Per id tempus præciat Seminario Anglorum Aegidius Schonilenchus & acceperat à Personis literas

teras quibus cùm significasset ea quæ *Creswellus Bilbai*, quæque ipse de non tam longinqua commoratione Tyronum Societatis cogitarat, rogabat ut si quid circumspicienti occurreret vicinus, consilio auxilioq; non decesset. *Schondonchus*, cui frequens erat cum *Blasæo Iermo* & pro ea quam apud omnes obtinuerat opinione prudentiæ & grauitatis multa didicisse poterat eorum quæ pium Episcopi animum solicitabant, recentibus munitus literis, prima congressione aperit *Persony* mentem. "Id ipsum est (inquit Episcopus) quod iam diu me solicitem tenuit; viderisque (mi Pater) tanquam de Cœlo immissus ut anxietatis depulsâ nebulâ lumen afferas. In conspectu sunt *VVatene* quæ huic operi, Deo vt video disponente, debentur. Hæresi ferocienti obijcienda est ista munitio; Veteranorum ignauiam Tyronum ardor compenlabit, expiabitur sanguine Martyrum inusta olim flagitijs macula; Dumque se ad virtutis pietatiq; omne genus hi informant, veterum fundatorum votis & meis fiet fatis; pro defunctorum enim animabus sacrificia offerentur & preces; plebsq; subiecta salutis monita, quod vehementer ego cupio, nullo impediente suscipiet. Apud te, & cum Deo rem vniuerlam circumspice, proximo congressu definiemus.) Inter se-
re dies aliquot ad deliberandum: Renuntiat *Schondonchus* locum, ei propositæ videri aptissimum; consentiunt scribendum quamprimum ad *Personium*. Is laudata Episcopi pietate simul ac liberalitate, atque immensas illi secundum Deum gratias agens, diuinitus oblatam mansionem obuijs vlnis amplectitur. Etenim Audomaro non plus quinque milliaribus Italicis disiungebatur, siue terrâ siue flumine deuucharis; quo fieret ut ciuitatis tam vicinæ emolumenta perciperet, & qui in Seminario educabantur adolescentes, Tyronum virtutes non longè positas oculis ipsis vñrpan-
tes, si qui studio imitandi incitarentur, aëre etiam commodo, & facili itinere allicerentur: Sacerdotes verò siue cùm ex Anglia commigra-
rent, siue hinc in Insulam transtnauigarent, portum haberent in conspe-
ctu: Siquidem claro die albescentes Norobernij cliui intuentibus obijci-
untur. Erat præterea locus in tutela Virginis Matris cuius *Anglia Dos* ab antiquo dicta est: Templi denique parietes, defunctorum Sepulchrales lapides, laxa pavimento substrata *Pacem* ferebant vbiq; inscriptam, & eius sequaces non mutâ voce inuitabant de quo Prophetæ Regius olim ce-
cinit; Et factus est in pace locus eius.

VI. Hosti humani generis mille sunt nocendi artes: Bono quod non Difficul-
tates.
Sperat euertere, necit motas; atque in medio est illi cuius utatur operâ circa VVatene
modò consequatur opus. Vix innotuerat pia Episcopi mens diversi diuer-
sa meditati sunt. Alij non Anglis Iolis, sed & Hybernis & Scotis So- ténescem
cietatem ambientibus perfugium esse cupuere vel se cupere demonstra- Anglorum
vire. Alij Tertiæ Probationis domum illi Provinciae in qua *VVatene* habitationem.
sunt erant erigi maluerent, quâ possent & Angli recipi & ad Societatis mores

1604. mores formari. Neque defuere quibus viis res est periculo plena Anglos
eo loci habitare, qui locus Arci construendæ commodus videretur; multum
enim in utramque partem valere posse siue eo hostis (qualis fuerat recenter
Anglus) siue ciuis potiretur : Addebat, et græ fortasse latura quatuor (quæ
vocant) Flandriæ Membra exteris adoptari, quorum in Conuentibus illius
domus Præpositus locum obtinebat & suffragium. Audomarenses etiam Ci-
ues qui Seminarium intra mœnia admittere noluerant nisi Rector adderetur
Hispaniensis Regis subditus, non passuros in tanta vicinia ciudem gentis pere-
grinos homines urbem universam ex sublimiori loco quanta quanta esset cir-
cumspicere: Episcopi mentem plenam esse pietatis; inuidiæ tamen tempesta-
tem omnē subituros nostræ Societatis homines, per quos solos apud Catholi-
cum Regem ageretur res in præsentiarum speciola, & quæ in futurum tempus
posset esse Patriæ perniciosissima. Hæc cùm ad Claudium Generalem defer-
rentur, perleuerauit tamen ille cum Episcopo & cum Personio consentire;
Rege Catholico assentiente, qui Alberto Archiduci Belgum gubernanti suam
ea de re voluntatem his scriptis declarauit. Serenissime Domine.

~~Robertus~~ Robertus Personius Societatis Iesu qui Romæ degit significauit Episco-
pum Audomarensem commotum caritate, & necessitate quam patiuntur
Religiosi Angli eo quod desit illis domus Probationis, obtulisse domū quan-
dam & redditus in ipsius Episcopatu, Audomarum inter & Dunkercam, rem-
que ad diuinum obsequium valde spectare. Quoniam verò ad domum il-
lam stabiliendam, aliaque circa illam negotia perficienda proficilicitur hinc
P. Michaël Walpolus, annuente Patre suo Generale, & opus ipsum tanto-
pere meretur promoueri ob causas quæ se facile offerunt consideranti, erit
mihi gratum si vestra Celsitudo adsit auxilio quo sortiatur effectum, fauac-
que in omnibus dictis Religiosis, cum non possit non elucere fructus quem
faciunt ad augmentum Religionis Christianæ in Anglia. Dominus noster con-
seruet Vm. Celsitudinem quemadmodum opto. Vallisoleti 20. Iunij 1604. Frater
Celsitudinis V. yo el Rey. ~~Paulus~~ etiā eius nominis V Pontifex Maximus cum
laude Blasii rem Nuntio suo apud Belgas commendauit, vt Episcopi lecutus
mentem, quo posset ardore pium promoueret propositum, decreuitque ut
examine consuetq; solemnibusque seruatis ceremonijs, pars illa, quam Blasius
proposuerat, à mensa Episcopali separata, Nouitiati Patrum Anglorum de
Societate Iesu in perpetuum vniaretur. Literarum Apostolicarum ad Blasium
Episcopum hic tenor est. Paulus PP. Quintus Venerabilis Fratri Jacobo Epis-
copo Audomarensi. Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedi-
ctionem. Quæ nobis significauit Fraternitas tua de virtute, constantia, & ani-
mi alacritate dilectorum filiorum Sacerdotum Societatis Iesu in fouendi cō-
firmandisque filijs nostris Catholicis regni Angliæ, magna nos consolatione
affecerunt: Respondent sanè desiderio nostro & opinioni quam de Religiosa
illa familia præclaram semper habuimus. Consilium vero Fraternitatis tuæ
de operarijs istis tam utilibus oportuno loco constituendis ad opem fer-
dam

Literæ Pon-
tificis ad
Blasium.

dam operantibus in vinea quam aduersarius deuastauit summopere laudamus. Propterea mandauimus Venerabili Fratri Archiepiscopo Damasco, Nuncio nostro Apostolico in Belgio, ut cum dilecto filio Nobili viro *Alberto* Archiduice diligenter agat de Præpositura Waterensi Sacerdotibus Societatis *Iesu* tradenda, quemadmodum ad nos scripsisti; et quæ operam omni studio atque diligentia ut res ad exitum perducatur: Itaque poterit Fraternitas tua Nuncio nostro subiucere quæ pro facilitiori transactione eiusmodi negotij magis opportuna tibi esse videntur. Nos ex altera parte quantum in Domino poterimus, labores & conatus filiorum nostrorum ad Dei gloriam, Catholicæ Religionis reparationem, atque salutem animarum semper adiuuabimus. Interim zelum pietatis & charitatis quo solicitus es de diuino honore, & de fidelium afflictorum solatio salutari laudamus, & prudenter quæ hoc ipsum curas probamus. Quibus omnibus ut verè Apostolicum Episcopum te exhibes, ita nostram Caritatem tibi misericordie obstringis. Perge igitur in nomine Domini, & nos ut hoc commodius præstare possemus, tibi & gregi tuo sicut postulasti, Apostolicam benedictionem nostram permanenter impertimus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris. 14. Cal: Martij 1607. Pontificatus nostri anno secundo.

VII. Ducibus Burgundiaæ qui olim Belgis imperauerant, concessum fuerat, ut quæ literæ Apostolicæ fidei decreta non tangerent, nisi Curiaæ impletato consensu non valerent. Agebat tunc temporis Bruxellis Thomas Edmundi, Iacobi Regis apud *Albertum* Archiducem Orator; hic literarum huiusmodi rumore commotus, incitatus etiam nō suâ solâ nequitia sed atroci tetraq; Catholicoru quorundam coniuratione, quæ subiecto Comitiorum ædibus tormentario puluere conuentu vniuersum quingentorum hominum, ædificiorum quamplurim ruris, horribili strage, miscere cogitauerat, Regis sui iras in immensum exaggerans, tam vehementi clamore in aures metuentis Principis insonuerat, ut omitti iussit in prælens earum literarum mentionem: Tum deleri voluerit Regni Angliae Anglorumque nomen, remque verbis magis vniuersalibus concipi. Graviter id tulere *Blasius* & *Paulus* Pontifex. Attamen nè res tanta paucarum vocalium inuidia penitus concideret, in eam tandem mentem venere, ut verbis commutatis, maneret integra rataque transactio. Itaque ubi scriptum fuerat, Ut non tantum Regionem illam plurimum in Domino consolari possint, sed vicinum etiam Anglia Regnum, & Catholicos eiusdem, fidei causâ in eo laborantes, spiritualibus subsidij &c. In qua donec Regnum Anglia ad fidem Catholicam reuertatur, ac Collegia & domus dictæ Societatis in eo erigantur, Nobiles Angli, & alij pro Missionibus ad dictum Regnum pro tempore destinati, præcipue admitti possint &c.) His inductis reposita sunt sequentia. Ut dictæ domus probationis Societatis Iesu Religiosi vicina oppida & vicos obeundo pro Instituti suratione, non tantum Regionem illam plurimum consolari possint, sed vicinas etiam Provincias & Regna, & Catholicos eorundem, iuxta suum laudabile institucum, spiritualibus subsidij pro loci propinquitate, &c.

1605. te, & opportunitate plurimum iuuare & recreare valeant. Quâ moderatione placatus Archidux, vt Curiae probatio accederet non inuitus astensit. Factaque est obsignatis tabulis, tertio Idus Apriles Anni vndecimi supra millesimum sexcentesimum, solennis traditio dicti Monasterij (cum omnibus iuribus & anno censu ter mille Florenorum Brabantinorum in pratis & syluis circumiacentibus) acceptante Agidio Schondoncho in rem & usum fructum perpetuum Domus probationis Societatis Iesu, secundum ea quæ Blasæus Episcopus, & Claudius Generalis conceperant. A quo tempore Anglorum illi domui, quæ Louanij inchoata, Leodium inde translata fuit, cestere possessiones omnes transcriptæ administrabant tam initio per Belgas Patres, paucis impositis Anglis; neque enim Albertus dum viueret induci potuit ut eo loci Anglorum familia integra domicilium figeret: *Tanti est Principum animos præiudicijs occupare.*

V Vatenæ rursus Anglis confirmata. Hæc autem mora (vndecunque demum nata, vel sota fuerit) metum Blasæo iniecit, ne quod ipse pro fidei Catholice in Anglia Regno propagatione stabilierat, aliò cum die auerteretur. Belgarum Provincia in eam amplitudinem creuerat vt à duobus facilius quam ab uno regenda videretur: Itaq; partitæ in duas, Flandrobelgis attributa sunt ea loca quæ Germano idiomate, Gallo-Belgis quæ Gallico vterentur: Dubium esse poterat ad quos *V Vatenæ* pertinerent: Erant enim idiomatis Germani, sub imperio tamen Episcopi Audomarensis, quæ Ciuitas in Artesia finibus sita sermonis est Gallie: Mortuo A. 1612. igitur Personio Blasæus à Claudio primùm impetravit, vt cuiuscunque tandem 22. Octo- potestati in Societate libesset, non traderentur alijs quam Anglis. Tyronibus bris Anno 1616. educandis: Idem à Matio decretum est. Hac impetrata cautione, mitigata est

parte aliqua mentis ægritudo quam attulerat Religioso Antitisticius rei dilatio quam summo studio cupierat videre perfectam. Nam præter ea quæ à mensa separauerat, suæ industriæ fructus aliquos offerre decreuerat, magnificentissimi muneric ornamenta, vt libros, vt additamenta ædificiorum, non quæ laxando animo suo seruirent (videbat enim id quieti Tyronum officere posse) sed quæ corundem initia solarentur; ac denique corpori suo condendo Sepulchrum, quod nouis hospitibus gratissimum accidisset: Licet enim nomen titulumque Fundatoris perpetuò recularat, honorem illum antiquis Patronis deferens, et cundissimum tamen fuisset ante oculos positum habere illius defuncti monumentum, cuius viuentis tam fuerat diuina caritas, tam illustris liberalitas. Incertum de commoratione nostrorum cum mors occuparet, libros Episcopio legavit; Corpus in summo Templo solenni ceremonia conditum est. Quahdo vero Benefactori tam magno iam vita functo aliter parentare non datur præterquam pius eius in hoc opus studium zelumque apud Deum & homines commemorando, atque is zelus non aliunde certius peti possit quam et ipsi vñmet ad varios scriptis literis, ex his alias recitare operæ pretium fuerit, eas praesertim quæ post motam ab Oratore hæretico de Anglis difficultatem conscriptæ sunt. Sic igitur in primis Illustrissimum Nuncium Apostolicum alloquitur.

Illustrissime ac Reuerendissime Domine in Christo

Christo colendissime. Literas Sanctissimi Domini Nostri accepi quæ ut gaudium mihi non vulgare attulerunt, ita admirationem præterea non leue inicere, suam Sanctitatem inter tot grauissima laborantis Ecclesiæ negotia tamen de iuuanda per Societatis Patres Anglia adeò serio cogitasse, atque ut hi operarij collocentur loco opportuniore, qui videlicet sit eorum vineæ propinquior, qualem credit sua Sanctitas esse Præposituram nostram Watenensem. Idem studium & ardorem video in Illusterrima ac Reuerendissima Dominatione Vestræ Quæ sanè omnia Apostolicæ quandam mentis altitudinē, & dominici gregis solitudinem immensam declarant, coniunctaq; cum ipsorum Operariorum alacritate non dubiam spem faciunt illi regno efficaciter succurrenti, & ut quo magis ibidem à Catholicæ fidei aduersarijs sicutur sanguis, eo magis in mefloribus, & Domino Messis zelus ebulliat. Magno Ecclesiæ solario & huius Patriæ bono conuertetur illud regnum, quod ut per optimos hos Societatis Iesu operarios facilius fieri possit enixè contendit Sanctissimus, Illusterrima Vestræ Caritate nostros conatus pie prouehere satagente.

At audire videor Societas isthic Patres, nominatim Reuerendum Patrem Oliuerium credere incorporationem Præposituræ VVatenensis pro Residentia Angliæ faciliorem fore, si nomine Societatis in genere Serenissimo nostro Principi insinuetur, esicque modò nonnihil cedendum tempori, ut deinde impetrata, & à sua Sanctitate confirmata, Reuerendissimi Patris Generalis auctoritate sensim & quietè ibidem collocentur Angli Patres alijs huius Patriæ Operarijs more Societatis permisi. Scribo Reuerendo Patri Balduino ut tantorum virorū iudicio ac prudentiâ fiat quod nostro finierit compendiosissimum. Optima enim sunt cœfenda consilia quæ assecuruit intentum. Ac sanè ut illorum optimorum Patrum singularem prudentiam plurimum laudo, ita exordiū solitudine ac Religiō affectu valde in Dominio recruxit quod consilia suggerant rem tutò consequēndi. Atque cum Legatus Angliæ isthic sit in gratiam hæreticorum suorum paulò solicitior, magis forte placebit Serenissimo ita rem communi Societatis nomine regi ac transfigi, vt quasi nullo percipiente ad illam Anglis Residentiam molliissimus fiat transitus. Quanto possum affectu supplico Illusterrimæ ac Reuerendissimæ Vestræ Caritatib; vt excellēt suam sapientiam hilce consiliis deesse nolit, quod tametsi scribat mihi sua Sanctitas serio eidem commendasse vrgit me tamen Amor Christi ut pro populo Dei iterum ad languinem pro Catholicæ fide ibidem agoniante bqc; votum meum iterem, cum sciam hoc non ingratè peti quod video tanto affectu offerri & concedi. Fuimus & nos hic olim in communione exilio hæreti dominantis; quod tunc nobis offerri optauimus, domesticis malis & docti offerimus modò vicinis nostris propensius. Huius porrò confectione negotij fateor post salutem meam nō posse me accipere nuncium lætiorem! Dominus noster Illusterrimam ac Reuerendissimam Caritatē Vestrā magno Belgij nostri & Regni Angliæ bono diutissimè conservet, cuius Sanctissimæ benedictioni me ac gregem hunc uniuersum humiliiter commendō. Audito

1605.

maro. Ex ædibus nostris Episcopalibus. 11. Cal. Aprilis 1607.

I X. Patri verò Oliverio breuioribus his, sed non minori cum ardore rem commendat his verbis.

Admodum Reuerende & Amantissime in Christo Pater. Sperabam nos aperte proponere posse Serenissimæ suæ Celsitudinē Incorporationem Præposituræ nostræ VVatenensis pro Societate ad conuersionem Angliæ laborante, præsertim cum ip[s]met Sanctissimus, itemque Reuerendissimus Pater Generalis ita alacriter & serio eam in rem incumbant: quia tamen Reuerenda Pater. Vestra credit quietius & facilius rem totam transligi posse sub titulo Societatis, libenter sequor prudentissimum cius consilium, vt ex adiunctis literis meis constat. Modò enim deinde cedat Patribus Societatis destinandis in Angliam, ad hibetur quicunque prætextus. Afflictissimum Angliæ regnum commendo Reuerendæ Vestrae Patre. vt animam meam, licet sciam fuisse & esse commendatissimum. Quæso experiar in hac re me carumi esse Parri meo Oliverio, quem Deus plures adhuc annos conseruet in hac vita, ad solatium omnium nostrum, & vt visuerit & disponat hoc opus suum VVatenense ad infinitam Angliæ Messem, siquæ hoc primum Collegium Angliæ propè Angliam quasi erectum à Patre Oliverio, quod multa deinde Societatis Collegia in ipso Angliæ regno ædificanda excipient. Commendo me Sanctissimis Reuerendæ Vestrae Paternitatis Sacrificijs & orationibus. Audomaropoli ex ædibus nostris Episcopalibus, 27. Martij. 1607.

X. Ad Franciscum etiam Flerontinum Prouincialem eadem tempore, singulari quodam candore animi sensum suum explicat in hunc modum.

Admodum Reuerende in Christo Pater.

Si mihi compluribus ab hinc annis tantum lumen de Societate dignatus fuisset, Deus infundere quantum hodie cogor ei acceptum ferre, nunquam existimo in alia quam in Societatis veste ambulasse. Quod dieo non pertinet vocationis meæ, sed Societatis heroicos pro Ecclesia labores & post labores mercedem sæpe mecum ipse perpendens: Vnde sit ut toto affectu in eos ferar, & pro Christo laborantibus compatiar, ijs præsertim qui quasi pro antemurale stantes Aduersarijs etiam usque ad sanguinem coguntur resistere. Hinc certè qui de Societate laborant in vinca Anglicana, quam ita depastus est inimicus, vt (quamdiu in Patria sua nequirint) proprio patriam vineamque suam saltu degant, haec tenus ut scit Reuerenda Paternitas Vestra una adlaborauimus. Accedit propensissimus in id fauor suæ Sanctitatis, qui suis ad me literis excellenter declarat quantopere cupiat tam utilos pro Anglia operarios opportuno loco constitui, ac nominatim in Præpositoria nostra VVatenensi. Idem suis literis testatur Reuerendissimus Pater Generalis, qui rem serio commendasse se scribit Reuerendo Patri Oliverio, vt cum Reuerendæ Vestrae Paternitati maturum tempus videbitur agat cum Serenissima sua Celsitudine: Speramusque fasturum libenter, & cum ea propensione ac dexteritate qualuaviter & efficaciter à Serenitate sua imperatura sic quod pro

Pro tanto recip. Christianæ bono optatur. At quia significat hic mihi Rer. 1607.
dus Pater Rector Seminarij magis probari Reuerendo Patre Oliverio ut tacita Angliae mentione petatur in genere pro Societate ad arbitrium Reuerendi Patris Generalis, si iudicatis nos certius voto nostro pro Anglia hac ratione potiri posse, torum committit vestigie sapientiae & caritati; quod dum promouetis sciat Reuerenda Vesta Paternitas nihil mihi gratius in hac vita praestari à quoquam posse. Cetera indicabit horum lator Pater Flaccus quem capiui Pater Rector mitteret ad Reuerendam Vestram Paternitatem & Bruxellellas ut communibus studijs consilijsque peragatur quod communibus votis intendimus; scribo ad Illustrissimum & Reuerendissimum Dominum Nuncium Apostolicum cum quo Reuerenda Paternitas Vesta collato consilio facile statuet qua proutissimum via res confici possit ad suæ Sanctitatis & Reuerendissimi Patris Generalis nostrumque omnium desiderium. Spero Reuerendam Vestram Paternitatem hic ante profectionem suam Romanam causam alloqui, in quod tempus Deum rogo ut eam nostri in Sanctissimis Sacrificiis memorem conseruet. Audemaro ex aedibus nostris Episcopaliibus 11. Calen. Aprilis. 1607.

X I. Denique Patrem Gulielmo Balduino Bruxellis per id tempus agenti rem commendat his verbis. Reuerende in Christo Pater.

Magno gaudio repletus fui audiens Reuerendum Patrem Oliverium gravissimo morbo ex parte liberatum: seruavit nobis Deus Venerabilem tenetum ut sicut in vita praefuit præclara, ita ante mortem unum adhuc dignum eius aetate ac insigni prudenter tanquam ultimum operum eius monumentum existat apud posteros. Peculiaris omnino prouidentia Dei cum nobis lereatum existimo vel eo maximè fine ut regnum Angliae opera Partum Societatis sensum recuperetur, pro quorum operariorum domicilio ac Residentia cum in Sanctitas multum solicita sit ut habeatur locus Angliae paulò propinquior coniecti denuò sunt oculi in Praeposituram Waterenensem. Respondi, in memoriam nullam fore paratumque fuisse illam reddere ante biennium, nisi pacem Anglicana recenter cum coalecente Serenissimus Noster Princeps censuisset nonnullum cedendum temporis. Atqui cum Serenissimus Dominus Noster, ut insat me literis 14. Calend. Martij datis scribit, omni studio ac diligentia cupiat hanc rem ad exitum perduci; commendaueritque eandem Illustrissimo ac Reuerendissimo Archiepiscopo Damasco Nuncio suo Apostolico; & Reuerendissimos Pater Generalis idem suis ad me literis efficacissime letibat, confessus de pristina Reuerendi Patris Oliverij in nos benevolentia, quanto postea affectu eundem rogo ut negotium hoc apud ipsissimum nostrum Principem quæ pollet sapientia & gratia absoluat, sciatque mihi in hac vita post laborem meam gratius iucundiusque esse facturum. Testabor id coram quando Venerabilem illum senem hic licebit excipere & amplecti. Nulla enim est via regnum illud ad Ecclesiam Catholice reducenti, nisi per Societatis Patres, quorum eruditio & virtus Sanctorum tanto haec tamen ibidem

1605.

fructu laborat. Si porro iudicabit Reuerendus Pater Oliverius gratius Serenissimo Principi fore si eo solo concilio id esse pro Anglia, res cæteris ita regatur, ut locus ille absolute donetur titulo Societatis ad dispositionem Reuerendissimi Patris Generalis (cuius deinde mandato Patres Angli ibidem degant) iudicabit ipse cum Reuerendo P. Provinci: Aut etiam si neque Principi putabant iam mentionem Angliae faciendam, totum relinquunt maturo vestro iudicio; modò potiamur finc, id est, modò feruiat Conuersioni Angliae prætextatur quicunq; titulus. Cognoscere tamen debet sua Sanctitas & Reuerendissimus Pater Generalis quare adhibeat hic prætextus, nè me credant mentem mutasse. Prosequimini rem sapienter, & Deus sit vobis cum qui nos & vos omnes post tam longa desideria faciat compotes voti. Peculiarius explicabit mentem nostram bonus Pater Flaccus quem rogaui à Reuerendo P. Rectore ad vos mitti tanquam viuum desiderij nostri interpretem; sic omnia solidius transigentur ad maiorem Dei gloriam, qui Reuerentiam Vestram diu conferuet in orationibus & sacrificijs nostri memorem. Audomaro ex ædibus nostris Episcopalibus. 11. Cal. Aprilis 1607.

XII. Haud dissimili charactere conscriptæ sunt anteriores ad Clau-dium Generalem; & posteriores ad ipsum summum Pontificem Paulum Quintum. Illæ sic habent:

Reuerendissimo in Christo Patri Claudio Aquauia Societatis Iesu Præposito Generali; Domino suo Colendissimo.

Biennium est nos serio de auxilio Angliae offerendo cogitasse, cuius necessitas cum exinde aucta sit in immensum, tantundem crevit desiderium nostrum afflictissimo Regno, communis caritate urgente, auxiliandi. Quæ Provincia cum viros postulet gñaros linguae, solidè piōs, qui inter impios securè versentur, laboriosos pro missis magnitudine, uno corpore ac capite devincentes ut sint in doctrina cæterilque uniformes, fortis item & constantes qui cruciatus ac mortem, si necesse sit, præmij loco accipiant, quales nimurum Societas Iesu operarios nutrit; Societate præcipue in hoc Apostolico opere ventum esse video, quæ magno haec tenus fructu ibidem vixit. Sed unum pridem vehementer dolco & multi magni viri mecum, vix ullam esse Provinciam in qua Societas non habeat domicilium; in sola Anglia, ubi tot nostro saeculo Martyres ut nusquam plures, nullum esse ubi pluribus sub uno loco vivere licet. Quæ me cura magis constrainxit ut si possem, de loco quopiam Angliae vicino prouiderem. Commodum tum occurrit Præpositura VVatenensis unico ab hac urbe milliari, quem locum retro ab hinc biennio magno Angliae bono possideret Societas, nisi quidam Serenissimo Principi nostro seruenter in id iucubanti frigidam suffudissent, pretextu iucundæ pacis, nè quid tum, scilicet, Angliae Regem offenderet. Tulumus. Sublati modo impedimentis nihil reliquum est nisi ut cum Apostolica benedictione nutritus Princepis concurrat, qui ubi id suæ Sanctitati gratum fore cognoverit gaudebit glandem seuisse unde tanta arbor existat, & Sanctissimo operi

operi auspiciū dedit. Scio Reuerendissimā Paternitati Vestrā rem cordi fore pro luo in nobile illud regnum affectu, apud Sanctissimum, qui diuinitus Ecclesiæ ac nominatū Angliae videtur obtigisse, cuius singularis sapientia & heroica magnanimitas summa omnia sperare iubet. Reuerendus P. Flerontinus qnem Belgio Provincialem dedit Paternitas Vestrā Reuerendissima, vir rarus, seu prudentiam seu pietatem spectem, corde latissimo fauet. Si in idem literis isthinc efficacibus animetur Reuerendus P. Oliuerius, sermone & opere potens apud Principem, & qui ab hinc biennio totus in hoc fuit vestris tum animatus, induetur virtute ab alto. Ita in his ferius sum quod rem hanc videam esse tanti momenti ut nulla via compendiosius revocetur ad fidem Anglia; ut proinde minus mirer bonis nostris votis dæmonem ante restitisse. Neq; verò nullum fuit hucvñq; tēpus perficiendæ rei opportunius; quam nunc, vt ex diluvio illo Anglicano velut ciectis naufragis pie subiunctionis tabulam, & quos hæreticorum zelus proscribit, excipiamus conseruos nostros hac Residentia Watenensi: cùm enim alijs malè agere licet, Nobis bene agere, idq; in fundo nostro licet; nec id morari, nedum prohibere vlli possunt. Situm ac prouentus loci Reuerendissima Vestrā Paternitas perspicue ex Reuerendo P. Personio Rectorc cognoscet; quem Patrem in viuis à Deo seruatum credo: Est enim magnus vir pro Anglia, & quam hostibus fidei ob doctissimos libros & prudentissima consilia mctuendus, tam bonis ob eadem suspiciendus. Commigrarunt huc ad nostram diœcesim (vt hoc addam) familie aliquot Anglicanæ quarum pietas fulget in exemplum toti vrbis; ut & Collegium hic Anglicanum, virtutis, ingeniorum, nobilitatis, eruditioñis famâ adeo celebre, vt ex varijs vrbibus ad multa millaria viri clari huc diuertant; eamq; familiam tanto numero & tanta pace viuentem omnes admiramus & diligimus plurimum. Longior fui, sed longius prouexit amor communis boni. Admodum Reuerendum Pm. Duras Aliscentem pijs nostris desiderijs (quibus sanè post salutem meam nihil est carius)faucturum certòlcio, quem cum vestrā Paternitate Reuerendissima Deus diu conseruet, Pater Reuerendissime & in Christo colendissime. Audomaropoli. Prid. id. Decembris 1606.

XIII. Posteriores vero eiusdem literæ ad Paulum Quintum Pontificem destinatæ sunt huinsmodi.

Sanctissimo & Beatisimo Patri Domino nostro
Paulo Quinto Pontifici Maximo.

Ingentes Regni Angliae necessitates quæ identidē ad Nos velut è vicino litore cum planctu perferuntur magnam nobis pridem commiserationem cōmōuerunt. Ac tametsi indies gliscit persecutio, edictisque ac iuramentis conetur inimicus filiorum Ecclesiæ vel animas tollere vel facultates, non tam engenuos hos Ecclesiæ filios ista deiciunt: Stant alacres & erecti, quamdiu lunt qui eos in hoc agone fulciāt, quorum defectu aut paucitate infiniti, prō dolor, in cæno iacent. Proinde reductionis tota spes in Operarijs. Quos inter cùm emincent

1605. mincant Patres Societatis Iesu pro veritate & fratum salute ad sudorem sanguinemque agonizantes, & in ipso Angliae regno domicilium habere negant, priuatis tantum ædium recessibus, vel publicis Carceribus pro Catholica Religione contenti, quæritur optimis Operarijs iam pridem extra quidem sed propè Angliam aliquod domiciliū. Quod cum in Episcopatu meo diuinitus se offerat loco tam opportuno ut sereno die eminus intueri licet Angliam, multum sudauius ut beneplacito Serenissimi nostri Principis Societati cederet: verum res peruinci non potuit, donec diuino instinctu Vesta Sanctitas, tametsi tot laborantis Ecclesiæ curis impedita, literis ad Illusterrimum suum Nuncium ac ad me datis eam nobis portam aperuit qua optimus noster Princeps se ad diuinum hoc Sanctitatis Vestræ desiderium piissime inclinans, placidissime inductus est. Reliquum iam est ut hanc Watenensis Praeposituræ incorporationem pro Patribus Societatis Iesu in Anglia laborantibus ac deinceps laboraturis laudare ac confirmare dignetur Vesta Sanctitas, ut primum Societatis Iesu pro Anglia Domicilium, seu Nouitiatus, multos (quales hic in Seminario Anglicano sunt non pauci, Iuuenes pietate, ingenio, ac genere sanè illustres) Tyroneis in eam vineam nutriat, ac veteranos longis laboribus vel ætate exhaustos restauret. Ad quod omni ope concursurum confido Reuerendissimum Patrem Generalem, qui Angliae hactenus mirifice fauit, & Provinciæ huic Belgicæ Reuerendum Patrem Flerontinum virum præstantem opportuniè Provinciam dedit, ut proinde sperem hac vnanimi Patrum Societatis operâ nobile hoc regnum Ecclesiæ Catholicæ postliminiò magno omnium applausu reddendum: Quam ad rem incrædibiliter conferunt libri Reuerendi Patris Personij qui in regnum secreto inferuntur, pietate, eruditione, prudentia, ut à magnis viris accipio, referti. Christus Dominus Vestrā Sanctitatem Ecclesiæ suæ militanti diutissimè conseruet, ac mihi & gregi huic benedicat anima tua Pater Beatissime quos ad ultimum vitæ Spiritum iuuinet obsequentiissimos. Audomaropoli. Ex ædibus nostris Episcopalibus, ipsu Cinerum. 1608.

Sanctitatis Tuæ Humillimus & obedientissimus seruus & Filius Fr. Jacobus Episcopus Audomarensis.

XIV. Obtento deinde consensu Serenissimi Alberti Principis, transactoque negotio pro voto suo, pientissimus Episcopus his ad Personum datis explicat quantam inde voluptatem animi caperet, quantumque speraret fructum non soli Angliae sed Ecclesiæ vniuersæ prouenturum. "Quod plures iam annos (inquit) molior, & tot sudoribus peruinci debuit, andem Dei bonitate, & piissimorum nostrorum Principum assensu consecuti sumus. Itaque interueniente Sanctissimi Domini Nostri Papæ auctoritate & approbatione, Praeposituram Watenensem cum Ecclesia, ædificijs, urbano & suburbano, monte toto Watenensi, titulisque ornibus ac doce trium milli- um florenorum annuorum in fundis, palciis, redditibus, syluis &c. constituta, sterno ad pedes Reuerendissimi Patris Generalis, offeroque vniuersa istru-

uoca-

vocabiliter Sanctissimæ Societati Vestræ, id que in bonum afflitiissimæ Angliæ, & solatium vicinorum, (vt in eos quoque per tres vel quatuor Patres Belgas pro vestro arbitrio, vestra quoque deriuetur utilitas) cum ita hæc cœnia vertantur in vius incomparabiliter sanctiores quam in alios quo cunque. Item meipsum quoque supererogo ac superimpendo, vt vestis aut Prælatura me à Societate non distinguat, sed flagrans in eam afferat me cum ca viuum mortuumque arctissime coniungat, vt quantum possum Societati in tam luculentia Angliæ messe laboranti vñā cooperer, & Dei ac Reuerendissimi Patris Generali beneficio veniam in partem Societatis Sanctorum. Paucis ex posui animum meum, cætera prolixè, occasione oblata, re ipsa ostensurus. Transigite iam isthic reliqua meliore quo potestis modo. Scio enim Sanctissimum Dominum nostrum tametsi vniuersalem orbis Christiani Patrem, Angliæ tamen vt magis afflictæ compati ac mederi prius velle; quem cum submississimo pedum osculo suspicio in hac querela temporum velut Paulum in Ecclesia rediuiuum. Dominus noster Reuerendam vestram Paternitatem d'utissime nobis seruet in columnen. Audom. Ex ædibus nostris Episcopalibus. Ipso Cinerum. 1608.

XV. Cum igitur vir munificentissimus non sua solùm, sed & totum, (quoniam in veste Sancti Francisci cuius regulam profesus ad sacras infulas eius est) Societati consecrat, visum est Claudio Generali, pro ea animi grati quam debebat significatione, Societatis illi vicissim bona spiritualia clargiri, & meritorum communicatione quasi incorporare, ne extraneus esset, qui tanto ardore cupierat, (si id dedisset Deus) esse domesticus. Id quod Româ significauit his literis.

Reuerendissime Domine.

Et Literæ quas ultimo dedit ad Nos Dominatio vestra Reuerendissima & præsentia Patris Fleroniani Prouincialis, amplissimum testimonium fuerunt Nobis veteris benevolentiae qua prosequi pergit nostros Patres & imprimis eos qui ex afflita Anglicarum rerum fortuna isthuc le conferunt. Dominus Deus, qui bonorum omnium Auctor est, hanc benignantatem conseruare dignatur, & suo tempore cùmulatoram mercedem in Cœlo retribuat. Nos ne patrum grati esse videamus, & ad obsequia parati erimus, & patentes interim mittimus communicationis bonorum opérum nostræ Societatis, quæ insignibus Dominationis vestræ Reuerendissimæ promeritis iure debebantur. Eos reddet idem Pater Prouincialis, & supplebit defectum literatum. Exponet etiam quæ circa negotium Watenense, (de quo Dominatio vestra Reuerendissima scripsit ultimo ad Nos) occurruunt: quare ad eam relationem me refero: & multos annos veramque felicitatem Dominationi vestræ Reuerendissimæ precor à Domino Deo. Romæ. 24. Aprilis 1608.

Reuerendissimæ Dominationis vestræ inutilis in Christo seruus.

Claudius Aquarius.

Neque dubium cuiquam esse potest quin iunctis animis Sancti Franciscus & Ignatius tam amantem utriusque hospitem ex hoc saeculo abeuntem comple-

1606.

xi, promissam beneficis mercede in misericordissimo Deo amplissimam illi impetrarint. Hæc extra Angliæ fines ad Angliæ salutem parabantur; videamus porro quantum his ipsa egucrit adjumentis.

Persecutionis origo sub Jacobo Rege

XVI. Iacobus Rex Scotiæ in Amplissimum Angliæ regnum ingrediens, omnium animis conciliandis ingentia cunctis fecerat promissa, Catholicis in primis, quos & domi nobilitas, & foris apud Principes viros afflictio reddebat spectabiles: His Legum acerbitatem mitigandam, vñumque Religionis liberiores, vel aperte ipo ponderat, vel non recte ostenderat, ab animo suo alienam esse commonstrando omnem illam Elizabeti regiminis immanitatem. Spem auxerat Matri Religio, à qua licet à puerò deflexisset, iniquitate temporum magis quam iudicio deuiasse credebatur: Neque tam occulte irrepercere potuit in urbem orbis Dominam Nuntius à Rege latenter missus cum litteris ad Pontificem & Aldobrandinum Cardinalem & alios, quin veniret ad aures, & id ipsum qualecumque indicium expectationem sustineret moderationis, donec totius Insulæ vicinorumque Principum communi applausu à metu solutus, libiores aures antiquis Elizabetiæ administris adhibere decerneret; quasi Catholici non penitus opprimerentur nimium semper indulgeri arbitratæ sunt; & nūc fortasse minus indulgendum censuerunt quod rigidis Caluinistis (quos pluribus annis Iacobus in Scotia senserat importunos) non omnia indulgerentur. Initi igitur regni anno primo nondum euoluto in conuocatis comitijs ad decimum nonum Martij rogatum est ut non in Sacerdotes tantum & Iesuitas, sed & in omnes Catholicos Legibus omnibus ageretur quas tulerat Elizabetha. Ad quæ reuocandum videtur Editum illud quod decimo quarto Angusti prodijt Oxonij in hanc sententiam.

Edictum Regum in Sacerdotes.

XVII. Cùm dominorum spiritualium ac temporalium, simulque populi in Parlamento frequentis libello supplici intellexerit nuper sua excellentissima Majestas, quantum in dies intra Regni fines augeatur Papistarum numerus, quantumque ex eo periculi consequi possit, cumque ex ea ipsa significatione perspexerit in Parlamento, tanquam in imagine Regnitoris, verum ac sincerum zelum atque affectum erga veram Dei Religionem, (quam vñ probe nouit suorum conscientias ad fidelitatem atque obsequium trahi) cupit vicissim fidelibus subditis specimen aliquod exhibere voluntatis suæ animique paratiissimi ad eandem Religionem tuendam quæ lege & professione huius regni longinquæ stabilita est, atque ad contraria omnia quævis occasione orta supprimenda. Quamobrem intelligens sua Majestas filios tam nobilium virorum quam aliorum suorum subditorum suis sepe transmissos ad Seminaria transmarina, aliaque Pontificiæ Religionis domos, vbi contra leges hic stabilitas educantur, præcipit ac severè mandat ut omnes prædicti filij ante proxima Christi natalitia redeant in Patrium solumque legibus suæ Majestatis submittant, parati se conformare ad eam obedientiam atque officij rationem quæ probos subditos decet,

Insuper

Insuper ut parentes eorum, Tutores, Rectores, alijque qui in iisdem mittendis extra Regnum aut alendis deliquerunt aut delinquunt, carent confessim eisdem domum reuocari, sub pena extremæ seueritatis quam Leges decernunt. Præcipit præterea ac seuerè mandat sua Majestas sub simili pena, vt nullus Episcopus, Sacerdos, aut qui ordines suscepit, suscepimus siue sit per auctoritatem aliquam vel potestatem à sede Romana deriuatam (siue indigenæ & subditi sint, siue externi atque alienigenæ) præsummat ordines aliquos Ecclesiasticos conferre, aut functionem aliquam Ecclesiasticam exercere, iurisdictionemque aliam quamcumq; erga vel in subditos suos naturales intra hoc Regnum alijue in locis suæ Majestatis subiectis. Præcipit etiam atque expressè mandat vniuersis ac singulis Iudicibus, Irenarchis, cæterisq; ad quos id pertinet officialibus, vt leges omnes atque decreta quæ modo vigent executioni mandentur contra Iesuitas, Sacerdotes, aliosque quo scilicet qui cum suæ Majestatis subditi sint, ordines suscepunt per auctoritatem à Romana Sede deriuatam, si qui eorum ab ultimo die Septembri proximè aduenientis intra suæ Majestatis ditionem inueniantur. Quem diem sua Majestas determinit atque præfinet tanquam ultimum tempus profectionis ex Regno & reliqua ditione sua; ita vt nunquam revertantur, sub pena grauissima Legum omnium quæ contra huiusmodi delinquentes larcitæ sunt & vigent. Mandat præterea vniuersis Praesidibus, Irenarchis & praefectis portuum, ad quo stræctionis causâ se conseruent præfati Sacerdotes, vt eos sine molestia è Regno discedere patientur. Si verò aliqui eorum alijue eiusdem generis post statutum diem intra Majestatis suæ ditiones reperiuntur, tum demum iustitiae rigor legumque omnis seueritas in eisdem exerceatur. Monentur etiam suæ Majestatis omnes subditi, ne post ultimum diem Septembri proximè sequentis, ullum ex prædictis Iesuitis, Seminaristis, atque Pontificijs Sacerdotibus domo aut hospitio recipiant, celent aut foueant, sub pena quam ipso facto per leges incurront. Est autem hæc Majestatis suæ certa voluntas, vt ab ultimo Septembri proximè aduentantis diligenter etiam inquisicio fiat, ad eos comprehendendos qui in predicatorum aliquo deliquerint, quò contra eos iure legeque procedatur.

Datum in Curia nostra apud Woodstokium. Decimo quarto Augusti:
Primo anno Regni. Impressumque Oxonij.

XVII. Hæc Iacobus Rex Comitiorum mentem fecutus; at antequam Comitia vocarentur reperio eodem Regni anno primo edictum aliud produsse Aliud editum in Sa-
Londini ad Sacerdotes exterminandos, occasione captata ab tumultuantium Puritanorum propositionibus; quibus componendis cum Rex in Conuentu cero es.
Doctorum hominum indicto, suam operam auctoritatemque interpo- Vide Hi-
luisset; ne illi ægræ ferrent se peti, Catholicos immunes es-
tatis puritanæ. magnæ.
maius periculum ab ijs impendere qui & Puritanis & Protestantibus æqualiter aduersarentur (Sacerdotibus, videlicet, & Iesuitis) qui spe nouitarum Britaniq;
in Religione rerum, maiori quam haec tenus licentia sua exercerent ministria, audore. Arthuro
pag. 9. Vwilsono.

1606. Proficitur, primū se neq; cogitasse vñquā, neq; causā vñllam dedisse cur quisquā existimaret suæ mentis esse quid nouum de Religione cōstituere. Tum Cōlciētiam, prudentiamq; docere medijs omnibus licitis vñendū sibi esse ad præseruandos subditos suos ab opinionibus iplorum metapluri & paci Reipublicæ pernicioſis: Id quod nullo meliori modo effici potest quāna si arceantur Regno Sacerdotes, huiusmodi auctores opinionum propagare velque. Quare suę voluntatis esse ut intelligant migrandū è Regno esse ante diē Martij decimū nonum, neq; postea redeundū sub pñnis per leges hactenus latas infligendis." Quod quanquam videri possit Secueritatis quidpiam habere, qui tamen (inquit) æqua lance perpenderit causas cur hac prouidentiā vñendum nobis fuit, facile concedet iustum æquumque id fuisse. Quis enim est quem lateat ante mensis non ita multos quo in dilcrimine verlati fuerimus ab huiusmodi hominibus? Quod cùm Principes apud se expenderint, persuasum habemus illos intellecturos hanc rerum conuersiōnem ortam esse non ex inclinationis nostræ voluntatis mutatione aliqua, sed ex solicitudine debita cūraq; præuertendi periculum quod alia ratione effugere non possumus; quādoquidem in ipso ordinum susceptione tam absolute se subdant peregrinæ auctoritati, vt Reges & Principes quasi precariò suis subditis videantur præesse, cùm in ea quam agnoscant potestate sit pro arbitrio dispensare in quo-cunque fidelitatis aut amoris vinculo quo Rex populūque constringitur. Inter quos Principes agnoscamus Episcopum Romanum qui nunc sedet multis nos officijs devinxisse, quæ reddere (tanquam Romanæ vrbis Episcopo, & Principi ſeculari) nullo vñquam tempore grauabimur. Considerantibus tamen nobis conſuetudinem prætentioñemque illius Sedis, non est cur existimemus Principes nostræ Religionis & Professionis diuturnam posse expeccare ſecuritatē, niſi inter ceteros Principes cōueniret de modo iplas fibras periculorū ex diffidio Religionū emergentium euellendi, & statuendi quod nullus ordo vel Gradus potestatem habeat disponendi de Regnis & Imperijs huius mundi, aut dispensandi circa obedientiam subditorum erga supremos dominos. Ad quam conuentiōnem nullus nobis paratior promptiorū futurus eſt; tum propter naturalem animi nostri propensionem ad pacem eolen-dam cum omnibus orbis Christiani Principibus; Tum quia vñitas in Religione plurimum conduceret ad Principes Christianos aduersus communem inimicū corroborandos. Datum in Palatio nostro West-Monasterensi, vigefimo ſecundo Februarij: Anno primo Regni.

XVII. His Edictis, & reiecto Catholicorum ſupplice libello, quo humillimè precati fuerat modum ponii Legibus ad eorum afflictionem perniciemque latis, coacidit in plerisque ſpes moderationis Imperij; eā præfertim de cauſa quod fidem in Rege requirebant, qui nunc, contra quām non ita pridē oſtenderat, difterē affirmaret procul ab omni ſemper cogitatione fuille de Religione nouum aliquid vt statueret. Et quanquam Edictis Sacerdotes præcipue petentur, eādem tamen operā occulte omnibus indicebatur

tur afflictio, cum nemini domi suæ securo esse licet à persecutione primùm & molestia, tum ab seueriore de laetia Majestatis crimine acculatione & supplicio si Sacerdos (quo cum Religione carere non poterant) domi caperetur. Præterquam quod quartum Caput legum in primis comitiis rogatarum ad omnes leges in Catholicos dictas le extendebar, quibus omnibus vim nouam Rex sua ascensione addiderat. Tum etiam, ab eo qui Catholicos expertus sibi Matrique fidissimos, Puritanos verò tot annis infensissimos quos in Scotia regnarat, nunc nullā experientiā definiret à Sacerdotibus Catholicis plus sibi metuendum esse quam ab rigidis Calvinistis, quid pòrrò sperandum expectandumque quam ut eo odio Catholicos infectaretur quod odiū in Scotia demeruerant Puritani? Nā quod in Edicto ait de discriminē in quo ab huiusmodi hominibus verlatus ante non multos menses fuerat, incertum est; Eius enim Watsonus & Clercus Sacerdotes inter coniuratos recensuti sint, & merito fortalec plexi; quid tamen de tota illa conspiratione cœlendum sit, neque iei. ipsi Acatholici explicare possunt." Hæc coniuratio (inquit Willouus in Historia illorum temporum) eam induit faciem quam nemo internotceret, nemo intelligeret quid rei esset. Turbatas fuisse aquas certum est; sed in ea Protestantum cum Catholicis commixtione peruideri vix quidquam potuit. Greyus, Cobbamus, Rawleyus, Protestantes, ut quid, obsecro de Religione contendenter? Quanquam Marcamo, Baynamo, & Sacerdotibus ponenter de illa esse sollicitudo. In hac nube dum Iunouem expectant, parium sine capite, & sine pedibus monstrum, cuius altera pars victura erat, altera moritura.) Nimirum, Sacerdotes duo ultimo supplicio luerunt temeritatem: Marcamus, & Baynamus etiam si Catholici exilio expiarunt inconsiderantiam; & ex Protestantibus alij necesse, alij fortunarum iactura mulierati sunt. Ita placuit novo Regi exortam impotunè caliginem discutere; quamquam undeunque demum res turbae fuerint, id actum est à Magistratu; non ut res nuda sed exaggerata transmitteretur in vulgus, quod innocentissimis alpergeretur fulpicio quoties in Rempublicam emolumenti quidpiam deriuari posset. Id quod cautioni Catholicis esse debuisset ne quid attentarent: Sed quis indomitos primū tum longinqua vexatione exulceratos animos in officio semper contineat.

XIX. Comitia prima rogarant à Legibus ab Elizabetha in Catholicos lati ut nusquam discederetur: Quod & Iacobus ratum habuit; In Camera etiam (quam stellatam vocant) Anno 1604 post longam de Catholicis habitam coram Rege disputationem, decretum fuerat pecuniarias Legum mulctas continuandas esse, prodierantque literæ ut ad decretum usus accederet. Ac præter ea quæ superius sunt posita à Rege Edicta in Sacerdotes, pulsique plures in exilium, Pleudo-Archiepiscopus cum à Londinensi sede ad Cantuariensem transferretur, rogatus uti Catholicis vellet non esse grauis, sed quem potest factorem afferre, responderat, Tempore quidem Elizabethæ dissimulandum magis fuisse, quando post eius obitum cuncta videbatur futura incerta, &

1606. potuissest Catholicus aliquis in Thronū irrepsisse qui Protestantibus negotium facessisset; Nunc verò nullo fundamento sperari fauore aut gratiā coronā in legitimū successore impositā, cui & legitimi hæredes non decesserent. Et nouus Pseudo Londinensis in concione coram Rege palam pronuntiaverat extirpandum haud dubiè Regiū genus nisi Papistæ radicitus euellerentur Quia in re etiā videri potuit contrariè prophetasse; His tamen quasi factibus accensi nobili genere & Equestri loco nati Catholici aliqui, patientiæ armis depositis (quibus Christianum est in afflictione decernere) specie pietatis ad vindictam conuersi, immane facinus & impium, & à quo cōmemorando oratio ipsa abhorret, meditati sunt. Sunt in Westmonasteriensi Palatio Aulæ ingentes duæ contiguae, plus sexcentis hominibus capiendis aptæ; Huc Rex, huc optimates, huc frequens populus ad comitia conuenit: sub his ædibus in conductam caueam immensam vim pulueris nitrati congestam condunt, & multo ligno opertam nè in aspectum veniat occulunt. Paratumque habebant hominem cum somite, quo administrō eâ horâ quâ frequentissimo Senatu in secundis comitijs coiſſet ordines, Regem cum optimatibus, & parte magna populi, disiecta immani fragore tam magna mole ædificiorum opprimenter, discerpente, præfocarent, & Regnum vniuersum consternatione defixum, suorum amissione mæſtum, Principe consilioque exutum, ad impolitam ingenij sui formam reuocarent, flagitio haud dubiè temerario & crudeli; Ad quod usquequaq; aggrediendū ipsiſmet non erat animi satis, cum cogitarent innoxios plurimē cūm nocentibus perituros, & amicorum hominum salutem & vitam cum ijs quos hostium loco habebant, non in discrimen modò, sed in exitium præcipitari, id quod detegendæ conſpirationi occasio fuit: Vnus enim quispiam è cohitratis amicum per literas monuit, si vitam amaret suam, nè interefſet ſenatu: Quæ literæ cùm ad Regem perueniſſent, dilatis in alium diem comitijs patueret quas penitus abſtrulas arbitrabantur insidiæ. Deprehensâ coniuratione, ij qui conſeruant dispersi sunt; alij latebras, alij pugnam meditati; in quâ cūm aliqui cedissent, cæteri capti inconsulti facinoris pænas iudicio perfoluerunt. Fuitque non leuis ſuspicio non neminem inter optimates longe ante diem de conſpiratione reſciuifle, & artificioſe ſimulaſte ignorantiam quo plures inuoluerentur: Quo artificio & Societatis Iesu Religiosos aliquot Patres inſimulare Percaluniam notatur ex noſtris aliqui tanquam conatus eſt, quaſi eiuldem flagitij auctores aut nequierit conſcios; Henricum Garnettum, Odoardum Oldcornum, Oſwaldum Tefimundum, Ioannem Gētanum rardi; de quibus ſingulis conſequenti narratione dicendum erit.

conſpiratio. X X. **Henricus Garnettus** Notingamiae, vel vt alij ſcribunt, Hennarie in vicino Derbiensi Comitatū, honesto loco, anno quinquagesimo quinto ſupra ſequimillesimum natus, adolescens in Italiam cum **Aegidio Gallopo** profectus, Romæque in Societatem nominis Iesu vndeclimo Septembris anni septuagesimi quinti cooptatus, Magistro **Fabio de Fabijs**, viro non magis vetusti **Heuricus Garnettus**, ſanguinis claritate quam Religiosa ſeueritate nobili, vitæ Religiosæ Tyrocinium qualis vir. um posuit: Tum ad humanarum diuinarumque literarum conuersus studia Cbrisſo.

phoro Claudio, Francisco Suario, Benedicto Pereirio, Roberto Bellarmi^{no}, alijque viris prestantibus præceptoribus vlos, eam doctrinam breui consecutus est, vt in Romano nostro Collegio Hebraicas primū literas, tum quæstiones Metaphysicas publicè explicari. Mathematicis etiam Scholis præfectus est, in quibus diutius cū repentinus Clauj morbus detinuit quām incensa eius in Patriæ salutem studia postularent. Ad Anglicanam enim vi- neam quando summis suis precibus anno octogesimo quarto designatus pro fectionem adornabat, Clavius difficultimo correptus morbo, penè desperata iam salute animam agens, cum sibi successorem à summo Societatis nostræ moderatore depopulcit; neque viro optimo, deoque Ecclesiæ optimè merito mos geri non potuit. Sed biennio post cùm recreatus à morbo Clavius sibi scholasticæ redditus esset, impetrata discedendi facultate, mense Iulio anni octogesimi sexti vnâ cum Roberto Southwello in Angliam appulit. Ibi cùm biennium circiter in procuranda priuatis operis proximorum salute posuisset, ei Missioni (per occasionem captiuitatis Guilielmi Vestoni,) Præfектus, & strenui operarij, & egregij moderatoris partes ita cumulatè obiit, vt coleretur à familiaribus, amaretur ab exteris, omnibus esset admirationi. Erat enim in eo viro ingenium perspicax, acre solidumq; iudicium, rerum plurimarum cognitio, prælens consilium, solertia singulai^s: Accellerat etiam prudentiæ magister vlos, quæque cum his raro coniungitur, morum simplicitas & candor animi minime luplicacis: Ad hæc incredibilis moderatio, lenitas etiam supra naturam; expertem perturbationum dices; Morum mira facilitas, & demissione animi conditæ seueritas; In ore vultuque verecunda iucunditas, quam neque remitteret familiaritas, neque grauitas asperaret. Quæ illi ignoratorum æque notorumque amorem ac venerationem conciliabant; vt nè in proditoria quidem actione ab aduersarijs instituta, laudibus eius abstinere potuerint; Neque enim magna modò auctoritate ac merito inter Catholicos habitum fatentur, sed ipsi etiam à Deo, & meliore natura dotibus ornatum multis vocant; virum item grauissimum atque literatissimum, genere clarum, non infimis dotibus excultum, arte eruditum, linguarum vlo peritum.) Quin etiā Northamptonus Garnettum alloquens, "Itæ dotes tuæ, inquit, præstan- tiores, si in natura leorsim sua expendantur, misericordiam potius commo- uerent, quām humanitate m exacerbarent; Quotum enim quenque non ad placabilem quandam animi facilitatem propensum redderet tanti viri inten- situs: Si vultum intucamini, si gestum, lumina cum moderatione & solido iudicio?) Et mox: " Tui affectus admodum fedati, & ad obsequium præ- standum exquisitè compositi, consilia integra, & quodam innocentia nitore conuicta. &c.) Arque vt ad nostros reuertamur, obleruavit Personius, quod annorum duodecimq; curriculo quo illaexit Missionem in summa tempo- rum varietate ac difficultate, nemo unus è nostris, nemo minus beneuolorum eo tempore in Societatem Sacerdotum, in personam Garnetti quidquam af- perius aut dixit vñquam aut scripsit Romam; quod & prudentiæ singularis, &

1696.

potuissest Catholicus aliquis in Thronū irrepsisse qui Protestantibus negotium facessisset; Nunc verò nullo fundamento sperari fauore aut gratiā coronā in legitimū successore impositā, cui & legitimi hæredes non desident. Et nouus Pseudo Londinensis in concione coram Rege palam pronuntiauerat extirpandum haud dubiè Regiū genus nisi Papistæ radicitus euellerentur Quā in re etiā videri potuit contrariè prophetasse; His tamen quasi factibus accensi nobili genere & Equestri loco nati Catholici aliqui, patientiæ armis depositis (quibus Christianum est in afflictione decernere) specie pietatis ad vindictam conuersi, immane facinoris & impium, & à quo cōmemorando otatio ipsa abhorret, meditati sunt. Sunt in Westmonasteriensi Palatio Aulæ ingentes duæ contiguae, plus lexcentis hominibus capiendis aptæ; Huc Rex, huc optimates, huic frequens populus ad comitia conuenit: sub his ædibus in conductam caueam immensam vim pulueris nitrati congestam condunt, & multo ligno opertam nè in aspectum veniat occulunt. Paratumq[ue] habebant hominem cum somite, q[uo]d administrō eâ horâ quā frequentissimo Senatu in secundis comitijs coiſſet ordines, Regem cum optimatibus, & parte magna populi, disiecti immanni fragore tam magna mole ædificiorum opprimerent, dilacerarent, præfocarent, & Regnum vniuersum consternatione defixum, suorum amissione mæustum, Principe consilioque exutum, ad impolitam ingenij sui formam reuocarent, flagitio haud dubiè temerario & crudeli; Ad quod usquequaq[ue] aggrediendū ipsi met non erat animi satis, cum cogitarent innoxios plurimos cum nocentibus perituros, & amicorum hominum salutem & vitam cum ijs quos hostium loco habebant, non in discrimen modò, sed in exitium præcipitari; id quod detegendæ conspirationi occasio fuit: Vnus enim quispiam è coniuratis amicum per literas monuit, si vitam amaret suam, nè intercesset senatu: Quæ literæ cum ad Regem peruenissent, dilatis in aliud diem comitijs patueret quas pertinuit abstrulas arbitrabintur insidiæ. Deprehensâ coniuratione, ij qui consenserant dispersi sunt; alij latebras, alij pugnam meditati; in quâ cum aliqui cedissent, cæteri capti inconsulti facinoris pœnas iudicio persoluerunt. Fuitque non leuis suspicio non neminem inter optimates longe ante diem de conspiratione resciuisse, & artificiose simulaſſe ignorantiam quò plures inuoluerentur: Quo artificio & Societatis Iesu Religiosos aliquot Patres insimulare conatus est, quasi eiuldem flagitij auctores aut nequiter consciens; Henricum Garnettum, Odoardum Oldcornum, Oswaldum Tefimundum, Joannem Gerardum; de quibus singulis consequenti narratione dicendum erit.

Percalun-
niam nota-
tur ex no-
ſtris aliqui
tanquam
conspiratio-
nis nequi-
ter confisi.

X X. *Henricus Garnettus* Notingamiae, vel ut alij scribunt, Hennarie in vicino Derbyensi Comitatū, honesto loco, anno quinquagesimo quinto supra sesquimillesimum natus, adolescens in Italiam cum *Ægidio Gallopo* profectus, Romæque in Societatem nominis Iesu vndecimo Septembri anni septuagesimi quinti cooptatus, Magistro *Fabio de Fabijs*, viro non magis vetusti Garnettus, sanguinis claritate quam Religiosa severitate nobili, vitæ Religiosæ Tyrocinij qualis vir. um posuit: Tum ad humanarum diuinarumque literarum conuersus studia.

Cristo.

phoro Claudio, Francisco Suario, Benedicto Pereirio, Roberto Bellarmi. 1606.
 no, alijque viris prestantibus præceptoribus vlos, eam doctrinam breui con-
 cecutus est, vt in Romano nostro Collegio Hebraicas primum literas, tum
 quæstiones Metaphysicas publicè explicarit. Mathematicis etiam Scholis
 præfetus est, in quibus diutius eū repentinus Clauij morbus detinuit quā
 incensa eius in Patriæ salutem studia postularent. Ad Anglicanam enim vi-
 neam quando summis suis precibus anno octogesimo quarto designatus pro-
 fessionem adornabat, Clavius difficillimo correptus morbo, penè desperata
 iam salute animam agens, cum sibi successorem à summo Societatis nostræ
 moderatore depopolcit; neque viro optimo, deque Ecclesiæ optimè merito
 mos geri non potuit. Sed biennio post cùm recreatus à morbo Clavius sibi
 Scholasticæ redditus effet, imperata discedendi facultate, mense Iulio anni
 octogesimi sexti vnâ cum Roberto Southwelo in Angliam appulit. Ibi cùm
 biennium circiter in procuranda priuatis operis proximorum salute posuisset,
 ei Missioni (per occasionem captiuitatis Guilielmi Westoni,) Præfetus, &
 strenui operarij, & egregij moderatoris partes ita cumulatè obiit, vt coleretur
 à familiaribus, amaretur ab exteris, omnibus esset admirationi. Erat enim in eo
 viro ingenium perspicax, acre solidumq; iudicium, rerum plurimarum cog-
 nitio, prælens consilium, solertia singularis: Accelerat etiam prudentiae ma-
 gister vlos, quæque cum his raro coniungitur, morum simplicitas & candor
 animi minime luplicacis: Ad hæc incredibilis moderatio, lenitas etiam su-
 pra naturam; ex parte perturbationum dices; Morum mira facilitas, &
 demissione animi conditæ seueritas; In ore vultuque verecunda iucunditas,
 quam neque remitteret familiaritas, nequé grauitas asperaret. Quæ illi igno-
 torum æque notorumque amorem ac venerationem conciliabant; vt nè in
 proditoria quidem actione ab aduersarijs instituta, laudibus eius abstinere
 potuerint; Neque enim magna modò auctoritate ac merito inter Catholicos
 habitum fatentur, sed ipsi etiam à Deo, & meliore natura dotibus ornatum
 multis vocant; virum item grauissimum atque literatissimum, genere clarum,
 non infirmis dotibus excultum, arte eruditum, linguarum vlo peritum.) Quin
 etiā Northamptonus Garnettum alloquens, " Itæ dotes tuæ, inquit, præstan-
 tiores, si in natura leonis sua expendantur, misericordiam potius comamu-
 verent, quām humanitatem exacerbarent; Quotum enim querunque non ad
 placabilem quandam animi facilitatem propensum redderet tanti viri. in-
 titus: Si vultum intueamini, si gestum, lumma cum moderatione & solido
 iudicio?) Et mox: " Tui affectus admodum fedati, & ad obsequium præ-
 standum exquisitè compositi, consilia integra, & quodam innocentia nitore
 conuestica. &c.) Atque vt ad nostros revertamur, obseruavit Personius, quod
 annorum duodecimq; curriculo quo illa rexit Missionem in summa tempo-
 rum varietate ac difficultate, nemo unus è nostris, nemo minus beneuolorum
 eo tempore in Societatem Sacerdotum, in personam Garnetti quidquam af-
 perius aut dixit vñquam aut scripsit Romam; quod & prudentia singularis, &

1606. vita intermerata firmissimum est argumeptum. Hic tantu[m] ac talis vir, quem Bellarminus olim auditorum luum, non dubitat omni doctrinæ genere & vita Sanctitate incomparabilem appellare, cum tot annos Anglicana Christi vineam tantis laboribus, vigilijs periculisque excoluisse, in acerbissimum Ecclesiæ hostium manus delatus, in crimen Majestatis per lummam inuidiam ac malivolentiam vocatus, iniquissimo iudicio oppressus, publicè Londini sententiam sustinuit, die tertio Maii, Anni sexcentesimi Sexti. Res hac ratione gesta est.

Vnde orta
calumnia
in Societa-
tem.

X X I. Puluerariae coniurationis Machinatores plerique in secretiori iudicio conscientiae maculas apud Societas homines diluebant; id quod Magistratum Hæreticum omnia curiose circumspetantem vel pridem non latebat, vel ex Batesij conjuratorum famuli inter quæstiones sermone recente patuerat. Neque admodum credibile videbatur quod horum nullus rem atrocitate plenam aut consilij aut remedij querendi causa apexisset. Veritatem aduersarij ne tantum facinus in publicum Catholicæ Religionis odium ignominiamque minus cederet, si paucorum hominum eorumque Laicorum conscientia circumscriberetur, communicare ciui[m] inuidiam cum Iesuitis constituerunt, & diobus circiter post detectam coniurationem mensibus, cum toto Regno perulgatum esset nullum Sacerdotem eius rei fuisse partipem, seri rumores capri, ac paulatim increbescere, Garnettum, Greenwayum (qui & Tefmundus) Gerardum, coniurationis concios deprehensos esse; Paulò post calumpniæ publica etiam auctoritas addita, propositis totâ Angliâ Edictis acerbissimis quibus Garnettus cum Socijs, conjuratorum confessione eius facinoris conuicti dicebantur, & capitalis pena decreta, si quis hospitio recipisset, si quis iuisset, si quis octulisset. Et quoniam de confessione coniuratorum agitur, non abs recte hic artexere literas de eorum supplicijs scriptas, ex quibus de huiusmodi calumnia quidcunclendum sit liquido apparet, De ceteris post videbitur. Literæ sic habent.

Literæ de
supplicio
seorum.

X X. Carissime Domine: Non dubito quia pridem ad te perlatus sit sermo de conspiratione inter octo Iuuenes Catholicos nobiles conflata, ad pristinum Regni statum commutandum; qui omnes (præter quatuor occilos, Catesbeyum, Perceum, & duos VVrightos) comprehensi, videlicet, Euerardus Digbeyus, Thomas VVintour, Ambrosius Racockwood, Iohannes Grant, Robertus Keyes, Guido Faux, Robertus VVintour, & Batesij famulus Catesbeyi, sapplico sunt affecti die Iouis & Veneris huius septimane, Quamq[ue] ad Sanctum Paulum, & quatuor West-Monasterij. In actione perdulacionis tota res ab Regio Procuratore in Catholicos, Sacerdotes, & Iesuitas conjecta est; aiebatq[ue] nullam unquam conspirationem extitisse cuius hi non fulsente auctores, repetitisq[ue] iam inde ab Elizabethæ diebus quæ contigerant, ne Essexianam quidem omisit quin & illius faceret Iesuitas & Catholicos architectos. Euerardus Digbeyus iudicio postulatus agnoscit se in errorum, quod rem celasset, de cætro nihil leguisse, nihil esse machinatum: Quandoque dem vero,

dētē verdē celando offendisset, paratum fē mori. Si id quod animo intende-
rat vim aliquam habere posset ad excusationem, profitebatur nihil sibi in par-
ticulari in hac tota re quāfisse, commōne Catholicorum bonum habuisse
præ oculis, pro quo temp̄ promptus fuerat ad exponendam vitam, fortu-
nas, vxorem, liberos, & quidquid carum esse potest in hoc mundo. Ad
hanc delperationem nunquam fuisse venturos, si spes vlla affulisset finis
malorum quae Catholici patiebantur; desperasse, quando Rex fidem in in-
gressu ad Regnum datam fecelisset. Hic cūm Cecilius eum reprehenderet
quod Regem publicē accusaret infidelitatis: subiunxit, vel verum id esse
quod de Rege diceret, vel Cecilium fuisse Regi iniurium, qui Regis nomi-
ne omnem gratiam promisisset Catholicis, quemadmodum ex ipsius in ore
reculerunt Tressamus & plures alij optimē spectatissimeque fidei virt. Præte-
rea quoniam inaudierat Iesuitas ac Sacerdotes in hac coniuratione acculari,
& nominatim **Gerardum**, quo familiariter usus fuerat, palam cotitellatus
est, neque in Sacramento, neque extra Sacramentum vlo vñquam tem-
pore aperuisse se quidpiam quod ad hanc actionem pertinēret, ut qui sci-
eret quantum **Gerardus** abhorret ab humilitati rebus; atque arbitrari se reli-
quos eiusdem ordinis eius esse mentis, vt si quid ad cognitionem deuenisset
omni modo dissuaderent. Tum oblecrans Regem vñ uxorem & liberos in
possessione retinere velle eorum agitorum de quibus ante hanc coniuratio-
nem disposuisset, sanem fecit dicendi.

Digbeyus
à Societe-
te chama-
remosse,

Thomas VVimber fassus se reum, neque expectare se dicebat grati-
am, neque cupere: Rogare tamen si fieri posset vt languine suo vita fra-
tris redimeretur, quem ipse traxerat in culpam. **Roccauodus** non aliter se
reum agnouit, præterquam quod item cognitā celasset; paratum semper fuis-
se pro Religionē discrimen quodvis subire; rogare Regem ut in ijs que ad
vxorem & liberos pertinēt à lege & iustitia nē velit dilcedere.

Reliqui pauca locuti agnoverunt se reos, professi ideo se vitam fortunā
commisere, quod ipsā vitā frui non licuisset sine interminata vexatione in
causa Religionis.

Guido Faux fateri se noluit reūm, quoniam multa dicebat in accusatione
congesta esse quae se non tangerent. **Batesius** solus flagitabat parcī sibi, vitam
que leuauerit. Multa eō dīcta sunt vehementer in Religionem, in Pontifice,
in Sacerdotes omnes, præcipue vero in **Baldarium** Iesuitam in Belgio, **Gref-
wellam** in Hispanijs, **Garnetum**, **Gerardum**, **Tefimundum** in Anglia; vt coniuratio-
nē consentientes: volente etiam Magistratu: spargitur non immunitē esse
Personam, neq; ipsū Pontificem, ad quem rumor est missum **Baynati** qui
singula exponat; Reges etiam Franciæ & Hispaniæ atq; Archiducem in impli-
catos, quamvis hos notumus aliquā culpā teneri. Quantum haec tenus per-
cipere potui Iesuitarum accusatio non alio nūcitur fundamento quam Ba-
tesij confessione, qm̄ dicitur accusare **Grenayam**, seu **Tefimondum**,
tanquam concium: ipsum enim se rogasce in Sacramento an hero obce-
diendum

1606.

diendum sibi esset iubenti quidpiam in reipublicæ detrimentum? *Tes-*
mundus hæc omnia omnino negat. Et certè *Batesius* tam cupidus etat vi-
uendi, vt quiduis dicturus videatur quò impunitus evaderet. Audin etiam
 à non indignis fide militerum hominem quibusdam in carcere confessum esse
 accusasse le fallo ipse viræ aliquos è Societate. In loco supplicij frequenter cir-
 cumspiciebat tanquam expectans nuntium venie, id quod qui præsentes e-
 rant plurimi obliuarunt: præterquam quod illi soli concessum est ex Regis
 mandato vt non nisi mortuo præcinderetur funis; alteri nulli hoc datum
 est; neque auctor est Comes de Mongomorie qui aderat cuiquam eam grati-
 am polliceri, licet profiteretur se valde affligi cum videret eos tanta cum cru-
 delitate tractari. Adde quod *Cecilius* in concilio fortiter egerit ut coniugi &
 liberis *Batesij* fauor & subsidium præstaretur, quod arguit fecisse dixisse
 illum quidpiam quò gratiam mereretur.

Hactenus præter hoc *Batesij*, nihil est quod Iesuitas insimulat, nè quidem
 in libro qui prodijt in lucem de hac coniuratione; neque in *Fauxij*, aut
VVinterij examinationibus: Nec etiam *Cecilius* in libro quem edidit
 de eadem re, nec Episcopus Roffensis in concione impressa quam habuit ad
 Sanctum Paulum aliquid afferunt particulare aduersus illum ordinem. Vn-
 de colligi potest Magistratum querere potius occasionem confandi ipsis in-
 uidiam, quam quod reuera causa subsit. Ex leuius tamen his indicijs prodijt
 edictum aduersus tres dicti ordinis viros; *Garnettum*, *Greenwayum*, *Gerardum*
 tanquam Proditores, describuntur personæ, proponitur præmium de-
 tegenti. Et accedit ut sub hoc tempore quidam *Littletonus*, *Wigornia* dam-
 natus perduellionis quod *Robertum VVincour* hospitio accepisset, quò vita
 ei donaretur, significauerit *Garnettum* latere apud Dominum *Abingdonum*:
 Scrutantur domum, aduocantur fabri latomiæ & cæmentarij; post multam
 multorum dicrum perquisitionem deteguntur duo latibula; in uno latebat
Garnettus cum *Oldcorno*, in altero *Ioannes parvus*, *Garnetti*, & *Rodulphus*
Oldcorni famulus. Sunt etiam in manibus alijs multi Sacerdotes & Iesuitæ; &
 sane tam atrox nunc sauit persecutio aduersus Sacerdotes ut humanitatem eu-
 dere non possint: Videntur enim statuisse vel omnes capere, vel same necare
 in latebris; id quod necessum est fieri si quod cæperunt prosequantur: Nam
 domos omnes de quibus est suspicio ipsimet insidet quādiu ipsis vilum
 fuerit. Hoc loco sunt iam res Catholicorum, præter ea quæ nouis legi-
 bus parturit Parliamentum multo gravioribus quam quas haec tenus sustinui-
 mus, vt in Deo solo spes nostra collocanda sit, cui te& me commenda-

e.i. Apot.
2. 2.

datum cupio. Sexto Februarij Anni 1606. Hæc de indicijs conspirationis ab
 eo scripta sunt qui videtur interfuisse iudicio. Quæ cum illis literis conue-
 niunt quas afferat *Endemon Ioannis*, scriptas à *Batesio* ad Confessarij pau-
 lo antequam ad supplicium raperetur; quarum literarum exemplar affir-
 mat se accepisse ab ijs qui ex *Batesij* autographo ipsi descripserunt. Sup-
 pitem eismodi.

Dixi

Dixi in postremo meo examine existimare me Dominum Greenwayum 1606. nonnullam coniurationis notitiam habuisse: De alijs nihil planè aliud nisi Litera Ba-
vilos à me simul omnes vñà cum hero meo apud Baronem Vaux. Dux etiam teſij.
vidisse me Dominum Valleyum (Garnetti id nomen erat) cum Domino
Greenway post detractionem coniurationem; id quod verum est. Missus enim
in eum locum cum literis, offendit ibi homines; & cum Domino Green-
way ad Winteri (conueniendi heri mei causa) reuersus sum, quo ex loco ille
dilcessit in domum Domini Abingtoni. Hæc dixi, præterea nihil; Cuius et-
iam rei me magnopere pænitet, ac spero fore ut veniam à Deo impetrē, cùm
illa mihi spes vitæ, non animi prauitas extorcerit, quanquam idipsum nihil
mihi profuturum existimo.) Hæc Batesius. Quæ quidem audiis inuidiæ co-
flandæ aduersarijs ansam dedisse potuerunt Garnetti quærendi capiendique,
ita tamen nullius ponderis visa sunt, vt neque in iudicio cùm de Garnetti cau-
ſâ disceptaretur vñquam prolatas sint, & Cecilius ingenuè confessus sit, in causa
Garnetti antequam is in carcere cum Socio colloquens audiretur, nihil in
eum probationis iudices habuisse. Quantâ vero spe vitæ Batesius lactaretur
videre est in ijsdem literis, vbi narrat se quodam die, matutino tempore vo-
catum è cubiculo vbi custodiebatur, reperisse hominem cum noua veste,
quam custos carceris voluit vt probaret an corpori conueniret: Prius et-
iam (inquit) Comes Salisburie petierat à me si qua re indigerem; Et mo-
tuit custodem vt prouideret mihi de toga, & me liberaliter & commo-
dè haberet.

X III. De Garnetti autem Colloquio cum Oldcornio carceris socio De collo-
hæc habentur pro comperto. Dum in Arce Londinensi arcta teneretur cu-
ſtodia multa spargebantur tanto viro indigna; Questionis nondum irri-
gatæ metu Confessionum arcana prodidisse in lucem, atque alia plura de
pluribus: Flagitare à Magistratu occultum supplicium, publicæ impatienciæ
infamiae; & muliebriter deprecari vitæ iacturam; totos sex dies nocteque
continuatâ vigiliâ prope confectum haud satis capite menteque constare, ac
multa perturbatè varieque proloqui. Et intererat lanè aduersariorum hujus-
modi ut stratagema, tum ad infirmandam venerabilis viri auſtoritatem,
tum ad eliciendam, si qua subellat, probabilem accusationem. Inter ea ve-
rò dum nullus Catholicorum cuiquam ad illum esset accessus, nulla collo-
quendi explorandi copia, ipsa aduersariorum nimia attentio calumnias
fidem apud prudentiores derogabat. Et tum insigni improborum horainum
dedecore ac probro tum demum dissipata est cùm publico in tribunali Gar-
netius integratilis lux & fidei vindicta atque assertor fortissimus constituit. Enī
enim circumuentum in casas implicuere, quam fidem tamen Hereticis ho-
minibus antiqua omnia iura inuestigibus probare non posuit, Deo serua-
uit. Eximia quando neque ex coniuratorum confessionibus quidquam ad eum
tollendum sat potens adferretur, neque ex eius responsionibus elici posset
cūm sepius à delegatis iudicibus interrogaretur, rem dolo aggredendam pati-

106. *Edwardum Oldcornum*, (quem proxime memoravi simul capitulo) in conguum Garnetiano carcere deducuit, curantque ut per simulationem amicitiae Custos Carceris de ea re *Garnetum* moncat; ostendat etiam rem quam quæ alloquedi hominis opportunitatem praebere posset. *Garnettus*; ut erat animo candido, nihil fraudis suspicatus, non ita multo post vel Confessionis vel solatij causa vt constituit liberalitate Custodis. Ille ut erat à iudicibus edoctus collocat in insidijs qui sermonem excipiant, nam locus ad eam rem factus atque accommodatus erat. *Garnettus* post peccatorum Confessionem, dum de se rebusque suis cum Oldorno familiariter loquitur, quidpiam dixit quo significabat de coniuratione le aliquid per *Greenwazum* in confessione Sacramentali eâ conditione cognouisse, vt si aliunde licet, loqui pro sua prudentia liceret: Id acceptum ab auscultatoribus, atque ad Magistratum delatum abundè ad imminutæ Majestatis crimen *Garnetto* obiciendum existimatum est. Audiamus vero *Garnetum* his omnibus de rebus loquentem cum publicè accusaretur.

Garnettus accusatōr. X XI V. Quinto Calendas Aprilis Anni millesimi sexcentesimi sexti, non iam West-Monasterij consueto iudiciorum loco, sed in Aula quam vocant Vexillorum, (vulgo *Guildhall*) in meditullio ciuitatis, (vbi Prætor ciubus ius dicere cum Assessoribus confuevit) sederunt cognitores causæ cum Prætore Comites Notingamensis, Suffolciensis, Wigorniensis, Northamtonensis & Saliburiensis, (qui & Cecilius) cum supremo caularum capitalium Iudice, primo etiam Barone ærarij regij, & Irenarcha seu pacis conseruatori Schetwino, Dominis pro sua Majestate delegatis: Circa nonam eius diei horam sistitur *Garnettus*, & iussus pro more manum attollere, sine mora sustulit, eà vultus serenitate & constantiâ, quæ & animi tranquillitatem demonstraret, & intentibus injiceret venerationem. Summa accusationis hæc erat. Quod nono Iulij Mensis proximè elapsi, in parœcia Sancti Michaëlis Londini, in Regione vulgo dicta *Queenhithe*, cum Roberto Catesbeyo (nuper in aperta contra suam Majestatem rebellione occiso) conspirasset in Serenissimi Domini Regis & eius Filij necem; quod facinus diabolicum ut certius ad exitum perduceret, ingentem vim pulueris tormentarij sub ædibus Parliamentarijs conuehi curasset, ut ea ratione Regem, Reginam, Principem, Proceres, temporales Dominos & spirituales, Equites, Municipes, vniuersum denique Comitiorum confessum uno impetu difflaret; seditionem deinde toto Regno concitaret; vim copialque exteras introduceret quibus Regnum Anglie subuerteretur. Ad quæ cum *Garnettus* se dixisset innoxium, electis duodecim viris, Deo & Patriæ pro more Gentis se commisit iudicandum. Tum ex Regijs Procuratoribus unus breuem sed virulentam orationem ab his verbis exorius, *Nobil occultum quod non reuelatur, neque absconditum quod non sciatur, rem permisit latius explicandam Edwardo Coco Generali Regis ut vocant Attorato, seu aduocato. Is cum in ingressu orationis dixisset de nulla re alia locutus præterquam de nuperim hæc horrida proditione, in tam varia, tamque disiuncta,*

disuncta dicendo excurrit, ut & audientes inceptis fatigaret, & sua sc̄e lo-
quacitate irretiret: Nam de Religionum antiquitate, & de singulis ab pri-
mo Elizabethae tempore cōspirationib⁹, de Pij quinti diplomate, de His-
panica olim clasie, de Campiani in Insulam delcensione, de Person⁹ libro de
iure Regni, de Creswelli Philopatre, de Regis sui prolapia, dignitate, doctrina,
pietate, Matrimonio, denique de æquiuocatione prolixè disputauit, Garnetti
aliquam accusationem singulis inamicens, atque id studio agens, vt Garnettum
non huius tantum sed omnium prodictionum faceret autorem vel participem,
& rerum multiplicatarum confusione reo tolleret defensionem.

X X V. At Garnetruſ præsentis animi vir, vultu, vt semper, ad modestiam Quatuor
composito, & adhbitā aduersus delegatos debitā Reuerentiā, ijs quæ ad rem Capita de-
pertinerent in quatuor capita distributis; ” Dicendum mihi, inquit, esse video fensionis
de doctrina nostra in vniuersum sumpta; tum de Recusantibus in genere; dein ac primum
de de Societatis nostræ Patribus vniuersim, ac denique de meipso. De his bre-
uiter, perspicue, & candidè explicabo quod res est. Acriter disputauit Domi-
nus Attornatus aduersus illud doctrinæ caput quo docemus licetē usurpari
posse æquiuocationes certis in euentibus, quasi vniuersa humanæ Societatis
vincula hæc doctrina pertrumperet, & Martyres coronis spoliaret: Quorum
neutrū ex doctrinia recte intellecta conficitur. Non enim docemus nos pro-
miscaū & arbitrarium æquiuocationis usum, in contrastibus, in testimoniis, aut coram iudice legitimo, vel in cuiusquam tertij præiudicium: Licitam
tamen prædicamus cum queritur aliquid cui sitio nostro alterius incommo-
do non possumus clare respondere; vel cum iudex non est legitimus; vel si le-
gitimus iudex interrogat de omnino secretis, quæque eius iudicio non subsunt;
his similibusque in euentibus redimendæ vexationis causa licetē tenemus men-
te quod ore non proferimus; neque id humanam Societatem in aliquo per-
turbat, iuuat potius, & à mentiendi viti⁹ quod nunquam licitum est liberat;
consentit etiam cum ratione & doctrina sapientissimorum hominum, & san-
ctorum Ecclesiæ Patrum, nemine quod sciam repugnante; certe Sanctus Tho-
mas Aquinas pluribus in locis hoc docet, præsertim vbi de Sacramento Pæni-
tentiae agitur, traditque à quocunque demum homine Confessarius rogaretur
de ijs quæ in auriculari tantum Confessione cognouisset, non licere modo, sed
teneri negare. Neque officit gloriæ Martyrum; neque enim docemus nos,
quemadmodum Dominus Attornatus videbatur dicere, licere in rebus fidei
æquiuocare; damnamus enim uero Priscillianistas Hæreleos qui id docebant
agebantque: Nostrisque temporibus Catholici, cum ad interrogations ad
fidem pertinentes directe, prout decebat, respondissent mortis supplicium
sufficiere; quam mortem effugere potuissent si existimasseint in huiusmodi
licitum esse simulare. Quam doctrinam pluribus locis ex sacris literis de promi-
ptis confirmare possem, sed laberi supersedeo, quandoquidem hac ipsa de re
coram vobis aliquaque viris doctis fasius in Arce disputauit, cum ad me exami-
nandi cauila accederetis. Hic Cecilius, vnum te rogatum velim Garnette:

1606. Doces fas non esse coram iudice competente & quiuocare ; Spero te nos pro legitimis habere iudicibus : Multa vero tu mihi in Arce negasti , quæ produxisti deinde testibus confessus es. Cui Garnettus , id enim uero feci , quia nullum existimauit testem aduersum me venire potuisse , atque ea propter occultata fuisse quæ interrogabantur , neque me iure de ijs rogari ; præcertim cum in alterius damnum vergerent qui nulla infamia laborabat.

*Quid de regibus ex-vehementius inuectus est, spectat Regum excommunicationem, depositio-
communi-
candi.*

XXVI. Alterum doctrinæ nostræ Caput in quod Dominus Attornatus subditis Academij sive Catholicis ; Neque propterea habentur iij proditores , aut existimant Principes doctrinam ipsam subditos ad proditionem seditionem informare : Neque certè capio cur nos qui in nullo ab recepta vbiq; doctrina discedimus , aut apicem unum immutamus , tanti criminis maculâ præ omnibus notemur. Deinde animaduertere oportet , magnum esse inter Serenissimum Regem nostrum discrimen , & illos Principes qui Catholicam fidem semel amplexi recedunt deinde atque in Hæresim delabuntur , ab eo se corpore separantes atque ab illo capite cum quo olim fuerant coniuncti : Hos tangunt Censuræ de quibus fulè à Domino Attornato disputatum est ; ab eam nimis potestate merito puniuntur , à qua immerito discesserunt. Alia est Regis nostri causa qui eam doctrinam profitetur quam cum laete haulit. In hunc proinde nemo priuatus sententias illas Censuras sic Generales adaptare potest.

At (inquit Sarisburius) Potest ne Pontifex Regem nostrum excommunicare ? Nolim (subiungit Garnettus) Pontificis potestarem in questionem venire aut illam denegare. Quid igitur ? Si excommunicaretur , liceret ne subditis rebellare ? Ad ista , inquit , pridem respondi , atque ut ne huiusmodi questionibus vehementius premar rogo. Lecto deinde Canone , Nos Sanctorum ; Et dicente Attornato per iocum , Garnetti responsum cõspectate , datus est ei locus ad sequentia progrediendi.

Quando & cur Catholici ex Schismatice Ecclesiæ abstinere.

XXVII. Secundum de quo institueram dicens erat de Recusantibus in genere (hoc est , de ijs Catholicis qui sacris preciis sive Hæretorum renuuntur interesse) Hi si Domino Attornato credimus , abstinentiam suam fundant in Bulla Pij quinti quâ Elizabetham excommunicauit. Quod si verum esset cum Serenissimus Rex non sit per lenitatem excommunicatus , liceret nunc preces frequentare ; quod certè facerent Catholicæ ut à multis essent immunes si id licere arbitrarentur. Neque illud verum est quod tam constanter affirmatur ad annum undecimum usque Elizabethæ non abstinuisse Catholicæ eos

coas būismodi precibus: Ipse enim non plurimos eo tempore superficiens qui per opūm vitam abstinerint. Quia & Dominus Fitzherbertus illis temporibus scripsit librum quo probare nesciī Catholicō licet conuictib⁹ eius generis intencis; & palam notum est Episcopos Presbyterosque complures in custodiam datus esse ab initio quod præsentis esse noluerint. Quare non propter Excommunicationem, sed conscientiā duci recusant: Quod iam inde ab Ariana Hæresis exordio facilitatum est: Habebant illi Sacerdotes, Misas, Altaria, integrā Liturgiam Catholicorum, eisdem ceremoniis, non tamen ad ista conueniebant Catholic⁹. Fatoq; equidem hanc rem non omnibus æquè Catholicis à principio notam fuisse, donec te ad Tridentinum Concilium delatā, doctis grauibusque vritis duodecim ad id delocis, statutum est nullo modo licere, decretum confirmante Conclio: Et hæc de causis ab eis dicta sufficiant.

Tertium erat de leſuitis vniuersina, quoniam aliquos Dominus Attor. Iesuitas nō
natus, & celerrimū marum prodicio num reos facit, per Coliam, Yorkum, Williamum, & Squiram perficiendarum. Hoc affirmare possum; Vi-
diſte me affuerationes attestationelq; Holti & Walpoli (quos ipse insciuit) ac iurata per salutem suam æternam testimonia, quod nunquam cum his homi-
nitibus huiuscenodi de re habuerint sermonem; & sanè si vel humanae pru-
deritiae lance ſeri perpendere velimus, ab omni ratione alienum cogitanti vi-
debitur, hos Patres, (quos non omnino dementes fuisse vobis ipsis notum
est) in re tanta vni voluisse viris in Religionē à Catholicā discrepantibus, vt
Yorko, Squiro, & alijs, qui Protestantam Professi decederunt vix noti Patri-
bus. Et quid quid sit de Confessionibus reorum tormentorū vi aut præmiij pol-
licitatione expressis, certum est Williamum & Squirum morti proximos fa-
Patremq; declarasse innocentes. Praeterquam quod tam nota est horum Pa-
trum probitas, tamque probata integritas, scriptis etiam libris firmissimisq; que
testimonijs vulgata, vt auctum agere videri possim, nisi Domino Attornato
placuisse hæc obsoleta commemorare. Quod ad Patrem Sherwood attinet,
Societatis nostræ Presbyterum hoc nomine hactenus audiu neminem, cer-
tusque sum talem nullum fuisse: Ut planum sit ē uno colligi quælibet & ad
inuidiam confundandam exaggerari.

Postremo de meipso dicturus, velim animaduertatis falsa ſcepticis-
tro veris videri probabiliora, si solis agatur coniecturis, præterim vbi ad il-
lustrandam falſitatem facultas accederit oratoris. Pictas autem Christianas, &
verò communis humanitas postulat, vitæ necisque cauſam non levibus qui-
buscumque coniecturis agi, sed oculatis testibus certisque indicijs, quæ quidem
in Domini Attornati accusacione requiruntur. Dicam igitur candidè quid
hoc in negotio de quo accusor egem & quo me modo gelserim; qui cdi vo-
bis à fide Catholicā alienis minus forrasse probabitur, certe Catholicus aliam in
ea viam tenere nullus potuisset. In primis Deum, Sanctosq; omnes coſtor me
de hoc, & ab alio quouis proditionis facinore ſampet ab horuſſe, huiusq; cetero di-
machi-

Quid Gar-
netus ipſe
fecerit dix.
eritque.

1606. machinationes contra suam Majestatem semper duxisse semper docuisse esse illicitas summa quæ potui industriâ laborasse vti anteuerteret & supprimere. Deinde fateor, à multo iam tempore intellectissime ex Dño Caribeyo agitare illum animo quidpiam quod in bonum cederet Catholicorum quemadmodum ipse ratiocinabatur: Hoc nemini quidem detexi, tanta autem vi & efficacitate diffusâ, vt plane existimauerim omnem illam cogitationem deposituisse quæ huiusmodi proditorios conatus spectare posset; certè promisit se depositurum. Silentio autem rem premere Religiosi Sacerdotis officium duxi, docente Christo Domino, *si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solus; si te audieris, huc eris es fratrem tuum; si autem te non audieris, ad alia tunc progredi licet.* Persualus igitur omnino illum à machinatione destitisse, existimauit me liberum à denuntiando: Id si minus legi vestre satisfiat, Lex tamen Christi me ita instituit & pietas Christiana, non decere Catholicum hominem & Religiosum Sacerdotem, fratrem de crimine de quo paenituisse credebatur accusare. Quam autem ego alienus semper fuerim ab huiusmodi machinationibus, & quantum conatus sum eas impedire, certissima mea facta probant, omnibus coniectionis firmiora: Impetravi enim literas à Superiore meo, quibus lege mandabat ab omni molitione violenta abstinentium; tum etiam quæ potui industriâ conatus sum ut sub graviori censura præcipiteretur; quod sanè tam sedulò non fecissem si facinus probassem. Præterquam quod sciebam quantum summo Pontifici hæc attentata displicent: Delatum enim ad me fuerat laudatam ab ipso suis meam locutionem, meam vigiliam in sedanda commotione Hereticiensi & alijs. Denique obedientia ipsa, & erga Superiorum obseruantia, quæ apud nos in summo est pretio, me deterrebat; grauis enim præcepti vinculo tenemur ab omni publicarum rerum tractatione abstinere.) Placuit hic Procuratori Regio interloqui, & ascerere Garnettum nihil prohibuisse, aliunde faltè id non constare quam ex ipsius met affirmatione; proclue vero esse uniuersique sive causæ fauere; Denique si prohibuerit, non reipublicæ causâ prohibuisse, sed specie clementia, vt ne principalis hæc actio impunitetur. Ad quæ Garnettus; "Quomodounque (inquit) Dominus Attornatus iniquè & malitiose percutit intentionem meam, mens mea omnino fuit anteuertere si quo modo possem commotiones quas timebam, cum animaduertere Catholicos ægerim esse continuas calamitates & vexationes, palamq; dictitare Regem fidem ipsius datam violasse. Certe mandatum sub anathemate quod studui procurare nulli prorsus predicationi fauiscer."

De literis
Commen-
datiis.

XXVI. Iam verò inter alia obiicitur, quod literas commandantes dedecim Thomæ Winter, Fauxio, & alijs trans mare nauigaturis. Fator dedicavit me literas; de causis verò cur transfretarent non inquisiui: Sciebam esse Catholicos, & inculpatæ vitæ; id testatus sum, vt conductis urbanitatis officijs recipiarentur; quales literas pluribus dedi qui nullo compunctionis crimine tanguntur; hi sive mea benignitate abusi sint ad suas machinationes promovendas, non mea id culpâ factum est sed ipsorum.) Itanè vero (inquit Salibusius)

1608.

rius) nesciebas quo sine transmitterent? Nunquid non mihi ipse dixisti, te Dominum Edmundum Baynam a nominis velut idoneum qui ad Pontificem mitteretur?" Hoc solum dixi. (subiunxit Garnettus.) cùm existimatum ex se esset ut aliquis ad Pontificem mitteretur, qui illi conditionem Catholicorum explicaret, neque id sine magnis sumptibus fieri posset, consultius esse ut id negotij Domino Baynam crederetur, quem sciebam à duabus retro annis illud iter meditari, quām si quisquam aliis magno suo vel Catholicorum sumptu destinaretur. Eo vero tempore quo ille traiecit, ego nihil quidquam de hac proditione cognoveram. Et omnino mihi persuadeo Dominum Catesbeyum ne quidem Pontificem certiore ficeri voluisse de re ipsa quam machinabatur, sed in genere tantum consulere, an quidpiam esset attentandum. Idque ex eo colligo quod Dominus Catesbeyus mihi sancte promisceret nihil aggredi nisi assentiente Pontifice. Nostro autem nomine ut quisquam mitteretur nunquam consensi: Mitterent ijs, si vellent, qui proprius tangerentur. Si quid ex Faulxi alteriususc Confessione colligi videatur quod aliter factum esse arguat, id ipsi viderint; nam eorum inter se ego non interfui consilijs. Quod ad responsum attinet quod tulit à me Catesbeyus de innocentium cum nocentibus cæde, non recte ab Attornato relatum est. Neque enim respondi, licet Catholicis Protestantes occidere etiam si innocentes alii qui in cæde inuoluerentur; sed generatim de bello iusto loquens, respondi quod omnes Theologi, & communis bellorum vius habet, posse oppugnari oppidum, mænia disjici, etiam si in mæniis neci exponerentur innocentes. Præferebat enim id temporis Catesbeyus iter in Belgium ad militiam. Cùm intellecti hoc responsum ad tam atrox facinus esse deriuatum exhorui, sciens: quantam inuidiam dedeculque id paritum erat Catholicis; præter alios conatus, precibus ista depellere studui, & in summis votis habui. ut leniori, si Deo viuum esset, insisteretur via.) Ita est (inquit Salisburius) nam mihi in porticu inambusanti dixisti, tametsi nos Missas vestras non probemus, pro certo tamē te habere eas nobis profuisse; precatum enim te esse ex animo ut hæc conspiratio effectum non sortiretur nisi in Ecclesiæ bonum esset cessuta." - Nequaquam Domine, (responderet Garnettus.) neque enim id dixi; sed me Deum orasse pro vere magno negotio, ut scilicet si Deo placaret, Iosæ Majestatis cæterorumque in Parlamento animi disponerentur ad lenitatem, nō tam atroces rogarentur Leges, quibus exacerbati Catholicci ad huiusmodi molitiones se conuerterent quas verebar. Et quoniam viuum est Domino Attornato dicere, me mentem meam hoc colore tegere velle, & testes prodere, qui id ex ore meo assuerant; Ego quidem de eorum integritate quam laudar, non habeo dicere sed ut rectissimi sint, possunt in verbo falli, & non solum singula intellexisse, possunt uno prolati, aliud quod sentirentur in modice inaduentitia subtrahisse, neq; enim ego colore viuo mente regere velut; neque amplius aliquid dixi, quam habere me ad manuam ipsorum respondere; opribaro enim ut leges non sortientur effectum.

De cæde
Innocen-
tum cum
nocenti-
bus.

1506.

Salisbury
vchement
& inepta
oratio.

XXVII. Excanduit ad ista Salisburius, & feruentiori insultans oratione: "Non est, inquit, Garnet quod testes infirmes; si tecum uno teste, aut non omnino recto agere vellamus, possemus in te fædiora coicere: Verumtamen id non siet, vt. ubique terrarum omnes intelligent quantâ cum integritate, quantâ cum lenitate & clementiâ iustitiam administramus: Ideoq; Serenissimus Rex statuit vt in hoc nobili consilio tua causa ageretur. Quis est enim *Garnettus*, vt in hunc locum dicturus vocaretur, & tot præclaris viris molestus esset. Audeo dicere sumnum Romæ Cardinalem, si causam agere cogeretur, nobilioribus non vñrum. Non tuâ causâ, *Garnette*, huc vocaris, sed vt tuum facinus, & Religionis tuæ fædi errores in lucem producantur, & Majestatis suæ clementia orbi vniuerso fiat manifesta. Regis in manibus tua polita est vita; hanc tibi auferre multas posset ob causas; Ut verò Iustitia constet, & mendacium seu obtrectatorum obturetur os, voluit hoc loco, coram ceteris tam honorifico te explorare; quâ de re tam gloriari nobis licet quam si maximus Cardinalis causam pro Tribunal ageret. Testem proferimus cuius existimatio sanctissima est, qui pro toto mundo tibi non inferret iniuriam: Ex vicino latere vestra excepit colloquia; prudentiæque nostre fuit, vt tu & *Oldcornus* tam commode collocaremini vt possitis audire, & audiri. Prudentia quam politicam dicunt, modò Christiana sit, non est à Republica bene instituta rei cienda. Nisi hac via insisteremus, haud sanè scio qua ratione vobis agendum esset: Vestrī enim libellis de crudelitate infamamur, & de grauissimis persecutionibus, vnde non leuis est à vobis noster metus. (Palpari igitur vos necesse est & foueri à nobis vt à nutribus parvuli, nè si morbo aut morte corripiamini fama volet veneno vos esse sublatos; vt de quodam vestro nunc est rumor equulei nimis effractata vi esse disceptum, cum is præ despectu sibi ipsi mortem concuerit.) Non existimauit *Garnettus* huic inuenienti quidquam repontendum: Palam enim in omnium oculis erat ex turbulento animi motu ea dici incongruè: Quis enim ignorare poterat quam accerbè tractentur ij quos semel præhenderint Sacerdotes? Non vt nutrices parvulos, sed vt nouercæ priuignos quos pessimè oderunt. Is quem Salisburius manus sibi intulisse affirmabat, *Ioannes Odoeni*, (ab exiguo corpore dictus *parvus Ioannes*) cum *Garnetto* captus & in Arcem delatus, secundo subditus equuleo, cum herniâ laboraret, non fuit par cruciatui, sed ruptis visceribus abductus ad lectum non diu supersuit: Sparlus est sermo quod sua manu interijset; id tortor ipse negavit, fidem præterea faciens vix se in quoquam vidisse maiorem in tormentis constantiam: Præterquam quod non est, more desperantium & sibiipsis necem inferentium per agros aut viâ Regiâ terre mandatus adacto in viscera stipite, sed in ipsa arce sepultus.

De notitia
in Sacra-
mento ac-
cepta.

XXVIII. Salisburium perorantem excepit Procurator Regius, & *Garnetto* Confessionem propriam obiecit, cum *Tesmundo* aures daret; cumq; *Garnettus* agnosceret se id in Sacramento cognouisse, cù tamen lege ut Sacramento sua vis manaret, nisi aliunde iuste se retinueret; tum vero, si in manus incidentet, (nè quæstione

quæstione premeretur) posse proferre: Northamptonius Comes duo contumus est inferre; primum contentisse *Garnettum* eo quod non prohibuerit, iuxta iuris Regulam qui non prohibet cum potest, iuber. Secundo pluris astimasse suam à tormentis immunitatem quam Regni totius sospitatem. At *Garnettus*, "prohibui, inquit, quantum potui; quod autem non ijs aperui quos vos arbitramini potuisse impedire, non aliam causam habuit quam Sacramenti secretum, quod violare nefas ducimus. Neque recte infertur me meam immunitatem praetulisse saluti totius Regni; sed studii malū non facere ut cuenirent bona: Facultas enim enuntiandi sumenda est ex mente Confidentis, in cuius bonum, & verò in universitate Ecclesiæ utilitatem & salutem hoc Sacramentum cum hac conditione secreti institutum est; quā violata perit veneratio & usus Sacramenti: Quis enim vellet occulta confiteri nisi certus de secreto?) Obijcientibus deinde Salisburio & Procuratore Regio, quod licet *Tesmondum* non potuerit detegere, debuisse tamen detegere Catesbeyum & Socios qui ipsi confessi non fuerant; & *Tesmundi* ipsius confessionem nullam fuisse, quod ipsum non paenituerit. Respondit *Garnettus*, primo, *Tesmondum* omnia adhibuit quæ ad Sacramenti vim fructumque requiruntur; deinde etiamsi desit in aliquo quidpiam quod ad fructum gratiamque Sacramenti pertineat, est tamen Confessio Sacramentalis, atque adeo ad Secretum obligat, non solum in ijs quæ Confidentem tangunt; sed quæcunque.

XXIX. Denique de commoratione Warwicensi interrogatus (vbi & capitulare est eo tempore quo hi motus increbuerant) tum de colloquio cum Batesio terente literas à Catesbeyo post detectam coniurationem: Respondit, se nihil suspicantem de motu suscepisse iter ad Sanctæ Winefredæ; rever- De com- tentem verò amicorum impositunitate hæsisse in illa Regione; Si vllā pro moratione VVArwi- uidentia prouidere potuisset tale quidpiam cumenturum, lat remotè absolu- centa.

Cum Batesius ad se venisset cum literis re detecta, noluisse quidquam cum illo habere commercij qui proditorijs his molitionibus se immiscuisset; & le, suoq; & Catholicos universim in summū certissimumque adduxisset dictamen; neque quemquam ab eis misum else ad Catesbeyum; quicunq; profectus sit se nesciente profectum.) Tum Nottinghamius Comes ut actionem egregio quadam epiphonemate clauderet, petita interrogandi licentia; Quid *Garnette*, inquit, si ego ad te confessurus accederem, dicere inquit horā non plus vñā interiectā me Regē pugione confosurū, detegeres? vel non detegeres? Cui *Garnettus*, "Domine mihi si alia aliqua ratione in rei cognitionem deuenientem utiq; detegarem, sin mirus, omnes modos præueniendi inuestigarem, & conquisitis vterer.) Quam vocem nil miram si circumstant concilio risu potius quam plauu excepit, quandoquidem è re Ecclesiæ Christi publicā quid intersit, longè ab Hæreticorum intelligentia remotum est; & Sacramentis pœnitutatis cætera concidere sit necesse. Verè tamen illud, eti nescius, subiunxit Nottinghamius; "Nuno *Garnette*, ve- lut in-

¶ Quid. Ite in suggesto es, ut alias sape; sed ut candide dicam quod sentio, ampliori quam hodierno die fructum nunquam tulisti.) Post quæ Salisburius, "Age, inquit, Garnet, vides quæ benignè, quamque liberaliter sis habitus, ampliâ potestate factâ te defendendi, lecti que præterea pluribus quæ in causam tuam amicissimi tibi proferre potuerunt; totaque actio summa cum moderatione instituta est, quam nemo utrū existimo quantumvis malignus calumniari possit.) Vocatis deinde Duodecimuiris, cùm dictus esset notius, & rogaretur an quidpiam illi superesset dicendum," Hoc solum, inquit, Ego vestra sententia aduersari nolo: Veniet dies quando hæc eadem causa pro Tribunali Christi cunctis adstantibus agetur, non fallacibus coniectionis & malè fundatis argumentis, sed loquentibus conscientijs. Interim Deus Regem conseruet; in eius arbitrio mea mors & vita est posita: Mortem non pertimesco, misericordiarum exitum; si vitam salua fide & Religione largiat, studebo quibus potero officiis cum demereri.)

*Quid egreditur Garnet
tus ad secundandos Catholicorum
animos.*

XXX. Dimissa concione, & Garnetto iam ex sententia reo ad Arcem redditio, interim dum se parat ad mortem, operat pretium erit ea recolere quæ ad componendos Catholicorum animos, omnemque turbulentam molitionem antevertendam aut prudenter egit, aut scripsit diligenter. In primis enim cùm Catholicorum nonnulli ad absterrendos Hæreticos ab iniuria ope summa nitendum existimarent ut nisi concessâ ad ultimam Religionis libertate pax cum Hispano non sanciretur, essentque qui armis potius agendum arbitrantur, longè aliam Garnetti mentem experti sunt; opportunitatem quidem illam imperrandæ libertatis non aspernabatur, alienum tamen censebat seditione concitandâ Religionem tueri; extantque eius literæ ad moderatores in eam sententiam scriptæ quarto Calendas Septembri anni quarti supra sexcentesimum, in quibus de pace primùm "Nemo sapiens pacem non probat, & speramus fore ut Religioni etiam utilis sit; Id Catholici expectant in patientia. Si tamen negotium tolerationis minus succedat, vereor ut aliqui id fint latiri: quid igitur facte opus est? Nam Iesuitæ illos in officio continere non poterunt. Mandet summus Pontifex pro Imperio ne quis Catholicorum commouere se audeat. Quam mentem cùm Catholicis aperuisset, non defuerunt qui ab alienato à nostris hominibus animo dicerent aucupari nos Regis gratiam assentando, id quod Garnettus alijs literis testatur, quas rogatus verâne esset ea quæ Patauium incerto auctore delata fuerant, Iesuitas apud Regem offendisse quod pacem voluerint interturbare, decimo calendas Octobris eiusdem anni scripsit in hæc verba. Quod Patauium scriptum est, Regem Catholicis infensum propter quorundam Iesuitarum minus moderata studia, quæ fit à veritate alienum satis in Anglia constat; neque enim quisquam ignorat quo studio diligentiaq; pacem promouerint. Legatus certè eorum consilio d' opera eo in negotio plurimum usus est. Quin etiam non ita mundo ante, vir in Regno primarius, cùm Iesuitas viros bone conscientie prudentes & doctos dixisset, eos in quorundam oīā collaudauit, quod in pacis negotio strenuum

nuam nauassent operam. Compertum etiam est quā multos abrepturafuisset
 VVatsoniana coniuratio nisi ei malo Iesuita occurrisserent. Et quamvis in eo-
 rum potestate non sit quid priuatim importunus aut audax quispiam molatur,
 id tamen efficient ut multo maxima atque optima Catholicorum pars quieta
 coquant consilia. Qui nobis iniquiores sunt assentari nos Regi eiusq[ue] confiliarijs
 dictitant; sed quamdiu non aliam causam habent facile feremus banc censuram
 & in laudibus ponemus. Ex Catesbeyi deinde frequentior colloquio cum de-
 prehendissem magni quidpiam agitare eum animo quod ab se noller clarè in-
 telligi, caput in concionibus de malorum patientia ac propria Christianorum
 animi fortitudine saepius lolito grauiusq[ue] disputare, atque hortari Catholicos
 ut ferendo persecutionem vincere, quam vinci repugnando mallerent.
 Offendit ea res Catesbeyi animum, vel quod ea in se dici crederet, vel quod
 inuitus audiret quæ vel sibi vel Socijs scrupulum suscepisti facinoris viderentur
 iniycere. Itaque neque tam frequens in colloquijs, neque tam assiduus in con-
 cionibus esse caput. Inculare etiam Iesuitas quod nunc opponendo Pontificis
 Imperio, nunc extollendo patientia bono, nunc ostendendâ inani melio-
 rum spe catholicos distinerent. Quibus ad Garnettum delatis consuluerunt rur-
 sus moderatores suos, Romam scriptis his literis octauo Maij anni insequen-
 tis. Catholici fere omnes in desperationem acti videntur: Multi de Iesuitis
 queruntur quod impedimento sint quo minus aperta vis adhibetur. Has ad
 me casu delata sunt: Nam que eorum mens, que consilia, querere non audeo,
 quod toto rerum genere prorsus abstinere nos iussit Pater Generalis. Ad
 quas literas Praepositus Generalis recripsit in haec verba. Que Catholici pro
 libertate moluntur, ea omni ope auertere studeat, curetq[ue] ut cogitationes eas
 plane deponant, tum quod sine multis ijsq[ue] grauiissimis Religionis incommodeis
 consilia haec neque agitari, neque perfici possunt, tum quod Catholicos ipsos in
 maximum discrimen facilè adductura sint, & quod caput est, quod Sanctissi-
 mus Christi Vicarius non modo non probat, sed præcisè desisti iubeat; accedit
 etiam bonum nostra Societatis nomen, cum non mediocre damnum immineat
 si quid secus Catholicis faxint, cum non ira facilè sibi homines persuasuri sint
 haec & similia fine nostra aut scientia, aut etiam consensu esse facticata.

X X X I. In eandem sententiam scripsit Pontificis nomine Personius: Id confit
 ex literis. Quibus acceptis literis Catesbeyum & alios nonnullos ad se conuocat; ex-
 ponit mandata Pontificis; rogat, obsecrat, videant quid agant moliantur. Archipres-
 byteri ad Clerum. Cum tergiversari videret, & dicere Pontificem non sub ntru sed timidis no-
 strorum literis in eam sententiam adductum; aliter dicturum si prælens Ca-
 tholicorum ærumnas videt, & consiliorum suorum rationes audire posset,
 hortatur uti per certum hominem consulant Pontificem expositis diligenter
 rationibus, probatur cōsilium; Er quoniam Edmundus Baynham per eos dies
 iter in Belgiam adornabat, hujc res tota committitur; proficisciens Garnet-
 tus dat literas ad amicos & ad Apostolicum Nuncium; alias etiam per Tap-
 bellarium ad Praepositum Generalem quibus quid egetur significat, eas ipius
 tuis verbis hic reddo:

Accepimus Dominationis Vestræ Literas, quas ea qua par est Reverentia erga suam Sanctitatem & Dominationem vestram amplectimur. Et quidem pro mea parte, quater haec tenus tumultum impediui, nec dubium est quin publicos omnes armorum apparatus prohibere possimus, cum certum sit multos Catholicos absque nostro consensu nihil huiusmodi nisi urgente necessitate attenuare velle. Duo tamen sunt que nos valde sollicitos tenent; primum ne alij fortasse in una aliqua Provincia ad arma conuolent, unde alios ipsa necessitas ad familia studia compellat; sunt enim non pauci qui nudo suo Sanctitatis iussu cohiberi non possunt. Auf sunt enim viuo Papa Clemente interrogare num posset Papa prohibere quo minus vitam suam defendant? Dicunt insuper suorum secretorum Presbyterum nullum fore consicum; nominatim vero de nobis conqueruntur etiam amici nonnulli, nos illorum molitionibus obicemponere. Atque ut hos aliquo modo leniremus, & saltet tempus lucraremur, ut dilatione aliqua adhiberi possint congrua remedia, hortati sumus ut communione consilio aliquem ad Sanctissimum mitterent, quod factum est; illumq; ad Ille lustrißimum Nuntium in Flandriam direxi, ut ab eo sua Sanctitati commendaretur, scriptis etiam literis quibus eorum sententiam exposui & rationes pro utraque parte. Ha literæ fufè scriptæ, & plenissima fuerunt; tutissime enim transferentur, atque haec de primo periculo. Alterum est aliquanto deterrius; Quia periculum est ne priuatim aliqua proditio vel vis Regi affèratur; Et hoc pacto omnes Catholici ad arma compellantur. Quare meo quidem indicio duo necessaria sunt; Primum, ut sua Sanctitas prescribat quid quoq; in casu agendum sit. Deinde, ut sub Censuris omnem armorum vim Catholicis prohibeat, idque Breui publicè edito, cuius occasio obtendi potest nuper conditatus in VV allia tumultus, qui demū in nihilum recidit. Restat ut ne in peius omnia quotidie prolabantur, oremus suam Sanctitatem his periculis ut breui necessarium aliquod remedium adhibeat, cuius Benedictionem, & Dominationis Vestræ preces humiliter imploramus. Londini, 24 Iulij 1605.

Dimisso in Belgium Baynhamo, cum amici obsequentes se dissimulato dolore, ostenderent, nec quidquam esse reliquum crederet quod timetur; Augusto exciente peregrinationis causa ad Sanctæ Winefredæ proficisci constituit; qua de re quarto calendas Septembres *Personium* certiorem fecit his literis.

Quantum quidem videre in praesentia possumus, Catholicorum animi patatis sunt, certi etiam in posterum persecutionis erumus patienter tolerate; nec sine spe fore ut Rex ipse, vel filius eius tantis malis remedium aliquando afferrat. Catholicorum interim numerus magnopere augetur; ac spero meum hoc iter, quod Deo dante crastina die ingressurus sum, cum reficiendarum virium causâ, cum quod prioribus meis domicilijs aduersariorum diligentia peruestiga-

discernere in orbe sedem non habeo, non sine Catholica rei bene gerendae occa-
sione fore.) Sed coniurati cum iam inde ab anno superiori cuniculum agere
aggressu essent irriti conatu, & cryptam deinde seu caueam adibus Comitio-
rum subiectam conduxisserunt, molitionem suam fuit prosecuti eo tenuit quo
dictam est.

X X X I I. Ad *Garnetum* in custodiam reductum frequentes condicione
 plaudocuangelij Ministri libidine disceptandi, quibus ille, "Non vacat Deo
 in mei, vestræ curiositatî hoc tempore morem gerere, breue quid mihi vi-
 træ superest latius dabo Deo, & componendo ad suprema animo.) Memine-
 rat quæ olim de *Campiano* sparæ fucrant calumniæ; nè igitur & sibi vacillan-
 ti fidei nota aliqua ad fingeretur, consultius duxit ab omni priuato colloquio
 abstinere quam famam haec tenus iniuiolatam contexendorum mendaciorum
 Magistris committere lacerandam. Aprilis totus datus est deliberationi quid
 tandem de eo statueretur; palam enim ex ore Salisburij auditum fuerat, nihil
 liquidæ probationis allatum suisse ante colloquium cum *Oldcorno*; cognitio-
 nem vero illam fundari in poenitentia Sacramento; quod quaenam ipsi eli-
 minassent, reuerentiam tamen aduersus illud religionemque non to visque
 exuerant, ut eius usum apud Catholicos non probarent, & in usu silentium
 multò maximè necessarium non arbitrarentur. Viri etiam grauitas & candor,
 & apertus in respondendo animus venerationem simul & commiserationem
 pariebant: Metus denique ne ipsa oris species, & cum modestia copulata digni-
 tias intuentibus suaderet (quod & euenerit) nihil atrocitatis, nihil occultæ fa-
 uæque machinationis latere in tam æquabili pectorc potuisse, sententia ex-
 ecutionem retardabat. Vicit tamen ex hac ipfa dignitate petitum argumen-
 tum, cum præter notam infamia in ordinem Iesuitarum universum ex hoc
 uno diriuandam (quem plebs magnum Seminaristam, & paruum Papam ap-
 bellabat) ipse gradus dignitasque sua fura erat tantum virum non nisi de criti-
 terno convictum ad eum locum fuisse perducendum. Tertius dies Maij
 Inventioni Sanctæ Crucis facer suppicio destinatur. Est ad Sancti Pauli Episcopale templum ciuisque Portam occidentalem non modicum spatiu m præ-
 altis cinctum adibus, hic amplum pegma extruitur, & in pegmate patibulum,
 erat etiam à latere truncus in quo à breui suspedio membratim reus discinde-
 retur, & iuxta luculentus ignis ad ilia exurenda. Locum à prima luce præoc-
 cupauit ingens omnium multitudo, oppleuritque ateam & fenestras vndique
 universas; summa erat omnium expectatio. Trahitur *Garnetus* ab arce in
 cruce viminea, ut moris est, defixis plerunque in coelum oculis, manibus subin-
 de sublatis, vel mente vel voce orans. Vbi se à concussione paululum receperit
 confirmassetque, eorsum in theatro, & salutata humaniter circumfula multitudi-
 ne, vultu ad modestiam summam atque alacritatem conposito, in hanc
 sententiam (facta loquendi potestate) exorsus est.) "Dies iste facer est Inven-
 tioni Sanctæ Crucis; cuius sub Crucis præsidio placuit Divinitat bonitati ut ego
 in hunc locum deductus huius fluxe inconstansque vita Crucis omnes vita
 cum

Quid Gar-
 netus in
 Arce.

Produc-
 tur ad sup.
 plicium.

Sicut oratio
 ad popu-
 lum.

Historia Prouinciae Anglicanæ;

528

1626. cum vita ipsius causâ deponam. Magnum sane beneficium, pro quo immensas illi par est ut habeant gratias agamque. Quis enim dies abusus magis solli optandus fuisset, quam is in quo mortis & Crucis Christi post Ecclesiam Catholicam vniuersam celebratissima est commemoratione? scitis plenique vestrum quâ de causa nunc moriar; eâ nimurum quoniam rem in Confessionis Sacramento narratam non dedeci, in quo eis in Decimo non peccati videor tamen quam plurimis in Regem offendisse, quod certè per quam delictum serio. Eam tamen scire debetis esse apud nos reuocentiam Sacramenti, ut nullatione effari liceat quae in eo accepta sunt scelera, nisi ubi & quando perditionis ipsi- centiam concederit. In eo uno forasse potuerim offendisse, quodd suspiciones meas aliunde natas silentio presserim, alijs interim rationibus causatus turbulentorū animos sedare & molitiones anteuertere. Fefellit me tuta opinio; arg de hoc silentio veniam rogo.) Cum unus quispiam obijceret Catholicum extra Confessionē explicuisse mentem suam, & diceret habere se eius testem ipius Garnetti Chirographum, "Exhibe Chirographum, inquit Garnettus, si mea sit vere scriptura, utique non negabo; Ceterum sum tamen te nihil huiusmodi posse producere." Is interta in peram manu nihil reperiens, ab astante sartulo reproscit; hio domi haberet ait. "Sane, inquit Garnettus, nequacum nequedomi habes. Procul fui semper ab omni huiusmodi cogitatione, ut in se malo & ab recte institutis Catholicis moribus aliena, hortorque omnes ut ab huiusmodi turbulentis machinationibus abstineant, dicantque in patientia possidere animas. Rogatus an quidquam aliud haberet diceret, "Hoc erat, inquit, ut mecum & pro me orent omnes Catholicī.

XXXIII. Ab ora theatri ductus ad pedem scalæ que intebatur patibulo, cum peteretur an existimaret se iuste damnatum? Respondit, "In eo non iuste quod quasi conscius cuniculorum & pulueris sub ardibus Comitiorum raporti; nam de tare nihil resciui nisi ex laco & modo quo enuntiari non potest. Si verò de suspicione mea, quam dixi; nemini patescat ea questio sit, vniuersumque iudicio permitto ut sentiat quod visum fuerit. Exutus vestibus usque ad indusium (quod ad talos usque erat consumatum) paulum rixus gemibus tacitas oravit, tum conscientis gradibus." Benedicat viobis omnibus Deus faciatque Romano-Catholicos; alijs enim nos patet ad Coquimadinus Deus Dominus noster Regi, Reginæ, Principi, omnique Concilio benedicat. Quod cum batio examinarer, non egredi aperite cum Proceribus deputatis ea ratio sit, quod vinculo Sacramenti prohiberer; quando verò compensi ab subiectis omnibus rem prolatam in medium, satius existimauit rem ut erat facteri quam silentio meis anlam dare suspicionibus & sermonibus; prona enim sunt hominum ingentia ad deteriora semper suspicanda & preferenda; nec tam Charistom Fratrem Teffmondo aliquid de fama decederet, cum existimatetur plus se immileuisse huic facinori quam ruerat se imiscuit. Quæ autem donum dixi, de eius literis dixi. Quod reliquum est, Morior Catholicus. Adoramus te Christe & benedicimus tibi, quia per Crucem tuam redemisti mundum. Hoc signum Crucis sis in celo

Eius vlt.
qua verba.

in Cœlo cum Dominus ad iudicandum venerit. Alleluia. Tum breui Hymno 1606,
lalurata Virgine Matre, repetitisq; aliquoties verbis Christi Dñi ex Psalmo, In-
marus tuus commendo spiritum meum, decussatis ad pectus brachijs, petensq;
ad Dño ut id signum in corde ad extremum usque portaret, de scala deiicitur:
Paracem carniticem quātocyus funem preſcindere clamore populus deterreret,
ingeminans abstine, abstine, pendeat ad extremum spiritum. Morientem al-
zum silentium, & multa commiseratio consecuta est; alijs ex modesta graui-
tate, alijs ex animi vultuq; constantia (quæ & in mortuo perseverauit) alijs
ex prudentibus responsis arguentibus in talem virum tam atrox facinus cade-
re non potuisse; Sanctumque & in Cœlum haud dubie receptum pronuncia-
bant. Tam est vel da in quantumuis falsa criminatione Innocentia; quam
Deus Optimus Maximus confirmare voluisse videtur hoc ostento.

X X X I V. Cūm turba ab theatro tantisper secessisset, *Ioannes Wilkin-*
sonis, honesto loco natus Iuuenis Catholicus, non tam visendi quām si qua ra-
tione posset non nihil reliquiarum tollendi studio accedens, quærebatur inter
*paleas colligendo sanguini subiectas, si fortè quid occurseret, cūm nec op-
nanti, & incerto quī id accidisset, spica tinēta cruce defertur in manus: voti
compos, rectâ domum Matronæ spectatæ fidei & pietatis contendit traditq;
spicam; illa Crystallo inclusâ religiose custodit. Non multos post dies incidit
termo de Garnetto, & de reliquijs cum quodam matronæ bene noto viro,
*præfente *Ioanne*, hic audius viceendi colendique sumpto in manus Crystallo &*
diligenter lustrato. "Quid vos, inquit, de sanguine? Ego præter humanâ faciem
*nihil video.) Excivit ea vox Matronâ & *Ioanne*; eò magis attonitos quod præter*
pauca in spica sanguinis guttas nihil antea conspicerant; tū verò alios & alios,
cūm sibi vix ipsi crederent, veritatis vel exploratores vel testes adhibuerunt.
Cūm constanter pluribus & humana ea effigies, & verò Garnetti quām simili-
lma videretur, diuinito beneficio viuentem in suo sanguine Martyrem agnoue-
*runt. Dumq; alijs, vt sit, alijs Catholici rem indicant, & concurrationes viden-*De vuln-*
ti causâ fiunt, neque contineri iam Catholicorum conscientiâ eius famâ po-
test, periculo à Dominis esse cœpit. Igitur ad Hispaniënem Legatum perla-
ta, vt attulit Dominis securitatem ita multo redditâ est illustrior. Nam ab illo
pr̄farij Regni Proceribus ostensa & consiliarijs, non Regiā modò vibemq;
*sed vniuersam Insulam compleuit admiratione. Cantuariensis Pseudo Archie-*in spica ex*
pi copus indignum ratus se Pr̄fule tantum, & quidem palea, Galuinianæ fu-
peritioni vulnus inflictum, ea de re quæstionem instituens plures coniecit
in carcerem ad quos eam spicam pertinuisse suspicaretur. Ferunt etiam accitos
pictores qui rem arte imitantur vt miraculi auoritas eleuaretur; Qui cum
respondissent humano artificio perfici id nullo modo posse, prodigium suo
iudicio confirmarunt. Nec minor Procuratoris Regij iudiciumque rabies qui
Ixdi Majestate clamabant si quem ipsi non ita pridem damnarant, eum diuina
sententia tanto edito ostento abolerueret. Sed qui muscis olim culicibusque
*egit suorum Egypto causam contuditq; Regis peruvacia, idem d'rabus sangui-****

T

gut-

Historia Provinciarum Anglicarum.

330
1606.

gualizasq; exiguo stramineo Martyris sui existimationi confundit & perculit aduentarios Erat ea effigies in media spicæ longitudine, os, oculos, nares, gomæ, barbam, collum, in uno quasi folliculo ostentans, tamq; accuratè ad similitudinem expressa, ut melius nullo artificis penicillo adumbrari quidquam posse videretur. Quam eis plures ex nostræ Societatis hominibus, conlpercirent, (in quibus ego indignus numeror) exteq; in Collegio nostro Leodienensi vilenda (nulli enim potius confignari debuit quam nostræ Societati) non erat abs nobilis viri testimonium adnectere; cuius est hæc attestatio.

Ego Conrardus de Vrel, dictus Grobendonque, Eques, & Baro de Hobocque, his declaro quod existens Londini Anno 1606. Legatus suorum Celsitudinum apud Regem Magnæ Britanniae, allata est ad me, spica straminea tinteta sanguine, ut dicebatur, Reuerendi Patris Henrici Garnettii à Societate Iesu supplicio affecti, quæspica dicebatur representare eius effigiem; quam cum diu & curiole fuisse intuitus, visa est mihi habere formam multus, non tamen possum dicere quod referat Patrem, quia non sum cum eo ymo versatus; solum vidi illum cum ad supplicium traheretur. Rogatus luper hac redare testimonium, prælentes signavi meo nomine & sigillo. Bruxellis q. Decembris . Anno 1625. Baro de Hobocque.

Locus Sigilli. Hæc vir Illusterrimus oculatus testis; Iuuat tamen ipsius Joannis Wilkinsoni narratione integrum adiungere, quam à morte proximo exceperunt plures ex nostris Patribus & Alumnis Audomarensis Seminarij.

X X X V. Nam post acceptam spicam cum de vita Religiosè instituenda cogitaret, rebus suis vt cunque diuenditis, Audomaropolim in Belgiam profectus, atque inter Collegij illius Alumnos adscriptus est. Ibi dum sibi componat necessariam ad id vitæ genus literatum lecentiam, morbo correptus, & desperata corporis salute depositus, hanc rei gestæ seriem coram testibus iuratus edidit, ac manu sua subscripsit. Ego Joannes Wilkinsonus ex graui morbo decumbens, & medicorum iudicio sine spe vitæ relictus, ut Religione me soluam quæ erga Deum & Sanctos teneor, exponam modum quo spicatu inueni, in qua effigies Beati Patris Garnettii conspicitur.

Pridie eius Dici quo Pater Garnettus est supplicio affectus, ingens animo est iniecta cupido spectrandæ necis & referendi quidpiam ex eius reliquijs. Spem verò tam certâ concepi fore omnino ut voti compos fierem, ut dubitare non potuerim quin aliquid visurus essem quo Sancti lui Deus Innocentiam testaretur; cumq; mihi frequenter eiusmodi cogitatio recursarer, cam conabar abigere nè miraculum expectans vbi necesse non erat, Deum tentando irritarem. Postero die eo me contuli summo manu & proximaum carnicinæ locum occupavi eodem in vestigio hætens dum adesset Garnettus. Tantus autem ab aduentu Patris equitum concursus factus est, & populi tam ingens turba, ut stationem tenere non possem, neque clare audire quæ diceret; notaui tamen plura quæ mihi non patrum solerit annuleret.

In primis

Despicio
Attestatio.

Ioannis
Wilkinsoni
mori-
entis de ea
memoria.

1606.

In primis quod indusum sic aptarat ut nullo posset verito accollit, quod mihi magnum modestiae & puritatis argumentum vixum est. Tum quod cum eleus scalcaneouende, manus in Crucem compositae ante peccatum, quamvis aliquantulum demitteretur, Crucis tamen formam supra eorum Patris cœvum que expresserunt, donec expiraret? Arque hoc ex mihi maiorem admirandi materiam dedit: quicquam omnibus concessum, quoniam moriens orauerat Deum ut fibra corde Dominianam Crucem nunquam atelli patetatur. Aduersi præterea cum caput eius decollatum populo spectandum proponeretur, vultu laudabiliter fuisse, & eundem colorum qui viuo fuerat; eodemque tempore ambo aderti neminem audiri acclamatem (vivat Rex) quod moris est tali in re, apud mihi indicio sicut populo factum tum Patis innocentiam fuisse probavam. Corporoque auctor in partes disiecto, & una cum capite corbi imposito & eundem colorum paulatim turbâ accessi medius inter theatrum & curtum, eodem flagrante defidice quidam Reliquiarum asportandi: Circumspicimus, haec spissas, de quâ nunc tantus est sermo, in manus fratribus detinunt, quoniam patet officio. De pugnare quidam in corberi caput & membra habentem coniieicuntur fragmenta, virtutum vero hæc spica de pugnare aut de corbe accessione non ausim dicere, certus tamen terram non tetigisse. Hanc ego spicam eodem die traxi Dominae Griffin, illa crystalline theœ inclusa, qua cum effet breuior, factum est ut spica in rotundum inflecteretur. Paucis post diebus in praesente matrona spectandam obtulit honesto cuidam viro probe noto: Is attentius intuitus, præter hominis vultum, inquit, ego filii video. Novitate attoniti aduolamus, aspicimus utque vultus eius amata non aduerteramus! Atque hæc est verissima inuenit spicæ historia, ut Dous modis, ad quam narrandam existimat me pro eius gloria tencri.

Ad huius etiati honoris etiati declaro quod per triodium post acceptam spicam tanto Martini illustrati me sensi, & tam plijs accendi desiderijs, ut non nisi a Deo misericordia crederem, singulari Martynis merito de beneficio, quem ego magnopere persuasum habebam in Eccles regnare, & quasi clavis id per spicabam. Quo tempore contigit ut Patre Hollanto Societatis Iesu Sacerdotino (quicquam per illi tempus forte Verbar) de rebus plijs & de Patis Griffini morte differente, in mente mihi venerit Beatisimæ Virginis operi ac preciis, quas Patre Garnettas in extrema vita periodo ardenter fidei agitat, viam esse expeditissimam ad Dei gratiam obtinendam. Postero die eadem animo resoluens, magna quadam de divina gratia cogitare capi, quandoq; enim videbar iustitiam Dei intueri adesse incorruptam & incorruptam, ut nemo ei posset refragari, alias mirificam cito potestatem, caritatem, & bonitatem erga tes cœtaras omnes tantam esse ut quicquam a Deo accideret a quo par esset ferre animo. Ad hanc leui in fine motus adeo ardentes ut omnes tanquam incipsum admodum, ut incipio vero tam abicebam hinc ut nemo me videt us.

1606. gualitatisq; exiguo stramine Martys fui existimationi confundit & perculit aduentus. Erat ex effigie in media spica longitudine, os, oculos, narces, genas, barbam, collum, in uno quasi folliculo ostentans, tamq; accurate ad similitudinem expressa, ut melius nullo artificis penicillo adumbrari quidquam posse videatur. Quam etsi plures ex nostrae Societatis hominibus conplexerint, (in quibus ego indignus numeror) exteq; in Collegio nostro Leodiensi videnta (nulli enim potius consignari debuit quam nostrae Societati) horum est abs re nobilis viri testimonium adnectere; cuius est haec attestatio.

Despici
Attestatio.

Ego Conrardus de Vrel, dictus Grobendonque, Eques, & Baron de Hobocque, his declaro quod existens Londini Anno 1606. Legatus suorum Celsitudinum apud Regem Magnæ Britanniæ, allata est ad me, spica straminea tincta sanguine, ut dicebatur, Reverendi Patris Henrici Garnettij & Societate Iesu supplicio affecti, quæspica dicebatur representare eius effigiem; quam cum diu & curiole fuisse intuitus, visa est mihi habere formam vulcus, non tamen possum dicere quod referat Patrem, quia non sum cum coiyuo versatus; solum vidi illum cum ad supplicium traheretur. Rogatus super hac redire testimonium, prælentes signavi meo nomine & sigillo. Bruxellis g. Decembris. Anno 1625. Baro de Hobocque.

Locus Sigilli. Haec vir Illustrissimus oculatus testis; iuuat tamen ipsius Joannis Wilkinsoni narratione integrum adiungere, quam à morte proximo exceperunt plures ex nostris Patribus & Alumnis Audomarensis Seminarij.

Joannes
Wilkinsoni
mortuus
est de ea.
dem testi-
monium.

XXXV. Nam post acceptam spicam cum de vita Religiosè instituenda cogitaret, rebus suis vt cunque diuenditis, Audomaropolim in Belgiam profectus, atque inter Collegij illius Alumnos adscriptus est. Ibi dum ubi comparat necessariam ad id vitæ genus literarum scientiam, morbo correptus, & desperata corporis salute depositus, hanc rei gestæ seriem coram testibus iuratus edidit, ac manu sua subscriptis. Ego Joannes Wilkinsonus ex graui morbo decumbens, & medicorum iudicio sine spe vitæ relictus, ut Religione me soluam quæ erga Deum & Sanctos teneor, exponam modum quo spicata inueni, in qua effigies Beati Patris Garnetti conspicitur.

Pridie eius Dici quo Pater Garnettus est supplicio affectus, ingens animo est iniecta cupido spectandæ necis & referendi quidpiam ex eius reliquijs. Spem verò tam certâ concepi fore omnino ut voti compos fierem, ut dubicare non potuerim quin aliquid visurus essem quo Sancti lui Deus Innocentiam testaretur; cumq; mihi frequenter eiusmodi cogitatio recursaret, eam conabar abigere nè miraculum expectans vbi necesse non erat, Deum tentando irritarem. Postero die eo me contuli summo mane & proximum carnificinæ locum occupavi eodem in vestigio hætens dum adesset Garnettus. Tantus autem ab aduentu Patris equitum concursus factus est, & populi tam ingens turba, ut stationem tenere non possem, neque clare audire quæ diceret; notauit tandem plura quæ mihi non patrum solanius annuleret.

In primis

In primis quod indusum sic aptarat ut nullo posset vento attollit, quod mihi magnam modestiam & puritatem argumentum vilium est. Tum quod cum esset scalae amouendae, manus in Crucem composite ante peccatum, quamvis angustulum demitteretur, Crucifixum formam supra cor Patris cœvif-
que expreserunt, donec expiraret? Arque hoc ex mihi maiorem admirandi materiam detinat, quam oblitus concessum, quoniam moriens orauerat Deum & abs corde Domini suam Crucem nunquam atelli patet. Aduer-
ti præterea cum caput eius decus populo spectandum proponeretur, vul-
tus indestans fuisse, & eundem colorum qui viuo fuerat, eodemque tempore
animaduerti remissum audiri acclamantem (viuat Rex) quod moris est tali
in re, caput mihi indicio fuit populo iam tum Patris innocentiam fuisse pro-
batam. Corporis quatuor in partes disiecto, & una cum capite corbi imposito
& eundem sequente paulatim turbâ accessi medius inter theatrum & curtum,
eodem flagrante desiderio quidpiam Reliquiarum asportandi: Circumspicione,
haec spicula, de qua nunc tantus est sermo, in manus mihi ducenit, quoniam pa-
cto felio. De pegmatite quiderrim corbini caput & membra habentem con-
iieebantur vestimenta, utrum vero haec spicula de pegmate ait de corbe ac-
cesserem non autem dicere, certus tamen terram non tetigisse. Hanc ego spiculam
eodem die traxi Domini Griffin, illa crystalline theœ inclusa, qua
cum est breuior, factum est ut spicula in rotundum inflesteretur. Paucis
post diebus in prelante matrona spectandam obtulit honesto cuidam vi-
ro probe noto: Is attentius intuitus, præter hominis vultum, inquit, e-
go hinc video. Novitate attoniti aduolumus, aspicimus utique vul-
tus spicula antea non aduerteramus! Atq[ue] etiam aduocati eodem tem-
pore compexerat! Acquæ haec est verissima inuenient spicula historia, ut
Dous hollit, ad quam narrandam existimat me pro eius gloriaceneri.

Ad eiusdem etiati horribilis declaro quod per triduum post acceptam spiculam
tanto labore illustrari me sensi, & tam p[re]ijs accendi desiderijs, ut non nisi a
Deo misericordia credetem, singulari Martynis merito & beneficio, quem ego
magis opere persuasum habebam in Ecclesie regnare, & quasi clavis id per-
spiciebam. Quo tempore contigit ut Pater Hollando Societatis Iesu Sacer-
dote (quam per se tempus forte verabar) de rebus p[re]ijs & de Patris
Garnettis morte differente, in mente mihi veniret Beatisimæ Virginis
opere ac precijs quas Pater Garnettis in extrema vita periodo ardenti-
sime magistrat, viam esse expeditissimam ad Dei gratiam obtinen-
dam. Postero die eadem animo resoluens, magna quedam de diuina
gratia cogitare capi; quandoq[ue] enim videbar iustitiam Dei intueri adeo
interea & incorruptam, ut nemo ei posset refragari, alias mirificam
est potestatem, caritatem, & bonitatem erga fes[ti]cas omnes tantam
est ut quicquid ciliquam a Deo accideret & quo par estet feret animo.
Ad hanc tenet in me motus adeo ardentes ut omnes tanquam incipsum ad-
miserim, ut incipio vero tam abicebam, sed tamen ut hec vixit videtur.

VICENS, Si quos forte pueros aliofuc libidio haberi cernerem, tantum diuina in ipsis imagine capiebar; ut humi procumbens libentissime corum pedes fulsem osculatas: Ecclesiae Catholicæ veritas clarissima sumissimaque videbatur ut quæ Deo nosteretur. Honorem etiam Sanctorum Reliquijs & Imaginibus habituta, neenon ceremonias quæ à Catholicis usurpatuntur, plurimum prodesse ad pietatem iudicabam: Hæresim vero satanæ esse illecebram & laqueum ad incautas hominum mentes capiendas; Aliaque plura mihi tunc temporis obiecta sunt quæ præ aegritudine non possum iam commemorare. Habueram autem pridem in animo ut me totum Dei obsequio tradicerem; Cœxit hoc tempore illa cogitatio, ac vehementissime ad Religiosum statum amplectendum impellebar. Cogitanti vero nunc Carthusianum nunc alium ordinem, tandem magno meo solatio statui Societatem Iesu petere, & in ea gradum Coadjutoris temporalis de doctrina acquirendâ diffidens. Personatus deinde quod labore & diligentia consequi possem scientiam sufficientem, cō animorum appuli: Vnde protinus expeditis quibus in Anglia implicatus eram negotijs; quidquid mihi forte evenerat in pecuniam congesisti ut in studijs mihi cœlestibſudio; quod nunc fratri meo in iijdem educando fesuire velim; cui si studia minus attulerint, expendi volo in aliquem qui ihs vacare volerit; meo enī iudicio nulla viuendi ratio Deo acceptior, aut in felicior exigitari potest. Evidem (immortales Deo gratias habeo) inter inde ab initio ab hac mente nunquam dñcessi. Scriptum fuerat Materem nisi eam reuferent nemio dolore peritaram: Hæci aliquantisper dubias quid mīhi cœli agendum, at pericadic cū Misa & Sacrificio in secessim, & ex Euangeliō legeretur, qui reloquerit Patrem & Matrem &c. propter me, complanescipies; & quādam eternam possidebis, animo (Declass.) confirmato de mutanda sententia non amplius cogitauit. Hac ille mox animata Creatori redditurus. Enerat subscipenti Joannes VII. Bishop of Londonus. Additis Patronis qui aeterant marianis nominibus, Rogerij Lee, Francisci Robinsoni, Ioannis Floydii, & aliquot episcopis Seminarij Studiorum. Quemadmodum igitur de se nella potest esse dubitatio, ita viri innocencia facta esse videtur Deo dictante perspicua. Videamus de reliquis quibus eadē calcinaria aspersa est.

X X X V I. Edwardus Oldcornus (qui ex alsumpto Halli nomine vñus est) virbum natalem habuit Septentrionalis Angliae Metropolitam Eboracum; in qua post humaniores literas degustatae Pharmacopœiam aliquamdui tractare excusile; Postquam vero ansam attulit primum & vigescens, aliora verians animo, & ad animatum medicinam transfectis cogitationibus, Romana petijs, atque in Anglorum Seminario, eo quo manifest leprosio, cantum in virtute & doctrina profecit, vobis leculi anno octoginta octavo, vna cum Ioanne Gerardi in Societatem exoptatus, Tyrocinium in ipsa Insula cum accessione pietatis positus videtur. Excusione facta, nauticæ turba immixtus Londinum cotendit. Et quanquam coquio valebar sermonis lepore sat caute, dissimulabat personam adsequentes

Edwardi
Oldcorni
vite ratio,
& exitus.

per

per iheros exortas fallendas, proximum tamen fecit ut ab ipsis vita Sōcijs iterum iterumque derigeretur, cum obsecrā profertenēs, vel in Deum & Sanctos iniuria redargueret, quo etiam ardore animi in viri Catholici sēdium fenestrā conspicatus indecentem Martis & Veneris effigiem pugno excusit comminuitque; indecorum arbitratus in oculis honestae familiæ huiusmodi verlari simulachra. Garnettus (vbi accessit) habuit eum apud le aliquantulum: Tum, ut experiretur hominis in animorum tractatione ingenium, in non longè posita celebris Catholici domo aīmā spiritu alia explicata iussit, ad domandam, si qua ratione posset, nobilis cuiusdam fœminæ in Hæresi perniciaciam, nequidquam à pluribus Sacelotibus tentatam. Ratione dia agitur, & Sanctorum Patrum auctoritate cum verbo Dei scripto contentiose, tunc constanti ottinum à Christo acatum vñsu atque exemplo. Quā omnia vel angereis illa Sophismatis cludebat, vel risu etiatti excipiebat & moliebri supereilio, tanquam deliramenta fœtentius introducta imitantē superstitione Religionem. Itaque aliud conuertens ahimum & à multo sermonē ad multam cum Dōcō communionem recipiens se; solitudine, ieiunijs, vigilijs & cetera corporis afflictatione renitentem expugnare aggreditur. Illa ut cū vidit die uno atq; altero ab omni viciu abstinere, mirari primum insolentiam caput, tuū curiosus hominem obsecrare; atq; vbi tertium iam labi diēm impasto cerneret, & quātum fuerit, & sui id caula agi intelligeret, quod obsecratione magis quam fatione abduceretur à recto, atimum & aures ad ad hancora inflectens consilia mali dedit, facta deinceps Patris tam studiosa, ut sua illi & Societati cuncta permiserit; in lacrymas ex præteritæ pertinacia recordatione tam effusa, ut Robertus Southwellus cum Sanctæ Magdalene lacrymas funebres eleganti casmine iusto volumine depingeret, illas huius imprimis amanti lacrymarum existimatæ cotilecrandas. Habuit deinde Oldorum illa dominus totis ledetim annis inquietum, atque plissimo ad omnem circum regionem fructu; ut non dubiarint de illo nonnulli usurpare quod de Joanne Hieronymo, omnes enim illius tratus fundasse rexisset. Ecclesiæ: Erat enim in illo rerum gerendarum prudētia quæ abunde cunctis satisfacta erat, erat solerter & laboru toleranter ut nullis vñquam necessitatibus decaret, erat in operis tam prompta liberalitas, ut plutimorū egestatem sua industria sustentaret; ut video posset ea donis ex gratiis hospitio in bene institutam Societas Religiosa eommittata; ut ad quām vñdīq; omnis ætatis & sexus Catholici ad Sacra menta, ad conciones, ad consilium opemque concubabant.

X X V I I. Datus vero saepe illam vivendi rationem, quam ad unius Matronam subinganum amatum dulceperat, immoderatus presequitur, ex rapa expectore vena copiose erumpente sanguine ita clanguit, ut quotannis morbo conficitur, necque ad vitium firmatam instaurandam reperiret viam. Accedit in ore malum, cui a Cantico nomen inde dedit medici; cum intercessibilem partem faciat nisi exceptis ollibus quæ vitium duxisse affir-

Expugnat
obstinaram
in hæresi
fœminam
Ea erat
Dorothea
Abington

Curatur
per lapide
ex Sanctæ
winfredæ
fonte de
sumptu.

1606.

mabant, verius nè via vocem concionaturo eriperent, experiri priuentum expectauit Virginis *Vinefide* & Martyris operam, ad unius locum supplicij, fontemque plenissimum inde campaniem celeberrima est hodie quoque per viam eam Angliam peregrinatio. In itinere incidit forte in Sacerdotem qui ageretur, dñe cognita, Habet, inquit, apud me ex ea fonte lapillum, quales in itinere frequentes videntur maculis sanguinis tincti, & habentur ad huiusmodi morbos salutares. Acceptum lapidem Religiose excoluat, tum digressus in conclave, & in genua provalitus commendat se Martyri, modo clamans, modo clamans, modo ex toto verlans silicem; Horae partem vix mediam orando impenderat, cum dolorem omnem & vulnus abstersum aductum ad fontem incepit ut gratias debitas Virgini pro accepto beneficio perfulcat, non cum cunctis, nam demeritus de morte, in aquas, videntur summi, & que creduntur, pristino corporis robore restituto. Hic Laurentius Garretus, narrante ipso Oldcorvo, accepisse paulo antequam inimicus per quirentium aduersariorum incideret, & à Sacerdote etiam illo quid lapidem a gressu præbuerat, ut nulla rei fidem derogare possit dubitatio.

Capitur &
torquetur.

X X X V III. Annū decimū octauum agebat Oldcornus in illa Anglia Regione, scmetipsum & alios complures ad vitam ex officio spergandam excolendo, cum pulueraria coniuratio, de qua fuse absumta est, in apertum erupit; A cuius societate criminis eti tam procul aberat, ut non prius coniurasse quosdam intelligeret quam re perfacta tote passum Regno omnium sermonibus perulgaretur; quoniam tandem in eodem quoniam Garretto iuuentus est antro, idē ei crimen imponere equaliter inveniens, Londonum abductus, & in Arce quinques quisque horis tortus, admirabili patientia probavit innocentiam: Et posuisse à delicto libertate suspicione, nisi Sacerdotalis & Iesuitici ordinis insignia praetulisset. Nam quod Humphre- do Littletono responderat (illi qui Garretum apud Abingtonum latere puniauerat) interroganti de Coniuratorum consilio, an ex irrito successu facili constaret eius iniurias? "cuento quidem id dignoscere non posse, neque vnde vel le se quidquam de reorum conscientia decernere, ut qui delictum quibus ducti rationibus in eam mentem venissent, sed Deo Iudici permittens, non solum à populo plausum, ut proinde cum quod in illo reprehenderent praesuma nihil esset, remissum in Vigorniem Comitatum, unde fuerat traductus, con- fectorum iudiciorum sententiam exspectare iusserint. Istuc in coquinem malefactoribus custodiā pridie quam ad supplicium duceretur clavis, sociū habuit catenarum sceleratissimum latronem, multorum criminum reum, qui eti postridie plectendus, solitus cura, cantu iocisque vacans errabat per carcere, modo hunc, modo alium facetijs aggrediens, & in Patrem ipsum orantem incurrens, quasi superuicia solicitudine suspensum argue- se ante tempus exedentem. Pater eam esse horam prudenter arbitratus quia proximi salus continuata cum Deo communicatione esset preferenda, oratio intermissa hominem conuenit: Rogat, quæ cœla fiducia? Si nullo post mortem.

In carcere
converrit
latronem.

1696.

caecum motu tangatur, quia nihil vltm. est exsistit, quod aut timeri, aut expeti patitur, id Christiani hominis non est esse existimare, si Christi sibi merita propagaret, in quibus locutus quicquid, est quidem illa fiducia nostra (peccatum vniuersale cogitandum tamen Christum ipsum premonuisse venturum se iudicem, intentionem ab omnibus, bonis atque malis, petitum, ad deos oues, ad interficiendos, & non fidem modo atque fiduciam, sed operationem habet. Si de hanc bona, de malis factis penitendum. Hanc Christi primae modis fuisse à dicto ieiunio, Penitentiam agite, approximatus enim Regnum celorum, primam fuisse Apostolorum, interrogantibus Petrum ludatis. Quid facias? Prohiberiam, inquit, agite. Hac mihi credo, ad operacionem fiduciam certissima via est quando Christi misericordia nostra coniungitur, ipsius preceptis obedientia.) Non vanus fuit optimi viri conatus; Deo inservientes nostrum se latro penitusque tradit erident, diis reliquis inservienti, non coherenti impeditur. Postero die, cum vierque duceretur, hic se adquisit legegans reis qui kmitem occuparant, cratam viminam, in qua Pater per luto fados canales agebatur, ponè lecutus est. Rogatus, quid ita faceret? Sequor, inquit, Patrem meum qui viam mihi salutis communistravit; In fidem quam prole proficitur statui mori.) Tunc, Inquiunt, Papista, furtifer, Emile, "fur fui, fatigor, & latro, dum uester fui; Nunc vero misericorditer Deo, & sociante, factus Catholicus, penitentiam ago peccatorum cum vita asterna (pe firmiori.)

X X X V P X J. Non igitur die consimili supplicio tres sublati sunt, vnius fidei praemissaes confortes, Oldorius, Latro, & Rodulphus Oldorum famulus. Hic ac ~~Colinus~~ Oldorius (quem diximus) post decimum diem quo absconditi latuerant, vel media cogente prodierunt, vel ipse ducti (ut alias quandoque aetatis) quodammodo sacerdotibus comprehenderentur; sed nimis notus erat Garnettus & alii specie fallerentur obseruatorcs. Itaque Rodulphus eo solo nomine pretius est, quod Sacerdoti fuerat famulatus. Id quanto in beneficio posse esse mortuus demonstrauit; Nam ut primum Oldorius scalae gradus teagi quod concideret, accedens Rodulphus impressit oculum vestigium. Omne scirem, inquietis, qui huic viro datus sum famulus; à quo ad receptaculum institutus tam beatam mortem viuendi facturus sum.) Oldorius copore iniquatuor partes, pro more, dissecto, ilia in fossa cum igne concusa atque cunctur ad dies sedecim, quot ferè annis is viuens ignem diuinum in exitis Regionis hominibus propagare contenderat; Estque habitum prodigium hoc, præferum cum ijs diebus copiosa de Cœlo pluvia decidisset; Septimo decimo die concursum ex vicinis nundinis populis, multâ superiectâ terra Hartmannum agre compresla est. Narratur & aliud ad utriusque (Garnetti & Oldorii) illustrandam memoriam. Est ante Abingtonianas ædes atrium ampliatum muro circumscriptum: Hic postquam capitiui duo deducti equos continent, vestigium in quo illi postremum institerunt apparuit nouo graffito genere constitutum, quale ante cum diem à necanis conspectum

**Supplicio
afficitur. 1
7. Aprilis
Anni 1606**

7. Aprilis
Anni 1696

Anni 1606

Refert
Gerardus
ex Sacer-
dote qui
se vidisse
diceret.

1606. fderat: Neque temere & nullo ordine consurgens, sed quod herbis cumulatis coeuntibus Coronæ Imperialis figuram imitabatur; & quādquisam delebitis vi & impressione irruentum satellitum valuis pateret cuiusvis generis animalibus aditus, cūm cætera depascetent, istud intactum relinquebant. Letia lunt ista, & infirmitas, si respectes, possuntque variam habere. Interpretatione: Loquitur tamē Deus non infrequenter per huiusmodi letia, quem admodum in Iona hedera, ac siccum infugi, & ad altiora nos euocat; & sicut à Christo dictas parabolæ aliter discipuli, alij aliter accipiebant, ita hæc viatorum innocentiam, & vitæ Sanctimoniam his indiciis confirmari si quis exponet, minimè videtur redarguendus, cūm à pristina Christi, & discipulorum in parabolis consuetudine non dilcedat.

X L. Tertius quem coniurationis non patet factæ fama afflavit, est dus, qui & **Oswaldus Tefimundus**, dictus **Greenwayus**, & in partibus transmarinis, **Philipus Greenwayus**, **Beaufortius**. Hunc etiam Septemtrio edidit & in humanioribus studiis & Philosophia in Anglicano urbis Seminario operam dedit, & expleto triennio in Societatem est cooptatus, Idibus Aprilis, Anni octogesimi quarti Decani Theologicis Messanæ Siciliæ, eā in Ciuitate primū tradendæ Philosophiae admotus est, nondum Sacris iniciatus; Tum etiam postea Panormi. Hinc in Angliam vocatus egregiam posuit operam complures annos in illis munib; quæ illi Missioni sunt propria; Donec comiuratorum unus, incertus equitatis tantæ rausæ, consilij capendi gratiâ facinus aperuit in Sacramento. Ante consilij **Tefimundus**, quod hominem videlicet pertinacius quam ipse euperet, praconceptis à se adhaerere rationibus, nequè facile melioribus locum dare, cogat ut licet sibi **Garnettum** super ea re in Sacramento consulere: Data licentiâ consulit; & duos per arduo implicat negotio: Quidquid suaderent, quidquid intonarent, quidquid agerent, vel non omnia vel sérō suadent; cūm non esset idem omnibus scrupulos & dubitatio, plus locij valebant ad confirmandam, quam hi ad reprimendam audaciam. Interim dum laboratur ut transmarinis literis & Pontificis summi mandato ab omni sanguinario conatu cessatio imperetur, facinus conceptum detegitur, proclibuntur rei, capiuntur, plectuntur: Notatur inter cæteros ex nomine **Tefimundus**. In communii omniū trepidatione, in pertinaci perterritium importunitate, in non semper lat certa notorū fide, exigua spes cūm esset latendi iubetur de naui quā posset mercede pacisci, & quærere trans mare perfugium. Lin-trem fortuito nactus carne onustam porcinâ cōcendit tanquam eius curator mercimonij, & Caletum feliciter tenuit; Neque hic tamen à perquisientibus tutus proripuit se, Bononiāque diuertit Audomarum peritutus, quā in ciuitate postquam aliquamdiu latuerat, in Italiam contendit superfluitque ad annum vīque huius saeculi trigesimum quintum, modo Romæ & in Sicilia studijs praefectus, modo Theologos in nostro Vallisoleti Seminario explicans, modo Florentiæ & Neapoli alijs munib; adhibitus, vbi in senectute bona

te bona die m obiit extreum, quatuor votorum Professus ab anno 603.

LXI. *Iohannes Gerardi* postquam in Arce Custodes fecellerat, consueta Societatis munia reclemens exercitijs spiritualibus plures exceluit, Societatis homines in varia distribuit nobilium virorum domicilia quibus ipse auctor fuerat ad fidem vel ad perfectiorem viuendi rationem amplectendam; plures transmisit Societatis candidatos; *Rogerium Lea, Thomam Strangium, Nicolum Hertz, Thomam Smith eum*; plures ad studia literarum in ceteris Seminariis. Tantum verò pollebat sermonis gratiā, tam scitè se ad Nobilium mores conseruandinemq; formabar tegebatque solerter personam, ut quicunque efficaciam in leipso expertus suis est congressionis, si quem familiariter habebat cui ut sibi optaret, hunc ad Gerardi colloquium induceret, certus effectum exponitum lecturum: qui etsi nemini decerat præcipue tamen operam ponbar in his excolendis, siue in communī, siue in sciuncto à saeculi curis vita gēnere, quos ad summum quidpiam perfectumq; peruenire posse indicabat. In le autem obleruauerat Deum inexpectatam non infrequenter impeditasse intelligendi & eloquendi vim, quā & Hæreticorum Politicorum que occurseret argumentis, & sua neruosiū confirmaret; Ut eo minus mirandum sit tam magnam vtriusque sexus nobilitatem ad eius auxilia perpetuo confluisse; neq; minorem tamen laudem meretur ipsius sincerum atque indefissum Dei glorie promouendæ studium. In alijs autem animaduertierat injici non ratiō ingentem inter confitendum difficultatem; vt quamvis parvissim accederent, repente deficeret animus, corpus langueret, quasi morte aliquo corruptis, & interquiescendum necessario fuerit donec receptis viribus daretur progredi, perfecta verò Confessione alacres & lates surrexisse, ac dicere solitos, si licent homines quām magnum affrat bona confessio leuamen, p̄nquam se tanto beneficio priuaturos.

Inter hæc prodij in lucem coniuratio pulueraria; *Gerardus* inter pri. Calumniā coniuratio nis. mos Regio Edicto proscriptur velut auctor actorque coniurationis. Is inno- centius, & concius diligentia vtendum existimauit vt nè testis integratatis decideret postquam coniurati omnes plebiterentur. Itaque confessum scriptis ad *Everardum Digbeyum* literis, post sinceram coram Deo iudice & cordium scriutariorē sine omni æquiuocatione protestationem quod nulla eius facinoris notitia ad se peruenisset antequam re detecta omnium sermone per- uulgaretur, rogat vt quoniam ipse conspirationis coniunctus latque damnatus nullam nisi à Deo misericordiam expectare iam posset, testari vellet sequentia. Primum Vtrum in die animarum proximè clero, hoc est, bjdū triduouis ante detectam coniurationem, venienti (inquit) mihi domum tuam matutino tempore, cum spe & desiderio celebrandi, & invitandi non sacram suppellectilem tantum, sed omnem penè domesticam sicc depositam, non responderis te iter parare in Comitatum Warwic- centem adueniendum cum amicis quibusdam, ideoque & canes præmisisse; deinde animum aduententi ad alia plura (vt quod ab aliquo tempore e- quis.

1606.

quos plures solito alueras, pecuniae quantitatem insolitam ex gregibus venditatis & armenis confossis, (quod ab homine prouido & ad rem ardentem quern te semper reperiram fieri sine magna aliqua cedula non debuisset,) yferne que ne quid animo agitares, quod tuo quidem iudicio ad commune Catholicorum communione referretur, & momenti videres porro ne temere quid ageret sed certo consilio; facile enim esse nocere cum quis prodeesse se existimat, & tu ponderis. Primum nihil in communione Catholicorum rem agitari quod quid tu scires aut mihi posses dicere: Alterum; quod quandocumque tu aliquid in rei Catholicae utilitatem suscepturnus es, perspicuum cunctis fucurum quantum illam tu suis commodis & rationibus preferendam censes. Garnetum etiam (quantum tu cogitatione assequi posses) de huiusmodi re aliqua non esse consilium: qua in responsione cum aquiescerem discessi, neque ab eo die te aut ex coniuratis quempiam postea vidi; speroque te testem praeterea fuisse quama vehementer ego semper ab omni vi & turbulentia agendi modo abhoruerim: Et sanè si hac tua tam graui affirmatione mihi non fauleris facias, cito declararem quantum mihi displexeret omnis violentia, cum Christi consilium & superiorum mandata ex contrario comprehendant ut vel patientia sustinamus possidere animas nostras.

X.LII. Erant apud Iacobum Regem eo tempore praeceps, Due Lenox, Comes Salisburiensis, & Northamptonius; His scriptis literis rogat ut non minus Innocentie quam iusticie rationem habere velint, ut carceris ritos solidam magna patos educatosque decet. Si quis coniuratorum, qui praefector mori in timore Dei, sine spe longioris hic vita obtinendas, cum posset dicere actorem vel conscientem coniuracionis, non recusare sic praeferat infamiam, oratione genus supplicij perduellionibus debet. Emericum Digbyum, quo familiariter semper vobis fuerat, testari posse quam ignorans libi suorum habebonis conspiratio biduo antequam detegetur, flagit: illum co in articulo interrogari, neque dubitare quin quod verum est dicturus esset. Literas ad eum scriptas adiungere, ut certius reddantur, quo omnibus notam sit quidam integratem comprobandam requirat. Denique ut non auditum damnitatem moribus Dei alienum est, ita æquitas audiri postulantibus præbere amnes excessus effe animis ac tum genitris dignitatrum ampliacioni potestatis congruentissimum; quo rum omnium haud dubitaret virorantes habitos ratione.

Migrat ex
Insula.

Quid Digbyus moriens testatus fuisse loco dicitur est. Quid capitis ipseque Regi vobis sit inde colligi potest quod postmodum examinationem, & inspectis literis, quas ipse per placas Londinensis domus Scripturarum spargit, terribilis inquisitor est; initio enim tanta est sedulitate quesitorum, ut nouem diesbus continuis in antro domestico latere noceat fucrit, carne & frigore encedens (erant enim festa Natale) nisi pia domesticorum caritas (quibus nocte erant latebra) modum reperiret in tenebris quidpiam cibulam quaqueq; porrigit. Et potuisse diutius delitescere (nam commoda sibi ades copiarum) at Videntes non posse secundum fructum quo olim exultavolo illo tempore versus, mactis oppotunt.

tunicas

tunitatem Legati in Hispanias redeuntis, sub eius umbra traiecit in Belgium, & profectus Romam, cum Tibure aliquamdiu à curis semotus hæsisset, rediit Louanium, multis magnisq; rebus efficiendis Ieruatus, de quibus suo loco. Interim exculti ex insula, in portu ipso non parua oblata est difficultas. Legato enim & qui comitabantur nobilibus incidit vereri nè ingratum futurum esset Regibus protegere hominem tanti criminis causa proscriptum; duravitque dilputatio à vespertino tempore ad sequentis diei horam nonam, quâ erat loquendum; cum subito mutatis animis, Legatus ipse & nobiles vocatuna *Gerardum* proprijs manib; veste induerunt Hispanica, ut minori suspicione tanquam de familia unus transfretaret. Et erat dies tertius Maij, quo die & hora *Garnettus* ad mortem trahebatur; ut proinde *Gerardus* id *Garnetti* meritis tribueret; quemadmodum & quatuor votorum professionem, ad quam post annos aliquot eodem Maij die tertio est admissus, et si Theologiaz, præterquam moralis, nunquam dedisset operam, nisi quantum priuato studio assequi potuit.

XXXIV. Quàm vero pernicioſa sit illa æmulatio quæ (vt Cicero in *Tululanis* loquitur) riualitati ſimilis eſt, in libello qui poſt viginti ſex annos prodijt eſt demonstratum: In eo enim cum afferetur iactasse le quempiam de Societate quò laborando in pulueraria coniuratione sudore maduifet, tam indiligens linguae custos inuentus eſt Reuerendissimus Chalcedonensis Richardus Smithæus, quàm calami, ſcriptor ille libelli, dixisseque fertur *hunc fuſſe Gerardum*. Lewis nimirum apud preoccupatos eſt omnis probatio. Quid enim fortius *Digbeij* morientis & Gerardo familiarissimi Testimonioꝝ Qui non illum lolum, led omnes Societatis homines ab opere, & à conscientia exclusit; Et quidem latere illum potuit cæterorum conscientia, huius certè haud potuit opus. Quid deinde *Gerardi* tot literæ; tot Religioꝝ cum iuriurado affirmationes, tot execrations? de quibus literis, hæc *Michaël Walpolus* ex Anglia ad *Personium* 29. Ianuarij Anni Sexcentesimi ſexti. "Vidi *Gerardi* literas, quas tam plenas eſſe iudico, vt optari nihil amplius poſſit; & planè perlualum habeo, ipsi Regi & vniuerlo Senatui factum eſſe ſatis; fertur etiam Regem id verbo significasse cum literas inspexiſſet: Ut merito *Thomas Fitzherbertus*, eo tempore Seminarij Anglorum de vrbe Rector, Mutij Generalis mandato Chalcedonensis prudentram ea in re conscientiamque requisiſerit; his ſcriptis ad eum literis:

Reuerendissime & multum honorabilis Nomine.

Cum intellexerim quendam ex noſtra Societate inſimulatū nuper eſſe (tacito nomine) in libello in lucem edito (ae ſigloriatus fuſſet huiusle in conſipitatione pulueraria operando) & Reuerendissimam Dominationem Vestrā hunc nominare, atque (vt quidem videtur) credere fuſſe Patrem *Ioannem Gerardi*; Religione me obſtrigi arbitrot, vt quædam quæ illum remaq; hanc contingunt cogitationi Reuerendissimæ Dominationis Vestræ offeram, ſum ex ſōmuni vinculo noſtre Religionis, tum ex magnis iphiſus meritis, tum

1606.

quos plures solito alueras, pecunia; quantitatem insolitam ex gregibus vendis;
tis & armenis confosiles, (quod ab homine prouido & ad rem pertinet quem
te semper repercam fieri sine magna aliqua cava non debuissit,) utenique
nè quid animo agitares, quod tuo quidem iudicio ad communem Catholicorum
co immodum referretur, & monenti videres potro nè temere quid aggressus sed
certo consilio; facile enim esse nocere cum quis prodesse se existimat, & usq[ue] si
ponderis. Primum nihil in communem Catholicorum rem agitari quod quid
tu scires aut mihi posses dicere: Alterum; quod quandocumque tu aliquid in
rei Catholicæ uilitatem suscepturnus es, perspicuum cunctis futurum qua-
tam illam tu suis commodis & rationibus preferendam censes. Germatum
etiam (quantum tu cogitatione assequi posses) de huiusmodi, & aliquo op[er]o
esse consulum: qua in responso cum aquiescerem discessi, neque ab eo dic-
te aut ex coniuratim quempiam postea vidi; speroque te testem praeterea fugu-
rum quam vehementer ego semper ab omni vi & turbulentio agendi modo
abhoruerim: Et sanè si hac tua tam graui affirmatione mihi non fauissit factu
fatis, cito declarasse quantum mibi displacebat omnis violentia, cum Christi
confilium & superiorum mandata ex contrario corespondant ut si patiens afflu-
deamus possidere animas nostras.

X.I.I. Erant apud Iacobum Regem eo tempore præcipui, Dux Lenox, Comes Salisburiensis, & Northamptonius; H[oc] scripsi literis togati vesti non
minus innocentia quam iustitiae rationem habere velint, ut caros vitios band
tam magna partis educatosque decet. Si quis coniuratus, qui præfectus
mori in timore Dei sine spe longioris hic vita obtinenda, cum posset dicere
actorem vel conscientiam coniuracionis, non recusare se præstat infamiam, oratione
genus supplicij perduellionibus debita. Enerardum Digbyum, quo familiaris-
simè semper visus fuerat, testari posse quam ignorans sibi fuerit horribilis con-
spiratio biduo antequam deterseretur, flagit; illum co in articulo interrogari,
neque dubitare quin quod verum est dicturus esset. Literas ad eum scriptas ad-
iungere, ut certius reddantur, quo omnibus notum sit quidam integrum
comprobandum requiratur. Denique ut non auditum dampnū à morib[us] Dei
alienum est, ita æquas audiiri postulantibus præbere aut excessu animi lac-
turn generis dignitati cum amplitudini potestatis congruentissimum, quo-
rum omnium haud dubitaret viror[um] tantos habitos rationem.

Migrat ex
Insula.

Quid Digbyus moriens testatus sum loco diximus est. Quid capitis ipsaque
Regi visum sit inde colligi potest quod post reditum examinationem, & in-
spectis literis, quas ipse per plateas Londinensis derictas curat[ur] atque parat, ferens
suis inquisitorum est; initio enim tanta est sedulitate quæsitus, ut nonsem diebus
continuis in antro domestico latere noceat sicut, sime & angore interclusus
(erant enim festa Natale) nisi pia domesticorum caritas (quibus no[n] erant
lasciare) modum reperiatur in tenebris quidpiam cœlumque quæde[m], portipendi.
Et potuisse diutius delitescere (nam commoda sibi ad eum patitur) ac videns
non posse se fructu quo olim exultauit illo tempore verum, nasci oppor-
tunitatem.

tunitatem Legati in Hispanias redeuntis, sub eius umbra traiecit in Belgium, & prefectus Romam, cum Tibure aliquamdiu à curis semotus haesisset, rediit Louanium, multis magnisq; rebus efficiendis seruatus, de quibus suo loco. Interim exculti ex insula, in portu ipso non patua oblata est difficultas. Legato enim & qui comitabantur nobilibus incidit vereri ne ingratum futurum esset Regibus protegere hominem tanti criminis causa proscriptum; duravitque dilutatio à vespertino tempore ad sequentis diei horam nonam, quā erat soluendum; cum subito mutatis animis, Legatus ipse & nobiles vocatura Gerardum proprijs manibus ueste induerunt Hispanica, ut minori suspicione tanquam de familia unus transfretaret. Et erat dies tertius Maij, quo die & hora Garnettus ad mortem trahebatur; ut proinde Gerardus id Garnetti meritis iubueret; quemadmodum & quatuor votorum professionem, ad quam post annos aliquot eodem Maij die tertio est admissus, eti Theologiaz, præterquam moralis, nunquam dedisset operam, nisi quantum priuato studio assequi potuit.

X X X X I V. Quām vero pernicioſa sit illa æmulatio quæ (vt Cicero in *Tukulanis* loquitur) rivalitati ſimilis eſt, in libello qui post viginti ſex annos prodijt eſt demonstratum: In eo enim cum affereretur iactasse ſe quempiam de Societate quod laborando in pulueraria coniuratione ſudore maduifet, tam indiligens linguæ custos inuentus eſt Reuerendissimus Chalcedonensis Richardus Smithæus, quām calami, ſcriptor ille libelli, dixisseque fertur hunc fuſſe Gerardum. *Lewis nimirum apud preoccupatos eſt omnis probatio.* Quid enim fortius *Digbeij morientis & Gerardo familiariſſimi Testimonioz.* Qui non illum ſolum, ſed omnes Societatis homines ab opere, & à conſciencia exclusit; Et quidem latere illum potuit cæterorum conſcientia, huius certè haud potuit opus. Quid deinde Gerardi tot literæ, tot Religioſæ cum irreurado affirmationes, tot execrationes? de quibus literis, hæc *Michaël Walpolus* ex Anglia ad *Personium* 29. Ianuarij Anni ſexcentesimi ſexti. "Vidi Gerardi literas, quas tam plenas eſſe iudico, ut optari nihil amplius poſſit; & planè perluſum habeo, ipsi Regi & vniuerlo Senatui factum eſſe ſatis; ſertur etiam Regem id verbo ſignificasse cum literas inſpexiſſet: Ut merito *Thomas Fitzherbertus*, eo tempore Seminarij Anglorum de vrbe Rector, *Mutij Generalis mandato Chalcedonensis prudentram ea in re conſcientiamque requiſierit, his ſcriptis ad tum literis.*

Reuerendissime & multum honorabilis Domine.

Cum intellexerim quendam ex noſtra Societate inſimulatū nuper eſſe (tacito nomine) in libello in lucem edito (ae ſi gloriatus fuſſet ſuadiffe le in conſpiratione pulueraria operando) & Reuerendissimam Dominationem Veſtram hunc nominare, atque (ut quidem videtur) credere fuſſe Patrem Ioannem Gerardi; Religione me obſtrigi arbitror, ut quædam quæ illum remque hanc contingunt cogitationi Reuerendissimæ Dominationis Veſtræ offeram, cum ex eōmuni vinculo noſtræ Religionis, cum ex magnis iphius meritis, cum

1600.

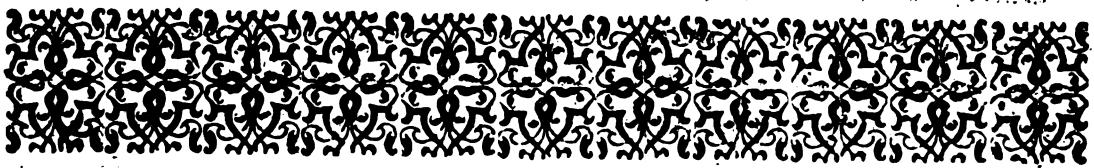
quoniam hoc tempore ad me periret nonnulla ipsa scura (qui quam me
angulum existimò qui rati vito imperem) ac domine quoniam a multis re-
tro annis certissimè mihi cognita est tias innocentia in hoc gestere, à primo
tempore quo illa calunnia est ab Hæreticis illi illata: Nam ego ipse &
alij multi illi amici & affines diligentissima disputatione eten ad veritatem
se docere studiimus, reperimusque ab ipsis eis pronuntiatum esse innocentia-
rum, ab Edwardo Digby ex praescrictis quo summarum viebat: Eius rei
testes hanc literas Londino scripsit vigeamus nostro mandari: Anni lexem
sumi lexi: Quas literas offendit viuis integrissimis hinc propositam dilectionis;
à quibus (si videatur) discere potest Reverendissima Domina Regis rei
veritatem; ad Dominationem enim vestram addibit. Ut vero plenaria Domi-
nationi veritate satisfiat, mandante Reverendissimo Patre nostro Generale,
præcepi in virtute Sanctæ obedientiae, his ipsis præcentibus qui profecturi
sunt, (quod præceptum ex nostro instituto obligatib[us] habent) ut veri-
tatem indicet, An conspirationis puluerariae conscius fuerit? Sicut & magne
& ut talius aeternum esse reh[ab]ens est coram illis, eius complicitio-
nis notitiam nullam sed te perutuisse, neque per Edwardum Digby-
m, neque per alium quempiam, donec detecta communia fuisse celebra-
etur: Additis argumentis gravissimis qua rem cuncterat, quibus patet re-
ctandis quoniam proprijs literis ipse ad Dominationem Veram perierit.
Quod ad me attinet, meum esse duxi certiorum facere Dominationem Vo-
stram iurisfundi huic & testificationis, simile de duas omni literarum, qua-
sum exemplaria vnde mittit. Neque dubium in h[ab]itum apud Dominationem
Vestræ caritatem habitura haec sunt locum iustitiae per quod si ad
calumia, ad quam approbandam multa adhuc verbis inveniuntur, cum alii est,
nullumque fundamentum extra Hæreticorum malitiolas interpretationes &
iustificationes ex aliquorum inter eos cum eo consuetudine natas. Quod cum
ita sit, haec tam solemnis assueratio, iustificandum liberè prestatum, tam
in conscientia, quam de jure habenda sunt pro legirima & Canonica parga-
tione; Liberantque cum eis omni suspitione non facti lolum seu criminis, sed
etiam collusionis seu fraudis ac fallacie praescricti, cum vir sit & integerrima
fama, & summae velletationis ad plorandum Anglia, propter misero-
rum armorum ea in vincis strenuissime vultuque labore, & carceraum
tormentorumque pro Catholico sustinuisse famam tolerantiam, in So-
ciitate vero nostra inter præcipuos negotietur, ut qui se semper Religiosili-
mè gesserit, & optimæ sincerissimæ conscientis conscientia clara, cunctis v-
biisque cum præclarissimo in omnes exemplis probatur. Neque vere omni
in dubium quin etiam Reverendissimæ Dominationi Vestræ hanc suam sic
probaturus innocentia; Eandemque Dominatio Vestræ ijs persuasiva, qui-
cumq[ue] ex sermone Dominationis Vestræ iniquorem, quam pro meritis, im-
biberint de eo opinionem. Ita enim propicit Dominatio Vstra & sumit
eius reparandæ, & conscientie propriæ exonerandæ; cum autem possit offi-
dubi-

Purgat se
solemni
iuriscurado

dubitatio quin & Iustitia & Caritas restitutionem exigant. Et certe si vel pro 1606.
prote Dominationis Vestræ vel alterius efficit causam, sive affinis, sive anti-
cipata sive subditta, vestri (in quo omni genere ipse me contingit) scrupulans
legatum esse posset quia Dominatio Vestræ sic efficit iudicatura, impetro ex-
cessus & reparacionem. Quod me impellit vehementius, non dico ut idem à
Dominacione Vestræ expectem, cum me id non deceat, sed ut humillime
flagitio, in beneficio positorus non incoeratum iudiciorum Societatis nomi-
ne. Es quod non alio hæc dicta sunt, finem scribendi facio, omnem Recue-
rendis Dominationi Vestræ ad precans felicitatem. 15. Martij 1632.
Reuerendissimus Dominacionis Vestræ tenus humillimus.

Thomas Erzherberti. Quas litteras quis alius effectus consecutus sit praeter-
quum quod Reuerendissimos Chalcedonensis responderit, le auditu percepis-
tis quod de Gerardo dixerat, ad me perlatum non est. Quod cum tenuis
vobis & persequumur a sanctam calumniam diligendam id est ut Richardo
Blount Provinciali Angliae, operique poteret Mutu Generalis, hic in hæc
verba recripsi. "Ad purgandum Patrem Ioannem Thomsonum luspicione
calunnie, quam illi Pzelanus sit, cuius Recuerentia Vestræ in suis me-
morijs impingit, curauit etiam omnia fieri quæ existimauit innocentia illius
testimonijs, aliquo modo posse. Arque inter alia mandaui, ut vigeretur
in utrueq. Officiorum veritate dicere, an eius ei, quam ipsi opinientur, vlla
ratione habuisse conscientiam. & responsionis ab illo tali comminatione expressæ
exempli sive publici Notarij confirmatum, si opus erit, confici curabo.
Hilic officijs si ille sibi sancti non patitur, equidem non reperio quid amplius
facere possimus. Ita idem suos unde quaque ad pacendum exercet, & quod
non obimes, si fortiter tolerando glorias.

HIS

HISTORIÆ PROVINCIÆ ANGLICANÆ. SOCIETATIS IESV. LIBER OCTAVVS.

Nflammatis hoc tanto coniurationis facinore Hæreticorum in Catholicos animis, visum aliquibus est non precul à periculo abesse nè violenta ac tumultuosa in eos fieret incusio, quâ fortunæ & vita omnium in discrimen adduceretur. Itaque suadente Northamptonio Rex Edicto proposito declarat delictum paucorum ac temeritatem non esse in omnes transferendam; abstinerent proinde à vi, sua se prouidentia rem vniuersam esse moderaturum. Et prudenter id quidem, atque ut decebat Regem. At commune omnium ordinum Concilium cùm sedisset, Leges tulit haud paulo grauiores quàm præcedentibus annis experti fuerant. Etenim Elizabetha regnante pendebant octoginta autem in singulos menses; at nunc libertas facta est Regi, vt diuisis possessionibus in tres partes, duasibi Rex sumeret, tertiam Catholicis reliquâ, quâ familiam alerent & communia cæteris onera sustinerent; eâ potestate *Jacobus & Carolus* moderate vi sunt; At postquam exauktoratis Regibus populus dominari cæpit libertas in durissimam transiit exactionem. Tum si quis ex illis Ecclesiæ quidem cum cæteris frequentaret, abstineret vero à Coena percipienda, primo anno auctoritate octoginta mulctaretur, secundo in duplum iret, tertio in triplicem; quæ triplex mulcta, hoc est ducentorum quadraginta aureorum, solvendâ esset donec se penitus ad eorum saera ceremonialia que conformaret;

*Le es no.
vægin Ca-
tholicos.*

Indicta

Indicta tenuioribus poena duodecim assūmū in singulos dies Dominicos qui
duobus Regalibus distinxerit. Ab Administratorebus, vicorum Superiorib;
et coronariis nomina corrum que s. constaret uno vel pluribus insubilibus non
restitutis. Nullus in Regis Principi s. curiam veniat. hoc Senatus Re-
gij licentia. Nullus qui tribus mensib; abfuisset a precibus maneret. Londini,
neque ad decem circum milliaria, nisi aliam alibi habitationem non haberet.
Ab habitatione aitem sua constata non iret vltra quinque milliariorum (pati-
um in via & scripto expelsā causa concessionis. Nullus in republica mu-
nere quo cum que fungeretur, seu Procuratoris aut Aduocati; seu Excusatori; &
Administratoris ultimæ voluntatis, seu Tutoris, seu Iudicis, aut Ductoris Mi-
litare, &c. Nullus honestatis conditionis vir ad mercatum sub cetero Prin-
cipē transfretaret, nisi constrictus mulcta octoginta auctorū le non trans-
itterum ad Catholicam Religionem, aut quidquam in patiam machina-
rum. Qui occulte contraheret matrimonium, aut Baptizaret prolem ne-
glectis coniunctis inter Protestantes nubibus, quadringentorum aureorum solu-
tioni subiaceret, quorum pars tertia cederet Regi, tertia delatori, tertia Paro-
chia. Si quis deferret latenter Sacerdotem, ducemorum aureorum præmio
donaretur. Si quis adolescentis qui decem & octo annos aetatis attigisset sine li-
centia Regis transfretaret eo fine ut Catholicè educaretur, hereditate, bonisq;
cateris ex iure nisi rediret vtribus Patrie conformaret.

II. Quæ leges & alia plures quas longum esset recitare, eti duriissimæ cui-
que videi possint, præ luceurando tamen quod his ipsis comitijs proposi-
tum est, plerabiles visæ sunt Catholicis; vel quia pluribus facile carebarant quæ
inhibebantur, vel quia modum & rationem reperiebant quæ lenitas inter
exigendum mitigaretur. Iusurandum vero omnes peruagabatur familiis,
& pridem verbis exigebarunt. In quo illud perturbationem exaggerabat, quod
de iure inter doctos non conueniebat, alijs approbantibus, alijs damnantibus,
alijs in neutram partem pronuntiantibus. In octo autem capita distributum
Primum, "clare & in conscientia coram Deo & mundo agnoscendus
est Jacobus Legitimus & verus Rex sui Regni: In quod etsi insolitum, & ab
omnibus Sacramentis alienum, (vt quæ voluntatem & actionem requirebant
fidelem, quidquid intus in animo laetet opinionis) facile ynuſquisque def-
endit. Proximum erat ut profiterentur" Quod Papa nec per seipsum, nec
per villam aliam auctorarem Ecclesiæ, vel sedis Romanae, vel per alia media
littera quibuscumque alijs aliquam potestatem aut auctoritatem habeat Regem
dileponendi, vel aliquorum Majestatis suæ dominiorum disponendi, vel ali-
j Principi externo ipsum damnificare, aut terras suas inuadere auctoritatem
contendendi, vel ullos subditorum suorum ab eorum suæ Majestati obedien-
tiæ & subiunctione exonerandi aut ullis ipsorum licentia in da e arma contra ip-
sum gerendi simulacrum seminandi, aut aliquam violentiam aut dimnum Ma-
jestatis suis Personæ, statui & Regimini, vel aliquibus suis subditis infra sua do-
minia offerendi.) Quæ cum multa sint in unum congregata, copulatiis &
disiunctiis

1607. disum & iuis varijs implicita, (quidquid de Regibus indulgentius ab aliis horibus disputatum sit) certè Regum subditos nemo unus vñquam exemit à Pontificis, Ecclesiæque, & Iedis Romanæ potestate coercendi, & spirituales cassuras ad temporales in eos pœnas & damna extendendi. Nam vero testimoniū erat minus implicatum, "Iurandum enim erat ex corde quod non obstante aliqua declaratione vel sententia excommunicationis vel deprivationis, facta vel concessa, facienda vel concedenda per Papam, vel successores suos, vel per quocunque auctoritatem deriuatam, aut deriuari prætenlam ab illo, seu sua sede, contra dictum Regem, Hæredes, aut successores suos, vel quocunque absolutione dictorum subditorum ab eorum obedientia, fidelitatem tamen & veram obedientiam suæ Majestati, hæredibus & successoribus suis præstituri essent, ipsamque & ipsos totis viribus contra omnes conspiratores, & attentata quocunque contra personam illius, vel illorum, eorumque coronam & dignitatem, ratione vel colore alicuius sententiae vel declarationis, aut alias facta fuerint, defensuri, omnemque operam impetranti ad recuelandum suæ Majestati, hæredibus, successoribus suis omnes prodiciones, & proditiones conspirationes quæ contra illum, aut aliquos illorum ad notitiam vel auditum, peruenissent.) Etiamsi enim daretur tuentibus hoc membrum, Jacobum quia, (educatus licet in Hæresi,) nihil haec tenus acerbitas exercuit-
set in Cathlicos, posse (quod illi prætendunt) censeri immunem. Quis de Successoribus tam multis ita respondeat ut iurando inviolabili se constringat tam longè ante ad eos defendendos, nisi qui Pontificie in omnicyca-
tu abroget potestatem?) Quartum his verbis conceptum erat, "Præterea iuro quod ex corde abhorreo, detestor, & abiuro tanquam impiam & Hære-
ticam hanc damnabilem doctrinam & propositionem; Quod Principes per Papam excommunicati, vel depriuati, possint per suos subditos, vel aliquos alios quoquaque deponi, aut occidi.) Etenim quo definiēte proscripta est tanquam Hæretica talis propositio? Etsi enim non iuratur copulativa, sed v.
erobique disjunctiva (vel depriuari, vel per quoquaque, vel occidi) & verbum
occidi mitius est, quam quod in vulgari habetur; Illud enim truculentius ali-
quid denotat, nimis, maestare, iugulare, trucidare. Interim tamen iurando firmandum erat ipsum complexum; (neque excommunicatos, neque depriuatos posse deponi, aut occidi) quæ mens lat clara erat comitiorum cum censoria potestate propositionem definiebant Hæreticam. Quodnam autem poterat in his omnibus esse illiteratorum iudicium? Quæ cogitatio? Quan-
do de repente rapti ad Tribunal in hæc eadem verba iurare constringerentur?
Cum præcertim in reliquis membris hæc sequantur. "Et ulterius credo, & in conscientia mea resoluor, quod nec Papa, nec aliis quicunque potestatem habet me ab hoc iuramento, aut aliqua eius parte absoluendi." Quod iura-
mentum agnosco rectâ & plenâ auctoritate esse mihi legitimè ministratum;
omnibusq; Indulgencij & dispensationibus in contrarium renuntio.) "Hæ-
c quæ omnia planè & sincerè agnosco & iuro, iuxta expressa verba per me hic
prolatæ,

prolata, & iuxta planum, & communem sensum & intellectum comindem verborum, abique villa æquiuocatione, aut mentali euasione, vel secreta resuuatione quacunque.)” Hancq; recognitionem, & agnitionem facio cordialiter, voluntarie, & verè in vera fide Christiani viri: sic me Deus adiuvet.

III. *Richardus Holtbeyus* (is qui ante decennium Henrico VV alpalo Ebosaci clauso frequentibus literis solatio fuit) Missionis post *Garnettum* moderator, ut primum edicto vulgatum est hoc iusitandum, vertuit nostros remere de co sententiam ferre, ne & ipsi in varia discederent: Tum missus Romam exemplari, quam poterat doctissimos circum Londinum Sacerdos-tes, modo singulos, modo ad ædes *Georgij Blackwelli Archipresbyteri* congregatos, rogauit quid intus sentiendum, quid interrogantibus Catholicis suadendum: Quo in congressu cum constantiam consensumque desideraret, maluit Româ expectare responsum, quam per se quidquâ definire, quanquam in negativa esset firmissimus, camq; si quando premeretur fidenter docebat: Eodem etiam tempore cum notis legibus emiserat rursus antiquata opinio de ribus Hæreticorum sine noxa frequentandis; ad quæ duo *Paulus* ciuiis nominis quintus (qui recensiter ad Ecclesiæ vniuersitatis tractanda gubernacula assumptus fuerat) aduentens animû pro eo quo fuerat semper in rem Anglicanâ propensissimo studio dum Protectoris munere fungeretur, obuiandum confessim cœnsuit periculo, vacillantesque Catholicorum animos his literis conatus est corroborare. *Paulus Papa Quintus Catholicis Anglis*

Breve Pa-
li Quinti
primum.

Dilesti filij salutem & Apostolicam Benedictionem: Magno animi mærore nos temper affecerunt tribulationes & calamitates quas pro retinenda Catholica fide iugites sustinuistis: sed eum intelligamus omnia hoc tempore magis exacerbari, afflictio nostra minima aucta est: Accepimus enim compelli vos grauissimis pænis propositis tempora Hæreticorum adire, catius eorum frequentare, concionibus illorum interesse. Profecto credimus procul dubio eos qui tantâ constantia atque fortitudine atrocissimas persecutions, infinitas propemodum miseras hæc tenus perpetrati sunt ut immaculati ambularent in Lege Domini, nunquam commiseros esse ut coinqvinetur communione desertorum Diuinæ legis: Nihilominus zelo Pastorali officij nostri impulsu, & pro paterna solicitudine, quâ de salute animarum vestiarum assidue laboramus, cogimur monere vos atque obtestari, ut nullo pacto ad Hæreticorum tempora accedatis, aut eorum conciones audiatis, vel cum ipsis in ritibus communicetis, ne in Dei iram incuratis. Non enim licet vobis haec facere sine detimento Diuni cultus & vestre salutis. Quemadmodum etiam non potestis absque evidentissima grauissimaq; Diuni cultus iniuria obligare vos iuramento quod similiter maximo cum nostri cordis dolore audiuimus propositum vobis fuisse præstandum, infra scripti tenoris, videlicet, Ego A. B. etcetera superius recitata. Tum pergit Pontifex. Quæ cum ita sint satis vobis ex verbis ipsis perspectum esse debet quod huiusmodi iuramentum salua fide Catholica, & salute animarum

Historia Provinciarum Anglicarum.

306
1602.

voluntatis praefatam non posset, cum multa continet quae fidei aqua saltem aperire aduentantur. Præterea monemus vos ut ab hoc & similibus intramens omnino occurratis: Quod quidem cor acris exigimus a vobis quia experientia veltra constantiam, quæ tranquillatum in fornace perpetuae tribulationis igne probata est, pro comperto habemus vos ad cæsarium futuros esse quæcunque atrocias tormenta, & mortem denique ipsam appetituros potius quam Dei Majestatem villa in re latratis; & fiducia nostra confirmatur ex his quæ quotidie nobis afferuntur de egrotia virtute atque fortitudine, quæ non secus ac in Ecclesiæ primordijs resplendet nouissimis hunc temporibus in Martynibus vestris. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induitam iustitiam, fomentes leuitam fidei, confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius, nec quidquam vos temere. Ipse autem qui coronatus est vestimentina vestra è cælo intuetur, bonum opus quod in vobis capie perficiet. Nosque quasi discipulis suis pollicitus essemus nuncquam eos reliquum esse orphaneos: Fidelis enim est qui se promittit. Retinet igitur discipulorum eius hoc est, radicati & fundati in caritate, quidquid agitis, quidquid conamini, insimul apliceare cordis & in uiritate spiritus sine murmuratione auxiliacione unanimes facite: siquidem in hoc agnoscant omnes quia discipuli Christi sumus, sed dilecti nem ad inuidem habuerintis, quæ quidem caritas cum sit omnibus Christi fideliibus maxime appetenda, vobis certè dilectissimi filii, profusa necessaria est, hac enim uia diaboli potentia infringitur, quæ nunc aduersa vos eantopere insurgit, cum ipsa contentionibus atque discordijs vestrorum filiorum præcipue nitatur. Hoc tamur itaq; vos per viscera Dñi nostri Iesu Christi, euangelio caritate è sanctis eternæ mortis eripi tenuis, ut ante omnia mutua inter vos caritate habeatis. Praecepit sane vobis præcepta maxime utilia de fraternali caritate vicissim exercenda fel. record. Clemens Papa octauus suis hæc in forma brevis ad dilectum filium Magistrum Georgium Archipresbyterum Regni Anglie, datis die 5. Mensis Octobris 1602. Ea igitur diligenter exequimini, & ne uia difficultate aut ambiguitate timore tristis, præceptimus vobis ut illarum literarum verbâ ad amissum seruetis, & simpliciter prout sonant & facient accipiatis & intelligatis, sublatâ omni facultate illa aliter interpretadit. Interim nos nunquam collabillis Deum, Patrem misericordiarum, precari ut afflictiones & labores vestros clementer respiciat, & vos cotinua protectione custodiat atq; defedat, quos Apostolica Benedictione nostra per amâter impetraverit. Datu apud Sanctum Marcum sub annulo piscatoris. X. Cal: Oct. M.D. C V I. Pontificatus nostri Anno secundo.

Blacwelli
Archipres.
byteri ha-
bitatio.

IV. Acceptas has literas Holtbeyus ad Georgium Archipresbyterum è vestigio desexit. Is ægrè eas aperit, ægrius diutdgat. Videri potuit iam tum in alteram sententiam transisse, partem affirmantem amplexus quam postea & verbo afferuit & scripto, cù in Magistratus Heretici manus deuenisset: septimo enim Iulij anni sequentis è carcere (quem portam-domus vocant) bene longam dedit Epistolam ad Assistentes suos & confratres, affirmans & suadens hoc quod ipse de verbo ad verbum, prout lege statutum est, iutauerat iussu randum:

randum, verissimè iurandum esse. De quo errore inuenio Personam hoc 1607.
Epistolo cum peramanter commonuisse.

Carissime Amice. | Locorum longa intercapedo, & non parua dubitatio an lite: æ meæ ad te percutunturæ sint me faciunt breuiorem. Spero animi tui propensionem in veteres amicos tuos loci mutatione & conditionis non esse commutatam: Nostra certè eadem est in te quæ olim fuit, crevit potius additione commiserationis. Et si intima animorum nostrorum sensa perspicere posses, videres profectò centenos qui te nunquam conspexeris pro te ardentissimè orantes. Hæc est ea quæ examinato tibi exciderunt pernivit, prout ex ipsorum instituto sunt maximè; iam ea habemus ab ipsis prælo subiecta. Multi ea mirantur: Alij etiam impressis non adhibent fidem: Quibus plura nota sunt, & qui te maximè diligunt, arbitrantur & sperant quod licet ad aliquam Magistratus satisfactionem, & placandum furorem aduerlus Catholicos id quod à te factum est fecisti, paulatim tamen inuestigabis modum aliquem aptum te extricandi, quò ingē scandalum quod alioqui haud dubie nascetur anteueritas. *Pax*us moderatè rem accipit, & nuperimè mihi dixit te hoc ipsum optare quod spero: O Amice mihi dilectissime! Quām præclara tibi opportunitas diuinitus in manus delapsa est finiendi & coronandi gloriolè senectutem tuam, & labores tot annis in ea Messe feliciter impenos! Utinam daretur mihi tecum in isto cōmutare vices! Quanquam quid facturus essem ignoro si essem eo loco. Loquor tamen ex ardentí desiderio quod in me sentio, & certa fiducia in Deo meo. Propones, uti spero, ante oculos magnanimū responsum venerabilis Eleazari, & piam eius cogitationem de ætatis ac senectutis suæ eminentia digna, quæ ipsa nos monet vicinæ mortis aut vitæ certè non diu duraturæ, ut tam breuis umbræ pretium vile videri necesse sit. Perpetua fuit apud Catholicos & sanctissima tua existimatio; In eadem sp̄to te moritum. Nunc vero fama tua Insulæ finibus non arctatur; Christianum orbem peruagatur vniuersum. Christus Iesus abundantiam gratiæ suæ cumulatissimè tibi largiatur, ut possis omnibus esse solatio texendo illud quod hæc tenus tam ingratum sparuit odorem: Vale. Manum nosti, & animum scribentis.) Cardinalis etiam Bellarminus iusto volumine rationes ab eo digestas confutauit. Nihil autem detinunt ab eo morti proximo exprimi aliud potuit, quām hæc conditionalis, si in aliquo errauit, me pænitet. Quanto gloriosior exitus Roberti *Durciij* Sacerdotis secularis, qui non ita multo ante conuictus de Sacerdotio, cū in ipso supplicij articulo offerretur illi vita & libertas si hoc le iure iurando vellet astringere, renuit; et inter cætera nomine, nè Catholicis esset occasio in eum lapide offendendi.

V. Videri potuit *Paulus* Pontifex literis quas ad Catholicos direxerat, finem imposuisse quæstioni de iure iurando, omnemque sustulisse dubitationem. At actum est aliter quām sperabatur. Alij de re qualis esset non integrè sincereque informatum aiebant esse Pontificem: Alij calumniabant *Iesuitas* quasi auctores scriptoresque literarum; Alij non liquere dicebantur cur non licet;

1607.

cum fraudulentis dolosique Hæreticis fraude etiam & dolo agere, & verba aliter quam sonarent intellecta illis dare, mentem sibi Pontificiique seruare. Itaque in varia dissipatis animis necesse fuit secundam adhibere medicinam his licetis.

Paulus Papa Quintus

Pontificis
alterum
Breue.

Dilecti Filij salutem & Apostolicam Benedictionem.
 Recountatum nobis est reperiri nonnullos apud vos, qui cum satis aperte declarauerimus per nostras Literas Anno Superiori. 10. Cal: Octobris in forma Brevis datas, vos tutâ conscientiâ praestare non posse iuramentum quod à vobis tunc exigebatur, & præterea strictè præceperimus ne vlo modo ille praestaretur, nunc dicere audent eiusmodi literas de prohibitione Iuramenti non ex animi nostri sententia, nostraque propria voluntate scriptas fuisse, sed potius aliorum intuitu atque industria, eaque de causa ijdem persuadere nesciuntur mandata nostra dictis literis expressa non esse attendenda. Perturbauit hanc nos hic nuncius, eoque magis quod expectauimus obedientiam vestram, (filij nostri vnicè dilecti,) qui ut huic Sanctæ sedi obediretis opes, facultates, dignitatem, libertatem, vitam denique pie ac generosè nihil fecistis, nunquam suspiciati essemus potuisse revocari apud vos in dubium fidem literarum nostrarum Apostolicarum, ut hoc praetextu vos ex mandatis nostris eximeretis. Verum agnoscimus veritatem atque fraudem aduersarij humanæ salutis, eaque potius quam vestrae voluntati tribuimus, hanc renitentiam. Ea propter iterum ad vos scribere decreuimus, & denuò vobis significare literas nostras Apostolicas anno præterito 10. Cal: Octobris datas de prohibitione Iuramenti, non solum motu proprio, & ex certa nostra scientia, verum etiam post longam & grauem deliberationem de omnibus que in illis continentur adhibitam scriptas fuisse, & ob id tencri vos illas omnino obseruare, omni interpretatione secus suadente reiecta; Hæc autem est meta, pura, integraque voluntas nostra, qui de vestra salute solliciti semper cogitamus ea que vobis magis expediunt. Ecce ut cogitationes & consilia nostra illuminet is a quo Christiano gregi custodiendo nostra fuit præposita humilitas indeclinenter oramus. Quem etiam igitur precamur ut in vobis filijs nostris summoperè dilectis fidem, constantiam, mutuanque intervos caritatem & pacem augear, quibus omnibus cum omni caritatis affectu benedicimus. Datum Romæ apud Sanctū Marcū sub Annulo Piscatoris 10. Cal: Octob. 1607 Pontificatus nostri Anno tertio Petrus Strozza. Et a tergo: Dilectis Filiis Catholicis Anglicanis. Hæc Pontifex. Quæ nihilominus, quantumque exortæ sint de hoc ipso iurciurando tum verbo, tum editis libris contentiones non attinet dicere, cum in aperto sit nostræ Societatis homines in Anglia omnem querentiam aduersus Pontificem eiusque literas adhibuisse, & debitâ coluisse obseruantia; Quam cum Holtbeyus in sua curæ commissis stabiliisset, transmisit in Belgium, dominus ad hanc Missionem pertinentes inspecturus, & de his Præposito

posto Generali responsum. In eius autem primordijs & vita reliquo cursu 1607.
quando quædam relucent Religiose probitatis exempla ea non sunt hic
omitenda.

V I: Natus Fraitonæ in Comitatu Eboracenſi anno ſeculi decimi quin-
ti quinquagesimo tertio, post haufa Latinæ linguae initia in Scholis domeſti-
cis, Cantabrigiae prium, deinde Oxonij Philolophis dedit operam audien-
tis explicandi que; led cùm Catholicè lenitet, & ſimiliter lenientes habet
frequentes auditores, neque ferret impunè à lolemnibus precum cætibus ab-
ſentiam, poſt pofitâ Religioni curâ (poſt prium adeptum) altioris in Aca-
demia gradus, aut commodi amplioris conſequendi, in Belgium tranſi-
tens, Duaci & Rhemis tres annos ſacraſcripturnæ, & de conſciencia quaſtio-
nibus cognoscendis impendit; Tum Cameraci Sacerdotio iniatiatus reuerit
in Angliam, rōmque Septentrionem complexus ad Scotorum limites, vaſtas
horridaque Regiones perpetuis itineribus, vno vel altero adiutori, circum-
iens, ſic eniā ſe probavit Christianæ vincere cultorem. Neque tamen ſibi
ipſe viquequaſe ſatisfaciebat. Videbat enim multum ſibi deeffe doctrina ad
id genus vita quoſ luſcepere cum dignitate pariter & ſecuritate luſtentan-
dum. Deliberans vero, aptius iuſtitutum non occurrit quam Societas Iesu;
Tum quod codem quo Seminariorum iuſtituta colimur, cum quod vires
omniā armorum ſpiritualium genere iuſtrios producat: noverat enim Duaci
Martialem noſtrum & *Columbum* & *Bystardum* & alios; *Campianum* etiam
domo accepere, iuueratque ad locum ab hominum contortio ſeuenatum, in
quo rationes suas decem ad Academicos perpoliret: Et videri potuit ea cogi-
tatio præmium hoſpitij; Nam à felici *Campiani* exitu non multi mētles ef-
fluxerant quando tanta cum illustratione mētis eſt indita, ut confeſtim ſub
arboſe flectens genua (nam forte in horo inambulans deliberabat) tria vota
Societas tacitus apud ſe conceperit; Et quoniam neceſſaria videri poterat
eius opera per Quadragesimam iam inchoatam, addidit quartum votum, ſuf-
ceptum ſe iter Londonum versus alterā poſt alteram. Paſcha Dominicam.
Aberat Londono *Gaspar Haywoodus*, ad quem abiente Personæ Societas cu-
ra pertinebat; igitur ex vendito equo factâ pecuniâ transfrētavit. Morabatur
tunc temporis Parisijs noster *Thomas Darbshire*; Huic cùm explicuisse an-
imum confirmassetq; ſpiritualibus Sancti Patris commentationibus, admisus
ab Othone Pagæo Provinciali migrauit Virdunum ad Tyrocinij exercitacio-
nes anno octogesimo tertio inuenit. Studijs deinde Muſſiponti annis qua-
tuor Theologis & Scototum Seminario p̄fuit. Anno altero peſtilens lues
infedit ciuitatem, diſpersisque per alia loca Sodalibus manere cum *Holbeij*
tredecim, ex quo numero decem corruptos peſtilentia ſuis ipſe manibus ſepeli-
vit. Scotum etiam vnum ſublatum in humeros, (quos habebat latifimis)
tranſuexit per mediām ciuitatem in agris terræ intercedendum: Ipſe cum duobus
Coadiutorib; cuius, non alio viuſ medicamine quam vt ſacrem & manus
aceto ablueret. Poſt captam Treuiri & Mogonię liberiorē autam reuer-
tientur.

Holbeij
initia &
progressus

Pefiferis
ſamulatoris

1607. sum Missipontum Claudius Mathæus Provincialis acceptis mandatis *Claudij Generalis* mittit in Angliam. Isthic prima eius cura fuit in ea paucitate hominum Societatis quam initia huius Missionis ferebat complures Sacerdotes seculares ex Seminarijs productentes adsciscere libi adiutores, & in loca opportuna distribuere, subministratis liberaliter equis & pecunia. Ipse ab anno octogesimo nono, quo rediit in Insulam, ad sexcentesimum quadragesimum quo obiit, nullo vñquam tactus corporis mortis nullâ perqüientium nebulonum astutâ interceptus, solerter simul & indecessè in opus incubuit, magnamque messem collegit animarum & meritorum. Manu promptus ad opificum quæcunq; tractanda instrumenta, hortensia, fabrilia, muraria, tornacilia, quocunque consistebat loco latibula tam dextrè apteque fabr. c. bat, ut nullum fuisse dicatur eius arte perfectum quod importunissimorum perquisitorum industriam non effugiat: Acu etiam pingebat ad Altaris usum vestes lacras, quarum exemplar ad *Mutuum Generalem Romam missum in Sacario domus Professæ* seruatnr. Ita spiritualia modò modò manualia usurpans, æatem produxit ad annos octoginta septem; & sicutus ipso fatiscens diem habuit extremum decimum quintum Maij stylo veteri, Annum cum ageret in Societate quinquagesimum octauum, & à Professione quatuor votoru trigesimum septimum. Paupertatis fuit semper præcipuus cultor, quam veſte, menſa, cubili, cubiculoque præferebat; in alios munificentissimus, præfert erga eos qui custodiâ detinerentur, vel recentes ad Christi vineam excolendam aduentabant, quarum omnium virtutum exercitatione, quo Christo similior, eo præmio propior.

VII. Ut verò solatij quidpiam subsidijq; spiritualis in hac tam grauitatemque turbulentia puluerariae conſpirationis tempeſtate afficeret afflictis dispersis que per Angliam Filijs *Claudius Generalis*, opportunum arbitratus est per literas ea ſuggerere quæ ad vniuerſæ Missionis reſtant constitutionem administrationemque pertinere videtur, quando præcipua in miserijs conſilatio est ſtudium placendi Deo, à quo si quid aduersi accidat, id omne ad maius eius obſequium inquirendum perlequendumque dirigitur, & ad eundem finem ab unoquoq; recta ſapiente uſurpatur. Sic igitur ad Patres Societatis Iesu in Anglicana vinea laborantes transcribit.

Literæ
Claudij
Generalis
ad PP. in
Anglia.

Facete non pollium (Patres Fratresque dilectissimi) quæ vos inuenire hoc anno nouo meis literis, ſolicitudinis noſtræ de vobis testibus iniuiam, præfertim post tam atrocem tempeſtatem quæ vos præcipue per totum annum Superiorum exercuit, quæ talis profecto viſa est ut in ſiccordiæ planè diuinæ tribuendum fit quod penitus deieci vel conſumpti non fuerint. Primum igitur ingentes gratias diuinæ bonitati de tam singulariſ patrocinij & protectionis ſuę beneficio agimus. Deinde vos hottamini ad eandem ſemper de immenso eius caritatis theſauro habendam fidaciam, maximè in ea cauſa quam pro iuuandi ejum vestrorum ad Dei gloriam animabus iuinetis nam diuinum auxilium nuboquam (vti ſperandum eſt) aberis ſi ea à vobis vicifim præſentur

Quaeque vestiarum parvium sunt, & quæ ad opus istiusmodi sitè posse. 1607.
quendam pertinet noscuntur.

Etsi autem à vobis cumulate præstari, diuinâ opitulante gratiâ, & ipsæ etiæ
periculorum multitudine excitante confidimus, maximè vero quæ ad
missionem cum Deo, conscientiae puritatem, animarum zelum, patientiam,
longanimitatem, prudentiam, orationis frequentiam, aliaque virtutes tanto
eperi necessarias spectant, pro nostri tamen munera ratione quedam vobis
breviter in memoriā ad mutuam nostram consolationem cohortationem
quæ reducenda existimavimus.

Ac praeterea quidem, cùm vos isthic Constitutionum Societas exempla-
ria habere intelligam, non erit opus quidquam ex eis hoc loco attingere, sed
istud tantum in viuēsum admonere sat erit, utilessimum esse frequentem ex-
rundem, ac præfatum compendij, seu regularum lectionem meditationem
que, ex quibus profecto vita religiose (secundum Institutum nostrum) ratio-
nabilē est. Pro Missione vero ista Anglicana, negotio ipso temporib[us] que
consideratis, particularia quedam suggerenda mihi videntur quæ hic sum-
ma cum perstringamus.

Quæ igitur ad Obedientias præxim pertinent quo minus frequentem
apud noscios isthie extra Collegiorum disciplinam viuentes vñum habent, eq[ue]
diligentius cùm occasio datur præstari debent, & illa regulæ trigesimæ tertiaræ
clausula memoriam semper habenda est, vt excellere student omnes in Obe-
dientia, licet nihil aliud quam signum voluntatis Superioris, sine ullo expre-
so præcepto videretur. Cum illo etiam magna fiducia, & religiosa animi
simplicitate conferenda sunt quæcumque commodeque per locorum distantia-
m consiliari possunt, nec quidquam maioris momenti à subditis in ista Mis-
sione assumendum quod Superiori notum esse non cupiant, suoque tempore
ratione si reddant. Præ omnibus vero commendatum habeant, quod læ-
po hinc præteriptum est, vt à rebus politicis, & à nostro Instituto alienis, atio-
qui licet, nè le immiscant: nam ab eis quæ Principem ostendere possunt,
vel resp. statum perturbare, certum est non modo ipsis abstinentem, sed
vbi commode possunt, vt etiam alij id præstent curandum est, eo quod maxi-
ma iudec lucrandarum animarum impedimenta nalcantur.

Necque erit credo necesse admonere quidquam de subordinatione exacte
feruendo, neque de unione nostrorum inter se, quam alioqui magna animi
nostræ consolatione iam inde ab initio huius Missionis obliuianam studiosè
admodum compserimus. Idemque iudicium est de mutua caritate paceque
cum exterioris, etiam ijs qui parum paci studere videntur, ac denique de æqua-
nitate, mentisque præparatione ad ea omnia prompte & libenter facienda
vel ferenda, quæ Obedientia præscribitur, sive circaloca Stationesque in qui-
bus versantur retinendas, relinquendasque, sive circa alia quævis munera seu
officia obvenda; quæ quidem animi dispositio ac præparatio etiam si reipsa
tunquam effectum fortaretur, magnam tamen habet apud Deum seminera-
tionem.

1607.

tionem, & plurimum ad omnē viri Religiosi, secundum nostrum Institutum, virtutem conferre putanda est : quapropter frequenter hæc animo versari à singulis persuademus.

De Sanctissimo Paupertatis præsidio (quod merito Constitutiones nostræ firmum Religionis præsidium appellant) illud dicendum occurrit, vt licet temporum morumque & negotiorum prætens constitutio, Sancti huius se- pimenti præclaris commodis, multis in rebus, carere vos cogit, interiori sal- tem nacentis effectu diuinam hanc virtutem, Religiosorum omnium marrem, cui vos quoque speciali voto in filios ipsimet consecratis, semper amplecti studeatis, cupioque vt quibuscumque oblatis occasionibus hoc ipsum ostenda- sis, parcimoniaz studentes, & rebus vobis concessis quam moderatissimè ve- tentes, nè hospitibus vestris Catholicis graues vel onerosi sitis, & nè paulatim abundantia & consuetudine inopiam ferre molestum sit. Quo in genere præ- clara est illa Apostoli sententia mente Religiola semper retinendæ scio abus- dare, scio & penuriam pati. Præclarissimum verò eiusdem Apostoli exem- plum est; quod si ita lectari non licet ut manibus laborantes victum quæra- mus, id saltem omnino retineatur, vt habentes alimenta, & quibus tegamus, his contenti simus, nè Catholicos satis alioqui expensis grauatos & exhaustos grauemus. Quanquam igitur victus, vestitus, lectique ratio quæ regulis no- stris præscribitur, pauperibus accommodata obseruari isthic in publico non possit ob necessariam hominis exterioris simulationem quæ ad maius Dei obsequium assumitur, quando tamen aberit ista simulandi necessitas, & no- stri inter eos tantummodo versabuntur quibus cogniti sunt, meminisse de- bebunt illud Regulæ nostræ salutare mœnitum, vt iuxta mensuram Sanctæ discretionis, suis temporibus effectus aliquos Paupertatis experiantur, quod & sibi ipsis ad emolumendum spirituale, & alijs ad ædificationem erit; ne- putentur illud quod ex necessitate assumptione retinere iam ac diligere ad voluptatem. Qua etiam de causa magna sobrietas nostris hominibus adbi- benda est tum in victus & vestitus cultu, tum in verbis, actionibus, cærcraque vita, dum etiam simulare coguntur, nè aliquid faciant vel dicant personati quod indignum animo Religioso eis videatur qui veram ipsorum condicio- nem norunt, ne eum illudunt alijs alios scandalizent, quod omni ratione caendum est. Moderata igitur esse debet nostrorum hominum etiam in simuloando corporis cultu ornatusque diligentia, nec tam pretiosissimam aptis & idoneis ad eum qui prætendit finem sive vestibus, sive cibarijs, sive alijs rebus ad vitam secularem pertinentibus utendum erit, pecuniarum etiam ef- fusiones, quæ nonnunquam à viris Religiosis sub contemptu pecuniarum specie inconsideratè fiunt, omnino vitandæ, expensæ etiam & emptiones incommodæ, & toulto magis largitiones quæ à viris religiosis fieri non debe- bunt nisi valde moderate.

De castitatis ac Puritatis custodia cum nostræ Constitutiones nihil singulare præscribendum censem, eo quod Angelicam quandam perfectionem, tam

mentis

mentis quam corporis munditiâ nostris hominibus imitandam esse proponunt. Nos quoque hac de re tanto breviores erimus, quanto diuinâ gratia opificante confidimus magis vos strenuè hoc in certamine verlari, & palmas inde egregias, quotidie ex eiusdem diuinæ Misericordiae beneficio ad sempiterne gloriae meritum referre. Quia tamen video vos in pugna adhuc esse, & pugna latissima perdifficili periculique plenissima, non possum, fateor, de vobis non esse sollicitus; Cogito enim conditionem vestram esse tamquam quæ est hominis in Arcè aliqua oblessi, qui foris quidem hostes acerrimos, potentissimos & importunitissimos habeat, intus vero non paucos ex militibus ducibusq; dubius ac suspectæ fidei, cui si aggeres desint ac propugnacula multisq; contra portis aditus ad eam parceant, enimvero huic homini merito timendum sit, & amicis de salute eius magna cura & solicitude habenda. Vos igitur cum in hoc ipso bello atduo constituti sitis, in quo foris contra vos militant infinitæ fere demonum turmæ ad tentandum paratissimæ, intus vero concupiscentiæ illecebriæ ad consensum inuitantes cum hoste conspirent, ac demum propugnacula Religiosæ domus ac disciplinæ quibus hostes longius arceantur non adsanct, facile est videre quanta sint pericula, præsertim cum unica fere ad securitatem viuendi via, fuga nimis, tantopere à Sanctis Patribus in hoc bello laudata, vobis quoque magna ex parte præclusa esse videatur, cum difficile sit secularem conuerstationem, vel feminarum etiam plerumque conuictum intra ædes Catholicorum effugere. Ceterum etsi hæc per sé molesta, & properet pericula quæ diximus metuenda sint, quia tamen his periculis, diuini honoris amplificandi causa, non tam ex electione vestra quam Superiorum ordinatione vos subiecisti, copiosum sanè ab eo diuinæ gratiæ subsidium expectandum est, modo veltra diligentia, & industria, quod spero, non defit. Porro hæc industria in eo maximè posita esse videtur, ut occasiones omnes, quantum fieri potest, evitentur, refectiones antevertantur, vel statim amputentur, familiaritates fugiantur, dona & munuscula secularia neque dentur, neque nisi tardò & ex cœla aliqua probatissima (à feminis præsertim) admittantur, erga quas exactè scrupulæ conuenit regulam nostram, ut Sacerdotes, in primis iij qui confessiones ipsarum accipiunt, graues scilicet ac severos magis quam indulgentes præbeant. Reliqua vita spiritualis subsidia omnibus nota, frequens immirum oratio, lugis meditatio, diligens Conscientiæ examen, attenta priorem librorum lectio, vestitus ac vestitus moderatio, discreta carnis castigatio, solitudo, ac recitus frequens in se, exercitiorum spiritualium usus, aliaque sanitatis nequaquam prætermittenda. Atque hæc de votorum observatione quam uniusque summi commendatam esse opto, quippe cum in ea Religiosæ totius vita summa consistat.

Circa Conuersationem autem cum proximis per necessarium est ut nos Religiosos esse semper meminerimus, ac proinde ad maiorem longè quam reliquos vitæ curæ trædificationemque obligatos, neque hoc tantum in diuino conspectu, verum etiam in oculis proximi, cui neccesse est errata nostra

gravi ora

gracione videtur quam aliorum qui eandem viuendi perfectionem non sunt proficiuntur. Quare sat agendum est ut si aliquando in Catholicorum adibitis vel ubi doctriueis noti sunt, ob exterritorum quorundam praesentiam nonni hilquoad vietus, vestitus, sermonis, ludi, aut conuersationis vrum dissimulare cogantur (ita tamen hvt nihil adsit mendacij vel scandali) recendentibus externis vel nostris ad suos se recipientibus, omnis illa simulatio deponatur; eoque acius Religionis et disciplinæ pro temporis ac loci ratione infestendum quo maiorem spiritus distractionem afferre possit illa dissimulatio; ita ut Catholicæ domestici intelligant nos tristis non ex voluptate, sed ex necessitate illam præsentibus exterris vituperare, neque unquam adduci nostri facile debent ut seorsim apud solos Catholicos vel iudicant vel ornatum corporis non necessarium adhibeant, vel ciborum varietatem aliaque huiusmodi expetant.

Ad habitacionem nostrorum quod attinet, valde profecto esset optandum ut non nisi bini, saltem in Residentijs, vna vivant, ob commoda plurima, maximaque quæ inde sequi solent, ac propterea omnino procurandum id erit ubi commode fieri potest: vbi tamen hoc continentere non licet, in eo saltem erit infestendum ut alter ab altero non ita longè absit quin mutuum inuicem consilient, auxiliumque ac solatium accipiant: debebit etiam Superior de hoc ipso cogitare serio; & alicui ex magis exercitatis pro temporis locorumque ratione committere, vt ceterorum qui proximè absunt in spiritualibus curam nonnullam suscipiant, ita ut inuicem laepius de modo orandi, aliisque redusad spiritum pertinentibus vel per literas vel coram conferant, præsertim cum Superior longius aberit ita ut ad ipsum conmodus accessus non detur: Hic etiam retum spiritualium Praefectus poterit aliquoties ex mandato Superioris Residentias visitare tanquam Inspector, ac locorum limites à Superiori definiti sunt vna cum tempore Praefecture seu inspectionis.

Arque idem plane dicimus de ratione conueniendi ad votorum Renouationem: Nullo enim modo hac temporum difficultate expedire videtur ut Nostræ vel omnes vel magno numero vna conueniant, sed satis erit ut Superior alicui id defirat ut aliorum qui comode coire non poterunt vota accipiant, cui etiam de conscientijs ratione pro Societatis consuetudine reddere licet, nisi quis malit Superiori omnino id præstare habeatq; illum adeundi opportunitatem. In omnibus vero his congressibus meminerint tum exhortationes mutuos inuicem habent, tum Collationes etiam de Regulis earumq; observatione dubijsq; occurritibus. Panitentiaru prætetea ac mortificationum nonnullanum exercitium in vrum reuocare studeant, vt hac diligentia ostendant se veros disciplinæ Societatis amatores esse, & que in ea fieri solent mente ac desiderio retinere. Trahtent etiam sœpè de spiritus renouatione quam necessaria viris omnibus Religiosis sit, maxime vero iis qui in eiusmodi Missione versantur, quas nihil contra tot ac tanta pericula tueri potest, aut ad praeclara cum spiritus auctoritate & perfectione peragenda excitare nisi ardor diuini Spiritus, qui ut in actionibus retineatur, in ocio & tranquillitate hauriendus est. Nam ut diuus Augustinus

stius in illud Psalmi si memor fui tui superstratum meum pulcherrimè animaduertit, "Qui quando ociosus est non cogitat Deum, in actionibus suis Deum cogitare non potest; Qui autem memor eius est quando quietus est, in ipso meditatur cum agit ne in actionibus suis deficiat) Qua etiam de re extant iam nonnulla monita nostra in libro de renouando spiritu; quem apud vos esse spero, & non raro à vobis lexitari. Quod si istiusmodi libroru pio-
rum qui ad secundum Nostrorum spiritum idonei iudicantur copia apud vos non fuerit, curabit Superior ut ex vicinis Societatis Collegijs, Audomaro-
politano, Duaceno, alijsque subministrentur, ut vniquisque latem nostrorum
Patrum vnum habeat, vna cum summa Constitutionum & Regularum.

Ad extremum hortor vos Patres fratresque in Domino carissimos, ut magno excelsoque animo sitis in hoc Dei agone sustinendo. Spectaculum facti estis Deo, Angelis, & hominibus: Proinde quod Apostolus ad homines vestri similes, & in non dissimili temporum conditione constitutos scripsit, *Sorribus estote, Vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, querens quem devoret, cui resistite fortes in fide,* humiles in spe, feruidi in Caritate, ac diligentes in vestri custodia. Christus Dominus potentior omnibus ipse vicit mundum & diabolum: jubetque nos confidere. Ille vos custodiat semper. Reliqua Praefectus Missionis pro data occasione ad vos prescribet; cui etiam quisque vestrum laepius pro negotiorum opportunitate, vel animi sui solatio scribere poterit, quæ & ipse Nobiscum quoad opus fuerit conferat. Nobis vero ab unoquoque vestrum si comoditas sine periculo daretur, pergratum eset semel saltem quoq; anno literarum aliquid accipere: Verum si illud fieri non potest Superior Consulto-
reque pro reliquis suppleant; Et quia Nos etiam frequenter hoc literarum of-
ficium ob eadem caulas praestare nequibimus, huius Epistolæ exemplum uni-
cuique nostrorum cari potest, ut accurata eius lectio, & obseruatio consola-
tionem vberem & fructum copiosum afferat multorum meritorum. Domini-
nus Iesus sua diuina gratia vos omnes protegat, ac tueatur. Romæ nono Ianuarij Anno. 1607. Vester amantissimus in Christo frater

Claudius Aquaiua

VIII. Id autem quod Ioannes Chrysostomus in Sancto Joseph Virginis sponso obseruavit, tum de aduersis tum de prosperis iustorum vitam admirabili varietate contexi, id nostra hac Missio experimento didicit, cum inter anni sexcentesimi lxxii turbulentissimas tempestates quibus nostræ Societas homines eique adhaerentes præcipue iactati sunt, surrexit in Belgio domus Probationis, in qua & numero, & virtutum solidarum exercitio augerentur operæ, & in Messem copiosiorem multiplicati redderentur. Louanij in Brabantia habitauerant Equites Melitenses loco ad pietatem atque ad voluptam facto; nam in colle vniuersam Ciuitatem despectante præter ampla aedificia Templum erat inter ceteros Coeli Sanctos Magno Gregorio Anglorum Apostolo Sacrum; In plano hortus muro circumscriptus; in declivi, arcam-

Domus
Probatio-
nis Angli-
cana Lo-
uanij.

Y y z bulationibus

1607.

balationibus concinnandis commoda, in quas per graduum interiualla distingcas, perque vites ordine positas cum descendisles, libero siuebaris calo, siue lavandus in apico eset animus, siue ad superna nullo interpellante erigendus: nam intra vibem propè extra vibem ad mania posito nihil in aures nihil in oculos incurrebat quod à sanctis cogitationibus sermonibusque intentam mentem possit auertere. Eo loci Personius prohibitus Warenis, primam nouæ militis stationem elegit missaque à Claudio Generale Româ Thoma Talbotto qui Tyrone ad Societatis mores instrueret, felix dedit initium operi, sustentando partim prouentibus qui ex Watenensi Præpositura superesse poterant alendis in loco Patribus, partim liberali donatione quam fecerat Il. lustrissima virgo domina Aloysia de Carauajal quam superius memorauimus:

Thomas Garnetii martyrii.

In prosperis etiam numeratum est, quod Thomas Garnettus, (Henrici super è viuis sublati affinis) qui adolescens septendecim annorum inter primos in Audomarem Seminarium recens erectum cooptatus fuerat, huius etiam domus primitias fuso Dei causa sanguine consecravit. Huius Parentis Richardus Garnet, Oxoniensis Academæ in haeresim delapsus peractus, cogitatione se conuerterat ad iter transmarinum, quo Theologicis disciplinis imbutus ad sacros Ordines suscipiendos disponeretur. Nestinem moras amor præoccupat & honesto implicat matrimonio; Quam mutationem vt ratione aliquâ piâ compensaret, primum querit habituatus eset filium Deo consecrat & Thomas Cantuariensi Martyri; Cuius nomen cum edito incidisset, in literis tum domi tum foris tradidit instituendum, vt nè quid ex sua parte decesset quo minus quod voullet expletetur. Thomas ad pietatem haud segnior quam Parentes, & in Theologieis exercitatus subcepto Sacerdotio reuertit in Angliam & sex annos in sat diuite messe poluit, sedulò coenitens vt solidæ pietatis sensum virtutemque robustam in eos quibuscum agobat infunderet. Inter quæ deprehensâ exitiosâ pulucris cōiuratione, & noua iurisurandi formâ inuenta, cum animaduertret Societas homines Pontificis potestatis præcipuos esse assertores, atque in illos in primis sororūque festatores, quantumvis innocentes, omnem inuidiam detorqueri, ea ardenter opribat ipse his adiungi quo pessimum quemque videbat ab eorum confuetudine & vsu abhorre. Et quanquam iam inde ab anno sexcentesimo tertio fuerat ab Henrico Garnet Sociorum numero adscriptus, votorum tamē copia facta non est varijs eventis præpedito. Tum cum in suspiciofissimo illo detectæ conspirationis turbine proliue esset ignoto cuique peccati molestiam, ita facienti injecta sunt manus, & licet præter voluntiam comprehendentium suspicionem nulla esset causa criminandi, primum in Portam domus datos est custodiendus, tum ad Arcem transflatus, ubi cum varijs examinibus exagitato nihil exprimi posset quod ci noceret, Salisburius ecclæsio indice iurans " officiari, inquit, vt orationem tuam prædicionem facias, vel ab extremis suis digitis illam exprimam." dedit ea vox Thomas antum ad

ad extremam quoque patientia se comparandi, sed cum nulla essent vel ita si-
milia sceleris indicia, haesere in voce minata, nec quidquam illi praeter octo vel
decimam mensum tollitudinem, & ex duro cubili perfrigidaque hyeme spe-
cieremus quod adam lycaticæ adhæsat malum. Tum solum vertere iussus, incidit oppor-
tonè in annum quem dixi inchoati Louanijs Tyrocinij: de quo ita Gerardus
in manu scripta relatione, "Testes habemus complures inter nouitios quam
fancio Thomas Garnettus ad laborauerit ut mandum perfectè exueret, & sui
victor à virtutibus solidis esset instructior) Vir experientia rerum & via
præditus, et valetudine tenui atque incommoda, post aliquot menses remis-
sus in insulā, amplissimum dedit profectus testimonium, & ornamento vir-
tutū, & claræ mortis pro Religione oppetitæ. Breui enim ab executione inter-
vallo rursus in manus incidens & Sacerdotij accusatus necis pronuntiatâ senten-
tiâ cå animi lætitia audiuit, vt cum lachrymis profiteretur saepius, nihil sibi
gravius accidere posse quam ut vel amicorum intentione, vel eventu aliquo
dies dicta supplicio prorogaretur; saepius etiam ante sententiam cum in mem-
orem venisset cogitatio fugiendi, & cum amici luggererent opportunitatem,
voci internæ quasi dicentis, Noli fugere, elegit obedire prius quam occasio-
nem hanc prætermittere, in qua amplius verosimilitet gloriificaturus esset
Deum quam si pluribus annis in messe laboraret. Postero vero die cum
frequentes accurrerent, & modò hoc modò illud ipsi surriperet quasi reliquia-
rum loco, "Vt quid inquit ista? cum forte adhuc in hac causa non moriat.
O me infelicem si post tres iam ad cœlum consensos gradus, quartus & vlti-
mus denegetur! Apprehensus, Convictus, Adiudicatus neci, vt in ultimo
hæcera, & Crucis paratae subtrahar, quam infame! quam durum! Vocatus
itaque ad cratrem seipso alacrior fortiorque apparuit, & sponso similius quam
morti adducto incubuit. Pleudo-Verbi Ministro insulæ obijcenti non Re-
ligionis sed prodigionis esse damnatum, iucundè & argutè respondit "Eum
qui obedit Principi reum non esse latæ Majestatis; se autem Principi legique
obedire: Lex iubet Sacerdotem in Insulam reducem morti tradi; Ego obe-
dientissime tradō corpus Regi, anitnam Deo.) Obsederat supplicij locum cum
frequentissima Nobilitate Comes Exoniensis ex Senatu Regio unus. Hic
Thomas suadere aggreditur ut nuperrimum (quod vocant fidelitatis) infurian-
dum iuraret, vitaque ex Regis clementia frui vellet; plures Sacerdotalis Or-
dinis in ea verba iurasse; plures rei habere dubiam atque controvferam, ple-
namq; inter doctissimos diffensionis. "Eo ipso ex capite, respondit Thomas,
non est meum illud pro certo iurare; neque si mille mihi darentur vita iura-
bo) Itaque iussus confitendit latens cursum, atque ex osculata trabe, reliqua eti-
am pecunia quam tulera in satellites stipatotescque & subiectum populum
paruit, hæc ad astantes clara voce promuniauit. "Sum Sacerdos, in So-
cietatem etiam Nomini Iesu adscriptus quamvis eorum trinitatus & indig-
nissimus: Id in indicio fassus non sum, sed reliqui probandum quod verti mihi
vitio non debet: neque enim me contribuit mortis metus, neque quod e-

1608.

ram negauit; naturae priuilegio ut mihi licuit quemadmodum cæteris, præter quam quod intelligo Magistratum moderatiorem non probare apertam accusati Sacerdotis confessionem, ne vltro mortem acceriamus, & iudicibus imponamus necessitatem contra nos lege agendi quam nollent. Trium testimonio damnatus sum dicentium me pluribus in locis cum tenerer in Arce captiuus scripsisse, *Thomas Garnettus Sacerdos*: Scripsi equidem, sed probari non potuit me scripsisse. Nouem annos impendi consolandis anima disque Catholicis, alijs aberrantibus reducendis in viam; nullam vñquam proditionem agitavi animo, neque agitari cognoui) cumque Ministellus malitiolè obijceret æquiuocè ista dici, "Nequaquam, bone vir, inquit, nam si æquiuocè agere voluisse, iam mihi esset viuere liberum priuilegio iuris iurandi modo propositi; Iurisurandum antiquo Regum more conceptum vltro obtuli me iuraturum, tulique in iudiciū consuetam eo tempore formam; adstat ad latus Minister qui eius habet exemplar: Istud vero quod nunc proponitur habet cum fidelitate Religionis præiudicium ita permistum ut nemo id Catholicus, mea quidem sententiâ, jurare possit.) Tum crestis in Cœlum oculis, manibus ad pectus decussatis" O me Felicem, inquit, cui hic dies fortunatissimus illuxit! Quid miramini me hoc dicentem? Evidem existimo neminem in mundo hac hora me feliciorem. Auertat Deus ab hoc regno iram suam, neque repeatat, obsecro, abeo sanguinem meum. Domine, nè statuas illis hoc peccatum; ignoscat Deus illi qui me perquisitoribus detexit; parcas apparitori qui me prehendit: condonet Londinensi Episcopo qui in custodiā dedit, & Secretario qui instigavit: Indulgeat Arcis Præfecto, & testibus quos ille produxit: Vtinam illos omnes possim in Cœlo videre vna mecum æterna frumenta beatitudine.) Recitata deinde precatione Dominicâ, salutatione Anglicâ, Symbolo Apostolorum, & Hymno veni Creator Spiritus, ad ea verba, sermone ditans guttura. subducto curru pependit, & animam innocentem tradidit Creatori, circumfusâ plebe prohibente succidi funem prius quam supremum exhalasset Spiritum. Acta sunt hæc Londini vige simo tertio Iunij Anni sexcentesimi octavi, dum numeraret ille ætatis annos triginta quatuor, Societatis verò vix integrorum quinque.

Certamen
alterum
Iacobi
Sharpe cū
parentibus

I X. Et hic quidem fulo sanguine lauream consecutus est immortalem. Videamus in alio genere certamē alium, & in parentum cōuersione frustra laborantem, quo discant qui præ-proprio ardore feruntur in affines reducēdos, quanto in discrimine veritati necesse sit, si suo magis ingenio, quam Superiorum secuti ductum se applicent: Quamuis enim iste non suorum, sed sui victor euasit, polliceri tamen idem sibi vnuſquique non debet, ne fidētiā quam in se cum certa spe collocat, fiducia quæ in Deo solo ponenda est, præponderante irruentibus hinc inde blandimentorum, lachrymarum, lamentorumque vndis obruatur & pereat. *Iacobus Sharpe* (dictus Pollardus) venerat sub hoc tempus Sacerdos ad Tyrocinium; Is in Angliam post abfoliū biennium, & vota nuncupata redux, hæc ad Glendinum Generalem sua magno conscripsit.

Admo-

Articulus Recurrende in Christo Pater noster; Pax Christi. Monstrabhipque
 to litteris ad tuam Domum Dedi, & vice mea ratione aliquam, & mea in pa-
 rentum meorum conuersatione studium intimaui; verum cum securus ac pu-
 taram omnia cuenerint, censui non ingratum tuæ Paternitati futurum (Su-
 periore id consilente) si huius rei exitum paucis aperirem. Cum à primo meo
 in Angliam ingressu læpius tum præsens per sermonem, tum absens per lite-
 ras apud parentes meos egism, ut nativo solo ædibusq; relictis alio le trans-
 ferrent, ubi ego familiarius cum eis versari possem, & securius illi faciliusq;ue
 Catholicorum frui consuetudine, ceu medio ad eorum salutem apissimo,
 tandem postulatis annuuae, fidemque dant omnia ex animi mei sententia
 præstituros; coquæ iam ventum erat, ut nihil præter ædes commodas deesse
 videtur: Ego onus hoc ædium querendarum in me lubens latulque susci-
 pio, sperans fore non tam loci amoenitate, quam Sanctæ Religionis dulce-
 dice capiendos: Sed eorum quos ego capere destinaram laqueos non cuasi Pa-
 rentes fruidem ut me circumuenient, ædes suæ spōte mutarunt, ad domum
 cuiusdam Doctoris Theologie, & apud istos Archidiaconi, sc. conculerunt.
 Amicos interim meos non amicè admonent, ut eo loci cum illis compuni-
 caturus accedarem: fraudem Catholicorum non tenerunt, vñscrumque ut ijs fa-
 tis facerem: Acquieui, & pridie Ascensionis eos conueni. Agi inter nos cap-
 tum de loci siti, & domesticarum retum dispositione: Illi se mecum profes-
 turos promittunt ad destinatum à me locum. Ista dum agimus, enī tibi su-
 pra nominatus doctor domini hanc cum uxore commoraturus accedit:
 Sancte mihi pridem & iuratus in litteris quæ extant scripsisset in hunc sensum;
 Nunquam Ætri faciem videam, si tibi saluos in domum meam ingressus non
 pateat & egredies; Quod & saepius fideliter præstisit, humeratq; modum
 tractando (me enim illius fidei totuta comiseram, hac ratione prodestis spe-
 rans parentibus) foris etiam apud parentes meos liberè conuerandi faculta-
 tem sub Archiepiscopi Eboracen sis publico sigillo impetratarat: ipse etiam mo-
 dom patris adduxit; & Irenarcha, à quo pridem titulus Sacerdotij captus
 fueram, conciliavit. Omnia ex anima sententia fluere videbantur: At dum
 postridie Ascensionis me ad iter accingo novas ædes cum parente petiturus,
 subito Irenarcha (cui pacis ut vocant Regia procuratio commissa erat) à pa-
 rente & Doctore vocatus aduolat; cubiculum ingreditur; multa de condicio-
 ne mea, de locis quæ frequentater am scilicet, accusat quod sacrum in no-
 bilis cuiusdam domo fecissem; Quid resuat? Ad disputandum nac provocat;
 tandemque parentum me custodes committit, ad hoc enim illi imputa-
 tem ostendunt ab Archiepiscopo concessam. Irenarcha parenti subdolè mina-
 tur me nisi cautele custodiat, multarique pecuniam imponit si cuando; duos in-
 super famulos addit qui satellitum vice nè de via domum versus claber ob-
 servent. Domum igitur parentum latè bēnōdictus adiutor, confidens vicini
 & cognati, aduentum & oratione sancta adgratulantur. Parentes hanc successum
 leti, & in fraude felices, nouis enī artibus aggrediantur. Boto spissis

1608. ecce iubent; pecuniam copiosam, vestes meliores; necessariae minime proponunt. Dies aliquot ut posui translegi amicorum vibrationibus detinatus, externa latitudo quod telum in animo uidebat mentientur. Instabat factio Gen. teostes, uehementerque me inuasit. defiderium dicimus illum inter Catholicos celebrandi; ingenium ad fugam conuertio; dum hanc medices, ad vicinam opidum ubi publicus conuentus agebatur inuitor. Anno, festi valere, ut nullus concionator ad disputandum, nullus Magistratus ad examinandum accederet. Conditione acceptant; progredimur. Erat autem illo in appido nobilis quidam Pastor, qui licet professione esset Medicus, & peritus uoris, auctoritate etiam pacis procurator, curam tamen scilicet gerebat animatum: Hunc ad me inuitant, ingenio subdolum, sermone blandum & totius in me conspi- rationis consicum; Clam vocatus ex improviso adest, salutem perbenigne, lon- go sermone de Religione agit; post leuem de re vna & altera controversia uelitationem, domum suam inuitat, vel potius pro auctoritate imperat, eâ legge ut si illum ego in partes meas, vel me ille ad suas pertrahet, libertate do- narer, sin minus, eâdem qua veni securitate discedere. Parentes in to nomi- ne legem accipiunt, meque post festa ad certamen paratum fors proximitunt. His ita constitutis, cogitare incipio de Doctoris dubia & suspecta fide, & de dolosis parentum artibus, qui non solum mihi in Religione acquiescere nol- lent, sed nihil non agerent ut me ad sectam suam pellicerent. Quare iterum fugam mihi consulere statui: Nocte quadam parentes cubitum conesserant, famulis ad fores ledere solitis remotis; egredior igitur; ostio clavi obliterato omnes includo; cephippo framoque onustus ad equum octavum festino. In-clusi animaduerentes, clamant; per fenestram prosiliunt; nudis pedibus in-sequuntur; allequuntur, in equum manum injiciunt: Hac spe frustatus ad pedes prouoco, cogitans domum Catholici quindecim milliaribus distan- tem. At illi vicinis excitatis vias insident, equites pedestresque sequuntur. Cur- su & sudore fesso: ad non occurrit quam ut in sequentibus me offerem do- mum reducendu. Parentes hac potiti victoria omnia diligentius obseruant; vectibus ferentes manuunt fenestras; Interdiu Mater cultus erat, nec licuit ab e- ius latere discedere: Noctu Paper codem mecum in lecto decumbebat: Alijs enim me credere non sunt ausi suspicionum plenissimi, ut ne consanguineos quidem ad colloquendum admittent. His per aliquot dies transactis ducor domum Doctoris iam dicti; manu dñe quaque, parente, comite. Quoti- dias cum eo disputationes habui (maxime de Canone scripturz) & omnia comitatis officia. Cum nihil verborum lenocinij argumenti que proficeret, suauit parentibus longiore opus esse mora, non dubitare se tandem cui curum multos enim singebat. Secordotes & Laicos complicitos ad suam traxisse Re- ligionem.

Domum rursus redi, ubi mihi permoleste accidit quod cum Catholicis ad me misissent quandam in habitu pauperis qui me inuaseret, cognoscere que quo loco res meae essent, parentes antequam inter nos agere possemus precepimus

prehensum ablegari curarunt Eboracum ad carcerem vbi etiam nunc detinetur. Nec contenti omnem ad me aditum amicorum præclusisse, Hæreticos quotidiane admittunt, vt si non ratione conuictum, importunis faltem disceptationibus oppresum ad sua allicant. Hæreditatem amplam pollicentur, pecuniam ter mille aurorum, ædes, suppelleculum ostentant dientes, *Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraueris secundum fidem nostram.* Nuptias proponunt, vxorem & dotem amplam, & ante omnia spem prolis ad bona possidenda: Hoc Mater urgebat maxime, prole post mea relicta abeundi quo liberet futuram potestatem. Erant hæc leuiora: Actius profecto percellunt parentum continuæ preces, lachrymæ, ploratus, oculos videre lachrymarum imbre madentes, faciem macie tabescentem; verba audire quæ possent cor lapideum emollire. Non vana fingo: Quid ego dicere, quid cogitare potui, quando videre cogebat utrumque parentem genibus in terrâ prouolutis, & elatis manibus has voces miserandum in modû eructantes: Miserere nostri Fili mi, miserere nostri, miserere Genitoris, miserere Genitricis, miserere uberum istorum quæ te lactauere: Vitam à nobis acceptam tu morte compensabis? Miserere saltem canitiei, misericordie senectutis; noli canos nostros cum mætore ad inferos deducere; noli instar serpentis materna vicaria corrodore. Nihil te mouet materna facies rugis plena, madida lachrymis; nihil paterna pietas, nihil Dei Religio? maledicta hora in qua genitus es, & tempus quo te in studijs aluimus: Itane Patrem, Itane Matrem Filius deseret? Accipe prius cultum, ingrate Fili, (cultum mihi obtulerunt) & cultivo hoc iugulum nostrum pete, ne videre cogantur tuum infelicem exitum. Hæc centies (nihil addo) hæc pœnæ continuo ingeminarunt; Non erat locus, non hora, non colloquium, vbi hæc lamenta aures non verberabant meas. Quis mihi quæso lenitus inter tot lamenta esse potuit! Non potui sanè non dolere, sed Salvatoris dicto solatus dolorem lenij. *Qui diligit Patrem & matrem &c.* Occurrit etiam celebre illud Heronymi dictum, viuâ certè hypothesi depictum; "Si mater (paro crine, scissi vestibus ostendat ubera quibus te nutrierat, si pater in lumine laceat; per calcatum perge Patrem, sic cisis oculis ad Crucis vexillum euola; solù pieratis genus est in hac re esse crudelē.) Hoc ego spirituali solatio animū refeci meum: hac me armaturā contra omnia carnis & sanguinis tentamenta defendi. Dū vero hæc aguntur, Archidiaconus ille, de quo supra, me ad prandium sollicitat; vbi cum pro more multa promuntur, sermo tandem incidit de Edicto recens à Rege edito, quo Sacerdotes onines ex Anglia relegabantur. Ego hoc nuntio letus capi me Sacerdotem prodere; (Parentes enim hoc celauerā) & Edicti ut beneficio volui pro libertate potiunda. Egi saepè cum parentibus, sollicitauit amicos ut suaderent, nè forte si palam pro Sacerdote agnolceret, in redditu esset maius periculum. Sed nil preces, nil argumenta mouerunt, præualuit intentis spes futurū me aliquando eiusdem cum ipsis Religionis. Volui me pacis Praefecto palā pro Saerdote sistere, Sed nec hoc licuit, omnia ad me intercluso adiut: Opportune accidit, ut saepè nominatus Doctor me per literas ad disputandum inuitaret

1628. inuitaret, idque publica auctoritate: Libens partui: Intencattra, petij ut copia mihi fieret Edicti de Sacerdotum exilio: Ut legi, rogatus an essem Sacerdos, vltro agnoui; cupiens eo vti quasi beneficio; sed res ut optabam non successit. Confestim enim Eboracum mittor ad Cōsiliarios Regios, dictincorq; ad septem hebdomadas expectans supremi Pr̄esidis voluntatem. Quo interuallo cauerant Parentes nē communi cum ceteris Sacerdotibus carcere clauderer, nē ex ipsis confortio fortior euaderem; sed domo perditissimi Haereticī, Catholicisque inimicissimi, à quo præter iurgia, blasphemias, & turpissima quæque nihil audire potui. Et nē requies villa daretur, aderant Parentes; Mater à mane ad vesperam in eodem mecum cubiculo manebat, vt vel lachrymis me emolliret, vel quidquid literarum ad me scriberetur interciperet, & Catholicorum congressum auerteret: sedenti assidebat, comitabatur ambulantem, excuntem insequebatur. Si horas legerem (nam fuit omni tempore copia Breuiarij) occluso cubiculo fones obleruabat; Cum quoquinque agerem aderat, & omnia discutiebat. Conuenire me volebat quidam Catholicus, & quò minore cum suspitione veniret accessit Ministro comite. Hunc mater inuitat ut mecum disputeret. Ille ridiculè fatis mirari se dixit quod ego neglecta fide Regni, sibi multisque alijs ignotam Religionem amplectiter: Canceris cultos adstans, Indignabundus, Quid, inquit, tu fidem istorum ignorare te dicis, cum cam tencaris impugnare, apage vias tuas, & contumelijs oneratum eiecit domo. Mater Catholicis omnibus imprecabatur tanquam seditionis perduellibusque: Inuichebatur in eos qui quidquam suppeditarcnt aut vestis, aut pecunia, aut hospitijs; In Sacerdotem præfertim quandam ætate venerabilem, doctriñā clarum, qui eo in carcere detinebatur, dicebat enim illum pervertisse filium. Volut tandem mecum ipsa rem confiscare: Conclaves frequentat; & si quid contra Catholicos dictum fuisset ad me defert, & conatur suadere: inuitat ad audiendam concessionem, pollicetur locum in templo secretū, sermonem futurum de rebus quæ aures meas non offenderent; lanam offert quā aures obstruam modò velim vel ferme interesse. Ut vidit immotum, rufus ad lamenta se conuertit: Nihil ergo facies mei causa, Fili? Ego vestra adirem templa, audire sacra, neque tamen arbitrarer me quidquā conscientiæ meæ nocituram. Hoc omnes Doctores nostri facerent: Tunè prudentior? Ego pro te in die Iudicij stabo, pro te respōdebo. Conscientia docet colendos esse parentes, tu illos negligis: Multiplicas preces quasi non possis sine illis saluari; Colis imagines, cùm Deus solus sit coleridus: si tamen vis mecum domū redire, hæc omnia tibi permittam; tecum orabo, tecum ieunabo, & tuo nomine elemosynas quas voles distribuā. Nihil horum te macuerò infelicem matrem &c. Similibus enim centies repetitis me à mane ad vesperā fatigat. Malunt me Carcere perpetuo teneri quām ut exul proficiscar, quò conspectu meo liceat frui; Hoc agunt apud conciliū Regium, & Iudices; oblatā etiam pecuniā flagitā: Illi annuunt, modò velim interesse cōcioni, vel iusurandum recens cōpositum iurare. Ego offero me cōcionanti ad futurum, modò liceat mihi confestum eodem loci de sublimi verba ad populū facere.

facere: Non placet: Frequentes interim me adeunt Pseudo-Euangelij Ministri: Nullum enim doctrinam insignem præteribant parentes quem ad me non adducerent; Dominus dedit os & sapientiam, quibus & opponentium rationibus, & audientiæ expectationi videbar fecisse satis.) Hæc ille ad *Class-dium*. Tum exul primum, deinde redux in Angliam post annorum aliquot labores Professus quatuor votorum duodecimo Maij anni sexcentesimi vigesimis secundi, non diu superfluit.

X. Eo fere tempore quo hic in exilium pulsus alias sedes quærere iussus est; *Guilielmus Wright* Anglicanæ Missioni additus est ex Germania Superiori. Natus Ebbraci, & artibus quibus liberales doctrinæ continentur instructas, Auunculi Sacerdotis operâ Rhemos transmissus, aliquanto post tempore Romanum profectus, in Societatem cooptatus est, octavo Decembri, anno sciculi quingentesimi octogesimo primo: Dum peracto Tyrocinio humano-ribus repetendis, & Logicæ deinde inchoandæ admouetur, incommodâ vltus valetudine, trittitur Vieniam Austriæ. Isthic feliciter confectis studijs, bis Philosophos explicuit, ac tertio Græcijs Scinorum; Tum etiam Theologos totidem fere per annos: Verobique Sodalitati Beatae Virginis Annuntiatæ dirigendæ Praefectus, Ferdinandum secundum frequentem habuit auditorem, qui in omni vita beneficij memor non minus absentem per literas coluit quam prætentem perorantemque coluerat. Doctor Theologiae renuntiatus, & quatuor nuncupatis votis, anno sexcentesimo secundo Alphonso Carillo earum Regionum Provinciali iunctus est socius. Sed cum sublati dispersisque per temporum iniuriam viris in nostra Missione claris, vnde conquire-rehtur qui eorum locum cum dignitate implerent, Personius literis *Claudij Generalis* munitus, *Guilielmum* ab extetis ad domesticos labores auocat, & in Angliam destinat. Vix octo menses consuetis nostrorum occupationibus impenderat, indicio nescio quo proditus capitur, & in Arcem Londini compingitur. Reintellecta, Salisburius Comes Praefecto Arcis renuntiat non esse hunc hominem qui se regni Reipublicæ rationibus misceat aut eo loco tenendum, miseretur potius ad Episcopum, Doctumque quempiam cum quo de Religione decernat. Richardus Battrosties per eos dies in Archiepiscopi Cantuariensis iura intrauerat, (vir austerus & rigidus) hic post breuem de Religione sermonem, ducendum tradit ad Alburn-Leonem cum mandato ut ne cuiquam ad eum patet aditus: "Id mirum est (inquit *Wrightus*) Ego enim à virginis iam aoris familiariter versatus sum cum similis vobis lectæ hominibus, atque illa unquam intercessit offendio: Nunc in Patriam redux, ab omni arcere commercio? Durus id quidem, sed si ita fieri necesse est, ontpugno.) At vii comitas & existimatio doctrinæ pluribus aperuit aditum, non ad eis solius praæfens, sed ad plurius oblatum sempiternum. Eodem carcere tenebatur Pseudo-verbi-Seminator (sed de concione postulatus pronuntiatus contra Ministros coniungaros; Hic fidem se obtulit & præstidit interpretari, siue literatissimis vtrio citroq; mittendæ, siue quidpiam aliud amicis significandum.

Guilielm.
wright ex
Germania
in Angliam
trajcit.

Capitul. 8.
Ministros
duos con-
uertit.

1609. Ita Deus in se sperantes nunquam destituit, & fidum interpretem præmio inexpectato donauit: Nam abdicatam quam habebat Ecclesiasticæ possessione, Catholicis se adiunxit. Alter quicum ante captiuitatem fuerat ei consuetudo, ut intellexit teneri captiuum obtulit ei, si posset euadere, domum Cætabrigiæ, in qua tuto lateret, & ad præsens subsidium florenos quinquaginta. *VVrigbtus memor Religiosæ modestiæ recusatâ pecuniâ, & actis humanè gratijs,* " De domo, inquit, ve vides prouidit Rex; si verò migrandum mihi sit extra Insulam non decrunt viginti in quibus humanissimè recipiar; tu cùm uxore oneraris & liberis, & domum & pecuniam habes ad vius vitæ magis necessariam; Neque deerit mihi argentum & aurum in Dei Prouidentia conquiete.) Valuit ea moderatio & frequentior de vera fide sermo ad hunc etiam deuiantem in rectam viam traducendum. Neque cum vlo genere hominum libentius disceptabat quam cum huiusmodi sciolis, qui vel experiundi causâ, vel suæ ostendandæ scientiæ accedebant; Cùm enim non magno negotio quam leviter tincti, quamque essent impares ad propugnandum, refutandum, ut quod suscepissent ostenderet, vel ipsi met, vel certe assidentibus suadebat non tam facile credendum Magistris qui quæ tenebant tueri non possent.

Grassabatur per id tempus Londini pestilentia, à qua nec carcer immunitus fuit; eo in discrimine cùm surdas Bancroftij aures frustra pullasset postulans migrationem, ad ingenij artes conuersus, clavis effigiem quam Carcer cludebatur conspirantibus pluribus in argilla vel cera adumbratam tradit noto aurifici ferro effingendam, & arte propria elabitur, custode ex industria ad tabernam auocato. Inde procul Loundino in Lecestrensem Prouinciam semi-gravis, illius residentiæ iecit fundamenta, rexitque per annos duodecim, magna cum animi moderatione; nec interim à laboribus, solitiue Societatis Ministerij cessauit, docendo, exhortando, confirmingo Catholicos, heterodoxos quam verbo, quam libris scriptis resellendo. Multos sane mouit admiratio videre hominem extrema penè ætate, plurimaque literaturæ, qui in celebribus Academijs Philosophos Theologosque explicarat, ad Abecedarios pueros, & infima Rudimenta descendere, in his totos dies versari, haec sedulo docere; id quod non libenter solum sed cum voluptate quadam & hilaritate faciebat. Denique eo in munere confenuit: Nam famulum qui postremis annis illi ministrabat, rudem & impolitum, rudimentis imbut Latinæ lingue, & id munere non nisi cum vita deposituit. Decennio prius quam è viuis discederet Asthmate tactus, (quod pulmonum vitio, & pituitæ grauedine in Orthopno. iam degenerauit cum perpetuo vitæ periculo) palæstram habuit virtutis amplissimam, Medicis affirmancibus subitanæ morte in Asthmatis paroxysmo extinguendum. Sed effecit vir solertissimus quam quotidiano Missæ Sacrificio, quam precum assiduitate, quam sui inspectione, & mortis ipsa memoriâ, ut nè mors illi subita aut improvisa accideret. Toto enim decennio inter acerbissimos quos patiebatur dolores, rarissimè Sacrosanctum Sacrificium; aut statas preces intermisit. Patientiæ vero argumenta fuerat plene admiranda;

et cœli

etiam licet quotidie propemodū grauissimis accessibus vigeretur, ut praefatos 1609.
terret doloris acerbitas, non aequaliter solum constanterq; ferebat, sed & leprose In vītione
aliquo condiebat singula, nihil ore frequentius versans quam, *Da patientiam*
Bone Iesu, & amore m; auge penam & dolorem: Deo gratias; infinites in in-
finitum, Deo gratia. Accesit ad meritorum cumulum postremis mensibus
calculi dolor, qui Religio um hunc militem, multā sui victoriā, multis patien-
tiae, caritatis, fidei, aliarumque virtutum actionibus nobilem sustulit ad de-
cimum octauum Ianuarij diem, Romanæ Petri Cathedræ Sacrum, (quam Ca-
thedram summo studio semper deferiderat) sub decimam manutinem, post-
quam Canonicum Officium perfoluisset, Coronam Virgini Matri obculisset,
& Psalterium Iesu, Litanias, aliisque preces recitasset, solitā mentis serenita-
te nemini vicinæ mortis suspicitionem faciens. Paranti se cuidam ad Missam Sa-
crosanctam oblationem; *memento mei*, inquit, *ad altare;* Que facie illi vici-
ma verba. Nam subito in deliquium incidens, Extremā vocatione inunitus
placidissime obdormiuit, Anno socii sexagesimi trigesimo nono; et annis
septuagesimi nono, Societatis sexagesimo. Quoniam inter acerbissimos do-
lores mentem in vna re qualibet licet pia figere noni dabatur, proposita sibi
quasdam quasi coronulas breuium aspirationum quas interduo noctuq; vel La-
tinè, vel vulgari idiomate percutteret, & asperitatem crucianum tractigaret;
Quarum exemplar hic adscribere non erit inutile. Loco orationis Domini-
cæ, Verbi gratia, recitabat Gloria Patri, & Filio & Spiritui Sancto, Sicut erat
&c. Tum.

Precandi
brevis for-
mulæ.

Pater de Cœlis Deus, Miserere nobis. Decies.

Fili Redemptor mundi Deus, Miserere nobis. Decies.

Spiritus Sancte Deus, Miserere nobis. Decies.

Sancta Trinitas vnius Deus, Miserere nobis. Decies,

Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis. Decies,

Repetito ad singulas decades Gloria Patri.

Eodem modo distribuebat in Classes Angelos omnes & Santos:

Incipiendo à Beatisima Virgine.

Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in homi-
mortis nostræ. Amen,

Omnes Sancti Angeli intercedite pro nobis. Decies.

Omnes Sancti Archangeli. &c.

Omnes Sancti Principatus, &c.

Omnes Sanctæ Potestates, &c.

Omnes Sanctæ Virtutes, &c.

Tum de reliquis a' iain. Omnes SS. Dominationes, omnes Sancti Throni;

Omnes Sancti Cherubini: Omnes Sancti Seraphini: Omnes Sancti Spir-
itum ordines. &c.

Allam deinde Patriarchis & Prophetis & ecclasis per ordinem Licetiamem
Sanctis.

1609. Modò sententiâ aliquâ in similem ordinem distributâ se solabatur; ut loco orationis Dominicæ,

Pervulnera Christi deleantur nostra delicta.

Fasciculus Myrræ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur. Decies.

Da patientiam Domine & amorem , auge pñnam & dolorem.

Decies.

In die Iudicij libera nos Domine. Decies.

Benedicam Dominum in omni tempore. Decies.

Infinites in infinitum sint Deo gratia. Decies.

Et pro Defunctis. Millies , millies requiem æternam dona eis Domine.

Tum. Et lux perpetua luceat eis : Quinquagies.

Inserit is ad singulas Decades, millies &c.

Cuiusmodi precum formulæ numerantur in eius Autographo plusquam viginti; quò & varietas pareret oblectationem, & breuitas acueret attentionem: Quæ si cuiquam videantur protanti viri grauitate exilia, sciendum est Deum benigno semper oculo humilia respicere, & sublimiora cui vult & quando vult donare: Et huiusmodi orationes breues , ut est in Proverbio, cœlos tanquam iacula penetrare.

Robertus Jones Su. perior post Holtbeyū. In missionis per Angliam curas Anno sexcentesimo nono successit Holtbeyo , Robertus Jones Salopiensis , Is qui Romæ in Societatem adoptatus alterius seculi anno octogesimo secundo , post studia sublimiora in Societate decursa, fertur Philosophos in vrbe triennio explicuisse. Vir Mariæ partibus potius quam Marthæ deditus. Itaque sedente illo ad clauum , onus agendarum rerum Richardo Blondo plerumque velut administratori incubuit.

Eius literæ ad nostros Robertus in communes literas ea digerit quæ ipse experientia magistrâ didicerat , & à nostris obseruanda existimarat , quas hic recitasce è re nostra futurum arbitror: sic enim ait. Tertius iam agitur annus ex quo onus hoc meis viribus longè dispar tubiui: Non igitur ab officijs mei ratione alienum videbitur si meam in onere portando incuriam ijs (quibus pro modulo meo possim) modis redimere iam tandem & compensare nitat. Cogitans mihi quâ viâ quoque modo hoc præstare possem, id opportunè occurrit ut ex ijs quæ in hac messe experientia iam didiceram, Religiosa nostri instituti placita , & pia Superiorum monita, de integro tam mihi quam cæteris laborum Socijs sub eodem vexillo militantibus ardenter sequenda & accuratius obseruanda proponerem. Eo quidem magis hoc in animum induxi meum , quib[us] Socios indes multiplicari , longis terrarum tractibus disiisci & disiungi , persecutionis accipitatem augeri & reudeccere animaduerto : Vnde fit ut à frequenti Superiorum accessu , & à solitis illis cohortationibus & colloquijs , quibus non raro olim Paterfamilias , & tota simul familiola se mutuo iuuabant , nunc (prò dolor) iniuria temporis interdicantur : Id hac tempestate non permititur quod

quod tunc operariorum paucitas tolerabat, & aduersariorum conatus non tam opere tetradabat. Quamvis autem singulari Patris nostri de nobis cura prefecti, rerum spiritualium sparsim pro locorum opportunitate sunt constituti, & nemini necessarius ad superiorum priuatim negetur aditus, cum tamen ex praesenti rerum statu adeo turbulentio, & ex omni parte periculoso, in magnis redacti simus angustias, multisque iam priuemur administris, pernecessarium est ut quisque sibi summa quadam solicitudine ac vigilancia inuigilet, & le tui officij iokerem censorem, iustumque suarum actionum iudicem coram Deo tuo constituat; vt hac ratione quasi purgato mentis oculo, quid statuerit facilius deprehendat, ad tua munia persoluenda commodius se accingat, & ad superna præmia capessenda vehementius anhelet: sed ut hoc optimissimum ministerij nostri tractinium rectè fiat, dirigiri debet ad propostam nobis vivendi normam, quam in disciplinae nostræ lationibus tenetis, & moderatorum dictatis exequendis consistere inter nos tam liquidè constat, ut superuacaneum sit hoc ullis confirmare rationibus. Itaque ut hanc laudatissimam sui ipsius quisque rationem ineat, suorumque progressum verus indagatur existat, lati sententia Patris nostri literas paternicas, antecessoris mei temporibus ad nos scriptas, studiose reuoluere, & sagaciter trutinare; Cum enim ad particulare huius Missionis bonum de industria diriganter, & ad omnia pericula interius exteriusque vitanda aptissimè designentur, in illis profecto tanquam in speculo contemplati licet quales simus, & quales esse debeamus. Ut autem maiori cum fiducia, alacritate, expectatione bonorum euangelium, ad ea ritè perpendenda & efficaciter adimplenda, quæ in ijs literis de virtutibus maximè necessarijs dicuntur ascendat, haec pauca experimentis comprobata subiungam.

Caritas &
zelus ani-
marum
comme-
dantur.

XIII. In primis quod attinet ad caritatem & animarum zelum, comprescripsi specialem quandam Dei Prudentiæ erga eos in quibus horum cœlestium charismatum sincerus seruot & defæcata virtus, absque ullâ terrena corruptionis & mundanae caliginis admixtione viguerunt. Hos in medijs pressuris summisque discriminibus constitutos, multi Orthodoxi angustiati etiam afflicti expetere, atere, fouere consueuerunt. Horum industriâ, vel potius ad hos (ut plurimum quidem inter pauperes Catholicos degentes, eorumque turram gefentes,) præter omnem spem & expectationem diuersa subinde missa sunt quasi cælitus subsidia, ad plurimorum inopiam sublevandam, & ad fiduciam in Domino firmiter collocandam. Hi tamen ex intuitu solùm diuinis operis quod præ manibus habent negotia sua tractent, proprijs cœmodis non inhiciant, superfluitates omnes amputant, curiositates trueltas, quas circa vietum & amictum mundi dilectores sectantur, patui pendunt, & sic (mixta Apostolicam doctrinam) forma facti gregis, ubique & in omnibus se accommodant prout eosdem necessitas exigit quorū cura illis à Christo Domino demandatur. Hoc siquidem modo omnibus omnia facti ut omnes fatus faciant, efficacius omnium diuinorum distinguimus perficiant opus, quod est

1609. (vt testatur Beatus Dionysius) in auxilium animarum cooperari Deo. Hoc opus, hic laborerat Dei Filio in terris, hoc vult, hoc sitit, hoc præcipit iam regnans in cœlis: Ad hæc mercimonia coëmenda suæ Majestatis altitudinem ad nostræ mortalitatis ergastulum inclinavit. Non est ergo mirum eos qui per harum excellentissimarum virtutum imitationem Nuci suo & Antesignano appropinquant, omnibus esse gratos, omnibus placere, displicere nulli, multisque præterea Diuinæ bonitatis dignationibus insigniri, quæ alij in ea reforsitan incuriosis nimiumque remissis non conceduntur. Quin etiam saepè accidit vt cum aliquibus Christi & Sanctorum eius vestigia languide æmulantibus hæc præsidia cælitus subtrahantur, nullibi propemodum sua forte contenti sint, atque adeo paucis cordi, multis onerosi, sibimetipsis graues, alijs difficiles reddantur, vt paulatim ad exteriora diffluentes, & transiuntia huius seculi solatiola (in quibus non est requies cordis) queritantes, perarduum sit Superioribus de illis disponere. Non inficior (quantum ad modum locumque laborandi opportunum spectat) horum dierum difficultatem, Catholiconrum penuriam, piorum omnium continuam vexationem, aduersariorum machinationes plurimum impedire quominus quorundam etiam strenue in vinea Domini laborantium iusta desideria compleantur: At hoc Dei beneficio euenire credendum est, nimirum ad eorum patientiam cumulatius remunerandam, & ad eorundem certamina certius tutiusque probanda: Nam nec hisce incommodis ipsi diuexantur, nec in Provincia suscepta consernati torpescunt, quin potius per omnia Diuinæ voluntati se conformantes, pro bonis à Deo sibi traditis ad lucrum apportandum desudant. Hinc etiam sit ut qui hac Christianæ dilectionis flamma succenduntur singularem conciliandi sibi animos hominum prærogatiuam habeant, non modo fratrum, domesticorum, amicorum, sed aliorum etiam bono pacis aduersantium, quorum benevolentiam etiam dexteritate captant ut multos ad meliorem frugem, & ad veram nobiscum amicitiam incundam reuocent. Operæ pretium sanè est nostrisque constitutionibus consonum ut nostri (præsertim qui in Missionibus discentientur) omnes, quartum in illis est, etiam aduersarios faciant benevolos, suisque conatibus adstipulantes: sic enim primùm exspectatus ad plures Christo lucrando aditus patefiet; Deinde succedet proxima dispositio ad caritatem illam vniuersalem amplexandam, quam particulari præferendam esse monet B. P. Ignatius; Denique ex hoc dilatato corde, ex hac generali dilectione erga omnes Christi languine redemptos, solidabuntur mutuus ille inter nos ipsos amor & vnio quæ nobis summopere commendatur, & sine quibus Societas nostra nec regi nec conseruari potest. Pro huius confirmatione audite B. P. Ignatium dictantem, præcipuum vinculum ad membrorum inter se & cum capite suo vniōnem, esse amorem Dei, cum cuius diuina ac summa bonitate si Superior & inferiores valde vnitæ fuerint per facile interscotos vniuentur; idque per eundem illum amorem fiet, qui à Deo descendens ad omnes proximos ac peculiari ratione ad corpus Societatis pertinget.

Verum

Verum sicut Diuinus hic amor multum confert ad vniōnem, ita ē contra sui ipsius Amor (vt idem B. P. affirmat) grauiſſimus huiusvniōnis & boni vniuersalis est hostis. Quām verò perniciola sit & ab omnibus vitanda hæc vniōnis tinea, vel ex eo colligitur quod in magnum proximorum dāmnu vergat, quorum æterna salus, quæ post propriam perfectionem & salutem nobis vt finis proponitur, sine hac charitate & perfecta in omnibus cohærentia difficultime procurari poterit; Et vt omittamus ea quæ huius rei gratiā in nostris legibus & instrūctionibus toties inculcātur, hæc ad hanc messem spectantia ab vnu quotidiano cognita breuiter adiiciam. Noui multos Catholicos, eosque prudentes, noui multos Dominico gregi nondum aggregatos, à fide tamen & pietate non auerlos, qui nobiscū potius tractare quām cum cæteris ob id potissimum se malle fatentur, quoniam in iudicijs cōlensionem, in consilijs pulchram quandam inter nos harmoniam percipiunt, & ideo tutius se, sibi, suisq; rebus, tam caducis quām in æternum manūris consilusturos existimant, si lub firmis huiuscmodi, & quasi à Deo stabilitis, vt putant, auxilijs gubernentur: Nec defuere Hæretici, alioquin cordati, qui ijdem rationibus ducti afferere non dubitarunt, si vñquam contingeret vt Papistæ fierent se cum nostris solummodo acturos: Huius prædictionis felicem euentum multorum probat conuersio nostrorum operā per Dei gratiam procurata. Sed illud est maximè admirandum quod nostræ Societatis homines à pluribus Catholicis penitus ignotis, nullaque proflus priori intercedente cōsuetudine, per solam speciem exteriōrem dignoscantur, nempe per modestiam, Religiosam conuerlationē, colloquia lale conditā, per Sacrosanti sacrificij vni-formem celebrationem, & alia huiuscmodi indicia: vt verissimum sit illud B. P. Nostri Elogium, conformitatem scilicet nobis tum in interioribus tum exterioribus esse valde necessariam. Missis exterioribus, quæ per le nota sunt, & (si interna salua ac sana sunt) à rectitudine vix aut raro deviant, hæc de interioribus intimanda iudicauit.

XIV. Non vñ latet quām medullitus mentes nostras penetrare & posside- De Con-
se debeat illa Beati Pauli ad Timotheum exhortatio, quā monet, vi fidelem sentione in
sermonem, doctrinam sanam, verbum irreprenſibile amplectatur. Certè opinio-
ni mea fallat opinio). verbum hoc irreprenſibile, non tam Beatissi- bus.
mo Timotheo, talis tantique Magistri discipulo, & Dei spiritu edocto fuit
necessarium, quām nobis hīc laborantibus, vbi lux veritatis densissimis te-
nēbris obvoluitur, n̄ evidelicet, (vt afferit idem Apostolus) *velut parvuli flui-*
ctus. *V* circumferamur omni vento Doctrinae, in nequitia hominū in astu-
tia ad circonventionē erroris. Scitis quot nouitates, iūspicioneſ, vanitatiſ, erro-
reſ, offendiculaſ, nonnulli circa Hæreticorum Ecclesiās frequentandas, concio-
neſ audiendas, & prophānum illud infidæ fidelitatis iuramentum sparserint;
scilicet præterea quām l. benter quidam alij quosdā ex nostris harum macularū
vnā vel alterā cōspergere voluerint; adeò vt ij qui talibus imposturis impete-
bantur nō sine difficultate & molestia sele ab illis extricare potuerint; Et veroſi-
mile est quādam iūspicioneſ circa iuramentū illud in quas domestiци quidam

1609. adducti sunt fuisse subortas , vel ex amore amicorum inordinato , vel potius ex præcipiti , & minimè approbata eorum commiseratione , nè luis spoliarentur facultatibus , vel certè verbis incautè dictis quæ ad pravum sensum poterant derorqueri . Absit autem à nobis ut aliter hominibus placere studeamus , quæm honor Iesu Christi , & invicta veritas præmonstant , si hominibus placet rem (ait Apostolus) Christi seruus non essem . Quocirca (Patres fratrelque dilectissimi) cùm Regnum hoc afflictissimum innumeris abundet corruptelis , & diuersæ insidiæ nobis tendantur , omniumque oculi & aures in nos potissimum conuertantur , ita in omnibus (p̄slerim in doctrinæ sanæ puritate letuanda) exhibeamus nosmetipſos sicut Dei Ministros , ut vniuersis ad salutem æternam via plana præparetur , amicis calcar ad iter alacriter arripiendum addatur , inimicis nullum obijciatur offendiculum . Et ut hoc quod ad doctrinam pertinet facilius exequamur , pauca adhuc attexam , nè forte subrepatur inter nos iudiciorum diuersitas , quæ fraternam violet vniōnem , & debitam minuat subordinationem . Obscero igitur vos , & secundum eam potestatē quæ mihi omnium indignissimo concessa est , fraternè moneo , ut quæ vel à Sede Apostolica , vel à Patre Nostro Generali statuta & stabilita sunt , nobisq̄ue in hoc emporio negotiantibus commendata , integra prorsus & inuiolata ab omnibus seruentur , neq; vlli nostrūm liceat illas aut alias id generis præscriptions , à propria & germana significatione ad peregrinos & sinistros sensus infletere . Ab alijs vero paradoxis , nouisque dogmatibus quæ magni momenti sunt & singularitatem lapiunt , & quæ deprauatis hisce temporibus magis ac magis disseminantur , omnino cauendum est , nec ulterius in ijs progrediendum quæm à tribus vel pluribus (si commodè fieri possit) ex grauioribus & doctrinoribus Patribus mature rem totā perpendicularib⁹ permittitur & cōprobatur . Hinc profectò iperandū est , vt sicut hactenus per hanc agglutinationem affectuū & sententiarū pro Dei gloria amplianda conspirantiū res nostræ , licet initio parcæ à Deo tamen secundatæ in immensum creuerint , ita in posterum Deo ijdem pijs conatibus fauente , nobisqne eandem morum similitudinem Deo nostroque Instituto coniunctam prosequentibus minimè dilabantur .

De oratione.
ac.

XV. Iam vero ut de oratione aliquid dicam ; nemo est qui nelciat , quantopere nobis in agone , licet gloriolo , periculo lo tamen , certantibus , flagrans ac sedulum requiratur orationis studium ; Quo nemp̄ hinc necessitates , miseras , defectus fragilitatis humanæ perspicue cernimus , illinc Dei clementiam ad subveniendum paratissimam confidenter intuemur , quo etiam diuinam eius sapientiam de rebus gerendis consulimus qui non fallit , eius imploramus auxilium qui implorantibus dexteram porrigit , quo etiam eius confortium affectamus à quo sancta desideria , recta consilia , & iusta sunt opera ; quo deniq; adeius amorem citius inflammamur , ex quo tanquam ex uberrimo omnium bonorum fonte bona omnia dimanant , & de quo (vt ait B. Gregorius) est singulare mandatum , quia quidquid præcipitur in sola caritate solidatur , nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis , si non maneat in radice caritatis . Quid plura ? Cùm tantis iactemur fluctibus , tantis premamur angustijs , tot encruciemur

eneruemur distractionibus, cumque corpus quod corruptitur aggrauet animam, quam avidè ad tranquillam Orationis Stationem contendere debemus, in qua ad animam corporis restringem spectat interiori iudicio (vt ait Sanctus Leo) ab inconvenientibus exteriora frēnare, vt à corporis cupiditatibus sepius libera, in aula mentis possit diuinæ vacare lapietia, vbi omni strepitu terrenarū silente curarū, in meditationibus Sanctis, & in delicijs latetetur eternis. Ex animo fateor meipsum aliquoq; nonnullos in hoc Sancto exercitio clangentes à recto nonnunquam negotiandi modo deflexisse. Vigilemus ergo & oremus praepudente Domino ne intremus in tentationem, non quamcunque, sed eam quæ superat nostras vires, & quæ plerumque ob magnam erga benignissimum Dominum ingratitudinem, nimiamque in Dei seruitio oscitantiam permititur, & multoties ita ingeminatur, ut itellaz, quæ ad primi mototis motum non mouentur, de Cœlo quandoque cadant. Nostis verborum sensum; nostis & exemplum, quod eo magis est metuendum, quo pluribus experientijs instruimur stellam è Cœlo inter mundana periplemata cadentem ab omnibus pro omnium periplemate reputari. Tanti casus, tantæque ruinæ originem ostendit B. Basilius cum inquit, A Religionis instituto quidam fere deficiunt; causæ sunt istæ: vitiorum intemperantria, laborandi fuga, (ad quam reducitur orationis neglectus) iudicij corruptela, cordis instabilitas. Cæteris omissis, laborandi fuga nobis ad hunc laboris locum destinatis est multum formidanda: Institutum nostrum postulat magnos labores; Otium philautiæ mater est, vitiorum nutrix, heroicarum virtutum nouerca, Religiosæ disciplinæ remora, feruoris erugo, ad omne malum propensio; non igitur torpeamus, nechuc illuc sine causa cui sitemus; addamus orationi requisitos cum discretione labores; non prætermittamus utilissima bonarum, maxime vero sacrarum literarum studia, nè tenebris ignorantiaz merito reprehendendæ inuoluamur: Mariam à Martha non separemus, vt dignum Domino hospitium præparemus.

X V I. De votorum obseruatione (cum in ea vt P. N. afferit, totius Religiosæ vitæ summa consistat, & quanti momenti sit omnes intelligent) patum aut nihil videtur esse dicendum. Illud de paupertate colenda annæ Etiam, Primò; Non est Euangelicè pauper (teste Sancto Hieronymo) qui post diuitias relicta saluatorem non sequitur; id est qui relicta malis non facit bona; facilius enim, inquit, sacculus contémnitur, quam voluptas: Nouimus multiplices mundanæ voluptratis illecebras; Sed audiamus eundem Sanctum Hieronymum euangelientes respuentem voluptates: "O quanta, inquit, beatitudo est pro paruis magna recipere, æterna pro breuibus, pro morituris semper viuentia, & habere Dominum debitorem.) Deinde (id quod omnibus notum est) frequenter recogitetur, non cum qui nihil habet esse vere pauperem, sed qui nihil habere desiderat. Ut enim docet S. Gregorius, "quisquis pro Dei gloria temporalia veraciter contemnit, & hisce perfectionem mentis recipit, vt iam ea non appetat quæ contemnit;

1609. adducti sunt fuisse subortas , vel ex amore amicorum inordinato , vel potius ex præcipiti , & minimè approbata eorum commiseratione , nè lvi spoliarentur facultatibus , vel certè verbis incaute dictis quæ ad prauum sensum poterant detorqueri . Absit autem à nobis vt aliter hominibus placere studeamus , quæm honor Iesu Christi , & invicta veritas præmonstant , si hominitus placet rem (ait Apostolus) Christi seruus non essem . Quocirca (Patres fratrelque dilectissimi) cùm Regnum hoc afflictissimum innumeris abundet corruptelis , & diverlæ insidiæ nobis tendantur , omniumque oculi & aures in nos potissimum conuertantur , ita in omnibus (pæleritatem in doctrinæ sanæ puritate letuanda) exhibeamus nosmetipso sicut Dei Ministros , vt vniuersis ad salutem æternam via plana præparetur , amicis calcar ad iter alacriter arripiendum addatur , inimicis nullum obijciatur offendiculum . Et vt hoc quod ad doctrinam pertinet facilius exequamur , pauca adhuc attexam , nè forte subrepatur inter nos iudiciorum diuisitas , quæ fraternam violet vunionem , & debitam minuat subordinationem . Obsecro igitur vos , & secundum eam potestare quæ mihi omnium indignissimo concessa est , fraternè moneo , vt quæ vel à Sede Apostolica , vel à Patre Nostro Generali statuta & stabilita sunt , nobisque in hoc emporio negotiantibus commendata , integra proscr̄s & inuiolata ab omnibus seruentur , necq; vlli nostrūm liceat illas aut alias id generis præscriptions , à propria & germana significatione ad peregrinos & sinistros sensus infletere . Ab alijs verò paradoxis , nouisque dogmatibus quæ magni momenti sunt & singularitatem sapiunt , & quæ depravatis hisce temporibus magis ac magis disseminantur , omnino cœendum est , nec vterius in ijs progrediendum quæm à tribus vel pluribus (si commodè fieri possit) ex grauioribus & doctioribus Patribus maturè rem totā perpendicularibus permittitur & cōprobatur . Hinc profectò sperandū est , vt sicut hæc tenus per hanc agglutinationem affectuū & sententiarū pro Dei gloria amplianda conspirantiū res nostræ , licet initio parcæ à Deo tamen secundatæ in immensum creuerint , ita in posterum Deo iūdem pijs conatibus fauente , nobisque eandem morum similitudinem Deo nostroque Instituto consonam prosequentibus minimè dilabantur .

De oratio-
ne.

XV. Iam verò vt de oratione aliquid dicam ; nemo est qui necliat , quantopere nobis in agone , licet glorioſo , periculoso tamen , certantibus , flagrans ac sedulum requiratur orationis studium ; Quo nempè hinc necessitates , miseras , defectus fragilitatis humanæ perspicue cernimus , illinc Dei clementiam ad subueniendum paratissimam confidenter intuemur , quo etiam diuinam eius sapientiam de rebus gerendis consulimus qui non fallit , eius imploramus auxilium qui implorantibus dexteram porrigit , quo etiam eius confortium affectamus à quo sancta desideria , recta consilia , & iusta sunt opera ; quo deniq; adeius amorem citius inflammamur , ex quo tanquam ex vberimo omnium bonorum fonte bona omnia dimanant , & de quo (vt ait B. Gregorius) est singulare mandatum , quia quidquid præcipitur in sola caritate solidatur , nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis , si non maneat in radice caritatis . Quid plura ? Cùm tantis iactemur fluctibus , tantis premamur angustijs , tot encruemur

envenemur distractionibus, cumque corpus quod corruptitur aggrauet animam, quam avidè ad tranquillam Orationis Stationem contendere debemus, in qua ad animam corporis restringem spectat interiori iudicio (ut ait Sanctus Leo) ab inconvenientibus exteriora frēnare, ut à corporis cupiditatibus sēpius libera, in aula mentis possit diuinæ vacare lapietia, ubi omni strepitu terrenarū silente curarū, in meditationibus Sanctis, & in delicijs latetur eternis. Ex animo fateor meipsum aliquoq; nonnullos in hoc Sancto exercitio elanguentes à recto nonnunquam negotiandi modo deflexisse. Vigilemus ergo & oremus præcipiente Domino ne intremus in tentationem, non quamcunque, sed eam quæ superat nostras vires, & quæ plerumque ob magnam erga benignissimum Dominum ingratitudinem, nimiamque in Dei seruitio oscitantiam permittitur, & multoties ita ingeminatur, ut stellæ, quæ ad primi mototis motum non mouentur, de Cœlo quandoque cadant. Nostis verborum sensum; nostis & exemplum, quod eo magis est metuendum, quo pluribus experientijs instruimur stellam è Cœlo inter mundana periplemata cadentem ab omnibus pro omnium periplemate reputari. Tanti calus, tantæque ruinæ originem ostendit B. Basilius cùm inquit, A Religionis instituto quidam fere deficient; causæ sunt istæ: vitiorum intemperanria, laborandi fuga, (adquam reducitur orationis negligētus) iudicij corruptela, cordis instabilitas. Cæteris omissis, laborandi fuga nobis ad hunc laboris locum destinatis est multum formidanda: Institutum nostrum postulat magnos labores; Otium philautia mater est, vitiorum nutrix, heroicarum virtutum nouerca, Religiosæ disciplinæ temora, feruoris erugo, ad omne malum propensio; non igitur torpeamus, nechuc illuc sine causa cui sitemus; addamus orationi requisitos cum discretione labores; non prætermittamus utilissima bonarum, maximè vero sacrarum literarum studia, nè tenebris ignorantiae meritò reprehendendæ inuoluamur: Mariam à Martha nou separemus, ut dignum Domino hospitium præparemus.

X V I. De votorum obseruatione (cùm in ea vt P. N. assertit, totius Religiosæ vitæ summa consistat, & quanti momenti sit omnes intelligent) parum aut nihil videtur esse dicendum. Illud de paupertate colenda annè Etiam, Primò; Non est Evangelicè pauper (teste Sancto Hieronymo) qui post diuitias relicta saluatorem non sequitur; id est qui relicta malis non facit bona; facilis enim, inquit, sacculus contemnitur, quam voluptas: Nouimus multiplices mundanæ voluptatis illecebras; Sed audiamus eundem Sanctum Hieronymum euangelientes respuentem voluptates: "O quanta, inquit, beatitudo est pro paruis magna recipere, æterna pro breibus, pro morituris semper viuentia, & habere Dominum debitorem.) Deinde (id quod omnibus notum est) frequenter recogitetur, non enim qui nihil habet esse vere pauperē, sed qui nihil habere desiderat. Ut enim docet S. Gregorius, "quisquis pro Dei gloria temporalia veraciter contemnit, & his perfectionem mentis recipit, ut iam ea non appetat quæ contemnit;

De votorum obseruatione.

1609.

& in sequenti seculo ad æternæ vitæ gloriam peruenit, & sic centies recipit quod dedit, qui perfectionis spiritum accipiens terrenis non indigeret, et si hæc non haberet: Ille autem pauper est qui eget eo quod non habet, nam qui & non habens habere non appetit, diues est: Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis:) Hæc dixerim ad viam maximo proprietatis malo præcludendam, à quo si Dominus huc usque nos pro sua pietate immunes custodierit, præcaudendum tamen est ne ob plurimas & particulares huius loci difficultates, ésum ac pedetentim proserpés ille cancer Dei seruos inficiat. Non de sunt exempla quamvis non domestica, quæ in hoc Apostolico commercio indignissimum quoddam Monopolij genus sapiunt, & lucrum temporale respiciunt. Conteramus huius serpentis caput cuius sibilus è tendit ut alios rectè ambulantes (fortasse etiam fratres) ad nostrarum occupationum loca ventitantes grauatè alpiciamus, & forte pertimescamus nè alieni robur nostrum comedant, auctoritatem minuant, merces distrahanter, quasi bona nobis disperita, id est, animarum lucra, non essent Christi sed nostra: Quibus absurditatibus si ob respectus humanos aures arrigamus (quod absit) itatim ad nos perrumperet formidolosus ille, de quo loquebar, coluber, ut nos proprietarios efficiat: Quod quām periculum sit ostendit Sanctus Basilius, quia scilicet corrumpt dilipinam, est signum diffidentiæ de Dei Prouidentiæ cui le Religiosus commisit, est dispositio ac præparatio ut quis meditetur disunctionem à cæteris, & proinde dispendium animæ, exemplo Iudæ, qui unem vitam fastidiens obolis priuatis fecit iacturam animæ.

De vestitu

L. vestitu nobis iuxta locorum ac personarum circumstantias conuenient: ut satis à Patre Nostro dictum est; Illud addam; debere nos esse valde cautos, nè in usu alicuius vestitus, etiam decentis, ex affectata quadam elegantia nimis compti ac politi à Catholicis censemur. Notamur, mihi credite, in paruis, quanto magis in magnis. Nunquam audiui discretum paupertatis rigorem ullis displicuisse, sed placuisse potius; excessum verò circa victum & amictum etiam in minimis offendis ansam præbuisse cognoui:

De Castitate.

Ad Castitatem in sua Angelica puritate seruandam vehementer exopto ut omnes particularia documenta huc spectantia, & in literis Patris Nostri appositiè præcripta, iterū atque iterum recognitent, & accuratè executioni mandent; Et quidem si in hoc præclaro & in alio non absimili luftamine de carne, mundo & diabolo victoriam reportare cupiamus, nostræ partes crunt occasiones omnes vel minimas cuiuscunque leuitatis deuitare, de nostris viribus non prælumere, Diuinæ gratiæ (eum qua nostra requiritur cooperatio) totum tribuere. Cassianus de hac re præclarissime loquitur. " Certos (ait), nos esse conuenit quod licet omnem continentia distictionem, famem scilicet ac litim, vigilias quoque & operis iugitatem, atque incessabile lubeatum studium lectionis, perpetuam tamen castimoniam puritatem horum laborum merito contingere nequeamus, nisi in his iugiter deludantes experientiæ magisterio doceamur, incorruptionem eius Diuinæ gratiæ largitate concedi. Ob hoc

Hoc Ianè solum modò se vnuusquisque infatigabiliter perdurare debere cognoſcat, vt per illorum afflictionem misericordiam Domini consecutus, de impugnacione carnis ac Dominatione præpotentium vitiorum Diuino meatur munere liberari.

De obedientia, cuius efficacia exploratissimū est, satis sit cum Beato no. De Obedientia. Stræ Societatis Parente insinuasse, eam solam esse virtutem, quæ cæteras virtutes menti inferit, insertasque custodit. Et Diuus Augustinus; Obedientia Gregorius. commendata est in præcepto; Quæ virtus in Creatura rationali mater quodammodo est, omniumque custos virtutum. Nec prætermittatur illud Diuini Bernardus Bernardi, virtutem nempe Obedientiæ supplere vices discretionis, quæ Mater, inquit, Virtutum est, & consummatio perfectionis. Nobis verò quām necessaria sit hæc discretio, ex eo apertissime constat, quia sine hac fieri non potest ut ad tot vanitates & insanas fallas ante oculos positas tionem respiciamus.

XVIII. Hæc in præsentiarum dixisse sufficit, quorum omnium Sanctus S. Thomas. Thomas, Angelicus ille Magister, commodissimum indicat nobis compendium; & vnam sicut sibi petita obtinuit, ita etiam nobis petitionis suæ salutarem consequatur esse cùm. " Da mihi, dicebat, ille, Domine Deus, cor peruigil, quod nulla abducat à te curiosa cogitatio: Da nobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio; Da rectum, quod nulla obliquet sinistra intentio; Da inuictum, quod nulla frangat tribulatio; Da libetum, quod nulla sibi vendicet peruerſa & violenta affectio:) Ecce quomodo ex corde peruigili reiçitur omnis nociva singularitas, expellitur omnis curiola inuestigatio, tam in intellectu quām in affectu in pernicem animæ tendens, ut nec sapiamus plusquam oportet, sed usque ad sobrietatem, nec velimus aliquid in terris nisi prout voluntas fuerit in Cœlis. Cor nobile non serpit humi, non prolabitur deorsum, sursum dirigitur, quæ sursum sunt querit, ubi Christus est in dextera Dei sedens; Non diligit mundum, aut ea quæ mundi sunt, quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, & superbia vita; Illa ergo affectio indigna est nobili corde quæ cælestiæ deserens immergitur mundo qui transit una cum concupiscentijs suis. Verum ne cordi vigili & excello promerita denegentur præmia, nulla debet interuenire deformis obliquitas, quæ tam eximiam nobilitatem efficiat degenerem; Exigit præterea tanta animi generositas, ut & à nulla aduersitate superabilis, & à peccati seruitute sit libera, nempe ea libertate quæ Christus nos donauit, & liberavit à seruitute corruptionis in libertatem glorie Filiorum Dei, contra quam nulla præualcbit aut peruerſa affectio, aut violenta tentatio: In omnibus enim sperandum est propter eum qui dilexit nos. Christus Iesus, cuius dulcissimo nomini, & deuoto famulatu nos toto vitalique nostras deuouimus, hanc nobis animi magnitudinem & perfectam libertatem tribuat, viresque de Cœlo ad ea omnia præstanta suppeditet, quæ ad eisdem gloriam promerendam, & felicissimum ipsius Regnum acquirendam nobis alijsque plurimi sufficiant:

1610.

sufficient. Quod optat Omnia in Christo seruus *Robertus Jones.*

Anno quarto postquam ad Missionis gubernacula accessisset, traditâ *Michaëli Walpolo* administratione, à quiete quam hic adamauerat, translatus est ad æternam, anno eius sæculi decimo quinto, non multum quinquagenario maior, professus quatuor votorum Anno tertio.

*Varij iniu.
tiâ & persi
Coniura.
tionis ca-
lumnia.*

XVIII. Ut astra crinita (quæ Comæ vocantur) magnarum habentur calamitatum prænuntia, quas deinde vel in Principes viros, vel in Regiones integras tanquam de Cœlo depluunt, ita fatalis illa stellarum errantium conspiratio quæ homines innocentissimos, *Garnetrum, Gerardum, Oldcornum, Tefmondum* visa est inuoluere calumniantium malitiâ, iniquissimâ luspicione plures afflauit viros in Societate vnde quaque probatissimos, *Guilielmum Balduinum, Ioannem Perceyum, Nicolaum Hartum, Thomam Strange,* aliosque; Non ad calamitatem quæ diuturna esse posset inferendam, sed ad eam quæ semper duratura esset immortalem nominis meritorumque gloriam amplificandam, quorum meritis describendis reliquius hic liber deseruiet.

*Guiliel-
mus Bal-
duinus.*

Guilielmus Baldinus Cornubiensis, in primis bonarum literarum rudimentis addiscendis *Ioanni Cornelio Martyri* collega, postquam quinque annos iisdem perficendis in Oxoniensi Academia posuisset, Rhemos, deinde Romanum prospectus Philosóphis Theologique dedit operam in Anglicano. Ex quo sacris initiatuſ in Societatem cooptatus est anno sæculi decimi quinti nonagesimo; & anno uno ad Diui Petri vixit pœnitentiarius. Incommoda vſus valetudine missus in Belgium, morali Theologiae explicandæ exhibitus est aliquamdiu Louanij; Tum vocatus in Hispanias (quò ab Anglis maria infestantibus securius nauigaret) mutata ueste mercatorem Neapolitanum simulans sub nomine Octauij Fulcinelli parat transfretare. Non est id tam teatè dispositum ut quadruplatores quos per omnia loca Magistratus Hæreticus feminarat odorem non acciperent leſuitæ iter quoipiam parantis; quem à Bruxellensi ciuitate Audomarum usque securi, cum certius quidam odorari non possent, iuuenum quorundam ex Seminario in Hispanias trajicienrū iter maritimum iritant, & suspicari se *Balduinum* leſuitam unâ vehi habitum mentito. Naus Regia Oceanum obsidens Dunkercaæ non difficulter potitur & vectorum; securi nautæ de iuuibus tentant quid sit de Italo Mercatore; Modò dormientem suscitantes alloquuntur; modò nomine appellant, *Baldwine* caue; modò subornant è nautis quempiam qui occultam denoste extencionem pollicetur acceptâ pecuniolâ; Ille ad omnia surdus, vel nihil respondebat, vel Italice rogabat, quid (malum) vellent? Comes Notinghamius rei maritimæ per eos dies Praefectus, adolescentibus ad Cantuariensem missis, *Balduinum* liberaliter habet domi suæ, donec quid Regius Senatus statueret perfiretur. Lustrati Palatium ostenditur Christi effigies Crucis affixi viuis expressâ artificiose coloribus: Dum hanc plures è familia unâ contemplantur, unus quispiam ex stipatoribus roget quid hoc rei esset? Respondetur ab astante quoipiam esse Christi in Cruce pro nobis morientis imaginem: Christi

*In iunctu
Hispani-
ensi capi-
tur.*

moriorum.

morientis est ista imago? reponit filipator non iniuratus; At ego Christum semper existimavi collo sicut apud nos suspensum obiisse mortem. Ignorantiam hominis miseratus est *Baldinus*, at vix se tamen à risu continuit, hominem audiens & tate prouectum tam natuè inficitam suam experimentem: Senatus decernit captiuum Italum ad Brigittæ fontes mitti custodiendum, & benignè tractari dum quid certius cognosci possit.

XIX. Eodem in carceris cubiculo tenebantur disparis Religionis duo, *Iustus Capitu*
corrupti-verbi-Minister, & *Catholicus* qui in quæstione tormentis inferior
fassus fuerat aliquid ex quo Sacerdoti recepta est vita. Hæsit hic aculeus in men-
te tam altè ut noctes diesque infelicem casum voce lamentabili deploraret, eo-
qué dolentius quòd rursus esset admouendus tormento in quo moriturum se
esse præfigiebat: Etenim lictores hi pessimi si quem nocti sunt cedentem pro-
pellere conantur in profundum. Audiebat *Baldinus* lamentantem, & subiun-
de Larinè rogabat Verbi-Ministrum quid esset cause nouerat etiam *Catholi-*
cus Latinè aliquid; Itaque solabatur illum ut poterat, hortabiturque ad intè-
riorem pœnitentiam quando Sacramentum decesset, spemque in Deo collo-
candam. Sed quòd dies vicinior in quo ad quæstionem vocandus erat, eò incò-
solabilius anhelabat ad Sacerdotis auxiliū consiliumq; Quid *Baldinus* ficeret?
si se clam Verbi ministro, nocte concubia detegeret vel Anglum esse vel Sacer-
dotem quæ illi securitas hunc ipsum in tormentis non declaraturum: Tum fortè
eo in cubiculo, ijsq; cum socijs de industria collocatum se suspicabatur vt hi quis
tandem esset indagarent. In alterā verò partem lachrymæ & lamenta, non iusta
solum, sed tam germana videbantur, vt spem facerent integerimæ sincerita-
tis. Quærerit quam fidei secretique constantiam seruaturus esset si Sacerdotem
illi procuraret? Omnem quæ expeti posset pollicetur, ad ipsam Sacerdotis ap-
pellationem erigens animum, & non mediocrem ostentans lætitiam: pararet
igitur se, & de Sacerdote querendo suæ fideret industria: *Baldinus* spemque
metumque inter ancipi cogitatione distractus, de anima tamen hominis af-
flictissimi quæ de corpore suo solicitior, noctu adrepit ad cubile, vigilantem
reperiens & anxiū, aggreditur; Sacerdotem se esse declarat, & quoniam ille
pessimè sc latinè explicabat, Anglicè alloquitur. Quâ gestiret miser lætitia faci-
jè vniusquisque decernet: Ad confitendum tamen eâ nocte induci non potuit,
quod rursus *Baldino* dubitationem attulit non mediocrem. Nocte tamen
altera fidelem se præstitit, & ritè expiatu, alacer ad tormenta profectus est, &
quemadmodum auguratus fuerat in catastilaceratus. Cùm nihil de *Baldini*- *Liberatus*.
no cognosci posset, commutatione facta cum *Haukino* quodam in Hispania
captivo, dimissus est, vt huius vnius afficti hominis iuuandi cauila ipse captus
videretur: sc̄quianno mansit in Anglia apud Richardum Cotronum in Han-
toniensi Prouincia; Tum euocatus Romam aliquamdiu Ministri munere fun-
ctus est sub *Mutio Vitelleschi* in Anglicano Rectore: *Holte* deinde successit
Bruxellis in Hispanias amoto, Vice-Præfectus Missionis; quem locum ad de-
cem circiter annos cùm tenuisse, magno suæ gentis in ijs quæ ad variisque
homiem spectant emolumento, significauit *Albertus Archidux* gratum sibi

1630.

sore si Bruxellis abesse vellet. Quoniam enim nimil difficultas paretur de Baldum, tanta tamen importunitate Thomas Schindlus, Quibus factis Regis, tantaque frequentatione calumpniarum facile et establens Princeps infatigabat, ut hanc viam inundam se cupere demonstrare, quod tam molesto homine liberaretur, calumniabatur enim omnis sive cum Alpitaribus puluerarijs; eglise etiam olim cum Frederico Spinola de Anglia invadenda; Ingratissimum esse Iacobo Regi, qui quoniam omnibus officiis et carceri esse esset Belgicarum Provinciarum. Cessit Baldum Principis inclinatio; & latuit aliquamdiu Louanij, rerum Coelestium considerationi contemplacioni; misericordie dedicas, in quibus ad teneros sensus proclaus, & lachrymatus illis vix unquam salutare sacrificium offerebat.

Rursus
capitur in
Palatinatu
migrans
Romam.

X X. Incidit interea anno sexcentesimo decimo iuxta necessarium Romanum versus; in quo cum per Alsatias confinia transfundum esset & per Frederici sexti Electoris Palatini Dominia, ab huius militibus in oppidationem procul a Spirensi ciuitate detenus est; Et quamquam ordinis sui vestimenti non nihil & nomen dissimularat, officiosarum tamen literarum amici ad annos in Mediolani tradendarunt indicio, & nomen, & gens, & viri dignitas patre faciebat. Mittitur igitur bene catenatus Heydelbergae, gratum futurus Iacobo Regi munus, atque arcte, & mutatis frequenter carceribus custoditis tandem in terram Angliam. Ducebatur Heydelberga Iuliacum, (secundum ab Hollandis bello captum) modò equo, modo carruce insidens, cinctus stipatoribus Germanis subdecim, ingenti constrictus catenâ à collo ad pectus & ad dorsum desussata, & circumductâ corpori, à quâ pendebat à tergo altera octodecim pedes longa; ut per iocum diceret opus sibi fuisse (ut viris Principibus) cunctatio. Alteram ei manum per interualla permittebant liberari, utramque namquam, neque cultri usum. Iuliaci Anglis Hollandi militibus eruditus est; Hi soluti à catenâ, quam tres quatorue serze cludebant in totidem milites Germanos distributas, diligenter septum custodia humaniter habent: Edwardus Cecilius, Salisburij Comitis frater, ea in statione Praefectus militum lux mensæ cum frequenter adhibebat, cæteri importuni potius quam parci nullum humanitatis officium prætermittebant. Viriginitas in congressu, in fertione prædicta, in inculpatæ conscientiæ fiducia incunda secunditas in agimis partebat venerationem, ora solubat in laudes quibus etiam apud Regem elector è illum ornauit Ioannes Burlacey ordinis equestris & duorum militum qui in Insulam comitabatur. Ut ex Tamisi extendit ad Arcem, occurrentis Praefectus Gulielmus Wade (de quo in Sacerdotes non magna fuit unquam commendatio humanitatis) pollicetus commode se cum habilitate quantumvis procis eriminis accusatum: Cui Baldum cum gratias egisset, "Si vero commode, inquit, me habeas, id plus est quam ego expectem; atqui utrumque acciderit paratus venio.) Quo in loco illud non est prætermittendum, quibus diebus nunciatum est Regi. Baldum appulisse, iisdem persulatum esse Electorem Palatinum, illum qui vincitum miserat, ex hac vita migrasse: Ita que sed certe sunt raro sunt integra gaudia. Albertus Archidux ubi intellexit in Arcem tradidit,

Moritus
Palatinus
Elector co-
tempore
quo Baldu-
nus exse-
dit.

tum, scriptis ad Regem literis repetit captiuum. Respondit Iacobus, nihil per contumeliam, nihil per fraudem agendum esse; si merito suo liberare se posset ab ea quae ei tribuebatur consensione pulueraria, tum verò remittendum; quād id non libenter faceret probavit octo annorum captiuitas, quibus nihil afferri potuit quod non declararet innocentem quantumuis in multis & à multis interrogaretur. Pseudo-Episcopis & Senatoribus; inter quos Gilbertus Comes Salopiensis coram multis testibus in cœna affirmauit, quantum ex responsis cognosci posset, omnino se arbitrari *Baldwinum* à consensione cum conspiratoribus esse liberum. Rex ipse post aulæum auctulans laudabat in responsis prudentiam, pronuntiavitque innocentem; neque dispergit doctrina quam tradidit de potestate Pontificis in Principes, Northamptonio iussu Regis rogante; "Posse videlicet Pontificem quibusdam in euentibus excommunicare & deponere Principes; occidere vero, aut iubere trucidari non posse. Etenim cum Pater sit uniuscuiusque omnium Principium, pro Paterna in filios auctoritate corriger non est alienum & punire si inobedientes & immorigeros se præbeant; non est tamen parentis vitam tollere.) Cecilio in plura extra conſpirationis quæſtioneſ in vaganti durius aliquantulū respondit: "Mirari se per tot terræ marisq; amfractus eò loci deductum ut in prodictionis grauissimo criminē ex tenuissimis cæcisq; suspicionibus responderet, nunc illo criminē p̄ termislo de alijs ad rem nihil pertinetib⁹ rogari.) Tortuosum enim eius ingenium ex curuo mensu corpore, latius existimauit telam calumnianum sermonis gravitate praecidere, quād per partes retinere.

*Baldwinus
habetur
innocens.*

*Eius op-
tio-
nō de po-
tentia Pa-
tientis Pon-
tificis in
Reges.*

*Donatur
Oratori
Hispanie-
cum alijs ē
Societate,
et secula-
ribus.*

XXII; Anno eius ſeculi octauodecimo; Didacus de Sarmiento, Comes de Gondomar, Catholici Regis apud Iacobum Orator, negotiorum cauſa iturus in Hispanias, petiit proficilcenti ſibi donari Sacerdotes omnes qui carceribus tenerentur atque *Baldwinum* inter primos: Hic honestè post tot annos omnium iudicio comprobatae innocentiae negari non poterat; p̄terquam quod, Cecilio Salisburiensi Comite demortu⁹, nemo erat inter Aulicos tam peruersi ingenij ut vellet, aut tantæ auctoritatis ut posset cum Hispano Oratore contendere, quod & reliquis p̄ficit faciliorem dimiſſionem. Decimo quinto Iunij Anni decimi octaui mandatum Regi in ſcripto elatum est ad Praefectum Arcis Alahum Apesley ut Patrem *Baldwinum* liberum conſignet elatum latori literarum, in partes tranſmarinas secundum ea quæ haberet ipſe per ſcripta transiſchēdum. Discedenti ex Arce Comes Northumbrie ad gratulatus est honorificam dimiſſionem; quā diſpergit malitia contumeliazque arris nubibus; huc clarissimā innocentiae ſe ordinemque ſuum colluſtrasset. Apud oratorem (cuius thedā vectus exierat) dum dies duodecim ante iter exētrunt nullus erat in congregatum colloquiumque venientium finis, aut modus, ſicut gratulandi, ſicut venerandi; ſicut Ieluitæ in veste sua videundi gratiā, & eius Ieluitæ qui tot annos experimentum immutis ſustinerat. Ad Cantuariensem officioſe ſolitationis causā duebus, dicenti plurimum debere Regi de libertate donata: "Equidem, inquit; At ſi Dominatio vœtra vel alius

B b b

quiuis

folio.

qui quis aduersum me adserre quidquam possit, paratum inueniet ad redditum
in Arcem ut respondoam.) Sui enim temper similis non hilum quidem ceden-
dum est arbitratus ijsquos aduersus Catholicos esse nouerat, peruersissimos,
ipsa sua constantia aditum praeccludens iniuria. Præter *Baldwinum* vndeceim
ex nostra Societate viua exularunt, *Rodulphus Bickley*, *Alexander Faireclough*,
Guilielmus York, *Henricus Hawkynus*, *Richardus Barlet*, *Ioannes Swetnam*,
Ioannes Bamfield, *Franciscus VVallefus*, *Franciscus Young*, *Laurentius
VVorthingtonus*, *Ioannes Falconerius*; quorum plenique ad novos labores in
Insulam remigrarunt. *Rudolphus Bickley* non multò post in senectute bona
Audomari finem viaendi fecit. *Baldwinus* ingenti latitiam Bruxellis acceptus
Romam festinavit ad *Mutium Generale* ante tres annos electum; quem
cum de Missionis statu edocuisset, circuitu confecto per Hispanias rediit
in Belgium Vice-Provinciam constitutam, & datus est Rector Audomarensi Se-
minario primus Anglicanæ nationis, *Isabella* Infantia post *Alberti* mortem
Regente, & Ciubus Audomarensibus respondentibus, "Verendum non esse ea
in Ciuitate Seminarij administrationem esse commissam ei viro cui ipsa exil-
timaret se fidere posse totius Belgij gubernationem; fecitque potestatem no-
minaandi quem vellet suæ gentis successorem. Rexit decem annis. Tenerita-
tem animi quam in oratione erga Deum ostendebat, erga sibi subiectos ex-
ercebat, cum amabili gravitate coniunctam, quæ & adolescentum, numerum
auxit ad propè dacentos & facile sibi vnumquemque conciliabat. Cum an-
num ætatis numeraret sexagesimum secundum, Societatis trigesimum sex-
tum, & à Professione trigesimum, exigua febris addita veteri ventriculi ægri-
tudini, & in eâtate aucta sciatricæ doloribus ex incommodâ captiuitate con-
tractis, paucis diebus languentem ad extrema deduxit, anno factuli trigesimo
secundo, quo in articulo integro iudicio munitus Sacramentis, humili animi
illustre testimonium dedit, cum à minimo quoque veniam precarstur eorum
quaे forte inter gubernandum deliqueret.

Moritur.

XX. *Ioannes Percy* (dictus *Fisherus*) Dunelmensis à fratre natum aiore
in humanioribus institutus, dum apud Matronam Catholicam diuersatur nō
solum librorum Catholicorum legendorum copiam nactus est, sed pia fæ-
mina exemplo precandi imbibit studiū. Adolescens quatuordecim annorum
nondū orthodoxis moribus assuetus, cùm esset in præfectu ut cum sui simi-
libus commentalibus precibus Schismaticorum interesset, Hopiram inau-
conuersio diuit lamentantem, "heu me! Neminem ego habeo qui mecum ore; ob-
tulit *Percyus* te locum," Nequaquam, inquit illa, es enim excommunicatus.) Eo verbo quasi iaculo ictus, hospita se in cubiculum proripiente, pro-
cedit in genua Deum ardenter precatus ut se à tam periculo, statu quam-
primum erueret; legerat etiā aliquando alias & audiuerat de ecclesia
propoluitque Sacerdotem Catholicum ut printum posset conuenire.
Annus fere elabitur antequam daretur opportunitas, partim quoniam
hospita

Ioannes
Percey di-
ctus *Fishe-*
rus.

Occasio
conuersio-
nis ad Ca-
tholicam.

partim quoniam hospita se alio transulerat, partim quia difficulter se Sacra-dotes tam teneret etati sine experimento committebant. Ille interim ab orandi consuetudine non discedens, paratum se per examina praestare satagebat vbi facultas esset. Matrona, quam dixi, non minus de *Ioanne* sollicita quam de scipio, rogauit Sacerdotem ut eum in domo paterna non procul commorantem a se velllet invitere, & tentato quid esset in iuuene: Sacerdos ut vidit in aetate lubrica Patris fratrilq; potestate subiectum & incertum fortis adolescentem, sermonem intulit de differenda reconciliatione dum patris fratrilue consensus impetraretur, ne molesti ab incepto cum auerterent. "Fac, inquit *Ioannes*, prout optimius videatur at quo loco interim existimas futura est anima mea si hoc intellectu moriar? Ea quaestio rem definiuit; neque passus est Sacerdos illum dilutio frustari voto. Frater qui cum institendum suscep- perat, videns preclaram esse ianuam ad locum in vtruis republica ob- tinendum quod Catholice vivere statuisset, suadet iter transmarinum, ut cum sui similibus studia prosequatur. Bisterue tentauit frustra viam, ita re- ferta erant omnia delatoribus. Nactus tandem virum qui descendae linguae Gallicae causam transucheret, Rhotomagum tenuit, inde Rhemos; quo in Seminario cum triennium consumpsisset humanioribus & initijs Philolo- phiae audiendis, reliqua Romae prosecutus est sub *Mario Vitellechi* Recto- re, & pro assertiobibus Vniuersae Theologie propugnatuit, Praeside Michaë- le Vasquez. Tantus fuerat antecedentibus annis ardor Alumnorum cupiditas que morienti pro fide & Religione, ut studiorum plerique cursum brevissi- mum conficeret, & in Insulam accepto Sacerdotio quantocius redire perop- tantes, paucos post se relinquerent qui solennia statutaque sacrificia perfolue- rent, ut necesse fuerit Clementi Pontifici in aetate quorundam indulgere, ut ante annos iure decretos promouerentur. Inter hos cum se *Peregrinus* per spiri- tuales commentationes pararet, sensit se ad Societatem Iesu incundam impel- li; obstabat etiam in ipso desiderium Patris & Matri, ceterorumque affi- nium in viam reducendorum. Multa lecum disputabat in utramque partem: Animum adijcit ad Societatem.

Intererat fortè Sacro-Sancto Sacrificio quod ab *Alano* Cardinale celebraba- tur; Eo in Sacrificio ardenter orans Deum ut mente collustrata finem facere posset dubitardi, hoc dilectionate conclusit. In Societate (quæ omnia prude- ter expendit) iudicaberis idoneus qui quamprimum mittaris in Iuliam, vel nondum idoneus; si primus, faciet illa quod ex voto tuo erit; si alterum, mo- lius est ut nunquam, quam inidoneus nauiges.) Tum etiam cum Martyrii auiditate & ipse sollicitatur, quod maiorem caritatem nemo habeat, Christo ipso pronuntiantem; In Superioris sapientia acquieuit respondentis Martyrii cui- pidum ubique esse posse, cuius non debere, his male quandoque cedere dum inconsideratè se injiciunt occasioni; cupidissimi non semper concedi; Dei enim est liberale donum, ad quod Societas non claudit sed disponit aditum: Vnum deniq; Martyrii euentu multis posse in Religione per pessimis compensari.

XVIII. Tortacum missus anno alterius accepit nondaginta quarto, Ty-

I. Ex D.
Tornaco
in Angliā
migrans
capitur.

rēcīnum posuit Eleutherio Pontano Rectorē, Instituore Ioanne Bargio: sub anni secundi finem animi nimia applicatione ad ea quæ sui erant instituti debilitate capitis contracta, prohibitusque ab omni precum genere, natali cælo ut recrearetur per Hollandos tendens in Angliam, Flushing ab ubiq; luspoliosis militibus Anglis tenetur, cognitoque ex literis, quas occulte serebat, quis esset quæstioni admouēdum minantur ni dicat cuius operā Roterodami præsertim usus fuisset ad transmitendum. Is è contrario in eo firmus ut de se omnia, de alijs nihil fateretur, pro sacrificio corporis Christi quod illo die optauerat offerre suum obtulit ad quælibet patienda potius quam ut cui libet iniuriam faceret. In trochleam per manus sublimis appensus, ac deinde contorto circa frontem fune nautico exagatus, animo in æternitate vel pænarum vel gaudij fixo, non aliud ferrebat ore quam ô æternitas! Malum quod inferre conati sunt milites versum est in remedium; dolor & sonitus qui in in tyrocinio compleuerat caput abeo tempore imminuti paulatim evanuere. Captiuus ductus Londinum, carcerem habuit Brigittæ fontes, & in carcere terrim omni vacuam suppllectili: Lectus paumentum sicut latere stratum & pauculo inspersum stramine, cui collecto incubuit donec industriâ & beneficentiâ Catholicorum eadem in custodia detentorum, & Gerardi nostri, qui ex atrio Wintoniensi per occasas literas cum & consilio & pecuniâ solabatur,

Elabitur et
migrat ad
affines.

commodius habere cœpit, & post septem circiter menses via inuenta est cum duabus Sacerdotibus & septem Laicis per tegulas se nocte concubâ demitterendi, & in libertatem absque litro vindicandi. Elapsum è custodia Superior detinuit apud se hæc madis aliquot; tum ad vota Scholasticorum admissum transmisit in Septentrionem ad Holtbeyum; Hic Matrem, & sororem, aliosq; affines Ecclesiæ conciliavit; Pater obicit autem equam esset opportunitas conuenienti: Fratrem, qui eum in literis instituerat, metus persecutionis retinebat. Biennio in septentrione translatum datus est Ioanni Gerardo Socius in Northantonensi Prouincia; quâ in sede pluribus annis insignem nauauit operâ quâ Christianam doctrinam expl. hædo, quâ cōfessionando, quâ animos aduentantium spiritualibus accendendo coimentationibus, & Sacramentis nutriendo; ne quodomi ecclesia nuit hæc industria; in alias Prouincias excurrens non minorum fructum reportabat. Ad amplam familiam cœlestibus auxilijs recreandam nobilis mulier quærebat Sacerdotem, nominatim excipiendo Societatem:

cum ex eo quo volebat genere nullus esset ad manum, missus est Perceyus, cœlaturus cuius esset ordinis; Néque id iniquilius mulier; Aduentanti, sacris operanti, exhortanti, familiariter tractanti de rebus varijs, benevolam se præbuit, & inter colloquendum aperuit quid illud esset quod eam à Societate auerteret. Docet Perceyus non esse confessim omnia credenda quæ de ijs hominibus sinistra dicuntur; Egisse se frequenter cum multis, & multa de eorum tationibus actionibusque nosse; certissim etiam scire illa ipsa quæ tunc referat vel falsa esse, vel in iniquiorem partem interpretata. Sancte, inquit, mulier, perquam libenter vellem unum aliquam ex ipsis aliquando videre: Quod cum

Tondatur
Gerardo
Socius.

Nobilem
Feminam
conciliat
Societati.

sincerè

sincerè dicere vi teretur existimauit *Perceyus* opportunū quis esset declarare, aitque " doleo tibi hoc primo tempore copiam non esse videndi meliorem; Ego enim ex ijs sum.) Id non solum non ægrè tul. t. mulier, sed illo via est ad Sacra menta aliquot post annis, & in aliorum familiaritatem introduxit cum non exigua viciniaæ utilitate.

1610.

*divina Pro
uidentia in
scēne Schis-
matico re-
ducendo.*

XXIV. Inciderunt interea calamitosa puluerariae coniuratiōnis tempora, traditaq; in custodiam matre familias cum qua *Perceyus* degebat, fugiendo, latendo, & nouas sedes penè quotidie querendo securitati prouidendum fuit; neque tamen sine fructu errabat. Senex honesto loco natus vixerat Catholicus, sed atrocitate legum territus à recto trahitte descilicens ad ritus Schismaticorum deflexerat: Reuocare conatus est in viam is qui ab antiquo fuerat illi à Confessionibus, cumque nihil proficeret; rogauit *Perceyum* ut experiretur. Adiit ille, sed si ustra: Iter prole quentem auertit exundans in via flumen: Redit ad senem, hortatur, vrger, precatur: sed surdo canit. Postero die discedit, aliam initurus viam ab aquis ut existimabat liberam. At hic etiam creuerat riuulus, texeratque citeriorem partem pontis per quem erat transeundum. *Perceyus* qui eam viam saepius triuerat, non dubitauit posse per exigui spatij aquam rectā ad pontem ex vndā extantem equum adigere; sed vel manu, vel oculo aberante, equus sub primo fori ice penè natans anteriores pedes proiicit in arcum hæretque donec sessor pontem stringens concendit, fræno manu retento; equus iterum connitens emergere ruptis cingulis deiicit ephippium in aquas. Is qui comitabatur redit ocyus ad senem; narrat quo loco comitem reliquisser, mittitur famulus in subsidium; senex ipse subsequitur, inuitat *Perceyum* domum; seruatum, ut (aiebat) sui causâ; in quem enim verba nihil potuerant, tantum discrimen Sacerdotis ad mentem reduxit; neque distulit officium; postero die ritè confessus ad finem usque perseverauit Catholicus. Neque licuit *Perceyo* diu esse tuto; degebat cum *Nicolao Harto* in antiqua *Gerardi* Perceyus secundū sedē consuetis Societatis ministerijs studiose incumbens: Delatum fuerat ad caput cū *Nicolao Harto*.

Quartâ matutinâ, die omnium Sanctorum solemnis, Pickeringus in Provincia Northamtonensi Irenarcha cum equitum turma aduolat; latenter ingressus utrumque vix a sommo vigilem comprehendit; suppellectilem factam, librorum etiam non exiguum numerum colligit: Sacerdotes duos cum matrefamilias benevolè domi sux aliquamdiu habet, tum Londinum cum suppellectili cinctos vndique hastatis ducit quasi per triumphum. In itinere velatatu[m] est cum sciolis quibaldam: *Perceyus* propugnauit fidem sine Charitate non iustificare. *Hartus* Ludi-Magistrum summa brevi hac quæstione ludificauit, " Nost'inc Deum? Utique respondet alter: semialne mandata, aut existimas te postle seruare Nequaquam. *Ioannes* igitur in Epistola recte dñm maledicij, ait enim, Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non regit, de mendax est, & in hoc veritas non est. Risere astantes, & Ludi-Magistro in aliere sic cum fortiori se congregaverunt, Londini cum anti Palatiū ad carcere. *West-*

1610. Monasteriem veherentur, Salisburius ex fenestra prospectans "Non sunt, inquit, isti quos quarebam) idque ex euonu patuit; nihil enim in illos præter minus actum est asperius: Nam licet primo mense arctè sunt habiti nemine ad congressum admisso sequentibus tamen decem mensibus in cōmodiorem carceris locum translati & sibi & alijs potuere esse solatio. Tum Catholici Regis Oratori discedenti ex Insula donati transmiserunt in Belgium. *Hartus* quod deerat studijs Theologicis impleuit; Perceyus successit primū in munere Vice-Praefecti Bruxellis *Antonio Hoskino* in Hispanias proficisci; tum sacram scripturam explicauit Louanijs; demum redux in Angliam & iterū captus, in carcerem nouum ad Tamis ripam coniectus est: Quo in carcere tanta rei benè gerendæ facultate fruebatur, ut cum potuisset exilio liberari maluerit remanere cum vinculorum locio. *Edwardo Whittinghamio*, qui triennij tempore quo durauere numeravit centum quinquaginta Ecclesiæ restitutos. Inter hos Comitissa Buckingamia, Mater Ducis, in celeberrima disputatione cum noui verbi Ministro suscepta, non solum assidente Iacobo Rege, sed praesente, & causam Hæretici acriter propugnante, lucem fidei accepit, Perceyi doctrina, & moderatione animi, & perspicuâ veritate conuicta; quæ redeunte ex Hispanijs Carolo, obtinuit ut liber à carcere secum habitat; quo decennio non illi solum viuentimorienteque præsto fuit, sed sub tanta patrona pluribus adesse potuit, & liberè cum quocunque congregavi volente disterebat. Nairat Perceyus in secunda cum eo Pleudouerbi Ministro congreßione habuisse non tam Ministrum quam Regem hæreticos defensorem. Pauca enim, inquit, Minister, omnia fere Rex locutus est; cumque modèstia prohiberet interrum pere differentem, aut ipse diutius loqui quam Rex permitteret, non potuera quæ volebam omnia, & quæ ad rem faciebant proferre: permittebat vero raro & breuissimè interloqui, noua celerrimè multiplicans argumenta, & ad illa suggestens ipse met respodaſa, tum ad nouam ocyris transiliens questionem durauitque colloquium à sexta vespertina ad vique decimam. Cum à discensione rogarem veniam si in aliquo offendissem vehementiā contentionis, "Nil opus, inquit, in eo mihi placuisti potius) Postero die Rex scripto tradenda curauit Nouem quæsita ad quæ responderi postulabat, erantque sub hoc titulo digesta. *Puncta quedam precipia quæ meam unionem cum Romana Ecclesia impediunt, donec ipsa se reformat, aut possit miti satisfacere, scilicet; Cultus Imaginum; Preces & Oblationes factæ Beatae Virginis Mariæ; Cultus & invocatio Sanctorum & Angelorum; Liturgia, & preces priuaræ illiteratorum in ignota sibi lingua; Repetitiones orationis Dominicæ, salutationis Angelicæ, & Symboli, præterim si in numero ponatur meritum; Transubstantiatio; Communio sub una specie, & doctrina concomitantia; Opera supererationis, relata præfertim ad Thesaurum Ecclesiæ; Potestas Papæ ad Reges deponendos directè vel indirectè, & ad disponendum de eorum regnis.) Satisfcepit ea tractanda Perceyus & vnius mensis decursu absolvit, quamquam non tam cito peruenienti in Regis manus: Multa sunt enim quæ oblitiorunt ad Reges*

Reges aditus. Cum peruenirent, idem Pseudo Minister voluit ea refutare, sed Hereticorum more, quo factum est ut denuo scilla prodierint in lucem do. Eo cumi commentario *Iannis Floydi*.

Liberatur,
et quarto
tenetur.

X X V. Rex Christianissimus circa hæc tempora filiam collocauerat Ca-
rolo Principi in Matrimonium. Dominus d'Essiat Regis Orator vñus ea cele-
britate coniugij impetravit ab Iacobo pro viginti Sacerdotibus condonatio-
nem amplissimam vniuersorum quibus peccatus in leges aduersus Catholi-
cos latas: Inter hos Percyus sigillo literisque regijs munitus obibat lecuras, vei
credebat, à molestia: Incidit tamen rufus in casles, coram Senatu responsurus
de literis quibus tā opere confidebat; Isthic acriter disputatum est, Senatu affir-
mante condonationem de præteritis delictis intelligendā; Percyo defendente
in futurū etiam tempus pōrigendam: Præcipiebat enim Rex sic arce tenebatur
dimiti liberum, à tenebris deinde molestia affici, pāce Regis sittnā gaudere, in
dubijs etiam interpretandā esse condonationem in mitiorem partem. At quid
quid ille adserret, Cantuariensis Antistes defunctorum voluntatis esse Regis ut
exulareret, data fidem retinet tēdē quā fide rufus disceptatū; Percyo assertente
non posse te fidem obligare cum fūris sui non sit; si Superior præciperet, de-
bere redire. At quis, inquit, magis Superior, quam Rex? In ijs, inquit *Percyus*,
quā sui essent spiritualis munetis, Pontifex.) At si Rex Hispanias prohiberet que-
piam regno, ægrè profecto ferret cum si Pontifex immitteret." De eo, inquit
Percyus, videat Pontifex) Argumentationis conclusio fuit; datī fide non
redeundi exulandum; dōtēc fidem faceret tenetidum custodia West-Mona-
steriensi. Illa octo menses durauit; Tum Regina intercedente liber prioribus
in Catholicæ Religionis defensionem scriptis pluribus addidit alia, & plures
prime nobilitatis viros famina que restituit Ecclesia, restitutosque confirmā-
uit. Septrū agnatio maior, catharro in fauces deflente, & in malum qui Can-
cer dicitur degenerante, annis pene duobus æget, vitam hanc ætrum nosam
cum meliore commutauit; Professus quartor vñtorum ab anno nono supra
sexcentesimum.

Rursus illa
ber mori-
tur.

Nicolans Harte is est quenter fir Eudamon-Loatine legimus sub nomine *Nicolaus
Hammund* vocatum in crimen absolutorum Cōjuratorum bīduo postquam
fūissent deteſtri: Cui cum captio nūfī hūtūmodi illatum sit, magnum est
testimonium innocentie; Præterquam quod absoluſſe carce pōuit erimi-
ne multis de calūs quas Eudamon explicat. Saltburio fortasse si vixisset, ars &
inalitia non defuisit quā innocentium per calumniam tolleret. Sed eo
ipso anno detinente ex balneis mors repentina, & fæda vermis de illicet
oppreſſerat quē Jacobus Rex hoc ornauit Epiphonemate" *Aires autē habebimur liber ars proditionibus.*) Nimirum habebarū plurimi ille illūctor &
bucellato proditionum quā reuera fūissent à quōquā conceptas.
Dūbus a seūtūtū *Thoma Strange* in Provincia Warwicensi cōprehensio
detatum Londinum in Arcem tam effrānate torturū ut fractus viribus resi-
quiā vitam in somniorum debilitate traxerit, & dolore; eam tamen quē
Bbb 4 stionis

Cap. 10.
Apol. pro
Garnetto.

*Thoma
Strange.*

1610. fitionis violentiam non fortiter modo & constanter virit, sed (ut erat scilicet à natura ingenuo) non infacet: Etenim Pseudo-Miculstrum importunè in ipso ardore questionis argumentantem venustè studit cum diceret, "Inquit, bone vir, mecum agis conditione; sublimem te appendant hi homines sicut me, tum ex quo loco disceptabimus). Neque Praefectus Arcis Guilielmus Wade, accerrimus Sacerdotum vexator, fuit immunitus; Cum enim testem coram Senatu Regio produxisset Wade quendam cui à cornu nomen, exceptit Strangius minus idoneum illum esse testem eo quod Wade esset affinis: & Wade quidem stomachum, cuius vox non optime audiebat, Senaturi sum mouit iocus non inurbanus; festivitas tamen sermonis nihil nocuit causa; Ut quid enim diutius vexare hominem, quem nudum ex suspicione captum, infirmis testibus accusatum, nullo fundamento tortum, in sua ipsius innocentia tam securum videbant. Pulsus igitur quoniam Sacerdos vixit in Belgio ad annum hujus saeculi trigesimum nonum Professus, trium votorum; capitis renunquam imbecillitatem plerumque recreans Sanctorum virtutis perlegendis, & in dramata nativo idiomate composita digerendis; vir modestus & humilis, rerumque suorum narrandatum parcissimus.

Ioannes Blacfanus somniocitatus ad somniorum exercitium ad tabrigiensis in Artibus Magistrum, lectio Augustini & aliorum inter Catholicos librorum ad Catholicè lentiendum permouerat: habebat tamen in lalebris liberoris vitæ oblectamentis implicatus, donec somnio stimulatus se collegit. Oblata est ei species Christi Domini iudicantis, coram quo cum de multis accusaretur, tum præsertim de dilata eorum prolatione quæ legendo dicerat; Pronunciauit Iudex torquendum esse viscere dolore, quem & sensit ita acerbum ut clamaret plus infligi quam Iudex mandasset, promitteretque nunquam se in posterum precibus Schismaticorum ad futurum. Non solum stetit promiso, sed ad placandum Christum Iudicem, indixit sibi seuerum ieiunium quatuor dierum per hebdomadam; noctes precando pernigilabat; de die tempus iusionibus subtrahebat; in coquæ perleuerauit sex mensibus antequam Catholicum quempiam conuenire posset. Obrulit se tandem vir gravis, rogauitque an vellet cum Sacerdote familiarem habere congressum. "Perlibenter, inquit, at vereor ut reperiatur aliquis tam multos his annis sustulerunt.) Ne metuas, inquit, breui docbo quo loco oceures alicui. Paucorum dierum intervallo rediens, "Vade, ait, ad talem sylam, & obuiam tibi erit quem optas. In sylva occurrit Sacerdoti ex antiquis regnante Maria initiatis; hic post breue colloquium, absoluit illum primo ab Excommunicacione, solemini usus Ecclesiæ ceremoniâ nudum etiam collum virginem ex arbore collecta percutiens, dum recitaret Psalmum Miserere. Tum dixit illi diem & locum quo ad se rediret facturus ex homologism: Venit; & ex indice benelongo interroganti Sacerdoti respondens, aggregatus est Catholicis, continuato quod suscepserat ieiunio donec transfracto. Anno octogesimo septimo magna erat

scena

etrum nauticarum natiuumque preparato aduersos classem quae in Hispanijs instruebatur, & difficultate profligatio; naestus ramon Dico dux op-
portunitat in transmis Diem; Diem à Rhemstoneair; Rhemis Vallisole-
tum profectus, iter infinitibus infestus superauit coenitu qui libo quinto
narratur, & post studia in Societate in eisdem scriptus anno saeculi nonagesimo
tercio, etatis trigesimo quarto. Tunc Romam vocatus multam virtutem &
prudentiam contulit ad adolescentem in Seminario animos Societati concili-
andos; pluresque inter illos eo tempore eximij id institutu amplexi sunt. Ro-
mâ rursus in Hispanias natigauit, & anno sexcentesimo secundo quatuor vo-
torum Professus hæsis Vallisoleti eo in conuictu non minor cum fructu
quam Romæ, & primus cogitationes Donnæ Aloysio de Caravajal infle-
xit ad huius insulæ commiserationem cum ei esset à confessionibus; & quam-
uis in eam sententiam non veniret ut illa se transferret in Angliam, prop-
ter varias quæ illi deinde accidere molestias; plurium tamen doctorum san-
ctorumque inter Hispanos vitorum via consilio translaapigauit, præueritque
Blacannum; qui mores & linguam Hispanos similes cum difficiliter exuerer,
non semel inter suos in discrimen venit; & anno lectili decimo captus in por-
tam W est-Monasteriem connectus est. *Non est inter improbos tuta à ca-*
lumna quantlibet sincerissima integritas. Hunc vitam iniocentissimum
aspergere conati sunt (auctore, vt aiunt, Pseudo Cantuariensi Abbotio) gra-
uissimo scelere; subornato qui diceret audiuisse Antuerpiæ *Blacannum* auri-
fici cuidam promissæ octo autocruu muthnum millia, si reperiret hominem
qui Iacobum Regem è medio tolleret. Malitiam fidei & fabulæ oppressæ diligen-
tia *Blacanni*, scriptis Bruxellas ad *Antonium Hoskynum* literis; qui confessim
ad aurificam professus, coram Magistratu interrogati, & negantis testimonium
publico *litteris signo* curavit muniri, ut in promptu esset ad fidem mendacio
derrahens. *Ieui.* Tredecim menses tenuit custodia; tum factus in exilium, succel-
lit post *Perceyrum* in manus Vice-Prefecti Bruxellis, continuavitq; ad annos
sere tres; rursus dein de in Hispanias semigrat Vallisoleano Seminario Rector
demortuo *Guilielmo Westone*, & post annos expleti officij, Madritum ad il-
lus Vice-Prefecturæ euras. Demum in Angliam redux utiēm operam po-
luit ad grauem vñquo senectam; in qua cum diaberet in animo relicta In-
sulâ etatem reliquam cum tñstato corpore deponeret *W atenis*, obtinuisse
que Provincialis askensio; Confessis vix quatuor milliaribus decidens
ex equo deductus est dominum. Isthic cum rem Deo commendasset, ma-
tutino tempore exprelacto hæc verba Hispanica le obtulerunt ori; *Her-*
mano Muralilla, (eo nomine Madriti ante annos triginta sex cognouerat
Coadiutorem quendam Societatis vulgo appellari) quorum verbo-
rum significatio cum esset *V Fratet, mane ibi*; tanquam sibi dicta interpre-
tans (quemadmodum elius magnus *Gregorius* locutam in librum quem le-
gebat inserviebat, quasi *locus sua*) eadem in sede quam pluribus annis tenuerat
prope octogenerius defunctus est.

V X V I I . Quæ vero omnia primis à coniuratione annis pluribus ex nostro

Personæ
extrema.

160.

ordine accidere incommoda nihil attinet recensere, cum apud se quisque experire possit quanta ubique esset trepidatio, quam importuna in Catholicorum aedes dies noctesque inquisitio, quam nihil a suspiciose odioque tutum, ut vel mutandis quotidie sedibus modo agros, modo publica hospitia, modo pauperum casas intus regare necesse fuerit, vel multo tempore dormitionis conclu-
di latribulis. Videntur in *Baldinio*, *Gerrardis* & alijs, in *Belgii* usque pertinuisse calumnia, penetrasse Romanum ad *Personam*; de quo amicando *Clemens* Pontifex pridem regerat cum *Claudio Generale*; sed is praeuerens mandatum, per valetudinis speciem protectus est *Neapolim*. Non nisi thomistio *Clemen-*
te reuersurus. Reliquos annos scribendis libertis iniunxit; prodieruntque in lu-
cetum Varij ad hanc tempora aptati, ut quæstiones duæ de sacris affectis non ade-
vndis, eodem fere arguento quo ante annos plus viginis scripsit *Anglicæ*
Epistolam Consolatoriam: De æquiuocatione etiam, & de missione le-
gum in Catholicos, & aduersus Odoardum Coquum, Barloum, & alios, quibus
ut fratni dogmatis stabilitatis, heterodoxis confutandis incubuit, ita deinceps
etatis annos breuiores fecit quam operari potuisset. Anni sexagesimi decimi
mediam quadragesimam decucurserat scuero ieiulatio, cum vellemens eum
aestus inuasit; paucis diebus ad extrema delatus, Passionis Christi pia & fre-
quenti recitatione ægritudinem solabatur. *Paulus* Pontifex ubi intellexit
confestim ei indulxit omnia quæ in mortis confinio Cardinalibus indulgeri
solent: *Claudius Generalis*, & qui in patribus erant Romæ præcipit, frequen-
tes aderant: Iple quæriduo antequam de vita discederet termas dictauit: Ad
Blasium Audomarensem Antistitem unas, gratiarum pleras, ad nos hos in
Anglia alteras hortatorias, tertias ad Berkem qui in locum defuncti Black-
welli Archipresbyteri succellerat. Ad nos hos in hac sententiam. Reue-
rendi & Charissimi Patres mei & Fratres quos plœvit Deo vocare & vnire
in hac Missione Societatis nostræ ad conuersationem & solatium mileræ
Angliae Patriæ nostræ, & in quos vobis est admobdum Reuerendo Patri no-
stro Generali à tot iam annis committere mihi Praefectoram. Hunc quando
iuxta Divinum beneplacitum depositurus sum hoc opus, ut ipso, cum mor-
tali hac vita, non potius nisi scripto hoc voluntatis omnibus valeat, & primo,
meipsum animaque meæ requiem Deo in vestris precibus corrixi dare; Tunc
inter vos signum illud unicum verorunt discipulorum Se-sequacium Christi
Dominii, diligite inuicem; quod inuolatum à vobis teneti opto, iuxta spiritum
Societatis nostræ, hoc est, ut unusquisque in inferiori cæteris existimat, alios
sibi præferat ex animo semper, cum quo quantum fieri possit actiones ex-
teraz contentiant; omnia ad honorem & gloriam Dei & vestrum solatium;
ita enim facientes, omnes, ut confido in Domino, consummabitis felici-
tissime ultimum vestrum in obsequio Dei in hoc saeculo, & in futuro per
merita Passionis Christi occurritius inuicem in gloriola & semper dura-
tura resurrectione: Datum à decimibente Romæ in Collegio Anglicano;
hoc crucigilio Dominicæ resurrectionis, Anni millefimi iuxctœfimi decimi.
Vester totus & semper, *Marcus.*) Archipresbyterum his salutauit. Reueren-
dissime

Eius mori-
entis literæ
ad nostros
in Anglia.

dissime Domine, & amice carissime. Finem hic viuendi, uti spero, breui sa-
et unus, & migratus ad Christum fetuatorem, non potui in hoc meo maxi-
mo agone veltrum obliuisci, aut committere vt vobis, vestris Assistentibus,
cunctisque ceteris vestris subditis, hoc scripto non valedicerem, velut testi-
monio caritatis & amoris perfecti quo vos & illos omnes in Christo Iesu
prolequor & prosecutus sum semper; profiteorque quod nunc mundum re-
linquo eodem cum desiderio amoris, pacis, & unionis omnium vestrum in-
ter vos, & cum omnibus nostris Patribus, quo semper flagravi; & quod nun-
quam ex parte nostra (quantum quidem ego scire potui, aut imaginari) cu-
piditas vlla fuerit superioritatis in vos, vel in quemquam vestrum; sed bene-
volus consensus ad utilitatem & incrementum Catholicæ fidei, iuxta nostri
instituti ministeria; quem conensem opto semper in vobis cum nostris in
futurum tempus Patribus permanere in viceribus Christi, ad Dei Opt: Max
gloriæ & honoré; cuius tuitioni cädem caritate, eodemq; affectu quo anima
meam, comendo etiam vos & omnes meos carissimos fratres vestras curas co-
missos; cum quibus iungens preces, oro dulcissimum Seruatorem ut per
merita acerbissimæ Passionis suæ nobis det gloriosam Resurrectionem. Valete
in Christo Iesu. Datum à decumbente Romæ in Collegio Anglicano, hoc per
vigilio Resurrectionis, Anni 1610. Denique ad Audomarense Antistitem in
hæc verba.

1610.
Et ad Ar-
chipresby-
terum.

Reuerendissime, & merito mihi obseruantissime Domine.

Perueni tandem ad præstitutam mortalibus omnibus metam, morte cilietur,
qua, vt spero, anima ab huius corporis compage soluta suo reddet Redemptori,
vbi videbo bona Domini in terra viuentium. Interim tamen dum super lectum
doloris meispirare permittitur, sapius tanti Benefactoris merita menti occur-
sunt, quomodo causâ Angliae longè calamitosissimâ adamauerit, & nostra in
illâ messâ Missionâ iuuerit prouexeritq;. Quo tam singulari beneficio quan-
tum me deuinxerit sibi volui hoc supremo literarum testimonio significare, &
gratias quas viuens Ixpe, nunc denuo moriens reddere: illud obnixè orans vt
quemadmodum cœpit, sic pergit in fine, nec quos paterna sua charitate iam filios
fecerit, orphanos derelinquit. Vale Reuerendissime & Angloru omniu aman-
tissime Praesul & Paren. Vitam tibi diuturnâ concedat Deus, post huius vita
curriculum repositam in Cœlesti regno iustitiae coronâ redditurus: vbi ego cù
appulero Blasæi immemor non ero. Reuerendu Patrem Schondonckum, cui
proprias iam dare non licet, à me quâ maxime salutatum cupio suis. Magna illi
in iuuentute nostra instituenda cōmissa est cura; strenue igitur, vt hactenus,
semper suam spartâ tuteatur. Nequeo plura, quia tempus meum prope est, &
cupio dissolui & esse cum Christo. Reuerendissimæ Dominationis Vestræ Sa-
crificijs, vt & Patru nostro in Collegio, quos similiter ex animo salutatos
habeo atque Alumnorum omnium (quos vt Deus omni benedictione sua re-
plete vehementer rogo) precibus me commendo. Iterum & semper vale Re-
uerendissime Blasæ. E lecto 13. Aprilis 1610.

Cccz

Reue-

1610.

Reuerendissimus Dominationis Vestre deuictissimus in Christo
Sacerdos: Robertus Peroni.

Moritur
et honori-
fice sepe-
luntur.

XXVIII. Superfuit ad diem Mercurij proximè sequentem. Testatur Thomas Odoenus (qui illi successit Rector & Praefectus) licet ægritudo brevis fuerit, scripto tamen tradidisse Claudio Generali, quid ipse sentiret de futura huius Missionis administratione. A beo impetratum est, ut vnguentis conditum corpus locarentur ad dexteram Alani Cardinalis in Anglicano sepulti cum præclara inscriptione, quam videre est apud nostrum Alegam be in Bibliothe- ca. In condendo corpore tria obseruata sunt ab eis tibus oculatis; nullum qui offendiceret odorem extitisse ex cadavere cum post ferme viginti quatuor horas aperiretur. Cor altiori aliquantulu, quam à natura solet, loco dispositum: Chirurgi, qui operabatur, liberatù à quartana, id quod ipse Personi meritis trahuebat. Extat etiam Italice Epistola Pauli Bombini scripta Tiburi decimo quinto Sep- tembris Anni 1612, narrantis liberum fuisse quendam à grauissima diuturnaque tentatione, qui se ea propter Personio commendarat; Sed hæc alijs relinquenda examinanda. Hoc certum est, quantumcunque in muneribus fuerit, & in ne- gotijs diligens, virtutem solidam perfectamque coluisse semper, & in omni vita retinuisse; vt quemadmodum apud Philosophos, primum in uno quo- que genere est regula & mensura cæterorum, ita hic merito ad imitandum pro- positus videri possit à Deo exemplar earum virtutum quæ in homine quaerun- tur ad huiusmodi Missionem idoneo; vt nimis consideratus sit, & magna- nimus; ad expectandum patiens, fortis ad efficiendum. A concitato & tumultuoso agendi modo plurimum abhorrebat; ratione plerumque vtebatur ad conuincendum, cum suggerebat in media quibus effici posset quod suaderet, dif- ficultatibus complanatis. Infinita sunt quæ cum Pontificibus, cum Regibus, cum Cardinalibus Principibusque viris, modo sermone egit, modo scripto, vtroque ad peritius accommodatissimo; neque vulgarem quempiam aspernabatur, omnibus semper benevolus, & vbi cunque posset beneficis: Id quod in præcipuis Catholicis Regis portibus experti sunt captivi qui amplius, quos vicenos & quadragenos libertate per eius intercessi nem donatos consilio saepelivit & aere. Inter quæ apta captabat tempora ad scribendim, siue ad pietatem accendendi essent animi Catholicorum, siue Hereticorum fraudes, deliriaque detegenda: Quo in utroque genere excelluit; seruis urbana tam scitè & commode commiscens, vt amicum lectorem honestè obligearet, inimicum non valde laederet. Magnam etiam operam præstítit in sedan- dis continendisque Alumnorum inquietis ingenijs, qui in Anglicano sub prioribus administratoribus frequenter fuerant tumultuati; ipsa personæ dignitate efficacitateque sermonis obseruantiam exprimente, turbulentorum etiam ho- minum accessus vigilansissime excludendo, & quod caput est virtutem & vo- rum Dei zelum in omni actione præferendo, & modis variis in adolescentium teneros animos tanquam oleum lumini instillare. Q: anto ipse ar- dore fidei insulam restituenda flagraverit, quantâ in Deum fiduciâ rem pro- mouerit,

mouerit, quantâ in omnes caritate excelluerit, demonstrant præter scriptos libros, tot vltro citroq[ue] confecta tenâ mariq[ue] cinera, fundandorum stabiliendorum q[ue] causâ Seminiorum, sine quibus haud dubie (veteranis atque sublati) Religio concidisset.

Quibus in omnibus negotiationibus cùm nihil priuatim sibi affinibusuc suis adhædere sustinuerit, sed perfectam coluerit tum rerum, tum honorum abdicacionem, cò cæteris sequendus magis, & verò admirandus vius est. Habant in ore frequenter illud Apostoli, *Dum tempus habemus operemur bonum, tempore enim suo metemus non deficientes*: Itaque nihil negligebat quod ad Catholicam fidem amplificandam facere cognouislet; Neque ne mature susceptâ facile despondebat animo; temporalia etiam sublida Dei liberalitate metenda intelligens, quæ ad inchoatum eius causâ opus essent necessaria: Et sanè qui in Seminarijs Hispanieis florent iunctis tam copiolorum videbunt ut pluribus annis quinq[ue] & sexaginta in Vallisoletano, topidem fere in Hispalensi, & Romano numerarentur, huius viri industriam, & apud magnes viros auctoritatem non possunt non suspicere & venerari, & p[re]cipue in Deum fiduciam à quo hominum animos ad domorum tam necessariarum sustentationem excitandos non dubitabant. Quæ fiducia scilicet ad propagandam etiam Societate vltimis annis extendens, domum Louaniensem & Vattenensem peperit; Quarum felicia initia cùm vidisset, vocatus ad missis suæ fructus in Cœlo capiendos, brevi nouem dienum morbo sublatus est, tam acris, ut quarto agritudinis die medicus auguraretur vicinath mortem; Neque ipsis ambigebat à primo in morbum ingressu, à quo & pijs cogitationibus, & Ecclesiæ Sacramentis armatus, quidquid poterat consiliij suggestus ad refectionem Missionis gubernationem & incrementum, decessit decimo quinto Aprilis, Anni decimi currentis, ataris anno lexagesimo quinto, Professionis vigesimo tertio. Quo loco, quo[rum] in honore habitus sit ab omni genere & gradu nihil attinet dicere, quando ex reliqua historia id facile lector colliges, & honorem ipse, non hunc fluxum, & in ore & gratia hominum latus, sed Dei, in omnibus quaesierit, adamarit, extulerit. Nunc ea percurramus incrementa quæ hac Missio accepit tam magno adempto administrculo, cui tactito post Deum impunebatur;

ccc;

HIS:

**HISTORIÆ
PROVINCIAE ANGLICANÆ.
SOCIETATIS
IESV.
LIBER NON V.**

Onductam Anno seculi sexto Louanij Equitum Melitensium
dotnum insedere Februario in sequenti Tyrone, Sacerdotes
lex, duo qui parabantur ad studia Theologica, quinque ad
domestica officia designati. In Sacerdotibus, Thomas Garnet-
tus sanguine pro Religione suo Tyrocinii primordia conse-
crauit; de quo superiore libro dictum; Cæteri qua sorte vixerint defuncti; sint
non erit inutile commemorare.

Andreas
vitus.

Andreas Vitus post operam in Anglia aliquantidius collocataam, & iter
Hispanicū, pluribus annis Louanij & Leodij Theologica explicauit cum non
exigua laude ingenij. Primus deinde fidem intulit in Mariolandiam. Regio
est in Boreali America quam Carolus Rex Angliæ dominio suo adiungens, (vt
vicinā Virginiae,) tradidit Cecilio Caluert Baroni Baltimerio viro Catholico,
appellatione declumpta ab Henrietta Maria Regis copiuge, Henrici Gallia-
rum quarti filia; quamquam Catholici, meliore augurio, nominatam volunt
à Beatissima Maria Saluatoris dignissima Matre.) In ea Missione decem an-
nis fructu non pœnitendo cùm laborasset, & præcipuum eius Regionis dy-
nam à fide Christina imbutum sacris aquis tinxisset, captus ab hereticis & du-
ctus in Angliam, exulauit: Tum è Belgio redux in Insulam decennium aliud
solandū

Islandia Catholicis tribuens, propè octogenarius migravit ad eam quic-
tum quam rursum habens in votu, & ab eo solo expedienda est qui
omnia perire.

Terces, Thomas Laichwais (vulgo dictus Scottus) variam fortunam expertus est. Natus in Comitatu Lancastrensi habuit in Societate è fratribus, Sacerdotibus (ex Kensingtoni appellatione notiores quam ex nomine gentili-

to) Vnum domesticarum virum adiutorem, & hunc inter fratres natu maximum. Domestica disciplina educatus ad litteras, profectus est Hesperium ad Philosophiae & Theologiae studia. Inde in Angliam rediens anno sexcentesimo quarto ex Lancetensi portu navigatione meistrum deloras est Plimoam: ist-

hic dum de equis inquirit quibus veheretur Exoniem, incidit in virum Equi-
stris ordinis Waricum Hele Itemarcham, qui cum esset peruersus hereticus,

aduenam ex Hispanijs profitementem esse Catholicum, rogat num iurare velit in Primatum Regis Ecclesiasticum? hegaritem iubet spoliari ad iudicium usque:

repertas cereas Christi imagines & obscurè quasdam scriptas notas reti-
ner, & vna domum suam non longe dissitam amandat, restituta, ut virum

decebat, viginti marcarum pecunia: Biduo hic humaniter retentum, rursus interrogat utrum secum velit templum preces auditurus adire: Recusantem

mittit sub latellum custodia peditem ad carcerem Exoniensem viginti mil-

liaribus distante.

A custode Garctis, ut appulit, barbarum & ignominio-
sum in modum accepit, iubetur truncum in atrio obuium cōscendere, ut

esset, videlicet, omnium oculis Papista conspicuus: vnius occasione Scottus ad confluente in versus turbans, intrepide fidem profitetur: Plerique, inquit, qui hoc

huc laeti adducti sum quoiam sceleris (mea quidem sententia) indigissimo
me obstringere nolui; fidelis, videlicet, Catholicæ, quam profiteor, nolui abre-

nunciare, & haeresi nuper nata & me adiungere. Exceptus maledicta populi one-
ratur terribilis & misericordibus, & in ergastulu flagitiosis resertu compingitur.

Felicem quidem arbitrabatur quod tam nobili & gloriose de causa pateretur:
capit tamen post aliquo tempore loci ob perditissimæ nequitiae formas

quæ ob oculos versabantur. Erat enim octoginta vii feminæque unum in lo-
cum varia ob flagitia inclusi: viros a feminis disuigebat clathrum ligneum

tam latis spatij laxum ut non manibus solum & capiti, sed integro pene cor-
pori pateret exitus: singulos tamen uno ferre compedes ita ad-

stringebant ut sedendi quidem, standi, faciendo esset copia, non vero se de
loco mouendi; duobus ex eo numero fiebat potestas obeundi locum cum

siculis ad requisita naturæ libertas in atrio per angusto & fatenti obattibulandi
em debebat duobus assibus in dies singulos pendendis custodi. Pepigit igitur

Scottus de cubiculo separato, per solito in singulis Hebdomadias nummo au-

re, trium etiam fere aureorum praesenti pecunia nutrita pro competitibus

leuioribus: ex priori tamen habitatione cum sceleratis adhaeret ei tanta co-

pia verium, & tam pestilens aer, ut manibus pedibusque & vulnu tumefacti-

tibus somnus etiam ad tempus evanesceret. Interea ducuntur & Hyberni duo;

391
614.

Thomas

Laichway.

te dictus

Scottus

In porta
capitur.

Que pas-
sus in car-
cere.

I Historiae Provinciae Anglicanae.

392

1611. alter robusto corpore Sacerdos iuuenis, alter praeuete etatis vir Laicus; hi inter sceleratos locarentur egrave obimur Scottus, & maluit fui potius ut sacerdotur parte cubiculi, licet auaritia Custodis exigeret pro secundo in ea parte lecto à singulis quot hebdomadis aureum nummum, ad quem sumptum casus Hyberni nè obolum intulissent, Scottus incubuit opnis impensis, quā ad certam constituto tempore solutionem depositā, supererant illi sedecim tantum floreni Brabantici ad viatum trium mensium rebas comparandum: paret igitur viendū erat, è publico enim dabatur panis vnicus cum modico lachrymis Quod corpori deerat supplere conatus est Scottus spiritualibus exortationibus, distributis in varia antemeridianis & pomeridianis horis. Monse certis elaplo solemnia sunt iudicia; cuiusdam qui eum viderat in portu Lucanorum celebrantem indicio, damnatur Sacerdotij: Ultra tamen ad supplicium post grediendum non censuere Iudices: plecti quovis tempore poterat, sed habebat illi diuturnior, alijsque genitris corona parabatur. Infelicitus longe accidit Ely betno Sacerdoti; is enim in robusto corpore ignavum gerens animum in omnia confensit, & vt precibus haereticorum interesset, & vt in Regis Printatum iuraret, & publice ad Iudicium subcellia Catholicae fidei abreuerariet: neque tamen confessim sortitus est libertatem, sed cum ei Scottus, post abnegationem cubiculi consortium denegaret, detusus ad sceleratos, eorum induit omnes mores, & qui prius modestus & prudens ab omnibus audiebat; perdit iam nequitiae profligateque conscientiae homo, nulliusque esse cerebri visus est.

Prarem
iuniorum
conuerit.

II. Non multo post intervallo subsidium pecuniarium accepit à Blasius Welly Archipresbytero & à fratre natu maximo: junior etiam Edwardus decessit, qui cum Protestantium errores alte imbibisset tam impotenter in Catholicam Religionem inuehebatur ut Commentariensis non illibenter fratris illi fideret custodiari, manseruntq; simul octiduum, quo tempore mutauit Edwardus sententiam, ac primò decretuit Protestantium conuentibus exinde non interessere; tum proximis Christi natalitijs redditus ab eodem Ecclesia, transiit Duacum ad studia, ac in Societatem deinde cooptatus Sacerdos; seruidos naturæ motus transtulit in sedulam in Christi vinea operam, quam varijs in locis explicuit, ac demum in Missione Deuonensi, cui præfuerat, diem obiit laboriosus Athleta. Neque fuit hic vnicus carceris fractus. In quadrimestribus iudicijs miser quidam morti adiudicatus tam grauter tulit sententiam: (p. 291) sertim cum solus plectendus esset, vt ipsâ mortis cogitatione penitus exanimata retrorsum: eo forte tempore, veteri amoto, nouus carceri Custos datus fuerat. Hic cum ex suis Ministrum nullum reperiret qui homini dignaretur adesse, rogat Scottum (quoniam virum bonum & non illiteratum esse intellexerat) vt fulciperet consolandum: duabus prope horis fuere simul in conelati, quo spatio quantum breuis mora patiebatur, in fide institutum, & Sacramento expiatum, tanta compleuit lætitia, vt non mortis solum memoriam leuiter ferret, sed arctè complexus Sacerdotem, fusis pra gaudio lachrymis profiteretur nullo yngquam tempore tantum se in re qualibet percepisse solatij: iuslus est rem taci-

Et malefa.
Eorem.

tam

tam habere ad diem usque locumque supplicij : Eo loci Crucis signum fronti ac pectori frequenter imprimens facetur le Romano-Catholicum : exandalicit Magistratus; aduocantur pseudo Ministri duo; frustra conantur à fide auertere; in ore habentem assidue dulcissima nomina Iesu & Maria, & Catholicorum flagitantem preces, de scala deturbant, cum fidelibus haud dubitate reluturum : Insanit Custos, minatur Sacerdoti extrema; ille vicissim minanti os comprimit quod nec ipse futurus esset immunis qui ad se hominem ad colloquium introduxit. Sex fere mensibus duravit ista captivitas ; tum procurante fratre iussus exire regno , concendit Mercatoriam in Armoricam soluentem ad Sancti Maclouij : de itinere excedens Garnesij, (Insula est Angliae subdita) inde repetitâ postridie navigatione , dum vela explicant turbidâ repente coortâ tempestate repeluntur ad littus Anglicanum , descenduntque ad Castrum Hurstij in agro Hantoniensi . Hic dissimulante Nauarcho, & numeratâ pecuniâ datur Scotto fugæ locus: de fugâ, recta ad Garnettum, petitque Societatem ; datur Gerardo instituendus. Anno vix evoluto emergit infelix conspiratio: dum ultro citroque ad Garnettum mittitur consilij caulâ, in excubitores ad singula penè vestigia incidens, singulare industria euadit inculpatus, reuerlusque Londonum, post Garnetti mortem Gerardum sequitur in Belgium. Peractis probationibus in Angliam redux saepè ostendit in occasione bene faciendi neque consilium neque animum defuisse. In agro Staffordiensi æger erat Romoaldus quidam clementarius ; vir à natura probus, sed hæresis Calvinianæ sectator diligentissimus : Adit illum Scottus unâ cum virginе nobili è vicina domo; post verba urbanitatis pauca , ingreditur sermonem de Dei misericordia erga peccatorem sive pœnitentem , de peccati fæditate , de Angelorum gaudio in resipicentia, atque his similibus, quæ cum Romaldo videret esse non ingratia, deducit intus ad cubile & iubet quiescere ; virgo intetim honestè abducit vxorem : Tum Scottus progreditur , ostendit morem veterem suis peccata Sacerdoti legitimo confiteri ; eius vestigium in ipsorummet precum libro superesse ; dedisse Christum in Euangilio potestatem pœnitentes absoluendi; le Sacerdotem esse ; suâ si vti vellet operâ, de æterna salute securum esse posse. Ille oculis in hominem aliquamdiu defixis, "Videntur, inquit, quæ dicas rationi esse consentanea; ego me tibi, intelligenti ut video quæ sint necessaria, permitto) cum cum porro disserentem audisset de unitate confessionisque Ecclesiarum Catholicarum, & de perpetuo hæreticorum inter le dissidio; rite est expiatus, ne quicquam læpius pulsante uxore ut ingrediceretur : filij ex agro cum famulis redeentes rem vti erat coniecturâ assecuti stomachantur; minantur Scottus si reuertatur ; uxor clamat perditum ab illo esse maritum; reuertitur tamen cum à medico intellexisset spem vitæ nullam superesse , & sursum audet, & egrum iubentem domesticos à minis & iniuriâ quiescere, pulsis è cubiculo præter Catholicum comitem ceteris, postremis communitat sacramentis; æger intra horam astante viro pio Catholicō moritur:

Ddd

Post

Ingredientur
societatem
et eius in
Anglia in-
dustria.

1611.

Capitur
rursus &
euadit.

Post annos quatuor in varijs Missionis functionibus positos, indicante Atkinsono, Sacerdote Apostata, capitulatur, & in Portam nouam coniicitur. Tum forte ab Allobrogum duce missus Orator adornabat redditum; huic igitur donatur *Scottus* trans mare vehendus, neque tamen transmisit: Etenim cum ex varietate nominis alteratio esset de persona, die uno sublecutus Legatum, exponitur rursus in litus Anglicanum: Mensis erat Quintilis: In Octobri sequenti iterum ab eodem Apostata proditus ad West-Monasteriensem carcerem amandatur: vbi a Custode inhumanius habitus, consilium init eum concipiuis de fuga; quae cum ei prosperè euenisset, reliquum vitæ & annorum quadraginta tempus vnis in ædibus equestris ordinis viri egregiæ Catholici exegit, copiosam eius prolem in pietate ac literis instituens, & singulis fere hebdomadis ad alios præterea iuuandos excurrens; neque enim aut industriâ, aut propagandæ fidei Catholici ardore ullius erat secundus. Eadem in domo ad alterius vitæ præmia concessit circa Annum huius saeculi quinquagesimum quintum, Coadjutor spiritualis formatus.

Iacobus
Blondel.
Edwardus
Brokus.

III Breuiorem vitæ cursum habuere *Iacobus Blundellus* Sacerdos, & *Edwardus Brokus* ad temporalium Adiutorum munera destinatus huius etiam anni Tyrone, vix tribus post emissâ vota mensibus in itinere Hispanico, quod ex obedientia occæperant, ad laborum præmia anticipata vocati. *Blundellus* Vergaræ in Asturijs subsistere coactus diem obiit extreum. *Edwardus* ab ianua Seminarij Vallisoletani ad cubile delatus dies omnino decem superfuit. De *Henrico Lanmanno* quinto Sacerdote erit postea sermo.

Michaël
AlfordusIn Angliâ
descendens
capitur.

Michaël Alfordus, ex duabus studiosis vnuis, decursis Hispani Philosophicis Theologica prosecutus est Louanij: Tum Neapoli duos annos posuit Anglis nobilibus Institutib[us] que eo in Emporio frequentibus iuuandis, & alios quinque apud Sanctum Petrum Pœnitentiarium. Petacto deinde Sezzæ tertio Probationis Anno ad quatuor votorum Professionem admisus est, dum prima Procuratotum Congregatio lederet sub *Mutio Generali*. Anno vigesimo datus est Socius Magistro Nouitorum Leodij, tum Superior Gaudui. Quo expleto munere in Angliam Dorobernij descendens coram Magistratu sistitur. Habebat in pera libellum *Thome à Kempis* de imitatione Christi exiguo volumine: quæstio erat quis liber is esset? Ministellus post multam verlationem magno cum fastu, nec minori ignorantia, pronuntiat, "Inscriptionem periculosiorem esse quam quæ libro viderentur contineri; Inscribienim *Thome à Kempis* Canonici Regularis, Canonum vero regulas, & Canonistas omnes lege proscriptos esse, proinde non facile hunc dimittendum liberum.) Risum quis tenuerit? Quoniam tamen recenter prodierat edictum de Chalcedonensi Episcopo capiendo, proposito præmio ducentarum librarum nostratrum, hic eo nomine ducendus decernitur. Londini ex accurate Chalcedonensis descriptione apparuit alium lōge ab hoc esse *Alfordum*, quare interueniente Regina dimissus, superuixit ad Annum huius saeculi quinquagesimum secundum: quo Anno transmittens ut ultimam manum Hist.

riæ Anglo-Saxonicae imponeret, lenta correptus febri obiit Audomari, prope Septuagenarius; quatriduo antequam de vita decederet inuisenti se cuidam in hac verba locutus. "Duo & viginti nunc sunt anni ex quo diebus singulis in unum ex Sacris Christi Vulneribus irreperere soleo; ne igitur ex morbo minus attentus hanc consuetudinem intermittam, reuocet, oro, mihi in memoriam quo die in quod vulnus ingrediendum sit: hodie mihi Pes sinister sedes est.) Dies erat Mercurij; quarto post die, quo habitandum illi erat in Christi Sacro-Sancto latere (quod hoc carmine celebrarat.)

Eius deuo-
tio erga
quinque
Christi
vulnera.

O anima, ingredere in Centrum, pia viscera Christi;
O Sacrum Pectus, da mihi Amorem mori.)

Piam animam efflauit, receptus, uti sperandum est, eo in diuino pectori quod saep pulsa uerat, ut in æternum viuat. Viuet præterea, cum Deo bono, in ea, quam dixi, Historia Anglo-Saxonica, à primo fidei illa in Insula exordio per duodecim secula deductâ; ornabitque Christiani orbis Bibliothecas iustis voluminibus aliquot, ad exemplar Annalium Eminentissimi Baronij Cardinalis. Hæc de admissis hoc anno dicta sufficiunt; quandoquidem cæteri vel superfluent adhuc, vel nihil præbent ad Historiam singulare.

IV. Annus sexcentesianus nonus habuit *Franciscum Walsinghamum Tyroneum*, quem Deus eâ arte traduxit ad fidem orthodoxam amplectendam quâ locum ipse suum in ciuilem odium impellere moliebatur, & doctissimorum virorum à fide errantium vim nullam esse ad ea tollenda quæ de sua se-
cta dubitationem afferunt, luculenter commonstravit. Imbutus humabioribus in Schola Pauliniana Londini, ubi adoleuit ledulus fuit in adeundis Protestantium Concionibus, per uolutandisque libris, tum etiam se ad Clerum applicuit, initatus ab Pseudo-Episcopo Eliensi horum, ut vocant, diaconatu, quo gradu obstrictum se sentiebat non ad le tantum eius in Lectæ opinionibus perficiendum, sed & ad alios in eadem confirmandos. Ea occasione factum est ut quem cuidam, quem non satis firmum in errore suspicabatur, offerret legendum librum, ille eâ conditione acceperit ut vicissim *VValsinghamius* Ex lectio-
ne Censu-
re dubitat
de sua fidei
admitteret à se librum alterum percurrendum. Is erat Personæ defensio Cen-
surae librorum duorum ab Charco & Hanmero Ministrorum editorum ad-
uersus *Edmundum Campianum* Sacerdotem Societatis Iesu. *VValsinghamius*
ut in Papistarum, scilicet, erroribus ioco luderet, illuderetque doctrinam,
accepto non illibenter libro mole exiguo, et si quidquid Catholici dicere posse possent insito hereticis supercilie contemneret, ardebat tamen cupiditate videndi quid dicerent, & de via domum rediens indentidem inspectat modo hanc, modo illam versans paginam, & ubique incurrens in quidpiam quod sectæ quam profitebatur Auctores quales fuerint viuis depingeret coloribus, indignabundus auertebat se tanquam à meris confictilque mendacij, neque tamen auertere poterat vocem sine voce diuinitus menti illaplani-

Ddd 2

qua

1611.

quæ tacitè monebatur " si talis tenuerit fuerit Lutherus & alij quos tanquam Cas-
lo demillos viros veneramur , malo sane loco nos sumus qui illos sequamur) Pudebat interim incidere in paucorum foliorum fasciculum Papisticum quem
per se non posset conuincere erroris ; domi non habebat appositos libros ad
indagandam veritatem ; verebatur alijs indicare unde ei infectus erat kru-
pulus ; hunc tamen & illum adibat ex doctioribus , & velut aliud agens mil-
cebat sua dubia colloquijs ; sed cum nihil referret præter questionis declina-
tionem, aut facti, quod frequentibus testimonij probabatur , nudam inficia-
tionem, inquietudinis domesticæ pertulit Londinum ad amplissimas Biblio-
thecas auolat; inspicit fontes ex quibus hausta probatio; nihil dissontum , nihil
deprauatum reperiens hærebat attonitus , & arxius quid consilij capiendum
eslet; incidit in non visitatum illud quidem sed quod ratiocinant æquissimum
videbatur. Secundò tertiove sub Elizabetha & Iacobo Regibus iure iurando
interposito hos terræ Principes agnoverat supremam in ijs etiam quæ diuin-
ora contingunt habere potestatem : Audendum igitur ratus est sibi , & à Iaco-
bo Rege(Capite scilicet Ecclesiae Anglicanæ.) petendum remedium: & ne quid
humani cum ab hac mente retraheret voto se adstringit ad præstandum. Itaq;
supplicibus literis animi ægitudinem eiusque originem breuiter explicit ; has
iunctas libello (in cultiorem formam compósito) ipse supplex tradit Greenwichi dum Rex die veneris Sancto ad Sacratum progrediebatur ut precibus
de more intereslet , rogans vti dignaretur sua Majestas decetriente quænam &
à quo medecina querenda malo eslet. Rex vt aperuit, Hic " est, inquit, ex Papi-
stis quispiam) & sisti iussit hominem , mislo ex regij cubiculi custodibus no-
bili viro qui interrogaret quis , & vnde eslet, cuius conditionis aut instituti vir,
& quæntate librum literis supplicibus adiunxi eslet; ad quæ cum parcere respon-
deret sperans se regi egredienti rationem cotati redditurum , datus est alteri
custodiendus donec pomeridianio tempore vacuum eslet. Tum sedenti in au-
la Concilij Regij Archiepiscopo Cantuariensi oblatus , astantibus hinc inde ex
Cleri & nobilium ordine plurimis , post multa modò blandè , modò seuerè
dicta de nouæ formæ literis, de temerario ad Regem accessu, de libello male
iuncto literis, quem Personij esse dicebat Archiepiscopus multarum proditio-
num Architecti , & quorum librorum numerum satis copiosum ipse flamnis
tradidisset , Personum ipsum egregiè excepturus si in manus veniret; " Quis
auctor sit libri (inquit *VValsinghamius*) mihi certe ignorantia est, neque valde
est curæ quis fuerit : de rerum in eo digestarum veritate est quæstio : Et enim si
vera sunt quæ narrantur de Lutheri commercio cum malo dæmonie de Calui-
ni, & Bezae, & ipsius Lutheri impudica impudentia, de fraude vniuersorum in-
tractandis dolosè scripturis sacris sanctisque Patribus, & alia plura , non alieno
sermone, sed ipsorum metu verbis expresa, haud facile mihi suaseri nos rectam
tenere viam: Quamuis enim de scriptoris auctoritate necesse sit concedat aliquid
si fuerit Regi alijs in rebus iniurius, & quemadmodum recte notatum est, Ad-
vocati in defensione Clientum mille mendacijs ad sacratum impetrant solvant,

A Rege
petit solu-
tionē du-
biorum in
quæ incide-
rat.

Causa cō-
mittitur
Archiepif.
copo.

et tamen

ta tamen ipsa quando ostenduntur quam sint meridacia veritatem illustrant & ornant; & si verum est responsum esse pridem hunc libro, hoc ipsum vide: te aucto responsum quo facilius acquiescam: satis enim ubiq; riotum est quam ego acer temper fuerim Papistarum oppugnator; & horrefeo cogitans si forte obiectum fuerit eius superstitionis vel leue desiderium: quandoquidem ramen in hunc angorem incidi percuparem animo meo fieri satis) Fiet tibi satis (inquit Pseudo Cantuariensis) tu modò me cras conuenias in Palatio Atchie- pilcopali. Crastinus ut illuxit, Cantuariensis hominem commendat Cotello Sacellano suo instituendum. Ut sedere, prolati Lutheri scriptis, & ijs locis per- lectis qui in defensione recensebatitur, cum se *VV alfinghamus* commoueret ostenderet, mirarique totidem verbis quot Lutherus scripsit recitari omnia, auertens le Cotellus, "Ut vides, inquit, *VV alfinghami*, hos libros & plutes huiusmodi apud me habeo; Ego istos non tero; ab antiquo tempore apud me sunt; numero & ego inter Papistas affines aliquos, & amicos complures; ista me non commouent: si de eorum doctrinæ veritate persuasum mihi esset, nullius tue dignitatis, nullius commodi cogitatio ab illa sequenda abduceret.) Atq; in huiuscmodi parergis extraicto tempore in hotam prandij discessum est, facta potestate *VV alfinghamio* domum suam reuisendi donec vocare- tur: posterior tamen dicit, siue quothiam Rex rationem exposceret, siue orta esset aliunde perturbatio, Cantuariensis non nisi multis oneratum iniurijs dimittit, multisque culpatum quod auctus fuisse Regi libellum huiuscmodi offerre, adstrictum etiam iureiurando ut libros duos Thomæ Bell Sacerdotis Apostatae diligenter percurret, & doctum aliquem turi consuleret, quo in ea quam à pueri professus esset fide confirmaretur.

Archiepis-
copus alte-
ri re com-
mittit.

V. Perspicuum erat Cantuariensem & ceteros diuerticula querere, cupe- reque de præcipua quæstione vitare congressum, ruri tamen ne iusurahdum neglexisse videretur, Apostatae libros diligenter euoluit, notatis & in aduersa- tria relatis locis quæ nouati dubitationem afferrent, augerent scrupulum: Ra- bulatum enim agebat ille potius futilum quam cautæ modestum defensorem atque in maledicta vbiique & in exaggerationes excutientis, legendi patiebat nauileam, non acuebat cupiditatem. Interea etiam pseudo ministrorum do- etiimidos consulebat, quos forte Visitationis Ecclesiastica munus conuocaue- tar, sed pari cum prioribus euentu: reperta tamen apud eorum quæripiam responsonie ad *Persony* librum, lætus se ad examen collationentique dictorum accingebat: Ut enim ab eo *Persony* scripto orta est omnis illa anxietas, ita alio nullo remedio sanati posse videbatur quam si aut vera aut falsa conuincerentur quæ in eo recensebantur. Lendum igitur rufus ad Cantuariensem & ad Bibliothecas proficiscitur. Cantuariensis satnillatiter primùm & amil- te acceptum rogat num legendo colloqueridoue suo ipsius tandem animo latifesset, tum in coroha plurimi vñà sedentium doctorum hominum rei ferie ex plicara, cum *VV alfinghamus* tam procūl se ab tranquillitate potiu- nis absolve dicere ut ex ipsis quos acceperat Apostatae libris tiovis scrupulis agi-

Nova du-
bitatio ex
Apostata
libris.

1611. taretur, projectisque in medium libris loca recitare inciperet quæ sicutò fallaci-
terque prolatæ arbitraretur, omnium in se vnum coniectis oculis, hic mirari,
ilic excandescere & quæcere quid tandem esset tanti vel in Thomæ Bell, vel in
cæteris quo tantopere commoueretur? Cantuariensis elatâ & concitatiore
voce obiectans obstinationem & audaciâ non tolerandam, minatur carceres;
Alij & inter hos Christophorus Perkinsius (de cuius à Societate defectione
initio huius historiæ narratū est) lectorum abducto suadere conantur ut omilia
difficili disceptatione animum ad receptas per Angliam opiniones inflectat;
ea conformatio Regis & Cantuariensis conciliatâ gratiâ gradum etiam ad
dignitatem aliquam, vel ampliorem certe fortunam fieri posse; periculum esse
si obfirmet animum prælenti ne excidat & futura ipse. Quæ ratio cum animu
veritatis indagandæ non lucratiuidum nequaquam afficeret, & facta esset secun
dò abeundi copia, ratus frustra redditurum se ad eos qui alia omnia agebant
præter id de quo ipse cupiebat doceri, studium suum omne ad conferendos
inter se Catholicos haereticosque scriptores conuertit; in quo cum ad plures
mensis improbo labore desudasset, & breuiori deinde cursu à Catholicis Ca
tholica dogmata didicisset, in vniuersalibus Ecclesiæ decretis conquicens ad Or
todoxorum partem transiuit, & opportunitate usus exulantium eo tempore
Sacerdotum, tanquam ex illis unus, regnum spesque fluxas deferens Ro
mamque ad Personum immigrans, post studia grauiora Societatem amplexus
est; editaque in lucem Conuersio[n]is suæ historia (quam Disquisitionem inscrip
sit de rebus ad Religionem pertinentibus) non minus aliorum quam suæ salu
ti consuluit; multos enim rei vti gesta est sincera sine fuso narratio ad fana cō
silia induxit, cum vna subiecta oculis conspicerent & haereticorum frudulenta
articia ad ea quocunque demum colore contegenda quæ honestè defendere
non possum, & Catholicorum apertam solidamque rationem sua demon
strandi, & antiquam ab Apostolico tempore fidem ad ætatem nostram pro
pagatam confirmandi. Quæ ratio cum exitum non valde disparem habuerit
in alterius Pseudominiſtri reductione ex eiusdem Personij alijs libris perle
ctis, adiungam istius ad Personum latinam, quemadmodum accepi, Episto
lam quâ rem vti accidit explicat.

V.L. Reuerende Pater.

**Alt. rius
Pseudo
Ministri
conuerſio.** Miraris forsitan quod ignotus ignotum literis hisce meis interpellam; vi
terius etiam miraturus, si fatear me abeo nunc viro opem petere, cuius olim
nomen, mirè apud nos diffamatum misereque tractatum, solebam horrere;
sed puer haereticus cum essem, non tam malitia quam sapientia, sentiebam, lo
quebar, faciebam vt puer & talis puer: vtinam nunc vir Catholicus siam, de
licta iuuentutis plangam, & plangenda non committam. Mirum hoc videa
tur, & si placet, miraculum, quod Minister Anglicanus, satis opimè bene
ficiatus, vxori & liberis astrictus, haeresim in qua natus, nunc palam repu
dict, fortunis omnibus se exuat, & in Sacrostantæ Ecclesiæ Catholicæ Ro
manæ gremio foueri desiderer: sed mirabilia qui facit Deus, hoc fecit, & ob
hoc

hoc in me factum, si non men Dominia me super benedictum, quem item 161 15
sub nomine ovo ut quod in me incipit, perficiat opus bonum. Deus autem qui
arbitur finem ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, plurimum per
media suavia perducit ad finem fortiter apprehendendum. Teigitur, Pater
Reuerende, quem habui operantem in dispositione, habeam cooperantem in Libri Per-
apprehensione; libri siquidem tui, p[ro]ij, doctique (qui hic trahi augent meri-
tum substantiale, & post hac augebunt accidentale) præparabant mibi cor-
sonij lecti-
one incho-
ata.
(instar medijs externi) ad suscipiendos bones mores, & incitabant ad inuesti-
gandam fidem rectam, libros dico *Christian Resolutionis*, & *Triplicis*
Angliae Conuersonis. Atque ut intelligat Paternitas vestra quo nunc sim statu
& quid à R. V. petam, à primordijs usque ad prælentia rem breuiter re-
petam.

Ante annos duodecim, cùm primum studio Theologiae animum appli-
cuissem, ad sacræ Paginæ textum, more nostro, statim me consero, & ad
Neotericos Protestantium Commentarios, illam inueni obscuram, hos ubiq;
pene varijs, aut contrarijs: obstupeisco: libros igitur quæ de vita emen-
datione, & virtutum institutione; præsto sunt multi, atque inter hos (rem
dico, non adulationem) tuos de *Resolutione* reperi præcipios; quorum qui-
dem attentâ lectione adductus sum ad vitam aliquanto melius compenen-
dam; inde etiam cogitans meditor, An sit possibile ut qui tam sedulo & serio
curant bona facienda, ijdem tam turpiter hallucinantur circa vera credenda,
sicut in nostrorum libris legi scriptum, & ex nostris suggestis audiui concio-
nari, Sepositis igitur confusis illis Calvini Institutionibus, comparo mihi di-
gnissimi nunc Cardinalis Bellarmini opera quædam, & nostratis acutissimi
Stapletoni nonnulla Scripta. & doctissimi Melchioris Canil locos communes.
Aduocatos item mihi assumo Chennitium, VVhittakerum, & verbosum
Bezam: Rem aliter se habere statim sensi quam vulgo iactatur quoad quæ-
stionum multarum verum statum; atque in paucis illico mutauit sententiam,
verumnamen in plurimis vel ignarus, vel obstinatus persistebam, in reliquis
huc illuc impellebar, & incertus fluctuabam. Diuertebat metu[n] temporis
ab his Controversiarū studijs ad perlegendos Scholasticos vir quidam Senex,
gravis & doctus, Dominus Castletonus, cuius prudentia tota Diœcesi Nor-
wicensi plurimum æstimatur: Ego autem, tum cum eram in ædibus G. Red-
man, nuper (vt nos loquimur) Episcopi Norwicensis domesticus & eiusdem
dum vixit Capellanus, hunc Castletonum summopere venerans, & eidem
peculiariter deuinctus, eius parui consilijs: percurro leuiter Magistrum sen-
tientiam, & deinceps similiter Diui Thomæ Aquinatis summas omnes: in-
istis quæ capio, amplector, quæ non capio, admiror, omnia pene mihi sapie-
bant bene: obseruo mirum Gratia ordinem, videoque eos multo aliter sta-
tuere de multis Religionis Capitibus hodie Controversis, quam nostri putant;
aut latenter prædicant: Ego id miror, & fraudem suspicor: Redeo ad Contro-
versias, hoc potissimum proposito ut quæram, An moderni Catholici à vere-
ribus

1614.

ribus Catholicis, vel utriusque eorum inter se inter se dissentiant necne in rebus fidei? Illos igitur reuoco ad normam Concilij vii. Tridentini: Omnes a deo consentiunt, ut ego in pluribus amplius dissentire non potuerim: Ex quo proinde in celeberrimis variorum locorum & populorum Auditorijs, in Concionibus meis publicis capi palam propenere in aliquibus doctrinæ Catholicæ veritatem, sed eâ cautelâ adhibitâ in deligendo subiecto de quo sermonem esse habiturus, ut etiam manifestè causam perorarem Catholicam, Ecclesiam tamen Anglicanæ (quæ pauca habet definita) aperte non contradicerem, neque legibus nostris secularibus (quæ plurimos habent laqueos) memet innodarem: Atque ad eundem modum clapsi iam sexennio in publicis disputationibus Cantabrigiæ pro Sanctæ Theologiæ Baccalaureatu habitis, libet hominis arbitrium pro virili defendi. Neque hic potui me cohibere; quoniam ignitus in me ardebat feruor auitæ veritatis à scorijs expurgandæ. Pergo ad Historias Ecclesiasticas Tripartitas, Eusebium, Theodoreum, aliosque; Patres etiam nonnullos euoluo; & quorum antea legeram tantummodo tractatus quosdam morales, & sermones de tempore, eorum nunc per euoluo, scripta quædam Dogmatica, quadam Polemica: Deus bone! quam verum repeti eius dictum qui respondit non posse fieri ut Papista non esset, qui Patres legat, ijsque credat. In pluribus iam captus non potui euadere; in multis adhuc, nostrorum deceptus conimentacionibus, quærebam diuerticula, ac in ijs latui subterfugijs. Interim vero capi Catholicos inter nos degentes obseruare, eos illorumq; virtutes apprime diligere, ijsq; in suis calamitatibus condolere, & in quo potui opitulari: Inter cateros summe obseruabam D. Thomam Cornwallis Equitem (ut pote à cuius ædibus beneficia mea non multum distabant) & D. Ioannem Bedingfield Armigerum, viros prudentissimos, & integerrimos; quorum hercule exemplis erga Deum pietatis, erga homines probitatis, & sobrietatis in se, adeo commotus sum ad examinandam eorum Religionem, & ad conscientiam meam compescendam ut necessarium mihi duxerim adire Framlinghamiam, ubi tum tenebantur in carcere multi Sacrorum Catholicorum. Illic conueni temel iterumque Guilielmum Alabasterum arcum meum; Is me adduxit ad Patrem quendam Iesuitam, cuius quidem ligni sancti sacerdos nonnullos decerpisti & degustasti fructus; antequam vero coquerentur his gustati, vel maturerent alij percipiendi; Elizabetha nostra nuper regina morte subito abreptæ, hac mihi dulcis occasio est etiam in impetu precepta; Ille enim in exilium protinus est protinus, ego in solitudine consuli, & solitudine animi felicitus, nesciabam qua me verterem: Ille etenim dicens curam dederat amico cuidam suo intentionem meam praetouandi, neque ego penitus neglexi: explicare tamen neque quavis angebar intini anxiitatibus, quantis agitabat diaboli molestijs, quantis mundis infestabat Christus Deum testor, hæc recolens horro; & ab his iam liberatus, Etiam ut imperet, Sanctos omnes ut impetrarent scruenter oro humiliterque rogo: Scilicet tamen propter inguentem, & ubique anno graffante horridam pestem, neque potui

Apud Cä-
piatum in
rationibusPromota
Catholi-
corum
probitate.

expeti itinera q̄ia debueram suscipere, neque in quibusdam pungentibus dū-
bēs mihi meti p̄fici tatisfacere: Orabam assidue (Deus nouit quantā cum dé-
cūtione), & quam primum per pestis periculum licuit, doctos amicos ques-
cam m̄cos adiūtū, & qui in Academia, & qui extra: Singulis proposū dubia; co-
mūnū probabilitib⁹ (ut mihi tūm videbatur) sed non necessarijs responsionib⁹
atiquantū p̄fici; quicq; cicatrix vulneri obdicitur; studeo deponere cōscienc-
iū, id est & diligentiendis v̄lta his meis dubijs abstinere decimo; p̄zler-
ationem p̄tua habere in h̄ec doctrissimorū nostrorum placita, Ecclesiam
sabice, Romanam nostramq; eandem in rebus fidei ad salutem necessarijs
rumore unitatem; utrasque esse veras Ecclesias; nostram ab illa deripiata in
fotessione. Quidam quoad necessaria, in deriuatione doctrinæ quoad fun-
damenta; vñloque posse saluos esse; &c. Sic volui animam meam periclitari;
hocq; modo annūm pene integrum sopus declinitusq; conquieui, in repri-
stendis peccatis sedulus, in fide otiosus.

ff. VII L. Ex aetate optimam maximamq; Dei opt. max, benignitatem &
clementiam erga me indignum miserumq; Venit mihi tandem in manus liberi ille tuus terq; quaterq; laudandus *De Triplici Anglorum Conuersione*, qui
me dormientem experirexit, vigilantem pupugit, & prouocauit reluctantem;
atdeo ut non possem non redire ad pristinam saltem indaginem: perspexi
etiam praeterea clypium mihi quandam ē manibus excussum, quo antea me
texeram; Collegi me quantum potui; & licet nou auderem spiritum extin-
guere Tuā ope in me accenū, voluitamen iā acie Ecclesiae nostræ dimica-
re, s̄q; ad omnium meorum dubiorum intercessionem. Ultimo aggressus
kun. Ratiōnes Iesuitas, quoniam p̄cipue expertus sum Charitatem & eruditio-
nem. Restixi eam illis quantum potui, donec veritate diuina p̄lucente re-
ligione errorum & dubiorum caligines sunt disperitæ, & satros sanctæ Ecclesiae
Catholicæ autoritare me constringente vietus succubui, herbamq; porrexī.
Accipiat igitur me Mater Ecclesia precon̄nora vt leuem transfigurā, sed vt suppli-
cam Capitulum; Hoc primum cupio, hoc p̄cipue peto. Sed & alia sunt quæ
vellem accez̄rā, primo & maximopere altū desidero huius negotij silentium
ne quis modo notitia ad Magistratū p̄meniat, donec per me ipsum, vel per
amicum fidem negotia quedam mea in tuto ponantur, vt concordatum mi-
hi alicuiu per soluatur; ad quæ peragenda vellem, si fieri possit, alterius
annūnconam Beneficiorum fructus Ecclesiasticos mei recipient, antequam
ad meam deputationem secundum Iuris Anglicani formam procedi possit;
Velken etiam in tuis omnibus sub alio pretextu hinc discedens, per totam
proximam legem alicubi delitefecere: In proximum autem Ver pararem
me ad quilibet directionem; atque haec de taciturnitate.

Secondo de Caritate; ubi mendicum me agere oportet, vestram implorans
auctoritatem quæ pollicis apud viros magnos, & benignitatem quam p̄fsta-
re solitis erga meos; vt ex vestra gratia habeam vbi cunque terrarum vel
vnguentum vñcom p̄superemq; vestrum, pro me, uxore, & quatuor liberis:
Ecce (quos
liberis)

Iterata
librorum &
etione co-
firmata.

1611. (quos omnes aspirante Deo efficiam Catholicos) dedisti animo consilium, exhibere corpori auxilium; non possum plura præ &c. Hæc autem ut cuncte se habeant, non solum paratum cor meum, paratum cor meum, sed & fixum cor meum, fixum cor meum, adiuuante me Deo, quæcunque in labore facere, quæcunque in dolore pati, citius quam à fide Catholica Ecclesiæ Romanæ amoueri: Nunc enim post nimbos sol; post tonitru Cœlum terenum; tranquillior iam facta est conscientia, Deo gratias, solidior iam fides, firmata mihi pax: Nauis mergitur vel quia infirma, vel quia tempestas opprimit, vel quia Naucleus dormit: Anima parua est: Deum igitur Patrem inuoco omnipotentem ut in virtute sua corroboret meam infirmitatem; Deum Filium lapicinem, ut imperet ventis superbiae, & conculceret fluctus mundi ne animam obruant; & Spiritum Sanctum, Deum bonum, ut me semper exerceat suis inspirationibus, ne unquam requiescam in securitate, aut propter peccata obdormiscam in morte. Idem Deus in Trinitate unus, & in unitate Trinus Reuerentiam vestram & anima & corpore seruet in columem. Datum nono Iulij Anno Domini 1601.) Scripta sunt ista à nondum Ecclesiæ conciliato: Annus vix labitur; mittitur Carolus Cornwallis Orator in Hispanias: Hunc sequitur iste, & non longo interuallo redditus Ecclesiæ donatur à Rege verè Catholico assignatione pecuniae quanta illi, vxori, liberis sufficeret sustentandis.

VIII. Iungamus & tertium quartumque eiusdem generis homines qui non Personij quidem libris, sed scriptis Bellarmini & similibus lucem accepterunt & gratiam, fortunam locupletem ut spernerent famamque vulgi præ animæ in Catholica securitate. Ex quo & illud colligi poterit, quod quamvis ex plebeis fortasse plurimi possint ignorantia non vincenda laborare, & ab heresecos aut Schismatis virtio liberi esse, quoniam aliud nihil contingit legere aut audire præterquam quod odium prouocet rectæ Religionis; inter doctiores tamen difficulter possit quisquam esse immunis, quin videat meliora, probetque, sequatur vero deteriora, vel obstinatione iudicij, vel rerum amore mundanatum: de quibus Apostolus ad Titum: *Hæticum hominem post unam secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est, qui huiusmodi est, cum fit proprio iudicio damnatus.* Etenim quamquam nullum habuerint exterium monitorem qui eos verbo corriperet, inter tam multos tamen quos versant libros Theologorum, Concionatorum, Historiographorum non possunt non vehementi tangi dubitatione an rectam inceant ipsi viam qui à Romano-Catholica discesserunt. Ex his unius suam his & explicat conuerisionem ad Cardinalem scribens.

X. Reuerendissime & Illuſtrissime Domine. Si mihi licuisset in Anglia veritatem scriptorum vestrorum vel ignorare, vel assertere, nunquam credo litigiae ad vos peruenissent in Italiam. Cum autem neque doctrinæ vestrae lumen declinare, neque iniustissimorum hominum calumnias ferre possem domi, relictis omnibus meis libris in Musæo meo Cantuariensi simul cum reliquis bonis ac fortunis universis, me per occasionem aquarum spadananarum & itineris

& itineris Palatini subduxerunt, & apud vestros Colonenses Catholicæ Ecclesiæ in æternum addixi. Itaq; bono iure me ad Illusterrimam Reuerentiam vestram scribere debere existimmo non tam ut opem vestram implorem ad calamitates exilij sustinendas, quam ut gratias agam de animæ libertate & salute. Fui quidem ruper & à multis iam annis Regius Concionator, & cum bona ipsius gratia Canonicus Cantuariensis; decanus Teringensis, Rector Romanensis, & Vicarius Themtramiensis; sed Ecclesiarum Catholicarum communionem, vestra potissimum opera mihi commendatam, non solum rei iam partæ sed etiam spiritus multo ampliori libertatissimè prætuli. Quamobrem Illusterrimæ Reuerentiae Vestrae gratias ago quam possum maximas, non solum nomine meo, sed plurimorum in Anglia virorum doctorum qui de lumine vestro lumen suum & ardorem quotidie accendunt: Et humiliter ab eadem peto ut hoc meum officium boni consular, & me suis commendationibus juvet, & benedictione confirmet. Deus opt. max. ad pacem Ecclesiæ & conuersationem Angliae vestram senectutem aquilinam faciat. Leodij datum Ianuarij 10. 1614. apud Patres Societatis Iesu.

Vestrae Illusterrimæ Reuerentiae deuotus & humilius.

Beniaminus Antonius Carterius Anglus Th. Doct.

Ad quæ Bellarminus. Admodum Reuerende & Doctissi. Domine. Literæ tuæ latificauerunt animam meam: Egi gratias Deo quam potui maximas pro dono gratiæ singularis tibi collato, & Nobis per communicatorias literas insinuato. Paucis enim datum est ut inter tot Schismatum & hæreses contemptus veram Ecclesiam internoscant, sed paucioribus ut ita cognitam diligent ut temporalibus commodis & honoribus, ac potissimum Regis fauoribus (vnde illa tanquam à perenni fonte fecutiunt) magno animo & pretis, ad eius amplexum accurrant. Quod si in exilio isto voluntario ærumnas & angustias propter Dominum tolerare te oporteat, beatus eris: dignus videlicet effectus non tantum ut in Christum verè credas, sed etiam ut pro illo patiaris: Nam quemadmodum nihil erit in futuro saeculo beatius quam esse Christo similem in gloria, sic in praesenti tempore nihil est utilius quam esse Christo similem in passione: hinc enim oritur gaudium illud solidum & perpetuum quod nemo tollere potest à nobis, de quo Apostolus loquitur cum ait, *Repletus sum consolatione; superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* Neque hoc dico quod operam meam in te subleuando præstare nolim, sed quia ex corde gratulor tibi non solum de coniunctione cum Ecclesia Catholica, extra quam non est salus, sed etiam de pretioso patientiæ dono quo te à Deo nostro insignitum mihi videre videor. Iam vero quod ad me attinet, nihil est quod mihi gratias agas; nam *Neque qui plantat est aliquid; neque qui rigat est aliquid sed qui incrementum dat Deus.* Ecce quod à Matre Catholica suis, hoc alijs ministrant: Si quid in scriptis meis vel minus doctè, vel minus per-

Ecc 2.

spicac.

1611.

spicere, vel minus solidè positum est, id solum mihi attribuo. His valeas, vit
optime, & doctissime, mei memor in Sanctis precibus tuis. Datum Romæ
14. Februarii. 1614. Cardinalis Bellarminus.

Doctor
Pricius.

Hic sub Jacobo Rege spes tuas resque dimisit, vivens & valens, vt Christum nudus potius sequeretur ad sponsat amplexus, quam splendide vestitus in Aula terrestris Regis Cathedram teneret pestilentiae. Alter eiusdem gradus & loci apud Carolum Filium, cum magni esset nominis & auctoritatis, mori voluit Catholicus, stupente Rege & Aula vniuersitate, latius existimans (vt quidam non infacet respondit Regi interroganti) animam committere Navis Petri, quam cymbie Caluini. Atque haec ostendit Deus per intervalla conuersorum exempla vt alij vel dicant lequi, vel sua negligentia exclusi condemnentur. Redeamus hunc ad ea quæ nos proprius contingunt.

Edmundus
Neuillus
Senior.

I X. Annos aetatis numerabat Walsinghamus triginta septem quando ad Societatem accessit: Edmundus Neuillus eiusdem anni Tyro sex & quadraginta: quem familia ortum per illustri prædives patrimonium in Westmorlandiæ comitatu velut heredem sequebatur, si tempori obsecundare statuisset: sed spe aeternorum prætentum viacente speciolam ostentationem, prætulit opprobrium Christi principum delicijs, & Societati se adiunxit Sacerdotio iniciatus. Annos vixerat octoginta septem, quando ardente bellis ciuilibus Insulâ, lecto à multo retro tempore affixum rapiunt Parliamentarij milites, & impositum carruac & vix spiritum ducentem auehunc ad quoddam quod in vicino erat oppidum, & tradunt custodiæ; At neque in vinculis dereliquit eum Deus; prouiderat enim illi Macronam piam quæ & sumptum ore nem faceret, & tanquam parenti ministraret: exactis in ea custodia mensibus nouem, quam libertatem inuiderant Religionis hostes, solutis corporis vinculis à Deo obtinuit.

Præter illam verò quæ tyrocinio est propria culturam animorum, proximo etiam porrecta sunt auxilia, quotannis aliquot spiritualibus exercitacionibus excolendo, alios patrio solo extores solando, & ad toleranda quæ incident ardua confirmando, militibus qui ex vicinis Hollandorum castris profugiunt docendis ea quæ ad fidem & vitam Christiano dignam spectant, ijs denique qui stipendia sub Hispano merentur erudiendis. Quas atque his similia cum per annos singulos recurrent, secundum dixisse latet est, vt ex primis sequentia intelligantur. Annus autem eius seculi decimus (qui fuit Personæ ultimus) non tyromum tantum aucto munero (censebantur enim duo & viginti; Sacerdotes videlicet undecim, & totidem rerum domesticarum Adiutores) sed noui etiam sponso Collegij fuit celebratus, in quo ex Tyrocinio in posterum translati iuniores Philosophicis Theologicisque disciplinis darent operam, prouectiores docendo scribendoque orthodoxam fidem defenderent ac propagarent, vt sancti viri iustitiam hac nova accessione Deus lenine voluisse videatur.

X. Iaco-

X. Jacobus Rex Angliae Bancroftij Pseudo-Cantuariensis Antistitis vslus consilio induxit in animum Collegium vt institueret Noui verbi Ministerium, in quo celestissimi quique sumptu publico alerentur ad quæstiones cum Catholicis controversias scriptis libris discutiendas, & quibus possent armis sustentandas, turnexeratque ædificium ad cacumen in agro Londino proximo villa cui nomen Chelsey, cum diuina Prudentia nobilissimi viri mentem impulit vt doctis doctores, Orthodoxos Heterodoxis opponeret, & ijs infrastrueret subsidijs quæ ad pugnam hanc literariam essent maximè opportuna. Animaduerterat quanto cum illius Insulae emolumento quamq; exquis præsidijs muniti Societatis nationalisque nostræ viri hoc in genere desudarent in longinquas Regiones dispersi; cui malo vt occurreret de erigendo ciuidem Societatis & gentis Collagio serio deliberare cœpit, eo consilio vt è vicino Anglicarum rerum rationes intuentes, deliramenta in quæ propriè sua lingua homines decuarunt ediscerent, & facilius refutarent; promisq; vendito patrimonio decem millia librarum nostratum, si intra triennium conuixirent quinque vel sex docti viri ad scribendum instructi, & iuniores alij ad similia certamina educandi, retento sibi iure ad duo millia virtutio censui condendo quandocunque animus esset exigendi; In quam conditionem cum n^o veniret Claudio Generalis, duo millia in alios pios vi-sus dispartitus est. Tum intermissa conditione duos post annos dos octo millium aureorum nummūm constituta est, & à Claudio accepta decimo tertio Octobris anni sexcentesimi duodecimi; quam acceptationem is qui do-pauerat coram idoneis testibus Chirographo suo firmavit ciuidem Anni mense Decembri, die vigesimo nono; & rursus post Collegium stabilitum, cum Anno decimo septimo esset Parisijs, & calumniarentur aliqui conditio-nes doni omissas esse, pridie calendas Februarias scripto testatus est à Nostris pacta omnia secum & cum Claudio esse seruata, neque se quidquam, neque ipsius iure quempiam exigere posse aliud, quam vt in quo cœperant manen-rent perseverarentque. Atque utinam perseverasset ipsemet in eo virtutis sta-dio quod præ se pluribus annis tulerat: Etenim in deuera ætate captus amore mulieris non optimæ famæ vixit, mortuusq; est in eo viuendi statu, vt an vere pietatis sensus aliquis in eo permanenter merito dubitetur. Pecunia etiam quā dederat in Italiam transmissa, & in agris coëmptis utiliter collocata, fraude & dolo malo administrantis Itali, vel tota, vel pene tota perire; Deo infide-lis hominis donum respuente: Quod damnum vt magna ex parte relarci-retur, Richardi Blondi Provincialis industriâ ac diligentia perfectum est, pecu-niâ altera ex elemosynis corrogatâ. Domus etiam in pseudo-Ministrorum vsum ex ædificatæ non fuit stabilis fortuna: Etenim Bancroftio è viuis sub-lato, in heretici operis dignum exitum, hoc est, infame prostibulum degenerauit.

Nostri vt Donatoris voluntati quam citissime gratificarentur, eodem ipso anno duodecimo Collegij primordia posuere Louapij in ea do-

1612.
Vvillonus
in Iacobo.
Ao. 1610.

Collegij
Leodiensis
origo.

Eius Colle-gij primor-dia Lou-apij posita.

1612.

moquam Tyrones incolebant; quæ deinde Anno decimo quarto in duas partes diuisa est: nam extra præcipuam Equitum Melitensium habitationem erat altera iuncta fornice supra viam regiam cum amplissimo horto quam agricultor occupauerat: In hanc vſibus nostris aptata migrarunt Nouitij cum Magistro, Rector datus est Collegio *Henricus Silifavonius*. Inchoatum opus tam vtile cum interurbare non posset haereticus æmulator, nobili loco naros, & equestris ordinis viros aliquot, qui Louaniū eum familia confluxerant ut Patrum solatio, & Religionis Catholicae exercitio cum quiete fruerentur, affligere conatur, misso ex Anglia Apparitore qui citaret ad comprehendū in Insula primo quoque tempore, possessionibus si non parerent spoliandos. Non tam tecte hoc tentatum est quin innotesceret, itaque subduxerunt se aliquamdiu, & mutata quasi sorte, illa ipsa caritatis officia à nostris experti sunt quæ nostris in Anglia praestiterant; nam & clanculum ad Sacra menta admissi sunt, & in habitationem occultam, quantumvis arctam recepti, donec Orator Regius apud Iacobum conquestus de rei indignitate, ille negavit sua auctoritate factum esse, & Magistratus Louaniensis Apparitorem interceptum expulit ciuitate. Hæc anno duodecimo & sequenti euenerunt; quo anno numerabantur in domo Probationis Tyrone's viginti sex.

Guilielmi
Bruni pie-
tas.

XI. Inter hos *Guilielmus Brunus* Nepos, frater, & paterius Vicecomitum de Monte acuto; cuius Auus ante natam in Anglia haeresim, ultimus fuit illius Insulæ Regum Orator apud Summum Pontificem, qui in aucta fide constamtiam posteris in hodiernam usque diem haereditatiæ reliquit. At alia fuit *Guilielmi* prosapia, eximia virtus, quam à primis annis ita inseruit diuina bonitas, ut quaquā plus satis fortasse pro more patriæ venationis & aucupij oblectationes sectetur, testentur tamen ij qui à Confessionibus illi fuerunt, innocentia baptismalē mortali nullâ noxâ fuisse inquinatā. Dum his vacat honestis licetisq; recreationibus, iniecta est ei diuinitus cupiditas sacro sancta Laureti Virginis ædē inuisendi; Igitur distributis inter necessarios famulis, equis, canibus, sibi in redditū seruandis, traiicit in Belgij; Nostros Audomari ut in itinere salutat; vix unum diē rogantibus concedit quod Confirmationis Sacramento muniretur. Inuncto sacro Chrismate ablatus est festinandi ardor; patare se satius arbitratur præteritæ recordatione vitæ, & plarum rerum commentaryne: In hac caducorum omnium concipit tedium, atque ad arctiorem viuendi rationem adjicit animum; certus valedicere seculo, incertus cui se familiæ tradat, reddit in Angliam; ex redditibus factâ pecunia reuertitur Audomarum, atque iterum deliberans decemnit inter donislicarum rerum Adiutores nostræ Societatis cooptari, humile illud & caritatis plenum vitæ genus tanto studio cōplexus, ut concessas alijs relaxations negatas sibi optaret aut admittebat ihuitus, corporisque salutem tam nihili faceret, ut bene ei precantem inhibuerit, donec doceretur & hoc concedi, quod Deo obsequium præstetur diligentius. Et creuerē cum die omnes virtutes: Etenim honoris mundani sensum prorsus nullum habere videbatur, nullum terrena nobilitatis, nauicam potius generabat horum

Eius humi-
litas & ho-
norum con-
tempnus,

horum commemoratio; è contrario verò vilissima quæque dēmū officia studiosissimè quærebant & amabant tenerimè. Adoleſcens ex Convictu (qui erat Leodij) obuiam illi factus onusto ijs quæ ad porcos ferri solent cieſtamentis, cùm nescio quem de nominis ipsius atq; familiæ ſplendore intulisset sermonē, ille deposito tantisper onere lubſilens, "Malleum, inquit, hoc totum quidquid est in collum infudiles meum, quām huiusmodi verba à te audire,) Ac tum resumpta ſitula ad instituta pergit. Pluribus annis duas fere horas impendebat in culina tergendiſ ollis, extruendo ignem, & alia huiusmodi quæ humillima erant domi obeundo tanta voluptatis internæ copiā ut exundaret in vultum, argueretque cæleſte quoddam lumen quo ille penetrabat in abſconditos horum munera theſauros qui non reuelantur niſi verè patuulis. Cùm translato Leodium Tyrocinio formaretur ex rudi colle eius loci hortus, hic Brunorum ſtemmate ac tituli decorus baiulum agebat inter baiulos, & pendentib humeris corbi vimineo ingeſtam terram & ruderā compoſtabat, manu tenens libellum de imitatione Christi Thomæ à Kempis (quem vnicum dilectissimumque ſibi delegerat quacumque iret Achatem) ut ex eo, dum ſederet onerandus quidpiam decerperet de via ruminandum: Quæ cùm fama detuliffet ad ſorores & Matrem, & illæ ex errore vulgari rem perperam interpretante indignabundæ exprobrarent tanquam familiæ nobilis maculas; "Suas iuſſit ut haberent ſibi delicias, dum ipſe ex diuina benignitate cæleſtibus afflueret, monuitque ut turbulentum & periculofum mare nauigantes viderent ut ad portum opportunum euadent incolumes.)

Syncera in
Deum ſolu-
lum affe-
cio.

XII. Dei Spiritus qui ſuper humiles quiescit, naeſtus materiem capacem mirè extulit hanc animi demiſſionem, & virum illiteratum magna lucis colluſtrā arctiſſimè ſibi iunxit. Quidquid cogitarer, quidquid loqueretur aut ageret non id ſolum ſpectabat quod bonum & honestum, ſed quod eſſet op̄timum: Hinc vitam longam cum ſpe augendi caritatē, preferebat breuiori quamquam ſecuræ; & ſi quis inter lordes ſudantem de futuræ gloriæ præmio moneret "Crede, inquietabat, mi frater, id ad quod ego collimo eſt Deo ut placeam, de Cœlo prout ipſi vilum fuerit ipſe diſponat) ſuggerenti vero cuidam ex Beati nostri Ignatij mente poſſe nos non unquam poenarum metu aut ſpe præmiorum iuuari; "Mi bono Pater, inquit, viginti iam anni ſunt ex quo nulla re alia quam vno Dei amore moueri me leuiro,) & alias "imitandam eſſe in terris Beatorum vitam, qui quamuis Sanctorum & Angelorum conſortio fruantur, eodem tamen prætereunteſ quodammodo, in vno Deo defiguntur; ita à viris pijs etiamſi varia peragenda ſint, & ob varia laude digna præſtari poſſint, vnum tamē Deum præ oculis habendum.) & "ſi Sancti de cœlo ſe nobis exhiberent ſpectandos, ut hospites gratiſiuntos ſalutarem, ſed bona eorum cum venia in vnum Deum intendere animum.) Affidentiq; aliquando luculentio igni cùm incidiffet lemo de diuina præſencia, "Mirari ſe, dicebat, quomodo Creatura in tanto ardore non colligere,

361.
Horror
peccati

ret, tanquam si butyri permodicum in eum igne injiceretur.) Hinc etiam oratum est ut cum vel nomen peccati mortalis inferretur, videres continuo resistenter tanquam ad rem inopinatam & horridam, & crucis expresso signo exclamantem, "O quam deploranda res est Dei gratia carere ?) & cum narrantes audiret de malitia, grauitateque scelerum quæ à flagitiosis in seculo committuntur, rogabat huiuscmodi ab sermonibus ut abstinerent ; rem enim sibi intolerandam videri de talibus vel cogitare. In oratione minimo attactu diuini solis sine multa ratiocinatione, instar purissimi Crystalli totus perfundebatur cœlesti luce & igne: Matutino tempore horam unam ante reliquos precando impendebat ; binas vel ternas etiam flexis genibus ante meridiem nisi ad opus vocaretur : Deum in qualibet re & loco praesentem intuebatur, adeoque cum esset locius Emporis, vel alia de causa excusatim, ubique moram faciebat ad negotia, ille confessum aut prouolutus in genua precabatur, aut in angulum se recipiens Thomam à Kempis peruvolabat, tanta cum omnium gratia, ut licet importuna videri potuisset ista pietas, omnia illi cooperarentur in bonum, & unusquisque domum suam felicem prædicaret quam huius preces consecrassent. Et quoniam de libello Thomæ à Kempis de Imitatione Christi dictum est, (*ut est patiens laboris Pietas*) tam assidue, tam indefesse, & attente illum perlegebat, ut nihil esset in toto libro reconditum quod non infixum memorie, atque vnu peitra statum haberet; Hinc mentis lumina, hinc varia hausit præcepta virtutum, atque ad hanc sententiam præcipuo quodam sensu ducebatur, *Nisi ad hoc me præparauero quod velim libenter ab omni creatura despici, & relinqu, atque penitus nihil videri, non possum interius pacificari, & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plene tibi uniri.* Ut mirum non sit humilitate excelluisse, cuius utilitatem hoc familiari exemplo explicabat, "sicut niger carbonum puluis igni luculento iniectus facit ut & amplius ignis ardeat & amplius luceat, ita niger humilitatis puluis in ignem caritatis impositus, eiusdemflammam offuscare aliquamdiu ac supprimere videtur, postea tamen & ardore & lumen addit, illiusque radios latius undequaquo diffundit.) Quid quod ob affectum tibiam lecto aliquando affixus gratulabatur sibi quod eo plus vacui temporis haberet quo Caput in Thomæ à Kempis de diversis motibus naturæ & gratiæ memorie mandaret.

Honor
Virginis
& venera-
bili Sacra-
menti.

Sanctissimam Dei Matrem unicè venerabatur & diligebar, eiusque Rosarium è collo sub veste perpetuo gerebat.

Augustissimum Eucharistiae Sacramentum eam in illum vim habebat, ut per plures parietes interpositos sentiret illius virtutem & inde odoraretur Deum cordis sui. In oratione nullus illi gravior situs quam ubi cum summo Altari & sacello Beatissimæ Virginis quasi Triangulum faciebat, ut æquis spatijs videretur inde lactari ab vere hinc pasci à vulnerc: certè frequentes in eo situ lachymæ testabantur non calu hoc contigisse, sed studio ab eo esse quæsitus. Præcipuo honore prosequebatur Sanctos quos sciebat in amore Dei excelluisse in primis Sanctum Augustinum

stium, & Sanctam Gertrudem, in cuius imitationem omnia sua opera cum similibus Christi operibus coniungebat. Illud vero proprium illi fuit ut Sanctorum imagines, etiam in tenebris & angulis sibi obuias agnosceret & pie salutaret.

1613.

Inter haec verebatur plurimum ne corpus quod *corporis neglectus* corruptitur aggrauaret animam, tantoque mentis ardori ac lumini aliquid tenebrarum offunderet; huic igitur à primo ingressu Religionis bellum acer indixit: Nemo illum vñquam audiuit de cibo, vestitu, habitatione querentem, nemo de relaxatione solicitum. A Meridie exhaustus laboribus, cum somnus non tam obrepereret quam opprimeret, quietis aliquantulum capiebat humi stratus supposito capiti laterculo: Hybernū rigorem arcebat aestuus vestibus, nullā vñquā vīlus interiori subucula sed lotanā simplici super indu-sio cōtentus Si quod in mensa frustum aridi pānis apparebat has sibi delicias arripiebar, neq; adduci potuit vt manē ientaret, ne quidem cūm vt antidotū contra pestem suaderetur. Ceterum nihil in eo admirabilius quam consta-tia & æquabilis in omni vita tenor. Non erat à natura factus ad labores, neque consuetudo leuabat onus, quod solus Dei Amor faciebat Ieue: Ita iusti huius lemīta quasi lux splendens crevit usque ad perfectum diem, illum quo meritorum cumulo stipatus immacularam Deo animam reddidit: Cum enim ætatis annum ageret quinquagesimum nonum, Societatis vigesimum tertium, inuasit cum pestilens sed occulta contagio, quæ paucis diebus præ-sentem sibi, & cælesti viatico munitum, nullo agone prævio, inuitauit ad beatitudinem potius quam abripuit; & cūm Sacrosanctum Christi Corpus haberet in pectore, in manibus Officium Beatisimæ Virginis de collo pendens Rosarium, in corde Creatorem, in ore Iesum, oculos quibus Cælum intueba-tur cl̄. sit vigesimo Augusti, huius saeculi Anno 33 coadiutor formatus.

V. Septimo post hunc anno admissus est *Gerardus Rogerij*, hic ta-men non incongrue adiungenda duxi eius initia & exitum: Tum quoniam cum *Guilielmo* fuit illi arcta necessitudo, quam nihil humani, sed sincera ca-ritas contrareret, & religiosa æmulatio charismatum meliorum; tum etiam propterea quod in morte non plus tribus hebdomadis fuere leuanti, & pridie quam in naorbum incideret monitum se dixit in somnis à *Guilielmo* vt ac-cingere se tempus enim adesse quo secuturus esset præcuntem. Erat *Gerar-dus* natione Westphalus, humili loco genitus, quem, vt in pluribus vide-mus, insignis virtus non refugit. A parentibus heresim Lutheranam im-biberat, quam magis ignoratiæ coluit quam prauo animi affectu; sensit enī etiam pīnc quoddam stimulos ad pietatem, & quoddam aduersus vi-tium. Conscientiae actes motus. Vedit Cælestis Agricola terram bonam at-que allo decessit transire vbi fructum ferret pro rata portione: Quā oc-cazione transierit in Angliam non narratur, sed inde cūm nauigasset Anno octili decimo nono in Belgium, consuetudine videndi quæ Catholica v-bique Ecclesia vñrpat, tacito quodam impulsu trahitur non ad fidem tan-tum amplectendam, sed ad cogitationes de arctiori vitæ genere suscipiendas.

Fff

Et quo;

1813.

Er quoniam recens erat ex Anglia externus homo, ad exteris se applicans; petit inter nos famulari; prodidit se cōfessum excellens ingenium cum candore animi non vulgari; nec deerat illi manus ad quidlibet ita habilis ut magna facilitate multarum instruentarum Artium tractaret. Sed longo interuallo naturae dotes diuina superauit gratia, quam post annūm admissus in Societatem non sivit esse vacuam. Lectioni Spiritualium Librotum deditus, optimum dicebat se à parentibus patrimonium accepisse quod ab ijs sciret legere & scribere; contigit autem ut cum vitam Sanctæ Tereſiae euolueret non c̄tr̄sim, sed more suo sensim & per partes, diuinæ gratiæ vim in illa perpendens ad immutandum in instanti cor hominis in melius, tangi senserit suum; & occulto igne ita accendi ut prouolutus in genua exclamarit, Hæc mutatio dexteræ excelsi. Ex quibusdam ab eo scriptis apparet non sivisse vulgarem hūc animi motum, hunc enim appellat suæ Conuersionis primum gradum, & vehementi affectu Cælites vniuersos inuitat ad agendas Deo super ea re gratias: Ex eō etiam tempore tanto ardore bellum in se suscepit, vt breui victoriam consecutus dixerit, Regulam de maiori sui ipsius abnegatione, & continua mortificatione, cuius obseruantiam sibi alias impossibilem iudicauerat, videri facilem & iucundam. Præferebat Religiosum qui cum animi fixo stabiliq; decreto se abnegandi, accederet ad mensam opipare instructam, alteri qui sine eo se pane pasceret & aqua. Somnum importunum, vt qui inter diurnos etiam labores esset molestus, vincere statuit vñā horā detractā, quam orationi deinceps impenderet. Superbiā expugnabat commemorando frequenter parentis mendicitatem, & superioris vitæ fortunam duriorem. Diuinam voluntatem, cui se totum conformauerat, inueniri posse aiebat in re qualibet quantumuis difficulti, vt in tortice nucleus; misrabaturque eorum qui in eo hærent quod amarum est, neque mel norunt sugere de petra, oleumq; de saxo durissimo: perinde enim illam suauē esse siue in monte Thabor, siue in Caluariæ offerretur. Et quoniam in Institutū sui regula Dei beneplacitum impressum agnolcebat, triennio antequam moreretur, obtinuit à Superiori ut promisso se obstringeret nullam deliberačē trangrediendi, seruavitque illæsum. Ut autem virtus virtutem generat & perficit, altero dein anno, ipso Pentecostes Festo die, vovit illud agere semper quod esset perfectissimum; quod, vt de mense tantum in mensē obligaret, indulxit Superior; quanquam deinde laxatum est hoc spatium & ad longius tempus prorogatum. Ad Dei præsentiam facilius animo imprimendam, in Rectore domus intuebatur Deum Patrem, in Ministro Filium, in Cōfessario Spiritum Sanctum, in Sacerdotibus Apostolos, in reliquis Discipulis septuaginta duos. Creaturas dicebat esse vestes Dei, atque in ijs amandum nō aliter esse quam cum Amictum, Dominum, Parentem eodem affectu semper colimus quantumuis variè iudutum; & quemadmodum species Sacramentales in venerabili nullam crederti moram ingerunt quin mens tota feratur in absconditos sub eo velo thesauros, ita res creatæ Deum amantibus non aferunt, sed instar vehiculi ducunt iunguntque amato; Quæ ex amore cum tol-

care

efus pia
vota.

raret quælibet quæ incommode illi accidebant, eam artem appellabat Chymicam, cuius vi omnia in aurum spirituale verterentur. His luminum ac virtutum incrementis triennio antequâ de vita decederet illustratum (quæq; tū cum Sancte Therese vitam perlegisset, integri mēsis spirituales exercitationes confirmauerant) pestilens febiis occupauit; in vltima verò vitae periodo superna luctam magna perfusus est, vt astanti Sacerdoti attonitus dixerit, nunquam in omni vita simile sibi aliquid contigisse. Arrha fuerit, vti sperabatur, illius beatitudinis ad quam secuta mors aperuit ianuam nono Septembris, ætatis anno trigesimo septimo, Societatis decimo-septimo, cùm Gradum Coadiutoris temporalis formati sortitus fuisset ante triennium.

XIV. Louaniensem etiam Tyronum habitationem Anno decimo-quarto lues contagiosa peruersit; Etenim recentes ex argilla parietes, quibus cubicula distinguebantur, noxiū spirantes humorem, sanguinem in venis corruperant, & penè omnes prostrarant, quatuor vno in mense sublatis. Horum duo erant primi anni Nouitij; tertius Coadiutor Temporalis, vix quindicim ante mortem diebus absoluto Tyrocinio. Quartus *Henricus Lanman* Sacerdos. Praefuerat is aliquoties inter nostros Minister: dum verò in Anglia versaretur messi illi inter cæteros intentus mīrum quantum animos omnium innata morum suavitate sibi, Societati, Deo deuinciebat; videbatur non posse in quemquam concitari, semper affabilis, semper latus licet, cùm optimè haberet, morbo hypocondriaco afflīctaretur. Nūc vtrique sanitati præfectus tanta alacritate singulis omnibusque seruit bat vt nihil ferme alijs adiutoribus supereslet præstandum; dies noctesque aderat, mira constantia contemnens supprimenque contagionis metum. Cum iusta reliquis persoluisset, & aliquantum morte vacaret domus, additâ consuetis ægritudinibus febri non absimili cæterorum, paucis diebus absumptus est, cùm annum ætatis ageret supra trigesimum, Societatis octauum. Vir vt in omni ætate, ita in extrema ægritudine sibi semper similis; ad quam æquabilitatem animi licet natura fortasse quidpiam contulerit, eximia tamen cum Dei voluntate confortitas perfecerat firmaratque, quam non minus in acutissimis morbi doloribus alacer præferebat, quam si nullo tangeretur malo. Pro spē quam defēti omnes faciebant, videri potuere præmaturè erepti; nisi quod nihil præmaturum cenceri debet quod maturum est Deo. Calamitas tamen ista, & ipsæ etiam habitationis angustiæ cogitationem iniecere nouæ querendæ alicubis sedis; & quoniam experientia quotidiana docuerat, Anglium apud Archiduces Oratorem omnia clamoribus implere quoties in Brabantia aut Flandria domus aliqua aut possessio acquireretur Anglis, placuit Leodij querendum locum constituendo domicilio. *Ioannes Gérardi* apud præcipuos Angliæ Catholicos diuturnâ comm. oratione, & pietatis promouendæ studio notissimus, futuri domiciliij designatus Rector, suscepto in se negotio rem perficit. Emitur decem iugerum ager in colle declivi situs, qui cum adiuncta domo ad Septentrionē terminabatur via militari clausâ mænibus ciuitatis; ad Austum

Louanij
peste subla-
ti aliquot;

Emitur
I. eodij
domus de
ager.

1615.

horto Patrum Capucinorum ex eis omni muro ab hoc distinto. Anno decimo-
quarto excunite huc translatum est Tyrocinium; Et potius scimus quietam po-
litionem iniuisse Principis Ferdinandi Bavari, & ciuitatis vniuersitatis gra-
tia nisi à quibus minime timebatur molestia tam importunæ creatæ fuissent
ut pene vniuersitatem deficeret, & alias in ciuitate sedes quætere magno dispendio
cogeremur: Ij enim qui agrum fundo nostro conterminum incolunt Religiosi
viri, ut domum ampliorem & Sacrarium parari penserunt, vel ipsi, vel
eorum causa ciues aliqui sermonibus omnia compleuerunt, Qui homines esse-
mus? quid rei acturi? quæ causa mutanda regionis? quid exteri homi-
nes à patria haeresibus infecta, haeticis amica, tamen vicini manibus &
portis ciuitatis, loco tam edito, vnde magna pars vrbis conspicisti, & ve-
riò imperii possit? vbi cavaera subterraneæ, quæ eruendis lapidibus ser-
uierunt, ducendis possent scrupule cuniculis, per quos armati, & armorum
instrumenta per fossas sub manibus in ciuum interitum nemine concilio in-
tromitterentur, vbi domus in Castrum exurgeret, Templum tanquam equus
alter Troianus omnium capitibus imminaret. Hæc eorum qui ratione fa-
cta metirentur, non dico risu, sed dolore accepta quidem lunt, quod in
ciuitate sua Catholica de viris Religiosis pro fide pulsis patriâ, perpeñis
carceres, honorum proscriptionem, morte ipsa tormenta graviora, ea
spargerentur, quæ in republica bene constituta non possent de sceleratissi-
mis sine summa tristitia audiri; In vulgus tamen non solum fabula facti
sumus, sed plenauerat pene quotidie ager noster tumultuantium & oblatran-
tium concursu, & periculum non leue discessionis popularis. Auxit turbatio-
nem libellus exhibitus Magistratui, quo querela proponebatur quod viae pub-
licæ, & publica emolumenta ciuitatis priuatis vibus applicarentur, obstru-
erentur aditus ciuibus necessarij vel tempore belli ad mania, vel tempore
contagionis ad auxilium à consueta Religiosorum hominum caritate ob-
tinendum. (Transitus quidam designabatur qui nullo unquam tempore
fuerat publicus) Monebantur præterea vniuersi ut serio perpenderent an è re
ciuitatis futurum esset, ut ignoti & exteri homines ea in parte habitarent quæ
opportuna videri posset Arci extruendæ, multis ad inuidiam quæsitis argu-
mentis ex natura loci, & nostra priuatis conditione. Hic libellus auctorita-
te publica ad nos delatus est vna cum edicto de nan prosequendis inceptis,
donec ostensa area ædificij, de sinceras nostris ac Religiosis cogitationibus
esset vnicuique plenius satisfactum. Mandato obtemperare necesse fuit; neq;
satis ostendisse contrario scripto quam ea falsa quamque inania esse quæ
dicerentur; Viri primarij iurati, & militum Praefecti omnem fundum & do-
mum, omnes meatus & cavaeras inspicientes pronunciarunt non solum pro-
cul omne damnum atque damni metum loco ædificioque futuro abesse, sed
rem Ciuitati præstari cum primis utiliis atque honorificam: Quo etiam tem-
pore spectata fuit Religijs cuiusdam viri, Professoris Theologiaz, è familia
dñi francisci de Obleruantiæ de nobis testificatio, cum pro Concione in
Acde

Aede summa die veneris Sancto cauſam nostram defendit. Tandem quando nondum iſtis omnibus ſedaretur tumultus, tum poſtulatione noſtra tum Principis mandato in Ampliſſimos Arbitros utriq[ue] conuentum eſt, & oneroris licet in noſtram partem conditionibus, pacis, & caritatis, & exempli boni ſtudio lis diſempta. Acessit Sereniffimi Principis ac Consulum ſubſequentium inſignis benevolentiā: Is enim datis ad primarios literis domum hanc commendauit; hi in integrum reſtituerunt; factā potestate quæ caperamus, prolequendi.

1616.
1617.

X V. Perleuerauit cum vicinis controuerſia anno vno. Sequenti qui fuit ſeculi decimus ſextus, ſurrexit aedificium amplum; beneficentia eiusdem gentis Catholicorum, quos licet ſub onere perſecutionis gementes excitauit ſpes ingens fructus ad opus promouendum. Eniuit inter illos Georgius Talbotus (qui deinde in Comitum Salopiensium iura ſucessit) Hic enim & ex iuo, & gratiā quâ valebat apud Sereniffimum Bauariæ ducem Maximilium (apud quem tum temporis commorabatur) plurimam praefitit operam. Nam venditam poſſeſſionem octingentorum aureorum dumnum annorum in opus impendit; & virtute eximiā atque doctrinā cum magnis Theologis comparandā Duci gratiſſimus opportunè ſuggerebat quas patetur domus auguftias, & ſubſidia munificentissima obtinebat. Postquam Ferdinandus Princeps Episcopus Leodienſis (Frater Maximiliani Bauari) agnū coēmptum & domum, & ambulationes in declivi apte diſpoſitas aliquoties inviſiſſet, & neceſſitatem dignitatē quæ operis, Gerardus per literas & verbo explicante, concepiſſet animo, in eam venit lentiſtiam ut ad operis perpeſuitatem Prioratus aliquos ſui iuriſ applicaret, qui deinde Nobis in Angliam translatis cedere poſſent Provinciæ Societatis Gallo-Belgicæ: Interim tamen dum haec diſponuntur deērant multa ad aēs contractum diſoluendum, quæ cum benevolentissimus Princeps ſuppeditare non poſſet, cerriorem fecit Gerardus Illustrissimum Talbotum apud Maximilianum ducem commorantem, qui decimo nono Junij Anni decimi octaui facti ſui rationem reddidit his verbis.

"Cum viderem desiderare te meum officium apud fratrem Seniorem, non multo poſt acceptas tuas literas capta occaſione benè paratus & meditatus accessi (meo etiam modulo rem Deo cōmendaueram) proposuique ſtatutum vobis ſtrum praefente & anguftias, explicata ſimul, quantum potui operis dignitate; illud etiam quod frater eius agitabat animo, & quod tu hoc tēpore petebas, donec liceret illi preſtare quod proposuerat. Placuit Deo ex tua bonitate ut congreſſus iſte mihi cueniret lecundus, ſic ut bonus Princeps omnia libenteriū concederet, iuberetque rena dari ſibi ſcriptam ad memoriam, id quod certe faciam, & forte addam latinas illas literas quas ad me à ſequiano miteras. Significauit etiam fratrem proxima quæ daretur congreſſione his de rebus aſtutum. Hic tamen non minus quam frater propensius videtur ad vos inuidos, & aget libenter cum fratre de tota re. Nunc vero ſtatuit ad candem pro-

Talboti
ad Ioan-
anthem Ge-
rardii Re-
dorem
literas.

1618. portionem vobis subuenire quâ anno Superiori: In proximo nostro congreſſu plura fortasse potero dicere.)

1619. sub hoc tempore literas benè longas ad Ducem; ob oculos ponens quidquid ad commendationem suscepiti operis spectabat: Has ut accepit Talbottus tradendas, in hunc senatum rescripsit. "Spero te vltimas meas acceperis quibus significavi quem effectum habuerit officium meum apud bonum Principem, vestris precibus adiutum, & Religiosi Principis pia inclinatione, cui omnes Catholici plurimum debent, nos Angli præterim; magna enim caritate nos afflictamque nostram Insulam protequitur. Habeo in manibus quinque millia florenorum huius patriæ, quæ confestim mihi misit; significaueram enim præsentem egestatem vestram & creditorum importunitatem: superat in mille florenis summam quam in literis quæ ad me erant nominaueras; sufficient igitur, ut spero, necessitatæ: Videtur quotannis non minus donaturus donec frater succurrat: Huius pecunia quantum potero mecum feram quoniam festinatis. Heri accepiliteras cum inclusis ad Principem: destinaueram mittere atque eo fine ipse scripseram; maturiore tamen deliberatione apud me habita mutata sententiæ afferuo: Concessio enim iam eo quod petieras, videri potuisset importuna postulatio, & aliunde etiam fortasse querelas concitare; nunc culpa, si qua sit, in me recidet, qui meo nomine rem propolui. Ad Principis vestri literas responsum dedi quæ potui officiosum, hortatusque sum ad propositi expletionem.

X V I. Diurna Electoris Colonensis Leodio absentia spem infirmam reliquerat corum quæ ad stabilem Tyrocinij sustentationem concepta fuerant: Vilum igitur Gerardo est è rœ futurum si se toto conatu ad Maximiliani benignitatem applicaret, & opportunitate datâ filij recens nati Alberto, (alteri ducis fratri) paucis gratulatus felicem hanc in ea familia sortem; subiungit. "Et sanè quod vehementer optauimus ex parte concessit diuina bonitas: Permittat tamē nobis Serenitas vestra adhuc diuinæ clementiæ preces indefessas offerre ut multiplicatâ tam Sanctâ familiâ non desit loboles quæ ex lumbis vestris tanquam ex radice optima germinans in solio vestro sedeat; In hunc finē preces, penitentias & pia opera offerre honi desistimus; quæ omnia simul & nosipso Serenitati Vestrae summo iure deberi agnoscimus; Illaenim liberalitas Vestra quâ necessitatibus nostris largâ manu subuenit, non tam ex amplitudine doni (licet vere regi) æstimari debet, quam ex magnitudine beneficij, & luspidij opportunitate; quod ut clarius innescat Serenitati Vestrae & simul cognoscat statum huius, iam vestrae, domus; hic status noster fuit R. P. Schereno Visitatori nostro nuper exhibitus &c. Tum narratis conditione domus, itinere Guilielmi Baldwini per Gallias Romanam discussâ nebulâ accusationis puluerariae, & honorificâ acceptance in Anglia Illustrissimi Georgij Talbotti, nunc Comitis Salopiensis, claudit Epistolam oblato precum & bonorum operum munere, strenæ loco.) Ad quam Serenissimus Bauanus sic respondit;

Gerardi
literæ ad
Bauariæ
ducem.
Initio anni
1619.

Reuerende

Reverende in Christo Pater Carissime. Pluribus nominibus gratias mihi aduenere Reverentiae Vestrae literæ, quibus in primis natum fratris filium gratulatur, ac mihi simul similem, quem à Deo precibus postulaturum promittit, ad piecatur. Hinc est quod gratias illi referam duplicates, atq; in proposito persistat etiam atque etiam iogem. Nec enim est abbreviata manus Domini, qui forte pluribus precibus & nostris exercitationibus delectatur. Astrinx me quondam voto Beato Ignatio vestro si hoc mihi beneficium obtineret, Ignatij nomen impositurum filio, atque Collegium Societatis exstructurum & dotaturum ibi locorum ubi Patri Generali ac prudentibus magis videbitur ex bono publico. Quid si Deus hinc vobis prouideat? Sed ipse disponet ut haec tenus quæ de vestra domo præordinauit, ut liquidum constat ex ijs quæ de statu & successu illius R. V. vestra fuisus enarravit. Hinc forte ansam capiet R. V. magis adhuc curæ cordique habere ad quæ vitro se mihi tam promptum exhibet, nec ero difficilis in anticipando id quod R. V. insinuat. Patri Baldwino gratulor cum tanto merito exantatos labores, & cum Societatis honore assuetam libertatem, simulq; doleo me priuatum cōspectu & præsentia tanti viri. Grata fuere quæ de nostri Comitis Salopiensis statu R. V. nunciat; hinc gloriatur Rex de tam erudito subdito, magis tamen habet quod in illo commendet & imitetur, singularem pietatem & virtutem. Pro xenio spirituali singulares R. V. gratias ago, cui vicissim me ad gratificandum offero, atque à Deo felicia quæque precor. &c. Ad alias posterius datas trigesimo Iulij hæc rescripsit.

1619.
1620.
Bavari ref
ponsio 15.
Januarij.

"Quæ suis ad me datis literis de Societatis ab ipso initio in Anglia statu, de quæ vestra Missione in Vice-Prouinciam erecta nunciavit, iucunda accidērunt speranti (diuini numinis favore) quæcumq; haec temus experti estis maiores fructus subsecuturos. Certè quod R. V. mihi tribuit, hoc solum; post Deum, vestro zelo & solertia debetur. Subsidium mille trecentorum Florenorum Germanorum pro Tabernaculo Sanctissimi Sacramentij, ac Theca pro imagine B. V. per P. Mayer transmisimus. Quod vero vota nostra ita curæ & cordi habeatis, est quod gratias singulares agamus, ac ut in cæpto persistatis sedulo rogamus.) Hæc enucleatus dicta sunt, ut integræ Gerardo manent primitiæ liberalitatis Bavariæ; Etsi enim nimis fortasse fuerit in Virginum Anglarum ad Sancti Martini positarum rebus negotijsque procurandis, cum non leui huius dominus præiudicio, munificentæ tamen Maximiliani ducis præiuit, iectiq; fundamenta in quæ Henricus Silisdonius successit primùm, deinde circa annum leculi vigesimum secundum Odoenus Shelleyus, Gerardo in Hispanias & Romam transmisso, ubi post multorum annorum fructus in se auertos, & in alios deriuatos diem obiit extremum, plenus meritorum quæ & in Anglia, & extra Angliam suscepit labores, & perpessa fidei causa tormenta pepererunt;

Eiusdem
alias literæ

XVII. Anno decimono & vigesimo implicatus bello Bohemico dux Maximilianus, quantumvis exhausto æario non destitit huic Tyrocinio munifi-

Bavariæ
munificencia

- ¶ 62. munificentiam suam explicare, licet ob pecuniae mutationem (cum prouno dalero octo floreni computarentur) ea acciderit arctior in aliquot qui conlecti sunt annos: de qua munificencia Buslidius (qui illi erat à Confessionibus) ad *Richardum Blondum Vice-Prouincialem*. Serenissimus inquirit de commoditate mittendi solitam eleemosynam ad nostros Leodienses. Oportet ut admodum magna sit eius propensio iuuandi vos in Anglicana vinea, alioqui certe desisteret saltem hoc tempore à praestando illo subsidio, cum ipse met iam cogatur ingente vim pecuniae inquis valdeque grauibus sibi & Provinciae conditionibus ad centum accipere. Deus illi bonam istam mentem semper seruare velit; ego quod in me est ut fiat laborabo.) At largiorem campanum parabat Deus tam amplae liberalitati.

Vwarens
traduntur
integra
PP. Aa.
glis.

Anno vigesimo secundo (Archiducem Alberto Belgij Gubernatore de mortuo,) censuit *Mutius Generalis*, absentiente *Isabella Infanta* (in qua maneat gubernandi potestas) è re Tyrocinij esse nouitios transferri *W atenas*, loco non parum opportuniore positas, & ad id ante tot annos destinato, Collegium autem ut sedem figeret *Leodij*: Itaque partim collectâ, partim pretio inter se æstimata supellestile migratur: *Silfdonius* cum suis transiit *W atenas*, *Odoenus Shelleyus* cum Philosophis & Theologis succedit in Leodiensem habitationem. Mansit apud *Silfdoniū* aliquamdiu literarum cum Duce *Maximiliano* commercium: Neque remisit is cum mutatione Rectorum beneficiendi ardorem; sed cum Anno vigesimo sexto intermisso fuissent consuetæ literæ per quas de rebus in Anglia gestis fiebat certior, per Adamum Contzen (qui Buslidij locum occupabat) quæsivit ab *Odoeno* rationem: Eo forte tempore aditus in Insulam clausi erant; id igitur respondit dedit *Odoenus*; quo accepto nuntio attentus ad beneficiendum Dux rogauit, Num quid hæc domus inde pateretur? cumque reluisset pati, petiit accuratam sibi transmitti descriptionem debitorum primùm, & reddituum & personarum (quæ anno erant Capitum quinquaginta, futuræ sequenti sexaginta) tum etiam agri totius & ædificiorum: Quam descriptionem cum accepisset, non iam de iuuando tantum Collegio, sed de stabiliendo in perpetuum, excelsò planè ac Deo pleno animo, decreuit; scriptisque confessim tabulis fundationē consignauit: Quarum tabularum exemplar adiungendum existimauit, cum sint illæ ex summo Orthodoxæ Religionis promouendæ desiderio cœptæ, & memorabili in externos homines benignitate conspicuæ, & ad honorem confectæ & gloriam Bavaricæ domus sempiternam: Earum autem Tenor hic est;

XVIII.

In Nomine Sanctissimæ &
Individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus
Sancti.

Diploma
fundatio-
nis.
Collegij
Anglorum
Ecodij.

NOs *Maximilianus Dei Gratia Comes Palatinus Rheni, Vtriusque Bavaricæ Dux, Sacri Romani Imperij Archidapifer, Princeps Elector*, *cum nostro, tum Coniugis nostræ Elizabethæ Bavaricæ & Lotharingicæ Ducissæ nominio*

nomine publicum hoc diploma quo virtusque nostrum mentem voluntatemque omnino declaramus & contestamur, confici iustissimus, quod apud posteros & Successores nostros, aliosque omnes quorum intererit, perpetua atque inviolalibi auctoritate firmum & ratum esse volumus.

Maximis & continuis Maiores nostros patriamque nostram carissimam beneficij diuina Majella affectit: Nam pacem, concordiam, aliaque Gubernationis commoda, & prosperos successus rerum quae sunt in conspectu ut taceamus; Illud certe animo gratissimo agnoscere & Patriæ gratulari debemus quod veram & Orthodoxam Religionem, & quæ fide Catholica niti urpietatem, deuotionem & cultum suum ita stabiliuit, auxiliumque ut in hac parte nulli Prouinciae cedat Bauaria. Sunt ista Nobis & Maioribus nostris Serenissimis Bauariæ ducibus communia, & ampliora quam ut vlla gratiarum actio par esse possit. Verum Nobis Patriæque Nostræ, postquam ad eius Gubernationem diuino nutu vocati sumus singularia multa & magna benignissime, misericordissimeq; dona sunt collata, quæ omnia in solidum diuinæ bonitati & gratiæ non nostris meritis accepimus referimus. Minores omnino sumus omnibus miserationibus Dei, & Nos eius liberalitati obligatissimos esse confitemur; Ille Nos cum in Adolescentia regendam Remp. suscepsemus, maximis difficultibus expedituit, augendæ etiam Patriæ & ornandæ præferendique Principatus idoneas facultates paternè suppeditavit. Orto deinde bello contra Ecclesiam Catholicam atque Imperium, in summis frequentissimisque periculis toto iā septennio benignissime nos manu sua omnipotente protexit, fidè sancta, & Orthodoxam Religionem multis victorijs defendit. Præter ista tam ingenita, etiā alia plura & maiora in Nos beneficia contulit, ut adhuc in dies singulos certissima illius in nos fauoris experimenta persentiscamus: semper ea omnia animo grato agnoscimus, & cum exultatione ac tremore illi sequentes, quid vicissim illi præstare, quod gratissimum eius numini Majestatique sit, possimus, saepe nobiscum diligimus; tandemque statuimus, deliberato & maturo consilio, acceptissimum ei munus, oblationemque fore, si hoc exulta ratissimo tempore sinceros, orthodoxos, vitæ integritate, & in diuinarii rerum scientia conspicuos Sacerdotes, Theologos, & cōcionatores, procuremus & alamus, qui populum instruant, fideles roborent in fide, errantes in viam salutis reducant: Cum enim ubique malorum morum licentia, hæresesque graſſentur, alij malis illis miserimè irretiantur, alij quid sequantur nescij in medio hæreant, seductorum plena sint omnia, nulla rati magis egere Ecclesiam quam probis, doctis, zelosis & laboriosis doctoribus Nobiscum omnes sentiunt. Et quidem hæc ubiq; seu maior seu minor est necessitas, sed in Britannia longè maxima, imo planè extrema: Tristissima est istarum Ecclesiarum facies, persecuzione in Sacerdotes & seculares pariter saeuientes, ita ut nisi singulari Dei auxilio protegantur, surma Religionis in florentissimo regno (vide Germania) Catholice fidei & Religionis olim sumpsit principia & funda menta iactura sit formidanda. Quare loca illa maioribus munienta præsidia existimantur.

1626.

existimamus vbi vis hostium actior ingruit, summoque conatu adnitendum ut in tanto animarum discrimine sint qui tudes instruant, labantes in fide confirmant, stantes roborent, lapsos erigant, haereticis vi & ferro armatis se, Dei verbo, opponant. Inter quos cum nobis certe constet præcipuo studio profectuque gnauiter laborare Patres Societatis Iesu, illos, cum animarum periculo hanc Domini vineam tot feris obnoxiam excolare, contumelias, famem, carcerem, verbena, cruciatus, mortem pro Christi nomine perferrere, utilissimum Ecclesiæ iudicauimus si eorum pium hoc studium seruoremque nostris auxilijs opibusque iuuaremus ac promoueremus. Quam ob causam & haecenus Collegium *Anglicanum* quod est *Leodij*, siue cum ibi Tyrone Religio-nis rudimenta ponent, & ad pietatem exercecentur, siue cum Societas Scholastici Philosophiae & Theologiae studijs ad grande docendi munus, animamque pro Christo ponendam informarentur, annuâ eleemosynâ prosecuti sumus. Cum vero ante aliquot menses, diuina Nos mouente gratia, Colle-gij illius statum Nobis præscribi iussilemus, ea mente, ut quoniam accisa erat annona, & quod redditus quos ex *Britannia* solebat accipere, persecutionis violentia accidi & interuerti suspicaremur, inopia laborantibus largiore pen-sione succurseremus: non sine dolore intelleximus Collegium illud non modo fundatum & dotatum non esse, verum etiam per iniuriam temporū & hostiū, ære adeò alieno pressum, ut annuos redditus, expensæ quæ creditoribus in annos singulos soluendæ sunt, multum superarent. Quare non in præsens modo, sed in perpetuum, hoc Seminarium conseruare, dotare, fundare de-creuimus.

XIX. Nos itaque *Maximilianus*, Comes Palatinus Rheni, utriusque Bauariæ Dux, S. R. I. Archidapifer, Elector, simul cum Serenissima Coniuge nostra *Elizabeta* Bauariæ & Lotharingiæ Ducissa Collegium *Anglicanum* quod est *Leodij* fundamus & dotamus & diuinæ Majestati ad animarum nostrarum salutem offerimus, & Societati Iesu *Anglicana* nationis de manu nostra tradimus, illo proposito ac intentione ut in eo Religiosi Societas Iesu secundum eorum Sanctorum Institutum, constitutiones ac regulas in virtutibus, pietate, scientiaque instituantur & exercecantur, ut cum eorum Superioribus in Domino vilum fuerit ad prædicandum Euangeliū, administranda Sacra menta, aliaque quæ Societas secundum suum Institutum laudabiliter præstare solet perficienda, conseruandamque *Britanniam* & propagandam Ecclesiam mittantur.

Assignamus vero & donamus eidem Col-legio pro fundatione integrâ ducenta millia florenorum Rhenensium, probæ & Imperialis monetæ, computatis in singulos florenos quindecim Batzijs, siue sexaginta Crucigeris: Atque ad hanc summam ex Camera nostra Mona-eensi, seu ærario quod vocant Rent vndt Cameram br, persoluendam Nos, posteros, successoreisque summa auctoritate & fide, coram Deo, omnium nostrarum actionum arbitro, obligamus. Nam quod ad totam hanc fundatio-nem attinet, id quod fastidij vitandi gratia & prolixitatis repeterem in singulis capituloibus

capitibus non licuit, hic vniuersim etiam de singulis quæ in his literis comprehenduntur, auctoritate nostra & fide in conspectu Dei protestamur, Nos omnia & singula huius foundationis capita, ad Dei gloriam, Ecclesiæ augmentum, nostram consolationem, & totius, non modo Ecclesiæ, sed nostræ etiam Provinciæ utilitatem sic constituisse, & quidem maturo, non nostrò solum, sed etiam aliorum prudentum, & Patriæ, & Catholicæ Religionis amantium consilio, & certa & diuturna deliberatione, quâ conscientia & mente fisci liberius, fidentiusq; hanc omnem nostram foundationem, donationem, & quidquid demum his literis expressum est, fecimus & stabiluimus, non solum nostro, sed etiam posterorum ac successorum nomine, quos eisdem posteros & successores nostros, atque etiam omnes eos cuiuscunque status, ad quas huius nostræ foundationis quocunque modo pertinebit executio per amorem, exempla, & merita maiorum nostrorum, per honorem & gloriam totius familie ac domus Bauaricæ, per caritatem dulcissimæ Patriæ & Provinciæ nostræ, per quidquid cuique potest esse carissimum, per misericordiam omnipotentis Dei, per illud extremum & terribile iudicium; aut si potest maior esse & efficacior obtestatio, hortamur, monemus, obsecramus, obtestamur, adiuramus & strictè obligamus, ut hanc nostram foundationem, institutionem, assignationem, applicationem, concessionem, quæq; in his literis continentur vniuersa, & singula, minima atque maxima, inuolata manere, per se suolque ea fide & conscientia curen, tanquam de qua coram æterni iudicis tribunali, Nobis scuere possentibus rationem sint reddituri.

X X. Cum autem hoc tempore quo bello omnia flagrant, nulla Nobis occurrat opportunitas eam summam aliquo in loco Leodij, aut vicino, ad census annuos tuto, & utiliter certo collocandi, multo minus autem ratio apparet fundos, prædia, aliaue bona stabilia coemendi in illis Provincijs, vnde annuus iste census conficiatur, idcirco statuimus ex nostra Camera Monacensi, seu ærario prædicto, certum censum in singulos annos pendere, nempe quinque florenos in centum, atque ita decem millia annua in ducetitia millia summae Capitalis: dimidiā partem quidem, hoc est, quina millia vernis nundinis Francofurtensis, alteram dimidiati autumnalibus nundinis, nostro luntptu, nostroque periculo Francofurtum deferri curabimus, ut eam ibi Rector Collegij per se vel suos substitutos integrè & certo recipiat. Censum autem in proba & Imperiali moneta solui volumus ut de summa Capitali diximus. In sacro Romano Imperio contingit quidem aliquando rei monetariae conturbatio, ne tamen iride detrimentum capiat nostrū Collegiū quod fundamus, quodque maximè florere peroptamus, patet uno affectu prospiciendū iudicauimus; proinde promittimus, & nos, successorisque nostros, ut ad cætera dimnia, ita ad hoc obligamus ut dalerum Imperiali pro viginti duobus Barzijs & dimidio soluant, seu pro floreno & dimidio; & eadem proportione aliam monetam, sive argenteam sive auream, quæcumque illo tempore, vel ex principum placitis, vel v̄su populi, aliaue

quacunque de causa, si moneta estimatio; ex singulari enio pacto, scientes valentes, hunc contractum motu proprio confidere nobis placuerat. Nihilominus tamen Nobis & successoribus nostris Bauariae ducibus potestatem reliundi expresse & diserte reseruamus; ut quandocunque ita visum fuerit possimus summam ducentorum millium florenorum vel praesenti pecunia data persoluere & repletentare; vel fundos; & praedia ex quibus tantumdem capiet Collegium nostrum coemere; atque hoc pacto annua pensione Nos, & Cameram nostram liberare: Tum autem eodem modo & estimatione soluemus ut ante expressimus; nempe; florenum pro quindecim Batzijs, & dalerum Imperialem pro floteno & medio, aliosque nummos ea proportione quam habent ad dalerum Imperialem. Ne inopinata autem ista solutio damno sit Patribus; integrò ante anno manebitur Collegij nostri Rector, ut de pecunia utiliter expendenda prospicere possit. Collegium quidem commodam habitationem & hortum habet; sed pretium adhuc magna ex parte debet; quare summam ducentorum millium florenorum ita diuisimus, ut pro domo & horto quadraginta millia, pro cætera fundatione seu alimentis centum sexaginta millia soluerem censemur, atque eo modo Nos & Coniux nostra, ex integro Collegij fundatores & constructores simus & habeamur.

X X I. Hæc animo in Societatem plane paterno, & hereditati benevolentia, memores eam Maioribus admirabiliter dilectam, defensam; auetam, præstabilimus; Nos & posteros nostros ad ea quoque præstanta his literis obligamus. Ab ipsa tamen Societate nihil singulare, nihil noui, nisi illud ad quod ex instituto suo obligatur, reposeimus, nec lege villa, aut extraordinaria eam onere grauare nobis in animo est, cum nobis persuasum sit omnes secundum Institutis rationem à tot Pontificibus & Cœilio Tridentino probani, & toto orbe Christiano abunde spectati & laudati, ita in sapientiae studijs, virtutibus, pietate exemploque bono omnibus latis facturos, ut ad Deum gloriam proximiq; salutem Sancta sua libertate zeloque plura præstituri sint quam si Nos aliqua in re modum normamq; præscribere velimus: Hoc solū petimus, quod & Nos iure flagitare possumus, & ad quod Patrie vi constitutionem & legum obligantur, ut nos & coniugem nostram pro fundatoribus suis agnoscant, prijs suis precibus & Sanctis Sacrificijs diuinæ gratiæ & protectioni impense commendent; deinde domum nostram Patriamque, quam ad hanc tam difficiili tempore fundationem obligamus, amore & orationibus suis perpetuo prosequantur. Quin etiam omnes, præsertim posteros, in nostro, & per Iesu Christi saquinam rogamus, ut sicut Nos, procul nostri Wilhelmi, Aui Alberti, Patris Wilhelmi, Serenissimorum Bauariae Ducum solicitudine, affectu & liberalitatem in tuenda & propaganda Societate initiantur, & hanc benefaciendi hereditatem cupidissime amplectimur, ita illi quoque Maiorum, Sancti Ignatij, ac aliorum Sanctorum & Doctorum virorum vestigij gauieret, & confitance insistant, memoria idoo nullas in hac fundatione

1625.

tione Nos conditiones ponere, quod experiamur Patres Collegiorum quae in nostris Provincijs sunt multo plura quam postulantur praestare, nec operas suas legibus fundatorum continere, sed ultra pacta conuenta zelum labore que extendere. Requirit etiam perpetuæ fundationis natura ut firma sit & stabilis; & Nos eam pro nostra & Coniugis nostræ salute perpetuam esse volimus; qua propter obligata est Societas, uti Nos etiam obligamus, ne summa ducentorum millium, vel totam, vel partem alienet, nec in alia villa Collegia diuidar, sed potius si opportunè fieri posset, prudentiœconomia, & Religiosa administratione augeat. Quod si aliquando Deus, fidei dator & remunerator, proprio vultu *Britannia* regnum alpexerit, (quod de immensa eius misericordia confidimus) Regesque ac Magistratus Catholicos dederit atque ad eum statum reduxerit, ut libertas veræ Religionis cōcedatur, & Collegia Societatis tuto & securè in illo Regno esse possint, ac tum Patres Anglicani, approbante R. P. Generali, iudicarint ad maiorem Dei gloriam fore & animarum salutem ut Collegium nostrum Leodiense in *Britanniam* transferatur, id quoque concedimus, cum puro affectu, coram Dño nostro, sine personatum auctoritatem respectu hanc fundationē pro eius gloria, & Britannia salute fecerimus, & ibi esse cupiamus ubi maior diuini nominis gloria, & animatum fructus speratus: Ea tamen lege ut Fundatoris ius, & nomen Nobis & Coniugi nostræ perpetuum maneat, nec per occasionem translationis de summa ducentorum millium flororum minuatur: Quin & illud monemus, Nos & Successores nostros, etiam translati Collegio, non aliud tamen censum annuum, quam Francofurtum missuros:

Denique ad nostros posteros & Successores quod attinet, eos rogamus, hortamur, & summa fide, oblatione, auctoritate, coram Dei Tribunal obligamus ut omnia & singula fundationis nostræ capita intuolata feruent, nostram donationem, institutionem, assignationem, fundationem, non modo in omnibus eius partibus tamen habeant, sed omni animi promptitudine adsumpto sint, ut suo tempore & loco pecuniae assignatae ac datæ per ministros suos transmittantur: atq; in hac re iterum eorum coram diuino tribunal consciencia appellantis, eoque summa & fide humana, & Religione diuina obstringimus atque obligamus ut huius nostræ voluntatis executores spontanei & constantes esse velint, ut etiam hoc officio diuinam liberalitatem & gratiam in le patrariamque profoucent: quod certissime fore confidimus, si rem diuino homini consecratam oblaramque à Nobis, ipsi eadem animi sinceritate ac deuotio reddant; nec minus prompti sint quod illi Exeteros & longe positos beneficium nostrum sit collatum: Nos enim coram Dño æterno, in conspectu Angelorum & Sanctorum eius protestamur Nos hanc fundacionem ad eius gloriam, & fidei conservacionem & propagationem fecisse, summeque miseriae Ecclesiarum *Britanicarum* & inopiae Patrum Societatis succutisse, nec existimasse nullum Christi sanguine redemptum, & Christo insitum velut mebrum eius, caritati nostræ censem debere externum. Tanto autem gratiorem

¶ 626. hanc oblationem fore speramus, quo ab omni proprij commodi specie purior est. Nec exiguum *Bauariae* emolumenntum aut familiæ decus existimare oportet, Collegium seruorum Dei, Collegium quod Seminarium est Confessorum & martyrum, nostro sumptu sustentari, atque hac communione de eorum Nos meritis orationibusque participare, & velut conteserari: si enim qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ mercedem prophetæ accipiet, & qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet, & si veritas ipsa dicit, quisquis enim potum vobis dederit calicem aquæ frigidæ in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis non perdet mercedem suam, quoniam odo non magna merces, magna benedictio de cœlo in nos redundabit, si tot Christi Discipulos, imo Confessores & Martyres, de nostro reficiamus. Non minus utilitatis ex hac fundatione nostris Provincijs accessurum, Deo, qui beneficio vinci non potest, compensante, quam ex alijs Maiorum nostrorum Collegijs speramus. Atq; ea fuit etiam Maiorum nostrorum Serenissimorum Ducum *Bauariae* sententia, qui in longinas regiones, dissitosque populos largas eleemosynas laepenumero miserunt. Quæ nos ideo referimus non quod ullum ex nostris posteris & successoribus fore suspicari possimus qui hanc nostram assignationem, donationem, fundationem sit improbatetus, sed ut omnibus consilij nostri ratio constet. Deus Nos, cum Coniuge nostra, posteris & successoribus, totaque familia & Patria carissima tucatur & prosperet, & in vera Orthodoxa fide, pietate, ciuilique gubernatione felices efficiat, ac tandem æterna Beatiitudine remuaderetur. Amen.

In horum omnium & singulorum fidem certam, & indubitaram, literis hisce manu propria subscrivimus, & nostro sigillo eisdem communiuimus; Terna etiam exemplaria eisdem verbis describi curauimus; quorum unum in Nostro Archivio Monacensi, alterum Romæ in Archivio Societatis, tertium in nostro Collegio Leodiensi custodiatur. Anno salutis millesimo sexcentesimo vigesimo sexto, die octaua mensis Septembris. *Maximilianus.*

XXI. Quo in diplomate cum sincerus in Deum eiusque Sanctam Ecclesiam amor eluceat, tum non minor in eundem apparet nobilissimi clementissimique ducis fiducia, quandoquidem neque grauiissimis bellis inuoluto conciderit, neque militibus minantibus defectionem aut rebellionem nisi stipendia soluerentur (ut notat Buslidius) atque una tantum Bauariae relictâ particulâ (cæteris exhaustis ab hoste & ab amico) nulli soluerentur census, nulla debita, hyberna, stipendia, spolia ad fundum omnia exhaupirent; (ut refert Adamus Contzen) perpetuam tamen huius Collegij curam souvere; quam & ipse literis suis testatus est ad Rectorem scribens in haec verba. " Necesse est Collegij nostri per R. V. explicata nobis cordi fuit; varias enim rationes mittendæ per collybum pecuniae vidimus; vetum quia illæ partim operosæ, partim sumptuosæ sunt paulisper existimauimus expectandutn donec Augusta ad obedientiam Cælaris redcat, & per eam minori dispendio possit Collegio summa quam decernimus, nimurum quinque millium floridorum, representari;

præsentari; quod breui futurū speramus. Interim solito fauore & gratia Collègium prosequemur, & quantū permittent temporum difficultates & in præ-
lens & in futurum à nobis factam fundationē tuebimur. Sacrificijs & orationi-
bus omnium hęc singulariter cōmendamus.) Ne verò quispiam actum aliquid
arbitretur importunius in hoc toto negotio, habentur *Mutij Generalis literæ*
ad *Odonum Shelleyum*, quæ moderationē testantur his verbis. "Plurimum
etiam me recreauit, quod Monachio ad me scriptum est, R. V. & si quis aliis
præterea illuc scriplerit, valde modeste, & verecunde explicuisse Collegij
istius constitutionem, neque à tam magnifico & liberali Principe quidquam
aut nimis cupide aut nimis minutè postulasse, sed omnia illius arbitrio per-
mississe; qua ratione quantum ab illo inpetratum sit, cum R. V. iam abunde
procul dubio resciuerit, non opus est ut id ego enucleatus explicem.) Quam
liberalitatem quanta cum temporatis cuiuslibet retributionis neglectione ex-
ercuerit nobilissimus hic Princeps altera demonstravit occasio. Patres Angli
in Congregatione Prouinciali aggregati le&to publicè Diplomate censuerunt
Serenissimo Duci tanto benefactori per communes literas habendas esse
gratias, rogaruntque *Mutium Generalem* ut suas etiam dignaretur adiungere:
Ad has sic *Maximilianus* respondit.

1627.
1628.

" Gratiarum actio quam à Patribus Prouinciae Anglicanæ Superiori
anno in Congregatione conceptam, & suo & ipsorum nomine P. V. ad Nos
misit neque necessaria, neque sanè à Nobis expectata fuit. Etenim vtriq; per
literas iamdudum animi suigratitudinē affectumque in Societate Nobis ante
cognitum, abunde declaratunt; Nos verò in illo beneficio Societati præstan-
do ita Religionis augmentum, Deique gloriari pro scopo unico præfixam
habuimus, vt præter orationes, sacrificia, aliaque ad salutem animarum, Ec-
clesiæ tutelam & incolumentem spectantia nullam omnino compensatio-
nem expetierimus; atque ob eam causam iterari gratiarum actionem necesse
non erat. Quia tamen literæ tam P. V. quam Congregatorum Patrum non
urbanò officio funguntur, sed ex animo profectæ, de nostra salute sinceram
curam votaque ac preces pollicentur, ex ea parte nobis gratissimæ fuerunt,
mirificeque animum nostrum multis negotijs, & perleuerantis mole belli
pressum exhilararunt; præcipue cum di cisdem constet etiam in lauiente per
Britanniam persecutione, fidelium nutrietum diuino adiutorio indies augeri.
Congregationi quidem Anglicanæ, cùm iam desierit, respondere non pos-
sumus: Optamus tamen illis Patribus pro opportunitate significari literas
eorum Nobis redditas esse, nec illorum studio & laboribus defuturos; at-
que interea P. V. omniumque precibus & sacrificijs Nos & domum nostram
quam maximè commendamus.)

Tradit
prosolu-
tione asse-
curanda
Hypothe-
cam.

X X I I . Ne vero perpetuo grauaretur ærarium pendendis Collegio
decem millibus florenorum Rhenensium, aut ex difficultate Cambij dam-
num lequeretur, in mente m̄ venerat Serenissimo Duci ad stabiliendam fun-
dationem agros dare in dominio suo Mindelheimensi, aliaque quæ annuum

1616. fructum æquarent, eaquæ bona ita facere libera ut à nullo dependerent. Sed quoniam (ut obleruauit etiam Adamus Contzen¹) è longinquo coli ista bona debuissent, vnde minor multo futurus erat fructus quam si à præsentibus colerentur; & ea quæ ex hortis, piscinis, syluis &c. inhabitantibus vniui esse possent, aut omnino essent peritura, aut magno damno in pecuniam redigenda mittendam deinde Collybisticis detrimentis Leodium, cessatum est aliquousque ab illa cogitatione, quemadmodum & à bonis in ditione Witembergensi bello acquisitis, quæ longè plures secum tulissent difficultates. Ut tamen hanc suam donationem decem millium annuorum corroboraret magis confirmaretque, nouo addito diplomate (in quo etiam nouam sponsam adiungit sociam fundationis, *Mariam Annam ab Austria*, Ferdinandi Tertij Imperatoris sororem.) Prædictum dominium Mindelheimen le, & Heydenheyment le suo ære coemta, atque adeo libera, tradit in Hypothecam, vt inde sibi satis facere posset Collegium, tam pro decem millibus annuis; (si ex ærario deficeret solutio) quam pro capitali ducentorum millium, donec vel pecunia parata, vel bonis stabilibus, iuxta sententiam fundationis consignandis, omnia ad amissim persolverentur. Quæ simul omnia narranda erant, vt lib vno eodemque aspectu & Collegij initia, progressusq; ie, & optimi ducis eximia caritas ponerentur: quem Deus etiam in hac vita remunerari voluit optatissimo munere, vt quemadmodum ipse Collegio suo nouam sobolem Matri Ecclesiæ consolandæ pararat, soboles etiam illi in expectatione accresceret. Etenim plusquam sexagenario, & laboribus fracto, & propè (veluti alteri Abraham) effæto nata est ex noua & Illustrissima Coniuge duplex proles malcula, quam non promisso tantum sed facto stabilito que Collegio promeritus fuerat. Non enim existimauit parcè & restrictè agendum cum Deo, sed vt magnum erat quod flagitabat beneficium, ita magno & liberali animo antequam deberetur expleuit votum, deditque prius-nato Filio Ignati² nomen, quo paternis insistens vestigijs Ignati³ hanc sobolem perpetua benevolentia prosequeretur, soueret munificentia. Horum nunc Annorum residua relegamus à quibus longius nos abduxere Collegij initia progressusq; ie, ne seorsum separatimque facta narratio rei tam illustri afferret obscuritatem.

Allia superioribus annis acta.

Tyronum
nu.n.rus
su&tus.

X X II. Translato Leodium Tyrocinio eruit nostrotum nutius Anno decimo septimo ad quinque supra quadraginta, inter quos Nouitij triginta; de quorū ad virtutes solidas comparandas studio pro duplicis dignitate vocationis, Religiosæ & Martyrij, nihil necesse est dicere, silentio tamen prætereundā non est nobilis Adolescentis in Religioso proposito constatitia, & Christianæ ambitio humilitatis præ seculi ornamētis & gloria, qui studijs vacans, cùm animum adiecisset ad Societatem, à Parente (quem quod inter liberos natu esset maximus celare non potuit consilium) ex Anglia de industria trajiciente translatus domum, & amplissimi patrimonij administratio ne ad triennium implicatus, non solum ius omnēs, & spem præterea magni sum

rum aliunde redditum, in fratrem minorem natu transtulit, sed in familiam vniuerlam sermone & exemplo infudit tam magnum pietatis lensum & Societatis existimationem, ut ex hoc corpore Sacerdotem expeteret, alatque eorum cum periculo (vt sunt leges) possessionum, quas haeres proximus à tergo relinquens, in tranquillissimo Religionis portu conquieturus abiecit. 1617.

Atque hic quidem rem, spem alter non multo minorem abijcens inter spirituales exercitationes nostris le adiungere decreuit, atque biennio post ad rationum suarum commodam pro Dei gloria dispensationem, redux ex Anglia humili Christi iugo supposuit humeros, tanto latior, quanto se conspexit à seculi curis liberiorem.

Vterque tandem sancto fine quicuit; Ille in Marylandia multis persunctus fidei propagandæ causa laboribus; hic in Anglia sedulus Religiose disciplinæ custos, & cùm priuatim le, & cùm alias moderaretur. De horum cæteriorumque virtute non per consuetas tantummodo probationes, sed fæda lue inuadente periculum factum est. Domus in sublimi posita, ad cuius primam ianuam per septuaginta duos gradus ab imo ascenditur, ornata etiam in montis à tergo domus declinantis iugo, amplissimo horito, in areas diuersas, & ambulationes ad voluptatem & fructuum varietatem distincto, videri potuisse munita satis aere libero ab omni qui ciuitati infra positæ imminere posset morbo contagioso: Tres tamen hoc anno correpti docuerunt nullo loco salutem hanc caducam securam consistere, & quemadmodum ad temporalia cætera subsidia, ita ad remedia corporis præcipuam in Deum curam esse coniiciendam. Neq; enim hunc annum solum lues contaminauit, sed è posterioribus alios: vt dubium esse possit utrum in imo, an in sublimi tutior quis sit ab ea fæditate; quandoquidè ex confertis ædificijs si que erumpat contagio, tam facile qui in alto sunt, quam qui à latere, (sole vel vento deferente) afflentur, ubi montibus clausa non sat ampla vallis interiacet.

XXV. Abstulit hic Annus præterea Audomari *Aegidium Schondoncum*, Laudatissimum Rectorem Seminarij. Parentes ætate graues, postquam plures per annos desiderant habere liberos, Deum supplices orarunt ut alteram eamque masculam largiretur prolem, quam Patris nomine *Aegidium* appellatam Ecclesiæ muneribus consecrarent. Pridie Sancti *Aegidi* natus, & eius festo die lacra tintitus aqua, *Aegidi* nomen iure cōsecutus est, & ex parentum voto ubi adoleuit, in Societate Nominis *Iesu* le totum Deo donauit dicavitque. In ea per humaniorum literarum gradus præcipuos & Sociorum pleraque officia administrata, ad excellentiam quandam cuectus, Cōtraco (vbi sex annis rexerat) Audomarum translatus, Seminario (quod in ea ciuitate Catholici Regis benignitate Anglicanæ Inuentuti in literis erudiendæ stabilitum est) Annis totis septendecim præfuit, tam magna illo in genere facultate atq; industria ut longè latèque nomen suum atque Seminarij propagarat. Etenim Roma scriptum reperio in hæc verba.

" Illustrissimus Apostolicus in Belgio Nuncius multa de Collegio Anglicano ad Sanctissimum Dominum nostrum scripsit, amplissimo præconio le-

1617.

etissimam iuuentutem, ciudemque doctrinam, modestiam, pietatem collati-
danis. Tantis vero laudum encomijs commotus Vice-Protector Angliae Cat-
holicus Bianchettus (eui Pontifex literas non absque magna animi voluptate
legedas dederat) à Patre Personio vehementer petijt, vt hæc omnia illi, & per illū
etiam Pontifici indicaret. Quid multa iam Patris Schondonchi nomen Pauli-
bris eiusdem quinti auribus infonuit, & bonus odor Collegij illius non uno contentus Bel-
gio se ubique diffundit.) Atque alijs deinde literis. " Illustrissimus Nuncius
valde est in scribendo ledulus, adeo ut iam secundò ad Illustrissimum Cardi-
nalem Bianchettum de Collegio Anglicano scriperit, iuenum modestiam,
Collegij Disciplinam, & Superiorum vigilantiam summopere collaudans;
Rectorē deinde magnis encomijs verbisque amplissimis, tanquam virum valde
gauem, prudentem, Religiosum, doctissimum præterea & humanissimum
honestans; Nomen, quod miramur, siluit; sed nos Schondonchi nomen silentio
premi non patimur, ne effusæ Nuncij Apostolici laudes suo priuentur effectu:
Hoc denuo præsttit R. P. Personius, nomen indicans & prædicans merita) In
Hispanias etiam & qui Hispalim, quiq; Vallisoletum profecti sunt Adolescentes
luna cum virtute & doctrina Schondonchi famam protulere, neque re
maiorem: Præstantis enim erat ingenij vir, prudentiae singularis, pietatis ex-
imiæ, quam sermonis gratia comitata que cum dictiōnis & gestus gravitate
tam congruenter condiebat, vt summis simul atq; infimis esset acceptissimus;
Anglis verò plus Anglis gratus, vt qui totum se illis impenderet, & verbis sæ-
pe, re verò ipsa semper profiteretur, nihil in se esse quod ab Anglis dissentiret
præter linguam ad idioma exprimentum tardiorum. Enimvero altè imbibere-
rat quam magnum ad Ecclesiæ vniuersitæ utramque pacem momentum habe-
ret Angliae Conuersio; quantum deinde ad Conuersionem maturanda in emo-
lumentum iuuentutis Anglicæ proba institutio; quantum ad Institutionem
Rectoris propensus in gentem ipsam amamus, vt qui (ex eius sententia) quisquis
esset cogitat debet natum se esse in ipso Angliae meditullio. Ipla denique rei
necessitas currenrem incitabat, quando non uno edicto Regio vetaretur, Ca-
tholicos habere domi præceptores, & abrepti è paterno sinu liberi hereticis
curatoribus traderentur studiendi. Hæc virum zelo Dei plenum incendebant
ad tam sedulari sui munericis administrationem, vt fractis licet viribus corporis
nō cessaret, sed nouissima integritudine decumbens scribebat, dictaretq; ea quæ
posteriori esserent profutura; necq; alijs ab eo tempore præceptionibus Semina-
rii splendor est sustentatus, quam quæ à Schondonchi calamo usq; prouenere.

X X VI. Quæcumque ad Dei cultum pertinebant sacræque ceremoniæ
accuratissimè exequebatur & vt ab Adolescentibus cum magnificentia
quadam præstarentur satagebat. Sanctissimā vero Dei Matrem præcipuo ho-
nore colebat, atque vt in teneris iuuenium animis altè imprimeretur studebat.
Testes sunt Sanctissimæ Virginis encomia quæ singulis dominicis festisque die-
bus decantari voluit sub vespertinis horis; testes eadem ligneis figuris expressa,
atque ordine collocata in Horto (vt ille vocabat) consilio, hoc est, in intentione

atrio

Eius insti-
tutiones.

atrio qua itur ad triclinium quæ pluribus annis prostare voluit, ut in oculis ipsis perpetuo essent & non in cogitatione sola amplissimæ laudes tantæ tamque potentis Patronæ: Testis Sodalitas ab illo instituta & certis munita legibus, quò literarijs exercitationibus ac pietatis officijs mutuò respondentibus, ab eruditione ad pietatem gradus fieret, & partam pietas eruditionem illustraret. "Dispar enim est, inquit, Scopus horum Iuuenum qui in hac familia, & externorum qui alibi educantur: Illi siquidem dignitates tum Ecclesiasticas, tum ciuiles sè penumero cogitant, vt illustribus parentum familijs splendorem addant, aut si obscuriores sunt, ad famam emergant: Hi verò adolescentes quantumcumque illustribus parentibus oriundi Conuercionem Angliae pro suo gradu potissimum spectant: Hoc enim fine huc eos destinant parentes & amici, primò vt vbi adeò ab hæreticis concutitur Catholica Religio & vitæ probitas, filij postliminio domum reuersi stent fortes in fide, & firmi in integritate vitæ: deinde vt inter tot falla in Anglia dogmata, quâ eundum est & ipsi videant, & alijs viâ commonstrent, id est, pietatem & scientiam sibi proponant: Qui enim in Anglia inter hæreticos præsumeret sine insigni pietate viuere, periculosè omnino viueret; nec tamen sufficit nuda pietas, nisi pietatem comitentur & stipent optimi mores; neque verò illa duo sufficient, nisi utrumque fulciat accuratissima cognitio doctrinæ Christianæ.) Hæc etiam moriens commendauit, dum conuocatos Adolescentes alloquens, multa de suo erga Anglos & Angliam affectu, multa de diligentis regularum custodia prolocutus finem ferre digendi, & viuendi fecit. Inter sacrolancta Mysteria, pronuntiatâ pientissimè communis formula Confessionis, voluit per interpretem qui deficientis verba ad omnium aures deferret, ab omnibus veniam petere, si quem verbo, opere, vel conuersatione offendisset, quod, inquiebat, "malo animo factum non est, & Confessionem generalem quam potui exactissimam patri spirituali iam feci) tum ad Christie effigiem conuersus" Domine, inquiebat, non recusatam laborem, sed postquam diuinæ Majestati tuæ ita visum est, suscipe hunc inutilem, & indignissimum seruum tuum.) Paucis post horis expiato sacris ritibus animo, munitoq; ad certamen extreum Sacramento vunctionis, ac repetitis magno cum pietatis lensu ex formula Religiosis votis, pie placideque clausit diem, postridie Sancti Chrysostomi cuius viuens aurum os habuerat in pretio. Vixerat annos vnum & sexaginta, in Societate quadraginta & vnum, in Coadiutoris formati gradu viginti quinque, cuius memoria in benedictione est, vt cui Anglia non illotum tantummodò quibus rexit annorum fructum debeat, sed etiam posteriorum, quibus ad ipsius præceptorum normam adolescentes formati sunt, & etiam nunc formantur. Quorum Adolescentum aliquos si hoc loco commemorauerero gratum facturus videor tum Schondonco in suis parentando, tum Collegij disciplinam exemplis potius quam verbis efferendo.

16. 17. quoniam magnificenter eius & virtus in nubibus: neque enim infra Cos.
 p. 67. 35. nos mens hominum capit quantam cum varietate labus aeterna dispensetur.
 Adoleſcē-
 tum Laus.
 Thomas.
 P. n. Hic de quo narratus sum iuuenis quid doceret Catholica Religio ignarus,
 in Gallias transmisit ut artem addisceret arma tractandi. Boloniae in Picardia
 dum subsistit vtitur familiariter sculptore Catholico qui vt fidem tueretur
 domo sua relietā transfugerat, multis inter se, vt sit, de Religione controuer-
 Santur. Catholicus non ferens blasphemias quae à præteruido aduersario effu-
 tiebantur prouocat Audomaropolim, quod ad vicinum Palcha se expiaturus
 cogitabat: Iungit se non illibenter Adoleſcens comitem: venitur ad Semi-
 nariū, paucorum dierum tractatione exprimitur consensus in Catholicam;
 neque hic stetit diuina miseratione: Cum ad militiam redijset, literarum stu-
 dia, confortum eorum quos viderat Adoleſcentum, horumque desiderium
 tam pertinaciter inhætere animo vt nullam quietem caperet vñquedum in-
 ter Seminarij Alumnos censeretur: Reuertitur igitur multipli & sumptuo-
 sa ſupelleſtī instructus, fuluam ponit & elegantem Cælariem in humeros
 defluam, annulum ex auro gemmā fulgentem detractum auri Christo of-
 fert in Venerabili, fratris literas contemnit magna promittentis si fidem de-
 serat. Prædicabilis ardor si potuisse esse diuturnus: ipſa quā inflammabatur
 studendi cupiditas & orandi, vitales spiritus abſumens tabem accelerat, ad
 quam auertendam natu ro redditur aeri, inter haereticos affines ingenti accep-
 tus ad gratulatione, attamen nihil etiam tunc ostendit ad ſipem auersionis à
 Catholica; led ſpc illa præterea cuanciente quae ad valetudinem conſit man-
 dam ex natali ſolo incita fuerat, maluit Audomari, tanquam in portu pone-
 re animam, quam inter incerta patrī ſoli allestantia fluctuare: Itaq; ſpecie
 aquarum Spadanarū potandatum valedicens ſuis, Dorobernio Caletum, Ca-
 letto Audomarum vno die tenuit, & "iſthic, inquit, viuere, hic mori deſide-
 ro.) Et quidem morti vicinior quam expectationi viuendi, vt ſecurior maio-
 rique cum ſolatio migraret optauit Societatem; Scribitur ad Oliverium Ma-
 naram Visitatorem, dum expectatur reſponſum vltimis Sacramentis muni-
 to dies ſuperuenit quo præsto eſſe debebant, at nullæ comparent literæ; an-
 xium inter vitæ mortisque metas iuuenem Rector Schondonius, non minus
 quam ager ſolitus, vt confirmaret, magnanimā voce atque his verbis alloqui-
 tur "Quandoquidem, fili, Societatem cupis ingredi, ab Obedientia tibi in-
 choandum eſt, quae potissimum apud Nos exerceri ſoleret; Mando tibi in vir-
 tute Sanctæ Obedientiæ, nè prius ē vita diſcedas quam literæ Patri Visi-
 tatoris afferantur.) Ille alacer addixit pro ſua parte obedire. Suas interim
 eum preueniſſet Visitator literas, & verbo confirmasset (quam ſcripto con-
 cefſerat) admissionem, allato quidem nuncio latuſ, ac votis ex formula rite
 pronuntiatis erectus prætolatur finem, at mori non potuit donec literæ ipſæ
 que expeſtabantur peruenirent; illis redditis, Rector "Iam, inquit, fili,
 ego te præcepti obedientiæ vinculo libero, & Dei voluntati permitto.) Is ex-
 diuſualis literis, & benedictione percepta, piam animam reddidit Creatori.

Rarum
obedi-
entia docu-
mentum.

XXVIII. Hæc altero post Schondonchi accessum anno contingere; 1613.
 Anno septimo *V Wilkinsonus*, ille qui celebrem *Henrici Garnettis* tunetam sanguine spicam acceperat, in hunc Adolescentum cætum adscriptus, cum à parentibus tam importunè reuocaretur ut scriberent matrem ni rediret præmætore morituram, respondit "le matrem quidem quo deberet affectu tenerrimo prosequi; illius tamen causâ (neque si mille matres haberet) nequam locum hunc optatissimum propositum, ut vitæ curlum delerturum,) optauit etiam iste Societatem moriens, sed serius peruenit nuncius concensionis, Præclara interim de rebus diuinis, & de iustitia Dei maximè, differens "O, inquit, si quis diuinam illam iustitiam serio mentis oculis intucatur nulla ratione vellet, etiamsi id posset efficere, ut peccata sua essent impunita) Post mortem inuentus est syllabus actionum diurnarū tanto ordine, & tam magna pietate conceptus, ut nostros in admirationem, Inuenes vero (in quorum manus primùm inciderat) ad virtutem penitus excolendam raperet.

Academicus eram adolescentis qui in Philosophiæ studijs non pœnitendum operam Oxonij posuerat, huc appellens, hæresim quidem momentis rationum vietus eiurauit, hostem tamen humani generis tam sensit infensum ut continuis propè labefactaretur machinis, modo parentum atq; sodalium, modo voluptatum & dignitatum memoria recurrente, quarum vel spe vel præsentia carere durum videbatur: Impietas præterea ab hæreticis hausta parentibus tam per inaciter hærebat animo ut difficulter, & non sine horrore quodam preces Catholicas, eas prælerim quibus Sancti inuocantur, recitat, Christianum vero sacrificium cum fastidio, ac pene cum risu spectaret. Suadetur ut arrepto Rosario opem saltē virginis Matris quam humillime efflagitet; Id dum vesperi aggreditur intimo de peccatis dolore subito commotus vim ingentem profundit lacrymarum, ijsque matutino adhuc tempore madens hortatori suo rem inter singultus exponit; A consuetis inde liber molestijs, disciplinam Seminarij eâ animi propensione cōplexus est ut cum paribus in Hispaniam missus, & post decursa studia factus Sacerdos Patriæ se reddiderit non inutilem operarium. In promptu esset plures commemorare qui vel perceptam hoc in conuictu voluptatem omnibus domesticis obiectamentis prætulere, vel vitam exegere cum virtute eximiam; Thomas Stillingtonus omitti iure non potest, qui licet extrellum à Belgio procul obierit dicem, Audomari tamen hausit principia doctrine & Sanctitatis, ex tribus illis unus qui primi sub *Rogerio Lea* spiritualibus exercitijs sex politi gradum fecere ad magna ad diuinum obsequium perficienda, & co. dem quo Schondonchus septimo-decimo huius seculi anno sublatus est; à cuius felici exitu viam sternemus ad ea quæ in reliqua vita sancte gessisse memoratur.

XXIX. Audomaro Romam ad Philosophiam, Româ Messanam in Sicilia ad Tyrocinium profectus, priusquam menses sexdecim in Religiose perfectionis studio poluisse difficultiæ aggradiuntur, caput afflictari, quæ

1617.

in Hæticam declinante, cùm à supremo die non longè abesse videretur, monitus ut de Cœlo cogitarer, vt qui diuturnam isthic non esset habiturus mansionem, dici non potest quantum vultu, voce, toto corporis gestu prætulerit lætitiam, "Optatissimumque, ait, est mihi iste nuntius, maiorem enim ex hac voce percipio animi voluptatem quam qui eo quod maximè in votis habuerint potiti sunt.) Post lumentum Viaticum, Christi Domini de Crucifixione effigiem postulans, acceptam nunc ori, nunc pectori admouebat, nunc fixis intuens oculis ignea emittebat precum iaculâ illâ ex cupiditate profecta quâ dixerat le flagrare vt vnâ cùm Christo Crucis durissimo ligno posset configi. Aegritudine tota auditus nunquam fuerat de dolore ullo suo aut molestia intulisse sermonem; nunc verò astanti cuidam (quocum libenter tamen conferebat de beneficijs à Deo in seruos suos effundi solitis) indicauit se dextero in latere acerbissimum pati cruciatum; cuius cùm originem quæstus celare contenderet, suspicionem fecit singulari gratiâ datum esse in memoriam Christi in Cruce vulnerati. Dies quatuor qui interfuerent dum sacro oleo ungeretur Psalmis Hymnisque recitandis insurpsit, illo Petri Damiani principue delectatus *Ad perennis vita fontem &c.* necnon versu Psalmi *letatus sum in his qua dicta sunt mibi, in domum Domini ibimus.* Neque præter Cælestem patriam aut animo aut ore aliquid reuolvebat. Peractâ Extremæunctionis ceremoniâ, & impetratâ licentiâ, Rectorem in corona his verbis est allocutus; "Pater Rector, O Pater Rector, Faciat R. V. vt hi sancti Fratres intelligent nihil unquam virtuti aut spiritus solidi in me extitisse, sed ad exterram quandam speciem & ostensionem simulata & conficta omnia.) idem palam vt declararetur per Sacro sanctum Christi sanguinem & vulnera secundò obtestatus est. Peccatum deinde facultatem le de more Societatis publicè accusandi. Tum rursus intuens Rectorem, eadem quâ prius obtestatione flagitauit vt in errorum expiationem iuberetur biennio toto in Purgatorijs flammis pœnas lucere; cumque responsum esset, vnius Dei id esse statuere; denuò tamen institit adiurans, vt neccesse fuerit dicere, Age prout Deus visum fuerit esto duos annos in Purgatorio. Rogatus vt pium aliquod atq; vtile monitum prælenti bus daret Sodalibus; Imprimis hortatus est vt promptissime, ac ne minimâ interpositâ morâ Superioribus in levissimis etiam rebus morem gererent "Ne, inquit, in vos pari atque in me supplicio animaduertatur cui idcirco in seculis flore vita præciditur quod me in isto negligentius gesserim, maiores longè in Religione facturus progressus si promptè obedissem. Tum Paupertatis eximiam curam commendauit, cuius ipse fuit studiosissimus. Sub vesperam cum rursus Rectorem conspexisset, manibus in formam Crucis pectori admotis per pretiosissimum Christi Sanguinem, & suauissimum Beatissimæ Virginis nomen obtestatur ut liceret die proximo elucente denuo Sacrosanctâ refici Eucharistiâ; tam in flammato desiderio spes voti facta est. At intempestâ nocte è cubili tanto impetu decidit in terram, vt strepitu excitus qui in vicino jacebat operari latus compremiseret; roganti quid rei esset, respondet

Pœnitentiæ
rariarum
exemplū.

ziger,
Lucta cū
demonc.

zeger, " cum malo dæmone eiusque confortibus mihi lucta fuit.) cumq[ue] 1617. nocte taliq[ue] non cessaret inuidus serpens spectra molestissima obijcere, rurus paulò ante horam quā cæteris surgendum erat allisus est solo; quā luctatione imminutis vehementer corporis viribus creditum quidem est administrandæ sanctissimæ Eucharistie supercedendum fuisse, nisi ille extenuata extendens brachia & pectori applicans, hanc sibi ultimam fieri gratiam verbis affectuosissimis precatus fuisset, corpus etiam ad fidem faciendam conatus mouere, & linguam ostentare ad glutiendum habilem; Pronunciatis igitur ex formula votis Religiosis datum est optato frui & diuino Hospite, in quem cogitatione defixus, cū aliquamdiu quasi sui vix compos haſſet, sibi deinde redditus, & summam pietatem spirantia pauc a effatus, corpore ad modestiā composito supremam cum morte ingressus est luctam, quæ cū ad horæ fere medium tenuiſſet, corporis compage soluta, animam placidissimè redidit Creatori. Defunctum non nostri solum sed & externi magnâ veneratione prosecuti sunt, propensi magis ad petendum, quam ad porrigendum auxilium. Qui exitus facile quæ fuerit anteactæ vitæ sanctitas ostendit; faciet tamen ad Dei opt. max. gloriam illustrandam (qui in seruis suis quidquid inest perfectionis operatur) si pauca de gestis eius laudatissimis breuissimè complectar.

XXX. Intellexit optimus Adolescens virtutis fundamentum locandum esse in sui abiectione; quare ut Religiose Disciplinæ ædificium in solidō poneret, in hanc toto pectore incubuit. Fuerat excellenti dotatus ingenio, maturo iudicio, memoriâ felicissimâ, quæ in Philosophiæ cursu, Eius Humanitas.
Ex ea quo scripsit Rector reatione. quem propemodum confecerat, cluxere, literis etiam Græcis & Latinis egrediè excultus, de se tamen rebulq[ue] suis tam demissè lentiebat, vt posthabendum se omnibus existimaret, vehementerq[ue] laboraret ut rufus & tardus haberetur: si de loco ageretur, nouissimum vel ponet erga aliorum captabat, si de sede, maximè incommodam rapiebat; si quid pro more quotidiano inter Tyroneſ memoriter repetendum esset ex dictis, aut inter familiaria post menlam colloquia promendum, auscultatoris partes plerumque nisi iussus eligebat, magnaq[ue] diligentia tegebat quæ Deus illi concesserat dona. Dicebat forte quidam, " Perflatum habeo, mi frater, Dei famulos è vicinâ æternæ felicitatis expectatione plurimum mortis nuncio recreari:) " At ego, inquit, ex ijs non sum,, quapropter quid illis contingat, ignoro; crediderim tamen ita esse vti dicis.) Et certè oris serenitas eo maior quo horæ supremæ erat vicinior fidem facere poterat idem ipsum in se experiri. Fuerat illi semper in votis pro Christo languinem in Anglia sundere, & reste finire vitam: Rogatus an ad hoc testandum cuperet circumducto ad collum func de vita decedere" desiderium, inquit, meum tanti non est vt istud merear.) illico tamen vt in se ipse flagello animaduerteret impensè postulauit. Alter (per occasionem Nouitij qui se inter Sodalites accularat de vana cogitatione) iussus illius defectus in codicilloſ referre, dixerat per iocum audiente Thoma habere

se le

7626. existimamus ubi vis hostium acrior ingruerit, summoque conatu adnitendum ut in tanto animarum discrimine sint qui rudes instruant, labantes in fide confirmant, stantes roborent, lapsos erigant, haereticis vi & ferro armatis se, Dei verbo, opponaant. Inter quos cum nobis certe constet praecipuo studio profectuque gnauiter laborare Patres Societatis Iesu, Illos, cum animarum periculo hanc Domini vineam tot feris obnoxiam excolare, contumelias, famem, carcerem, verbera, cruciatus, mortem pro Christi nomine perferre, utilissimum Ecclesiae iudicauimus si eorum pium hoc studium feruoremque nostris auxilijs opibusque iuuaremus ac promoueremus. Quam ob causam & hactenus Collegium *Anglicanum* quod est *Leodij*, siue cum ibi Tyrones Religionis rudimenta ponerent, & ad pietatem exercerentur, siue cum Societas Scholastici Philosophiae & Theologiae studijs ad grande docendi munus, animamque pro Christo ponendam informarentur, annuâ eleemosynâ prosecuti sumus. Cum vero ante aliquot menses, diuina Nos mouente gratia, Collegij illius statum Nobis praescribi iussissemus, ea mente, ut quoniam accusa erat annona, & quod redditus quos ex *Britannia* solebat accipere, persecutionis violentia accidi & interuersi suspicaremur, inopia laborantibus largiore pensione succurseremus: non sine dolore intelleximus Collegium illud non modo fundatum & dotatum non esse, verum etiam per iniuriam temporum & hostium, ære adeò alieno pressum, ut annuos redditus, expensæ quæ creditoribus in annos singulos solvendæ sunt, multum superarent. Quare non in præsens modo, sed in perpetuum, hoc Seminarium conseruare, dotare, fundare decreuimus.

XIX. Nos itaque *Maximilianus*, Comes Palatinus Rhopi, utriusque Bauariæ Dux, S. R. I. Archidapifer, Elector, simul cum Serenissima Coniuge nostra *Elizabestha* Bauariæ & Lotharingiæ Ducissa Collegium *Anglicanum* quod est *Leodij* fundamus & dotamus & diuinæ Majestati ad animarum nostrorum salutem offerimus, & Societati *Iesu Anglicane* nationis de manu nostra tradimus, illo proposito ac intentione ut in eo Religiosi Societas *Iesu* secundum eorum Sanctum Institutum, constitutiones ac regulas in virtutibus, pietate, scientiaque instituantur & exerceantur, ut cum eorum Superioribus in Domino vilum fuerit ad praedicandum Euangeliū, administranda Sacra menta, aliaque quæ Societas secundum suum Institutum laudabiliter praestare solet perficienda, conseruandamque *Britanniam* & propagandam Ecclesiam mittantur.

Assignamus vero & donamus eidem Collegio pro fundatione integrâ ducenta millia florenorum Rhenensium, probæ & Imperialis monetæ, computatis in singulos florenos quindecim Batzijs, siue sexaginta Crucigeris: Atque ad hanc summam ex Camera nostra Monasterii, seu ærario quod vocant Rent vndt Camerambt, persoluendam Nos, posteros, successoresque summa auctoritate & fide, coram Deo, omnium nostrorum actionum arbitro, obligamus. Nam quod ad totam hanc fundationem attinet, id quod fastidij vitandi gratia & prolixitatis repetere in singulis capitibus

capitibus non licuit, hic vniuersum etiam de singulis quæ in his literis comprehenduntur, auctoritate nostra & fide in conspectu Dei protestamus, Nos omnia & singula huius fundationis capita, ad Deigloriam, Ecclesiæ augmentum, nostram consolationem, & totius, non modò Ecclesiæ, sed nostræ etiam Provinciæ utilitatem sic constituisse, & quidem maturo, non nostrò solum, sed etiam aliorum prudentum, & Patriæ, & Catholicæ Religionis amantium consilio, & certa & diuturna deliberatione, quâ conscientia & mente freti liberius, fidentiusq; hanc omnem nostram fundationē, donationem, & quidquid demum his literis expressum est, fecimus & stabiliuimus, non solum nostro, sed etiam posterorum ac successorum nomine, quos eisdem posteros & successores nostros, atque etiam omnes eos cuiuscunquam status, ad quas huius nostræ fundationis quocunque modo pertinebit executio per amorem, exempla, & merita maiorum nostrorum, per honorem & gloriam totius familie ac domus Bauariae, per caritatem dulcissimæ patriæ & Provinciæ nostræ, per quidquid cuique potest esse carissimum, per misericordiam omnipotentis Dei, per illud extrellum & teribile iudicium, aut si potest maior esse & efficacior obtestatio, hortamur, monemus, obsecramus, obtestamur, adiuramus & strictè obligamus, ut hanc nostram fundationem, institutionem, assignationem, applicationem, concessionem, quæq; in his literis continentur vniuersa, & singula, minima atque maxima, inuiolata manere, per se suolque a fide & conscientia curreat, tanquam de qua coram æterni iudicis tribunali, Nobis severo polcentibus rationem sint reddituri.

X X. Cuiq; autem hoc tempore quo bello omnia flagrant, nulla Nobis occurrat opportunitas eam summam aliquo in loco Leodijs, aut vicino, ad cenlos annuos tuto, & utliter certo collocandi, multo minus autem ratio appetet fundos, prædia, aliaue bona stabilia coemendi in illis Provincijs, vnde annuus iste census conficiatur, idcirco statuimus ex nostra Camera Monacensi, seu ærario prædicto, certum censum in singulos annos pendere, nempe quinque florenos in centum, atque ita decem millia annua in ducetata millia summa Capitalis: dimidiā partem quidem, hoc est, quina millia vernis nundinis Francofurtensibus, alteram dimidiā autumnalibus nundinis, nostro sumptu, nostroq; periculo Francofurtum deferri curabimus, ut eam ibi Rector Collegij per vel suos substitutos integrè & certo recipiat. Censum autem in proba & Imperiali moneta solui volumus ut de summa Capitali diximus.

In sacro Romano Imperio contingit quidem aliquando rei monetariæ conturbatio, ne tamen inde detrimentum capiat nostrū Collegiū quod fundatus, quodque maximè florere peroptamus, patet: uo affectu prospiciendū iudicauimus, proinde protinus, & nos, successoresq; nostros, ut ad cætera dimnia, ita ad hoc obligamus ut dalerum Imperiali pro viginti duobus Barzijs & dimidio soluant, seu pro floreno & dimidio, & eadem proportione aliam monetam, sive argenteam sive auream, quæcunque illo tempore, vel ex principiis placitis, vel v̄su populi, aliad

1626.

quocunque de causa, sit mense estimatio; ex singulari enī pacto, scientes volentes, hunc contractum motu proprio confidere nobis placuerit. Nihilominus tamen Nobis & successoribus nostris Bauariae ducibus potestarem reliundi expresse & discrete recueramus; ut quandocunque ita visum fuerit possimus summam ducentorum millium florenorum vel praesenti pecunia data persoluere & repletare; vel fundos; & praedia ex quibus tandem capiet Collegium nostrum coemere; atque hoc pacto annua pensione Nos, & Cameram nostram liberare: Tum autem eodem modo & estimatione soluemus ut ante expressimus; nempe; florenum pro quindecim Batzijs, & dalerum Imperialem pro floteno & medio, aliosque nummos ea proportione quam habent ad dalerum Imperialem. Ne inopinata autem ista solutio damno sit Patribus; integrō ante atino me nebitur Collegij nostri Rector, vt de pecunia utiliter expendenda prospicere possit. Collegium quidem commodam habitationem & hortum habet; sed pretium adhuc magna ex parte debet; quare summam ducentorum millium florenorum ita diuisimus, ut pro domo & horto quadraginta millia, pro cætera fundatione seu alimentis centum sexaginta millia soluerē censemur, atque eo modo Nos & Coniux nostra, ex integro Collegij fundatores & exstructores simus & habeamur.

X X I. Hæc animo in Societatem plane paterno, & hereditariā benevolentia, memores eam Maioribus admirabiliter dilectam, defensam; auetam, præstabilimus; Nos & posteros nostros ad ea quoque præstanta his literis obligamus. Ab ipsa tamen Societate nihil singulare, nihil noui, nisi illud ad quod ex instituto suo obligatur, reposcimus, nec lege vlla, aut extraordina-
rio eam onere grauare nobis in animo est, cum nobis persuasum sit omnes secundum Institutis rationem à tot Pontificibus & Cōcilio Tridentino probati, & toto orbe Christiano abunde spectati & laudati, ita in sapientia studijs, virtutibus, pietate exemploque bono omnibus latis facturos, ut ad Dei gloriam proximiq; salutem Sancta sua libertate zeloque pluta præsturis sint quā si Nos aliqua in re modum normamq; præscribere velimus: Hoc solū petimus, quod & Nos iure flagitare possumus, & ad quod Parres vi constitucionem & legum obligantur, ut nos & coniugem nostram pro fundatoribus suis agnoscant, p̄ijs suis precibus & Sanctis Sacrificijs diuinaz gratias & protectioni impende commendēt, deinde donum nostram Patriamq; quam ad hanc tam diffici tempore foundationem obligamus, amore & orationibus suis perpetuo presequantur. Quinetiam omnes, præsertim posteros, in nomine, & per Iesu Christi suquinem rogamus, ut sicut Nos, procul nostri Wilhelmi, Aui Alberti, Patris Wilhelmi, Serenissimorum Bauariae Ducum solicitudinē, affectū & liberalitatem in tuenda & propaganda Societate initiatmur, & haric benefaciendi hereditatem cupidissime amplectimur, ita illi quoque Maiorum, Sancti Ignatij, ac aliorū Sanctorum & Doctorum virorum vestigij gauier, & constanter inserviant, memoris ideo nullas in hac fundatione

1628.

tione Nos conditiones ponere, quod experiamur Patres Collegiorum quae in nostris Provincijs sunt multo plura quam postulantur praestare, nec operas suas legibus fundatorum continere, sed ultra pacta conuenta zelum labore que extendere. Requirit etiam perpetuae fundationis natura ut firma sit & stabilis; & Nos eam pro nostra & Coniugis nostræ salute perpetuam esse volamus; qua propter obligata est Societas, uti Nos etiam obligamus, ne summam ducentorum millium, vel totam, vel partem alienet, nec in alia villa Collegia diuidar, sed potius si opportunè fieri poret, prudentiœ cœconomia, & Religiosa administratione augeat. Quod si aliquando Deus, fidei dator & remanerator, propitio vultu *Britannia* regnum alpexerit, (quod de immensa eius misericordia confidimus) Regesque ac Magistratus Catholicos dederit atque ad eum statum reduxerit, ut libertas veræ Religionis cōcedatur, & Collegia Societatis tuto & securè in illo Regno esse possint, ac tum Patres Anglicani, approbante R. P. Generali, iudicarint ad maiorem Dei gloriam fore & animarum salutem ut Collegium nostrum Leodiense in *Britanniam* transferatur, id quoque concedimus, cum puro affectu, coram Dœo nostro, sine personatum aut locorum respectu hanc fundacionē pro eius gloria, & Britanniae salute fecerimus, & ibi esse cupiamus vbi maior divini nominis gloria, & animatum fructus speratus: Ea tamen lege ut fundatoris ius, & nomen Nobis & Coniugi nostræ perpetuum maneat, nec per occasionem translationis de summa ducentorum millium florenorum minuatur: Quin & illud motemus, Nos & Successores nostros, etiam translati Collegio, non alio tarnen censem annūtim, quam Francofurtum missiuros.

Denique ad nostros posteros & Successores quod attinet, eos rogamus, hortamur, & summa fide, obtestatione, auctoritate, coram Dei Tribunal obligamus ut omnia & singula fundationis nostræ capita intiolata feruent, nostram donationem, institutionem, assignationem, fundationem, non modo in omnibus eius partibus ratam habeant, sed omni animi promptitudine adsumpto sint, ut tuo tempore & loco pecuniae assignatae ac datae per ministros suos transmittantur: atq; in hac re iterum eorum coram diuino tribunali conscientiam appellamus, eosque summam & fide humana, & Religione diuinâ cōstringimus atque obligamus ut huius nostræ voluntaris executores spontanei & constantes esse vident, ut etiam hoc officio diuinam liberalitatem & gratiam in se patiantque prouocent: quod certissime fore confidimus, si rem diuino homini consecratam oblaramque à Nobis, ipsi eadem animi sinceritate ac deuotio redcant, nec minus prompti sint quod illi Exeteros & longe positos beneficium nostrum sit collatum: Nos enim coram Dœo æterno, in conspectu Angelorum & Sanctorum eius protestamus Nos hanc fundationem ad eius gloriam, & fidei conseruationem & propagationem fecisse, summeque misericordia Ecclesiarum *Britanicarum* & inopiae Patrum Societatis succutuisse, nec existimasse nullum Christi sanguine redemptum, & Christo insitum velut membris eius, caritati nostræ censeti debere exterrum. Tanto autem gratiorem

¶ 636. hanc oblationem fore speramus, quo ab omni proprij commodi specie purior est. Nec exiguum *Bauariae* emolumentum aut familiæ decus existimare oportet, Collegium seruorum Dei. Collegium quod Seminarium est Confessorum & martyrum, nostro sumptu sustentari, atque hac communione de eorum Nos meritis orationibusque participare, & velut conteserari: si enim qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ mercedem prophetæ accipiet, & qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet, & si veritas ipsa dicit, quisquis enim potum vobis dederit calicem aquæ frigidæ in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis non perdet mercedem suam, quoniam non magna merces, magna benedictio de cœlo in nos redundabit, si tot Christi Discipulos, imo Confessores & Martyres, de nostro reficiamus. Non minus utilitatis ex hac fundatione nostris Provincijs accessurum, Deo, qui beneficio vinci non potest, compensante, quam ex alijs Majorum nostrorum Collegijs speramus. Atq; ea fuit etiam Majorum nostrorum Serenissimorum Ducum *Bauariae* sententia, qui in longinquas regiones, diffitosque populos largas eleemosynas læpenumero miserunt. Quæ nos ideo referimus non quod ullum ex nostris posteris & successoribus fore suspicari possimus qui hanc nostram assignationem, donationem, fundationem sit improbaturus, sed ut omnibus consilij nostri ratio constet. Deus Nos, cum Coniuge nostra, posteris & successoribus, totaque familia & Patria carissima tueatur & prosperet, & in vera Orthodoxa fide, pietate, ciuilique gubernatione felices efficiat, ac tandem æterna Beatiudine remuaeretur. Amen. In horum omnium & singulorum fidem certam, & indubitatam, literis hisce manu propria sublçrisimus, & nostro sigillo eadem communiuimus; Terna etiam exemplaria eisdem verbis describi curauimus; quorum unum in Nostro Archivio Monacensi, alterum Romæ in Archivio Societatis, tertium in nostro Collegio Leodiensi custodiatur. Anno salutis millesimo sexcentesimo vigesimo sexto, die octaua mensis Septembris. *Maximilianus.*

XXI. Quo in diplomate cum sincerus in Deum eiusque Sanctam Ecclesiam amor eluceat, tum non minor in eundem apparet nobilissimi clementissimique ducis fiducia, quandoquidem neque grauiissimis bellis inuoluto conciderit, neque militibus minantibus defectionem aut rebelliō nem nisi stipendia soluerentur (ut notat Buslidius) atque unâ tantum *Bauariae* relictâ particulâ (cæteris exhaustis ab hoste & ab amico) nulli soluerentur census, nulla debita, hyberna, stipendia, spolia ad fundum omnia exhauiarent; (ut refert Adamus Contzen) perpetuam tamen huius Collegij curam souerit; quam & ipse literis suis testatus est ad Rectorem scribens in hæc verba. " Necellatas Collegij nostri per R. V. explicata nobis cordi fuit; varias enim rationes mittendæ per collybum pecunia vidimus; vetum quia illæ partim operosæ, partim sumptuosæ sunt paulisper existimauimus expectandum donec Augusta ad obedientiam Cælaris redeat, & per eam minori dispendio possit Collegio summa quam decernimus, nimium quinque millium florinorum, representari;

præsentari; quod breui futurū speramus. Interim solito sauro & gratia Collègium prolequemur, & quantū permittent temporum difficultates & in præsens & in futurum à nobis factam fundationē tuebimur. Sacrificijs & orationibus omnium hęc singulariter cōmendamus.) Neverò quispiam actum aliquid arbitretur importunius in hoc toto negotio, habentur *Mutij* Generalis literæ ad *Odoicnum Shelleyum*, quæ moderationē testantur his verbis. " Plurimum etiam me recieauit, quod Monachio ad me scriptum est, R. V. & si quis alius præterea illuc scriplerit, valde modeste, & verecunde explicuisse Collegij iustius constitutionem, neque à tam magnifico & liberali Principe quidquam aut nimis cupide aut nimis minutè postulasse, sed omnia illius arbitrio permisile; quia ratione quantum ab illo inpetratum sit, cum R. V. iam abunde procul dubio resciuerit, non opus est ut id ego enucleatius explicem.) Quam liberalitatem quanta cum temporatis cuiuslibet retributionis neglectione exercuerit nobilissimus hic Princeps altera demonstravit occasio. Patres Angli in Congregatione Prouinciali aggregati le&to publicè Diplomate cenluerunt Serenissimo Duci tanto benefactori per communes literas habendas esse gratias, rogaruntque *Mutium* Generalem ut suas etiam dignaretur adiungere: Ad has sic *Maximilianus* respondit.

1627.
1628.

" Gratiarum actio quam à Patribus Prouinciaz Anglicanæ Superiori anno in Congregatione conceptam, & suo & iplorum nomine P. V. ad Nos misit neque necessaria, neque sanè à Nobis expectata fuit. Etenim vtriq; per literas iamdudum animi sui gratitudinē affectumque in Societate Nobis ante cognitum, abunde declaratunt; Nos verò in illo beneficio Societati præstanto ita Religionis augmentum, Deique gloriam pro scopo vnico præfixam habuimus, ut præter orationes, sacrificia, aliaque ad salutem animarum, Ecclesiaz tutelam & incolumentem spectantia nullatenus omnino compensacionem experierimus; atque ob eam causam iterari gratiarum actionem necesse non erat. Quia tamen literæ tam P. V. quam Congregatorum Patrum non urbano officio funguntur, sed ex animo profectæ, de nostra salute sinceram curam votaque ac preces pollicentur, ex ea parte nobis gratissimæ fuerunt, mirificeque animum nostrum multis negotijs, & perleuerantis mole belli pressum exhilararunt; præcipue cum ex eisdem constet etiam in lauiente per Britanniam persecutione, fidelium nutrietum diuino adiutorio indies augeri. Congregationi quidem Anglicanæ, cùm iam desierit, respondere non possumus: Optatus tamen illis Patribus pro opportunitate significari literas eorum Nobis redditas esse, nec illorum studio & laboribus defuturos; atque interea P. V. omniumque precibus & sacrificijs Nos & domum nostram quam maximè commendamus.)

X X I I. Ne vero perpetuo grauaretur ærarium pendendis Collegio decem millibus florenorum Rhenensem, aut ex difficultate Cambij dampnum sequeretur, in mente m̄ venerat Serenissimo Ducis ad stabiliendam fundationem agros dare in dominio suo Mindelheimensi, aliaque quæ annuum

Tradit
prosolu-
tione asse-
curanda
Hypothe-
cam.

1616. fructum æquarent, eaque bona ita facere libera ut à nullo dependerent. Sed quoniam (vt obleruauit etiam Adamus Contzen) è longinquo coli ista bona debuissent, vnde minor multo futurus erat fructus quam si à prætentibus colerentur, & ea quæ ex hortis, piscinis, syluis &c. inhabitantibus vlii esse possent, aut omnino essent peritura, aut magno damno in pecuniam redigenda mittendam deinde Collybisticis detrimentis Leodium, cessatum est aliquousque ab illa cogitatione, quemadmodum & à bonis in ditione Wirtembergensi bello acquisitis, quæ longè plures secum tulissent difficultates. Ut tamen hanc suam donationem decem millium annuorum corroboraret magis confirmaretque, nouo addito diplomate (in quo etiam nouam Ipsiloniam adiungit sociam fundationis, *Mariam Annam ab Austria*, Ferdinandi Tertij Imperatoris sororem.) Prædictum dominium Mindelheimense, & Heydenheymente suo ære coemta, atque adeo libera, tradit in Hypothecam, ut inde sibi satis facere posset Collegium, tam pro decem millibus annuis; (si ex ærario deficeret solutio) quam pro capitali ducentorum millium, donec vel pecunia parata, vel bonis stabilibus, iuxta sententiam fundationis consignandis, omnia ad amissim persoluerentur.. Quæ simul omnia narranda erant, vt lib vno eodemque aspectu & Collegij initia, progressusq; ie, & optimi ducis eximia caritas ponerentur: quem Deus etiam in hac vita remunerari voluit optatissimo munere, vt quemadmodum ipse Collegio suo nouam sobolem Matri Ecclesiæ consolandiæ pararat, soboles etiam illi in expectaculo accresceret. Etenim plusquam sexagenario, & laboribus traxto, & propè (veluti alteri Abraham) effeto nata est ex noua & Illustrissima Coniuge duplex proles mascula, quam non promisso tantum sed facto stabilitoque Collegio promeritus fuerat. Non enim existimavit parcè & restringè agendum cum Deo, sed vt magnum erat quod flagitabat beneficium, ita magno & liberali animo antequam deberetur expleuit vorum, deditque prius-nato Filio Ignatiū nomen, quo paternis insistens vestigijs Ignatiū hanc sobolem perpetua bencvolentia prosequeretur, foueret munificentiā. Horum nunc Annorum residua relegamus à quibus longius nos abduxere Collegij initia progressusq; ne seorsum separatimque facta narratio rei tam illustri afferret obscuritatem.

Alia superioribus annis acta.

Tyronum nuncius auditus.

XII. Translato Leodium Tyrocinio circuit nostrotum riutinus Anno decimo septimo ad quinque supra quadraginta, inter quos Nouitij triginta, de quorū ad virtutes solidas comparandas studio pro duplicitis dignitate vocationis, Religiosæ & Martyrij, nihil necesse est dicere, silentio tamen prætereunda non est nobilis Adolescentis in Religioso proposito constantia, & Christianæ ambitionis humilitatis præ seculi ornamētis & gloria, qui studijs vacans, cùm animum adiecisset ad Societatem, à Parente (quem quod inter liberos natu esset maximus celare non potuit consilium) ex Anglia de industria traiacente translatus domum, & amplissimi patrimonij administratio ad triennium implicatus, non solum ius omnes, & spem præterea magnorum

rum aliunde redditum, in fratrem minorem natu transtulit, sed in familiam vniuerlam sermonem & exemplo infudit tam magnum pietatis sensum & Societatis existimationem, ut ex hoc corpore Sacerdotem expeteret, alatque eorum cum periculo (vt sunt leges) possessionum, quas haeres proximus à tergo relinquens, in tranquillissimo Religionis portu quieturus abiecit. 1617.

Atque hic quidem rem, spem alter non multo minorem abijciens inter spirituales exercitationes nostris se adiungere decreuit, atque biennio post Robertus jenison. ad rationum suarum commodam pro Dei gloria dispensationem, redux ex Anglia humili Christi iugo supposuit humeros, tanto latior, quanto se conspexit à seculi curis liberiorem.

Vterque tandem sancto fine quicuit, Ille in Marilandia multis persunctus fidei propagandæ causa laboribus; hic in Anglia sedulus Religiose disciplinæ custos, & cum priuatim le, & cum alias Tres mortales bo conta. moderaretur. De horum cæterorumque virtute non per consuetas tantum. gioso crepit. modo probationes, sed fæda lue inuadente periculum factum est. Domus tū. in sublimi posita, ad cuius primam ianuam per septuaginta duos gradus ab imo ascenditur, ornata etiam in montis à tergo domus declinantis iugo, amplissimo horto, in areas diuersas, & ambulationes ad voluptatem & fructuum varietatem distincto, videri potuisse munera satis aere libero ab omni qui ciuitati infra positæ imminere posset morbo contagioso: Tres tamen hoc anno cooptati docuerunt nullo loco salutem hanc caducam securam consistere, & quemadmodum ad temporalia cætera subsidia, ita ad remedia corporis præcipuam in Deum curam esse coniiciendam. Neq; enim hunc annum solum lues contaminauit, sed è posterioribus alios: vt dubium esse possit utrum in imo, an in sublimi tutior quis sit ab ea fæditate; quandoquidè ex confertis ædificijs si que erumpat contagio, tam facile qui in alto sunt, quam qui à latere, (sole vel vento deferente) afflentur, ubi montibus clausa non sat ampla vallis interiacet.

XXV. Abstulit hic Annus præterea Audomari *Aegidium Schondoncum*, Laudatissimum Rectorem Seminarij. Parentes ætate graues, postquam plures per annos desiderant habere liberos, Deum supplices orarunt uti alteram eamque masculam largiretur prolem, quam Patris nomine *Aegidium* appellatam Ecclesiæ muneribus consecrarent. Pridie Sancti *Aegidij* natus, & eius festo die lacra tinctus aqua, *Aegidij* nomen iure cœlegatus est, & ex parentum voto ubi adoleuit, in Societate Nominis *Iesu* se totum Deo donavit dicavitque. In ea per humaniorum literarum gradus præcipuos & Sociorum pleraque officia administrata, ad excellentiam quandam cuectus, Cōtraco (vbi sex annis rexerat) Audomarum translatus, Seminario (quod in ea ciuitate Catholicæ Regis benignitate Anglicanæ inuentuti in literis erudiendæ stabilitum est) Annis totis septendecim præfuit, tam magna illo in genere facultate atque industria ut longè latèque nomen suum atque Seminarij propagarat. Etenim Roma scriptum reperio in hac verba.

" Illustrissimus Apostolicus in Belgio Nuncius multa de Collegio Anglico cano ad Sanctissimum Dominum nostrum scripsit, amplissimo præconio le-

Guido Bé
ti uoglio.
28. Nou.
1609.

1617.

Etissimam Iuuentutem, ciudemque doctrinam, modestiam, pietatem collati-
dans. Tantis vero laudum encomijs commotus Vice-Protector Angliae Cat-
hedralis Bianchettus (cui Pontifex literas non absque magna animi voluptate
legedas dederat) à Patre Personio vehementer petijt, vt haec omnia illi, & per illū
etiam Pontifici indicaret. Quid multa iam Patris Schondonchi nomen Pauli
4. Decem-
bris eiusdem
Anni.
quinti auribus infonuit, & bonus odor Collegij illius non uno contentus Bel-
gio se ubique diffundit.) Atque alijs deinde literis. " Illustrissimus Nuncius
valde est in scribendo ledulus, adeo ut iam secundò ad Illustrissimum Cardi-
nalem Bianchettum de Collegio Anglicano scriperit, Iuuenum modestiam,
Collegij Disciplinam, & Superiorum vigilantiam summopere collaudans;
Rectorē deinde magnis encomijs verbisque amplissimis, tanquam virum valde
grauem, prudentem, Religiosum, doctissimum præterea & humanissimum
honestans; Nomen, quod miramur, siluit; sed nos Schondonchi nomen silentio
premi non patimur, ne effulge Nuncij Apostolici laudes suo priuentur effectu.
Hoc denuo præsticit R. P. Personius, nomen indicans & prædicans merita) In
Hispanias etiam & qui Hispalim, quique Vallisoletum profecti sunt Adolescentes
sua cum virtute & doctrina Schondonchi famam protulere, neque re
maiorem: Præstantis enim erat ingenij vir, prudentiae singularis, pietatis ex-
imiae, quam sermonis gratia comitataque cum dictionis & gestus gravitate
tam congruenter condiebat, vt summis simul atq; insimis esset acceptissimus;
Anglis verò plus Anglis gratus, vt qui totum se illis impenderet, & verbis sæ-
pe, re verò ipsa semper profiteretur, nihil in se esse quod ab Anglis disentiret
præter linguam ad idioma exprimentum tardiorum. Enimvero altè imbibere-
rat quam magnum ad Ecclesiæ vniuersitæ utramque pacem momentum habe-
ret Angliae Conuersio; quantum deinde ad Conuercionem maturanda in em-
olumenitum Iuuentutis Anglicæ proba institutio; quantum ad Institutionem
Rectoris propensus in gentem ipsam amamus, vt qui (ex eius sententia) quisquis
esset cogitare deberet natum se esse in ipso Angliae meditullio. Ipsa denique rei
necessitas currenrem incitabat, quando non uno edicto Regio vetaretur, Ca-
tholicos habere domi præceptores, & abrepti è paterno sinu liberi hereticis
curatoribus traderentur erudiendi. Hæc virum zelo Dei plenum incendebant
ad tam sedulam sui muneric administrationem, vt fractis licet viribus corporis
nō cessaret, sed nouissima in exactitudine decumbens scribebat, dictaretq; ea quæ
posteriori esserent profutura; neq; alijs ab eo tempore præceptionibus Semina-
rii splendor est sustentatus, quam quæ à Schondonchi calamo usq; prouenire.

XX VI. Quæcunque ad Dei cultum pertinebant sacræque ceremonias accuratissimè exequebatur & vt ab Adolescentibus cum magnificentia quadam præstarentur satagebat. Sanctissimā vero Dei Matrem præcipuo honore colebat, atque vt in teneris iuuenum animis altè imprimeretur studebat. Testes sunt Sanctissime Virginis encomia quæ singulis dominicis festis que diebus decantari voluit sub vespertinis horis; testes eadem lignis figuris expressæ,
atque ordine collocata in Horto (vt ille vocabat) concilio, hoc est, in interiori
atrio

Eius insti-
tutiones.

atrio qua itur ad triclinium quæ pluribus annis prostare voluit, vt in oculis ipsis perpetuo essent & non in cogitatione sola amplissimæ laudes tantæ tamque potentis Patronæ: Testis Sodalitas ab illo instituta & certis munita legibus, quò literarijs exercitationibus ac pietatis officijs mutuò respondentibus, ab eruditione ad pietatem gradus fieret, & partam pietas eruditionem illustraret. " Dispar enim est, inquit, Scopus horum Iuuenum qui in hac familia, & externorum qui alibi educantur: Illisquidem dignitates tum Ecclesiasticæ, tum ciuiles sè penumero cogitant, vt illustribus parentium familijs splendorem addant, aut si obscuriores sunt, ad famam emergant: Hi verò adolescentes quantumcumque illustribus parentibus oriundi Conuercionem Angliæ pro suo gradu potissimum spectant: Hoc enim fine huc eos destinant parentes & amici, primò vt vbi adeò ab hæreticis concutitur Catholica Religio & vitæ probitas, filij postliminio domum reuersi stent fortes in fide, & firmi in integritate vitæ: deinde vt inter tot falla in Anglia dogmata, quâcundum est & ipsi videant, & alijs viâ commonstrent, id est, pietatem & scientiam sibi proponant: Qui enim in Anglia inter hæreticos præsumeret sine insigni pietate viuere, periculosè omnino viueret; nec tamen sufficit nuda pietas, nisi pietatem comitentur & stipent optimi mores; neque verò illa duo sufficiant, nisi vtrumque fulciat accuratissima cognitio doctrinæ Christianæ.) Hæc etiam moriens commendauit, dum conuocatos Adolescentes alloquens, multa de suo erga Anglos & Angliam affectu, multa de diligentí regularum custodia prolocutus finem ferre digendi, & viuendi fecit. Inter sacrolancta Mysteria, pronuntiatâ pientissimè communis formula Confessionis, voluit per interpretem qui deficentis verba ad omnium aures deferret, ab omnibus veniam petere, si quem verbo, opere, vel conuersatione offendisset, quod, inquiebat, "malo animo factum non est, & Confessionem generalem quam potui exactissimam patri spirituali iam feci) tum ad Christiefigiem conuersus" Domine, inquiebat, non recusabam laborem, sed postquam diuinæ Majestati tuæ ita visum est, suscipe hunc inutilem, & indignissimum lertum tuum.) Paucis post horis expiato sacris ritibus animo, munitoq[ue] ad certamen extremum Sacramento vñctionis, ac repetitis magno cum pietatis lensu ex formula Religiosis votis, pie placideque clausit diem, postridie Sancti Chrysostomi cuius viuens aureum os habuerat in pretio. Vixerat annos vnum & sexaginta, in Societate quadraginta & vnum, in Coadiutoris formati gradu viginti quinque, cuius memoria in benedictione est, vt cui Anglia non illotum tantummodò quibus rexit annorum fructum debeat, sed etiam posteriorum, quibus ad ipsius præceptorum normam adolescentes formati sunt, & etiam nunc formantur. Quorum Adolescentum aliquos si hoc loco commemorauerero gratum facturus videorum Schondonbo in suis parentando, tum Collegij disciplinam exemplis potius quam verbis efferendo.

X X V I I . Iure merito Psaltes iubet Deo laudem dari in Israël

Hhh 2

quoniam,

16. 17. quoniam magnificencia eius & virtus in mibibus: neque enim infra Cor.
Ps 67. 35. Ios mens hominum capit quantam cum varietate salutis æterna dispensetur.
Adolescē-
tum Laus. Hic de quo narratoris lumen iuuens quid doceret Catholica Religio ignarus,
Thomas. in Gallias transmisit ut artem addisceret arma tractandi. Boloniæ in Picardia
P. n. dum subsistit utitur familiariter sculptore Catholico qui ut fidem tueretur
domo sua relicta transfugerat; multis inter se, ut sit, de Religione controuer-
santur. Catholicus non ferens blasphemias quæ à præterito aduersario effu-
tiebantur prouocat Audomaropolim, quod ad vicinum Palcha se expiaturus
e cogitabat: Iungit se non illibenter Adolescentem comitem: venit ad Semi-
narium, paucorum dierum tractatione exprimitur consensu in Catholicam;
neque hic stetit diuina misericordia: Cum ad militiam rediisset, literarum stu-
dia, confortium eorum quos viderat Adolescentem, horumque desiderium
tam pertinaciter inhædere animo ut nullam quietem caperet usque in
ter Seminarij Alumnos censeretur: Reuertitur igitur multiplici & sumptuo-
sa lapidaria instructus, fuluam ponit & elegantem Cæsaricem in humeros
defluam, annulum ex auro gemmâ fulgentem detractum auri Christo of-
fert in Venerabili, fratris literas contemnit magna promittentis si fidem de-
serat. Prædicabilis ardor si potuisse esse diuturnus: ipsa quam inflammabatur
studendi cupiditas & orandi, vitales spiritus absumens tabem accelerat; ad
quam auerendam nativo redditur æri, inter haereticos affines ingenti accep-
tus ad gratulatione, attamen nihil etiam tunc ostendit ad ipsum auersionis à
Catholicis; sed sive illa præterea cuandem quæ ad valetudinem confirmantem
mandam ex Natali solo iniecta fuerat, maluit Audomari, tanquam in portu pone-
re animam, quam inter incerta patris soli allestanta fluctuare: Itaque specie
aquarum Spadanarum potandatum valedicens suis, Dorobernio Caletum, Ca-
letto Audomarum uno die tenuit, & " isthic, inquit, vivere, hic mori deside-
so.) Es quidem morti vicinior quam expectationi viuendi, ut lecurior maio-
riique cum solatio migraret optauit Societatem; Scribitur ad Oliverium Ma-
narum Visitatorem, dum expectatur responsum: ultimis Sacramentis mun-
to dies superuenit quo præsto esse debebant, at nullæ comparent literæ; an-
xium inter vitæ mortisque metas iuuenem Rector Schondonius, non minus
quam æger solitus, ut confirmaret, magnanimâ voce atque his verbis alloqui-
tur " Quandoquidem fili, Societatem cupis ingredi, ab Obedientia tibi in-
choandum est, quæ potissimum apud Nos exerceri solet; Mando tibi in vir-
tute Sanctæ Obedientiæ, nè prius è vita discedas quam literæ Patris Visi-
tatoris affrantur.) Ille alacer addixit pro sua parte obedire. Suas interim
cum præuenisset Visitatori literas, & verbo confirmasset (quam scripto con-
cesserat) admissionem, allato quidem nuncio latrui, ac votis ex formula rite
pronuntiatis erectus præstolatur finem, at mori non potuit donec litteræ ipse
quæ exspectabantur peruenirent; illis redditis, Rector " Iam, inquit, fili,
ego te præcepti obedientiæ vinculo libero, & Dei voluntati permitto.) Is ex-
clusus litteris, & benedictione percepta, piam animam reddidit Creatori.

Rarum
obedi-
tia docu-
mentum.

XXVIII. Hæc altero post Schondonchi accessum anno contigere; 1617.
 Anno septimo *VVilkinsonus*, ille qui celebrem *Henrici Garnetti* unetam
 languine spicam acceperat, in hunc Adolescentum cætum adscriptus, cum à
 parentibus tam importunè revocaretur ut scriberent matrem ni rediret præ
 mærore moritaram, respondit " se matrem quidem quo deberet affectu te-
 nerrimo prosequi; illius tamen causâ (neque si mille matres haberet) nequa-
 quam locum hunc optatissimum propositum. ut vitæ curlum delerturum.)
 optauit etiam iste Societatem moriens, sed serius peruenit nuncius concel-
 sionis, Præclara interim de rebus diuinis, & de iustitia Dei maximè differens
 "O, inquit, si quis diuinam illam iustitiam serio mentis oculis intucatur nulla
 ratione vellet, etiamsi id posset efficere, ut peccata sua essent impunita) Post
 mortem inuentus est syllabus actionum diurnarū tanto ordine, & tam mag-
 na pietate conceptus, ut nostros admirationem, Inuenies vero (in quorum
 manus primùm inciderat) ad virtutem penitus excolendam raperet.

Academicus etiam adolescentis qui in Philosophiæ studijs non paeniten-
 dam operam Oxonij posuerat, huc appellens, hæresim quidem momentis *Beatissime*
 rationum vietus eiurauit, hostem tamen humani generis tam sensit infensum *Virginis*
 ut continua propè labefactaretur machinis, modo parentum atq; sodalium, *patrocini-*
 modò volupratum & dignitatum memoria recurrente, quarum vel spe vel *um in affli-*
& iove.
 præsentia carere durum videbatur: Impietas præterea ab hæreticis hausta pa-
 rentibus tam pertinaciter hærebat animo ut difficulter, & non sine horrore
 quodam preces Catholicas, eas prælertim quibus Sancti invocantur, recita-
 ret, Christianum vero sacrificium cum fastidio, ac pene cum risu spectaret.
 Suadetur ut arrepto Rosario opem latem virginis Matris quam humillimè
 efflagitet; Id dum vesperi aggreditur intimo de peccatis dolore subito com-
 motus vim ingentem profundit lachrymarum, iisque matutino adhuc tem-
 pore madens hortatori suo rem inter singultus exponit; A consuetis inde liber
 molestijs, disciplinam Seminarij eà animi propensione cōplexus est ut cum
 paribus in Hispaniam missus, & post decursa studia factus Sacerdos Patriæ
 se reddiderit non inutilem operarium. In promptu esset plures com-
 memorare qui vel perceptam hoc in conuictu voluptatem omnibus dome-
 sticis oblectamentis prætulere, vel vitam exegere cum virtute eximiam;
Thomas
Stillingtonus omitti iure non potest, qui licet extrellum à *Belgio*
 procul obierit diem, Audomari tamen hauit principia doctrinae & Sanctitatis,
 ex tribus illis unus qui primi sub *Rogerio Lea* spiritualibus exercitijs ex-
 politi gradum fecere ad magna ad diuinum obsequium perficienda, & co-
 dem quo *Schondonchus* septimo-decimo huius seculi anno sublatus est; à
 cuius felici exitu viam sternemus ad ea quæ in reliqua vita sancte gessisse me-
 moratur.

XXIX. Audomaro Roman ad Philosophiam, Rom à Messanam
 in Sicilia ad Tyrocinium profectus, prinsquam manus sexdecim in Reli-
 gionis perfectionis studio posuisset difficulti ~~agrigudine~~ eripit afflictari, quæ

1617.

in Hæc dicam declinante, cùm à supremo die non longè abesse videretur, moⁿitus ut de Cœlo cogitaret, vt qui diuturnam isthic non esset habitus mā-
sionem, dici non potest quantam vultu, voce, toto corporis gestu prætulerit
lætitiam, "Optatissimumque, ait, est mihi iste nuntius, maiorem enim ex hac
voce percipio animi voluptatem quam qui eo quod maximè in votis ha-
buerint potiti sunt.) Post lumentum Viaticum, Christi Domini de Crucē
pendentis effigiem postulans, acceptam nunc ori, nunc pectori admouebat,
nunc fixis intuens oculis ignea emittebat precum iaculâ illâ ex cupiditate
profecta quâ dixerat le flagrare vt vnâ cùm Christo Crucis durissimo ligno
posset configi. Aegritudine tota auditus nunquam fuerat de dolore vlo suo
aut molestia intulisse sermonem; nunc verò astanti cuidam (quocum liben-
tissimè conferebat de beneficijs à Deo in seruos suos effundi solitis) indicauit
se dextero in latere acerbiſimum pati cruciatum; cuius cùm originem quæſi-
tus celare contuleret, ſuspicionem fecit singulari gratiâ datum elle in memo-
riam Christi in Cruce vulnerati. Dies quatuor qui interfuerunt dum ſacro oleo
vngueretur Psalmis Hymnisque recitandis inſurpsit, illo Petri Damiani præ-
cipue delectatus *Ad perennis vita fontem &c.* necnon versu Psalmi *Letatus
sum in his que dicta sunt mibi, in domum Domini ibimus.* Neque præter Cæ-
lestem patriam aut animo aut ore aliquid reuoluebat. Peractâ Extremæ Vn-
ctionis ceremoniâ, & impetratâ licentiâ, Rectorem in corona his verbis est
allocutus; "Pater Rector, O Pater Rector, Faciat R. V. vt hi sancti Fratres
intelligant nihil unquam virtuti aut spiritus solidi in me extitisse, sed ad ex-
ternam quandam ſpeciem & oſtensionem simulata & conficta omnia.) idem
palam vt declararetur per Sacro' sanctum Christi ſanguinem & vulnera ſecun-
dò obteſtus est. Peijt deinde facultatem le de more Societatis publicè accu-
ſandi. Tum rursus intuens Rectorem, eadem quâ prius obteſtatione flagita-
uit vt in errorum expiationem iuberetur biennio toto in Purgatorijs flammis
pænas luere; cumq[ue] reſponſum eſſet, vnius Dei id eſſe ſtatueret, denuò tamen
inficit adiurans, vt neceſſe fuerit dicere, Age prout Deu viſum fuerit eſto duos
annos in Purgatorio. Rogatus vt pium aliquod atq[ue] utile monitum prælen-
tibus daret Sodalibus; Imprimis hortatus eſt vt promptissime, ac ne minimâ
interpoſitâ morâ Superioribus in leuissimis etiā rebus morem gererent
"Ne, inquit, in vos pari atque in me ſupplicio animaduertatur cui idcirco in
aetatis flore vita præciditur quod me in iſto negligentius gesserim, maiores
longè in Religione facturus progressus ſi promptè obedirem. Tum Pauper-
tatis eximiam curam commendauit, cuius ipſe fuit studioſiſſimus. Sub veſpe-
ram cum rursus Rectorem conſpexiſſet, manibus in formam Crucis pectori
admotis per pretiosiſſimum Christi ſanguinem, & ſuauiſſimum Beatissimæ
Virginis nomen obteſtatur vt liceret die proximo eluente denuo Sacrosan-
ctâ refici Eucharistiâ; tam in flammato desiderio ſpes voti facta eſt; At intem-
peſtâ nocte ē cubili tanto impetu decidit in terram, vt ſtrepitū excitus qui in
vicino jacebat operari latus contremiſceret; roganti quid reieſſet, responderet
aiger,

Poeniten-
tię rarum
exemplū.Lucet cu-
demone.

æger, " cum malo dæmone eiusque consortibus mihi lucta fuit.) cumque 1617. nocte tali quâ non cessaret inuidus serpens spectra molestissima obijcere, tur- sus paulò ante horam quâ cæteris surgendum erat allisus est solo; quâ lucta- tione imminutis vehementer corporis viribus creditum quidem est admini- strandæ sanctissimæ Eucharistæ supercedendum fuisse, nisi ille extenuata ex- tendens brachia & pectorum applicans, hanc sibi ultimam fieri gratiam verbis affectuosis precatus fuisset, corpus etiam ad fidem faciendam conatus mouere, & linguam ostentare ad glutiendum habilem; Pronunciatis igitur ex formula votis Religiosis datum est optato frui & diuino Hospite, in quem cogitatione defixus, cum aliquamdiu quasi sui vix compos hæsisset, sibi dein- de redditus, & summam pietatem spirantia pauc a effatus, corpore ad mode- stiâ composito supremam cum morte ingressus est luctam, quæ cum ad ho- ræ fere medium tenuisset, corporis compage soluta, animam placidissimè red- didit Creatori. Defunctum non nostri solum sed & externi magnâ venera- tione prosecuti sunt, propensi magis ad petendum, quam ad porrigidum auxilium. Qui exitus facile quæ fuerit anteaactæ vitæ sanctitas ostendit; fa- ciet tamen ad Dei opt. max. gloriam illustrandam (qui in seruis suis quid- quid inest perfectionis operatur) si pauca de gestis eius laudatissimis bre- uissimè complectar.

XXX. Intellexit optimus Adolescens virtutis fundamentum lo-
candum esse in sui abiectione; quare ut Religiose Disciplinæ ædificium in
solido poneret, in hanc toto pectore incubuit. Fuerat excellenti dotatus
ingenio, maturo iudicio, memoriâ felicissimâ, quæ in Philosophiæ cursu,
quem propemodum confecerat, cluxere, literis etiam Græcis & Latinis ege-
griè excultus, de se tamen rebusque suis tam demissè lentiebat, vt postha-
bendum se omnibus existimaret, vehementerque laboraret ut rudis & tardus
haberetur: si de loco agretur, nouissimum vel pone terga aliorum captabat;
si de sede, maximè incommodam rapiebat; si quid pro more quotidiano in-
ter Tyrone's memoriter repetendum esset ex dictis, aut inter familiaria post
menlam colloquia promendum, auscultatoris partes plerumque nisi iussus
eligebat, magnaçque diligentia tegebat quæ Deus illi concederat dona. Dice-
bat forte quidam, " Perflualum habeo, mi frater, Dei famulos è vicinâ æter-
næ fælicitatis expectatione plurimum mortis nuncio recreari:) " At ego,
inquit, ex ijs non sum,, quapropter quid illis contingat, ignoro; crediderim
tamen ita esse vti dicis.) Et certè oris serenitas eo maior quo horæ supremæ
erat vicinior fidem facere poterat idem ipsum in se experiri. Fuerat illi sem-
per in votis pro Christo languinem in Anglia fundere, & reste finire vitam:
Rogatus an ad hoc testandum cuperet circumducto ad collum fune de vita
decedere" desiderium, inquit, meum tanti non est vt istud merear.) illico ta-
men vt in se ipse flagello animaduerteret impensè postulauit. Alter (per oc-
casionem Nouitij qui se inter Sodales accularat de vana cogitatione) iussus
illius defectus in codicillo referre, dixerat per iocum audiente Thoma habe-
re se

Eius Hunc
litas.Ex ea quæ
scripsitRector re-
latione,

1617. re se in mandatis ut Tyronis alicuius vitam conscriberet; Exhorruit æger vehementer, de se id dici fulpicatus, atque in lachrymas solutus & gemitus vocari rogat Rectorem, & ita alloquitur: "Non satis nouit R. V. mea quæ fuerit vita in sæculo, quæue in hac ipsa Societate; Meāc vita vt scribatur? Et singultu interrupte sermonem multoq[ue] fletu vix acquieuit rem narranti, donec commonstrato defectum collectorum indice adderet Rector, Nè metuas, frater, non est tanti tua vita & virtus, vt operæ pretium sit eam conscribi;) ea voce redditæ est menti vultuiq[ue] tranquillitas. Reddita dico, quoniam in omni ægritudine nullus vnquam apparuit in Angelico iuuene tristior asperetus, aut verbum signum ué quo displicere, ei quidquam argueretur, præterquam si quid ad suam laudem pertineret.

Paupertas. Paupertas ei fuit carissima, auditusque est sub vita finem sapientius dicere, quod quidquid à Deo impetrasset beneficij, id omne commemoratâ Christi paupertate impetrasse. Mendicare ostiatim in delicijs erat, vt adamatae virtutis effectus. Ne res quidem ad pietatem spectantes, vt sunt imagines, coronæ precotoria, & similia usurpabat si essent pretiosæ; adeo vt in nouissima ægritudine cum porrigeretur inauratum Christi Crucifixi simulachrum exoculandum, flagitauerit vulgari & simplici commutari; ex altero enim dicebat se pietatis nullum sensum haurire posse. Dato ad excundum signo ad vestiarium properabat ubi galeri & pallia reponebantur, & sibi sumebat quod maximè esset tritum ac obloletum; atque etiam quando infirmo quidpiam condimenti vel cibi operosius parati offerebatur accipiebat inuitus tanquam quod pauperi non conueniret.

Obedientia. Quid deinde de Obedientia dicam, prompta, cæca, demississima? Christum Dominum in omni Superiore adeò sincerè agnoscet, vt eius omnia dicta factaq[ue]; summa Religione veneraretur. Acquales etiam & inferiores in animo ducebatur sibi Superiores; salutabat semper prior; de loco decedebat; neminem loquentem interpellare auditus est; in obsequendo alijs & ministando expeditus & alacer aliorum erga se officia inuitus admittebat, adeò vt collapsis prorsus viribus si opis aliquid à præsentibus esset afferendum affligi videretur; quam vero exquisita fuerit eius obseruantia erga eum qui infirmis præcerat nemo est qui non prædicet.

Oratio. XXXI. Ad donum venio Orationis quod in ipso ita erat excellens, vt verè dici possit omni in loco orasse & omni tempore, quandoquidem è re qualibet in Dei contemplationem & amorem rapiebatur; Neque tamen non accuratissimè ad domestica ministeria, cum in ijs esset, attendebat: precebatur autem semper flexis genibus nisi aliud à Superiore iniungeretur, & non difficulter impetrabat quod postularet. Peregrinanti cum Socijs duobus accidit vt sub vesperam festi in oppido bene amplem neminem reperirent qui eos hospitio vellet accipere; rogatus est à Sodalibus vt supplex diuinam opem imploraret, & ecce loci Medicus, qui eos antea aliquoties conspectos præterierat, comiter salutatos inuitat domum, mensa & cubili non sine domesticorum

1617.

sticorum incommodo excipit. Inter cætera quæ secum hæc tica febris affert incommoda molestissimi solent esse defluxus multam cientes flegmatis ciectionem; animaduertens hanc grauem esse Socijs qui animi laxandi gratiâ ad eum ventitabant, petijt & impetravit à Deo ut illo tempore ab ea molesta liber esset. Iuuit autem ad Orationis efficacitatem absoluta cum diuinâ voluntate consentio quâ totum se illi in votis precibusq; quo permittebat. Morbus iam diueum lecto affixerat desperata salute, ardebatque vehementissimâ fruendi Christi cupiditate, id tamen ut postularer induci nunquam potuit; rogatusq; ab alijs quid potissimum cuperet ut pro se Deum precarentur "ut, inquit, Sanctissima eius fiat voluntas.) Quanto animi affectu ferretur erga Venerabile intelligi potest ex ijs quæ de decumbente dicta sunt: , Pietatem erga beatissimam Matrem Virginem sequentia declarabunt. Paucis ante obitum diebus, religione ut creditur ductus, cœpit subobscure Rectori indicare gratiam sibi quam piam à Sanctissima Virgine olim factam, quæ tamen clare ab ipso exprimi nisi præcepto non potuit; cedens obedientiæ hæc protulit. "Cum essem in Belgio, & in literarum humaniorum studia incumberem gratia.

Beatissimæ
Virginis
erga eum
gratia.

Audomari in Seminario, inter orandum die quodam à sensibus alienatus vi-sus sum intueri Beatissimam Virginem medium inter Sanctos *Ignatium* & *Xaverium* ad me accedentem; tum manu prehensum viâ lucidissimâ plurimumq; ne amazâ ducere ad ingentem magnificamq; ædem, & "huc, inquit, ingredere, isthic tibi commorandum est (erat autem templum Societatis Iesu) comites deinde compellans, "Adolescens ait, iste vester est, eius curam habete, vestrae illum tutelæ commendo.) Illa discessit; ego mihi restitutus ingens desiderium Societatis constanter prosecutus sum, atque eiusdem Sanctissimæ Matris ope, vt ego interpretor, sum consecutus.) Ita ille; tum verò primùm intellectum est id quod frequenter habebat in ore, "etsi omnes beneficio Virginis Matri in Societatem admissi erant, se tamen præ cæteris hanc illi debere gratiam.) De ea libentissimè in omni congressu serebat sermonem, optans frequenter ad rudes indoctosq; paganos mitti ut huius præcipue Cælorum Reginæ laudes prædicaret, ignarosq; institueret qua ratione esset ipsa colenda; totoq; uno itinere Neapoli Romam usque vix alius aferbat in medium quam præconia Virginis.

Mortifica-

tio.

Is autem qui duos annos purgatorijs ignis moriens optauit in pænam, vi- uens haud dubiè non indulgebat sibi: obseruatum est in ultimo morbo, sicut & in reliqua vita, importunas nunquam mulcas aut culices pepulisse; astanti-bus hac molestiâ illum leuare volentibus saepius dixisse, "Permitte, permitte ut se reficiant.) Sedens quantumuis lassus aut æger nulli rei innitebatur; infirmus nunquam ingemuit; nullam unquam rem sive ad refectionem, siue ad leuamen vltro petijt, aut si quid decesset querebatur contentus oblatis. Oculorum custodiæ impensisimè inuigilabat terram spectans, ne quid incurret quod mentis puritati officeret; quæ puritas quanta fuerit, & quot signis expressa, vitæ præscriptum totius innocentia, dicere super se deo, ne aut minutâ

I i i

quæque

1617. quæque concessisse videar, aut ornare potius velle quæ gesta sunt quam narrare. Is eius Reector qui vitam Italico sermone digessit non dubitauit multa huius precibus tribuere à varijs impetrata; quin & ea quæ ad eum pertinebant in domesticos tanquam asperla sanctitate dispensare, ac tandem in hæc verba concludit. Magnam facerem iniuriam non *Thome* tantum, sed diuinis muneribus quibus illum liberalissima Dei manus cumulauit, si silentio præteritem (quod omnes pro certo habemus) Deum opt. max. singulari beneficio hanc domum affecisse, quando hunc nobis donauit. Solebat sæpenumero dicere moriendum sibi esse in Nouitiatu, mihi vero præterea, impetrasse le istud à Deo & Beatissima Virgine multis lachrymis: Intellexit propositam fuisse à Medico aëris mutationem ut conualeceret, at ille ad Socios conuerlus, "Nequaquam, inquit, sed habetote certum quod hic sit mihi moriendum.) Et ad me," Quid est, mi Pater, quod non cupitis ut hic moriar." Ad *Thomam* verò *Beringtonum* (suae nationis Sacerdotem cùm infirmum ille etiam infirmus inuiseret) præoccupans, ("Non amplius agatur de transmigratione, vult Christus Dominus eamus alia via) atque ita accidit; utrumque eo in loco ad se vocauit Deus vitæ cum laude anteactæ præmijs donandum. Eadem vero quæ ad *Stillingtonum* pertinent Messanâ Romam compendio transmissa reperio in hæc verba.

"Messanæ in Nouitiatu memoria *Thome Stillingtoni*; qui Natione Anglus, Moribus Angelus, in Religione Nouitius, virtute veteranus, cù esset in Belgio clara visione vocatus est ad Societatem à Beatissima Virgine, quæ illi media inter Sanctos Ignatium & Xaverium apparuit, deductoq; ad Templum Societatis dixit, Hoc tuum erit domicilium, & commendauit Sanctis qui iplam comitabantur. Breui post tempore dignum se probauit filium tantæ Matri: Exterius tam bene moratus ut à plerisque appellaretur Angelus, id quod interiorem harmoniam indicabat, donum Orationis habuit singulare, & in quocumque exercitio vñitus cum Deo obtinebat quod postulabat. Excellebat humilitate; solerter occultans dotes non paucas quibus ornabatur. Amabat vilis æstimari & nullarum partium, cerebatq; ægre cum laudabatur. Paupertatem colebat ut matrem, amicissimus mortificationum; oculos habebat semper terram spectantes; sibi felicebat peiora quæq; ledendo non innitebatur; à facie neque sanus neque æger abigebat mulcas; morti proximus petijt veniam se flagellandi; Cognita illi fuit mortis hora, quam à Deo multa prece obtinuit obire in Nouitiatu: Cum hæc illi nunciaretur vultu ipso ostendit lætitiam, neque vñquam visus est lætior quam ijs diebus quibus superuixit, præcipue verò cum sacro Sancto donaretur Viatico. Mortuus est cum tanta opinione Sanctitatis ut nemo inducere posset in animum pro ipso orare, vñquisque se illi commendaret. Reliquias eius multa cum deuotione quæsitas variæ fecutæ sunt gratiae. Cadaver timidioribus addebat animos, omnibus pietatem; Excitauit eius mors in Nouitijs affectum singularem erga res diuinas. Accidit illa Octaua Nativitatis Beatissimæ Virginis,

Eadem

Eadem Reginâ quæ duxerat eum ad Societatem Iesu militantem in terris, perfecto iam opere deducente ad Cœlestium Societatem triumphantem in Cœlis.)

XX XII. Annum in sequentem octauum decimum memorabilem fecit Cometes qui ab horizonte emergens, eodem tempore cœlariem latissimam protendens ad medium usque Cœli circulum, Europam vniuersam suspensum & solitam tenuit quid prænuntiaret: Id plerisque communè fuit: Nostram Leodij Tyronum domum res alia digna memoriarum excitauit ad misericordiam animatum in igne purgante detentarum, & peccati, quantumvis leue videatur, æstimationem.

Henricus quidam de

Faux Patribus Leodiensibus in Sancti Seuerini villa olim famulatus fuerat, vir simplex & rectus. Huius filius Petrus de Faux à primo Anglorum in urbem aduentu in famulorum numerum admissus fidelissime etiam seruivit: Post annos fermè quatuor vi quadam atque occultâ violentiâ vexatus, & modò in terram, (nemine quem videret impellente) abiectus, modò quasi immensu pondere premeretur grauis, modò nè brachia in altum ad opus sublata demitteret impeditus, modò ad parietes violenter allitus, aut nè quo velle progrederetur retentus, vitam ducebat ad plures mentes permolestam; & nunc quidem à malo dæmone infestari se arbitrabatur, nunc moneri à bono ut se per confessionis Sacramentum expiatet, tūm ut fratri recenter mortuo succurreret, aut aliud quod occultum esset peragendum susciperet. Hactenus autem species ei nulla visumque oblatum est, donec Anni in sequentis Februario mente, post mane peractam Exhomologesim, ad fæni cumulum violenter impulsu & propè exanimi, albi quidpiam & rotundi instar complicata manus ostensum est. Illo in angore ac trepidatione ductus ad Ioannem Gerardi Rectorem, tanto grauabatur onere vix ut pedem posset attollere, & præ contentione copiosus è naribus flueret sanguis: Vberimè lachrymantem, & cruce perfusum solatus Gerardus, appenso ad collum Agno cereo deducit ad cubile (erat enim noctis horanona) monetque ut si quid se offerat roget quis esset quidque vellet? Quamquam autem quiescere cupienti stragula detrahentur, & voce surdâ quidpiam sonaret quod turbato Confessionis aut Communionis vocabula referret, non est ausus intetrogare. Nocte igitur postera iubet Gerardus suo in cubiculo ut Petro pariter sternalitur, & post fusas preces incumbunt vestiti; Nox penè tota transigitur in nullo perterritis: Horâ tertią matutinâ Petrus graui mole pressus vociferatur, excitatque clamore Gerardum: Is accurrens monet rufus ut interroget; tergiuersantiique secundò tertioque cum animum addidisset, ostendit se primùm species quædam in figuram formata pene puerilem; deinde pergense Petro rogare quis esset? auctâ ad viri statuam figurâ respondet "Me non nosti? Sum Pater tuus" ad quam vocem excitatior Petrus exclamat, Pater meus, Pater meus) rogatque quid vellet; Tum cum aliquamdiu tanquam loquenti alicui dedisset aures, tremulâ voce "Ego, inquit, cras mane, nudis pedibus, & manugestans cereum ire debeo ad Sancti Martini, & ibi sacro San-

Animæ in
purgato-
rio deten-
tæ libera-
tio.

1618.
1619.

Eto interesse Mysterio: tenetur enim Purgatorio in igne Pater meus.) Cumque causam ut quereret suggestisset *Gerardus*, responsum est, "Quod moribus puellæ cuiuspiam notam seueriorem temere dispersisset, appellassetque Meretricem; quam culpam licet confessione non expiasset, contritionis tamen beneficio æternas euasisse pœnas, temporales luere; Rogatus à quoniam celebrari cuperet sacrum, respondit, perinde esse modò celebretur, placere tamen abeo fieri qui *Tomsonus* vocabatur, is erat idem Rector, *Ioannes Gerardi*.) Itaque postridie solemnis comitatu itum est ad Sancti Martini (Templum est Collegio Canonicorum celeberrimum) Petrus poenitentis habitu cum cetero præcedebat, pone sequebantur è Tyrocinio ex nostris aliqui populusq;. Sacrum inchoante *Gerardo* apparet filio parens, clamatque rursum Petrus, "Pater natus, Pater meus;) astantem enim videbat reuerenter, & peracto sacrificio exultanti similem de sub altari in sublime concordem. Neque exigua fuit præsentium conciorumque lætitia simul atque admiratio. Elucebat enim in re, de qua nulla posset esse dubitatio, Dei grauiissimum de peccato iudicium eiusdemque illustris in rite poenitentem miseratio, quæ duo pietati inflammandæ adiumento confueverunt esse quād maximo: Accessit & argumentum ad Sanctorum patrocinium confirmandū; dixerat enim Sanctam Annam, Matrem Beatissimæ Virginis ad suis sibi morienti, modò etiam ad Sancti Martini ad futuram: illam etenim olim piè coluerat, congregatis quibusdam sub illius nomine adscriptus, atque annuam solitus offerre pecuniolam ut proficisci suisque oraretur.

X X XII I. Atque hæc sunt quæ de Missionis huius initij progresib[us] que hactenus notatione digna reperiri potuerunt inter tot tamque varias quibus iactata est Anglia tempestates, & tanquam ex infelici naufragio eripi, nunc de eadem in alteram formam commutata dicendum est. Aucto enim ex noua commodaque habitatione Leodij Tyronum numero, crevit & numerus tum eccl[esi]am quibus præcepta Theologica tradenda erant Louanij, tum qui ad messem in Anglia colligendam aspirabant, vel Sacerdotio iam initiatorum, vel iuuenum ad similes pro fide auita labores anhelantium. Cumque interea hæc Missio, per varias regiones sparsa, per modum Prouincie Societatis (vt initio instituta est) regeretur ab uno eiusdem Missionis Capite Romæ sedente, alijsque illi quidem vni in Hispanijs, Belgio, & Anglia subordinatis, à Prouincialibus verò locorumque in quibus versabatur præfetis esset in multis exempta, Visum est aliquibus peccari in decretum vigescitum primum Congregationis nostræ septimæ, consultisq; esse si recepto in Societate omnium gentium more huius etiam Missionis subdit i alijs de Societate miscerentur, nè nationum discrimina paulatim magno Societatis damno introducerentur. Ac proinde neque permittendum ut in ijs urbibus in quibus Societas Collegia sua habet studiaq; è sola ipsi gente sua Theologie, Philosophia, & humaniorum literarum Professores habeant, multoq; minus Superiores. **Motus Generalis** vt neque decreto Congregationis videretur detegare, neque

que specie quadam religionis abductus in discrimen vocaret rem tantam, maturo decessoris sui consilio inchoatam, stabilitam, continuatam, Pontificum etiam duorum *Clementis Octavi*, & *Pauli* quinti iudicio probatam, & viu fructuque laudatam tum eo qui in homines Societatis, tum qui in regnum ipsum Angliae fidemque Catholicam insigniter propugnatam dimanarat, Eum Sociorum numerum qui haec tenus sub Missionis Anglicanæ appellatione plerasque Angliae Provincias & domos aliquot in Belgio impleuerat (abrogatis Praefecti & Vice Praefectorum nominibus atque officijs) in Vice-Provinciam erexit, munere Praepositi *Richardo Blondo* imposito, qui ab anno eius seculi quinto pleraque tractauerat Societatis in Anglia negotia, & per hæc tempora nostris in Insula dispersis solus imperabat.

Etsi enim hæc Missio ab Assistentium potestate nunquam fuit exempta, Provinciis vero (quod ad disciplinam domesticā plurāq; alia attineret) in ijs regionibus apud quas versabatur tempest esset subdita, & Superiores vbiique omnes ex sola gente sua nunquam habuisset, liberumque præterea esset Generali ex qua vellet alia gente, & quos, & quandocunque vellet substituere, & in ipso denique Nouitiatu & Collegijs plures ex alijs nationibus admitterentur, ac proinde periculum nullum esset ut nationum discrimina in Societatem hac via introduceretur. Visa tamen est alia hæc ratio commodior tum ad difficul- rates quæ ubijs potuissent praecidendas, tum ad ipsam Societatem & bonum quod per eam operari cæperat Deus amplificandum.

XXIV. Numerabantur in Missione vniuersa Sacerdotes prope-
modum ducenti, atque inter hos quatuor votorum Professi quadraginta, Cur facta
Vice-Pro
vincia.
quot vix in villa Provincia, cum primum surrexit, reperiisse: sparsi quidem per diuersorum Principum dominia (ut Regis Catholici, ut Leodiensis Princi-
pis, atque Angliae præcipue regnum) sed neque hoc nouum in Societate vide-
ri potuit, cum Veneta pluribus subiiciatur, & Lugdunensis in Gallijs Dolanum
& Camberiense Collegia complexa sit, illud Sabaudo, illud Hispaniarum re-
gi obnoxium: Sicula habeat Melitense, Veneta Cretense mari vtrōbique inter-
iacente. Nouum vero omnino fuisset si tam multi in Societate Professi ad
diuturnum tempus ab omni penitus censendi cœtūmque faciendi iure arce-
rentur, quod necesse erat quamdiu non alio quam Missionis titulo is Patrum
numerus esset insignis. In dubium enim venire frequenter necessarium erat,
An qui in Hispanijs Belgioꝝ verarentur ad earum regionum cœtus Provin-
ciales vel Patrum indigenarum bona gratia vocari possent, vel iure deberent?
Incongruum enim futurum aliquando si indigenis exclusis, externi tanquam
antiquiores, negotiorum vero minus gnari, admitterentur. Quid deinde de ijs
qui in ipsa Anglia verarentur magnis laboribus & periculis quotidianis per-
functi? Quid de Candidatis tam multis quorum difficultor indies, deficien-
tibus eleemosynis, redderetur adscriptio? neque enim sperandum erat Ca-
tholicos ex Anglia pecunias tam magna liberalitate subministraturos cum in-
 manus ignotorum traderentur; Quanquam enim in Societate non est natio-

1719.

num distinctio, existimare tamen idem ab ijs impetrari posse qui mentem ab humanis rationibus haud prorsus abduxere, hominis est humanam infirmitatem parum accurate perpendentis. Experienciâ præterea compertum erat tum anterioribus annis in plerisque Societatis Provincijs (vt libro primo notatum est) tum recentiori memorâ, non in solis Latinis Græcisque literis tradendis, sed in præceptis Philosophorum & Theologorum discutiendis, certare posse cum plerique nationibus Anglorû non pauca ingenia. At dissoluta compage quâ hactenus Missio in hanc cieuerat amplitudinem, & rutsus dispersis in varias Provincias, vbinam gentiû Cathedræ reperirentur in quibus tam magno numero, tantoq; cù Societatis, & verò Catholicæ fidei splendore & incremento exercerentur? Plenæ sunt omnes Provinciæ doctis viris, quæ ut numero Personarû, & diuersitate idiomatum, & negotiorû dignitate cogentibus sunt alibi per orbem terrarum variatae, mirum cuiquam videri nequaquam potest idem illustris huic Missioni concessum esse; & laudanda profecto est Patrum grauissimoni Prouidentia qui in hanc sententiam cum *Mutio Generali* & *Afflstantibus* conuenere. Accedit quod Principes per Europam viri, tum eorum qui secularia tum qui Ecclesiastica tractant gubernacula, hoc corpus Anglicanæ Missionis habuerunt semper in oculis non tanquam Provinciæ alicuius particularis commodis interuiens, sed Ecclesiæ Vniuersitatem sustinens causam, vt quod hæresis iugulum omni spiritualium armorum genere peteret, & modo illustrium Confessorum eximiâ virtute, modo fortissimorum Martyrum sanguine Christi vineam irrigaret. His fundamentis Seminaria per Hispanias & per Belgium à Rege Catholico constituta sunt; Hæc spectarunt ij qui eadem non fauore solum & gratia sed copiosis eleemosynis prosecuti sunt; Hoc Cives Hispalenses, hoc Palentini Canonici, hoc Reuerendissimus Audomarensis, hoc Bauariæ Serenissimus Dux, qui Collegium suum Leodiense dñs tertis verbis Societati Iesu Anglicanæ Nationis tradidit, post constitutam quidem Provinciam, sed & ante constitutam, domum eandem, cùm ibi Tyrone Religionis rudimenta ponerent annuâ liberalitate sustentauit, non ut præter Societatis morem, liberum non esset Generali Præposito cuius vellet Nationis Superiores, Adiutoresque imponere, sed ut Corpus idem (quocunque demum seu Missionis, seu alio meliori nomine vocaretur) integrum in uiolatumq; perseveraret, & creceret. Quod Corpus si per gradus quosdam in eam amplitudinem non coaluisset aut post coagulationem factam fuisset specie decreti confessim in varia distractum, omnis illa de Anglia regno per Sacerdotes, Theologos, Concionatores, aut harum rerum scriptores, studiososque iuuando cogitatio clanguisse. Nunc verò quando in communem cum cæteris Societatis Provincijs rationem est excitatum, de reliqua eiusdem progressione dicendum erit, paucis pæmissis quæ ad ipsum primum Præpositum *Richardum Blondum* priuatim pertinent.

Richardus
Blondus
quis fuerit

X X X V. Richardus Blondus Equestri loco natus in Leicestria, politiori doctrina operam dedit Oxonij. Inde Profectus Romam, postquam Philolo-

Philosophos Theologosque audiuisset, ductus est à *Personio* in Hispanias ad nouorum Seminariorum cohonestanda initia, & Hispali quidem Thesibus coram Cardinale propugnatis specimen edidit scientiae, modestiae vero certarumque virtutum ornamentis tum Hispali tum Vallisoleti nouis earum domorum Alumnis præiuit, & quales esse deberent ostendit qui ad messem Anglicanam destinarentur. Tum verò cum Angli Hispaniam Lusitaniamque armatâ peterent Clasie, sumpta cum alijs Sacerdotibus veste Nauticâ, tanquam beneficio Mercatorum è ptalio redemptus eusit in Insulam. Vno alteroue post anno in Societatem adscriptus, primam habitationem sortitus est in Sussexia. Illic post aliquot annorum cōmorationem bis quaesitus, ingeriti cum incommodo suo latuit. Inuaserat Magistratus multo mane domum, integraque potiebatur, missi Domino Londinum, Dominâ ductâ ad vicinas Irenarchæ ædes, famulis amandatis ad carceres, vnâ relictâ ancillâ cum parvulis. Ad quintum diem durauit inquisitio. Tum absumpto permodico qui illatus fuerat victu egresius antro famulus se tradidit pro latente Sacerdote, alterum commonstrans latibulum ex quo se finxit prodijste; ita exiguo famis periculo, præter quinque dierum noctiumque continuæ sessionis molestiam frustrati sunt quaëlitores. Secunda perscrutatio fuit molestior. Nocte hysmalis intempesta (proxima enim erant Christi natalicia) irruerunt silentio in aram magno cum comitatu Irenarchæ tres, prodente famulo rusticano. Excitatus circumcurrentium strepitum à somno *Richardus Blondus* abdit se ocyus cum comite in densum lapidibus murum, nullâ re nisi femoralibus & leui tectus tunica, qualem sotanam vocant; In antrum vero illatum nil fuerat præter modicum vini, & vnum panis. Aberat id temporis Herus domo: Heram vnâ cum liberis in conclavi tenebant occlusam: Omnia interim vnde- quaque tundendo, frangendoque peragabant lustrabantque, irrito ad diem decimum conatu: Ad vesperam eius diei notantes in impluvio partem muri ex sono concuam tam fortiter pullant ut necesse fuerit ijs qui intus erant, luxatos lapides admotis humeris sustinere: forte imber maximus depluebat: hoc imbre voluit Deus & Sacerdotem è manibus, & Herum à legum iudiciorumque paenitentia liberare: Etenim securi in castinum perquisidores dum se intus recipiunt in domum, & foco liberaliter & poru se recreant, elabitur Sacerdos. Cinctum erat muro primùm, deinde aquis ædificium & hortus; hinc nouus labor: Superat tamen murum *Blondus*, & natandi peritus euadit per gelidam, & glacie rigentem fossam octoginta pedes latam: Comes cum natare non sciret, arreptam sotanam adstringit corpori in star caligarum, tum prorumpit in mediū stertentium in aula militum, & clamat, quid vos hic desides & somnolenti, interim dum fures expilant equile, equos dominorum vestrorum abducunt? Illi apertis portis cum lumine conciti currunt ad equile, iste vnâ exilit, & aliam carpit viam quâ nouerat patere exitum: In equili cum omnia salua conspicunt, querunt quis ille homo esset vestitu peregrino qui illos excuerat, atque ex suis non esse competentes, redeunt ad pridie

1619.
Richardus
Blondus
quis fuerit

1619.

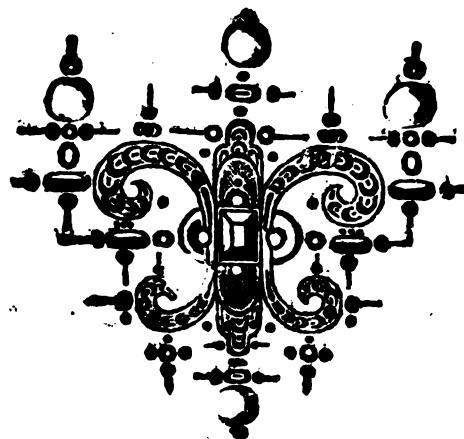
neglectum, at nunc vacuum latibulum, in vanum frementes freudentesque. *Blondus* exulceratis per alcensum muri & scrupis suris ac pedibus, ab non longè posita Catholica domo acceptâ rusticâ veste & calceis, reliquâ nocte viam regiam tenens et si luto grauem, nè aberraret; apud alium Catholicum diuertit, iacuitque tribus hebdomadis æger, tum Londinum delatus ad ulteriore curationem: hæsit tamen illi in omni vita dolor ex frigore contractus.

Eius pru-
dencia &
industria.

X X X VI. Quanquam deinde à *Garnetti* præsentim felici exitu præcipua Missionis tractans negotia frequenter in itinere, frequenter Londini incurreret in perquisidores & falsos fratres, tentus tamen nunquam est; Quod et si prouidæ Dei curæ præcipuè tribuendum erit, qui quosdam vult Martyres, quosdam Confessores, illos magna sustinendo, hos magnis factis clarere, plurimum tamen in *Blondi* industria positum fuit, qui rarissimè, nisi de nocte, egrediebatur domo, rarius intrabat nisi densis tenebris, & eorum Catholicorum qui omnibus noti erant vitabat studiosissimè in publico congressum nè & ipse notaretur. In nobilium virorum colloquia libenter veniebat, quoniam vel discebat quidpiam quod non esset vulgare, vel id quod ipse docebat ad multos inferioris notæ poterat pertinere. Non libenter tamen cum ijs congregiebatur qui ad Regni gubernacula sedebant, quoniam procliue erat hos quidpiam postulare quod ipse neque tutè negare, neque honestè posset concedere. Prudentia & integratæ fama Jacobum & Carolum Reges (quidquid de cæteris sentirent) huic fecit semper beneulos: tantam vero erga omnes seruabat æquitatem, ut forte Catesbeyus interuenientem hoc lepôre acceperit: "Hic adest *Blondus* quem omnes amant, cum ipse neminem) Ad Sacerdotis quodus officium quouis tempore, & quantouis cum discrimine præstandum promptum se præbebat ac sedulum; ad spectandum vero vocatus si quid esset rari aut friuoli, ægrè descendebat, "Etenim si ut Sacerdos, inquit, capiar, non grauare feram; nolim tamen ut inconsideratus aut stultus) Ea fuit semper Oratorum Regis Catholicæ pietas & erga Societatem reverentia ut huius Superiori locus in eorum palatijs nunquam defuerit, in quo vel continenter habitaret, vel quo cum vellet se reciperet. Oratoris quidam famulus pecuniam Domini sat magnam profuderat; quærebatur ad supplicium; confugientem ad *Blondi* conclave vi extrahunt; quid faciat *Blondus* grauis iam ætate, & canis, & Prouincialis munere senex? Petit ab Oratore audiri: Admissus, abiicit se confessum in genua, orat, obsecrat, flagitat reo veniam, & tandem impetrat: quid enim tanta caritas cum abiectione tam magna non euinceret? alioquin iniuitus miscebatur se dominorum cum famulantibus querelis; difficile existimans iudicium in quo iniuriâ cum iustitia contendente, Domini partes tanquam potiores tuendæ plerumque sunt. In victu ac vestitu domestico eximiam colebat paupertatem vilioribus contentus; cum esset prodeundum tali ytebatur cultus

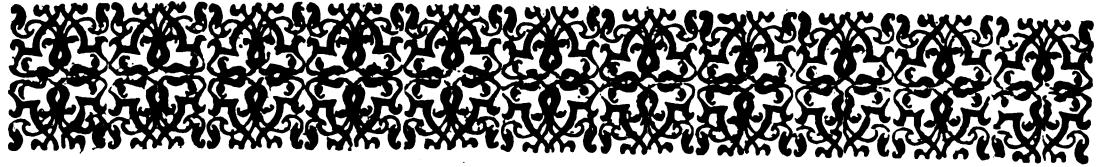
Charitas &
humilitas.

cultu qualis ei agenda eslet persona, cauens nè quid in solens indueret quod obuiorum oculos ad le traheret; id quod suis frequenter præcipiebat visuram. Atque his ornatus Prudentia, integritatis, temperantiae, modestiaeque virtutibus cum nostris intra Insulam laborantibus pluribus annis præiuislet exemplo atque auctoritate, dictus à Mutio omnium Vice-Provincialis, animum adiecit ut eo maiori ordine atque incremento res in posterum agerentur quo sub novo nomine latius patebat eius in omnes verbi positos potestas.

KEL

HIS.

HISTORIÆ PROVINCIÆ ANGLICANÆ SOCIETATIS IESV. LIBER DECIMVS.

Blondus
Missionæ
ad normā
Collegio
rū reducit.

Obiles Angli , vt in regione à bellis hostilique incursione ab immemorabili tempore libera, ruri plerumque habitant; quò & agrorum fructu gaudent vberiori, & aucupij venationis que exercitationibus fruantur liberius , & inter suos seu municipes seu agricultores fidentius dominantur . Nostri igitur in horum ædibus à se inuicem necessario disiuncti commorantur, vel soli, vel ut multum bini in vna domo : Etenim cinctis vndequaque eorum grege hominum qui & inclinatione sua, & legum præcepto in Catholicorum ruinam incitantur, perdifficile est eum vna viuendi modum tenere qui inter Catholicos, vel etiam saepe numero inter Erhnicos usurpat, vt domus & forma Collegij habeantur; neque enim cætus agere vel ad horam datur sine ingenti periculo; multo minus ad longinquum tempus cohabitare Religiosos homines quantumuis vestem dissimulent, & intentionem. Itaque nè ij qui domorum Collegiorumque disciplinam adamauero horum omnibus commodis priuarentur, aut habitatione disiuncti mutuo inter se commercio carerent, aut à Superiorum oculis & inspectione abessent longius, prima cura Vice Prouincialis fuit, Insulam totam in certas regiones distribuere, nostrisque eas incolentes assigna-

assignatis moderatoribus tradere gubernandos, ut si quod nasceretur dubium, si quid se offerret difficile, sciret vnuſquaque confestim ad quem è propinquuo referenda res esset; quæ si tantiforet ut grauiori egeret consilio eam ipse ad Vice-Prouincialem deferret. Eoque præterea hæc regionum Superiorumq; distinctio spectabat ut certius accuratiſque Exercitia annua, Renouationelque votorum, & cetera quæ ad Disciplinam pertinent peragerentur, dum non vni vt olim longe posito iſta exigendi cura committerur, sed vicinum haberet vnuſquaque Superiorem cui rationem reddere tenetur, & apud quem, vt plurimum, (consuetâ habitatione ad tempus, solitiſque negotijs intermissis) diuertebat. Et erant Anno vigesimo in tractu Londonensi nouendecim; in Suffolciensi octo; Octo etiam in Hantoniensi; In Staffordiensi decem; in Lancastrenſi duodecim; totidem in Leicestriensi; in Lincolniensi ſex; ſeptem in Eboraēnsi; in Northantoniensi vndecim; in Vigorniensi quinque; in Wallia vndecim; In vniuersum per Angliam ſparſi Socij centum & nouem; quem numerum aquabant iij qui pet Belgum diuerſas incolebant vrbes, vt Leodium, vt Louanium, Audomarum, Watenas; hoc diſcrimine quod in Anglia vix quicquam eſſet Sacerdotio non initiatuſ. In Belgio plures ad Sacerdotiū parabantur, plures ad domēſtica miſteria alebantur. Crelcente deinde numero Sociorum immutata eſt in ali- quibus hæc traectuum diſpositio, & Residentiæ in Collegia commutatæ ſunt; idem tamen perſeuerauit finis fructuſque, eoque maior quo propius ad communem Societatis morem cuncta reuocabantur. Ad quem morem Domus 3;
Hoc etiam anno inchoata eſt domus tertiaz Probationis Gandaui, bene- Probatio-
nicio Illustrissimæ Anna Comitissæ de Arondel, viduæ Philippi Comitis, nis Gan-
dani,
quem libro quinto diximus capitilis damnatum in Arce Londonensi piè lan-
Eteque diem obiijſle. Hæc Roberti Sotwelli Martyris vla consilijs à captiuitate
Mariti mentem Christo ſeruans liberam, corporuſque intactum, totam ſe tra-
didit pietatis officijs, qua animabus Sacerdotum operâ, quâ corporibus vario
opportunoque ſubſidio ſuccurrendo; non enim ſibi aut familiæ luæ qua-
ntum uis amplaz fouebat Sacerdotes, ſed lolatio vicinorum; & multiplicitate
præterea uestium, medicamentorum, pecuniarum largitione recreabat pau-
riores, carceribus clauſos teleuabat, exules ſolabatur, in ſe parcior quò alijs
liberalius ſubueniret; Tempus multa à prece ſepotum pingendis plerum-
que acu ad Altaris ornatum uestibus inſumebat; quo in genere missus eſt ad
Mutium Generalem magnificus apparatus quem Roma miraretur. Eſi au-
tem omnium ordinum Sacerdotes ac Religiosos homines Christiana cari-
tate complectebatur & ſubleuabat, præcipuo tamen honore colebat So-
cietatem, ut quæ à VVestono, Sotwello alijſque magnis in ea viris potiſſi-
mum fuerit ad Dei cultum erudita, & annis plusquam quadraginta ad
exitum vſque informata: Qui honor & reverentia nè cum morte extin-
gueretur, emptam Gandaui in Flandria domum donauit dotauitque, trans-
ferendam cum opportunum fuerit in Angliam, & Caerleoni ciuitatē ſua, in
Kkk 2
W est

1621. Westmorlandia collocandam, si ita Generali videretur; quemadmodum terstanur duobus post annis scriptae Mutij literæ vigesimali anno Nouembris Anno seculi vigesimo secundo.

Blondus
in Belgium
transmit-
tit.

Dæmon
malus eis
et us ope
S. Ignatij.

I I. Annum vigesimum primum *Blondus* Vice Provincialis egit sere integrum in Belgio, ad inspiciendas sibi subiectas domus intentus, tisque colligendum. Antequam ex Insula traiiceret, Audomari confecta res est quæ ad Sancti Patris *Ignatij* laudem & gloriam, atque eiusdem ad clientes suos iuandos curam ac prouidentiam commendandam non parum momenti allatura est.

Nups erat viro equestris ordinis haeretico filia Pseudo-Antistitis Vigorniensis: Hæc suis inuitis fidem complexa Catholicam, quod ea de causa essent hi permolesti, transfretauit. Non longo post interruollo visa est à malo dæmone obſideri: Indicis certioribus cum facta esset per Exorcismos res manifesta (nam quæ latine legebantur aut præcipiebantur intelligebat, & latine quandoque, licet illiterata, respondebat, & ignotos compellabat de nomine, & absentia nunciabat, & turbulentibus membris ultro circus sub aspectum oculorum malus genius commeabat) expressa est tandem ista confessio: "Duos infidere fæminam demones, unum præcipuum cui ab adusta nigra spina nomen, alium quasi subseruientem, qui Terminus vocatur. Missum esse ex Anglia ut vel reduceret vel necaret; eidem secum nauis commissas fuisse literas quæ suaderent redditum. Roganti literarum argumentum, post multam relucrationem duobus verbis respondum est, Amor & diuitiae. Quid factum de literis? in mari perierunt; quo pacto? Latori, dum eas versat manu, exciderunt, impetrante *Ignatio*, ne ego eis vterer ad suadendum. Rogatus quis intrasset in fæminam? sublato cachinno, Ego, inquit, illam decepi, singens me esse Angelum lucis. Tertio enim Februarij die, dum quinta matutina è lecto surgeret, obruli me in alba ueste, forma inuenili, & virgâ albâ quam tenebam manu tangens caput hoc modo sum illam allocutus: Compone te rursus ad quietem; longa tibi restat via; Patris tui dies ad finem vergunt, & tu debes illum conuertere antequam moriatur. Illa obdormiuit; & permisit Deus ut illam intrarem, Nihil tamen illi mali faciente dominicam sequentem, quando sumpta communione statuit non redire: tunc etenim si potuissim voluisse illam occidere.) Longum esset singula perconferre quæ vel acta vel dicta toto mente sunt, siue ad extorquendam veritatem siue ad sedendas molestias quas inferebat. Ut intellectum est *Sanctum Ignatium* esse per quem erat impetranda liberatio, quanquam callidus serpens multa de loco, de modo, de tempore ad fallendos astantes simulabat, petitiæ sunt ex Collegio Patrum Belgarum reliquæ Sancti Patris, quas cum (quibusdam comitantibus) ferret Pater Ioannes Baptista Vendelinus, clamabat in fælix, iam veniat, Claudiæ, claudiæ ianuæ; obferate ne ingrediantur, & mille blasphemias vornebat in Sanctum; & ad circumstantes, Non curo vos, fecisti quod potuisti, mihi peius esse non potest; non discedam; Ego

Ego illam discorpam, & occidam; vos omnes decipiam, fatigabo, reddam impatiences; me vlciscar, & similia multa rabido fundebat ore. Quoniam vero dixerat se per omnem quidem vitam debuisse illam insidere at Ignatium restrinxisse tempus ad tres & triginta dies, institerunt ut eo ipso die discederet, qui erat à tertio Februarij trigesimius primus. Et quidem ea nocte, dum ministrarentur infirmæ Sacri Baptismi ceremoniae, quibus nondum fuerat iniciata, cessauit omnis molestia corporis: circumvoltabat tamen per cubiculum, & cùdem quâ primum specie se obtulit quiescenti, sequentibus vero duobus diebus cum vi exorcismorum compelleretur importunus, hospes sū quid intulisset in corpus ejcere, per omnes fere corporis partes prosiliere aciculæ curuæ, crines & stramenta varijs nodis implicata & contorta, quæ (præter auditas quædam lurdæ & occultæ missitantur voces) suspicionem fecerunt veneficij, quo adiutus malus dæmon illam ad eum usque diem vexauerat, liberam deinde atque per reliquum vitæ tempus ab omni solutam molestia.

1621.

1622.

I I I. Augebatur indies nostrorum numerus, atque anno qui sequitur censabantur Socij sex & triginta supra ducentos. Tria tamen videbantur obstat ne Vice-Prouincia Prouinciaz nomen & decus sortiretur. Difficultas primùm cogendi Patrum cætus, vel eos qui unoquoque triennio ad Procuratores eligendos indicuntur, vel qui alijs de causis imperari quandoque possunt, siue ad Generalem Præpositum nominandum, siue ad cætera iuxta Prouinciaz institutum negotia disponenda. Tum quod nulla essent intra Angliam fundata Collegia, nullæ domus: denique Principum extenorum conlensus nondum explicatus ad domus cis mare sitas Prouinciaz exteræ inferendas innectendaque. Iste tamen *Blondo* per Comitem de Anquier agente imperatus est ab Alberto Principe, antequam hic de vita, *Blondus* è Belgio, discederet; fuitque Isabella Clara Eugenia ad quam Prouinciarum gubernacula deuenere. *Blondus* in Insulam redux tentauit aggregare Patres. Quamuis enim *Martius* cum Assistentibus pronuntiarat ius liquidum Vicc-Prouinciaz nullum esset mittendi in urbem cum potestate suffragij Procuratoris, multa tamen erant quæ collecti in unum Patres facilius certulque conferre, atque ad promouendam communem Societatis Disciplinam definire poterant; Tum etiam quicumque ab omnibus simul iunctis eligeretur (licet ad informandum tantummodo) auctoritatis plusculum habiturus videbatur, quam si à solo Vicc-Prouinciali mitteretur. Conuenerunt igitur legitimo quadraginta Patrum numero Londini, usque dignitate Oratoris Christianissimi Regis. Sunt etenim Oratorum palatia Asylum quoddam ad quod confugere, & in quo à vi turus quis est possit; id quod ius gentium obtinuit; tum etiam turba confluentum ex omni ordine, & artificio, & gradu ad huiusmodi Principum ædes, in quibus publica priuataque tractantur omni hora negotia, valet ad id quod præcipuum est tegendum, quo scilicet sine fiat is hominum concursus; Iuvant deinde vel tenetra, vel longæ noctes, & leuerum indutum cunctis silentiis; Ita ut

K k k 3

nemo

1. Congre-
gatio Pa-
trum in
Anglia.

1622. nemo nisi ip[s]a horâ qua primò conueniendum erat quidquam de loco sciret vbi erat conueniendum; tum verò per fidos hinc inde dispositos nuntios bini vel terni introducebant, & eodem ferè numero, non turmatim, soluto cætu discedebant; Cumq[ue] præcipua & necessaria tres tantum quatuorūc dies occupent, si metus sit nè in vulgus emanet diuturnior concursatio, facile sine præiudicio Instituti dimittitur conuentus; si nullus sit metus, exiguis in populum se[me]no, prorogatur: quæ securitas à suspicione fecit, vt alijs annis in conductis illustris alicuius viri aut faeminae ædibus conuenirent, nullo vel non existimando discrimine. Eo in conuentu electus est *Henricus Silfarius* qui negotia Prouinciæ Romæ promoueret. Et ne obesset domorum Collegiorum penuria, Tres Residentiæ certis assignatis redditibus exequunt Nouembri Collegiorum sortitæ sunt priuilegia; & Londini quidem domus Probationis Sancto Patri *Ignatio* dicata est; quæ deinde, vbi Angliæ regnum ad sedis Apostolicæ obedientiam redierit, eo regni loco quem Generalis eleggerit locari possit, ibique vel Probationis domus manere vel in Collegium mutari, nullo vnquam tempore è regno Angliæ transferendum; Fundatorum prærogatiis seu titulis ac suffragijs quæ in Constitutionibus decernuntur, ijs integrè referuatis qui fundationem ita auxerint vt ea mereri iudicentur. Quibus fere conditionibus Collegium erectum est in Wallia sub Patrocinio Sancti *Xaverij*, & aliud in tractu Staffordiensis, seu Lancastrensis à Beato *Aloysio* nuncupatum. Quæ domus (vt nunc sunt tempora) non certis ædificijs, sed Personis, annuâ attributâ pecuniâ constare intelligendæ sunt, quæ à Rectore administrata cedat in usus eorum qui illi commissi sunt Sociorum; quantum & alicubi possessiones & domus & agri habeantur obnoxij.

Ex sole[m].
nitate be-
atificatio-
nis SS.
Ignatij &
Xauerij
quis fru-
ctus.

I V. Tractabat hoc tempore Iacobus Rex Angliæ connubium Caroli Principis cum Catholici Regis Iorore quæ deinde Ferdinando tertio Imperatori felicius nupsit. Ea occasione mitius aliquamdin actum est cum Catholicis, & quadringenti numerati sunt eo anno ab heresi ad Catholicam traducti. Licuit etiam Beatos *Ignatium* & *Xauerium* in Beatorum album recenter adscriptos solemini apparatu quibusdam in locis non sine musico concentu celebrare; Qua ex ceremonia alteri rei familiaris, alteri spiritualis obuenit utilitas. Illi lis fuerat cum homine heretico permolesta & diuturna, & in qua varijs deuoratis iniurijs, reque domestica non leuiter accisa nullum explicando negotio exitum reperiebat: Aduocavit luteæ causæ seu Patronos, seu Arbitros Sanctos *Ignatium* & *Xauerium*, & quo die ea agebatur celebritas rem illis vna cum ceteris domesticis commendauit euentu secundissimo; Etenim eo ipso vertente die Hæreticus aduersarius longiusculo confecto itinere aduolat, postulat decidi item; facta est compositio & concordia conditionibus Catholicis percommodis.

4. er in grauissimorum scelerum sordibus obsoleuerat, & aberat proxime à malorum ultimo desperatione: sacram Exhomologem sapientia legem

crilegè usurparat, inde mortem accersens vnde erat haurienda vita. Intererat celebritati Sanctorum: Horum dum nouum sibi patrocinium implorat, veterum peccatorum subeunte memoria & horrore, spes simul veniae ijs adiuuantibus affulsit, quâ fretus, subacto pudore noxio, ad Sacerdotis pedes vberi cum fletu grauem peccatorum larcinam depositus; acceptam Sanctis referens gratiam, & Dei in se benignitatem memori mente deprædicans. Atque ut sunt mille ad deuiandum viæ, non sanè pauciores sunt Deo rationes & modi quibus quos seruare decreuit attrahit, & non parum admirandi.

Vixerat quidam annos fere triginta Lutheranæ hæresi deditus quam à parentibus hauserat, neque de Catholicorum decretis quidquam inaudierat; vrgebat interea frequentibus stimulis vt Religionem sua saniorem rationiq; congruentiorem inuestigaret; qua in cura à Luthero ad Caluini dogmata tanquam è fumo in flammam migravit: At hic actioribus punctis aculeis, perque annos viginti in densa caligine impingens lapsusque, nullum quietis partem reperiebat. Vno paulò amplius anno ante obitum dum multâ nocte domum repetit, labitur in altum cænosumque puteum, à vicinia tam dissturni ut spes omnis auxilij exclusa videretur: itaque cæno immeritus, quod reliquum erat, intenta voce precabatur Deum ut non sineret ex eo puto in tertiorem inferni agi præcipitem: exciti clamore occurunt oppidani aliquot, portentis loco habent vocem humanam è loco tam disiuncto audiri potuisse; hominem suis extractum deducunt dormum: nihilo securius in Caluinismo is perstitit posthabitâ Catholicâ Religione ad quam aliquot iam annis senserat se diuitus impelli. Anno altero rursus de nocte reuertens, fallente vestigio impingit in transuersam arborē, grauiterque collisus de vita pericitatur: Id salutis semperiterna fuit; adit illum ex nostris vnius tam cupidus tribuendi quam alter accipiendi auxilij; neque fuit difficile anhelantem iam ad Catholicâ instituta, & de erroribus pristinis dedocere, & consuetis Sacramentis ad constantiam munire, quibus refectus læto animo atque ad spem immortalitatis erecto migravit è vita.

Alteri aliquot iam annis suorum conscientiam delictorum assiduam monitricem vix toleranti, ægro corpore curisque dum noctem dicit insomnem, apparet Sacerdos recens vitâ functus, quicum vlus olim ac familiaritas fuerat, eo habitu amictuque quo viuus incesserat, astansque decumbentis lecto hortatur ad poenitentiam, & è conspectu se aufert: Tam magnum tamen illi malus dæmon ingessit sacræ Confessionis horrorem ut volens ac prudens biennio toto abstineret. Tunc dormienti rursum Sacerdos se offert, experrectum grauiter increpat quod surdas monenti aures præbuisset, atque æternæ mortis metum iniiciens nisi dicto sit audiens hominis animum emollit; percusus secura denuntiatione adit Sacerdotem nostrum, & omnes præteritæ vitæ noxas haud dubijs veri doloris argumentis abstergit.

Catholicus alter moriens vxori hæreticæ feuerè mandauerat ut ocyus hæretici ciuraret si salua esse vellet: Promisit illa quidem, at aliam ex alia necessebat

Alia diuina
ne miseri.
cordis ex.
empla.

1622.

moram, fallenti similior quam promissum exfoluturæ. Inte ea singulis noctibus inde à mariti obitu in eo cubiculo ubi decesserat frequens audiebatur pulsus parietum magno cum domesticorum terrore, mulieris præfertim, quæ hoc veluti signo commoneri se non dubitabat ut promissi fidem solueret; quam ut feruare decreuit, atque accito Sacerdote nostro se expiasset, ac Sacrosanctâ muniuisset Eucharistiâ, tota illa nocturna molestia conquieuit.

His adnumerardus venit Sacerdos Apostata qui annis plus viginti sacræ dignitatis oblitus fidei hostibus operam nauarat Sacerdotibus quos nouerat prodendis, Catholicis per omnes fere Angliae Prouincias expilandis: Accedebat sacrilegi connubij (quod huiusmodi hominibus solemne est) cum bonorum omnium offensione publica infamia; quibus in flagitiorum sordibus imputè vagantem Dei misericordia non deseruit; nam scelerum conscientiæ, quâ non infrequenter stimulabatur, corporis afflictionem addens, propter flagitia coniectum ab ipsis hæreticis in custodiam, morbo grauissimo prostrauit: Hinc aucto præteritæ vitæ horrore ex vicinitate futuri, si non resipiceret, æterni supplicij, quantumuis Catholicorum iuxta atque hæreticorum odio laborantem, Sacerdos noster aggreditur, & sacra exhomologesi volentem expiat; tum morbo simul & carcere solutum piorum collectis elemosynis animat ad fugam ex Anglia capessendam: Ille rectâ Louanium profectus, eo in Collegio pijs exercitationibus dies aliquot fructu non paenitendo insumpxit, ac publicè deinde hæresim vitamque veterem detinans, auctoritate Apostolici Nuntij ab Ecclesiasticis execrationibus censu- risque absolutus est, & sacramentis (necdum tamen sacris nisi aliquot post annos) restitutus.

Patrum ex
Gardeni domo la-
bores.

V. In Ganderi domo vix iusto numero conuenerant Patres ad tertium Probationis annum aulicandum, cum latus apertus est campus siue ad patientiam vniuersique exercendam, atque exerendam industriam, siue ad vitam propriam alienæ salutis causâ periculo offerendam. Soluta obsidione Bergensi atque exercitu Catholico Hybetna petente, Illustrissimus Baro Vauxius de fide Orthodoxa publicè meritus, qui non ita pridem ex Anglia cum militum manu venerat in Castra Catholici Regis, iussus est hyemandi cœla in vicina Gaudauro loca cum suis concedere, copijs tribus in oppidis, Teneramonda, Alosto, & Gerardi montibus ita distributis ut fermè quingangi in singulis milites considerint, magnam partem hæretici prout exierant Anglia, exceptis Centurioribus signiferisque Catholicis. Et Teneramondæ quidem duo è Societate, qui Baronem ex Anglia fuerant secuti inter eius loci cohortes strenuam ponebant operam. Alostum duo euocati Gandauro, cum multos reperissent contagioso morbo extinetos, plures in Nosocomijs extabescentes, prouidere primo nè corporibus quidquam deferset ad medelam; inde gradu facto ad animas sanandas, ex quadraginta, quos deinceps mors abstulit, nemo unus nisi Catholicis munitus Sacramentis decessit, inter valentes nihilo segnus opera collocata, ut centum circiter ex hæreticis

reticis ad sinum Ecclesiae aggregarentur. Ad Gerardimontes alij duo profecti prouinciam habuere haud paulo grauiorem, quoniam erant interuersis stipendijs exulcerati militum animi placandi, & languentiū penuria victus corpora recreanda, & refugientibus Parochis, Sacra menta in locis disiunctissimis administranda: Collecti tamen sunt in Christi gregem ex decuiantibus viginti, & sperari potuisset fructus isthic & Teneramundæ vbe- rior, nisi operarios iplos penè omnes morbi lues occupasset; unum etiam sustulisset, Edwardum Dawsonum, in Anglicana missione sexdecim annos Edwardus Dawsonus morbo cor ruptus mo ritur. verlatum, atque propter opinionem doctrinæ, concionandi facultatem, morum comitatem illustribus viris peraccepit; qui ad carcerum & exilij per- pessionem labores hos adiungens, & ingrauescente ægritudine, dum Loua- nium tenderet, in Bruxellensi Collegio magna charitate habitus, ad merito- rum præmia demigravit.

Sustulit etiam hic annus ex Leodiensi Tyronum domo Ioannem Shellensem. Et Ioannes Shellensis Leodij. Hic à parentibus puer transmissus in Belgium, & in Duacena Academia Philosophia Magisterio insignitus honestum dicide Matrimonium amplectus est: liberos suscepitos tam piè educauerat, vt filij omnes Sacerdotalem, duo etiam Religionem in nostra Societate vitam suscepint, filiae duæ in virginum canobia sint cooptatae. Ipse tamen saeiente in Catholicos Elizabethâ, post non modicam fortunatum iacturam veritus nè cuncta pessum irent, concessit aliquantulum temporis, atque hereticorum conciliabulis interesse sustinuit: Assiduis hac de causa conscientiae stimulis toto trientio agitatus, cum diuturnâ inediâ, vigilijs, & multipli corporis maceratione mentis tranquillitatem redimere frustra niteretur, caput ad Sanctæ sinum Ecclesiae, unde lapsus, anxiè respectare, moxque præsentius è cœlo numen expertus est. In prato amoenissimo inambulanti, & multa secum reputanti sollicitè, oboritur repente sulphureus fetor teterrimus, hominemque ad rei nouitatem attonitum circumfundit: cirtumspicit omnia, neque unde ea fæditas illo loci existeret agnoscere potuit. Estque ei diuinitus, vti inter pretabatur, ita- iecta cogitatio fatorem illum prælagire apud Inferos tertiorem nisi hereti- corum canibus nuncium mittens Catholicæ se reconciliaret. Itaque distracto patrimonio migravit in Gallias, egitque Christiano homine dignam vi- tam, donec coniuge viduus, in nostram Societatem (quo duos præmiserat filios) optauit adscribi: Poterat Sacerdotio (& suadebant aliqui) initiari; verum id ille consilij nè ad aures quidem nisi cum rubore admisi, indignum se tanto honore dictans, & summi beneficij loco habiturum si in abiectionis rei domesticæ Ministerijs deseruite permitteretur Societatis sacerdotibus; & faciebat promptissime, non erga illos solù, sed erga omnes obsequitissimus; querebaturque assidue non tam abieciisse se mundum, quam satietate quādam atque fastidio reliquisse; felices illos prædicans qui à prima ætate animas illibatas Deo consecravunt, se vix in extrema senectute animam peccatis, cor- pus onustum annis ad Religionem attulisse; quare si pro meritis tractaretur

1623. oportere se infra omnes abijci; & nullo loco reputari: Sed alia est de humilibus Dei cogitatio.

Vice-Prouincia in
Prouincia
crecta.

V. I. Tertium iam annum Societas Anglicana sub Vice-Prouincia nomine militarat, cum *Mutius Generalis* eandem in Prouinciam erexit, his ad *Blondum Româ* datis literis.

"Cum Dei benignitate

numeris subditorum ad Vice-Prouinciam Anglicanam pertinentium ita auctus sit, & inter hos tam multi sint Patres Professi, qui vti virtute & doctrina alijs non concedunt, ita etiam numero plures Prouincias exequant, iamque tandem præter domicilia in Belgio stabilita, alia etiam in ipso Anglia regno sint instituta, spesque sit alia quoque deinceps instituenda, visum tandem fuit, expensis rationibus nomine Congregationis nuper isthic factæ mihi propositis, satisfacere iusto desiderio optimorum Patrum quorum in tantis periculis tantum est in Dei gloria, & proximorum salute querenda studium, & portionem illam Societatis, quæ huc usque Vice-Prouincia nomine cœla est iustum Prouinciam constituere, eiique V. R. Præpositum Prouincialem præficere, vti facio literis Patentibus, quas vna cum hisce eidem tradendas spero. Diuina Prouidentia faciat vt cum hoc nominis incremento in omnibus studiis propriæ salutis & proximorum ita augeatur, vt fructus quos hucusque Socij copiosissimos in Vice-Prouincia collegerunt, longe adhuc copiosiores in posterum colligant. Ad quod cum plurimum R. V. caritatem & prudentiam conferre posse sciam precor benignissimum *Iesum*, vt studia conatusque eius omnes, vberioris gratiæ luce præsidij prosequi dignetur: &c. Romæ vigesimo primo Ianuarij 1623.

Tyrone
17. in do-
mo S. Ig-
natij Lon-
dini.

Et certè tum nouo huius splendore nominis excitatis Patribus, tum per Hispanici coniugij continuatam tractationem metu persecutionis facto leuori, & Sociorum numerus ad quadraginta octo supra ducentos excreuerat, & creptorum ex haeresi ad duo millia lexcentos: quin & nostrorum exercitia fuere liberiora: nam in domo Probationis Sancti Ignatij (quæ Londini fuerat anno altero proposita) Tyrone Sacerdotes septendecim Societatis rudimentis instituebantur, & in Collegio Beati Aloisii saepius conuenire licuit, & omnia ad Collegiorum normam exigere, tempora, cubilia, mensam, & dominicis festis que diebus magno vicinorum concursu perorare. In reliqua verò Insula non legniter nostrorum ceteri in opus incubuere, & fructus tulere quos diuina miseratione conatus semper anterior, vberes subministrat.

Fructus
caritatis in
pauperes.

In pauperes quidam naturâ atque in miseris benignus, omnem præterea humanitatem videbatur exuisse vitij immersus; quem cum multi ab annis sat multis retrahere conati fuissent, id is opere ipso ostendebat, quod ore quandoque proferre non verebarat, se neque Deum credere, neque metuere dæmonem: Spes igitur hoc monstrum hominis ad mentem reuocandi quæ esse potuit? qui cum maximè vrgerebat ratione, magna animi vocisque contentionem clamabat, neque ieiunare, neque orare, neque omnino dolere se posse.

posse. Recolere saltem potes (inquit noster) & recitare quæ quotidie peccas: 1623.
 istud fac, reliqua committe Deo & mihi; si quid Deus tibi interim bona mētis iniecerit, nē contemne: Narranti quæ peccauerat tantus repente dolor obuēnit vt in lachrymas solueretur; neq; illi oratio in posterum neque ieiunium graue fuit: Cumque ab antiquo tempore fuissent illi cum Nouerca suisque ex illa fratribus veteres simultates, vt nec in conspectum venire sustineret, & ob efferuercentem ex re leuissima iracundiam, cæterosque effrænes animi motus diuidia plurima litesque contraxisset, his missis inimicitiam omnem depoluit, pacem cunctis obstupentibus colit & concordiam; id quod si pauperum orphanorumque quos alebat causâ à Deo concessum quis dixerit, non malè (mea quidem sententiâ) fuerit ominatus. Huic igitur ad vitam ex ritu Christiano degendam apertus est aditus; alteri ad æternam. Vir in ea regione quæ ad Collegium Sancti Xauery pertinet, honesto loco natus cum uxore & filia, multa à pleudo-verbi-præcone & vicinis hæreticis ob fidem orthodoxam passus, iacebat in omnisi, per noctis silentium secum reputans qua ratione acerbitatem persecutionis declinaret: Vxor à latere somnians; "Heus, inquit, bone vir, breui mihi ex hac vita migrandum est; hoc vnum rogo atque obtestor, vt post obitum meum filiæ curam geras, colloceisque ubi piè, & Catholicè viuat; Tu bona tua fidei alicuius committe, vt fidem veram Religionemque facilius tucaris) oblitus ad hæc vir; neque enim in somnis loquentem antea audierat. Manè rogit quid somnij habuisset; illa eadem recitat quæ somniarat." Et aliud, inquit, est quod à te vigilante nunc oratum velim, uti propediem iter ad vicinum Mæcenatem nostrum carpamus capturi de rebus nostris consilium.) Non longè aberant domo, quando feminam capitis & pectoris tantus dolor occupauit vt quod reliquum erat viæ difficulter supercarit & ingrauedcente repeate morbo delata ad cubile ea ipsa nocte animam Deo pie placideque reddiderit, gratias illi agens immenas de Prouidentia tam singulari quâ mori datum esset inter Catholicos, & ubi per Sacramenta subsidium animæ erat in promptu.

VII. Quinque etiam ex nostris vitam cum morte commutariunt, & si maleuolorum species sermones, tristis fuit duorum exitus, si rem ipsam, glriosus; quid enim Christiano militi magis gloriosum quam Christi præcepta & laudes enarrantem occumbere? *Robertus Drydens* (dictus *Bedfordus*) humaniorum literarum studijs Audomari absolutis, Romæ Philosophiam, in Polonia Theologiam audierat; Isthic etiam Rhetores & Philosophos expoluerat; Reuocatus in Belgum, in studiorum Praefectura Audomari, & concionandi munere, in Theologia etiam tradenda Louanijs magnam sibi pepererat laudem, maiorem gratuitate morum & constantiâ, tum etiam suavitate & prudentiâ singulari; quæ cum plurimum momenti viderentur habitura ad multarum salutem animarum, si in ea quâ tunc temporis gaudebat Anglia tranquillitate explicarentur, missus

1623.

1624.

in Insulam non dix superfluit : Etenim dum Londini in celeberrima trecentorum circiter hominum concione , quæ in supra domus contiguatione conuenerat , perorat , vitio cariosæ atque infirmæ trabis solutâ compagine , pertuperoque mole ruentium tabularum & hominum altero ad imum usque tabulato , lignorum ruderumque & præcipue corporum se comprimentium ruinâ oppressus , aut pulueris copia suffocatus extinguitur : Perierunt ex Auditoribus prope octoginta : In his noster etiam *Guilielmus VVittinghamius* , vir ab infantia innocentissimæ vitæ , moribus placidissimis , & ab omni grauiore perturbatione alienis ; quibus non mediocri cum doctrina coniunctis multam frugem fecerat , prælertim cum *Noui* (vt vocant) Carceris angustijs pluribus annis teneretur *Ioanni Perceyo loci* : hoc anno currente numerauerat centum & quinquaginta sua opera ad fidem aggregatos ; præcipue vero eius virtus in pueris pauperibus erudientibus elucebat , vt vulgo Sacerdos pauperum audiret : In area domus quæ concidit , & quæ eo tempore ad Oratorem Christianissimi Regis pertinebat , apertâ sepulturâ plerique sunt conditi consuetâ Catholicis ceremoniâ . Ereptos è ruina hæretici non maledictis modò sed & luto & lapide per plateas excipiebant humanitatis obliti , augurabanturq; cladem hanc damnantis fidem nostram Dei indicium esse manifestum : solabantur se interim Catholicî certâ spe salutis felicitatisque defunctorum , quorum plerosque constabat eo ipso die sacrâ exhomologesi expiatos , refectosque fuisse Sacratissimâ Eucharistiâ ; Et dolori leuando accessit trium Catholicî Regis Oratorum pietas qui erecto cænotaphio , & concione funebri , & largâ elemosynâ parentatunt ; valuit denique ad abstergendas lachrymas atque aduerstantium diluendas calumnias cruditus à *Ioanne Floydo* editus libellus (quem *verbum consolationis* inscripsit) ostendens casus huiusmodi non iræ semper aut vindictæ , sed gratiæ frequenter & fauoris esse indicia ; Prælagite tamen deinde apud complures vitus est iste futuras calamitates , atque spei illius ruinam quam ex Matrimonio Caroli Principis cum filia Hispaniæ haulerant Catholicî : Etenim posteaquam de his nuptijs agi desitum est erupit temporaſtas eo acerbior quo fuerat alter annus intermissa persecutio iucundior ; iussique sunt Iudices veteres omnes leges , præterquam quibus capitis pena sancitur , severè exigere : Ad Comitia etiam vocati regni Ordines nihil potius habuere quam ut nouas ferrent , ac regiam præterea potestatem cohicerent nepro arbitrio indulgeret . Indictum quoque est ad certum diem exilium Sacerdotibus omnibus sub pena capitis : Hinc magna ubique consternatio ; in qua eti non defuerint qui fortunas libertatemque suam habuerint Christi fide ac Religione cariores , multo tamen plures fuere quorum constantiam nulla possessionum direptio , nullus carcerum metus potuit infringere : Vigilandum itaque in omnem partem fuit , seduloque laborandum : Et quoniam experientia compertum est neminem euadere constantiorem quam qui maiores faceret in pietate progressus , orationis & Sacramentorum fre-

Renovata
in Anglia
persecutio

frequens usuratio plurimum est & cum fructu commendata; quia amuis enim nemo siue ingenti dilcrimine aut Sacrofaneo Sacrificio interesse aut Sacramentis participare queat, ipsum tamen discrimen (quæ Dei est benignitas) addere videbatur animos ut nemo libenter ad diuturnum tempus abstineret, Sacerdotesque vel adiret ipse, vel domo quantovis cum periculo recipieret. In tenuiores præteritam laetitiam est bonis diteptis, pluribus etiam indicata causâ in vincula coniectis: antevertabant enim Iudicium sententiam nequissimi apparitores, & auaritia odioque stimulante pænarum lege constitutarum acerbitatem suis direptionibus superabant, dum pro omni causa satis superique erat absuisse vel uno dominico die à cætibus hæreticorum. O pulentiores ac genere illustriores præteritæ fidelitatis Iureiurando irretiebantur: Cui malo haud facile vbiique occurri potuit, quandoquidem si cederent, fidem Principi Pastorū debitam fallebant; si recularent, fortunarum ac familiæ ruina, egestas, carcer imminebat. Quia in re Nobis eo impensius ex adverto pugnandum fuit, quo non defuere ex doctorum hominum numero qui id iurari aut licite posse, aut etiam debere, verbo scriptoque defenderent. Nusquam enim non sunt quos aut metus incommodorum infringat, aut amicitia falla adulatioque corrumpat, aut nimia de le deque sua doctrina existimatio eleuet ut collidat. Nota resest & in orbem Christianum peruvulgata variarum nationum & doctissimorum hominum commentationibus ve longiori narratione Lectorem detinere superfluum sit.

VIII. Opportunè his malis vt occurreret Sanctissimus Dominus noster Vrbanus Octauus ad clauum Ecclesiae eo tempore residens, & prouidâ sapientiâ filijs consulens hæc ad Catholicos scripsit, confirmatus vacillantes, fortes ad constantiam adhortaturus.

Vrbanus Papa Octauus

Dilectis Filijs Catholicis Angliae.

Dilecti Filij Salutem & Apostolicam Benedictionem. Non (emper terrena felicitas est beneficium Cœli, & patrimonium Pietatis. Pa-
cem enim peccatorum videns Ecclesia non raro experta est potentiam mortalium esse stipendum sceleris; Quare catenas Martyrum anteferimus coronis triumphantium; & Rex sempiternus Principatum Cœlestem pollicetur non ijs qui superbo pede iura proterunt, sed qui persecutionem patientur propter iustitiam. Veritatem hanc è thesauris Diuinitatis delatam in terras contemplans Apostolus, non modò animum non desponebat sed superabundabat gaudio in omni tribulatione fidelium: Qui enim digni habentur pro nomine Iesu contumeliam pati iij tesseram diuini amoris videntur possidere, & eo pretio abundant quo sunt venalia diademata æternitatis. Mallemus equidem (humanæ imbecillitatis memores) gloriam & diuitias esse in taber-

Brevi Vr
bani de
persecutio
ne.

1623.

tabernaculis iustorum; Attamen cum vestras miseras contemplamur, dilecti filij, tantum vestrae fidei & Christo propugnanti fidimus, ut nobis audeamus gratulari segetem triumphorum. Sperauit quidem Ecclesia fore ut potentissimi Regis animus, qui è Catholica coniuge procreare optauit haeredes patris regnis imperaturos, delinitus suspirijs uxoris pateretur regalis connubij dotem esse libertatem fidei: Nunc autem formidantur vota & consilia inimicorum vestrorum, & cum Religio Orthodoxa Regali Diadematæ in optima coniuge coronatur, isthic tamen non desunt qui filiis nostris audeant carcerem & supplicia minitari. Credimus esse inter vos qui mortificationem Iesu Christi proprio in corpore circumferre cupiunt, & blanditias voluptatis, atque ambitionis titulos posthabent lanienæ carnificum & vinculorum contumelij, si qui tamen isthic sunt quos pæfentis etiam prosperitatis desiderium teneat, eos certiores fieri cupimus de eorum salute mirificè solicitam esse Pontificiam caritatem. Nullum à nobis relinquitur officium, quod minacem ingruentis tempestatis caliginem posset in optatam consolationis auram convertere. Tamen si dilatet Infernus os suum, & Martyrum sanguinem sitiat impacata crudelitas, armari debetis scuto inexpugnabili bonæ voluntatis, & Cœlum in carcere, coronam in equuleo, immortalitatem in morte cogitare. Inter Britanicos naufragantis Ecclesiæ scopulos Crux Christi fuit tabula quæ vos perduxit in portum voluptatis vestrae: hanc opus est amplexari in præsentia eius virtute dulcis fiat amarities pœnarum. Cogitate, dilecti filij, in qua statione commoremini, & quorum oculis facti sitis Spectaculum: vos Angelicæ Legiones circumvolitant qui phialis aureis desideria fidelium accipiunt, & ad Sanctuarium ferunt misericordia Omnipotentis patefactis Cœli foribus: Spectator idem & remunerator Christus vobis factos ciuium vestrorum triumphos ostendit, quos Anglia proprio sanguine purpuratos intulit Cœlitum conciliis: Anxiæ preces suspirantis Ecclesiæ vobis à Deo petunt spiritum caritatis & fortitudinis: Vestram salutem curant consilia Senatus Apostolici & vota Christianitatis. In tanto Cœli tertiarumq; Theatro quem vobis conscientiæ vigorem, quam animi triumphantis sublimitatem esse decet? fuerunt in consimili discrimine consilia maiorum vestrorum, lumina Spiritus Sancti, & arma lucis: sint vobis vestra, oracula sapientiæ, sint vestrae actiones exempla fortitudinis. Quod si eò usque vis progrediatur ut vos ad noxium illud & illicitum Anglicanæ fidelitatis iuramentum adigat, mementote orationem vestram ab vnuerlo Angelorum spectantium confessu audiri, & adhæreat lingua vestra faucibus vestris priusquam auctoritatem Beati Petri ea Iurisurandi formulâ imminutum eatis. Non enim ibi id solum agitur ut fides Regi seruetur, sed ut sacrom vnuerla Ecclesiæ Sceptrum eripiat Vicarijs Dei omnipotentis. Quod fælicis recordationis Paulus Quintus Prædecessor noster in tam graui deliberatione decreuit id omnino tanquam edictum veritatis seruare debetis. Dilecti Filij, tributum hoc Principi Apostolorum debitum nullæ hominum minæ aut blanditiæ unquam à vobis extor-

queant: Qui secus suadent iij visionem mendacem & diuinationem fraudulentam prophetant vobis: citius enim viro Christiano potentium gladius vitam eripere debet quam fidem. Quod si Angelus etiam de Cœlo descendens vos aliter quam veritas Apostolica doceat, Anathema sit. Nos interea Patrem luminum orabimus ne excæcari patiatur cor Anglicani Regis, qui certè discere debebit quanta in ijs quæ polliceri potestis fides habenda sit Catholicis Anglis, qui ne se periurijs alligent malunt spiritum emittere quam vocem. Ut autem virtus vestra inueniatur pretiosior auro quod igne probatur docete regnum istud, tantam non inesse vim hostium sauitiaz ut in cordibus vestris possit æternum caritatis ignem extingueare. Orate pro persequentiibus vos, humilitas, patientia, concordia, ieunium, oratio arma sunt quæ in ista dimicazione debetis distringere ut palmæ Cœlestium triumphorum floreant in manibus vestris. Cum enim ipsius Christi carnifices vetitus sit Beatus Petrus gladio vulnerare, hortamur vos, (Præfens Ecclesiæ bonum præ oculis habentes) ut cogitetis in terra cogitationes pacis, & Regi, etiam dum mortalem vitam adimit, æternam vitam exoptetis. Ita belligerare fas est milites Christi sub vexillo Crucis. Confundantur ora loquentium iniqua cum odisse metua is qui vos excruciant. Cæterum Dominus qui potest tristitiam vestram in gaudium conuertere, erit à dextris vestris ne comoueamini, & illius testamenti nunquam obliuiscetur quo hereditatem Regni Cœlestis imitatoribus suis legauit. Complectimur vos Apostolicæ Caritatis brachijs, dilecti filij, quibus paternum patrocinium pollicemur, & benedictionem nostram peramanter impartimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Pilatoris: die trigesimo Maij Anno 1626. Pontificatus nostri anno tertio.

Hæc Urbanus ad solatum & instructio-

nem afflictorum.

I X. Accessit verò hoc etiam tempore atrox lues, quæ cum magna Lues etiam
vbique facta strage se longe lateque per insulam diffunderet, impediri necesse atrox pro.
fuit nostrarum cursum rerum ipsa excurrendi interclusa facultate: In Ecclesiæ pagata.

tamen gremium repositi sunt trecenti septuaginta nouem, quos spes erat eo futuros constantiores quo maioribus animis difficultimo tempore fortunatum discrimen amplexi sunt. Pestilentia etiam laborantes adiuti tum corrugata pecunia ad corporum incommoda levanda, tum impigra opera ad morbi gravitatem vel leuius ferendam, vel religiosius in morte subeundam. Varia autem his annis accidere quæ diuini iudicij in quoddam leueritatem, in alias pientissimam miserationem, in Sanctos gloriae accumulationem ostendit. Varia die misericordie et iudicij exempla.

Nam pie & religiose Leodij faminæ cum sub itmo pectori vicius ac creuisset acerbissimo cum dolore, & cibi appetentia non satiabili, medicorum multorum frustra arte tentata, ingrauebat malum: At sacris Sancti Ignatij reliquijs admotis confestim detumuit vultus, & remittente dolore, paucas illa intra horas sanata est.

Profuit alteri in tractu Lancastreni, posteriorum recensiter usq; consueudi- Et vir illi-
teratus.

625. ne liber quem (cum esset ipse illiteratus) legendum sibi curauerat de Sancti Patris vita. Accidit enim ut ex morbo repentino plurimum funderet è nari- bus sanguinem cui sistendo nullum reperiebatur sat validum medicamen; An- ceps quid euenire posset, postulat tradi sibi librum; eo capiti imposito sine mora sanguis fluere desijt; id cum altero etiam die expertus esset, deinceps afferri à latere noluit donec penitus sanaretur. His corporis, alteri animæ salus constitit incorrupta; Etenim coram & per literas saepius ab haeretico a- reliquiarie matore solicitata, & quid actura esset incerta, quanquam in mentem venerat Sacerdoti ut rem aperiret, cessit tamen verecundiæ vt racieret: id saepius fa- ctum non paruo vacillantis animæ periculo; sed Deus qui diues est in misericordia, modo non in multis visitato imbecillitati fæmineæ consulere digna- tus est; dum Sacerdotem alijs de rebus alloquitur, & differt id eloqui quod in primis proferre debuerat; è theca (quam ex collo gestabat Agno cætro in- structam) sonus defertur ad aures quasi campanulæ, qui sonus cum à Sacer- dote non audiretur, mulierem eò magis fecit attentam, & moneri se sensit of- ficij; reticuit tamen quod erat explicandum. Rufus postridic eodem excita- ta fono aduocat Sacerdotem; rem vti erat narrat; eius via consilio aliquan- tulum conquiescit: Acceptas deinde nouas lenociniorū literas dum impru- denter perlegit ac parat responsum, tertio absterret admonitor sonus; neque omnino desijt per interualla monere, donec repetitis à prima ætate actioni- bus omnibus & cogitatis animam ab omni anteriori macula puram reddidis- set: Et beata quam misericots Deus continuata pulsatione edomuit, non enim omnibus ea sors obtingit.

Occulti dei Iudi- cij exem- pla.

In tractu Vigorniensí magni nominis Minister morti proximus propen- dere videbatur in Catholicam: nam scriptum quoddam à nostro Sacerdote ante mensis aliquot acceptum manu tenens lodeam astantem ita est allocu- tus; " Hæc Iesuitæ cuiuspiam est scriptio; vtinam sua Majestas eum petui- uisset, vt huiuscmodi de Religione quæstionibus finis tandem aliquis im- poneretur, & non tam grauiter torquerentur hominum Conscientiæ, me- titibus in tam varias tamque discrepantes sententias distractis.) Quo vero mor- ti erat vicinior eò libentius Catholicæ fæminæ famulitio vtebatur, audiebatq; consilia: At fama titubantis animi ad aures Pseudo Episcopi delata ab omni auxilijs spe exclusum, in occultæ pænitentiaz incertitudine expirantè oppreslit; In eoque imprudentiorem quod nescire non potuerit, nequaquā ad Reges, sed ad Regis Regum in spiritualibus Vicariū huiusmodi decreta pertinere.

Alius etiam frequenter proponens, frequenterq; à Sacerdote admonitus de periculo procrastinationis, tamdiu notum distulit animæ remediu donec le- thali correptus morbo dum accersitum præstolatur Sacerdotem emoritur.

In agro quoque Northfolciensi vir auctoratis inter suos præcipue de Re- ligione quidem sentiebat optimè, at nullis siue vxoris lectissimæ fæminæ pre- cibus, siue amicorum exemplis aut adhortationibus, adduci potuit, vt ante ultimam sanctutem, prostrata tamque corporis valitudinem animæ salutis prospic-

prospiceret abiecta fortunatum nimia cura, & abrupto commercio illicito Hæreticorum; morbus illum occupat extremus; Sacerdotem aduocatum humanissime excipit; multa sub vesperam de Religione pertractant; ingeminat Sacerdos Confessionem; periculum explicat dilationis; sed surdo canit, dum vitam in crastinum sperat: Is vero qui multoties crastinum concescerat Deus, nunc cum maximè fuerat necessarium, Crastinum eripuit; dum enim de sella se componit ad lectum, repente prolabitur & expirat. Paria & alijs annis & alibi frequentissima acciderunt, sed neque omnia commemo-
randas sunt, neque similia semper: Quoniam vero huiusmodi sceleritate parcè vtitur Deus si eam cum misericordi longanimitate conferas, & expectat plerumque renitentes patienter, hæc ipsa frequentius quam optandum esset euhiunt, æterno extrahentium tempus præiudicio, exiguo viuentium suâ ipsorum culpâ emolumento.

I X Fuit & altera sub idem tempus in Insula perturbatio, quæ gratia uius animis Catholicorum quam fortunis incubuit, quanquam & has in exorta. Perturbatio à Clero
discrimen adduci necesse erat. *Richardus Smithæus* (dictus Chalcedonensis Episcopus, instructus à fede Apostolica facultatibus Ordinatorum, harum vi potestatem omnem ordinariam per Angliam arrogabat: cumque ad speciem constituendæ Hierarchiæ cuiusdam Ecclesiasticæ nominasset Archidiaconos, & Decanos rurales, & ad similia officia alios, ad se reuocare instituit ultimas defunctorum voluntates examinandas probandalque; tum Regularium potestatem ab eadem Apostolica fede acceptam conabatur infringere, dubitationem iniiciendo an valerent Confessores factæ ijs qui ab ipso nominationi Chalcedonensi Canonicam approbatione non haberent, quandoquidem ex sententia Tridentini Concilij, nemo Confessionibus excipiendis immiscere se debeat qui non sit ab Ordinarijs approbatus; denique isthinc struebat viam ad parochialia (vt vocant) Sacraenta (ultimæ Communionis, & Vnctionis atque matrimonij) sibi ac Sacerdotibus secularibus tanquam propriè Parochis referuanda. Concitauit enim uero ea vox omnes omnium ordinum gradus, quando ad quotidiana ab hæreticis grauamina, nouâ haec atque ab occaſu Religionis inauditâ restrictione accedentre, & animis libertas adimebatur nè quorum vellent opera uterentur in extremis, & possessionibus periculum quam antea maius creabatur, cum plures admittendi essent Sacerdotes, vbi yni sine summo fortunatum ac viræ quandoque discrimine aditus dari vix posset. Agitata est controuersia hæc aliquot annis, editis in utramque partem libris scriptisque varijs, donec *Urbanus Octauus* Pontifex quieti animorum consulens atque auctorati suæ, pro Regularibus pronuntiavit datō Breite Vr. Romæ Recriptō sub annulo Piscatoris nono Maij Anni millesimi Sexcenti- bani 8. sa simi trigesimi primi, octauo Pontificatus, sub hac inscriptione, Venerabili per eare. fratri Richardo Episcopo Chalcedonensi, & dilectis filijs Presbyteris & Clero tam Regulari quam seculari, omniisque populo Catholicæ Angliæ. Ex quo hæc decerpisse sufficit. *Britannia non mirius cœlestibus*

1626.

anxiliis custodita, quam maritimis circumdata fluctibus, iucundum quondam spectaculum praebuit oculis Pontificie solitudinis: Crux enim Calvarij felicius quam gladius Capitolij in nobilissimo isto regno triumphauit. Laudificabat planè Ecclesiam natio regnatrix oceani quæ à cætero deuicti orbis famulatu in Insulam istam quasi in libertatis Arcem segregata dum Cæsarum fulmina parui faceret, coluit tonitrua Apostolorum. Decor Libani, & gloria Carmeli floruit in Britanniæ senticitis. Quinimo isthic tum è Regia, tum è populo, Christus Sanctorum principatum tenens selegit viros quos in Sacro Altaris folio generi humano proponeret venerandos. Nunc autem conuertere isthuc oculos non possumus nisi lachrymantes: Naufragauit Religio in portu, peccauit Adam in paradiſo, è Palatio in Carcerem Sanctitas depulsa cogitur in Patria viuere perinde ac in exilio. Omnino terra fructifera verba est in salsuginem à malitia habitantium in ea: Non tamen tantum licuit lauienti Inferno quin è venenari pascuis exugere possemus manna consolationis. Dominus ex verbis fugatus regnauit in cordibus vestris, atque in vobis virtus eniuit usque adeò aduersus potentium minas, & cruciatus carnificum inuicta, ut cogitans Conscientia triumphatricis sublimitatem, & Cœlestium diadematum spem, dicere vobis potuerit Apostolus, *Superabundo gaudio in omni tribulatione vestra. O decus Ecclesie! O trophæum Religionis!* Non gladius, non persecutio, non angustia separauit vos à caritate Christi, & ab obsequio Pontificis. Horruerunt hostes constantiam vestram, & qui Religionem auerſabantur admirati virtutem, fateri identidem coacti sunt Catholicos Anglos non homines videri mulieribus natos, sed Angelos in humanis corporibus hospitantes. Porro autem ubi laqueum & gladium minitabatur carnificina Satanae, Deus ipse, Christus ipse, Deus exercituum, attollens cruciatum potius quam coronatum sentibus Caput cum sceptro Crucis, victoriam Britanno Cæfari prætendens, descendit vobiscum in foueam terroris, & in vinculis non dereliquit milites diabolicae crudelitatis contemptores, & proprio cruro purpuratos. Quinimo, cum tanquam purgamenta huius mundi despiceremini, voluit vos fieri ornamenta Coeli, conuertens vincula in monilia, conflans gladios satellitum in coronas Angelorum, tingens intersectorum sanguine ostrum æternitatis. Etenim pati nunquam potuit infernus crudelitatem potentiae vobis fieri exercitationem fortitudinis, & materiam triumphorum. Quare vitijs potius quam calamitatibus oppugnandam esse in Catholicis Anglis decreuit appetentem poenarum Sanctimoniam. Heu nos miseros! neque diabolo impij conatus frustra fuerunt: potuit ille aliquando dissidia ferre inter vos, emitens ut qui Christi bonus odor esse debet, videremini putrescentia Ecclesie cadauera persequentibus vos. Quare multos iampridem contra Archipresbyteri ditionem in partes traxit, atque etiam sapientiae studijs abusus est ad conficienda pabula discordia. Nunc autem cum tam præclara Christiani gregis pars Episcopali Sacerdotio non carcat audimus diuidia, & scissuras esse inter vos, & supra quam dici posse.

1626.
1627.

test dolamus. Prospicimus enim, ea remedia, dæmone adnitente, conuerti ad perniciem quæ parata fuerant ad salutem &c. Omnes igitur & singulas eō trouersias inter Chalcedonensem Episcopuā & Regulares Sacerdotes Missionarios & Catholicos laicos Angliae quo cunq; titulo aut prætextu exortas, motas aut agitatas sedari volumus, supprimi, & extingui, sicut per præsentes litteras sedamus, supprimimus & extinguimus; carum vero omnium, tum etiā illarum quæ ex nostraru literarum interpretatione germinare possunt, cognitionem & iudicium, ad Apostolicam auctoritatem pertinere volumus & decernimus. &c. Ne autem ambigentis Conscientiae fluctibus iactentur, & cæcæ suspicionis tormento vexentur iudicia fidelium, declaramus Confessiones à Regularibus Sacerdotibus hactenus auditas validas fuisse, & in posterum fore. Cum enim eas auctoritate Apostolica exceperint, excepturi-
ques sint, Ordinaria facultas vel Approbatio eis nec est nec futura est necessaria. Porro autem singuli Missionarij suis Facultatibus ac Privilegijs vtentur eadem ratione & auctoritate quibus ante has controuersias & temporibus felicis recordationis Gregorij 13. & Pauli s. gauisi sunt. Locupletiorem autē horum omniū explicationem, si qua in disceptationem vocabitur, iubemus à Nobis & ab Apostolica fede expectari.

X. Hæc Pontifex *Urbanus* sapienter prouidit ad quietum Re- Ex nostris ligionis cursum in Anglia retinendum ; Ad sempiternam interea quietem è plures socijs complures varijs sibi sanctisq; modis munuerunt viam. *Ioannes Lay-*
tonus Patria Derbyensis, omniū studiorum confecto curriculo Sacerdos, aetatis anno trigesimo octauo, societatis duodecimo, quatuor votorū profesione propediem firmandus, terrenam cælesti patriâ, optione plurimorum citius, commutauit; vir in umbrâ pius, in sole & acie strenuus, qui tranquillitate temporū vñus de superiore loco perorans complebat frequenter (templorum quibus excludimur vice) horrea, dum vicini Pseudoverbiministri quererentur, se parietibus cogi dicere, populo ad Catholicum oratorem diffluente, sed non tam crepta illi vita quam donata mors videri potuit, nè iam inclinationem temporum incideret quæ omacm illam spem meis in ipso quasi flore præcidit. Illa enim quæ intermissa tractatione matrimonij cum Rege Catholicō coorta est tempestas eō li- centius in eam regionem atque importunius defauit quò maior fuerat in auita religione defendenda & propaganda libertas.

Breuiori itnere ad superos euolauit *Simon Russellus* Staffordiensis : Finitis enim in Tyrocinio probationibus missus Leodium ad studia, ex modica ægritudine in lentam prolapsus tabē post duos menses sub- latus est. Vbi intellexit deploratam iam esse valetudinem nulli præterquā de deo illi fuere grati sermones; frequenter vocibus huiuscmodi & le & astantes inflammabat " Eia camus; subuolemus in cælum; quando demū seruatore meo *Iesu* frui licetbit) atque exemplo insolito à Confessa-
tio primū, tum à Rectore postulauit imponi sibi præceptum mari-

M m m z

endi;

Simon
Russellus.

1627.

endi; tum ut Obedientiæ, tum ut suoipsius desiderio satisfaciet; precatus præterea (sí ex diuina voluntate foret) ut anniversarius Sancti Matthæi dies sibi esset supremus, vti & evenit. Inter mortui scripta reperta est formula votorum, in qua præter sigillum Societatis ap̄positum, verba illa (voueo Paupertatem, Castitatem, & obedientiam perpetuam in Societate Iesu, & promitto) sanguine erant exarata; tanto studio erga Societatem atque in ea perleuantiam ferebatur; initio rerum gerendarum sic orare solitus” O Immaculata Dei genitrix *Maria* intercede pro me indigno famulo tuo ut in hac Sancta Filij tui societate bene viuam & moriar.)

Ioannes Lombardus

Ioannes Lombardus natione Belga, rei familiaris Adiutor formatus, ac planè ad earum normam virtutum effictus quibus Coadiutores nostri os S. P. Ignatius potissimum cupiebat instructos, eiusdem anni mense Nouembri vitam cum morte felicissime cōmutauit. Annum ætatis agebat quadragesimum octauum, Societatis vigesimum tertium, gradus suscepit decimum. Præteralia quæ quandoque obibat ministeria, annis prope viginti concreda est ei custodia lineæ supellestilis in Seminario, quā tantâ anima tranquillitate procurauit ut à nemine viuis vnquam sit commotior; singulari modestiâ & prudentiâ id asscutus ut quamvis in ducentorum sete iuuenum numero dcesserent non poterant quæ bilem interdum homini moderatissimo mouerent, nulla in re pacem ipse suam animique æquitatem imminueret. Colloquijs spiritualibus inter adolescentes, interque Seminarij famulos pro ratione suæ conditionis opportunè serendis valebat plurimum, suntq; inter Socios qui quod in Societate viuant eius secundum Deum potissimum monitis consilijsque acceptum ferunt. Cum Belgum in duas secerneatur Prouincias, & optio illi esset ad suæ nationis Collegia commigrare, optauit in Seminario potius vitam, vt inchoauerat, exigere. In quo annis ante obitum duodecim valetudine crebro languore ventriculi, ac debilitate pectoris perfundatâ, singulari cum patientiæ documento dissimulans dolores de pristina consuetudine laboris minimè remittebat; donec exhaustus viribus vix pedibus consistens, & agrè ducens spiritum cessit necessitatì naturæ, & ijs omnibus armatus quæ Christiano & Religioso viro sunt in votis placidissimè obdormiuit. Belga alter arte Pistor Henricus del Som, cum primo lui in Societatem ingressu tantâ laboraret ingenij infecilitate vt inceptus plane & videtur & esset ad quidpiam in Exercitijs pium cogitandum, mirè ea de re anxius in æde diuæ Virginis ad eius aram humiliter prostratus tanto animi cum mæmore & amore apud illam causam suam egit vt ab oratione surrexerit planalter; rerum diuinatum deinceps adeo peritus ut omnibus esset admiratio ni, & potuerint ab eo alij discere quæ ex libris haurire non poterant. Inter cætera dicitur panes singulos quos coqueret singulis Sanctis cōsecrare solitus; taciter attenus ad pietatem ut in breui consumatus explerit tempora multa.

Rodulphus Smithaus

Rodulphus Smithaus Noithumber, Alumnus olim Romæ in Anglia cano, inter illos qui Societati fuerant male fundatis querelis permolesti, ma-

turior

turior factus, & iam sacris iniciatus, tam acerbum animo dolorem haufit vetera repetens, vt fatis se facere non posse arbitraretur nisi Societati quam laisserat se totum donaret consecraretque: cumque recenter Alumnis imposito iureiurando impediretur ne ante triennium ab absolutis studijs Religiosum vllum ordinem amplectetur, vires omnes intendit ut à Pontifice summo eius iuris iurandi remissionem impetraret; impetrata admisus, lexum vix mensem Tyrocinij impleuerat quando lentâ febre occupatus, inter humilitatis frequentia exempla, hoc vnum amiebat precabaturque ut eo viisque superuiuere concederetur donec votis nuncupandis legitimum tempus affulgeret: dies Annum, Annum annus cum exedisset, exculo etiam ipse corpore flaccilcens, planeq; cõsumptus, voti tamen compos & animi, tranquillissimè decessit de vita tertio idus Aprilis ætatis anno octauo & vigesimo.

Guilielmus Flaccus Suffolciensis senio potius consecutus quam morbo ad annum seculi trigesimum septimum superuixit. Is è communi patriæ calamitate subducens sc̄ Rhemos primum, deinde Romam venerat, vbi in Societatem adscriptus post moralis Theologiae cursum Laureti absolutum, in Hispanias à Personio accitus est, atque in Belgium missus ad ponenda initia Seminarij Audomarensis, vt libro quinto notauius. Cuius Seminarij fundationem cùm singulari industria atque constantia egregie promouisset, in eo reliquam pene exegit vitam, domesticis rationibus, & rei pecuniarie procurandæ adhibitus; præterquam quod aliquamdiu tertiae probationis domui eretæ Gandaui præfuerit. Qua in domo æger singulare beneficium consecutus est, impetrante B. Aloysio Gonzaga, quem habuerat *Flaccus* in tyrocinio contubernalem: quod beneficium hunc in modum ipsemet scripto consignauit.

Guilielmus
Flaccus.

Ope B. A;
loysij libe-
ratur à do-
loribus
calculi.

Anno lalutis 1632. Iunij 21; qui dies Beato Aloysio Gonzaga sacerdoti, Ego *Guilielmus Flaccus* domus Anglorum Societatis Iesu Gandaui id temporis Rector, difficultate vrinæ diu multumque afflictus, eò deueniram ut medici remediu ab arte sua superesse nullum pronunciarent; competerant enim calculo in vesicam delaplo obstructos esse meatus: paucisque diebus ante natalem Beati Aloysij diem, tam vehementer torqueri cœpi, vt mortem non longè positam arbitrarer. Quod reliquum igitur erat, quæ ad vitæ exitum pertinent adornare institi, spemque omnem in Cœlestibus collocare, Aloysium enixè solicitare, vt extremo illo tempore adesseret, cruciatumque leniret, eo enim Romæ familiariter v̄lus fueram, habueramq; in tyrocinio consoladæm, virtutesque eius animo insculptas per omnem vitam præcipua veneratione colueram. Posteaquam itaque eam noctem quæ dictum Aloysio diem antecessit, preces inter acutissimosque dolores extraxi- sem, cùm adesse iam vitæ exitum iudicarem, accito manè Sacerdote, Confessione generali expiare me aggressus sum, modo peccata mea commemo- rans, saepius opem Beati Adolescentis implorans, doloris acerbitate coactus Tum etiam suadente Confessario, Liplanothecam, (cum aliud presto non esset)

efset) quam diu gestatam plurimi faciebam , ad eius in domestico sacello sacram tabulam me appensurum voui , perpetuum beneficij monumentum , si dolori afferret leuamen; simul me illo obstrinxeram voto , simul voti cōpos factus sum : Vixenim intercessit spatiū quo percurri posset salutatio Angelica , quando binos effundo calculos ; fabis mediocribus magnitudine pares ; atque ita omnis repente conledit dolor , vt intra horam surgens ad facellum descendenterim , votum gratesq; perisoluturus) Hac ille : superfluit autem ad annos quinque ab huiusmodi doloribus liber ; tum sacramētis omnibus munitus , sacro etiam Christi corpore sequitur ante obitum recreatus concessit ē viuis annum ætatis agens octogesimum tertium .

Edmundi
Arosmi-
thai certa-
mē & mors
pro
Christo.

X I. Et hīn vmbra diuinæ beneficentiae felicem sortitū sunt exitū , in sole & puluere *Edmundus Arosmith* ex de impij Iudicis immanni ſævitia gloria morte triumphauit. Aliquanto iam tempore ſæuerat in Catholicos perfecutio , dura illa quidem & aspera , fed sine ferro & sanguine incrux enra : vt vero imbræ opportunō tempore de Cælo depluunt in ſegetes nè deflorefcant , ita deus cum viſum fuerit , quorundam singulari atque eximia constantia cæterorum aut reficit erigitq; infirmitatem , aut corroborat fortitudinem. Inter hos *Edmundus* ex noſtra Societate Sacerdos anteaetæ vitæ labores in Anglicana melle religiolè exantlatos beato fine coronauit. Carceris & vinculotum fidei cauſa perpeſſiue olim illuſtris , tum etiam celebri cum Pſeudo-Antiſtite Cestrenſi diſceptatione (quâ Apostolicæ ſedis auctoritatē autamque fidem hæretici hominis ſilentio ignominiāque vindicauit) neſcire non poterat quanto in periculo verſaretur ſi rursus in manus incideret eorum quibus erat & propter eam congreſſionem iam de vultu notus , & religionis cauſa odiosus ; ſtationem tamen ſuam non defrui animosus Christi miles , fed in eādem Lancastriæ Prouincia indefeffam inuictamq; lucrandiſ animabus nauauit operam. Iuuenis in ea regione confobrinam duxerat inceſtum in matrimonium viſus Pſeudo-ministri ceremonia ; hunc dum à flagitiola conſuetudine abſtrahere nititur *Edmundus* in duorum offenditionem incurrit & odium ; adolescentis & matris ; Utque est mulierum iracundia ad vindictam præceps , moleſtum monitorem ut ſubmoueret , non veretur Magistratui indicare quo loco quaque via cōprehendi poſſet. Secundo igitur coniectus in carcerem conſuetā diligentiā incumbit in curam cogitationemque aggregandi ad Ecclesiæ Sanctæ ouile quos poſterat , & omnium una detentorum animos benignitate humanitatemq; deuincit. Non multo ante tempore quam Iudices (promore Inſulæ) in Prouincias iudiciorum exercendorum cauſa mittēreſtur , edictum fuerat vt leges omnes in Catholicos latæ vim ſuam poreſtatemque ſortirentur : Hanc anſam opportunè ſibi datam arbitratus *Henricus Ycluertonus* qui quæſtionibus de capite cognoscendis præfuturus Lancastriam deſcenderat vt ſectā Puritanus , ita proprio huiusmodi hæreticis ingenio in Catholicos inhumatus & barbarus citatum *Edmundus* , atque iniuriosè compellatum

intercep-

interrogat num sit Sacerdos? Ut prudentiae est nil directe in hoc genere sed circuitione quadam dicere, tum ne Catholici ultra prodi videantur apud quos latuere Sacerdotes, tum ne quis sui accusator in rebus quae rectâ fidem non tangunt, accessu iste mortem atque attraxisse videatur, respondet *Edmundus*, "Vt in am lanè Sacerdos essem! Ita est (inquit Iudex) Proditor hic non est, sed optat esse; Hocque ipsum te reum facit.) cum id negaret *Edmundus*, & esset de re contentio, per opprobrium obijcit Iudex ignorantiam incitiamque; nihil etiam ab illo in medium afferri posse quo Religionem fidemq; suam tuncatur." At si experiri in animo est (subiicit Sacerdos) disputationem non directo, paratus, quocunque oppugnante, defendere unam Catholicam veram esse & solam salutarem, cetera quae nunc per Angliam sparguntur dogmata nullo niti fundamento, idque meo sanguine consignabo.) Et alter, "Consignabis enim uero; faciam enim ut viuus spiransque tua ipse viscera igne torri conficias; neque vrbe discedam antequam caput in pertica, membra in vrbis portas distributa videam) cumque saepius iteraret verbum *Moriere*," Et tibi (inquit) Domine mi scito esse moriendum.) Tum lectâ de more *Schedula*, qua Sacerdos & Iesuita, & aliorum seductor pronunciabatur, res ad duodecimuros delata est; qui paucis & occulte auditis testibus reum confessim edixerunt. *Edmundus* (quod iure optimo poterat) poscit testes produci, & palam dicere testimonium; quod cum nequaquam concederetur suspicio in vulgus fuit instructos fuisse & subornatos, nihilque certæ probationis afferri potuisse. Vinculis tamen angustisque tam grauibus onus fuit leuare vix posset pedem ductus scorlum, scuero cum mandato ne quis eum alloqui permitteretur, postremam operitur sententiam; quam coram deinde pronunciata, procumbens in genua clara voce exclamat Latinè primum, tum Anglicè *Deo Gratias*; ferramenta vestigiaque tam immenlos iubente Iudice induerat, vt cum abundum fuit à comitio, sustentari debuerit & gestari; Ille vero Psalmum *Miserere* latus de via decantans, ad omnem crudelitatem experiendam parabat se, neque defuere quae pateretur; nam octo & quadraginta prope horas in arcto obscuraque gurgustio occlusus iacuit, vel sed sit potius, cum iacentem locus non caperet, multâ mille florenorum impositâ excubitoribus si quemquam ad illius colloquium admitterent. Moris est, prolatâ sententiâ, vt reo non inferatur supplicium nisi obsignatis tabulis fiat potestas Magistratui cuius loci, Iudice qui causæ præcerat subscribente: Hic mira fuit tergiuersatio: Altero enim Iudice, qui senior erat, abnuente, noluit etiam iunior Yelertonius subscribere; itaque cum Magistratus sine tabulis exequi sententiam recusaret, de novo modo initur consilium vt, non sedente Iudice tali, vt olim, sed sedente scriberetur curia, & *Ordinatum per curiam*. Pudet nimis facinoris consciens pigetque facti, & Conscientia vel Deum vel homines exhortesciente Auctores videri nolunt eorum quæ maximè faciunt.

1628.

quam paucissimos interesse cupierat Iudex , atque ea propter anticipato die , summo mane , vel sub horam prandij peragendam statuerat , infinitus tamen factus est concursus hominum ut spectarent . A tertia ad quintam seriam sedebat in ergastulo ; Tum crati impositus obuerlo ad caudam equi capite (contra quam in similibus soleat fieri) ductus est , de charta , quam manu tenebat , scriptas quasdam percurrens voce & mente preces . Cum ventum est ad supplicij locum , non ad stabiliendam sed ad infirmandam Martyris constantiam miser Ministellus , tanquam Cacodæmonis minister , " Ecce , inquit , instrumenta supplicij , laqueus , patibulū , fornax , cacabū , culter ; his lacerandus , his exurendus es nisi legibus parendum iudices , & misericordiā vtaris Regis .) Cui Martyr subridens , " Ne quælo Domine mi , Tentatorem hie agas tu . Misericordiam ego ē Cœlo , non aliunde , expecto : Spes mea in Christi passione & morte sita est : Hunc rogo obsecro - quæ ut hac me dignum morte faciat) Tum ad pedem scalæ postquam nixus genibus ad quartam horæ partem orasset ; gradum exculcans concendit , rogatq; Catholicos presentes vti secū & pro se orient hoc in vltimo & maximi momenti certamine . Pseudo vero Verbi Ministro replicanti nemine Catholico adesse , se vero oraturum ; Nequaquā inquit , " Neq; enim tuas ego preces volo , neq; tecū precari , aut negotijs aliquid habere : si non est isthic , vt ais , quisquam Catholicus , Ego sane tot mortes oppetere opto quot hic sunt homines , vt omnes sint Catholicī) Tum pro Rege , pro patria , pro persecutoribus orans , quōd in scalam altius alcenderat , eo voce contentiore rogabat omnes vt morte hac suā non ad terrorem , sed ad constantiam vterentur : moris ē Romano-Catholicum ; in ea Ecclesia sola salutem obtineri posse ; proinde si animæ salus ipsis curæ esset (quam nihil nos tangit proprius) ad eam se Ecclesiam aggregarent . Cumq; se ad orandum compoluisset , accedens rursus tentator : " Rogo te , inquit , Domine , vtere Regis benignitate ; dic , jurare te velle verbis visitatis fidelitatem , vel preces nobiscū iungere , & viues ; Opto ego ex animo vt velis viuere ; Adeſt qui ista tibi offert modo velis ; dicio te velle .) At ille attollens oculos , & vultu ſeu eriore quasi rei indignitate piè commotus , " Falleris , inquit , Non ego is sum quem existimas ; absit à me talis cogitatio ; nulla conditione ; nullo modo tibi assentiri aut possum aut volo : Amplectimini vos potius Catholicam fidem ; veniet dies quando hoc unicum erit vobis solarium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fuisse subditos) Tum rursus orans , cum quidam ē populo clamarent Tolle , deicetus de gradu pependit , hoc extrellum ore efferens , *Bone Iesu* .

Hic exitus fuit viri qui à natura , & ab industria consecutus fuerat illa quæ perfectum in vinea Domini operarium commendant ; & videri potuit à Deo ad hunc gloriolum finem à primo tempore referuatus ; nam Duaci cum studeret & gradum in Artibus & Theologia adeptus esset , bis mortem postquam fuisset inunctus cuasit : Proditus deinde ab eo quem ab incestu reuocare studierat , & primus sub Carolo Rege Sacerdotij nomine postulatus , pridie

pridie decollationis Sancti Ioannis Baptiste coronatus est; cui etiam similiorem reddidit Iudicis atrox crudelitas: steterat enim interea dum suppli-
cium sumeretur è sublimiori cubiculi contignatione prospiciens quod pro-
cul agebatur; peracto vero supplicio iussit me: læ cibos inferri tanquam tri-
umphum de re bene gesta agens, & iuris iurandi parte exoluta: Altera restau-
bat pars ut Caput & membra certis locis affigerentur. Hæc ante quam di-
stribuerentur domum allata attrectans inhumanâ barbarie comparasse di-
citur cum captorum venatione ceruorum membris, quæ tum forte dono illi
offerebantur, & ad complendam immanitatem vrbe egrediens, & equum
quem insidebat circumagens cum caput conspexisset in pertica, voluit cu-
bitis aliquot altius erigi ad exemplum; nesciens futurum etiam se alijs
exemplo ut cauerent quas causas & quam iuste tractent: Famâ enim sat con-
stanti ferebatur Anno vix expleto cœnantem sensisse in ceruice quasi ictum
pugni; de quo quando cum famulo pone (vt assolet) stante iracundius expo-
stularet, & is nihil le fecisse aut vidisse diceret, secundò percussus expauit; dela-
tus à Cœna ad cubile prima luce repertus est cù morte colluctans, neq; vidit
velpera: quam dilpari ab Edmundo mercede proclive est cuique existimare.
Etenim qui proximè eadem in Prouincia eandem mortis aleam Sacerdotij
caula subiuit D. Ambrofius Barloe Sancti Benedicti Monachus hæc ad fra-
trem suum R.P. Rudisindum Barloe Duaci commorantem scripsit è carcere.

1628.
1629.
1630.

Arbitror me passurum (Ita vulgo loquimur cum de morte violenta est ser-
mo) nā Dominus Bradshawe (quo nomine Edmundus quandoq; ad dissimu-
lationem vtebatur) is qui ultimò passus est Martyr, ea nocte que secuta est
passionem ipfus, cum ego penitus ignorarem quod passus esset, stans ad la-
tus lecti mei ita mihi est locutus. Ego passus sum, & tu iam debes pati; vide
ut pauca loquaris; conabuntur enim te in verbo capere. Hæc Martyr de
Martyre: Felices animæ quæ tam beato fine labores hic susceplos coro-
narunt. Aliorum nunc gesta perpeſſioneſque percurramus.

Martyris
de Martys
te testimo-
num.

XIII. Pseudo Antistiti Vigorniensis plures fuere proles, quas in
eadem secum hæresi ab incunabulis diligenter instituendas curauerat: Quæ
tamen Dei est benignitas ex filiabus vna Catholicam fidem amplexa multis
exemplo fuit pietatis & constantiae. Huius frater natu maximus, vir omni-
um flagitorum cœno immeritus ex morbo impurissimo ad extrema deu-
nerat. Verâne ac fiet tactus Religione sororem de eius salute mire sollici-
tam rogit obtestaturque non semel ut Sacerdotem acceriat, cupere se vcho-
menter Catholicè emori: Illa nē fratri periclitanti in re tam necessaria dicitur
aduocat ex Nostris vnum, qui totius vitæ accepta confessione, pane ex-
iam cœlesti agrum refecit: secundò redit aliquanto post ad nouellam pli-
tam ijdem Sacramentis confirmandam: Rogatur tertio ut accedat:
At interim aperuerat infelix Parenti rem uti gesta erat: tenduntur insidiæ
capitur Sacerdos; Pseudo Antistiti sustitur, & reculato quod fidelitatis vo-

Gulielmi
Andersoni
capitur.

Non
cant

1630. cant) iure iurando in teterimum ruri ergastulu compingitur. Miser transfuga non multo post tempore pœnas morte infelicissima luit, vt qui Deum nunquam nominare auditus est, præterquam cum Sacratissimum nomen sacrilegis iuramenti violaret; malum vero dæmonem sibi adstare clamabat a-
 1631. spectabili & horrenda forma; Sacerdotem etiam Icelus atque iniuriam exprobrantem. Sacerdos amotus Londonum, & liberiore v̄l̄s cartere, tandem Reginæ gratia liber postquam plures annos in eadem messe consumpsisset exul diem clausit Audomari, vbi à puerō educatus & excellentiam quandam in Græcis & latinis consecutus, post studia Romæ & in Sicilia peracta multis annis cum laude docuit & præfuit Icholis, perpetuo licet Asthmate pressus & demum oppressus, cum annum ageret sexagesimum nonum, Professio-

Horror in nisi quatuor votorum circitet trigesimum. Alteri amatoris hærescelere sa-
 lutaris.

tici captæ lenocinijs, cùm vt eo potiretur spopondisset se Protestantium sacra aditoram fors melior obtigit quam Antistitis filio: Vixenim in profani templi limen pedem intulerat quando ex horruit, & ad populum conuerſa, "Sci-
 tote, inquit, me conscientiā reclamante huc venisse; & tu Domine Prædicans caue nè verbum in hac nuptiali ceremonia proferas quod rectum non sit ac necessarium; aliquin ego me illicò proripiā.) Tum rursus ad astantes, "Sanctè promitto me quoad vixerō huc rursus nunquam ingressuram.) ne-
 que se fūllit fidem; reliquam enim vitam piè & Catholicè traductam hoc lu-
 tro cumulauit, quòd maritum ad eiusdem fidei consortium post paulo infle-
 xit, & in ea v̄terque ad exitum v̄lque perseuerauit.

Constantia nobilium Catholico. Constantia vero nobilium Catholicorum hoc tempore vt Heterodoxis admirationi & stupori, ita Orthodoxis non exiguo fuit incitamento ad firmitatem & gloriam. Enituit inter cætos Baro Wottonus (Parens Pickerinki, de quo libro quinto diximus) Hic Senex Octogenarius qui ad annos complures vix domo excesserat, de Religione appellatus sūstis se Iudici. Perculit tantiviri præsentia congregatorum animos, coquæ magis quod vix haec tenus audisset Catholicus. (Actati enim grandævæ, & in ualitudini data fuerat duodecim annorum ab hæreticorum templis absentia) Iure quo nondum exciderat, secundus ei in subcellijs locus debebatur; At ille sella gestatoria inuenitus in comitium, inter reos se deponi iussit, etenim quandoquidem vt reus fuerat accessitus, zquum esse aiebat inter reos occupare locum: At non tulerere Assessores: Itaque ad dexteram Iudicis, cùm consedisset, hanc aduentus rationem reddidit.

" Sum Catholicus: hoc mihi nunc criminī vertitur: diem tamē istum mihi præ cæteris totius vitæ diebus latiorem esse debere existimo, quo datur fidem palam coram omnibus profiteri: Non potui quidem non mirari quod hac ætate vir qui Reip. commodis pluribus annis inter primos inferuissem, quarto functus legatione ad exterios Principes, Elizabethæ olim & Jacobo à Consilijs, huc loci sine villa præoccupatione vocarer; At causa mihi est optima, Religio; pro qua & annis, & opes, & quidquid demum mihi superest libenter Deo & vobis offero, yt si videatur secundam Leges vestras iudicetis.) In præsentiatum aliud actum est nihil;

Baronis wottoni.

est nihil; neque diu superfuit; defuncto vxori, quae superuixit, hoc ei posuit Epitaphium, partim nigro marmori partim albo contiguo insculptum. 1633.
1634.

Carissimo suo coniugi Domino Edwardo Whoton

* Catholico: baroni de Marley maestissima vxor sua D. Margareta Whoton
Catholica; Filia Domini Philippi Wharton de Wharton hunc lapidem
posuit.

Terrâ cœloque reuincti.

Pseudo-Antistes Cantuariensis Abbotius cum ægre ferret sua in Dicecesi Catholico homini erectum quasi Sepulchrale trophyum, nomen *Catholici*, & *Catholica* curauit abradū: Ita neque viui neque mortui suis permittuntur boni gaudere titulis & honoribus, eorum inuidia qui licet magnificum illud nomen quandoq; vlrpent, fixum tamen & constanter adhaerens nunquam possunt obtinere.

Guilielmus

Petri.

In Essexia Guilielmus Baro Petreius compatrius & ipse citatus; Atque ut vixit diutius, ita obnoxius magis legibus, de gradu primum Irenarchæ electus est; tum Armamentarium (quod habebat pro dignitate & loco suo egrediè instructum) direptum, atque aliò translatum, luo tamen sumptu quotannis poliendum: denique cum in gradum officiamque Irenarchæ restitui non posset nisi Pontificis primatu abjurando potestate, in Principes, ijs recutatis vixit priuatus, & piè post aliquot annos decepsit, astantibus in hæc verba (quæ illi fuere postrema) valedicens, " Illuc enim ego nunc proficitor, ubi Deum amplius nunquam offendam.)

Nostrorum
pericula.

XIV. Nostrorum verò quotidiana sunt pericula, praesertim cum quis morti proximus nuntiatur qui in Catholicam aggreditur flagitat nè aeternum moriatur; Audendum enim est, & per medios consanguineos & affines heterodoxos plerumque infensissimos, aperienda est quoquo modo via, nè vel desimus nos officio, vel is excidat voto & vita quam optabat aeternam.

Rector
cum alijs
Londini
captus.

Accidit etiam ut Londini Rector cum sex socijs in conducta ad usus nostros domo caperetur. Designatus erat dies ad vota aliquot renouanda, alio rum ultima nuncupanda; non tam cautè res acta est, ut vicini circumqua- que haeretici non aduerterent plura in eam domum inuehi quam paucis qui comparebant sufficerent; Accesit inuidia tabernariorum qui se neglectos indignabantur, dum necessaria non ab ipsis, sed à longius positis peterentur. Itaque informatis quadrupliciter cingitur circa nonam matutinam domus, intrumpunt satellites, cuncta sursum deorum perscrutantur: Rectorem in antro sub terra latenter cum supellestile sacra & socijs aliquot, alios alijs in locis præhendunt, ducuntq; diuersos ad carcere: Iudicio agitur; virius tantum de Sacerdotio damnatur qui se profitebatur Sacerdotē quoniam id celari non posse existimabat, quandoquidem publicè in domo oratoris ita vixisset, ges-

Nnn 2

sissetque

sufficiunt se: Cæteri quoniam nullis testibus accusabantur aut non idoneis dimissi sunt; vnius etiam illius damnati dilatâ sententiâ libertas cum tempore procurata est.

XV. Horum vero discriminum atque laborum fructus ut est semper lauissimus, ita haud paulo profecto fuisset iucundior, si eos quibus in opere tam Sancto adiutores constituti sumus, beneuelos semper & per omnia conuenientes haberemus. Sed ea est humanæ naturæ infirmitas ut illa ipsa frequenter quibus ad meliora incitari oporteret, nos retrahant; & Sancta quæ deberet esse æmulatio in rualitatem declinans de virtute exeat in vitium, vel in nudam virtutis imitationem. Inter solatia quæ Clementissimus Deus afflictis in Anglia rebus per interualla subministrat, Nuncius à sede Apostolica missus est qui apud Reginam (utpote Catholicam Principem) resideret. Primus hoc munere functus est Gregorius Panzana Iuris utriusque Doctor, Anno currentis sæculi trigesimo quarto. Huius sub umbra (quoniam post multiplices conditiones à Clemente octauo Regularibus inter se & cum Clero seculari concordia cœla impositas, *Paulus* quintus omnem de nouis tractationem prohibuisset, nè satis iam examinata & iudicata rursus in quæstionem nullo pacis fructu vocarentur) plerique qui in Anglia tunc temporis inter Clerum utrumque auctoritate valebant in hæc verba conuenere.

Concordia
inter Cle-
rum secu-
larem et
Regula-
rem.

Quoniam commune Religionis bonum præcipue spectari debet ab Operarijs qui in hac vinea Domini laborant, illudque facilius ac felicius tunc demum promouetur, cum ijdem operarij communibus operis & coniunctis animis inuicem colligantur. Idcirco diuini spiritus afflatu (ut speramus) excitati, Clerus secularis Anglia ex via parte, cum PP. Benedictinis, Franciscanis & Carmelitanis ex altera parte, ad certam aliquam unionem huic fini congruentem inter se constituendam (alius utriusque partis Iuribus, priuilegijs & facultatibus) conuenire decreuerunt. Et ne quid sit quod optatum illius progressum retardet, partesque sibi inuicem minus confidentes rediat, illud imprimit statuitur, vt quæ extiterunt hactenus dissidia siue contentiones quæ præsentem futuramque animorum consensionem impedit possent, loquuntur, & sibi inuicem promittant eorum omnium abolitionem & quod nulla in posterum erit eorum exprobratio. Hinc igitur est quod die decimo septimo mensis Nouembris anno 1635. Londini conuenientes pro parte & nomine Reverendissimi Episcopi Chalcedonensis & Cleri secularis Admodum RR. DD. D. Georgius Fisherius, D. Ioannes Southcott, & D. Thomas Vitus, & pro parte & nomine PP. Benedictinorum R. admodum P. Leander de Sancto Martino, R. admodum P. Benedictus de Sancto Facundo, & R. P. Paulinus Greenwood; & pro parte & nomine PP. Dominicanorum R. admodum P. Frater Thomas de Media villa, & R. admodum P. Frater Ludouicus de Sancto Ildefonso; & pro parte & nomine PP. Franciscanorum R. admodum P. Frater Aegidius de Sancto Ambroso

Ambrosio, & R. admodum P. Frater Franciscus de S. Clara, & pro parte &c nomine PP. Carmelitanorum R. admodum P. F.

Deuenerunt ad infra scriptam concordiam, duraturam quoisque Deus restituat vium Religionis in hisce regnis in nomine Domini

Articulus unicus Concordiae seu

Vnionis inter Reuerendum Episcopum Chalcedonensem

Et Clerum secularem ex una parte, & PP. Benedictinos, Dominicanos, Franciscanos, & Carmelitanos ex alia parte.

PArtes sibi mutuo promittunt se unanimiter curaturos commune Religionis bonum in Anglia, sequentiam quoties opus fuerit amittere coadiuturos, nec permisuros, quantum in se est, ut summus Pontifex per fallas informationes de rebus Anglicanis decipiatur, neve Serenissimi Regis nostri, Reginæ, aut status honor lædatur.

Et ad hos fines statuitur quod saltem singulis trimestribus deputati vtrumque conuenient certo loco, ac tempore ad deliberandum, & quoties præterea occasio postulauerit.

Cum autem sua Sanctitatis pro cura sua Pastorali huc destinauerit eximium virum admodum R. D. Gregorium Panzanum, eundem pro sua humanitate rogatum cupimus, vt vtriusque deputatos, qui ad dictam concordiam constituendam conuenient, quòd firmior & solemnior euadat, suā præsentia cohonestare dignetur.

Quod si reliqui Ordines simili nobiscum fædere sociari optent, libenter in Consortium vnionis omnes admittimus.

In quorum fidem dicti deputati subscripterunt proprijs manibus tria Exemplaria, quorum vnum sit penes Clerum secularem, alterum penes supra nominatos Ordines, & tertium tradatur Admodum Reuerendo Domino Gregorio Panzano, vt de eo Romam referat: die, mense, anno quo supra.

Georgius Fisherus.

Fr. Leander de Sancto Martino.

Ioannes Southcot.

Benedictinus.

Thomas Vitus.

Fr. Benedictus de S. Facundo

Fr. Paulinus Greenwood.

Fr. Thomas de Media-Villa Ordinis Prædicatorum.

Fr. Ludouicus de Sancto Ildefonso Ordinis eiusdem.

Fr. Aegidius de Sancto Ambrofio Ordinis Sancti Francisci.

Fr. Franciscus de Sancta Clara, eiusdem Ordinis.

XVI. Quæ fuerit Causa hujus conuencionis, quis finis, quod funda-

Nun 3

Quid in rem
montum Blondus
præstiterit

35. damentum non equidem suscipio diuinare, multo minus curnam Sociorum nemio monitus de congresu; curue Reuerendus Pater Fr. Carmelita ne quidem nominatus. Blondus antequam ea potestate quam gravis iam annis auebat deponere plenè exueretur occurrentum arbitratus estimationi Societatis, ne quam illa notam contraheret vel aspernatae concordia vel offensionis in ea de quibus illa decernebat, hoc publicum integritatis, & rei prout gesta est dedit testimonium.

Richardus Blondus Societatis Iesu
Præpositus Provincialis Anglie.

OMNIBUS has visuris salutem in Domino. Cum ad me perlatu nuper sic non dubia plurimoru fide qui non tantum auribus, sed etiam oculis visurparu Concordiam quandam scripto initam inter quosdam Sacerdotes tam seculares quam Regulares aliquorum Ordinum, cuius quidem scripti haec est summa. Comune Religionis bonu præcipue ab Operarijs huius vineæ spectandum est, idque eo facilius promouetur quo magis Operarij inter se colligantur: Idcirco ad Unionem huic fini congruentem stabilendam conuenire decreuerunt; & ne quid optatum progressum impedit, promittunt se memoriam omnem præteriorum dissidiorum abolere velle.

Conuenientes igitur die decimæ septimo Nouembris Anno 1635. statuunt & promittunt se unanimiter curaturos communione Religionis bonum in Anglia, seque inuicem amanter, quoties opus fuerit, coadiuturos, nec permisuros, quantum in se est, ut summus Pontifex per falsas informaciones de rebus Anglicanis decipiatur, neque Serenissimi Regis nostri, Reginæ, aut status honoris ledatur.

Ad quos fines obligant se ad conueniendum tertio quoque mense. Rogant autem admodum R. D. Gregorium Panzani, ut deputatos ad dictam Concordiam stabilendam ita conuenientes, quo ea firmior ac solemnior evadat, suâ præsentia cohonestare dignetur. Addunt præterea se reliquos Ordines in Unionis confortium libenter admissuros, si simili secum federe sociari cupiant.

Tandem tria exemplaria proprijs manibus subscripserunt, quorum unum sit penes Clerum seculare, alterum penes hos Ordines Regulares, tertium tradatur admodum Reuerendo Domino Gregorio Panzano, ut de eo Romanam referat.

Hæc huius scripti summa, & fere etiam verba: Nomina autem eorum qui conuenerunt & subscripserunt hæc sunt. R.R. DD. Georgius Fisherius, Ioannes Southcott, Thomas Vitus, Sacerdotes seculares. R.R. PP. Leander de Sancto Martino, Benedictus de Sancto Facundo, Paulinus Greenwood, ex Ordine Sancti Benedicti. R.R. PP. Thomas de Mediauilla & Fr. Ludouicus de Sancto Ildefonso, ex ordine Sancti Dominici. R.R. PP. Fr. Egidius de San-

Sancto Ambrosio, & Fr. Franciscus de Sancta Clara ex ordine Sancti Francisci. Et quāmuis dicantur interfuisse quidam Patres Carmelitae, nondum scire potur quāmuis fuerint, nec an nomina sua subscripterint. Cūm hoc, inquam, ad me ita perlatum eslet, ac præterea spargeretur vbiique rumor, solos leuitas, quamuis inuitatos, ad Concordiam hanc stabiliendam accedere noluissent, officio ita postulante statui publicum dandum esse testimonium tum Innocentiae Societatis nostræ, tum animi non tantum studiosi, sed prompti etiam ac parati ad pacem cum omnibus amplectendam.

Primum igitur sanctè affirmo, me nunquam à quoquam ad huiusmodi congresum inuitatum esse, nec quidquam à quoquam accepisse ex quo vel levissimè colligerem gratum alijs fore si ego aut qui quam alias meo nomine interesset, nec etiam quidquam de re quæ tractabatur, multo minus de personis, loco aut tempore ante intellexisse quam omnia iam perfecta essent: neque tandem à tempore Concordiae iam initæ quidquam mihi à partibus indicatum esse, quo quid aetum sit, certò mihi constet. Deinde verò cūm hæc aliunde iam intelligam profiteor meo sociorumque omnium meæ curæ commissorum nomine, nos omnes pacem ipsam libentissimis animis amplecti, quatenus spectat commune Religionis Catholicæ bonum, vel mutuam Operariorum caritatem opemq;. Pollicemur quoque nos omnem daturos operam nè summus Pontifex (vt Concordia hæc loquitur) per falsas informationes decipiatur, atque imprimis ne vlla vel minima re Serenissimi Regis, Reginæ aut status honor lœdatur. Quæ omnia sicut hactenus pro virili semper præstimus, ita in posterum etiam præstare, ac procurare vt ab alijs prætentur omni studio conabimur.

In quorum omnium fidem officij mei sigillum, manumque propriam apposui. Londini die 25 Novembris Anno 1635. Richardus Blondus,

XVII. Et ad Gregorium ipsum Panzanam has literas.

Admodum Reuerendæ Domine

QVi has Reuerendæ Dominationi Vestræ daturi⁹ est P. Robertus, narravit mihi, casu nec opinanti sibi contigisse vt Dominatione Vestræ eadem die, silicet Martis hebdomadæ elapse, Mensis autem decimo septimo, eademq; horâ officij causa adiret quo D. V. plures secū Sacerdotes congregatos habebat, pacis cuiuldam, vt postea vidit, conficiendæ causā. D. autem V. ad se (yt adesse intellexit) paulisper egressam, id ipsum indicasse, nec non dixisse, communiter iam ab illis constitutum esse de aliquo mittendo qui me omnium nomine ad eandem secum concordiam inuitaret. P. verò Robertus, vti narrat, respondit, quamvis mea vel alterius meo loco præsentia opus non sit cùm nos pacem cum omnibus colamus, ac parati simus semperque fuerimus cuicunque scè nobis læsum profitenti facere satis, se tamen minimè dubitare

1635.

qui ego, si quis eorum nomine ad me veniat, facillimè pacem illam, cuius summam Dominatio Vestræ, seu potius primum Caput, de mutua nempe caritate, ac iniuriarum memoria delenda paucis ei tunc indicauerat, esse amplexurus. Addebat autem gaudere se plurimum eodem Sacerdotes iam animum induxisse ut nos admittere velint; quoniam de pace quidem, sed à qua nos omnino excludi oportet, sæpius aëtitatum esse certâ famâ audierat. Nec dubitabat istam consilij mutationem Dominationis V. pio studio quo fertur pacis inter omnes conciliandæ tribuere. Quæ P. Robertum omnia narrantem libenter audiui; de pace enim non nisi gratius sermo esse potest. Quare ab eo tempore animum nuncij expectatione suspensum tenui, ex quo certo pacis capita, quidque à me exigeretur cognoscere. Verum cum iam dies ipsi octo effluxerint, nec quidquam ab ijs à quibus maxime sperabam audiam: Audiam autem ab alijs omnibus plurima, statui mecum ipso amplius expectandum non esse, sed assensum meum scripto similiter explicandum, quem vñà cum hisce literis Dominationi Vestræ transmitto: quo cùm Dominatio Vestræ tum alij omnes videant quam libens ego pacem cum reliquo Clero amplectar, studiumque omne in publicum commodum etiam vltro conferam.

Pauca tamen hic habeo mantissæ loco de hac pace dicenda; quæ vti nec in publico Instrumento ponenda, ita neque hic omittenda esse decreui. Primum itaque mirari latet non possum tam solemnem institutam esse pacis tractationem de rebus huiusmodi, scilicet de bono publico ita vniuersitè promouendo, de caritate souenda, de Pontifice non decipiendo, Regisque honore non lædenndo, de quibus nulla fuit inter quosvis vñquam aut esse potuit disceptantia.

Deinde quamuis Pacem hanc amplectamur, nè pacem videamus negligere, at non tam facile amplecti possumus id quod statuitur de conueniendo singulis trimestribus, aut etiam sæpius, tametsi forte videremur iniuntandi. Nam cætus ciuismodi, præterim frequentes, cùm alibi, tum hic maxime suas habent difficultates. Tandem quoniam Sacerdotes seculares se conuenire dicunt pro parte & nomine Episcopi Chalcedonensis, quo videntur eidem R. D. nonnihil adhuc iuris in Anglia tribuere, sibique etiam reseruare, de hoc, sicut etiâ de potestate pacisendi huiusmodi in rebus, quam vel vñà cum ipso, vel seorsum habeant, illud solum moneo me nihil eorum auctoritati aut additum aut detractum hoc meo facto velle, sed omnia integræ Sanctitati, in cuius manu iam sunt, relinquere. Ut autem Deus nobis suam pacem largiatur ex animo precor. Meque ita Dominationi Vestræ suis que Sanctis precibus humiliter commendo. Datum Londini, die 25. Novembris Anno 1635.

Admodum Reverendæ D. V.

Servus in Christo

Richardus Blondius

Ad

Ad quæ Gregorius in hæc verba. Admodum Reuerenda Domine.

1635.

Accepi à P. Roberto Epistolam Dominationis Vestrae in qua se exhibet promptissimam ad amplectendam pacem & concordiam; imo rescrips summatim tenorem eorum capitum Concordiaæ iniæ inter Sacerdotes seculares, & reliquos Regulares, quæ aliorum relatione acceperat, illa vltro recipit: sed quia non omnia Capita Concordiaæ fuerunt ad amissim Dominationi Vestrae relata, & in sua Epistola ad me transmissa notauit quædā difficultates circa Concordiam injtam; ideo mixto ad D. V. integrum & sincerum exemplar dictæ Concordiaæ iniæ & subscriptæ, necnon aliquorum capitum scorsim scripto firmatorum, sed ore tenuis tantum approbatorum, vt possit ea omnia diligenter considerare, & agere cum Presbyteris seculari bus vt alij Regulares fecerunt, ostalque difficultates discutere, ad hoc vt tandem Deo fauente, omnium Sacerdotum in Anglia sit cor vnum & anima vnq, sublata omni offensione, eiusque recordatione. Qued ad me attinet, sicut alijs omnibus dixi, sic etiam D. V. dico me veram pacem & concordiam exp̄tere; de conditionibus vero nec egisse, nec agere velle, quia impossibile mihi, aut saltem difficillimum esset, de ijs tractare sine aliquorum offensione. Et me vestris Sanctis Sacrificijs & orationibus humiliter commendando. Datum Londini die 28. Nouembris 1635. Stylo veteri.

Admodum Reuerenda Dominationis Vestrae.

Scrybus in Christo.

Gregorius Parzanus.

Et verso folio.

Promittunt depurati Regularium

Ordinum; quod neque per se neque per fratres suos, directe, vel indirecte, ab hac hora in posterum, se opponent Episcopali auctoritati stabilienda in Anglia; neque impedit Episcopum, vel Episcopos ibidem stabilitos vel stabilendos, quo minus liberè & pacificè fruantur & exerceant quæcumque iura, priuilegia & facultates ipsis à sede Apostolica concessas.

Promittunt depurati Cleri secularis, quod neque per se, neque per Episcopos in Anglia stabilitos vel stabilendos directe vel indirecte impedire, predictos Regulares quo minus pacificè & liberè fruantur & exerceant quæcumq, iura priuilegia & facultates ipsis à sede Apostolica concessas, sub his, vt haec tenus, Superioribus.

Item promittitur ex utraque parte quod quamprimum Clerus secularis Superiorum immmediatum habuerit residentem in Anglia, tractabitur de magis specialibus vñionis & Concordiaæ conditionibus. Hæc. Gregorius.

Ooo

XVIII. Cui

1633.

IV. Qui domini Blondes ista reportat.

Admodum Reverende Domine. Reddite mihi hunc littere D. V. date
 23. Novembris, eum exemplari Concordiae inter Sacerdotes seculares & Re-
 gulares iniat, & subscribeat, necnon aliquorum Capitum scripto-firmatorum
 (ut loquitur D. V.) sed ore tenus approbatorum, quae ideo le mittere dicit
 quod diligenter considerem, & agam cum Presbyteris secularibus ut alij Re-
 gulares fecerint, ortaque difficultates discussiam; & hoc ut tandem, Deo fau-
 ente, omnium Sacerdotum in Anglia sit cor unum, & anima una, sublata omni
 re offensione, cuique recordatione. Ut morem itaque gerentem D. V. diligenter
 omnia confiderai, dedique & dabo operam, ut quantum in me erit, opta-
 ta pax consequatur, quod sublatâ omni offensione sumus omnes cor unum &
 anima una.

Ad hoe autem nulla mihi expeditior videtur via, quam ut scriemus
 omnes Breui Sanctissimi D. N. D. Urbani. PP. 8. quod incepit, *Britannia,*
 datum die nono mensis Maij Anno Domini 1631. quo sua Sanctitas omnes
 & singulas controvicias, atque alias qualcunque inter Chalcedonensem

Similia p[ro]p[ter]e Episcopum & Regulares Sacerdotes Missionarios, & Catholicos Laicos An-
cepit Par-
lus s. pro-
hibens no-
minatim singulæ sufficient expressæ, sedari, supprimi, & extingui voluit, si-
cuit & per illas ipsas literas sedavit, suppressit, & extinxit; & Vniuersis sub-
ci: iniurioso pena Excommunicationis latæ sententiaz præcipit ne vterius præterquam
apud sedem Apostolicam eadem quacunque ratione nutritur aut foue-
rentur. Quibus nihil talubrius, nihil ad pacem aptius excogitari potuit. Lon-

gè itaque meo iudicio latius erit ut omnes præcepto tam graui humiliter ob-
temperemus, quam ut inter nos conuenientes, quæ hisce tribus Capitibus
contentur, discussiamus. Nam ut omittam contentionis flammarum ex hu-
iusmodi disceptationibus facilius excitari quam sospiri, non video qua ratione
possimus Nos priuatim his de rebus statuere, cum sua Sanctitas eodem suo
Breui definitionem tam horum quam aliorum omnium ad dictas Contro-
uerias quoquo modo spectantium ad suam cognitionem & iudicium perti-
nere decreuerit, ut acceptis verisque informationibus, & momentis ratio-
nium vtriusque partis aqua lance perpetuis, pro paterna sua & pastorali soli-
citudine, ex singulari in Catholicos Anglos propensione, id demum statuar
quod tum ad bonum Religionis Catholicæ, tum ad pacem firmandam au-
gendamque melius, opportunius, & efficacius iudicauerit. Quod sanci iudicium
decretoque dum seretur, aquanimitate expectare, cique parere omnes decet.
Ex his igitur videlicero D. V. opus non esse, ut ego cum Presbyteris secu-
laribus his de rebus coram agam, ut omniam dicere, eos id ipsum capere nos
videri,

De capitibus porro ipsis, paucis dico, Nos nihil contra haec tenus fo-
cile aut deinceps facturos. Episcopali enim auctoritat[em] stabilendæ ne-
mo nostrorum ymaginis est oppositio, sed vel rogati à quibus oportuit, sententiam
diximus

diximus; vel necessitate quadam coacti quæ opus esse videbantur ad fidem sedisque Apostolicæ dignitatem sartam conseruandam scripsimus, quæ nemo iure vobis vertar. Nec mora fuit usus olim Episcopo Chalcedonensi, aut post hac erimus cuiquam quo minus quidquid potestatis à sede Apostolica accepere liberè exerceat.

Quod promittunt seculares in secundo capitulo permisuros ut Regulares suis vicissim facultatibus fruantur, id sane recte fecerint, atque ex mente & mandato sedis Apostolicæ in Breui iam dicto.

Quod tandem tertio Capite dicunt, tractandum esse de magis specialibus conditionibus unionis, quam primum Clerus secularis Superiorum immediatum habuerit; hoc sane superuacaneum in praesens videtur possit, cum sit omnino verosimile sedem Apostolicam, si quid magis speciale opus fuerit quam iam statutum est in Breui laepius dicto, id pressius posituram, & rationem initurā quā quisque sciat quid ad suum munus spectet, idq; seruet; ex quo uno pax firma consequetur: Neque his amplius opus hoc tempore credo erit. Sicque me suis sanctis precibus commendando. Datum Londini 4. Decembris 1635.

Admodum Reuerendæ Dominationis Vestræ.

Servus in Christo,

Richardus. Blondus.

HÆ vltro citroque datæ sunt literæ: Atque ut nulla nota patensue causa fuit huius nouæ conuentionis, ita in auras simul atque nata est abiit, neque cuiquam aut utilitatis quidpiam attulit aut detrimenti; Et ego nulla eam dignam memoria existimasse, nisi ea quæ Blondum ad publicam Innocentiarum nostrarum attestationem impulerunt, eadem momenti plurimum haberent ad famam Societatis integratam in futuro tempore conseruandam. Nunquam enim deerunt qui cius infirmandæ prurigine, infirmissima criam quæque apud præteriorum rerum ignaros vndeunque conquisita exagerent.

XIX. Et si vero ad annum trigesimū quintum ista pertineant, præteriti tamen non debent initia trigesimi quarti felici exitu illustrata Andreae ^{Andreae} ^{VVilloni} in Societate Iesu Scholastici (vt vocamus) approbati. Hic anno ^{VVilloni} ^{virtutes &} ^{exitus felix} seculi vigesimo sexto, aetatis decimo sexto admissus, post humaniora Audomari, Philosophica Leodij decursa, febri lenta confessus, & ad incundum æternitatis iter facta pane secundò per modum viatici retratus, in absentem Conditori animam quietè tranquilleque reddidit, quinto Ianuarij: Erant in illo duna viueret, Sanctitatis quedam diuinique favoris indicia non mediocria, in morte tamen illustre quiddam atque extitum eruit, totoque ægitudinis tempore ad extremum, usque spirillum

1635. patientia tam singulari, tam perfecta cum divina voluntate consensione, animi tam solidâ demissione, obedientia tam accurata, tam arctâcum Deo coniunctione, precibus tam frequentibus tantoque ardore fusis, vultus denique sermonisque tam serena alacritate omnium animos oculisque occupauit, ut vix quidquam perfectius aut absolutum: magis videretur posse arbitraretur. Ad quem temporis operisque articulum diuina cum benignitas trium annorum decursu cælitus immisis lumenibus ita præmuniuit ut hos annos cum anteactis conferens non solum extollendæ diuinæ bonitatis nullum finem faceret, sed Sanctos Angelos creaturæ omnes frequen-tissimè inuitaret ut suo Deum nomine laudarent, quod cum potuisset vitam abruptisse quando languebat ad omnia tardior animus, nunc ad se vocaret cum ferueret magis; neque enim suo hortulo deberi hos aiebat flores, sed vi-nius Dei nutu plantatos excreuisse.

Tres vero præcipue fontes

Tres vir-tutum eius
fontes.

Lib. 3.c.
14.

numerari possunt ex quibus haec tanta mutatio duxit originem & progres-sum. Primus: Lux diuina qua ante triennium perfulus animus autem illam veritatem ex Thomæ à Kempis libello depromptam penitus imbibit, tenuitq; charactere impressam indelebili. *Mihi igitur iuste debetur confusio
Contemptus, Tibi vero laus, honor, gloria: Quo ex lumine tantam hausit
diuinæ magnitudinis, siq; nihil cognitione ut omni humanæ gloriæ aut ex-
istimationis cupiditate extincta nihil præter sui contemptū despiciantiamq;
meditaretur. In humanioribus literis inter condiscipulos primas fere semper
tenuerat, in latinis & græcis egregie doctus, in Philosophicis deinde hebes
& tardus, non leuiter cruciabatur animo, donec malo huic facta est ex illa
sententia medicina, cum cerneret omnē illam animi perturbationem atq;
inquietudinē ex eo prouenire quod non tam Dei quam suum ipsius honorē
ambiret, quando è contrario contemptus sibi & confusio expetenda esset,
maximè si inde Deo honor accreveret & gloria; neque enim in Dei conspe-
ctu deteriore esse quod ab hominibus despiceretur, meliorem potius &
gloriosiorem si hoc pacto factoris sui nomen & laudem promoueret. Qua-
ré Gymnasium aditus, seu exercitium quocunque Scholasticum aggredi-
sarus hac prece muniebat se, " Domine, si vis me esse stupidum, sis benedi-
ctus.) & quamuis ex disputatiobus aliud fere nihil reportaturū se prouideret
præter confusionem, proponere tamen & primum syllogismum tanta ala-
citate efferre solebat & ferre, tanquam si difficultatem esset maximam
respondenti allatus, quam deinde nouis stabilitationibus aut vlerius
prouochere non poterat. Tum verò plausum se abstulisse maximum iudica-
bat quando lui despectionem latuit & hilaris tolerabat; & exultabundus
eandem repetebat variabatq; sententiam. " Glorificeris tu, contemnar ego,
Ego sicut lutum platearum conculcer, Tu exalteris &c.*

Alter virtus. Alterum quod ad ultimam vitæ periodum feliciter terminandā illum con-
duxit, fuit cuta minimorum, quandoquidem nihil partium existimabat quod
ex regulæ præscripto fieret, ut quo sci tantæ quanta est regnum Cœlorum'
compo-

componere se fieri posse sperabat. Rogatusque, cum esset in extremis, quid de hac minimorum cura sentiret, quamque grata esset Deo in paruis mortificatio." Est, inquit, perquam grauissima, & maius est sacrificium ejusdem in cubiculo omnia superflua quam alia multa quae apparent grandiora. Ut vero virtutis huius fastigium obtineret, unum aliquem ex spiritualibus amicis rogabat, si eum amaret, id porro demonstraret explendo partes fidelis monitoris, quem & *Paternum amicum* nuncupabat, ad illud alludens vocabulum quod seruus quidam sibi a Philippo Macedone deberi clamauerat, quoniam eum, tantum virum, non dubitarat his verbis; commonere, *Componere vestem, indecenter sedes.* Neque facile dici potest quam grato hic animo prolequebatur quemcunque qui defectum leuissimum indicaret, retinebatque apud se indicem eartam culparum de quibus fuissest commonitus, scriptum tamen Graecè per modum præcepti, ne cuiuslibet obvium esset intelligere quid ea in re ageret. Obtinuit ager a Provinciali, ut suo nomine, chartam unam signaret tradendam Rectori, alteram ministro quibus impetrabatur ut *Andrea Wilsono* serio inuigilarent quo se pacto gereret, neq; ià erratis connuerent, sed delirante pœnis etiam impositis ad officium revocarent. Ut vero in amouendis a leuissimis labeculis erat diligentissimus, ita non minus se præbebat sollicitum ne similes illi adhaerescerent a quo erat ipse admovendus, sed mutuæ caritatis rependebat officium. Contigit ut ex istis unus eximiam aliquando parentum suorum virtutem commendaret, quam eorum laudem ne in suam ipsius commendationem trahere videretur cauendum suggerebat *Andreas*. Alius cum Superiore pluribus egerat ut infirmo de nocte assideret vigil, quam in propositione duo redarguebat; primò affectum nimium in creaturam naturâ contemptibilem; deinde importunitatem; "Neque enim inquit, eo est inquam adiungendus Superior ut sui rationem decreti exponere cogatur, sed simpliciter obediendum, acquiescendumque, meminisseque nos debere trium, quæ breuitatis & memoriarum cœula tribus his signabat verbis *Ego: Cui: Non. Ego:* ut ostenderet promptitudinem, exemplo Prophetæ dicentis, *Ecce Ego. Cui?* ut meminisset cuius rei causâ statum Religiosum amplexus esset. Non vero dicendum ad omnia quæ contra rationes qualcunque æternas se obieccissent, de se præterea suisque rebus parcè loquendum; vitandas esse de rebus curiosis quæstiones; vitandam contentionem.

X X. In id denique incubuit diligenter ut in omni congressu collo-
quioque non nisi de Deo diuinaque rebus loqueretur; quod tertium est quo spirituale ædificium in se atque in alijs studebat cum Dei gloria promouere: *Tertius*, *fons. Col:*
loquia sp*iritualia*; præstititque tanta cùm rerum, cum sententiærum, narrationumque varietate
ut iuventida omnibus, nemini eius esset molesta societas. Mane inter orandum precabatur Deum, ut quo tempore mutuis colloquijs laetandus erat animus in eos sodales posset incidere, quotum sermonem in Dei amorem vicheret
OOO

1635.

mentius accenderetur ; quod ut operatis responderet, non libenter se circulus ingrebat, sed paucis adiunctis ambulabat sedebatque leorsum ; ita enim si sermo non esset spiritualis nemini aiebat extra se adscribi posse culpam. Huiusmodi verò colloquia, & in itineribus flaccidcentem, & agititudinibus debilitatum recreabant restituebantq; & linguam, quam à natura habebat impedimentum, soluebat ut nè verbo hæsitaret.

Quò verò plus efficacitatis

*Anglo
rum præsi-
dium in-
nocandum*

haberet sermo vtebatur industriâ quam puer à quodam suo Audomari Magistro se accepisse dicebat, vt quoties aliquid esset cum quoquam tractaturus, suum supplex precaretur Tutelarem Angelum uti cum alterius Angelo agens, viam præmuniret negotio prospere confiando ; quod pietatis genus saepius illi ex animi sententia successit, cumque ex morbo affigeretur lecto nihil se causæ reperire affirmabat cur suam quisque operam adeò promptè exhiberet, quâ excubando, quâ iuuando, quâ sermones conferendo praterquam quod ab Angelo suo Custode aliorum Angeli permouerentur ut clientes suos propenos redderent & expeditos.

*Præparat
se ad mor-
tem vici-
nam.*

X XI. Fractis demum penitusque collapsis viribus cum Medicus clare pronunciasset nullam superesse prorogandæ vitæ spem, gratijs de operatissimo nuncio actis Deo primùm tum ipsi Medico, quod erat reliquum ad hebdomadas aliquot protractum spatiū ita totum rebus diuinis impendit, ut nè verbum elabi sineret quod ad mortem religiosè sancteque obcundam non spectaret : facultatemque sibi concedi petierit, vt si quis in valetudinario de alio quouis negotio quantumvis honesto tractaret, liceret monere, sibi modò mortem esse prætoribus sua non interesset aliarum rerum notitiam cogitationemque quām quæ ad æternitatem pertinarent. Ingraucentibus doloribus illud per horas singulas ad extremum usq; diem usurpabat. *Auge Domi-
ne dolorem, auge patientiam*, tantâ tum alacritate tum frequentiâ ut per to- rum Seminarium perulgato exemplo infirmus in alio valetudinario puer eadem se solaretur recrearetque sententia. Ipse vero diuinam laudabat bonitatem quod dolorcs tam acerbos infligeret, repetebatque frequenter, Domi- si vis me hac Epiphora, in hac tæbe & imbecilitate, in hac febri manete ad sex dies, ad sex menses, ad sex annos, ad sexaginta, ad sexcentas myriadas myriadū sis benedictus, sis benedictus, sis benedictus.) Nimirum his murum se illum transgredi posse sperabat, quem illo Psalmi versu significari intelligebat. *In
Deo meo transgrediar murum*; purgatorios videlicet ignes, quos legerat tanquam murum interiacere Deum inter & animas vitâ hac funestos ; per frusta enim & fragmenta paulatim deiici posse mortem Ecclesiæ iuantibus suf- fragijs & precibus; integrum autem deturbare vnâ doloris in hac vita patien- ter tolerati perpeccione.

Ad fiduciam deinde in Deum illo

se excitabat Psalmista versiculo; *Domimus salus mea, quem timebo, Dominus
Protector vita mea spiritualis & corporalis, à quo trepidabo;* & illo, *Domini-
nus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocavit.* Certo enim sibi persuadebat, Deum qui illum in uberrimis Societatis Filij sui pascuis hic collo.

collocasset, in Coelestibus etiam collocatum. Inter melefas, quanto. 1635.
latabat nulla ei grauior quam tussis fuit quia tam violenter concutiebatur ut ^{Musicae}
facies illi corporique sudore manaret, intumelarent venae, humerum deflex- ^{Sacrae}
^{tie.}
ione prope intercluderetur spiritus; ne igitur accessu aliquo repentina abri-
peretur deficientibus indies viribus, dies Sancto Stephano protomartyri sa-
cer delectus est quo Sacrosancti Corporis Christi viatico, antequam oleo, ad
extremam lucem communiretur. Ad tam Sancta Mysticia rite suscipienda
per totius vitae exhomologesim se expiare desiderans, bis eandem repetit ad
ma orem verecundiam doloremque excitandum, circumstantijs singulis su-
sistens, eo animi penitentis sensu quem illum conceptiss par est existimare
qui & offensam minimam horret, & diuinam Majestatem impensis dilige-
ret.

Tum prelegi sibi voluit ex Rituall illa quae in horum visu Sa-
cramentorum atque administratione sunt solemnia, & alta voce, succincte
tamen & cum tenuero terga Deum affectu Fidei, Spei, & Charitatis designa-
tos articulos pronunciavit; deinde ubi culpari dixisset, ad eum fere modum
quo Societas viritur, nisi quod verba quedam ad sui maiorem confusione
adiungeret, professus est mori te filium Societatis, gratias diuinæ benignita-
ti immensas agens cuius singulari prouidentia ad hoc Institutum vocatus; &
in eo ad tum vique diem conseruatus eset. Quod vero gratia Vincionis sancte
in animam affluentior redundaret, ex libro Bellarmini Cardinalis de Artis
bene moriendi illa recenseri desiderauit quæ eo pertinerent; dein Caput de
Tentationibus percurrit, "Tres enim, inquit, sunt anni ex quo nullis aut
scrupulis aut temptationibus vexor; sumenda tibi prouide nunc sunt contra
inimicum arma, qui haud dubie præterire sine pugna ultimam hanc horam
non patietur.) Confessus tametsi vobis est illud omittere cum actio vere-
natur quin benignissimus Deus qui telam beneficiorum tantam orfis tract-
eandem eset ad lempiternam suam gloriam perterritus. Eius igitur capituli
loco reuocari sibi in memoriam rogauit exetemplo Sancti Richardi Ciceronis
Episcopi illud Hymni Ecclesiastici, *Maria Mater gracie, Mater misericordie,*
tu nos ab hoste protege, & bora mortis suscipe: Enimvero se-
cundum Deum, in illa spes omnes opesque loas repositas habebat; illam ex-
pectabatur omni articulo adiutricem; illius quotidie matutinis hotis, tan-
quam Matris, flagitabat benedictionem, repetita etiam oratione qua Par-
thenij Sodales profitentur futuros se eius seruos perpetuos, atque vicissim
rogant ne suos in hora mortis defterat.

XXII. Quæ ad res diuinæ spectabant varij varia pro suo qualique
senso afferebant in medium, quæ tamen velocem ex hac vita decenniis
innubant gratissima illius auribus accidebant: curam enim cogitationem
que omnem ad illud punctum temporis ritè transfigendum reculerat! nam
de corporis sepulcracum forte esset ferro, "Mea, inquit, hoc parvum ist-
erest; in sterquilinum, si vultis, prolixus modo annuntiat beatifici.) Propri-
etatem

Historia Provincie Anglicane.

1639.

I remus in Cœlum; de hoc itinera quidquid dicetur non facile fallet autem quam
vomuis demissa voce effratur; Et ego cūm nouis holpes in cœlum inge-
diar, non timebo raucedinem, neque verēcundabor vocē quām potero al-
tissimia canere, Sanctus, Sanctus, Sanctus.) Sæpe Alumni, læpe etiam Nostri
rogabant, eoru ut memor esse vellet, cūm in diuinum esset conspectum ad-
mittendus: Ille vero lumen cum fiducia & alacritate, pro eo quo semper vte-
batur candore animi, eorum se postularis non defuturum libenter & prolixè
promitterebat: aliquando tamen nonnihil veritus nè audacior aut plus æquo
fidens videretur, cūm Confessarium super ea re consuluisset; "Animo tamē
meo, inquit, nihil occurrit, vnde merito vereri possim nè eorum quæ dixi
veritas re ipsa comprobanda sit.) Proposito Sancti Patris Ignatij exemplo,
cui vivere magis in optatis fuit vt cum meritorum cumulo patetetur, quam
mori, ut cum gloria in Cœlum subito euolaret," Et mihi, inquit, si vita pro-
roganda esset hoc unum ad solatum reliquum fore, pati, & mereri. Duo ta-
men sunt quibus penitus inducor ut mortem potius expertam, quam diutur-
niorem isthic vitam; Primum quod ex hac vita abeunte me, ex eorum nu-
mero qui peccando diuinam lædunt Majestatem vnum saltem demendus
sit; Alterum, quod ad eorum numerum qui eandem Majestatem æternum
sunt laudaturi vnum sit adjiciendus.) Itaq; brachia exarsentia intuens con-
gratulabatur sibi, aliosque rogabat vt gratias agerent Deo, quod consumptâ
carne vicinior Cælo esse videretur: patientiâ interim singulari aperiens sibi
viâ; nam perpetuò decum bepti abrasâ pluribus in locis certe quoties se moue-
bat recrudescens vulnera, nullâ tamen ratione induci potuit vt ea Medico
ostenderentur, & tanquam leue quiddam, & tolerabile contemnabat; & do-
lorem lateris quem habebat vehementem, tanquam thesaurem in agro abs-
conditum reticebat. Christi similitudine se consolans; cuius etiam intuitu
accutum sorbillando quo fauces humectarentur, "Quam bene, inquit, mihi
istud saperet si paululum sellis mixtum haberet!) & cūm sermo forte esset
illatus de vita & morte, deque dupli corona Sanctæ Virgini Catharinæ
Senensis proposita: "Ego enim uero, ait, ad omnem diuinæ voluntatis
nutum me libenter accommodo; si tamen spinea corona mihi offerretur, il-
lam profecto conarer arripere; & familiariter dicenti cuidam Deum hiis eius
doloribus plurimum recreari: "Itane vero,? inquit, : Næ ille quamdiu ego
vixerim si per me quidem steterit, hac sua recreatione caret; nunquam.) Et
erat quoddam medicamenti genus à quo naturâ multum abhorrebat, quo
& libenter vtebatur, & quanquam nihil inde se commodi percipere arbitra-
retur, persecutabat tamen vti, expertus quod ad suavitatem non valuit, id ad
sui victoriam plurimum valuisse. Si vero velleuissimum impatientie signum
edidisset, pænæ loco semel saltem salutationem Angelicam pronunciare nū-
quam prætermisit. Neque ex eorum erat numero qui, (vt loquitur Magnus
Gregorius) Remunerationis luctu ludores suos tergere solent; Nam cūm
quidam recitato illo Psalmi verlu, *Benigne fac Domine, in bona voluntate, in nascion,*

Duo qns
cum ad
mortem
potius quā
vitam op
tandam
vocabant.

tua Sion, ut edificantur muri Hierusalem; lapidem electum aliquando ipsum futurum innuisset Cælestis Hierusalem; "Licit nunquam, inquit, perueniam ad Cœlum, modò te Deus glorificem, fiat voluntas tua.) Et, "Pone me vbi vis, age mecum liberè in omnibus; fiat, fiat, liberrimè, integrimè, ex, acutissimè.

1635.

XXII. Ultimis vitæ horis, cùm iam præ debilitate vix loqui posset, prælegi sibi curauit Orationem illam Christi Domini quâ Apostolis va- ledicturus Patrem æternum precatus est; Et integrum quidem sicutenibus au- diuit auribus, ad illa tamen potissimum verba adjiciens animum *Pater quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi tecum sint, ut videant clari- tam meam, quam dedisti mihi; quia dilexisti me ante constitutionem mundi.*

"Hoc nobis (inquit) usquequa conuenire videtur; extra autem hoc quid est quod mēa refert: die Dominico (qui dies fuit illi supremus) cùm post duodecimam noctis, horā non animaduersâ, ad subleuandam tussis molestiam paululum syrapi accepisset, re compertâ, non mediocri affligebatur dolore quod panis Angelici lumendi opportunitate catendum ei esset. Et Re- citor quidem, qui illi de nocte adfuerat, optimum duxit eo illum impellere, ut exutâ propriâ voluntate, diuinæ acquiesceret, quod Christum imitaretur *Sanctiss. propius, qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, & in ipsis mortis augu- stijs deteri se quodammodo ab æterno Patre passus est: neque longo opus fuit verborum circuitu ad persuadendum; illico enim "Domine, inquit, si siderium, vis me non communicare, sis benedictus.) & alios alijs conformitatis amo- risque in Christum patienter actibus actus innectens, ijs fere verbis quæ in diuino officio sacro Parasceues die usurpantur *Ego propter te flagellavi Ae- gyptum &c Christi seruatoris benignitatem summis laudibus efferebat, qui sibi immerenti adeò fuisset propius: Atque ut in Domini sui passionum aliquam saltem partem veniret, à Rectore petijt ut adhibita alterius opera, cum sibi vires non essent, flagellis in se animaduerteretur. Perspectâ hac mentis æquitate, bono iussus est esse animo; non enim priuandum esse eo quod tantopere optabat sacræ Communionis solatio. Dici facile non potest quantis ad nuncium optatissimum incesserit latitijs: quicunq; eum inuisebat, hunc rogabat sibi ut congratularetur: & nè qua defesset non animi mo- dò sed corporis mundities, manus ac pedes lauari, indusum & cætera voluit habere recentia, humi denique in strato vimineo collocari, ut humilis Do- mini Sacratissimum corpus, quâ posset submissione lusciperet; datoque ad recollectionem aliquanto spatio in priorem lectum impositus, inter suauissima Iesu & Maria nomina, & illud ystatum fiat voluntas tua, precumque præsidia quæ in commendatione animæ dici solent, spiritum Deo redidit, exemplo futurus quæm expetenda res sit ijs præsidijs munitum ex hac vita decedere quæ Religio in statu perleueranti desse non possunt.**

XXIV. *Blondus interea septuagenario major cum Matio Generali agebat de officijs sarcinâ deponenda, quam quintumdecimum iam annum*

Ppp

summâ

463
Blondus
 imperata dimissione applicat se frustra ad affios in Ecclesia aggregandos.
 summae ceteri laude sua & Societatis incremento gestauerat ; imperata quo dimissione , inter priuata virtutis exercitia animum applicuit ad affectus suos , si quos posset , in viam ab haeresi traducendos. In multis enim prolibus ipse solus & una soror fidem Catholicam fuerant amplexi. Fratri praelertim viro Equestris & opulento , Londino non procul habitanti, suisque ex illo nepotibus, hanc optabat precabaturque felicitatem. Ea propter impunitatem à legibus in Sacerdotes latit , condonationemque ostendebat, quam Rex Carolus amplissimis literis concederat : Tum etiam ut ubi liberet licet commorari. Ut tamen ad colloquium à fratre admittetur exorare nunquam potuit. Etsi enim alias saepius id ille non refugerat quando maius à legibus impendebat periculum : nunc importunitate preceps nulla induci potuit ad congresum; seu illum senilis ætas meticulosior deterrerat; seu in haeresi animus quam antea obduratrix, seu , ut est auara secessus , timor ne in fratrem sumptum facere cogeretur , quo certè **Blondus**

Tangitur Apoplexia
 non egebat, neque si egisset optasset. Illa itaque spe deiectus , se totum sibi seruabat, nisi cum in absentia per Belgum noui Provincialis , huius vicem obire rogaretur. Ab eo tempore duos annos durauit incolmis; sub finem deinde quadragesimæ humore ex capite in dextrum latus defluente iacuit ad tres quatuorūc dies vsu etiam linguae impedito : tuum naturâ quasi expurgante ingrediendi & loquendi facultatibus restitutis , alterā Pentecostes , calculi doloribus oppressus & lethargo ætatem longam magnis cumulatam meritis, & omni Ecclesiaz Sanctæ substudio communiam exegit maturam æternitati : Sepultusque est solemni ceremonia apud PP. Capucinos , tunc temporis Reginæ gratiâ Londini commemorantes.

Eius virtutes.
 Vir cuius & animi vires erant illustres, & congruentissima corporis temperatio, ut illæ nullo concitatoria affectu aut casu repentino turbarentur; haec vix villo unquam morbo tentata fuerit; Qui cum vigiliarum laborumque patientissimus esset, comitate atque affabilitate nulli secundus, prudentia & consilio singularis , summis æque atq; infimis gratissimus , omnium animos facile sibi conciliabat, & quod Collegij in Anglia erectis ad fundationem deerat ex collectis sua industria eleemosynis suppleuit , altera post Personum Missionis & Provincialiæ columnæ. Cuius ut memoria non perpetua modo sed in futurum tempus proficia sit hic adnectenda duxi quæ ab illo accepi præcepta ad utiliter Missionem Anglicanam peragendam. Sic enim scriptum reperio.

Monita ab eo relicta. XXV. Cum vos, Patres mei, intueris qui in Anglia & qui in Belgio statis ad messem Domini accincti, & simul mente verlo quæ & quanta Provincia mihi imbecilli à tot iam retro annis incubuit, non possum non vehementi affectu diuinæ bonitati gratias agere quæ largitate donorum suorum vos tam affluenter cumulauit ut non parua oneris parte me semper leuatum esse fateri debeam ipsius in primis gratiâ, & vestram deinde coadiuante virtute. Quæ res impulit me hoc tempore ut vobis etiam gratias agam, & ad omnem in Domino sollicitudinem adhorter, que tam vberi gratiae Deo, ut cœpistis, confitantes respondatis,

Arque

Atque in primis ut vnius Dei gloriam habeatis semper ob oculos cuius tum
Sanctus P. N. *Ignatius* in singulis prope Capitibus suarum Constitutionum 1635. Gloria Dei in omnibus querenda.
nos admonet, tum res ipsa docet quidquid alio fine suscipiatur in perturba-
tionem aut finum definere. Et quidem si ad finem qui in Missione no-
stra in Angliam spectari debet aduertamus animum, (qui communis finis So-
cietatis est, ut sic dicam, subalternum) quid oblecto sperari poterit, si quis vel
desiderio videndis postliminio patriæ, vel propinquorum affectui, vel tædio
(quod absit) Collegialis obseruantiae indulgens, vel inconstantia animi abdu-
ctus, vel alio denique parum solidò prætextu eam ambiat aut procuret? Es-
enim Missio nostra si rem penitus introspiciamus, difficultatibus & laboribus
plena est; si variarum personarum consortia, abundat periculis; si quotidianas
diuini ob'equij occasiones, immensi leges est meriti, vt tantæ rei sinistram a-
liquam animi affectionem admisceri neque tutum omnino sit, & homine So-
cietatis indignum. Et ex aduerso pusilli animi, eam vel otii vel reliquorum cō-
modorum causâ detrectare. Itaque quas duas virtutes S. P. N. *Ignatius* vbi-
que coniunctas esse vult, Animis scilicet Magnitudinem atque Indifferentiam,
cas profecto comparare sibi quicque debet qui huic Missioni deseruit. Animi
Magnitudo diuinam Gloriam in omnibus respicit; ad omnia huius gloriae
studio se extendit; hanc gloriam inscriptam quæ non præferunt ut se indigna af-
pennatur. Indifferentia eidem diuinæ gloriae varia medirantes attempetas, ne-
que extra terminos vagari sinit. Sed cum tandem gloriam, quam vos queri-
tis, multò ardenter Deus ipse prolequatur, tum certius meliusque vestram ope-
rā in ea amplificanda vctetur, ac longius recto itinere prouochet, cùm, quasi
positis ventis, suauem hanc atque æquabilem animi dispositionem induci-
tis, & zelo misericordie indifferentiam. Quæ ratio est cur idem S. Pater Noster
fundamento spiritualium suorum Exercitiorum has vtralque virtutes intexu-
erit; quo intelligatis cas ad ipsam basim spiritualis cuiuscunque ædificij om-
nino pertinere, quæ concussa ædificium nutet, sublatâ, corrut. Itaque sicut
Fundamenti solidè collocandi atque illibati semper conservandi non potest
esse nimia cura; ita cùm initio suscipitis cogitationem huius Missionis aut
petendæ aut obcundæ, ac deinde toto eiusdem progressu atque decursu, vnam
diuinam gloriam præ oculis habentes, Indifferentiam ad Missionem ipsam, ad
loca, ad tempora, ad personas, ad occupationes, & quatuor alia per quæ ipsa
diuina gloria à vobis procuranda sit, nunquam vos contingat obliuisci; quo
eidem Deo cuius gloriam queritis inueniamini semper subiecti; & tanto fidé-
tius ad diuinam Majestatem in omnibus recurrere possitis, quanto vobis met
ipsi concij estis vos ad particularia non nisi ipso impellente cucurisse. Et sane
huic rei vnumquemque vestrum eò attentius inuigilare conuenit, quod Missio
nostra in ipsis prope finibus, vt ita dicam, sinistratum Affectionum sita est.
Non enim mittimur ad exteris Nationes, sed in Patriam, quæ vox ut gratum
quiddam Naturæ sonat, ita Parentum, Fratrum, propinquorum, reliquorumq;
cōmodorum memoriam reuocat, prouocat desiderium, & ipsa loci vicinitate

1439. importunius ingerit. Quæta igitur virtus vniuersiūq; esse debet quæ vim hæc sustineat, impetu naturæ repellat, & vel necessariorum foræ in conspectu positas, vel ceteras terræ lacte & melle fluentis illecebras (donec Superiori visu fuerit) patiarur esse intactas! Hanc virtutem Propheta vobis præcipue commendat,

Ga. 28. 9. & in vobis laudat; *Quem docebit scientiam? quem intelligere faciet auditum!* *Ablaētatos à latte, amulos ab uberibus:* Hæc scientia Sanctorum est; hæc laus quâ nulla præstantior; à gultato latte nativo, & à prope iam contractis uberibus non teneri. Quid in hac re vobis faciendum sit exemplo suo S. P. N. docuit, cum in patriam profici sci necessarium illi fuit. Tum qua ratione id faciendū & ad optatum finem facile perducendum sic sapienter præmonuit, cum omnes qui filiorum ipsius numero conciliari cupiunt ipso in limine interrogatos vult. ”Si quo tempore in difficultatem vel dubium aliquod incidentur circa æs alienum, vel quod teneantur subuenire Parentibus vel cōangui- neis in spirituali, vel corporali, vel alia quavis temporali necessitate constitutis, eos inuisendo vel alia ratione; Num proprio sensu ac iudicio deposito, Conscientiæ vel iudicio Societatis, vel sui Superioris id velint relinquere, ut cum statuerit ille quod in Domino iustum esse senserit, ei acquiescant.) Quæ cautio nos præterim tangit ne importunis desiderijs propinquos præ cæteris iurandi aut visendi illecti, aut hoc vel illo loco quo natura impellat, aut humana ratio vocet, commorandi, incidamus in laqueum diaboli, & fontem diuinæ gloriae riuulis carnalis affectus perturbemus. Quo spectat etiam illud

Const. p. 7. quod alio loco idem Sanctus Pater cavit his verbis vos alloquens; ”Erit eius c. 2. 8. qui mittitur officium nulla ratione se ingerendo ad eundum vel manendum in hoc loco, potius quam in illo plenam omnino ac liberam sui dispositiōnem Superiori qui eum Christi loco dirigit, ad ipsius maius obsequium ac laudem relinquere.) Et quoniam non ad nos ipsos solum hæc Indifferentia pertinet, sed ad alios quibuscum nobis necessitudo aliqua esse possit, prosequitur;

”Sic etiam ut alij manent alicubi, vel alio se conferant, nemo quoquo modo sine consensu Superioris sui procurare debet. Hinc planum fit prohiberi, ne quis Principem, vel communitatem, vel hominem quemvis magnæ autoritatis adscribendum Superiori, vel verbo tenus petendum aliquem de Societate moueat, nisi prius cum superiori communicata re hanc esse ipsius voluntatem intellexerit.) quæ recitasse sufficiet.

**Ad labores
& difficul-
tates pa-
randus ani-
mus.**

X X V I. Asfluet acite igitur animos vestros, Patres mei, cum Angliam cogitatis, post diuinam gloriam, non commoda (quæ in Collegijs viri spiritualis multo plura inueniet) non oblectamenta variarum conuer- tationum, non pomparam vestium, & cætera huiusmodi cogitare, quæ, ut parcer loquantur, humilia sunt, & sepe saepius fallunt expectationem; sed labores, sed difficultates; quæ partim sunt internæ, in perpetua vigilantia sitæ, & abnegatione eorum; quæ sensum acriter irritant; partim exteriores! Nam in ipso statim ingressu in Angliam, cum quis periculis carcenum diuina benignitate superatus in tutum cœperit, non possunt confessum suppeditari à Superioribus omnia

nia quæ cuipiam videbuntur necessaria ad vestitum, ad victum, ad iter, ad habitationem; Tum quando vt feret occasio prouisum vobis de his fuerit, quoties accidet vt loci temperies, vt cibus, vt potus, vt cubiculum, vt personæ non sint vsquequaque constitutioni corporis aut animi vestri contentanea? Videbitur deinde sibi aliquis solitariè degere, neque fructu pro voto ac lpe concepta de proximis potiri: Alius neque libros, neque tempus ad studia, vt optat, prosequenda, vel ad tempus ipsum fallendum fortietur. Hic meminiſle quicunque debet le viii. um præstare, & virum Societatis, Cuius est sub nomine Christi Ielu & Crucis vexillo militare; & quod de Sancta Cecilia canit Ecclesia, Deo Domino nostro tanquam apis argumentosa deteruire, quæ & de leonibus qui videbuntur fortasse esse in via, Agnos faciat, & mel profetus & consolationis spirituſis ex ipsis carduis & arduis petris fugat; Non facile conqueri, non remedium omne in loci permutatione ponere, sed per patientiam & consolationem scripturarum spem habere. In baculo meo, inquit, Iacob, transfui Iordanem istum & nunc cum duabus turmis regredior. Quid illas peperit? Viginti annis fui tecum (verba sunt eiusdem ad Laban) die, notwithstanding, utrigebar & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis meis; immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Quo prouentu? Afflictionem meam, & laborem manuum mearum, respexit Dominus. Ita est, Patres mei, Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Nolite itaque (vt cum Apostolo prosequar) amittere confidentiam vestram qua magnam habet renumerationem. Adhuc enim modicum aliquantulum (breuis est enim hæc omnis vita) qui venturus est ad immensa vobis largienda præmia veniet & non tardabit; Iustus autem meus ex fide vivit. Illud autem quam dutum? Quod si substraxerit se aliquis per incredulitatem, diffidentiam, pusillanimitatem, non placebit anima mea: Vos autem non estis subtractionis filij in perditionem, sed fidei in acquisitionem anime. Tentat vos Dominus Deus vester (vt est apud Moylen.) ut palam fiat utrum diligatis eum, an non, ex toto corde & ex tota anima vestra. Si vitam, si corporis totius, si membris cuiusvis sanitatem, si commodam habitationem, si studia, si labores, si fructum, si otium, si quidvis desique aliud quod arrideat pro eius voluntate veraciter ponere staruistis, & (quod pro exiguo stipendio faciunt milites seculi) nulla occasione de statione deeedere, priusquam idem ille qui vos in ea per manus Superioris collocauit inde auocet Deus, hæc sunt veri amoris argumenta; hæc sincera præludia ad futuros carceres quos expectatis, ad tormenta, ad mortem, vitam quam non potestis totam simul, per partes deponere, quem sanguinem ruptis vetis non datur effundere, in ipsis venis, si necesse sit, prodigere. Non quod velim vos omnem curam abidere, & proponendi quæ solaris futura existimabitis, sed nimiam impotentiamque solicitudinem praecidere, quam Constitutiones longissime esse volunt ab unoquoque Nostrum, cum ita mōtent. "Si experimento compertetur aliquis ferre non posse aliquid regionis cœlum, & male habere concil-

Rō. 15.4.

Ge. 32.10.

Ge. 31.38.

Heb. 10.36

Vid. Cor.

tel. hic.

Deut. 13.3

Conf. p. 3.

1635.

nenter cerneretur ; Superiori considerandum relinquitur, num ille migrare alio debet, vbi melius habens corpore impensis diuino obsequio vacare possit.

Non erit tamen ipsius infirmi huiusmodi mutationem postulare, nec animi propensionem ad eam ostendere, sed superioris curæ id relinquatur.) Quod ad cætera omnia etiam pertinere facile videtis. Itaque sumite animos quos oportet, & cum iam manum ad Aratum (quod laborem significat) miseritis, nolite relipere retro, sed cum beato Apostolo, *A de qua sunt priora vos extendite, ad destinatum persequimenti, ad brauium superne vocationis Dei in Christo Iesu :* denique hoc sentite quod Perfecti. Ea vero quæ mihi opportuniora videntur tum ad hanc quam dixi animi Magnitudinem & indifferentiam, & reliquas virtutes comparandas, tum, ut uno verbo dicam, ad spiritum Societatis in vobis perpetuo fouendum atque augendum, hæc sunt.

X X V I I. Inprimis quod eodem loco Apostolus monet, *Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sum.* Quoniam enim cum ad gradum Professionis aut alium in Societate admissi sumus videri possumus attigisse metam probationum quæ in eadem Societate tanquam fundamenta iacuntur; Et cum in Angliam mittimur proclive est naturæ corruptæ cogitare iam omnia parta; frequenter sibi quisque reducere in memoriam debebit, & pro certo habere vitam hauc omnem in probatione versari, nec quemquam faciliter coronâ excidere quam qui se magni aliquid in hac palestra adeptum esse, aut omnino se aliquid esse existimet. Et lane si rem aqua lance æstimamus, quando gradum in Societate, vel Missionem, vel munus aliquod consecuti sumus, non perfectionem, sed obligationem eo maiorem ad perfectionem sumus consecuti, quo id munus, vel ille gradus est maius testimonium opinionis & spei quam de nobis habet Societas. Itaque si ab inicio operuit " Constanti animo in eum incumbere in omnem perfectionem nostri Instituti, atque in virtutum solidarum ac perfectiarum & spiritualium rerum studium, & impensis saluti & perfectioni propriarū animarum vacare; tum etiam proximorum; quem conatum, quod studiū, quam constantiam toto deinde vita decursu adhibere conuenit, & de æratio viriū animi & corporis quas impensas facere ut opinioni de nobis conceptæ respondeamus, spem confirmemus, atque adeo quæ à Christo duce fidei nostræ commissa sunt, per desidiam, per incuriam, per negligentiam non perdamus; sed ci per omnia placeamus cui nos probauimus. Id facile perficietis, si (ut regula 26. Missionum admittit) consueta in Collegijs orandi, & examinandæ conscientiæ exercitia non imminuat, atque in summa, regularum Societatis, quantum locus patitur, obseruationem non prætermitatis. Igitur quoniam corum qui in hac nostra Missione versantur, Tria ferme sunt genera, Quorundam qui priuatim sed domi continent, & vix ullam cum proximo conuerstationem habent; aliorum qui toti sunt in itineribus, & diem vacuum raro sortiuntur : Ac denique eorum qui vel recollectioni vel conuerstationi quantū fere volunt & quemadmodum.

Ad perfec-
tionem
conandum

Tria gene-
ra eorum
qui in mis-
sione ver-
santur.

admodum volunt tribuere possunt, omniibus haec regula loquitur. Et quidem
 Primi & Tertiū mox ut stationem antigerint quam Dominus ipſis assignau-
 rit, si rebus suis probè consultum velint, describent sibi accuratam horarum
 omnium distributionem, orationibus studia, studijs conuerlationem, si o-
 casio feret, subiectores, & à conuerlatione ad orationem & studia se rursum
 recipientes. Quod si nulla foris cum proximo, exigua cum ipſis domesticis
 agendi opportunitas datur; si libri ad studiorum varietatem desine, neq; for-
 tasse expedit, aut non suppetat unde sumptus fiat ad multos comparandos,
 hoc iplum, qui deum nouit, in lucro ponet: Quibus enim votis optanda,
 quo affectu amplectenda illa conditio est quæ nos à terrena conuerlatione
 segregat, lociat Angelis? aut quod tedium habere poterit conuictus ille tam
 honorificus, tam heatus? vbi liberum erit solidos dies & noctes partiri in va-
 ria officia & obsequia, non sensus (quod mundanorum est) non etiam usq;
 adeo ipsius intellectus, nè valetudo laedatur, sed affectus, sed voluntatis modò
 cum Deo, prout animus suggestus, colloquendo; modo Patriarcharum spem
 & desideria, Apostolorum zelum & labores, Martyrum tormenta & coro-
 nas, Doctorum illuminationes & laurcas, Confessorum mortificationem
 & perseverantiam, virginum decoram Castitatem admirando, laudando, in
 animo nostro & ipso corpore per imitationem & amorem exprimendo, dicendo
 modò in ista, modo in alia Cœli regione fallendo, S. P. N. Ignatium ali-
 quoisque sequendo, quem audiuimus dicentem, "Heu quam sorbet terra
 cum Cœlum aspicio!) Hic præter meditationem quotidiam & Examina
 & lectionem spiritualem ex Instituto, Tres modi orandi quos S. P. N.
 nos docuit, viu venient; Hic varij modi percurrendi cum fructu Rosarii
 quos nos ipſi alios docemus: Hic tempus abunde sufficiet ut Sacrosanctum
 sacrificium Missæ cum debita præparatione & deuotione celebremus, &
 per otium fruamur optatis amplexibus Christi Iesu. Hic facile recitatitur di-
 uinum officium attente, deuote, & opportuno tempore, & dabitur occasio
 degustandi suavitatem illam quam sensere S. P. N. Ignatius, & B. Aloysius,
 & quam p. m. P. Claudius nobis revocat in memoriam in Epistola hac de
 re conscripta: deniq; iuuabunt etiam alia pietatis exercitia quibus abundant
 libri spirituales quos versatis.

At ista (dicet aliquis) ad propriam perfectionem conferent, in altera par-
 te Instituti quæ salutem & perfectionem proximi impensè promouendam
 spectat, neque minus quam prior me contingit, quid ego reclitus hic facio?
Multum (ut verbis Apostoli utar) *per omnem modum*. Neque enim censem
 dus est nihil agere pro salute & perfectione proximi qui quotidie impensè
 agit cum Deo causam proximi; qui pro Regibus, pro Superioribus, pro pri-
 uatis, pro viuis & defunctis, pro Regnis & ciuitatibus, pro Magistratu &
 plebe comparens coram summo Deo singulorum necessitates prudenter
 expendit, sua ipsius & Ecclesie totius vota ardenter offert, preces fundit,
 ut cunctorum miseratione qui cunctorum gerit providentiam, ipse Deum,

Historiae Provincie Anglicanae.

1639.

in hac sua vniuersali prouidentia imitatus, Deinde Christus Dominus totis triginta annis cui rei incubuit? Nonne aliorum saluti & perfectioni, quam orando, quam exempla recollectionis & aliarum virtutum domesticis & vicinis praebendo? Is iterum, cum à Baptismo Ioannis Spiritu Sancto (pecie columbae in ipsum descendente, & voce delapsa ad eum à magnifica gloria, attentionem vniuersi populi sibi peperisset & admirationem, duxit est ab eodem spiritu in desertum, & erat cum bestijs quadraginta diebus & quadraginta noctibus, ut nemini nostrum quantumuis instrueto à scientia & gratia apud Deum & homines, graue aut insulsum videri possit si quadraginta diebus (diem pro anno computando, ut est apud Ezechielem) ex mandato Superioris, hoc est Dei, sedeat solitarius & tacens, & quasi dormiens super latus Iuum dexterum, in deserto, vel sit cum bestijs; præfertim cum non lateat vos charissimi quia unus dies Christi Domini sicut mille anni ex nostris, & doctissimi cuiusvis & sanctissimi viri non sint (comparati ad meritum Dei ac Domini Mediatoris nostri Christi Iesu,) sicut dies unus. Occurrat hic vobis Martyr Ignatius ista de seipso narrans "De Syria vñq; Romam pugno ad bestias in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decem Leopardis, hoc est, militibus qui me custodiunt, quibus & cum bene feceris peiores fiunt: Iniquitas autem eorum mea & trina est, sed non idcirco iustificatus sum,) sic & nos, dilectissimi Patres, incipimus Christi esse discipuli, nihil de his quæ videntur desiderantes, sed quandoquidem ita voluit Deus, ruades & hebetes & disciplinæ incapaces, & ingratos, & in vicijs senectentes, & pauperum turbam, & omnium solitudinem, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non facta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiae a dextris & a finistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, vt seductores & veraces supponentes, Iecum Christum in omnibus & per omnia certissime inueniemus, qui replebit in bonis desiderium nostrum, & coronabit nos in misericordia & miserationibus.

2.Cot.6.6.

Ps.102.4.

De studijs.

Constit. p.4
c. 6.3.7.

XXVIII. Quod ad studia attinet, libri pauci & boni nemini deesse possunt; & certè vt singulis annis unum aliquem diligenter percurrentis (vt desit pecunia) non deerit vicini alicuius caritas qui vobis librum interim mutuo det; quanquam obliuisci non oporteat desiderium complures libros coemendi, vel etiam euoluendi, persæpe esse inutile; Sanctus Pater No-

ster animaduertit perturbari studia cum quis uno tempore varia conjectatur;

& vñusquisque studere debet medioeritati quam innuunt Constitutiones, cum libros cuique permittunt qui necessarij sunt. Necesarij autem videntur Sacra Scriptura cum aliquo Commentario, vita Sanctorum, Cursus aliquis Theologiae, saltem Moralis, tractatus de Controversijs fidei, & Catechista, Historia, & subinde aliquis è Sanctis Patribus. Memini P. Guilielmum Westonum. b.m. cum captus teneretur, neque concederetur ei præter Sacram Scripturam alio libro vti, totam memoriam commendasse non posse tendo

16350

pænitendo labore. Et vero quantus illa thesaurus sit ad omnem suæ orandi, siue conuerandi occasionem is solus nouit qui paulo attentius, exhibito magistro Deo, eam per singula capita euoluerit, lenius quos potuerit literales, morales, mysticos, cum omni humilitate eruendo, & ad praxim quotidianam referendo. Quis deinde fructus, quæ voluptas in vitis Sanctorum, vel quorum scriptura meminit, vel aliorum? quorum enarratis rebus gestis, si qua re alia, mirificè capiuntur omnium hominum animi, & ad virtutem informantur. Denique unusquisque pro ingenio suo & loci natura in quo habitat, eum delectum librorū facere conetur quo & paupertati consular, & tēpus utiliter terat, & non temere perdat quod multis annis in Collegijs peperit. Procul autem sit ab unoquoq; vestrum bonas horas insumere friuolis quibusdam & de triuio venientibus libris, vel compositis ad aures vulgi inspiciendis fabulis.

Quibus liberum erit cum proximo quando volunt, & quantum volunt
conuerlari, ijs non minus necessaria est certa horarum distributio ne sint ni-
mium effusi, quam prioribus ut auerterant tedium. Itaque illam quamprimum
describent, & constanter obseruabunt. Et quamuis pro varietate circumstan-
tiarum variari posset aliquando in quib[us]dam, præcipua tamen capita, quæ
horam surgendi, orationem matutinam, lectionem spiritualem, litanias, Ex-
anima, & tempus somni continent, vix unquam & difficultimè infringi per-
mittent; Aliud enim aliud trahit, & nisi nostrâ constantiâ figamus metam
aliorum non necessariæ importunitati, & tanquam de vice spuria vitulam,
quæ radices altas nunquam agunt, præcidamus, fructus perit, & datur aditus
negotijis quæ nihilo meliora sunt otio, quod merito S. P. N. malorum om-
nium originem appellat. Venerabuntur ex aduerso seculares hominem
temporis audum, cuius præclaram oeconomiam cum in vobis, quod facile
fiet, animaduerterint, id lucrabimini quod regula 15. Missionum in omni no-
stra conuerlatione exoptat, vt iuxta Charitatis regulam (quæ haud dubie
nobis ipsis præcipue in uigilandum docet) nonnunquam ingenio eorum ini-
tio vos attingerentes, quatenus ratio & virtus feret, ad id tandem eos cura
Dei gratia perducatis quod illis in Dominom agis conferre vos ipsi iudicabitis;
& libertate illa potiemini de qua gloriatur Apostolus, Sed ego sub nullius redi-
gar potestare.

De Converſatione

XXIX. Consilium deinde Christi Domini sequentes, *In quamcumq[ue] domum intraueritis ibi manete, & inde ne exeatis. Et quod alio loco ait, Nolite transire de domo in domum, sed in eadem domo manete, edentes & bibentes que apud illos sunt*, vt Constantiae simul & Temperantiae præceptum accipite. Turpe est viro Religioso cursitare plusquam necesse est; neque domi posse confistere, & cui ieiunium deberet esse cibus, de ciborum gustu & de condimentis agere Censorem, vel se ostendere sollicitum, *Nali*, inquit A*m*postolus, *cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est*: quod huc etiam conuenit. Quo enim animo accipient seculates, si qui mundum nos abieciisse profitemur, & quorum (secundum regulam nostram quam forfalle eorum

J. CORNELL

12.

De nou
l'euiter cito
cumscur-
sando.

Qqq

1693.

1.Tim.5.8

aliqui videunt) maius & impensius studium esse debet querere maiorem nostri ipsius abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad fieri posset, mortificationem, habentes alimenta & quibus tegamur, non sumus contenti, quibus domestici, nobis forte in seculo meliores, sunt contenti, sed queramus in cibis, in cubiculis, in vestibus, in ceteris huius mundi rebus & reculis, sumptum, inanem speciem, oblectationem. Superfluum etiam existimare debet, & otiosum quidquid in itineribus non necessarijs infunditur, s^epe etiam datur ansa non parua suspicandi nos *domesticorum curam non habere*, (quod graui censura notat Apostolus in Videlis, & Chrysostomus ad omnes extendit.) Itaque scire non nisi vocati prodeant, & cum ab ipsis domesticis sponte offerentibus intellexerint hoc illis non fore ingratum. Neque moueat quemquam ille scrupulus, ne omnium de quibus inaudierit sit ipse rationem Deo redditurus, sed consulat Superiorum, & sciat omnia tempus habere. Cum odorem virtutum, in primis vero assiduitatis in oratione, in studijs, in mortificatione passionum domini sparserimus, ab omnibus expetemur: Virtus nunquam diu tota latuit. *Christus ingressus dominum, neminem voluit scire, & non potuit latere:* fietque præterea ut auctoritate ex virtute parta plus uno verbo efficiatis, quam infinitis sermonibus temere circumcursantes.

Morci. 7.
24.

Qui denique totos dies & annos sunt in itineribus, vel sunt ita necessarijs negotijs distenti, *vt nec spatium manducandi habeant*, his præ ceteris cura esse debet hora somni atq; surgendi, vt noctu ad Examen, mane ad orationem integrè praefstandam tempus sit, & si fieri possit, etiam horas recitent antequam vacer domesticis ipsos interpellare. Periculosa res est tempus somno & negotijs extrahere, & existimare deinde satistescisse le instituto si in itinere aboluant meditationem. Abundè nobiscum agitur si in medijs campis, circumstrepentibus vndeque omnis generis hominibus & rebus, ardente sole, vento & pluvia ingruente, corpore & capite fatigato, præsentia Dei omnia spectantis & iudicantis, vel Christi Iesu intus in corde vni & cuiusque habitanus meminimus, & aspirationes ex psalmis vel aliunde nobis familiares in Deum & Sanctos dirigere possimus (quæ genera exercitorum in promptu esse debent omnibus qui in hac missione versantur) Sed vnde has guttas, velhos aquæ dulcis rios hauriemus nisi ex sedato fonte orationis?

Examina facilius sicut in iuncture; quæ nec ij qui sunt affixi cubiculo debent committere tanquam ratus necessaria, cum in Collegijs & in ipsis Spiritualibus Exercitijs ab omnibus exigantur, & præter examen cogitationum & actionum singularium, tum etiam mediorum quibus illæ perficiantur, continent quatuor actus, quibus nescio an sublimiores, vel utiliores elicere quoqua possint. Ijs vero qui conuersationi multæ sunt dediti quam sit duplex Examen Conscientie utile & omnino necessarium, praxis S.P.N. Ignatij latis ostendit, qui in singulas horas solebat à scipio exigere rationem; & p.m. Pater Claudio Aquarius monet, cum neque ab inserviis ea prætermittit voluerit.

mo-

XXX. Ut autem illa etiam breuiter ad certa Capita referam quæ modum conuersandi cum proximo continent: Is esse debet qui Castitati, de castitate qui paupertati, qui Obedientiæ, qui denique Nomini Societatis sit consentaneus. Optarem itaque vnumquemque non paucas horas per interualla tribuere dignitati virtutis Castitatis serio perpendendæ: Quam sit illa Deo, B. Virginis, Angelis, Sanctis omnibus grata ut est certe simillima; quam Sacerdotum noui Testamenti officio congrua; quam Humanitati Christi Domini in Sanctissimo Sacramento amplectendæ propria, quam vulgo admiranda; quam incorruptioni ad quam anhelamus vicina; quam immortalis sit eius memoria apud Deum & homines; Hanc si amauimus, si ut sponsam, & in ea Christum Dominum nobis intimo affectu coniunximus, facile erit portas sensuum, oculorum præcipue, aurium & linguae ab omni inordinatione custodire: sine qua Custodia flos & decor Castitatis euanelicit: Facile, ut ea quæ Religiosos decet grauitas & modestia retineatur, nemo alium etiam iocotangeret; Quod si obseruandum est diligenter inter Nostros, quanto magis erga seculares omnes viros, mulieres, pueros & facilè denique omnem particularē affectum erga quoluis præcidemus, à quo (si vel tantillum admittatur) ingens periculum Castitati creetur necesse est. Quare reuocandum sæpe in memoriam, & praxi quotidiana usurpandum monitum illud P. Claudi⁹ Aquatiu⁹, "si peculiari aliquo affectu etiam naturali, & veluti sympathia, affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communis tantum caritate illum amplecti: Vix enim dici potest quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, declationum, suspicionum, inimicitiarum, conventiculorum, munusculorum, & similiū ex singulari, & extraordinaria communicatione oriuntur: & infra: "non est dubium quin temptationibus contra Castitatem tales infirmi frequenter pulsantur, licet interdum attendere vel dissimulent, vel negligant; sed morbi ipsius periculum, & lapsum grauitas & ignominia & pleraque alia ad medicinam extimulant.

Ind. c. 8:
99.

Paupertatem vobis cordie & monstrabitis in conuersatione cum domini Pauperem & externis, si non verbo solo, sed facta ipso curetis intelligentem vos tate. gratis dare quæ gratis accepistis; si pauperum & tenuiorum præcipuum curam habeatis; si libenter eos aditis; si ut monent Constitutiones, suis temporibus paupertatis effectus aliquos experimini, simplicibus utendo, quantum loci ratio patitur, & amore pauperis Christi gaudendo cum in victus, vestitus, & lecti ratione, ea quæ vilissima sunt domi vel foris vobis fortasse tribuentur. Quomodo enim diligere dicendum est Paupertatem, qui ea quæ pauperum sunt propria auerterat? Denique quod in instructione antiqua pro renovatione spiritus præscribitur, & repetitum in Monitis generalibus est diligenter notandum, "Nostris iter agentibus (de quorum numero nemo qui in Missione versatur se potest eximere) ut de necessario viatico debita cum caritate prouidendum est, ita nulla ratione permittendum ut pecunia illa

Qqq 2

1635.

De Obedientia.

Io. 15. 16

illis detur ad superflua coëmenda & quæ Religiosæ paupertati minimè congruunt.) Inuigilet igitur quisque sibi, & rationes ad hanc normam reducat ne à necessarijs ad superflua, à superfluis ad vana dilabatur.

Viuets deinde ex lege Obedientiæ si præter ea quæ initio dixi de Indifferentia, quem nuncium primum accipietis à Superiore de lede hac vel illa ad Dei gloriam tuenda, cum tanquam cælitus missum veneremini; neq; deinde loci aut personarum ingenio, vel fructus Ipse aut desperatione vieti, aliò cogitationes vestras abripi patiamini, quam ad illa verba Christi Iesu *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat, ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo der vobis.* Cum enim penitus animis vestris insederit, id quod res est, fructum omnem actionum vestrarum pendere ab eo qui vos elegit & posuit, non erit difficile tum vos iplos Dei voluntati in omnibus conformare (qui in perfectione nostra & aliorum saepe vitetur medijs quæ nobis fortasse videntur non vñque adeo illò pertinere, sunt tamē accommoda ad fines ipsi notos) tum paruulos si qui motus emergant tertere, & allidere ad hanc petram Apostolici exempli: tum eandem animi æquitatem & conformationem in ijs conscruarè quibuscum vos continget degere, quod in hac Missione est sanè præcipuum. Ut quemadmodum nubes vi ventorum in hanc vel illam regionem distribuuntur à Deo prout ipsi visum fuerit, Ita & vos sine magna vestri ipsius aut aliorum difficultate possitis vel diutius loco retineri, vel citius aliò transferri prout communis boni intuitu, vel particularis aliquius consolationis gratia necessarium iudicauerint Superiores, quibus vniuersalibus haec prouidentia à Deo commissa est.

isti
De animi
imitatio;

Luc. 9.

XXXI. Iam vero nomen Societatis quod à Christo Iesu acceptum, nos eidem Christo socios in hac Messe animarum adscriptos esse docet, quam in animo virtutum omnium copiam, in moribus probitatem, in ipso deinde corpore quam decentem compositionem indicit vniuersis si pares esse volumus muneri quod sustinemus? Quibus etsi instructos vos esse non dubito, & infinitum esset singula commemorare, illud tamen quod huius loci proprium esse videtur non possum prætermittere; ut quoniam cum Christo iugum vos trahere profitemini, eundem quotidie vobis proponatis ob oculos tanquam lateri vestro adhaerentem, voce, oculis, animo, gestu ipso corporis clamantem *discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Atque ut ab huius ejusdem exemplō non discedam, licet facta sit quodammodo species etiam *vultus* vestri, ut quandam Christi Domini, altera, *vestitus albus & refulgens*; quam habitu corporis non potestis semper præferre, animo teneat humilitatem, colite mansuetudinem, usurpate mortificationem. Christus in illa ipsa Majestate libenter audiebat Moysē & Eliam dicentes excessum eius quem compleetus erat in Hierusalem. Ipse cùm priuatim ageret cum suis quam facilis, quam mitis, quam ab omni fastu & asperitate alienus! Huius Socios vos esse recolite: *discite à Christo, si necesse sit vobis aliquando ad speciem*

1635.

speciem extento collo & composito gradu incedere. (quod merito virtus
vertitur nisi cum necesse est) non tamen alta sapere, sed humilibus conser-
tire; Si ambulandum fortasse sit in magnis, non exaltare animam vestram,
sed eum imitari qui exaltatus à terra omnia traxit ad leplum; quam Exalta-
tionem certe Iudæi ipsi inter pretati sunt summam esse humilationem. Hic
amus est Pilatoris clâ cooperatus; etca vermis est, ut cultus corporis; ha-
mus manuetudo & humilitas; quod mirum videri posset nisi Apostolus 2.Cor 9.27
nos doceat hanc esse viam homines capiendo Neminem laesimus, neminem
corrupimus, neminem circumuenimus. Ecce seruus meus (inquit Esaias de Es. 41.1.
Christo loquens) suscipiam eum, Electus meus, complacuit sibi in illo anima
mea; dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet. Quis est iste
spiritus tam potens, tam fecundus? nisi is quem idem Elalias, & vna Mat-
thæus pronunciant. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in
plateis vocem eius; Arundinem quassatam non confringet, & linum fumi-
gans non extinguet; non erit tristis, neque turbulentus; donec ponat iu terra
iudicium, & legem eius Insula expectabunt. Pluribus consolationi
meæ vobiscum, Patres dilectissimi, indulgentem dies deficeret: Cum co-
dem Christo humilitatis Magistro, vos allo quor, Si hac scitis, beati eritis si
feceritis ea.

Vno cum
Deo.

X X X I I . Atque ut tandem ad finem vergat Epistola, & paucis
omnia comprehendam, verba illa atque etiam sensum ipsum Sancti P. N. Conſt. p.
Ignatij in verbis latentem, omnibus alte insidere percupio, "Ad conſerua-
tionem & incrementum non ſolum corporis, id est, eorum quæ externa
ſunt, ſed etiam Spiritus Societatis, atque ad affectionem finis quem ſibi pro-
ponit auxiliij animarum ad ultimum & ſupernaturalem ſuum fine in conſe-
quendum, media illa quæ cum Deo Instrumentum coniungunt, ac diſpo-
nunt ut à diuina manu gubernetur, efficaciora ſunt, quam quæ illud diſpo-
nunt erga homines; huiusmodi eſt probitas & virtus, & præcipue Charitas
& pura Intentio diuini ſeruitij, & familiaritas cum Deo in ſpiritualibus de-
votionis exercitijs, & zelus ſincerus animarum ad gloriam eius qui eas crea-
uit alio emolumento poſthabito.) Itaque quamuis cum in Angliam accerſi-
mur videmur vocari ad Actionem, præcipua tamen huius Actionis pars eſt
ipsa Contemplatio, ſine qua non perfunctoriè, non curſim tanquam ad alia
properantes, ſed ſedulò peracta, frigeat omnis Actio necelle eſt & tan-
quam à fonte præciuſ ſiuſ ſenſim arēſcat; quo fit ut multis annis ad ſpecieſ
ſtudioſe omnia agamus, nihil tamen in nobis ipſis vel in alijs magnopere
perficiamus; ut non immerito Præpoſiti ac Rectores, ſtatiū initio regula-
rum quæ ad ipſos pertinent, moneantur "Primam officij ſui curam in eo po-
ſitam eſte, ut Oratione & Sanctis desiderijs totam domum velut humeris
ſuis ſuſtineant, & quæcumque in ijs quibus prælunt optare debent, in lepſis
præſtare ſtudeant.) Quæ vobis, Patres mei, eo maiori ratione dicta eſte ex-
iſtimare debetis, quo veſtris humeris non ea ſola domus in qua ſinguli ha-
bitatis

1635.

De hora
Considerationis.

bitatis incumbit, sed Missio hæc vniuersa, cuius partem laboribus, at vero integrum orationibus apud Deum procutandam fulcepistis. Quod cum ita sit, illud etiam diligentiam vestram excitare atque acuere debebit, quod in Collegijs multa adiumenta suppetant ad vos officij vestri commonefacientes: In Missione ista quisque sibi ipsi quodammodo Rector constitutus est & minister, & Praefectus spiritus, & visitator, & excitator, & Monitor, quæ officia singula nisi singuli accuratè praefteris quam facile deperibit tempus, & cum tempore occasio omnis profectus! Itaque mihi saepius in mentem venit quod superioribus localibus præscribitur de Hora Considerationi quotidie vel alternis diebus impendenda, id vobis omnibus tanquam apprimè necessarium commendare, ut saltem alterius septimanis, vel singulis mensibus horam unam huic curæ leponatis, atque in ea vobiscum & cum Deo attente consideretis quomodo in primis se habeat status animæ vestræ, tum etiam aliorum quibuscum verlamini; quid impedimenti interueniat & distractio- nis; quibus remedij videntur censeatis. Vnumquemque enim vestrum posuerunt Custodem in vineis, non in una tantum (quod eorum est qui toti sunt in Contemplatione,) sed in multis vineis, quarum præcipua est illa animæ vestræ, tum deinde aliorum. Nam vero Custodis esse licet non solum fures arcere, & vulpeculas capere ne vineas demoliantur, sed vites singulas sigillatim visitare, putare, ab ardore nimio vel humore defendere, & si quæ alia sunt ad vineæ culturam necessaria, fructuumque incrementum sollicitè procurare, quod quâ ratione alia sperare potestis vos diligentius praestituros quam si singula frequenter perlustraretis? Sed quoniam quo longius in oratione progredior eò plura occurunt dicenda de dignitate, de onere, de solitudine etiam quam quisque de se & alijs habere debet in hac nostra Missione, uno verbo omnia me comprehendisse existimabo, cum id quod à Christo Domino mihi ante alios dictum esse satis video vobis omnibus dixerim *vigilate*. Sic enim & Custodis attenti, & fidelis servi, & prudentis Virginis, & villici non dissipantis, & amantis sponsæ, & filij facientis voluntatem Patris munera perficiens, quæ omnia singulis incumbunt; post quos labores fideliter exactos intrabis in gaudium Domini; quod omnibus exopto, & me Sanctis sacrificijs & precibus ex animo commando.

Quid in
haec tota
Historia
observan-
dum.
Ruff. inHist. Na-
zian. or.
de Basilio.
Hist. Trip.
i. 6. c. 2.
vita. vii.
cen.

XXXIII. Hæc sunt quæ verbo & exemplo tradita reperi ab al- terius saeculi Anno octogesimo ad huius trigesimum quintum quæ quidem ad nostram Societatem pertinent, nam vniuersam historiam persecutionis complecti mei non erat instituti, & esset infinitum: multa etiam excidisse necesse est quæ nostra sunt, vt initio adnotauit. Illud vero in primis in hac to- ta Historia animaduertendum venit, Quemadmodum olim Arrianus mag- num Athanasium, Valens Basilium, Julianus Apostata Clerum vniuersum, Wandali Catholicos in Africa, Theodora Syluerium Pontificem in Italia Religionis quidem causâ persecuti sunt, cum essent ipsi heretici, varia tamen his

his crimina affingentes, illi Nec nonsantie, huic incontinentia, alijs seditionis concitatæ, aut secretae cum hostibus per literas communicationis, vt siam ipsi dissimularent iniuria turpitudinem, populum in Sanctos inculpatosque viros inuidiâ fitorum scelerum inflammarent; cundem proflus modum tenuisse hos nostros Religionis deformatores, Magistratum, inquam, Angliae Hæreticum. Lege primum sanxerunt præcipios Catholicae Religionis Actus in Lætæ Majestatis criminibus esse ponendos (vt sacræ Ordinibus ritu Catholico fuisse inauguratum & in Angliam reuertisse, vt Sacerdotem domo recipisse, vt ab hæresi vel absoluisse, vel esse abolitum, vt sua siue cum Romana Ecclesia reconciliationem, & Pontificem summum agnouisse cum potestate Primatem) Tum si quem reum horum cuiuslibet peregrissent, id non simpliciter in Accusationis forma delibebant, sed adiunctis seditionis, & turbatæ pacis publicæ vocabulis, criminibusque, vt quoniam etiam post sanctitas fædum videbatur his solis de causis quemquam appellare, (quando Sacerdotes Catholici vbiq; terratum esent in honore & veneratione, & nemò sit qui à peccatis absolui non desideret, aut Pontificem non agnoscat Superiorem) miscendarum rerum & turbulentæ nominibus intertextis, populi cogitationem auerterent à vera Religionis solaque Causâ; Sæpe etiam machinaræ Regum necis insimulabant, cum neque testes subornati id possent, neque vel ent disertis verbis affirmare, & qui accusabantur conspirasse nunquam se antea vidissent quam simul in iudicium producerentur; Atrocia vero hæc crimina ferè semper dilui condonarique potuissent uno ingressu hæretici templi, vna cum hæretico Ministro conferendi causa congressione. Quis autem seditionis nebulo, aut cruentus sicarius (quales apud vulgus fingunt esse Sacerdotes) ullibi gemitum tam facilem obtinet condonationem? Iam verò Regibus quoniam de fidelitate suspicionem faciebant, tum Elizabethâ, tum Iacobo & Carolo regnantiibus; Quis Carolo Regi in ea necessitate fidelior in quam postremis regni annis coniectus est, quam fuere Catholici? qui aut omnes sunt illum secuti, aut quia coronæ hostibus non adhaesere, vexati, reipla commonstrantes cum Iustiurandum (quod vocant fidelitatis) tam constanter respuerunt non fuisse illud Infidelitatis argumentum, sed Religionis, quando ijdem qui fortunis omnibus & gratiâ excidere maluerunt quam id iustiurandum narrare, fortunas omnes vitamque eidem Regi tuendo conseruandoque profuderant. Quo in obsequio fuere etiam Sacerdotes complures, non minus alas ad Ius Regium retinendum quam si à tot retro regibus noni Cæceres, non tormenta, non Cruces paratae essent, sed permagna munera beneficia, atque amplissima præmia.

XXXIV. Ere autem fuit hæreticorum istorum neminem palam plectere solius Catholicæ Regionis causâ, tum nè Catholicos undeque hereticoque Principes irritarent; tum quia nulla lege antiqua iure agere potuissent, Nimis etiam fuisse absurdum & absolum id criminis perpetuò veniret quod Sanctorissimis viris toto orbe terrarum in fide est & vnu quotidiano; ac deinde

1635.

câdem viâ quâ fidem moreisque Catholicos destruere meditabantur, auxiliari firmarentq; : Ut enim ex Tertulliano Iacobus etiam Rex notauit, *sanguis Martyrum semen est Ecclesia*, suspiciuntque etiam Heterodoxi Sacerdotum in patiendo fiduciam atque constantiam; & arguunt, esse in ea Religione quidpiam quod non sit omnibus obvium, æquabilitatem tamen animi tam magnam alacritatemque ingerit profitentibus, ut mortem in votis potius habeant, quam refugiant; Fucum igitur facere oportuit, & figmentum aliquod prætexere crudelitati, ad dubitationem animis imbecilium ingenendam, Martyrij gloriam obscurandam. Cumque ipsi met calumniarentur Catholicam cò quod liberum non relinquat cuique opinari quod libet, sed sectas damnet coneturque extinguere, ipsi (vt loquitur Apostolus) *in quo iudicant alterum, seipso condemnarent, eadem agentes que iudicant,* si extra Religionem aliud aliquid non prætenderent perlectioni. Quanquam ipsa eorum interrogata manifestum faciunt non de rebellione, sed de Religione esse solitudinem: Ita enim querunt; vbi & quando Missæ Sacrificium obtulerint? quorum Confessiones exceperint, & de quibus? An Sacerdotes omnino sint, & vbi, aut à quibus ordinati? Et cum nulla facta probare possunt regno Principiū noxia, ad cogitationes periculandas conuersi, quid de aliorum factis censem, interrogant; aut quid ipsi certis evenient facturos se esse iudicant? quid de Pontificis summi potestate? quid de Pij quinti bulla Elizabethæ execratoria? Speciem quandam offensionis in Principem exprimere conantes, vbi offensionem nullam reperiunt: finem deinde rogant cur ingressi sint Angliam? quem cum cum esse dixerint qui certè est, Ad Insulam, videlicet, reducendam in pristinam viam Religionis per consueta prædicationis, & Sacramentorum remedia, idque constanter asseruerant, inter tormentorum cruciatus, ipsaisque mortis fauces hunc ipsum finem, conatumque detorquent ad voluntatem seducendi subditos à debita magistratui obedientia, licet illi ipsi necis atque cruciatuum administrati contrarium sciant; & non semel, vt dictum est, Elizabetha ostendit id se non credere, quidquid cæteri de conßpirationibus, & meditata principum nece suggererent. Quæ opinio Innocentia cum per plurimum oratione vagatur, nouo more, nouoque inuento, præconis voce per compita declarari curarunt Sacerdotes legitimè esse accusatos, iudicatos, condemnatos, fidem Reginæ suamque ea in re oppignerantes: sed vt *is qui se prius quam culpetur excusat culpe facit suspicionem*, ita hi quo le præter morem iustos deprædicauit, cò magis opinione excidere iustitiae, Martyrumque causam fecere illustriorem, nemine prudentiorum dubitante quin harum perpeccioñum esset tota causa Religio: Quæ quoniam (vt Christus Dominus docet), separat frequenter hominem aduersus Patrem suum, *¶* filium aduersus matrem suam, *¶* marum aduersus socrum suum, *¶* inimici hominis domestici eius, & pacem tollit quam ipse non venit mittere in terram, sed gladium, ideo qui Gladium hunc pacifice, & sine turbis proposuere, pacis perturbatores audiunt apud illos.

Matth.10.
35:

illos qui pacem suam ponunt in tuenda secessione quam fecerunt à recta si-
de rectisque Ecclesiae Catholicæ moribus , & viam pacis (ut est apud
Esaiam Prophetam) nescierunt.

Stantibus
legibus et
semper
se cuius
ansam per.
sequendi &
vexandi.
2. Cor. 1t:
23.

X X V . Alterum est ad quod animum aduertere pretium operæ fuerit; Non cùdem semper violentiâ laevitum esse in Sacerdotes & Catholicos. Vt enim primis Ecclesiæ Christianæ temporibus fuere Imperatores & Iudices alij alijs laeviores , alij deinde mitiores ; ita Elizabethâ regnante , cum Apostolo meritò gloriari poterant orthodoxi in laboribus suis se pluri-
mis , in Carceribus abundantius , in plagiis supra modum , in mortibus fre-
quentius : Feruebat enim (ut in initijs pleraque) hæresis , recenti odio inci-
tata Mariae Reginæ quæ omni conatu adlaborauerat labefactatam Henrici & Edwardi temporibus Catholicam fidem instaurare ; tum etiam perluasio-
ne posse se vi & metu animos Catholicorum frangere , Sacerdotes ab ins-
tituto arcere. Mitius aliquanto egere Iacobus & Carolus si languine in spectes ,
quanquam & sub istis violenter nostris septem vita erepta est , & alijs pluri-
bus ; Catholici in fortunis grauiora perpessi sunt quam sub Elizabetha. Le-
gibus etiam (quas octauo libro recensui.) vim suam obtinentibus liberum
erat Iudicibus , quoties vellent , his contra quoluis agere , neque facile Reges quemquam qui in iudicium vocatus esset eximebant , cùm palam
refragari legibus , & Catholicis indulgere è re sua esse non iudicarent ; aliquot
Exempla
Crudelita-
tis in Ca-
tholicos.
Richardus
Hurst:
Hinc Edmundus Arosmithæus Iudicis potius immanitate sublatus est
quam Regis voluntate. Et postero die Catholicus alter pater familiæ ; per
causam quidem interficti apparitoris , quem nè tetigerat quidem , fugerat e-
tiam nè ab eo Religionis causâ in sequente teneretur : Apparitorem hero im-
minentem famuli infectati sunt ; is fuga sibi consulens cecidit , & ex fractâ
sibi ex casu tibiâ putrescente moritur. Id testibus probatum est , & ipsius met
morientis iureiurando. Iudex tamen in vincula coniectum Catholicum ne-
cis peregit reum , & iussit plecti. Pridie quâ supplicio afficeretur , pedibus
prehensu raptarunt ad fanum hæreticorum , capite ad terram totiès impin-
genti , ut detritos allusione crines sublequens populus colligeret. In fano pro-
nus iacuit digitis in aures immisis garrientè è suggesto Ministellu auerstatus.
Oblata est ei deinde vita , si vel iutare in verba solenia , vel fana adire velle ;
vtrumq; constanter recusans , & afferens se mille mortes pati velle potius , pe-
pendit , cotnes haud dubiè illi in gloria qui pridie passus fuerat Arosmithæo.

X X VI . Memorabilectiam est illud quod noster Percæus scrip- Marmedæ
tum reliquit in aduersarijs de Marmeduca Bowes. Hic eti fortunarum ser- cas Bovvæs
uandarum causâ Protestantium ritus frequentabat , habebat vxorem liberof-
que Catholicos , & ad hos erudiendos paedagogum domi Acatholicum (Ca-
tholico enim vti per leges non licebat) Vxor in iudicium ea causa vocatur
quod Sacerdotes domo recipere soueretque : Maritus pro vxore deprecatu-
rus sibi se comitio ; rogat Iudices sui militeri velint & vxoris , neque legum
penas exigere ; esse se fidelem subditum ; nihil domi agi quod petnicio sum
fit;

1635.

fit; venire quidem aliquando notos quoddam ad uxorem viros, non tamen existimare le tales eos esse quales dicuntur esse. Aderat Pædagogus cum haec diceret, & exclamat, probè nosse herum qui illi sint, cum eis omnem honorem exhibeat, & præ alijs in mensa, & extra mensam locet veneracionis causâ loco honestiore. Iudex accusationem conscribi confessim mandat de Marmeduca Sacerdotum receptore. Ille in genua prouolutus orat, obiecatur, flagitat, lachrymatur, testes appellat circumstantes omnes qui cum quor Hebdomadis ritus communes frequentantem haud dubie viderant. Nihil proficit; amandatur in vincula. Ingredieus carcerem, conspecta Catholicâ sibi notâquam ibi detinebatur, Heu, inquit, domina, En ego tuæ Religionis causâ ducor, cum Religionem illam haud hæc tenus sim amplexus! Intellexit sapiens mulier quid factò opus esset; procurauit illi congressum Sacerdotis; Ecclesiæ conciliatus & postridie plexus, sidera opinato citius, & illustri cum corona transcendit.

XXXVII. Celebris est actio Richardi Martini Iudicis quam Ioanni Rigbeyo intendit. Hic bono loco natus in famulatum se dederat viduæ Catholicæ; Hæc citata ut in Comitio de Religione responsura compareret, mitit Ioannem ut se ægritudinis causâ excusat, præstito de rei veritate iureiurando. Cui Iudex, quis tu es qui audes pro Papista iurare? & Ioánes, "sum utique homo, & conditione famulus.) At præterea quid, reponit Iudex; Papista, an ex Protestantibus aut Puritanis quispiam, cuiususcumdem Religionis? Vis tempora nostra frequentare? "Nequamquam.) Ita sanè existimabam; Papista es, & quiduis poteris iurare, habes enim Sacerdotem semper ad manum quite absoluat. "Ego vero (ait Ioannes) non soleo iurare; neque habeo Sacerdotem qui me absoluat.) Tum rursus rogatus de Tempis & communione. "Aliquot sunt, inquit, anni ex quo ritibus vestris non interfui, neque volo illis interessere, ad Cenam vestram nunquam accessi, neque accedam inquam, scio enim non esse Sacramentum; sum Catholicus? Credo quod uniuersitas credit Ecclesia.) Fuit sine semper Catholicus? Non semper; inter Catholicos tamen educatus; cumq; ad statem peruenisse aliquanto maiorem intellexi illam in quam deviaram viam non esse eam quâ ad salutem perueniretur.) Vis iurare Reginam esse Caput Ecclesiæ? Tum Ioannes, scio quò tendat hæc quæstio; multis sunt quos illa perplexos reddidit; Ego certè non iurabo.) Nos omnes iurauimus, si tu reculas, proditoris es reus, & læsa Majestatis. "Ego vero, inquit, fidelis sum subditus, non proditor: quod vos fecistis, aut alij, ad me non attinet; non iurabo.)

Quid si Papa inuaderet Angliam, ut Religionem vestram inueheret; cuius partes lequereris? Papæ, an Reginæ? "Ad hæc Ioannes, Vitæ, ut video, meæ insidiamenti; non est mihi tutum plura respondere.) Digressi deinde ad alia, interrogant an esset Sacerdos, an ordines fulcepisset, an transfraterasset; quanquam ad singula responderet negando, (neq; enim se dignum existima-

Ioannes
Rigbey.

existimabat tanto honore) aliud vero nihil in se suscepisse nisi ut viueret morereturque Catholicè, ut experirentur an capilli in vertice essent ceteris du-
riores, ut solent esse Sacerdotibus qui læpè raduntur, vocato tonsore loca-
tum in vicino lapide curant tonderi. Sub eo lapide calefiebant ferramenta
quorum usus est ad stigmata latronibus inurenda; diuturna sessione cæpere
ardere vestes, qua de re cum quereretur, & pararet surgere; Nequaquam,
inquiunt, paratur enim tibi scilicet altera calidior." Si ita est (reponit Joānes)
sedebo equidem libenter hac tanta de causâ, & subiicit si vultis nouum
ignem.) Iterum cum rogassent an vellet eorum ritibus interesse? " Nequa-
quam, inquit, neque enim ista me tertent.) Itaque onustum ferro amandat
ad Nouam portam, postridie de capite dicturum. Productum inter-
rogat Iudex quamdiu fuisse Catholicus?" Tribus, inquit, fere annis.)
sequitur igitur te fuisse reconciliatum ab aliquo sacerdote; fateris ne?" Fa-
teor equidem ita esse; adiui enim quendam in custodia detentum; ille autem
iam non est in viuis.) Præpara itaque te (ait Iudex) ut de capite confestim
respondeas: traditumque Commentariensi iubet catenis onerari. At ille, " Nullum hoc verbo iucundius mihi ad aures à multo tempore accidit; &
hanc quam imponitis, aurea Prætoris catena non commutauero.) deditque
imponenti mercedem, sicut & antea tonsori.

A meridie, ad te in conclave vocatum Iudex blandè alloquitur in hanc
sententiam: Imperite nuper, & ut legum inscius respondisti; intelligo alte-
rius te nunc esse mentis, & cupere fidem te praestare subditum Reginæ; illa in misericordiam prona est; si legibus obsequens fueris acerbitatem
legum ipsa moderabitur; vis ritibus nostris interesse, adite templa? Quid
ad haec Rigbeyus?" Quicunq; Dominationi vestræ retulit me in minimo à
mea professione deflexisse, hunc inter amicos non numero: neq; à me tale ul-
lum verbū excidit; fidelis sum Reginæ subditus, eiusq; obsequens legibus ijs
quæ religioni non aduersatur. Nunquā significavi me tēpla vestra aditum,
neq; adibō vñquā; & potius quam istud suspiceris, utere obsecro primis meis
responsionibus quibus mea manu subscripti; Ibi manū, hic habetis corpus;
quod scripsi, paratus sum sanguine signare. Nolim profecto ansam vobis ullā
dare ad existimandum quod ab animo meo primo recesserim; Quod sciām
nihil à me aut dictum factumque est quo quisquā merito offendatur. Si Religio
tantum est malum, currat lex in nomine Domini; & eius fiat voluntas.

XXXVIII. Ductus deinde ad iubellia iussuq; pro more, manū attollere, in-
uocato Seruatore Iesu, B. Maria Virgine, & omniū Angelorū & Sanctorū pa-
tronio, sustulit alacris, & ad quatuor accusationis capita bteuiter constanter-
q; respondit in hunc sensum. " Quod obijciunt me fuisse reconciliatum, facio
quidē Deo; neque video quid in eo possit esse offensionis.

Quod ea reconciliatio quoquo modo spectarit ad animum ab obedi-
entiā Reginæ debitā abalienandum, aut à legum cuiuslibet omnibusque
communium imperio auertendum, proflus nego.

Rrr 2

Quod

1635.

Quod primis annis templâ frequentarim, timoris fuit, ne damnum temporarium incurrerem; quod desij, iamque non frequentem, Religionis est.

Cum vero præcipua accusatio in eo versetur quod fuerim reconciliatus, Iudicem ipsum appello, & contestor, ut duodecimuiris explicet, utrum mens legis sit eum Lælx Majestatis reum peragere qui cum per peccata Deum graviter offenderit, querit illi rursus conciliari, talium ope personalium quibus in eam rem potestas legitima tradita est. Nam licet is fuerit Sacerdos Romano Catholicus qui hoc me beneficio cumulauit, duo sunt quæ me à lege tuentur quæ Sacerdotum huiusmodi congressum vetat. Primum quod is carcere teneretur, ubi per leges licitum est huiuscmodi non occurrere solum, sed succurrere: deinde quod post annum à congressu clausum agi non potest, sunt verò plures anni ex quo nemo mihi ea de re litem mouit.) Et dicente quodam, Nihil id referre; debet duodecimairos de læla Majestate pronunciare; " Sidebent, inquit, faciant; & fiat voluntas Dei: Nam quod Iudex ait locum adhuc esse gratiarum, si promittam me tempora vestra frequentaturum; Nolim existimet me, qui tot iam gradus cœlum versus (vixi) (pero) concendi, velle fallente ultrò pede ad inferos labi. Confido Dominum Iesum suppeditatum vires ad mille potius mortes subeundas, mille vitas, si tot mihi essent, oppignerandas; iuxta legem vestram iudicante.) Duodecimuirorum primo qui aliorum vice pronunciat, summissus dicente sententiam quam ut commode audiri posset, " Eloquere, inquit, ne vereare, paratum habes qui audiat;) & dicta clarè sententia, reum celeri; " Laus tibi, ait, Domine Rex æternæ gloria; Deo gratias; Totum quod minimi una est Mors; & quam nihil totum, si cum ijs conferatur quæ Christus Iesus pro nobis est passus? Tibi verò, Domine, Iudex, summas gratias ago habeo quæ pro ea quam in me ostendisti benevolentia, & ex animo condono quidquid ex parte vestra, vel à duodecimuiris, aut alijs quibuscumque peccatum est.) Hæc in eunte Martio acta sunt Londini; in decimum nonum Iunij diem dilata est sententia prosecutio, quando rursus ad Subellia admotus rogatusque an induxisset in animum legibus de frequentandis templis obedire; cum respondisset eodem se esse quo pridem animo, ac Iudex edixisset, moriendum igitur tibi est, " Istud inquit, est quod vehementer desidero & expecto, quanquam me longè tanto honore indignissimum sentiam.) Dilara deinde est iterum executio in diem vigesimum primum Iulij: Quo die tractus ad Sancti Thomæ quas dicunt Aquas, in subuibjs orientem versus, constantem fidei professiouem, & multis tentatiū machinis gloriolagone conclusit, corona insignitus tanto illustriori quanto est certamen inexpectatum honorificentius. Et hi quidem duo sub Elizabetha voluntariam hanc Iudicium potestarem promptitudinemque experti sunt, ad legum securitatem aduersus Catholicos exigendam, sub qua centena eiusdem generis exempla adduci possent; neque paria defunt sub Iacobo & Carolo.

XXXVIII.

XXXVIII. Thomas Forcer septuagenario maior constantiam in fide non quidem sanguine luit, ab immanni tamen & barbara vexatione vix viuus eus sit ad carcerem. Samuel quidam Iononius, inter illius regionis quadruplicatores præcipuuſ, potestate accepta à Decano Dunelmensi, & cæteris qui rerum Ecclesiasticarum tractationem usurpabant, domum cum turba sodalium obledit à vigilia Pentecostes ad tertiam feriam, multa in adiacentibus hortis agrisq[ue] in oleentiæ vestigia relinquens; Tum insiliens cum suis in ædes quæcunque obuia perrumpit, parietes, caminos, tabulata; senem in angulum præ metu abditum ut reperit, exerto petit gladio; filiam in parentis auxilium interuenientem deicat, & inhumanè proculcat; Tum rectum ad senem, quem (nisi ex astantibus unus intercurrisset) creditur fuisse obtuncaturus. Priuigni etiam vxor accurrens pugione in pectus adacto repellitur, dura & densa circa præcordia vestis ictum luctinuit ne grauiter vulneraretur. Scenex tot inter strictos enses propè exanimis ad lectum defertur, neque tamen conceditur ut redimat vexationem. Honesto loco nati viri aliquot se offerunt ut promittant vadimonium; non admittuntur. Postero die magna stipante satellitum cateruâ Dunelmum auchit ad custodiā. Hæc anno huius saeculi vigesimo acta sunt regnante Iacobo, quem licet ingenium non valde ducebat ad rigorem religionis causâ exerendum, liberum tamen cuique cum esset legibus uti quantumcunque & quandocunque vellet ad laesendos Catholicos, quilibet captatâ, aut fictione simulata occasione, qui Regi deerat animus ad vexandum, alijs superabat; suspicabatur hi fortasse antiquum hunc à prima ætate Catholicum, in tanta solemnitate quāram sciebant esse apud nos Pentecostes festum diem, non caritatum Sacerdote ad celebritatem. Si repertus fuisset aliquis optatâ potiti fuissent prædâ; præda tamen quoniam carere solebant, auchunt ad vincula innocentem, ut se deinde pecuniâ redimat; perinde enim est unde extorqueant, modo ipsis colligatur. Quotidiana fuit ista; & commemorandorum exemplorum non esset finis si singula recenserentur; Indignum tamen non est memoria quod pauperi euidam accidit antiquæ fidei in comitatu Lecestrensi, Antonio Squire; Is ad Tribunal & ad Iudices ductus, & accusatus quod à Protestantium ritibus ad Catholicos transiſset, varie tentatus est; tandem de iureiurando (quod vocant fidelitaris) interrogatus an illud vellet conceptis verbis iurare, cum recusaret, pecuniola quam habebat ipsius carceri addicitur, multoq[ue], ferro onseratur; quod cum nec prece, nec pretio redimere posset, post duos rufus menses hyberno asperoque tempore toleratos, per carceris incommoda, & vulnus à cane inflictum in febris incidit, venitque ad extrema: Habenti prope infuscibus animam, impotunè suadent Ministri ut Catholicam delerat, suam testam amplectatur; Neganti; ut saltem Papæ maledicat: "Ego vero, inquit, ex quo sum Catholicus didici nemini maledicere, cum antea illa mihi esset perpetua conuictudo.) Itaque summa constantia & patientia moritur, neque tamen nisi post octo horas à vinculis solutus: Corpus infami in biuio iuxta-

1635.

parricidam mulierem humatum est. Ita per vius cuiuslibet hominis matriciam luditur in vita & bonis Catholicorum ; si vero quispiam sit inter Iudices moderatior non audet clemens videri ne audiat Papista.

Catholici
latere non
possunt.

XXX X. Neque latere Catholicis facile est ; præterquam enim quod si ritus Protestanticos non frequentant, eo ipso habentur Catholici, genus est quoddam quadruplatorum, seu syndicorum qui singula pericrutanter : Horum alij vniuersiusque bona mobilia, immobilia, quæ & quanta sint inquirunt, & ad Fiscum referunt. Alij numerant delicta, ut si cuius infans non est publicè Protestantium ritu Baptizatus, si quis priuatum duxerit vxorem aut si mulier nupserit ; si statim diebus non audiantur preces aut concio ; si suspicio sit de sacerdote occultè introducto, & sexcenta alia, quæ cum multam pecuniariam habeant annexam, aut prædā, huic inhiantes nemini facile parcunt, nisi quis forte multo auro redemerit vexationem.

Neque parcitur censuris, quod erat aliud & acre omnino genus persecutio-
nisi. Etenim ut Hierarchiam quandam imitati sunt nostri Anglicani Hæretici, (vt Episcoporum, Deianorum, Archidiaconorum, Canonico-
rum, seu Præbendariorum,) ita Ecclesiasticas etiam caulas habebant, iu-
diciaque distincta à ceteris, in quibus per muletas agerent contra reos &
per Censuras. Hinc Anno in quem deducta est hæc Historia seculi
trigesimo quinto, in Comitatu Norfolciensi allatum est aduersus colonū
Catholicum rescriptum de Excommunicato capiendo, eo quod vici-
num quendam suum Catholicum sepeliendum curauerat ritu Catholico;
In Cantabrigiensi, paupercula cum peperisset, tam obstetrix licet hæretica
quam reliquæ quæ astiterant, pecuniâ redimere coactæ sunt excommuni-
cationem, quod cum excommunicata communicassent. Ad
militorem in eadem regione Catholicum prohibebantur singulis annis
vicini, vti nè triticum deferrent commolendum, aut farinam ab illo emen-
tent; ea molestia vt se liberaret soluit quotannis octo florenos. Alius
vt vxorem redimeret à Censura, plutenis octoginta liceri coactus est; alter
centum, alter opulentior annuis viginti quinq; vt censuras effugeret.

XXXI.

Constantia
& spei Cæ-
tholicorū.

His tamen à tot retro annis vexati malis
Catholici non despondent animo, neque spem abiiciunt futurum aliquando
vt misericors deus pristinam pietatem, cultumque verum reuehat in
Angliam. Cum enim ab initio collabantis Religionis seminaria prouide-
rit Sacerdotum, qui vi tormentorum necisque formidine superata non
cessarent rectam fidem prædicando orandoque souete; unum etiam Au-
domari in quo Iuuentus ad omnem quem lors tulerit gradum vite, vir-
tutum præceptis & humaniorum literarum præsidio imbueretur; vario-
rum quoq; Religiosorum hæminum sacra Collegia, vt sanctorum Bene-
dicti, Dominici, Francisci, & societatis Iesu, & infirmioris sexus refugia
compluria, per Belgium, per Germaniam, per Gallias, per Italiam, Hispa-
niaque,

dialectique ipsiusque laicis addiderit animos ad quantumcunque plus experientiam fortunam quam ut Sacramentorum ceterorumque adiumentorum ad fidem conseruandam adiumentis careant, dubitandum non arbitratitur quin idem qui caput, ad congruentem istis finem tantum opus perducturus sit. Crescentibus enim malis crescunt animi; & quantumcunque graues regentur leges, vel vim suam nunquam tolluntur, vel cum die flaccescunt. Ex fucato etiam illo ordine clericorum, quem ad speciem quandam & imitationem dignitatis Majestatisque Ecclesiasticae, & ad se tam suam coactione quasi Canonica firmandam, retinuerant haeretici, Dei iusto iudicio vnam cum Capite interculo non immerito augurantur, omnem illam, quae nuper facta est, rerum mirandam conuersionem, non ad restituendam sed ad aboleendam cum tempore haeresim pertinere. Sic enim Iudeorum Religiones confuso Pontificum ordine paulatim extinctae sunt; & isthic ipso tædio multiplicatum lectorum ad vnam veram fidem præparantur animi: In qua dum haeretici Catholicorum admirantur suspiciuntque constantiam, concordiam, alacritatem, sensim molliuntur quæ olim ferociores erant mentes, & quemadmodum fortunis excidant verentur recipere venerantur cultum, & parem sibi operant persecutiam.

Nostrum non est nosse tempora vel momenta A&c. 1. 7;

que Pater posuit in sua potestate, sed expectare misericordie & potentissimi manum Dei, qui ut olim Israëlitum populum transiuxit illæsum per mare rubrum, & per plures viarum amfractus induxit in promissam Patribus terram nos etiam benigno respiciet oculo, & post sudores multorum & sanguinum, suscitabit super nos verbum bonum, ut congreget nos de uniuersis gentibus, Hier. 29. 10.

¶ de cunctis locis ad quæ expulit nos; ¶ dabit Pastores iuxta cor suum qui &c. 3. 15. pascunt nos scientia ¶ doctrina; quique non minori ardore ardentii, industria, ac vigilancia in aperto discurrent ad reducendas à teatro tramite decuiantes oues, quam qui in occulto tot annis, mira sane constantia, latuere ad conservandas. Pastores inquam, qualis de gente nostra, hac ipsa nostra æra, dedid colligendis in altero orbe positis Brasiliæ populis, Joannem de Almeida, cuius vita (idiomate Lusitanico edita in lucem) quauquam admiranda potius in multis quam ab unoquoque imitanda, cum per hos dies, quibus ista scribimus & paramus prælo, in manus incidentit, seruaret documentum, & Deum quos vult, & quando vult, & quomodo vult, leggere in vineattu suam Operarios; & corde sincero illi seruientes mira posse & magna in carne fragilli præstare tum ad seipso omni virtutum genere locupletandos, tum ad Dei gloriam in proximorum salute procuranda amplificandos, Domino cooperante, Marci vth. 290.

¶ sermonem confirmante sequentibus signis.

XXXII. Simon Vasconcellus, Provincialis Brasiliæ, qui se brevis Ioannis Vasconcellos in vita profirebat quondam fuisse locum, amicum intimum, & Superiorem, ex vita familiari, ex aduersarijs post mortem repertis indicibusq; actionum, ex Authentis iuratisq; testimonij, natræ, regrante in Anglia Elizabetha, Londini natu, Genitilio

tilio nomine dictū fuisse *Mada* (seu potius *Me ad*) quod deinde à vocis simili-

Libr. i c. 3. tudine in *Almeidam* mutatū est: Parentes habuisse Catholicos. His (vti existi-
mat) volentibus transuersus *Vianam* (Lusitanizæ celebre emporiū) & inter libe-

ros Benedicti de Rocha ab anno ætatis decimo ad decimum septimum piè
educatus, cum eodem Pernambucum Brasiliæ nauigauit. Isthic, Deo piam
animam ad magna disponente, studia humanitatis præferens mercaturæ, in

Admititur. scholis Societatis vna cum literis hauisit desiderium eidem se adiungendi lo-
in Societa- cium, & quarto post anno admislus est. Erat is annus seculi quingentesimus
tem & nonagesimus secundus, ætatis ipsius vigesimus primus. Quanti semper fecerit
quanti id seruatum se fuisse in illum diem explicatius dici non potest quam ipsius met-
fecerit. verbis desumptis ex Meditatione quam inscripsit de Beneficijs, cui hunc præ-

Lib. 3. c. 12 fixit titulum. "Meditatio de beneficijs quæ in me valde singulariter suprà

„ omnes qui sunt aut futuri sunt homines contulit Deus Dñs noster, nomina-
„ tim de altissimo Beneficio vocationis, in quo, quod ad me attinet, includun-
„ tur multa & magna beneficia, de quibus debeo tæpe & serio cogitare, ex to-
„ ta anima, intellectu, memoria, voluntate, petendo à Deo gratiam & affe-
„ ctum ad illud agnoscendum, & estimandum, & gratias agendum diuinæ
„ suæ Majestati, & Magnificentiae sicut debeo.) Pergit deinde ponere præam-
„ bula & puncta in huic modum. Primo. Ponere mihi debo an-

„ te oculos totum cursum vocationis meæ, & meminisse principiorum, me-
„ diorum, & circumstantiarum quomodo ab hisque Anglia, & ciuitate Londi-
„ nensi, ex medio Hæretum, eo tempore quo maxime ardebant, vocatus fue-
„ rim, in ætate etiam in qua nihil sciebam siue boni siue mali, ab homine ab-
„ ductus quem non noueram, neque vnquam videram, cum essem solus, &
„ Parens abesset domo: impedimentum quod habui cum suggereretur ut non
„ irem: & ego nihil curans fecutus sum illum qui me abduxit Vianam usque,
„ ac deinde Pernambucum in Brasilia; Atque Pernambuco usque ad primum
„ motum interiorem Dei mei ad amplectendam hanc Sanctissimam, charam,
„ & dilectam Societatem, quam ego tam parum sum meritus.

„ Memoria repetam simul cum isto Beneficio, mala multa ex quibus eri-
„ puit me Deus, illa præsertim in quibus omnino perissem; videlicet, quando
„ nauigando in Brasiliam cecidi ex prora nauis in mare: Secundo, quando au-
„ dus comedendi fucus, cadens ex summitate arboris mansi sine loquela tan-
„ quam mortuus: tertio, in Recife Pernambuci, ubi ludentem in littore vi-
„ dantes fluctus me deuoluerunt in mare, nemine vidente, nemine præsente
„ qui opitularetur: quarto, quando Indus quidam ebrius à uno, robustus &
„ neruofus, comminuisset mihi haud dubie caput fuste quem totis viribus li-
„ brabat; & Deus Dominus noster me seruauit: quinto, ab homine etiam qui
„ me enlo nudo insequebatur.

„ Considerabo igitur magnitudinem beneficij, & quanti debeam illud
„ facere, recolendo omnia bona quæ venerunt mihi pariter cum illo, conve-
„ tudinem cum iustis & Sanctis, quietem non solum animæ, sed etiam corpo-
„ ris, &

ris, & præcipue tranquillitatem Conscientiæ: Et quod plerique, aut sere omnes qui hoc modo vocantur à Deo, æternam consequuntur salutem, cum talis vocatio numeretur inter signa Prædestinationis; Id quod ingentis est consolationis; non possum tam en mihi promittere lecuritatem, quia si non correspondero vocationi, non solum peribit mihi omnis fructus, sed seruire maiori condemnationi, sicut Iudæ; unde concipiám magnum timorem; quoniam quo status est altior eo casus est grauior. Perpendam etiam quam casus sit facilis, quando ex tepiditate quacunque & incuria incipit quis indigenus fieri, sicut lacræ literæ & Sancti nos docent: quapropter valde necessarium est non negligere paruos defectus, sed eos cauere & deflere tanquam si essent magni.

Merito autem Christus Dominus in Euangelio vocat hoc genus beneficij *Centuplum*; verissimum enim est quod pro quacunque re bona quam relinquimus in mundo, recipimus in Religione aliam quæ valet *Centuplum* & amplius. Quæcunque consolatio spiritualis quam largiri solet Deus infirmis suis seruis dici potest *Centuplum* & amplius, vt experientia discimus; quanto magis magni illi motus quos Deus magnis suis seruis communicat. Haud dubiet tam magni sunt pretij, vt dicere possint, cum Sancto Xauerio, videri Deum refundere velle in hac vita integratam solutionem. Vocat præterea Christus hoc donum *Thefaurum absconditum*, sicut enim is qui habet Thesaurum absconditum est tam diues vt non sciat quantum habeat, ita omnes qui sumus Religiosi sumus tam diuites vt non sciamus quantas habemus diuitias, & vt sciamus opus est gratia particulari.

X X X I I. Hæc meditabatur, hæc recolebat læpius pius iuuensis, & magno cum ardore reddebat gratias Deo, non lingua solum & affectu, sed opere multo magis & industria ad virtutes solidas consequendas; præcipuo vero studio ferebatur ad rerum diuinarum Contemplationem, & sui ipsius perfectissimam mortificationem & contemptum; quibus in duobus tantum profectissime visus est vt antiquis deserti incolis compararetur, præsertim postquam absoluto primo Tyrocinij anno, à statione Omnim Sanctorum translatus ad Ciuitatem cui nomen à S. Spiritu *Iosephu Anchietam* sortitus est Magistrum, (illorum temporum nouum *Thaumaturgum*) in cuius mores noster *Almeida* penitus transisse videt: Omne tempus quod supererat Actioni impendebat Contemplationi, ieiuniorum, vigiliarum, flagellorum, Vivendi ciliorum, ceterarumque alperitatum nunquam satur, siue comitaretur Patres in cicurandis Barbaris per solitudines & inaccessos recessus laborantes, siue confecto Tyrocinij tempore studijs incumbenter quibus ad sacros Ordines parabatur, siue cum Sacerdos anno sexcentesimo secundo & sequentibus per desertas regiones ipse discurreret ignotis populis ad humanitatem reuocandis & imbuendis. Itinera peragebat semper pedes, & per quantatis aspera non L. 3. c. 7. se committebat gestandum (pro more Gentis) in reti; acciditque cum ad pa- n. 5. S II gum

gum (dictum à Conceptione Virginis) pergeret viâ petrosâ & inæquali, motus commiseratione Lusitanus quidam qui comitabatur dolebat boni lenis vicem in tam aspera laborantis; Ille commiserationem ad tentationem ab occulto hoste pertinere interpretans, depositis confessim calceis vestigia figebat tanquam qui inimicum calcaret, & tanta celeritate præcurrebat socijs ut

- L. 5. c. 2. longo ante illos spatio ad pagum perueniret. Alias cum è pago
 n. 4. Sancti Pauli ad honestæ familie villam audiendæ Confessionis gratia transisset, tam fuere piè importuni Domini Villæ ut urbanitatis fines transgressurus videretur si oblatum ad redditum rete recularet; Itaque sub hospitium oculis concenso reti confedit, gestabaturque à duobus hinc inde succollantibus Indis. Vix ad iactum clopeti procererant, cum baiuli sentientes le one-re leuatos, neque vnde id esset perpicientes, inter le suo idiomate dicerent Niposi, hoc est, non grauat iste: Multo verò mirati sunt amplius quando ad pagum progressi viderunt ante se Patrem hunc Almeidam stantem ad ianuam Collegij lubridentem & annuentem illis eo quod dolo sancto illos decepisset; adhæsitque deinde illi inter indigenas nomen Patris magni qui non grauat. De Instrumentis verò quibus carnem affligebat paria narrantur nominatis Eremi habitatoribus; neque ieiuniorum ac vigiliarum minor erat asperitas, aut strati duritas, neque prectionum dies nocte que continuata duratio. A cingulo sursum armabat se cilicio ex setis equinis alpero quo domi vtebatur & foris: Alterum, insertis septem crucibus ex rum & fla gillorum. deorum induebat domi tantum nè iter agentem impediret; habebat & minora cilicia intertextis catenis ferreis; Catenas etiam integras quas toti circumuoluebat corpori, & laminas æreas ad tegenda brachia, crura, tibias, non minus aduersus spirituales inimicos armatus, quam hostem aggressuri milites cataphracti. Simili varietate vtebatur in flagellis: quædam habebat ex ferro, quædam ex fidibus confecta, alia ex funibus contortis, alia ex bovino corio, omnia imbuta copioso sanguine, quo etiam tinctum saepius reperiebatur pavimentum: Qua in re illud stuporem exaggerat, quod ad ultimam vñque ætatem hac leueritate in se leuierit, donec aliquot ante mortem annis iussus est instrumenta asperiora comburere, de quo in quibusdam suis scriptis sic ait.

"Etsi in pago Sancti Francisci Xauerij combusti omnem meam armaturam quâ me totum armabam, brachia etiam & crura, ita ut vix illa possem mouere, duo tamen cilicia retinui quibus adhuc vtor, sine crucibus & ferreis catenis, & gesto quotidie, & singulis diebus saepius me flagello vñque ad sanguinem.) numerabat verò tempore quo hæc scripsit annos Societatis quinquaginta tres, ætatis septuaginta quatuor.

Alio vero loco de cilicio inferiore quod domi tantum gestabat, hæc addit, "Quando eundum mihi erat foras anticipabam & indubam mea cilicia, præcipue in pago Sancti Michælis & Conceptionis: Neque vñquam per ista impedicbar in ijs quæ mihi ab obedientia demandabantur

dabantur; iuuabant me potius, & recreabant & addi mihi sentiebam robur animi, & alacritatem.

XXXIV. Ieiuniorum deinde Catalogo hanc præfixit præfationem. " Per gratiam Dei & Domini nostri, & Beatae Virginis dominæ meæ, Matris Dei, Patronæ, Magistræ, Ducis, lucis, & fortitudinis fragilium & spe destitutorum peccatorum, qualis ego sum, rogo omnes Sanctos ut velint mihi adesse, fauorem & auxilium præstare, & orare Deum pro me; quandoquidem non habeo in me aliud in quo possim spem ponere, habeo vero infinitos defectus, & peccata enormia, fæda, & horribilia propter quæ merito possum timere damnationem & æternam perditionem, quæ ego noui, agnolco & confiteor; & beneficio quod Deus Dominus noster illa nouit, & ego illa noui, & non nouit aliis præter me: Illa hic non commemo, quia multa charta opus esset: Nuniquamen im sciui aut potui facere aliquid boni; & si in isto quod hic memoriæ causa pono sit aliquid aut mereatur nomen boni, non est meum, sed Dei Domini mei. Ponit deinde Ieiuniorum ordinem quem tenere decreuerat. " Primo; Omnibus secundis ferijs totius anni, in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & pro animabus in Purgatorio, nihil comedam; gestabo etiam vnum ex tribus cilicis, iuxta dispositionem vel infirmam vel fortiorem pauperis iumenti; cum consuetis muscarij sex quatuor meis flagellis, in memoriam, amorem, & venerationem, immunitum & crudelissimorum illorum quinque millium, sепtingentorum & septuaginta & amplius verberum, quæ meus bonus, verus, & amantissimus Dominus ac Redemptor Iesus Christus dignatus est pro meo amore pati.

Omnibus tertij ferijs totius anni, in pane & aqua cum eo quod supra, in honorem Archangeli Michaelis, Angelii Custodis, & aliorum Angelorum, rogando ut mei misereantur, neque derelinquant in vita neque in morte, & orent Deum ut velit mihi parcere & me saluare. Amen.

Omnibus ferijs quintis, nihil, in honorem Spiritus Sancti, & Sanctissimi Sacramenti, Sancti Patriarchæ nostri Ignatij, Sanctorum Apostolorum, & omnium aliorum Sanctorum & Sanctatum qui sunt in Gloria, ut Spiritus Sanctus dignetur me illuminare, & inflammare diuino suo amore, & docere, & dare dispositionem debitam ad celebrandum, & tractanda tam alta & sublimia Mysteria, quæ includuntur in Sanctissimo Sacrificio Missæ, cum debita humilitate, timore, & amore.

Omnibus sextis ferijs anni, meminero abstinenciarum nobis commendatarum in regulis initio cuiusque mensis, ut eam obseruem secundum consuetudinem Societatis, & sicut reliqui in Societate. Et quando potero, omnibus diebus vitæ meæ in pane & aqua, & aliquando nihil. Aminero etiam quod propo-

suerim abstinere à vino totâ vitâ, & nuniquam illud bibere nisi in aliqua necessitate. Omnibus Sabbathis anni nihil; in honorem Sanctissimæ Domini

„ meæ, Matris Dei, cum omni alio quod ipsa scit, & desiderat ut faciam;
 „ & Ipero quod nunquam mihi deerit, cum sit mater misericordiae & pietatis,
 „ & obtinebit ut viuam & moriar in Societate cum vera pœnitentia deo miseri-
 „ bus peccatis meis, cum Sacramentis etiam Confessionis, & Sacrae-Vnctionis,
 „ in fide & spe viua & vera æternæ salutis. Dominicis diebus, & scirijs
 „ quartis, sicut alij; ientando, prandendo, cœnando, quando dabitur reliquias qui
 „ domi sunt; In omnibus ieiunijs ab Ecclesia præceptis, Quadragesima, quatu-
 „ or temporibus, Vigilijs Sanctorum, ut magis me conformem voluntati
 „ Dei, & obedientiae Superioribus debitæ, ieiunabo ut alij eundo bis ad Refecto-
 „ rium ad prandium & collationem. Et quando ieiunat Ecclesia, ieiunabo ut
 „ ieiunat Ecclesia nisi ratio aliqua singularis occurrat. Cùm ieiunan-
 „ dum mihi erit in pane & aqua, comedam lemel in die tantum; si inueniam
 „ me debilem, aut alioqui sit necessarium, petam plus panis, iuxta licentia quam
 „ habuero & habeo à Patre Ministro. Et totum hoc quod hic scriptum
 „ est, & quidquid aliud facere, aut proposuero facere, non aliter est, aut erit,
 „ quam fuerit voluntas Dei, & prout Sancta Obedientia ordinauerit & manda-
 „ uerit. Et memori mente habebo præ oculis infinitum quod debeo Deo,
 „ Creatori, Redemptori, & Saluatori. O Anima mea, cæca, fæda supra
 „ omnes mundi fæditates, fugitiua, adultera, ingrata, obliuiosa, indignata
 „ bono Domino, Redemptore, Sponso amantisimo, qui tam benè mihi vo-
 „ luist, & vult, & passus est pro me & non detrusit in Infernum, neque puniuit ut
 „ sum pluries meritus, & plusquam omnes animæ quæ ibi sunt. Propterea co-
 „ nabor esse alter quam hactenus fui in omni perfectione & mortificatione, in
 „ qua Sancti Societatis Iesu qui sunt in cœlo & qui hodie viuunt in vniuerso
 „ mundo studuerunt excellere: ideoque denuo renouo id quod saepius firmiter
 „ proposui, mortificare me in omnibus meis sensibus. Et legam reco-
 „ lamque ista saepius ut hærent memorias, & ut possim illa opere exequi iuxta
 „ voluntatem Dei; obseruando obedientiam erga omnes meos Superiores &
 „ Confessarios, omnibus diebus virtutem, vbiunque fuero, aut esse potero,
 „ & Deus me duxerit ad gloriam suam, & salutem certam animæ meæ.
 Amen.

XXXV. Modum verò orandi quem tenuit, iussus à Superiori:
 „ bus anno huius seculi quadragesimo quinto, ipse descripsit his verbis. Quod
 „ attinet ad particulares deuotiones, habeo multas singulis plerumque diebus,
 „ ad tres, & aliquando ad plures horas, eo modo qui sequitur. Prima dirigitur
 „ ad Sanctissimam Trinitatem. Secunda, ad Sanctissimum Sacramentum. Ter-
 „ tia ad Sanctissimum Dominum Iesum: quarta ad Sanctissimam Mariam,
 „ Matrem Dei, dominam meam & omnium quæ creata sunt, sponsam Sancti
 „ Iosephi Patriarchæ: His perfungor in Oratorio imaginario à multis annis ere-
 „ cto in corde meo; quo vtor de die & de nocte, vbiunque locorū sim, in mari,
 „ & terra, in oppidis, & in desertissimis solitudinibus: aliquando cum maiori fer-
 „ uore,

„ uore, deuotione, & facilitate: diuidendo Oratorium hoc in tres partes siue
 „ tria altaria; in fronte est Sanctissima Trinitas, à simistris Tabernaculum cum
 „ Sanctissimo Sacramento; & vltimo loco Sanctissima Virgo, cum Sancto
 „ Iosepho, & Domino meo Iesu in medio porridente utriusque manus. Animâ
 „ meâ cum omnibus potentijs meis, Memoria, Intellectu, Voluntate, & quan-
 „ tus sum ego, prostratus in genua, facie & capite in terra, dico, *Benedicta sit*
 „ & laudetur Sanctissima Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, &
 „ Sanctissimum Sacramentum, & Sanctissimum nomen Iesu, & Sanctissima
 „ Virgo Maria, Mater Dei, Domina mea, & omnium quae creata sunt, sponsa
 „ Sancti Ioseph; ore animæ meæ, & corporis huius peccatoris, & lensibus uni-
 „ ueris, osculando pedes singulorum, eo modo prostratus in utramque faci-
 „ em, laepius repetendo Iesu, Maria, Ioseph, & in fine, Gloria Patri, & Filio,
 „ & Spiritui Sancto, & Virginis Mariae. Quod à multis annis soleo secretò à
 „ pud me dicere, in fine omnium Psalmorum in officio diuino & in sacro, &
 „ ubique dico Gloria Patri, Doctiam gloriam Virginis Mariæ, Matri meæ
 „ & Dominæ. Alias deuotiones, quæ erant multæ, & digestæ per an-
 „ nos, mentes, & dies; & loca in quibus illis vtebar, cum nominibus omnium
 „ Sanctorum quorum diebus etant affixæ, & causis propter quas illis vtebar,
 „ combussi propria manu in pago omnium Sanctorum, de quo valde do-
 „ leo; ab illo tempore imperfectè vlus sum illis, & perfecero ut illis prout
 „ possum. Quantam verò cum his consuetudinem habuerit videre est in
 „ alio indice, in quo memorat Sanctum diei in quo natus, & eius in quo exiuit
 „ Anglia, quo portum tenuit Vianæ, quo soluit Pernambucum & quo intra-
 „ uit, eorum etiam quorum memoria agebatur diebus illis omnibus quibus
 „ nauigauit, & quo rursus relicto Pernambuco admissus est in Societatem &c.
 „ Et denique, inquit, omnes Sanctos in quorum diebus contigit me quo-
 „ quam proficisci rogo & per omnem vitam meam rogabo, donec anima ista
 „ mea à corpore euellatur, vt mei velint misereri, & pro me orare Dominum
 „ Deum nostrum. Idemque peto & peram ab omnibus Sanctis quorum
 „ habeo reliquias, aut imagines; & Sanctis etiam erga quos affectui peculiaris
 „ feror, & qui mihi forte contigerunt, usque ad mentem præsentem anni 1651.
 Is erat tertius ante felicem eius ex hac vita transitum. Inter Sanctos autem
 „ quos studio singulari colebat, numerat Thomam Cantuariensem, & Edmundum
 „ Campianum cum omnibus in genere martyribus Magnæ Britanniæ; illos et-
 „ iam qui in India, & qui in Iaponia passi sunt, & Magnum Iosephum de An-
 „ chieti; qui licet omnes non sunt eo titulo publicè ab Ecclesia coherestati, co-
 „ rum tamen intercessionem sibi utilem fore existimabat cum priuatim inuo-
 „ carentur.

XXXVI. Is verò qui tam multos suscepereat impensè colendos
 „ necesse erat vt & magna viceretur contentione animi, & temporis pluri-
 „ sum impenderet precationi; vt mirum non sit narrari, in more quotidiano
 „ illi fuisse secundâ post noctem medium horâ surgere cum in Collegio esset;

& ad sextam perseverare in oratione, genibus semper incumbentem manibusque ad cœlum erectis; lape etiam noctes integras influmere. Tum si officium diuinum percurrentum esset non exiguum in illo moram traherebat antequam inchoaret proponendo sibi quidpiam ex passione Christi Domini, hoc ordine: Ad matutinas preces, conflictum in Horto usque ad Petri negationem: Ad Primam: ea quæ acciderunt apud Herodem & Pilatum; Ad Nonam; illa recolebat quæ in cruce passus est usque ad mortem: Tum in vespere & Completorio, officia piorum circa corpus, & sepulturam. Sacro sanctum Missæ Sacrificium singulari attentione peragebat; dicebatque multa sibi in eo diuinitus ostendi, & donari: utebaturque precibus particularibus ad Spiritum Sanctum directis ad impetrandam debitam cognitionem tanti Mysterij, & congruam animi humilitatem. Quocunque verò loco precaretur, totus in Deum & diuina absorptus nulla succendentium rerum nouitate, nullo occursu dimouebatur: quæ attentio in familiarem cum proximo conlectudinem se diffundens, & Deum illi ante oculos mentis presentem semper adeste monstrabat, & colloquia non nisi cœlum redolentibus floribus ad persa proferebat, neque continere se poterat frequenter ardor internus quin improviso erumperet in voces & suspiria, vel cum super mensa quidpiam legeretur, vel cum obiret ipse domum; ita ut querentibus indicio haec voces essent ubi locorum esset reperiendus; lapichant autem plenumque vel amorem accensum Diuinæ Majestatis, & pro beneficijs acceptis gratitudinem, vel reverentiam erga Beatissimam Virginem (quam affectuissimè sub titulo, *Matris sue & Matris Admirabilis* venerabatur) vel denique sui ipsius ab solutissimum contemptum, qui quantus esset ex dictis superius facile dicitur, & ex Epithetis quæ dum de se loquebatur illi erant familiaria iumenti, putredinis, fodiunus, sedatum, indigni cuiuscunq; boni, nihil à quoquam merentis præter contumitionem: ea que de causa facilè agnoscebat natum se esse in Anglia, inter haereticos, alienigenam, indignum qui inter homines Religiosos viueret, ex mera ipsorum erga Deum caritate, erga se patientia sustentari. Expendebat serio non solum quid esset secundum corpus, sed multò magis animæ cætitatem, procliuitatem ad frequentes lapsus, peccantium miseras; inter quos se reputans grauissimum exclamabat, Væ mihi miserio peccatori: quotidie me tentio peiores, & magis abominandum in omnibus: magis quotidie ad obsequium Dei Domini mei tepidum, & negligentem in seruandis regulis; quapropter ex intimis visceribus & omni qua possum contentione rogo Reverentiam Vestrarum ut mei misereatur, & orare velit pro me Deum Dominum nostrum, & Beatissimam Virginem; certus sum etenim quod peccauerim, incertus an sim veniam consecutus.) Laudatores suos numerabat inter pessimos inimicos, Opificem, qui septem cruces ex ferro aculeatas (nescias quo fini) fabricarat, acerrime reprehendit, quod cum reliquit non tacuisse. Gubernatorem Fluminis Lanuarij excusantem se quod, nescias quis esset, tardius suis leg

fuisset ad inuisendum, abductam humanitatem ceterorum, regnauit impensis vnum ut concederet, nimisimum, ut hui in posterum nullam rationem haberet, neque inuiseret, ne daretur occasio existimandi aliquid se esse cum miser peccator sit, indignus quem quisquam hominum aspiciat. Locum postremum frequentissime occupabat inter illos etiam qui non erant Sacerdotes; monitusq; aliquando à Superiore ut vel ea de causa suum caperet, ne fratribus molestiam crearet: "Et quis sum ego, inquit, nonne iumentum? & vilior iumento?" Promptissime inserviebat alijs, libentissime ulcerosis, summa cum alacritate vniuersis. Quanta diligentia, & quo labore omnibus omnia factus est, vt cum Apostolo omnes lucrificaret, ut intelligatur, longam opus esset texere Historiam de natura locorum, de caeli sole que temperie, de barbaris gentium moribus, de itinerum longitudine, de horridarum vastitate sylvuarum, de montium peragrandorum immanni altitudine & asperitate, de beneficarum præstigijs, de humanæ carnis voranda innata illis gentibus auditate, de consuetorum per Europam commodorum inopia, seu quæ sunt ad viatum species, seu quæ ad vestitum atque habitationem, quibus omnibus tolerandis & superandis *Almeida* enituit industria atque constantia.

XXXVII. Prima eius statio post Sacerdotium suscepsum fuit oppidum *Sancti Pauli*, sic dictum ab Apostolo quoniam in die eius Conversionis primū coloci celebratum est Sacrolanctū Missæ Sacrificium, operante P. *Iosepho Ancheta*: cui cum noster *Almeida* fuisset olim discipulus, tanti viri recordatione non parum & recreabatur, & verò animabatur ad labores illi Missioni congruentes. Circumiaceentes Indorum Pagos ab Ancheta collectos percurrebat in orbem pedes, nixus baculo, ad viatum contentus quibuscumque quas ultra fundebat terra herbis atque radicibus, & ad potum melle Sylvestri aqua misto. Instruebat, Baptizabat, animas curabat & corpora, vt in nullo decesset misero populo omnibus indigenti. Inter testes iuratos reperiuntur qui affirment nunquam vidisse se P. *Ioannem de Almeida* in lecto stratum; maximam verò noctis partem notasse transigentem in oratione, vel sedentem, vel nixum genibus. Alij in sex vel septem annis quibus illum in Missionibus fuerant comitati nunquam conspexisse velcentem aut carne aut pisce, contentum obuijs herbis, robustum tamen & validum, & magna constantia & laborum patientia urgentem opus: nunquam usum esse equo aut reti, saepe depositis tibialibus impletis calceos arena quod se magis affligeret, tam parum sui erat amans dum alteri nulli studebat esse aut molestus aut grauis. Italicum cum se totis octo annis laboriosum, deque salute vniuscuiusque procuranda per quam sollicitum atque industrium probasset, ad nouum opus & arduum auocatur, ut quam solertiam atque sedulitatem in collectis populis excolendis ac fouendis adhibueret, tandem in colligendis, atque ad humanitatem formandis poneret. Est à Sancto

Missiones.
Ad oppi-
dum San-
Pauli
Lib. 3. c. 7.

Ad Patos
Li. 4. c. 10.

Paulo plus centum leucis distans regio, quam de los Patos antiquiores nominarunt, altero tanto à flumine Argenteo disiuncta, gente habitata manufactiore quàm illæ plerumque ferunt Provinciæ. Huc, relieto Flumine lanuarij, in cuius Collegio se ad iter parauerat, per pagos Conceptionis, Sancti Ioannis, & Sanctæ Mariæ ad Niues, ad Insulam Sanctæ Catharinæ in cyn delaplus, cùm traieceret locutus P. Joanni Fernandez Gato, acceptus est a concurrentibus populis summa cum laetitiae significatione; intelligebant enim ab huiusmodi hominibus nil nisi salutare inferri. Ac primis duobus annis quibus ea loca coluit tantam fidei Christianæ amplectendæ retinendæque cupiditatem illi nationi iniecit, ut cùm expleto concessionis tempore redendum per obedientiam esset, absconderent indigenæ cymbas, neque in discessum consentirent nisi facta promissione reuertendi, iunctisque ex gente sua Legatis sex qui coram necessitatem redditus explicarent. Oratione verò ac Mortificatione magis, atque seruote dicendi profusæ dicitur, quàm linguarum peritia, aut eloquentia.

At interim dum de reditu capitur consilium alia illi defertur Missio, à Flumine quidem lanuarij proprior, ab humano autem more longe alienior, neque minus montium Syluarum-

que proceritate & asperitate horrida, quàm insita humanarum carnium edacitate horrenda: montes tanto celsius Alpibus dicuntur eminere quanto Alpes subjectis vallibus; edacitas verò tanta est ut non in delicijs modo habeatur illa caro, sed exquisitis ceremonijs celebrentur dies quibus illa velci contigerit, & humanorum ossium ingentes cumulos habeant, ad tuguria sua congestos, monumenta egregiè, scilicet, factorum cum lese iniuicem mactant. Vallibus etiam suæ non desunt delitiae, fontium, riuorum, lacuum, pratorum, piscium, ferarum, avium, diuersi multiplicisq; generis, si genus hominum in bestias non degenerasset, & in se iniuicem non essent, quàm in ipsis quas venantur quotidie feras crudeliores. *Goaitacazes* nominabantur, nullo cultu Religiosi; diuinationibus dediti, diuinitatem nullam venantes, neque vitam agnoscentes alteram quàm quæ hic bestiarum in morem agitur. Iunctus igitur P. Joanni Lobato (viro in ora Brasiliæ æquè admirando) comitante cum suis Capitaneo Promontorij Capitis frigidi, iter ingreditur exente Sept. anni sexcentesimi decimi noni; legunt litora, peruagatur lyluas, auscultant si quis forte strepitus audiatur ingruentium venatorum: cum primis qui apparuere inito fædere, ad interiora penetrant sumptis ex ipsis viæ ducibus cum quibus primò pepigerant. Pluribus deinde in congressibus cum pluribus remotoribusque habito colloquio, & firmata pace commercioque cum Lusitanis, fructum tulere operæ a metu præsenti securitatem, spem in futurum totius gentis conuertendæ, & in formam quæ nunc est liberaliorem reducendæ.

*Redit ad
Patos*

XXXVIII. In reditu ad Patos spei expectationique non responsum. L. 4. c. 15. dit cumentus. Gens facilis & inconstans, sciuncta à Christianorum commercio,

cio, multis implicata superstitionibus, multis, malediciorum circumscripta atque ludificata præstigij, nullius subdita potestati, faciles recta nuntiantibus dabat aures, difficulter aetione quæ audierat complectebatur, naturâ vitiata inhibente, retrahente consuetudine, exemplo, Societate, quæ, cum nō dum eo loci constituenda videretur Europæorum Colonia, plus virtutum habet ira essent ad semina quæ iaciebantur corrumpenda, quam paucorum hominum industria aut labores ad fouenda: Ita quæ re cum Superiori *Dominico Coelho* per literas communicata ruerit ad S. Paulum, paucorum Infantium Baptizatorum coroniscentus, quando quidem adulti tanti præmij sua le rapacitate reddebat incapaces. Duo hoc in itinere narrantur aetate mirabilis similia. Deinde erant navaientes in Insulam Sancto Sebastiano & oppido Sanctorum interiacentem; post modicam refectionem subduxerat le *Almeyda*, pro more suo, ut orationi recollectione aliquid daret temporis; Cum ad horam concendi non adesset queritur sollicitè & latuus; cura lulpensis omnium animis tanquam de perduto, apparet subite in medio astantium, auditurque dicere, *Hic sum*, cum nemo quâ vel unde venisset notare potuerit. Aliud erat de Balena cymbam insidente; Hæ illis ioris visuntur frequentes non paruo commendantium periculo. Acceserat propius ista, & capie cymbam penè contingebat; *Almeida* imperteritus suum exerit, & data benedictione dimittit ludibundā & quasi de beneficio exultat. Et hæc quidem uniuicique licitum est pro arbitrio interpretari; Pleni sunt autem eius Historiæ libri quintus & sextus, varijs generibus curationum, prædictionumque, quæ si ita ut narrantur gesta sunt, haud paruam miraculi speciem gerunt; gesta autem esse uti narratur non est cur qu' ipsam in dubium vocet, cum à filiis dignis & iuratis testibus narrantur: quorū quædam hic inscrenda duxi, ne eius viri per Europam oblitura sit existituratio, qui in altero oībe commune fuit dolentium perfugium, & oraculum dubitantium.

XXXII. *Ioannes de Oliveira Coadiutor Societatis & Pharmacopæus à febris Hæticæ ægritudine co deductus fuerat ut cum grauolentem putredinem per os ejiceat, medicorum iudicio à communī coniunctu procul amouendus videretur, accedit ad hominem *Almeida* & sic allocutus; "Doleo, mihi frater, quod Medici tuo malo non reperiant remedium; si Pater Rector dabit veniam, ego ducam te extra Collegium, & confido in Deo, & in Virgine Matre Admirabili, & in Patre nostro *Francisco Xaverio*, quod post paucos dies reducam te sanum, ut multis deinde annis possis seruire Societati.) Eadem cum repetiisset coram Rectori, impetrata licentiā concedit in villam illi Collegio annexam (erat autem Fluminis Januarij) Isthic instituit nouendiales ferias Ieiuniorum, ciliciorum, flagellationum, precationum, in honorem præ ipius Virginis Matris & Sancti Xaverij; de die Sacro lanctum Sacrificium efficerat in eundem finem; de nocte adibat bonum fratrem, animabat, fouebat in nocte, & lateri, hortabatur ut suam adderet operâ precando, & in intercessione Beatissimæ Virg. & Sancti*

Sti Xauerij fiduciam collocaret; sèpius illi affirmans quod eorum meritis
eilei salutem recepturus. Die nouenæ ultimo post diuinam Eucharistiaæ obla-
tionem, irruens in amplexus "Eia inquit, frater, plurimas age Deo gratias, &
Virgini Matri Admirabili; concessum est quod petebamus; confirmata fuc-
rat in te febris hectica, cum vlcere in iecore; non voluit Deus ut morereris
adhuc, sed ut ad aliquot annos viuas, sicut alter Rex Ezechias, cui addidit
quindecim; die Sancti Xauerij eris perfectè sanus, ad eius enim intercessio-
nem concessit hoc Deus.) neque fecellit euentus; vt crastinus illuxit, (erat e-
näm ille Sancto facer) perfectè sanum reduxit ad collegium, & à porta do-
mus ad infirmorum stationem pergens, (vbi simili ex morbo iacebat æger
quidam antiquus Pater Andreas d'Almeida) verlus ad fratrem, "Carissime, in-
quit, tibi hunc Patrem commendō, hac enim de caula Deus tibi vitam pro-
rogauit ut istius & aliorum huius Collegij infirmorum curam habeas.)

L. 5. c. 8.

Francisco Bareto Faria

creuerat intus in pectore Apostema sub iecore, quod arte Chirurgica sectum
copioſam putremque fundebat laniem, non ex vlcere solum, sed & ore, cæ-
terisque corporis debilitati meatibus, iunctis symptomatibus mortem non
longè positam indicantibus; Intrat Almeida, locum vlceris manu suauiter
pertentat perficitque, solatur ægrum, animat ad spem sanitatis intercessore
Sancto Iosepho Virginis Sponso, & huius effigiem apud eum memoriae gra-
tia relinquit, petens vicissim eleemosynam in fabricam Templi impendendā
ciudem Sancti; pone re iubet metu, quod non esset ex illa ægritudine moritu-
rus. In iacentibus dubitationem ijs qui astabant, asseuerauit fidenter rem ita le-
habere, quoniam Dominus Deus Sancto Iosepho illam fecit et gratiam. Con-
ualuit; narravitque Rectori alias rei circumstantias. Initio morbi accessisse
Almeidam, pertentatoque latere fixisse sub pectore modicum ceræ iussisseque
nè amoueretur donec ipse rediret; rediens reperit locum inflatum, prænun-
tiavitque illum esse in quo secundum esset Apostema. Tum tradidisse char-
tam hæc addens "Seruet bene Dominatio Vesta istam chartam, in illa o-
nim scriptæ sunt gracie admirabiles quas Sanctus Iosephus Sponsus Virginis o-
peratus est, & operabitur in Dominatione Vesta in hac ægritudine; Legat il-
lam saepius postquam experientia cognoverit beneficium præcipuum lani-
tatis.) Chartam Baretus non legerat ægritudine impediente cum Almeida
illam reperiit, forte nè in landem suam aliquam cederet tanto ante tempore
cognouisse notaueque furura.

L. 5. c. 1.
n. 3. & 7.

Michæl d'Almeida

civis Sancti Pauli habebat ancillam in villa quadam sua, quæ præterquam
quod esset vitroque oculo capta, morbo afflictabatur tam graui ut multis
tentis inutiliter remedijs extrema opperiretur: Ingreditur Almeida noster
p:des, reti, quo lecti vice vtebatur, ex bacillo pendente; (is modus erat quo
domos suburbana percurrebat ad mancipia spiritualibus auxilijs iuuanda) so-
latur afflictam, dat aures confitenti, tum manum imponens capiti. "Bono
animu, inquit, sis Grimaneza (id enim erat ei nomen) statim sanaberis, &
vulum

visum etiam recipies) Vix exierat *Almeida* domo, surgit ancilla sana, & utroque videns oculo:

Blasius Mendez in eodem Sancti Pauli oppido periculose laborabat ad angore & metu plenum ingressus *Almeida*, languentem excitat his verbis, "Frater mi, ne metuas; ex hac ægritudine non morieris; aduerte tamen animum ad id quod dico; prima post istam ægritudo te auferet; hoc moneo ut ex nunc te pares, & cum Deo in eas gratiam.) Vtrumque euenit; surgit propediem sanus, & anno vertente rursum æger moritur.

Ad Flumen Ianuarij Antonius Correia luctabatur cum morte; <sup>Lib. 5. c. 2.
n. 6.</sup> in mæstam domum intrat *Almeida*; commotus lamentis luctuque familiæ dat le orationi; finita prece vocatam Matrem-familias solatur, affirmans maritum ex illa ægritudine non moriturum; & ad ægrum, "Permitte me, inquit, te his manibus tangere, quæ sepius tetigerunt pedes magni Patris *Josephi d' Ancheta*, eius enim gratiâ te sanabunt.) Ita à se amouens beneficij gratiam ab ægro depulit corporis infirmitatem, ab animo suo vanitatem.

Non absimili modo Rodericum Trancoco restituit sanitati; Accutus in pectore dolor respirandi propè abstulerat facultatem, deficiebantque medicorū artes: Iuber *Almeida* recitare orationem Dominicam semel, semel Angelicam salutationē: Tum, "Respice, inquit, in illam Dominam, cuius ad lecti caput habes expressam effigiem, fidenter te committe illi & Sponso eius Sancto Joseph; Ter deinde ducto Sanctæ Crucis signo, & manu ad doloris locum applicatâ abstorta est confessim ægritudo, rediitque per gradus integra valetudu.

L. Centena sunt ciuiusmodi his libris sparsa quæ viuens partauit, ^{Lib. 5. c. 3.} modò in summa penuria longè positis succurrentis de quo est longa narratio libri quinti capite tertio; modo ad vota ægriorum præfens nullo interueniente nuntio; modò in tenebris cubile suâ prælentiâ collustrans, tanquam si clara dies illuxisset; modò quodam quæst imperio, modò manu duæ per partem affectam & precando pellens ægritudines; modò maretur bulentum impertita benedictione placans; modò terram modicâ iniecta a quâ fæcundans: & terrâ ipsâ sanans quam calcarat pede; etenim Licentiatus Emmanuel Vasconcéles ex dolore vehementi sinistrâ lateris nullam capiens quietem, apud superuenientem *Almeidam* questus, tulit responsum, se rem Deo commendaturum; & ille abiit; æger autem impatiens moræ, postulat pauxillum terræ ubi is recenter fixerat vestigium, & facto emplastro superponit pectori; refedit confessim dolor; alterò vero die cum crudeliceret, eodem apposito remedio penitus euanuit. iam verò, si prædictio[n]es prænuntiationesque enumerare velim, non sunt ille aut minus frequentes, aut minus admirandæ. Præterquam enim quod ea fere omnia quæ recitauimus mixtam habent præmonitionem factorum, narrantur & alia de vita, vel morte coniectura de itineribus mari vel terra faustis vel infastis,

c. 3. n. 6. de bellorum successu, & periculis nauigationum: In quibus illud est singulare.
c. 4. n. 7. Annus huius seculi qua-

c. 7. n. 3.
c. 9. n. 7.
lib. 6. c. 4.
n. 8. & c. 5.

6. & 7.
Lib. 6. c. 1.
n. 3.

dragesimus octauus, septimus erat ex q:o Hollandi expulsis Lusitanis incederant *Loandam* Angolæ caput, ratoque illo tractu & regno fuerant potiti. Eius anni initio Saluadör Correia de Sa classem quinque navium regianum appulerat ad Flumen Ianuarij, ut ex voluntate Regis, collectis ex vicino auxilijs, arcem construeret in *Quicombo*, loco opportuno ad subsidium *Maflangano* imponendum, quo in solo praesidio Lusitani remanserant, summa rerum omnium penuria laborantes Ea erat tunc temporis *Almeida* nostræ fama & existimatio ut frequentes ad eum tum venerationis, tum consilij cœla accederent. Correia in hoc genere deesse non voluit efficio: hæsit tamen attonitus cum firmissime asseuerantem audiret " soluendum esse propediem die Maij duodecimo ; prouidisse illi Deum nauigationem prosperam , victoriam præclaram de hostibus fidei , intercedentibus Beatâ Virgine Assumptâ , & Michaële Archangelo : hunc inuocaret , & Arce potitus, altare illi erigeret tanquam Patrono expeditionis.) Correia pro viri auctoritate apxius, rem refert ad Rectorem Collegij; Rector pro potestate querit ab *Almeida* unde hæc illi sententia & tam magna fiducia; quando neque haberet Correia in mandatis ut hostem lacesteret, neque apparatum congruentem, neque tempus ad diem condictum colligendi militem; præterquam quod Hollandus nouum validumque praesidium recenter vicino Pernambuco impoluisset, & haberet ad manum circumiacentes barbaros qui auxiliarentur. *Almeida* omni cum submissione auditio Recto. Ita non dubitanter respondet, "Pater Rector, scitne Reuerentia vestra quare ausus sim hoc promittere ? Quia Deus Dominus, in Sacramento, quem manibus tenebam dedit mihi hoc sentire, & obligavit dicere : Vestra Reuerentia nil dubitet, permittat ire Generalem , & videbit magnas Dei misericordias.) similia respondit interroganti Provinciali , iussisse nimirum Deum dicere. Collectis copijs instruxit Correia classem quam potuit; soluit ad diem duodecimum Maij ; ciuitate *Loanda* potitur 15. Augu. sti ; hostem in Arcem receptum ad æquas adducit conditiones die 21. ante expletam Virginis Assumptæ celebritatem; memor vaticinij dedicavit lacarium Archangelo Michaëli ; Ciuitas etiam mutant nomine dicta est à Virginis Assumptione. Hæc pluribus narrantur quatuor primis capitibus libri sexti ; notantur & circumstantiae dignæ oblatione. Primum de die duodecimo Maij ; quo die si non soluisset, superuenientibus à Rege literis, fuisset retentus. Tum cum non pauci de euentu prospero timide loquerentur, sererenturque sermones de infelici nauigatione , constanter affirmabat *Almeida* dandas esse Deo gratias de præclara victoria, signiferum Christi Michaëlem de inimicis triumphasse; nuncios rei optatissimos ante celebritatem Undecim milium Virginum peruenturos: id quod esse etu probatum est. Sequuntur aenide predicationes de faulta nauigatione, siuldem Correiaz dum redi-
ret in

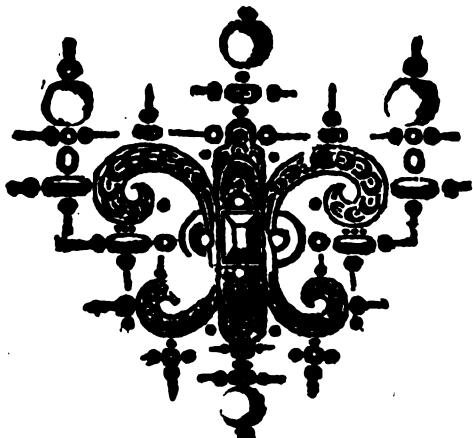
Lib. 6. c. 5.
6. 7. 8. &c.

ret in Lusitaniam, de infesta Antonij Themudo, aliasque consimiles, de coniugijs, deque vita instituto Religiolo vel seculari capessendo, aut retinendo, & pluribus alijs; de sua etiam prædestinatione & mortis tempore; quibus commemorandis insisterem non est huius loci.

L I. Etenim in Sanctis viris unde ista nascantur considerare operæ pretium est; dona ipsa quoniam neque ambienda sunt, neque haberi possunt nisi gratuitò dentur, diuinæ beneficentiae deprædicandæ eruiunt, non imitationi. Ipsa tamen sua admirabilitate perstringentia oculos excitant animos ad quandam emulationem virtutis, quandoquidem & humana fragilitas diuinâ fortâ gratiâ ad tantam potest exurgere perfectionem quam tam in hoc viro videmus, & locupletissimus Deus nunquam est in largiendo remissis. Illa sui ipsius subtilissima cognitione, summaque contemptio, quâ se & maximum omnium peccatorem censebat, & hominum conspectu vlt. q; indignum; illa corporis alperima ad ultimam usque lenocinutem tractatio; somni cibique admiranda parcitas, labor indefesus; precandi assiduitas, atq; in Deo colendo submississima reverentia, stimulos admouent ad torporem incuriamque excutiendam, quod in Dei proximi que amorem accentensis nihil arduum nihil importunum existimemus quod ad illius gloriam, huius utilitatem conducat. Non est in nostra gente ea feritas atque barbaries, aut in montibus horror, aut in agris vastitas, aut in vijs inæqualitas, aut in saltibus densitas, aut in regionibus solitudo atque inopia, aut Cœli soli uice aspiratio tam gravis & pestilens, ut novo illi Orbi, ram à natura alieno, quam regione disti neto comparari possit. Quia haec tamen hæc sint, huiusmodi virorum diligentia dignissimaque contemplatione molliuntur, & propositis exemplis nouo operi, noui animi instillantur, ut pudeat non sequi, licet omni ex parte assequi non tribuatui. In hac aspera viuendi ratione, Lib. 7 c. 31
n. 12. quam descripsimus, produxit ætatem Almeida ad annos octoginta duos, neque equo vectus in itineribus, neque gestatus reti; Currque Superior aliquando minaretur, nisi parcere sibi vellet, nullam imposturum illi attribuit esse Missionem; Respondit Almeida, "nullum se defugere velle munus quod ex obsequio Dei esset aut proximi, pedestribus etiam itineribus; etiam cum vita periculo experientia illa essent; hoc sui officij esse, hunc temporis antiqui fuisse morem & consuetudinem.) Cùm etiam de Cilicijs sollicitaretur ac cæteris corporis asperitatibus ab admirante Superiore, qui pro potestate ostendenda fuerant omnia; "Hoc non miretur, inquit, R. V. assuetudo omnia vincit; Ista fuerunt mea semper arma quibus in Missionibus, in locis desertis, in itineribus difficilibus mihi ab obedientia iniunctis luctatus sum cum diabolo. Hec didici, & haec à iuventute me docuerunt primi mei magistri, præcipue Sanctus ille Pater Iosephus de Anchiera; neque propterea mihi unquam defuere vites ad quæcumque mihi ab Obedientia imposta; potius hoc modo me sentio validiorem; & potent Reuerentia vestra periculum facere.) Numerabat verò cùm haec diceret an-

Lib. 3. c. 1. nos sex supra septuaginta. Exculo tamen paulatim parietes collabitur de mus.
Ezechielis 46. Tactus Apoplexia quadam, duodecimo Septembins decubuit, & vigesimo quarto sublatus est, anno huius seculi quinquagesimo tertio in Collegio Fluminis Ianuarij. De commotione ciuium clamantium, Moritur Sanctus; de pompa funebri; de miraculis post mortem nihil attinet dicere; virtutes robustæ illæ sunt quæ in his viris spectandæ venient ut in diem à Deo præstitutum simus parati. Veniet enim aliquando *Sabbatum* illud in quo aperietur porta Orientalis sex diebus clausa: *Aperi etiam Dominus Deus Ezeq. 5. 5.* aurem suis qui non contradicent, retro sum non abibunt: *Hæc nostra lumen vota: Ille Auxiliator noster est, non confundemur.*

Ipsi honor & gloria in seculum. Amen.

INDEX

INDEX

HISTORIÆ.

P R A E F A T I O.

Initia & progressus Schismatis in Anglia, in quo Catho-
lici summi Pontificis potestatem conati sunt sem-
per tueri, & ea propter præcipue plurima
sunt passi.

H enricus Rex Angliæ,	
non impetrata separa-	
tione à legitima con-	
iuga ab Ecclesia se lepa-	
ret. num. i.	
Sævit in repugnantes. n. 4.	
Schisma sub Edwardo & Elizabetha	
declinat in hæresim. n. 5.	
Sacerdotes proscribuntur. n. 8.	
Quid sub Iacobo & Carolo. n. 9.	
Quid post Carolum? n. 11.	
Quid Catholicis fuerit ab initio pro-	
positum? n. 12.	
Quid Societati Iesu? n. 13.	
Quid ab hac Historia sit expectan-	
dum? n. 14.	

Liber Primus.

O rigo Societatis & Schismatis	
Anno 1535. n. 1.	
Ignatij prædictio. n. 3.	
Hæresis Societati infensa. n. 4.	
Admittuntur in Societatem Angli. n. 5.	
Litteræ Ignatij ad Cardinalem Polom.	
num. 6.	
Non mittuntur Angli de Societate in	
Angliam. n. 7.	
Elogia eorum qui in varijs Prouincijs	

præclara gestere & primum Guiliel- mi Good. n. 8.	
Thomæ Darbisher: somnium utile Doctoris Babingtoni. n. 10.	
Elogium Adami Brooke. n. 11.	
Laurentij Arthurii. n. 12.	
Ioannis Wike, Thomæ Williams:	
n. 13.	
Richardi Storæi. n. 14.	
Ioannis Howlet. n. 15.	
Duorum Raftallorum. n. 16.	
Memorabile votum pro salute Pro- uincialis. Ibidem.	
Elogium Thomæ Stephanoni. n. 17.	
Ioannis Gibboni. n. 18.	
Richardi Gibboni. n. 19.	
Rogerij Bolbett, Ioaninis Columbi, Thomæ Martialis, Ioannis Bustardi.	
n. 20	
Thomæ Coniers. n. 21.	
Aegidij Fezard, Hugonis Scriuener, Guilielmi Powel, Elizei Hayewood, Philippi Harrisoni, Guilielmi Aero- ni, Adami Higgins, Roberti Ardeni	
n. 22.	
Humphredi Woodward, Edmundi Harewood, Simonis Hunt, Richardi Tancred. n. 23.	
Thomæ Warecop. n. 24.	
Gui-	

Index.

Guilielmi Brusbei.	n. 25.	Mercuriani ad Pondum literæ. Ibidem
Guilielmi Harte, Guilielmi Brockesbeyi, Georgij Gilberti.	n. 26.	Pondi natales & cur Aulari deferunt.
Non omnes admissi perseuerant; vt Edwardus Thorne, Thomas Langdalle.	n. 27.	n. 16.
Christophorus Perkins.	n. 28.	Exercitia pietatis.
Hugo Griffith, Ioannes & Thomas Wright, Thomas Stapletonus.	n. 29.	In Gallias cogitans capitur.
Qui in Indias profecti, vt Ioannes Yates, & Thomas Stephani.	n. 30.	Qui carceres Londini.
Coadiutores Temporales Ioannes Pelisson, Guilielmus Lamberti, Roldolphus Emersonus, Ioannes Odoni.	n. 31.	Epistola Pondi ad concaptiuos. Ibid.
Cur tam pauci recensiti.	n. 32.	Parat se ad mortem sub undam, moritur tamen domi sive.
Constantia Exulum.	Ibidem.	n. 20.
Cur non missi in Angliam.	n. 33.	Fabri Fetrarij conuersio. Ibidem
Caritas Societatis Iesu in Angliam.	n. 34.	Catholicorum par vexatio.
		Epistola Pondi ad Personium.
		Initia & progressus Collegij Anglicani de vrbe.
		Artes Daemonis ad opus interurbanum.
		Petitur à Societate Rector.
		Quid Perlonius Romæ.
		Alanus de Patrum Societatis Missione in Angliam agit.
		n. 27.

Liber Secundus.

C	Ampianus & Personius primi in Messe Anglicana.	n. 1.
C	Campiani ortus & educatio.	n. 2.
I	Initia Collegij Duaceni.	n. 5.
D	Duaco Romanam proficiscitur, & de vita genere deliberans in Societatem admittitur.	n. 6.
P	Personius cur Oxonio discesserit.	n. 7.
T	Transmittit in Belgium & vacat Exercitijs Spiritualibus.	n. 9.
T	Tum Romanam ipse, Campianus Pragam proficicitur.	n. 10.
P	Personius secundo Romam, & quid in via contigerit.	n. 11.
I	In Societatem adscribitur, sequuntur contuberniales.	n. 14.
Q	Quid interim in Anglia patiuntur Catholicci ostenditur in Thoma Pondo.	n. 15.

Liber Tertius.

C	Ampianus Praga Romanam proficitur & in Angliam.	n. 1.
E	Epistola Campiani Audomaro.	n. 2.
P	Personius primū, tum Campianus incolumes evadunt Londinum.	n. 3.
C	Conueniunt Sacerdotes complures non sine graui periculo.	n. 5.
P	Patrum ex Concilio Tridentino sententia de non adeundis Ecclesijs heterodoxorum.	n. 6.
T	Toleti de eodem.	n. 5.
P	Personius & Campianus secedunt Londono.	n. 11.
E	Epistola Campiani ad Consiliarios Reginæ.	Ibidem.
Q	Quis primus de itinere Personio derit manus.	n. 12.
E	Epistola Campiani ad Mercurianum Generalem.	n. 13.
C	Cam-	

Index.

Campiani celebris per Angliam memoria, & occasio scribendi, n. 14.	recipiebant Augi;	num. 5.
Personius scribit de non aedificis semplis, & contra Charcum, n. 15.	Proficisciuntur in Hispania;	ibidem
Epistola Personij de re Catholica anno 80. atque alterius Sacerdotis, ib.	Litterae eius ad Chichesterum de Scotia,	Ibidem
Aucta persecutio, n. 16.	Eius opera ad Alanum promovendum,	Ibidem
Geordij Gilberti elogium, ibid.	Quam utilis in Gallijs, n. 6.	
Pericula nostrorum, n. 18.	Memorabilis constantia viri Catholici, & Georgij Haddoci Sacerdotis,	Ibidem
Campianus secundo migrat Londino, & capit, n. 19.	Thomaz Cottami natales & studia,	num. 7.
Catholiconū domestica perfugia, n. 20.	In portu capit, & liberetur furfus tradit,	Ibidem
Tentatur Campiani constantia pri-
mum promissis deinceps timentis,	Quantum tentatus in ipso supplicio,	num. 9.
Dies dicitur disputationi, n. 22.	Sacerdotes complures exultant, n. 10.	
Iudicium fit de capire, n. 23.	Gasparis Haywood elogium, n. 11.	
Accusationis firmamenta, n. 24.	Iacobi Bosgrauij, n. 12.	
Campiani defensio, n. 25.	Ioannis Harte, n. 13.	
Iudicis sententia, n. 28.	Proscribuntur Sacerdotes, ibid.	
Campiani verba ultima & mors, n. 29.	Initia & progressus turbarum in Seminario Anglorum de Vibe;	
Campianus qualis fuerit, n. 30.	numero 14.	
Quales sint in Anglia Sacerdotum conspirationes, n. 31.	Rector dicitur Anglus, Ibidem	
Sherwinimors, n. 32.	Continuitate Pastorum Societatis missio in Angliam, num. 15.	
Brianti constantia, n. 33.	Westoni elogium, n. 16.	
Petit Societatem, n. 34.	& magistero 35.	
Eius votum & voti vis, ibid.	Natura conuersio, & Catholici despe-
rabundi, n. 16.	
Felix exitus, ibid.	Pax Wibisci turbata, n. 17.	
Litterae Personij de morte Campiani & Sociorum, n. 35.	Idea Associationis, n. 18.	
Catholiconū pietas etiam morientes, n. 37.	Archipresbyter constitutus in Anglia Ibidem	
Baro Mansuander de Campiano, n. 38.	Quid Personius egere pro Episcopo in Anglia constituendo, ibid.	

Liber Quartus.

- P**ersonius cur in Gallias, n. 1.
 Libri editi & laudati, Ibidem
 Eius industria ad Scotiam iuandam, n. 2.
 Imperat domum iuxenibus Anglis

Quid Personius egere pro Episcopo in Anglia constituendo, ibid.	Quorundam fuere pecunia suffragia, &c quid ea in re Societas egere, numero 19.
Societas in alia usurpat auctoritatem in Clericis, n. 20.	Quid

Index.

- Q**ui præstiterit Societas pro Sacerdotibus, & alijs, ibidem
 Literæ Archipresbyteri de officijs præstatis. n. 21.
 Propositum quorundam de restrin-
 gendis muneribus Societatis, n. 22.
 Religiosi in corpore Ecclesiæ non ne-
 gligendi, n. 22.
 Jurisdicçio omnis unde deficietur, n. 23.
 Origo communis omnium dissensio-
 num, n. 24.
 Westonus ad Londinensem Arcem
 wistico amotus, exular, migrat in
 Hispanias, moritur. n. 25.
- ingressos in Societatem, n. 26.
 Eius querimonia de dilatione admissio-
 nis, n. 27.
 Mora quem tollit fructum, n. 28.
 Quas virtutes præcipue coluerit, n. 29.
 Animus fensus post vota, n. 30.
 Studia &c. Romæ, n. 31.
 Varia de virtutibus præcepta, n. 32.
 Iter eius in Angliam, n. 33.
 Epistola de itinere, ibidem
 Quam vitam in Anglia duxerit, n. 34.
 Familiae Hawardorum catalogus, ibidem
 Literæ Southwelli ad Comitem Phil-
 lippum de Arondel, n. 35.
 Aliæ ad Sacerdotem de vitando vago-
 viuendi genere, n. 36.
 Parentem in viam vocat, n. 37.
 Scribit de rebus pijs, ibidem
 Animatus & alios ad aspera, n. 38.
 Occasio captiuitatis, n. 39.
 Cur pauci de Societate passi, n. 40.
 Agitur de capite, n. 41.
 Southwelli prima defensio, ibidem
 Defensio altera, n. 42.
 Quo animo accepit mortis bundi,
 um; & eius ultima verba, n. 43.
 Indicia constantis animi, n. 44.
 Henrici Walpoli natales & educatio-
 nes, n. 45.

Liber Quintus.

- P**ersonij iter in Hispanias, n. 1.
 Initia Seminarij Vallisoleti, ibidem
 Difficultates itineris eorum, n. 2.
 qui miscebantur, ibidem
 Alia Vallisoleti superanda, n. 3.
 Præcipui Mæcenates, ibidem
 Aliud Hispali, n. 4.
 Literæ ciuiacensis Hispalensis de Semina-
 riis rectis, ibidem
 Quid porro Personij, n. 5.
 Seminarium Audomari, n. 6.
 Eius incrementum & splendor, n. 7.
 Aegidij Schondonchi Laus, ibidem
 Vita & mors Ioannis Cornelij, n. 8.
 Eius in malos dæmones potestas, & re-
 liquæ virtutes, ibidem
 Producitur & capitur, n. 9.
 Ducitur Londinum, & reducitur Dor-
 setriam, n. 10.
 Damnum suum socijs duobus, ibidem
 Milericopis Dei severitas in Bapone
 Scoverton, n. 11.
 Exemplaria aliquot non absimile, ibidem
 Roberti Southwelli natales, educatione,
- ingens in Societatem, n. 12.
 Eius querimonia de dilatione admissio-
 nis, n. 13.
 Mora quem tollit fructum, n. 14.
 Quas virtutes præcipue coluerit, n. 15.
 Animus fensus post vota, n. 16.
 Studia &c. Romæ, n. 17.
 Varia de virtutibus præcepta, n. 18.
 Iter eius in Angliam, n. 19.
 Epistola de itinere, ibidem
 Quam vitam in Anglia duxerit, n. 20.
 Familiae Hawardorum catalogus, ibidem
 Literæ Southwelli ad Comitem Phil-
 lippum de Arondel, n. 21.
 Aliæ ad Sacerdotem de vitando vago-
 viuendi genere, n. 22.
 Parentem in viam vocat, n. 23.
 Scribit de rebus pijs, ibidem
 Animatus & alios ad aspera, n. 24.
 Occasio captiuitatis, n. 25.
 Cur pauci de Societate passi, n. 26.
 Agitur de capite, n. 27.
 Southwelli prima defensio, ibidem
 Defensio altera, n. 28.
 Quo animo accepit mortis bundi,
 um; & eius ultima verba, n. 29.
 Indicia constantis animi, n. 30.
 Henrici Walpoli natales & educatio-
 nes, n. 31.
 Edwardi Walpoli conuersio, ibidem
 Henricus fugit in Gallias, & amplecti-
 tur Societatem, ibidem
 Capitur &ducitur Vlissingam, ibidem
 Retirmiti in Angliam, n. 34.
 Eius votum & aurca consideratio, ibidem
 In Angliam nauigat & capitur, n. 35.
 Disputat cum Prædicantibus, n. 36.
 Eius literæ ad Holbœum, ibidem
 Alteræ eius literæ, n. 37.
 Recusat fugam, n. 38.
 Dicitur Londinum & torquetur,

Re-

Index.

Remittitur Eboracum & damnatur.		Votorum etiam renovationis & redi-
Ibid.	n. 11.	ditionis Conscientiaz.
Henrici defensio.	n. 40.	Capitur.
Epistolæ post sententiam.	ibidem	Fructus Carceris.
Ducitur ad supplicium.	n. 41.	Annae Line Martyrium.
Edwardi walpoli in fide & Religione		Francisci Pagij initia.
progressus.	n. 42.	Rogerij Filcock certamen & San. Mar-
Cur pauca de nostris existent narranda.	n. 43.	ci Barkwith.
Christophorus & Richardus Walpo-		Pagijs capitur.
li.	n. 44.	Eius post sententiam solatia & angu-
Calumnia in Richardum illara.	Ibid.	stiae.
Richardus se purgat.	n. 45.	Alterius luctasimilis.
Argumentis alijs detegitur fabula.	n. 46.	Gerardus amotus ad Arcem, torque-
Pickeringi wottoni conuersio miracu-		tur.
lo'a.	n. 47.	Elabitur.
Michael Walpolus.	n. 48.	Adiutores libertatis.
Liber Sextus.		
Res in Anglicano de vrbe turbatæ.	n. 1.	Lilius dat se pro Gerardo capiendum,
Personius in Italiam nauigat; conciliat		ibidem
dissidentes.	n. 2.	Rogerius Lea.
Opinio de Personio ad Cardinalatum		Guilielmus Holt migrat in Scotiam, &
promouendo.	n. 3.	capitur.
Literæ Oliuerij Manaræ super ea re.	Ibidem	Conflatam in se Bruxellis inuidiam de-
Literæ Personij de eodem ad Genera-		pellit.
lem.	n. 4.	Literæ Personij super ea read Oliuerium
Aliæ ad D. Inglefield.	n. 5.	Manaræum.
Quid egerit Romæ ut sermonem rem-		Thomæ Hunt vita & mors pia.
que auerteret.	n. 6.	Duo Worthingtoni.
Praefecturæ Missionis Anglicanæ le-		Laurentij literæ ex carcere.
ges.	n. 7.	Thomas Worthingtonus senior.
Eius Effectus.	n. 8.	Thomas Stannæus.
Joannis Gerardi initia.	n. 9.	Henricus Floydus.
In Angliam tendit, & cuadit saluus.	Ibidem	Ioannes Floydus.
Primi fructus.	n. 10.	
Fructus Exercitorum.	ibidem	
Liber Septimus.		
Elizabethæ defunctæ succedit Iacobus.		
Mortui ex nostris in Hispanijs.	Ibidem.	
Tyrcinij Anglicani initia.	n. 2.	
Aloysia de Carauajal quæ.	Ibidem.	
Vuu;		Eius

Index.

Eius Testamentum.	n. 3.	De Oswaldo Telsimondo.	n. 40.
Watenarum Sedes.	n. 4.	Gerardi post fugam ex Arce studia.	n. 41.
Iacobi Blasæ Epis. Audomarensis pia cogitationes.	n. 5.	Liberat se à calumniæ coniurationis.	Ibidem
Difficultates circa Watenensem Anglo rum habitationem.	n. 6.	Migrat ex Insula.	n. 42.
Literæ Pauli s. ad Blasæum, Et Philippi Regis.	Ibid.	Noua Calumnia discussa.	n. 43.
Alia difficultas ab Aula.	n. 7.	Liber Octauus.	
Watenæ rursus Anglis confirmata.	n. 8.		
Blasæi ad Nuncium literæ.	Ibid.	L Eges nouæ in Catholicos.	n. 1.
Aliæ ad Oliuerium Manarenum.	n. 9.	Iuramentum nouum.	n. 2.
Ad Franciscum Flerontinum.	n. 10.	Quid societas circa illud.	n. 3.
Ad Guilielmum Balduinum.	n. 11.	Breue Pauli V.	Ibidem
Ad Claudium Generalem.	n. 12.	Literæ Perlonij ad Blackwellum.	n. 4.
Ad Paulum V.	n. 13.	Pontificis alterum Breue.	n. 5.
Ad Personum.	n. 14.	Richardi Holtbeyi initia & progressus	n. 6.
Claudius ei communicat merita Societatis.	n. 1.	Literæ Claudi Generalis ad Patres in Anglia.	n. 7.
Persecutionis origo sub Iacobo.	n. 6.	Domus Probationis Anglicana Louuanij.	n. 8.
Edictum in Sacerdotes.	Ibidem	Thomæ Garnetti Martyrium.	Ibid.
Aliud edictum.	n. 17.	Iacobi Sharpe certamen cum parentibus.	n. 9.
Catholici spe deieicti & exacerbati conspirant.	n. 18.	De Guilielmo Wright.	n. 10.
Henricus Garnettus qualis.	n. 20.	Eius precandi breues formulæ.	n. 11.
Vnde orta Calumnia in Societ.	n. 21.	Roberti Jones literæ ad nostros.	n. 12.
Eam remouet Digbeyus. &c.	n. 22.	De Guilielmo Balduino.	n. 13.
Garnettus capitur.	Ibidem	In carcere iuuat conceptuum Catholicum.	n. 19.
De Garnetti colloquio cum Oldcor- no in Arce.	n. 23.	Eius opinio de potestate Pontificis in Reges.	n. 20.
Garnettus acculatur.	n. 24.	Liber à calumniæ coniurationis datur Rector Seminario Audomarensi.	n. 21.
Eius defensio.	n. 25.	Ioannis Perceyi vocatio ad fidem & Religionem.	n. 22.
Quid egerit Garnettus ad seditiones comprimentdos antequam erum- peret coniuratio.	n. 30.	Diuina Prudentia in seno Schismatico	n. 23.
Eius ultima verba.	n. 32.	Perceyus 2. tertioq. capitul.	Ibid.
De vultu eius in spica.	n. 34.	Eius coram Iacobo Rege disput.	Ibid.
Edwardi Oldcorni vita ratio & exi- tus.	num. 36.	Nicolai	
Ciratur miraculo.	n. 37.		
Capitur & conuertit latronem in car- cero.	n. 38.		

Liber Octauus.

L Eges nouæ in Catholicos.	n. 1.
luramentum nouum.	n. 2.
Quid societas circa illud.	n. 3.
Breue Pauli V.	ibidem
Literæ Perlonij ad Blackwellum.	n. 4.
Pontificis alterum Breue.	n. 5.
Richardi Holtbeyi initia & progressus	n. 6.
Literæ Claudij Generalis ad Patres in Anglia,	n. 7.
Domus Probationis Anglicana Loua- nianæ.	n. 8.
Thomæ Garnetti Martyrium.	ibid.
Jacobi Sharpe certamen cum parenti- bus.	n. 9.
De Guilielmo Wright.	n. 10.
Eius precandi breues formulæ.	n. 11.
Roberti Jones literæ ad nostros	n. 12.
De Guilielmo Balduino.	n. 18.
In carcere iuuat concaptiuem Catho- licum.	n. 19.
Ius opinio de potestate Pontificis in Reges.	n. 20.
Iiber à calunnia coniurationis datur Rector Seminario Audomarensi.	n. 21.
Ioannis Perceyi vocatio ad fidem & Religionem.	n. 22.
Miruina Prudentia in scena Schismatico	n. 24.
Perceyus 2. tertioq. capitul.	ibid.
us coram Iacobo Rege disput.	ibid.

Index.

Nicolai Harti velitatio cum scio.	
Thomas Strange.	Ibidem n. 25.
Ioannis Blacfanni conuersio &c.	n. 26.
Petronij extrema.	n. 27
Eius literæ ad varios.	ibid.
Eius virtutes.	n. 28.

Liber Nonus.

Tyrone Annus 606. Andreas Vi-	
tus, Thomas Laithwait. n. 1.	
Huius caritas in concaptiuos. Ibidem	
Fratrem conuerit & malefactorem n. 2.	
Alij Nouitij, Iacobus Blundel, Edwardus Broke, Michaël Alfordus. n. 3.	
Francisci Walsinghamij conuersio. n. 4.	
Alterius etiam pseudoministri. n. 6.	
Edmundus Neuillus	n. 8.
Coll : Leodien : origo.	n. 9.
Guillelmi Bruni pietas.	n. 11.
Gerardi etiam Rogerij.	n. 13.
Louanij peste sublati aliqui.	n. 14.
Difficultates de agro empto Leodij. ib.	
Georgij Talboti industria & lab. rati-	
tas erga nouum opus Leodij. n. 15.	
Gerardi ad Ducem Bauariæ, & Ducis	
ad Gerardum literæ.	n. 16
Bauari munificientia	n. 17.
Eius diploma fundacionis Colleg. n. 18.	
Eius pia sollicitudo de Collegio. n. 22.	
Tyrone Annus 517. Thomas Coppley,	
Robertus Gcnisoni. n. 24.	
Tres peste abræpti.	ibidem
Aegidij Schondonchi Laus.	n. 25.
Adolecentum aliquot sub ipso elogia;	
vt Thomæ Pen. n. 27.	
Rarum Obedientiarum exemplum.	Ibid.
Thomas Stillingtonus.	n. 29.
Penitentiarum exemplum. Ibidem.	
Eius elogium.	n. 31.
Anitæ in purgatorio detentæ libera-	

tio.	n. 32.
Missio Anglicana erecta in Vice-Pro-	
uinciam.	n. 33.
Richardus Blondus quis fuerit.	n. 35.
Bis quæsus euadit.	ibid.
Eius virtutes.	n. 36.

Liber Decimus.

B	Londus Missionem ad normam
	Collegiorum reducit. n. 1.
Doni	us tertiae Probatis Gandavii. ibid.
Dæmon	malus electus ope Sancti Ignatij. n. 2.
Prima	Congregatio PP. in Anglia. n. 3.
Tria	Collegia. ibidem.
Fructus	ex solemnitate Beatificationis
SS. Ignatij & Xauerij.	n. 4.
Patrum ex Gandensi domo labores. n. 5.	
Ioannis Shelleyi conuersio & mors.	ibid.
Vice Prouincia in Prouinciam erecta	
n. 6.	
Tyrone in Anglia 17.	ibid.
Fructus caritatis in pauperes.	ibidem
Sororium salutare.	ibid.
Duo ex nostris casu domus cum alijs	
oppressi.	n. 7.
Renovata persecutio.	ibid.
Varia diuinæ misericordiaz, & iustitiaz	
exempla.	n. 8.
Perturbatio à Clero exorta.	n. 9.
Breue Vrbani VIII. super eare.	ibidem
Ex nostris plures mortui, Ioannes Lay-	
tonus, Simon Russellus, Ioannes	
Lombardi, Henricus del Som, Ro-	
dulphus Smithæus, Grilhelmus	
Flaccus.	n. 10.
Hic ope B. Aloysij liberatur à Calculi	
doloribus.	ibidem
Edmondi Arsmithæi certamen &	
mors pro Christo.	n. 11.
V u a 3	Judicis

Index.

Judicis immanitas & exitus infelix. n. 12.	hæresi imbutoſ.	n. 24.
Martyris de Martyre testimonium.	Ibidem.	Ibidem.
Guilielmus Andersonus capitur. n. 13.	Ibidem.	
Horror in Iec'ere ſalutaris.	Ibidem.	
Constantia nobilium Catholicorum		
Baronis W ottoni , & Baronis Pe- tri.	Ibidem.	
Noſtronum pericula.	n. 14.	
De concordia attentata inter Clerum & Regulares aliquot.	n. 15.	
Quid in ea Blondus.	Ibidem.	
Andreae Wilsoni virtutes & ſælix exi- tus.	n. 19.	
Blondus impetrata dimiſſione ab offi- cio fruſtra tentat reducere affines ſuos		

INDEX

ALPHABETICVS.

A.

Egidij Schondonchi
virtus & dotes egregiae
lib.5. n.7. & l. 9.2. quā-
lis vir. l.2.26.
Alanus vrget ut nostri
mittantur in Angliam. l. 2. n. 27. fa-
etus Cardinalis agnoscit à Societate
beneficium l.4. n. 5. Eius de Georgio
Gilberto elogium. l.3. n.16.
Alex:ndri Brianti certamen. l.3. n. 33.
cuius literæ ad Patres Societatis & vo-
tum. ibidem n. 34.
Beati Aloysij ope Flaccus liberatur à do-
loribus calculi. l.10. n.10.
Aloysia de Carauajal quæ, & cuius pium
Testamentum. l.7 n. 1. & 3.

Andreas Vitus.	l.9.n.1.
Andreas Wilsonus.	l.10.n.19.
Angelorum præfidium inuocandum.	n. 20.
Angli admittuntur in Societatem. l. 1.11.5. non mittuntur in Angliam, n.7. & 33. Aliqui profecti in Indias, n. 30. con- ſilium de mittendis in Angliam l. 2. 27. Animæ è Purgatorio liberataz. l.5. n.11. l. 9. 32.	
Annæ Linæ martyrium.	lib.6. n. 13.
Archipresbyter constituitur in Anglia.	
lib.4.n.18. Non esse à Societate con- ſtitutum. n.19.	
Aroſmithæus, vid. Edmundus.	
Archipre:byteri literæ de officijs Socie- tatis l.4.n.10.	Amor

Index

- A**utoris Dei qualis esse debeat, l. 5. n. 18.
Baronis de Hobecque testimonia de spica Garnetti, lib. 7. n. 34.
 Baronis Mansuander opinio de Campano, l. 3. 38.
 Baronum W ottoni & Petri constantia, l. 10. n. 13.
 Bauariae Ducis literæ ad Gerardum, & munificencia, l. 9. n. 16. & 17. Eius diploma fundationis Collegij Anglo-rum Leodij, n. 18.
 Beaumontius, V. Oswaldus Testimonius.
 Brevia duo Pauli s. de Iuramento fidelitatis & de non adeundis templis Hæreticorum, lib. 8. n. 3. & 5.
 Breue Urbani VIII de facultatibus Religiosorum in Anglia, l. 10. n. 9.
 Briantius, V. Alexander.
 Blondus, V. Richardus.

C

- C**alumniæ in Societatem diluuntur: in Gaspare Haywood, lib. 4. n. 11. In Richardo Walpolo, l. 5. 45.
 In Guilermo Holt, l. 6. n. 26. In Henrico Garnetto, lib. 7. n. 25. In Ioanne Gerardi, n. 39. & 41. In Guilermo Balduino, lib. 8. n. 21. In Ioanne Blaefanno n. 26.
 Campiani Ortu & educatio, l. 4. n. 2. Migrat Duacum, inde Romam, admittitur in Societatem, n. 6. Bruxam illitur Pragam n. 10. Romam in Angliam l. 2. n. 1. Cut hæcerit Audomari n. 2. Quid Londini, n. 3. Epistola ad Confiliarios, n. 11. & ad Mercu-

Alphabeticus:

- niamum, n. 13. Scribit decommissiones, n. 14. Capitur, n. 19. Tentatur promissis & tormentis, n. 21. disputat inquis conditionibus, n. 22. ludicrum fit de capite, n. 23. Qualis fuerit, num. 30.
 Carceres qui Londini, lib. 2. n. 19.
 Catholicoru domesticæ perfugia, l. 3. n. 20. Regibus fidei, l. 10. n. 33. Latere in Anglia non possunt, n. 40. Eorum constantia & spes, n. 41. Patientur Religionis causa, ib. n. 34. & l. 2. n. 21.
 Christophorus Perkinus Apostata, l. 1. n. 28.
 Christophorus Walpolis Frater Henrici, l. 5. 44.
 Coadiutores Temporales Ioannes Pellison, Guilhelmus Lamberti, Rodulphus Emerlonus, Ioannes Odoenii, l. 1. n. 31. Guilhelmus Brunus, lib. 9. n. 11. Gerardus Rogerij, n. 13.
 Ioannes Lombardi, Henricus del Som. l. 10. n. 10.
 Collegij Leodiensis Origo, l. 9. n. 9. difficultates lovitæ, Ibidem.
 Collegia tria in Anglia, l. 10. n. 3.
 Concordia inter laiculares, Sacerdotes & Regulares aliquor, l. 10. n. 1. Quid in ea Blondus, Ibidem.
 Congregatio Provincialis in Anglia, l. 10. n. 3.
 Conspirationes Sacerdotum in Anglia quales sint, n. 31. l. 3.
 Conspiratio pulueraria l. 7. n. 18.
 Constantia Catholicorum in Anglia, Praefatio, l. 12. l. 1. n. 32. l. 12. n. 35. & 21. l. 3. n. 15. l. 1. n. 6. l. 10. n. 13. Quando & cur à templis Hæreticorum abstinuerint, l. 3. n. 5. & l. 7. n. 23.
 Conuersio variae. Thomas Warcopi, n. 24. l. 1. l. 2. n. 16. Thomas Ponadi. Fabri ferrarij, n. 10. n. 29. Edward Wal-

Index

- Walpoli, l. 5. n. 33. Pikeri^{gi} Wotoni, n. 47. Franscici Walsingamij, lib. 9. n. 4. Iacobi Wadsworth, n. 6. Nobilis farinæ, l. 7. n. 36. Latronis in carcere, 38. & alterius, l. 9. n. 2. variorum opera Campiani & Personij, l. 3. n. 12. Schilmatici, l. 8. 24. Comitis de Buckingham, ibidem. Farinæ per tinnitum thecæ in qua agnus cereus, l. 10. n. 8. Nautæ & desperabundi, l. 4. n. 16. Alterius Catholici post lapsum, l. 8. n. 19.
- Cruelitas** in Sacerdotes displicet Regine Elizabethæ, lib. 3. n. 21. & l. 4. n. 10.
- Cruelitas** Iudicium in Catholicos secularis, l. 10. n. 39.

D.

- D**ifficultates cum vicinis Religiosis Leodij, lib. 9. n. 14.
- Difficultates cum clero in Anglia circa facultates, l. 10. n. 9.
- Digbeyus moriens removet Calumniam Conspirationis à Societate, l. 7. num. 22.
- Diploma fundationis Collegij Leodiensis, l. 9. n. 18.
- Domestica Catholicorum perfugia, l. 3. n. 20.
- Domus 3. Probationis Gandavii, lib. 10. n. 1. Patrum in calaborce n. 5.
- Duo ex nostris casu domus oppresi, l. 10. 7.
- Elogia Sociorum qui in alijs Provincijs praedicta gelicere, l. 1. n. 8. ut Guilielmus Good, Ibid.
- Thomas Darbilier, n. 9.

Alphabeticus.

Adami Brooke,	n. 21.
Laurentij Arthuri,	n. 12.
Ioannis Wike & Thomæ Williams	num. 13.
Richardi Storti,	n. 14.
Ioannis Howlet,	n. 15.
Duorum Rastellorum,	n. 16.
Thomæ Stephanoni,	n. 17.
Ioannis Gibboni,	n. 18.
Richardi Gibboni,	n. 19.
Rogerij Bolbet, Ioannis Bustardi, Thomæ Martialis, Ioannis Columbi,	n. 20.
Thomæ Coniers.	n. 29.
Aegidij Fezard, Hugonis Scriuener,	
Guiliel: Powcl Elizzi Hayewood,	
Philippi Hariloni, Adami Higgins,	
Robertij Ardreni,	n. 22.
Edmondi Harewood, Humfredi Woodward,	n. 23.
Thomæ Warecop,	n. 24.
Guiliel: Bromesley,	n. 25.
Guil: Harte, Guil: Brokesbeyi, Georgij Gilberti,	n. 26.
Ioannis Yates, & Thomæ Stephani,	
n. 30. Coadiutorum Temporalium, l. 1. n. 30. l. 9. n. 11. & 13. l. 10. n. 10. & n. 5.	

E.

- E**dmondi Arosmithai certamen, lib. 10. n. 11.
- Edmundus Neuillus. Senior, lib. 9. n. 8.
- Edwardus Davisonus, l. 10. n. 5.
- Edwardi Oldcorni vita ratio & exitus, l. 6. n. 9. l. 7. 34.
- Edwardi Walpoli initia & progressus lib. 5. n. 33. & 41.
- Exercitorum Spiritualium fructus lib. 6. n. 10.
- Edwardus Thotus Apollon, l. 1. n. 27.

F. 23.

Index

F.

- F**rancisci Pagij initia & mors pro Christo, l.6. n.13. & 16.
Francisci Walsingamij conuersio, l. 9. num. 4.
Fructus Caritatis in pauperes, libro 10. numero 6.
Fructus renouationis votorum, & redendæ rationis Conscientiæ, lib. 6. numer.ii.
Fisherus vide Ioannes Perceyus.
Floydus, vide **Henricus & Ioannes**,
Francisci Toleti iudicium de non aedundis Ecclesijs Hæreticorum, l.3.n.10.
Fraus Hæreticorum, l. 2. 18. l. 3. nu.36. l. 4. n. 9. 10. & 11.

G.

- G**asperis Haywood elogium, libro 4. numero ii.
Garnettus, V. **Henricus & Thomas**.
Georgij Gilberti elogium, l.3.n.16.&17.
Gerardi Rogerij virtutes, l. 9. n 13.
Georgij Haddoci Sacerdotis secularis in carcere constantia, l. 4.n.6.
Georgij Talbotti industria & liberalitas in initia Leodiensia, l. 9. 15.
Grenwayus, vide Oswaldus,
Guiliel. Andersonus capitul, l.10.13.
Guilielmi Balduini elogium, l. 8. 18.
Guilielmi Bruni virtus, l.9. n. 11.
Guilielmus Brunsleyus, l.1. 25.
Guilielmus Brookesbeyus, n.26.
Guilielmus Good, n. 9.
Guilielmus Holt, l. 6. n. 25.
Guilielmus Westonus, l.4.16.25.
Guilielmus Wright, l.8.n.10. Eius formule breues precandi, num. ii.
Guilielmus Lamberti, l. 1. 31.

Alphabeticus.

H.

- H**awardotum familiæ calamitas, l.5. n.20.
Henricus Floydus, l.5.n.1. l.6. numero 16. 40.
Henricus Garnettus mittitur in An glam, l.4. n.15. Qualis fucrit, lib 7. 20. Capitur, acculatur, se defendit, n.22. &c. Plectitur, 32. eius vultus in spica. 34.
Henricus Lahnman, l. 9. 14.
Henrici Walpoli initia, l. 5. n.33 Eius votum & aurea consideratio , 34. Disputat cum Prædicantibus , 36. Eius literæ ad Holt beyum, Ibidem. Recusat fugiendi copiam , 38. Dicitur Londonum & torquetur, remittitur deinde Ebacum , numero 39. & damnatur, Eius defensio & Epistola post lententiam, num.40. Mors constans , 41.
Humphredus Woodward, lib. i. 23.
Hispalensis Ciuitatis literæ de Semina- rijs, li. 5. n. 4.
Henricus del Som. l.10. n 10.

I.

- I**acobi Blasæi Episcopi Audomærensis liberalitas in Patres An glos, l.7.n. 5. Eius literæ ad varios, num. 8. Communicantur illi me rita Societatis, 15.
Iacobus Bosgrauius, l. 4.12.
Iacobi Scharpe certamen cum paren tibus, l. 8. 9.
Ioannes Blasianus, l.5. & l.8.16.
Ioannis Cornelij vita Sancta & mors

Index

pro Christo, lib. 5. 8.	Eius potestas in
dæmones, ibidem.	
Ioannes Fisherus, vid.	Ioannes Perceyus
Ioannes Floydus,	lib. 41.
Ioannis Gerardi initia & iter in Angli-
am,	lib. 6. num. 11.
Capitur, 12.	
Carceris fructus, 13.	Amotus ad Arcem
torquetur deinde elabitur, nu. 18.	
& 20.	Eius post fugam studia, l. 7.
41.	Liberat sc à Calumnia consipa-
tionis, 41. noua calumnia discussa,
43.	Quid contulerit ad domum
Leodiensem stabiendum, libro
9. 16.	
Ioannes Gibbonius,	l. 1. 18.
Ioannes Lillius sinit sc capi pro Gerar-
do.	l. 6. 21.
Ioannes Harte,	l. 4. 13.
Ioannes Perceyus,	l. 8. 22.
Ioannes Shelleyus,	lib 10. 5.
Ioannes Howlett.	l. 1. 15.
Ioannes Thomsonus, vide Ioannes
Gerardi.	
Ioannis Rastalli votum memorabile,
lib. 1. n. 16.	
Ioannis Wilkinsoni testimonium de
Spica Garnetti,	l. 7. 34.
Ioannes Worthingtonus,	l. 6. 30.
Iuramentum Alumnorum Semina-
rij de vrbe primum. libro 2. nu-
mero 26.	
Iuramentum quod vocant fidelitatis,
l. 8. n. 2. Quid Societas circa illud,
num. 3. Quid Paulus 5. Ibid. Perso-
nius ad Blackwellum de eodem,
numero 4.	
Ioannis Rigbeyi martyrium inopina-
tum,	l. 10. 37.
Ioannes Odoeni,	l. 1. 31.
Ioannes Pellowonus,	Ibidem
Idea Associationis Sacerdotum in An-	

Alphabeticus.

- glia, libro 4. 18.
 Iurisdictio vnde deriuatur in Sacerdo-
 tes, l. 4. 23,
 Sancti Ignatij literæ ad Cardinalem
 Polum, lib. 1. numero 6. Eius ope
 liberata energumena, libro 10. nu-
 mero 2. Alij à morbo, numero 9.
 Alius à molesta lité, numero 4. ali-
 us à sorde peccator. ibidem.
 Indifferentia commendata, libro 5. 18.
 & l. 10. 25.
 Ioannes Laytonus, libro n.10.10. Io-
 annes Lombardi Ibidem.
 Ioannes de Almeida, libro 10.
 numero 24,

1

- L**AURENTIUS ARTHURUS, libro 1. 12.
LAURENTIUS WORTHINGTONUS,
lib. 8.n.30. 31.
LEGES NOUÆ IN CATHOLICOS libro 3. n.6.
l. 4. 13. 16. 1.
LITERÆ SANCTI IGNATIJ AD CARDINALEM
POLUM, libro 1. n. 6. MERCURIANI AD
PONDŪ, libro 12. 15. 2. 15. ad THOMĀ
METTAMUM, l. 4. 15. THOMÆ STE-
PHANI DE TH. PONDO, l. 2. 17. PONDI
AD CONCAPTIOS, n. 19. EIUSDEM AD
PERSONIUM NUM. 22. 19. CAMPIANI
AUDOMARO, libro 3. 2. & AD MER-
CURIANUM EX ANGLIA, NUMERO
13. PERSONIJ DE RE CATHOLICA, NUME-
RO 15. ALIAZ EIUSDEM DE MORTE CAM-
PIANI, NUMERO 35. ALIAZ DE RE CA-
THOLICA, NUMERO 6. AD VARIOS ANTE
MORTEM, LIBRO 8. 27. CLAUDIJ AQUA-
UIUÆ AD NOSTROS IN ANGLIA, LIB. 8. 7.
ROBERTI IONES AD EISDEM, NUMERO
12. RICHARDI BLONDI, LIB. 10. NUMERO
25. BLAZZI EPITCOPI AD VARIOS DE
WATENIS, LIB. 7. 8.

Libri

Index

Alphabeticus.

Libri à Perlonio scripti & laudati ,
l. 3. n. 15. l. 4. n. 1. lib. 9. numero
4 & 6.

Literæ Archipresbyteri de officijs So-
cietatis, l. 4. 21.

Literæ Domini Barretti Præsidis Du-
aceni ad Personium de causis turbarum
in Seminario de vrbe, l. 6. 1.

Lectio Thomæ à Kempis quam vtilis,
Edwardo Walpolo, l. 5. nu. 33. & Gui-
lielmo Bruno. l. 9. n. 12.

M.

Marcii Barkwith Benedictini
certamen, l. 6. n. 24.

Marmaducæ Boos inopinatum mar-
tyrium, l. 10. 36.

Michael Alfordus, l. 9. 3. eius erga Chri-
stivulnra deuotio, Ibidem.

Michael Walpolus. l. 5. 48.

Missionis Anglicanæ Præfectura & re-
gulæ l. 6. n. 7.

Missio eadem formata ad normam
collegiorum, l. 10. 1.

Eadem erecta in Vice-Prouinciam, l. 9.
33. & in Prouinciam, l. 10. n. 6.

Misericordiaz diuinæ & iustitiaz exem-
pla, l. 5. 11. l. 8. 19. & 24. l. 10. n. 8.
& 13.

Monita à Richardo Blondo relata
pro missione & Prouincia Angli-
cana, l. 10. 25.

Mors vitæ longiori praferenda, l. 5. 34.
& l. 10. 22.

N.

Nicolaus Harte, l. 8. 24.
Nemo securus à tentatione,
l. 4. num. 11. libro 6. 16. & 17. libro 9.
num. 20.

O.

Obedientiaz rarum exemplum in
in Tho. Pen. l. 9. 27. & l. 3.
17. in Georgio Gilberti: In Simone
Russello, l. 10. n. 10. eius commendatio,
lib. 5. 18.

Oswaldus Tesimundus, l. 7. n. 40.
Origo communis turbarum. lib. 4. 24.
l. 6. n. 1.

Orandi pij modi, libro 3. 16. & libro
8. 11.

Oldcornus, vide Edwardus.

Olyssiponensis Residentia. libro 5.
numero 5.

Oliuerius Manareus suadet mitti PP.
in Angliam, lib. 2. 28. Eius literæ
ad Personium de vitando Cardinala-
tu, l. 6. n. 3.

P.

Pericula nostrorum in Anglia,
l. 2. n. 27. libro 3. nu. 18. libro 10.
numero 14.

Persecutionis origo sub Iacobo rege,
libro 7. numero 16.

Renouata, l. 10. 7. Acerrimat tempore
Elizabethæ, l. 2. & 3. Per totum, 4.
etiam & 5. E re hæreticorum esse
dissimulare in perlequendo causam
Religionis, l. 10. 34.

Personius cur Oxonio digressus, lib. 2.
7. In Belgio vacat exercitijs spiritua-
libus numero 9. Proficiuntur Pata-
vium, inde Romam & admittitur
in Societatem, n. 10. 11. 14. Mittitur
in Angliam, l. 3. n. 1. Cur in Gallias
profectus lib. 4. nu. 1. Eius industria
ad Scotiam reducendam, n. 2. Quid
pro Episcopis in Anglia constituta
dis, l. 4.

Index

- dis, l. 4. n. 18. Eius iter in Hispanias & Seminaria fundata, l. 5. n. 1. & sequentibus. Rediens Romanum sedat turbas in Seminario, l. 6. n. 2. Opinio de Cardinalatu, & variae de ea re literæ, n. 34. s. 6. Constituitur Praefectus Missionis, n. 9. Eius extrema lib. 8. 27.
- Peste sublati aliquot Louanijs, l. 9. n. 14. & Leodij n. 24. & Duaci Rogerius Bolbet, l. 1. n. 20.
- Pikerungi Wottoni conuersio miraculosa, l. 5. 47.
- Patrum aliquot in Concilio Tridentino sententia de non adeundis Templis Hæreticorum, l. 3. n. 6.

Q.

- Q**uerimonia Roberti Southwelli de dilata admissione in Societatem, lib. 5. n. 13. Eius dilationis fructus, n. 14.
- Questio de non adeundis Templis hæreticorum agitata, l. 3. 6.
- Quid in hac tota Historia obseruan-
dū, Praefatio, n. 2. & 13. & l. 10. n. 33.

R.

- R**estalli Votum, V. Ioannes. Religio causa Persecutionis in Anglia Praefatio, & l. 2. 27. & 28. & lib. 10. 34.
- Regulæ Praefecti Missionis l. 6. n. 9.
- Regulares in corpore Ecclesie non negligendi, l. 4. 22. s.
- Richardus Blondus quis lib. 9. 35. Bis levens euadit, libibet, Eius virtutes, n. 36. Frustra conatur affines conuertere, l. 10. 24. Monita ab eo relicta, n. 25.
- Richardus Holtcyus, l. 8. 6.

Alphabeticus.

- Richardus Walpolus, l. 5. n. 14. Ca-
lumnia in eum diluitur, Ibid. & 45.
46. cooperatur conuersioni Picke-
ringhi Wottoni, 47.
- Robertus Jenison, l. 9. 24.
- Robertus Jones, l. 8. n. 12. Eius literæ
ad nostros, Ibidem.
- Robert Southwelli initia, l. 5. 12. Eius
querimonia de dilata admissione in
Societatem, n. 13. Quas virtutes ad-
amauerit, n. 15. Animis sensus post
vota, 16. Iter in Angliam & Episto-
la de itinere, n. 19. Quam vitam in
Anglia duxerit, n. 20. Epistola ad
Comitem de Arondel, n. 21. & de
vitando vago viræ generic, 22. Icri-
bit de ribus p̄tis, n. 23. Capitur 25.
Accusat̄ur & cius prima defensio,
n. 27. altera defensio, n. 29. Quo ani-
mo acceperit nuntium mortis, 30.
- Rodulphus Emerionns, l. 1. n. 31.
- Rodulphus Sherwinus Martyr, lib. 3.
numero 32.
- Rogerij Filcock certamen, l. 6. 14.
- Rogerius Lea, l. 6. n. 13.
- Residentia in San Lucar & Olyssipon
imperata per Perlonium, lib. 5.
numero 5.
- Rodulphus Smithaus l. 10. n. 10.
- Rosarij recitati utilitas, l. b. 9. 28. cius
percurrenti modi diuersi l. 8 n. 11.
- Robertus Bedfordus & Guilielmus
Whittinghamius oppressi ruina do-
mus, l. 10. 7.
- Robertus Personius, Vide Personius.
- S.
- S**acerdotes septuaginta etudiant,
l. 4. n. 10. & 13. alij, l. n. 8. 21. eo-
rum quales conspirationes l. 2. 31.
Schismatis Anglicani initia & progre-
sus,

Index

sus Praefatio.

Seminarium Duacenum, l. 2. s.. Augi-
enſe, l. 4. n. 5.

Audomarenſe, l. 5. n. 6. Hispalenſe,
Ibidem n. 4. Valleſoletanum. n. 3.
Seminarium de virbe, l. 2. n. 23. Artes
Dæmonis ad opus interrurbanum
24. Petitur Rector à Societate, 25.
Iterum turbantur res, & eius turba-
tionis cauſe, l. 4. n. 14. Rector datur
Anglus, Ibidem, Turbas fedat Per-
sonius, l. 6. n. 2.

Sherwinus, V. Rodulphus.

Societas nihil usurpat auctoritatis in
Clerum, l. 4. n. 20. Quid egerit pro
Sacerdotibus, Ibidem. Immunis à con-
ſpirationibus, l. 7. numero 22. & 30.
& 41. & l. 8. n. 21. Quid egerit cir-
ca Iuramentum quod vocatur fi-
delitatis, l. 8. 3.

Socij duo oppresſi ruinâ domus,
l. 10. 7.

Socij aliquotem Rectore capti, l. 10.
numero 14.

De Socijs cur pauca narrantur, Prafa-
cio, & l. 4. 43.

T.

T homas Coniers, liber 1. 31.
Thomæ Cotami certamen,

l. 4. 7.

Thomas Coppley, l. 9. 24.

Thomas Darbisher, l. 1. 9.

Thomas Hunt, l. 6. 29.

Thomas Garnettus, l. 8. n. 8.

Thomas Laishwaite dictus Scottus,

l. 9. n. 1.

Thomas Martialis, lib. 1. 10.

Thomas Pen. l. 9. 27.

Thomas Pondus l. 2. 15. Eius Epistola

ad Perlonium, 22.

Alphabeticus.

Thomas Stanzeus, l. 8. 9.
Thomas Stephanus, l. 1. 17.
Thomæ Stephani proficiſcitur in In-
dias, l. 1. 30.

Thomæ Stapletoni elogium, l. 1. 29.

Thomas Langdal Apostata l. 1. 27.

Thomas Scottus V. Thomas Laith-
waite.

Thomas Strangeus, l. 8. 7.

Thomas Warcop, l. 1. 24.

Thomas Wright, l. 1. 29.

Thomas Metzarius, l. 4. 25.

Thomas Stillingtonus. l. 9. 29. vota-
tur ad Societatem à Beata Vir-
gine. cius Breuc elogium. Ibidem.

Thomas Worthingtonus. l. 6. 32.

Thomsonus. V. Ioannes Gerardi.

Tyrcinij Anglicani initia, l. 7. n. 2. &
l. 9. 14. Aliud Londini, l. 10. 6.

Tempus quam pretiosum, l. 5. n. 19. &
25. cius recta distributio quam ne-
cessaria, l. 10. 27.

Thomas Fitzherberti qualis vir. libro
6. n. 7.

V.

Votorum renouatio quo fructu

l. 6. 11. votum Henrici Wal-

poli lib. 5. 34. Roberti Southwelli,

animi sensus post emissa vota, l. 5.

n. 16.

Virgines Anglæ Audomari, lib. 6. 24.

Vice Prouincia in Prouinciam erecta

l. 10. 6.

Virtutis perfectæ fontes tres l. 10. 19.

Vocationes insigniores, Thomæ Dar-

bisher, l. 1. n. 9.

Guilhelmi Bromfeley, 25. Guil: Broo-

kesbeyi, 26. Georgij Gilberti, l. 3. 16.

Perlonij, l. 2. 17.

Thomæ Warcop, l. 1. 24.

Thomæ

Xxx

Index

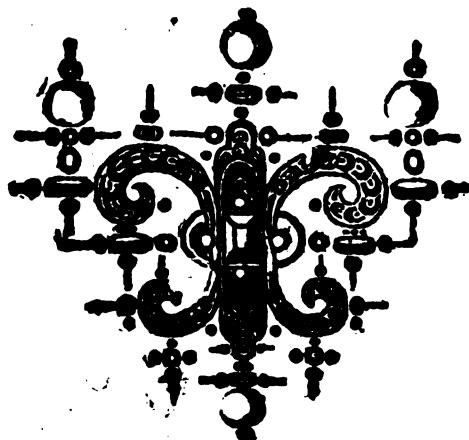
- Thomæ Stillingtoni. lib. 9. 3r.
Ioannis Blacfanni, 1. 8. 26.
Ioannis Perceyi, 1. 8. 22.
Thomæ Pond, l. 2. n. 2. 16.
Thomæ Pen. 1. 9. n. 27.
Pickeringi Wottoni, 1. 5. 47.
Francisci Walsinghamij, l. 9. 4 Iaco-
bi Wadesword, n. 6.
Beatissimæ virginis ope adiuti, Tho-
mas Coniers, l. 1. n. 21.
Gaspar Haywood, 1. 4. 11.
Thomas Stillingtonus, lib. 9. num. 31.
Henricus del Som, l. 10. n. 10.
Vulnerum Christi Domini veneratio,
l. 9. n. 3.

Alphabeticus.

- In vocatione constantia, l. 5. nu. 15. &
num. 32.
Urbani VIII. Breue ad Catholicos An-
glie de persecutione, l. 10. n. 8.

W.

- W** Atenarum Sedes, lib. 7. 4.
Difficultates circa illam
habitationem, n. 6. & 7.
Wilkinsoni testimonium de spica Gar-
netti, 1. 7. 34 & l. 9. 28.
Worthingtoni tres. l. 6. n. 30. & 37,
Sanctæ Winfredæ subsidium salutare.
lib. 7. n. 37.
Walsingamius vide, Franciscus.

APPROBATIO.

CVIM Historiam Missionis & Prouinciarum Anglicanarum Societatis Iesu; à P. HENRICO MORO Conscriptam tres eiusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint; potestate acceptâ ab Admodum R. P. nostro Gofwino Nickel eiusdem Societatis Præposito Generali, facultatem concedimus ut typis man- detur, si ita ijs ad quos pertinet, videbitur: In quorum fidem has literas manu nostrâ subscripas, & sigillo nostro munitas dedimus, Audomari, 24. De- cembbris. 1659,

Rich: Bartons.

NO S Infrascripti fidem facimus & attestamur quod attente, & cum magna animi voluptate legerimus & examinauerimus Historiam Prouinciarum Anglicanarum Societatis Iesu à R. P. HENRICO MORO Conscriptam; in qua varia notauimus quæ magnopere faciunt ad augmentum gloriae Dei, ac ad profectionem salutis animarum, Et cum planè conformis sit fidei Catholicae, iudicamus posse emitti in lucem, Actum Audomari die 21, Octobris, anni 1659.

JOANNES CAROLVS DE LONGEVIAL Ecclesiae Cathedralis Audi- maren sis Decanus, Sedis Episcopalis Audomaren sis modo vacantis Vi- carius Generalis,

Ex Librarium Censor Ordinarius,

ERRATA AMICE LECTOR

Valedic oculatus esse debet is quem nihil præterit.
Errores leuiores qui neque sensui officiunt nec constructioni tibi ipsi leuiter percurrenti moram non iniijcent : Grauiores hic accipe correctos.

- P**ag. 12. lin. 7. à fine lege. Polancus.
Pag. 13. lin. 20. & P. 14. lin. 18. lege octogesimum,
Page 50. Marg. lege, domi, & Cantabrigen.
Pag. 55. lin. 3. à fine: lege: multas,
Pape 59. lin. 14. lege, infidantia.
Page 73. lin. 11. & 15. lege, exultabitis.
Pag. 84. lin. 6. à fine, lege, acuendum.
Pag. 86. lin 9. à fine, lege ad complures.
Pag. 93. lin. 12. lgc, dolero.
Pag. 102. l. 12. lege, proprius.
Pag. 195. lin. 2. lege Reginæ.
Pag. 263. lin. 9. à fine; lego Supplex,
& lin. 8. à fine; lege, duabus,
Pag. 354. lin. 10. à fine, lege, matias.
Pag. 425. lin. 8. à fine, lege, Corraco.
Pag. 439. lin. 24. lege, præterquam.

Soli Deo honor & Gloria.

FINIS.

Österreichische Nationalbibliothek

47105100002

Digitized by Google

